Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Super libro IX Almansoris

https://hdl.handle.net/1874/335348

N°. 261. b.

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
N°. 343.

K5 PlB
N°5

I. 689

Hs.
5 B 5

689 *(Eccl. 343, antea 261b.) Charta. fol. 98 ff. 2 col. 1402.*

Geraldus de Solo, Scriptum super nono libro Almansoris (Rhasis ad Almansorem) de omnibus aegritudinibus particularibus.

Fol. 1a. Continuatur esta particula nona. Ad particulam octauam per hunc modum postquam Rasis demonstrauit (?) cet. Fol. 98a. Explicit scriptum, cet.... Completum et finitum Anno dñi Mmo CCCCmo 2o per manus Wilhelmj van der Grip de Almania bassa. In excellentissimo studio Bononiensi. (Sequitur tabula).

„Pro domino Wilhelmo de Vlimen".... „Iste liber..... magistro Friderico de Wael vicario ecclesie collegiate sancte in Traiecto."

689

In codicis initio inveniuntur bina folia quibus exaratum est instrumenti apographum (manu coaeva) in causa inter ecclesiam Beatae Mariae Hoyensis et Henricum de Avens, villicum de bredinem (?), dd. 1417 Oct. 25.

dicte fabrice mediatim applicandam incurrit [illegible] debet ipse reus
et ad penam huiusmodi quadraginta marcharum pro media parte fabrice [illegible]
[illegible] dns dno [illegible] [illegible] [illegible] applicandam per [illegible]
dominum officialem [illegible] [illegible] [illegible] de quolibet [illegible]

Septimus est quod [illegible] reus [illegible] per modum [illegible] et hec plures [illegible] probis [illegible] [illegible] [illegible]

Octavus et ultimus est quod premissa omnia et singula [illegible] fuit notoria atque super hiis fuerit et fuit [illegible] et fama publica in locis predictis et circumvicinis [illegible] articulat [illegible]

Quare [illegible] articulans et [illegible] [illegible] [illegible] officium de [illegible] [illegible] per vos dominum officialem [illegible] [illegible] vos dominum officialem [illegible] [illegible] vel de hiis [illegible] ad hoc sufficiant per vos dominum officialem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] dictum reum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quadraginta marcharum [illegible] argenti [illegible] [illegible] [illegible] et fabrice [illegible] [illegible] [illegible] applicandam [illegible] et [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] marcharum pro media parte dno [illegible] ut premittitur applicandam [illegible] [illegible] [illegible] dictum reum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] premissa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quoque dictum reum [illegible] [illegible] ad [illegible] et de [illegible] [illegible] pena pro media parte dno [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] super hiis [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] fama [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] super premissis [illegible] vel ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sibi de premissis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

Coram vobis venerabili domino nostro Officiali Leodiensi infrascriptos articulos
dat facit exhibet et probare intendit et ad probandum admitti petit
Petrus de [illegible] promotor officii curie Leodiensis agens ex officio
ad finem condempnationis contra Henricum de [illegible] villicum
de Bredeney seu huiusmodi articulos et contenta in eis dat coniunctim
et divisim ac narrative et dispositive et de quolibet
petit eisdem respondere ad superflua probationem eorundem se non astringens
sed solum ad ea que pro intentione cause victoria obtinenda sufficere
videbuntur

Primus articulus est quod ipse [illegible] quo ad articulos infrascriptos
[illegible] subiectus [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Secundus est quod Johannes dictus [illegible] de Bredeney scabinus villarum
de Bredeney et de [illegible] fuit per longum tempus quarum [illegible]
annis et amplius [illegible] ad hoc [illegible] ad instantiam dominorum decani
et capituli ecclesie beate Marie Hoyensis auctoritate vestra quod [illegible]
[illegible] et [illegible] et huiusmodi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad instantiam eorundem dominorum decani et capituli [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malicia [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Tercius est quod [illegible] [illegible] in [illegible] articulo et ad [illegible]
malicia dicti Johannis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] villarum de Bredeney et [illegible] [illegible] [illegible]
ad instantiam dominorum decani et capituli [illegible] [illegible]
quadraginta marcharum [illegible] argenti [illegible] [illegible]
fabrice [illegible] ecclesie beate Marie Hoyensis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] in [illegible] bonorum [illegible] tamen taliter quod idem executus a praefata
sententia se fecerit et obtinuerit et procuraverit absolvi debitisque dominis decano
et capitulo satisfecerit de illis in quibus eis tenebatur pro quibus
eadem [illegible] auctoritate [illegible] fecerunt et procuraverunt executari et articulat
[illegible] de litteris supradictis ac contentis in eisdem et dispositione petitorum
per illos [illegible] pro parte eundem

Quartus est quod dictus reus anno proximo praedicto et potissime pro
tempore date harum monitionum praedictarum videlicet anno domini nativitatis
millesimo quadringentesimo decimoseptimo mensis maii die decimanona ac etiam
pro tempore executionis harum earundem ac post eadem subsequentibus et ad plus
fuit villicus dicte ville de [illegible] ac pro villico huiusmodi se gessit
et reputabant dictus [illegible] [illegible] [illegible] sub districtu [illegible] dominis
eiusdem ville morabatur et etiam eius bona ibidem conservabant
et [illegible] adeo quod dictus reus tamquam villicus loci [illegible] et auctoritate
dicte ville ac pro tempore executionis earundem in ipsum villicum facte
et postea per tradidum [illegible] executum cogere potuisset et debuisset
et detinere captivum ac eius bona sub dicto villicatu iacentia arrestare
et in arresto detinere et detineri facere quousque idem executus dictis
dominis decano et capitulo satisfecisset ac se a dicta excommunicationis sententia
procurasset absolvi [illegible] et ostendant hec modo [illegible]
de quibus [illegible] [illegible] super quibus et agnitione sigillorum
eorundem

[illegible] est quod licet [illegible] in dictum reum tamquam in villicum dicte ville
de [illegible] fuerit debite executum [illegible] tamen eisdem litteris realiter
non obedivit sed illis obedire contempsit ac permansit contra
[illegible] [illegible] [illegible] in ea pro tempore [illegible] rebellando et osten-
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] super
[illegible] agnitione sigilli eiusdem executoris et fidem
[illegible] [illegible] et articula[illegible] [illegible]

[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et

Da michi q(uod) possem delere [illegible] [illegible] [illegible] castig[illegible] ccc[illegible]

~~[illegible] [illegible]~~ finem [illegible] [illegible] [illegible]

Incipit lectura super capitulo ad audientiam Gerardi de [illegible] [illegible]
[illegible] anno domini M° CCCC° [illegible]
[illegible]

Incipit lectura Gerardi de [illegible] super capitulo ad audientiam

N. 129. A.

Continuatur ista particula nona

Ad particulam octavam per hunc modum. Postquam Rasis docuit de sanatione venenorum, nunc vero in ista nona particula docet de cura aegritudinum quae fiunt ordinate a capite usque ad pedes. Et primo docet in hoc capitulo [illegible] legendo. Adhuc primo [illegible] in duas. Una primo docet de cura doloris capitis. 2° de cura [illegible] et vertiginis, 2a ibi in sequenti capitulo Cum quis etc. Prima in capitulo prima divisione dividitur in partes duas. Primo docet de cura doloris capitis provenientis a causa intrinseca. 2° docet de cura doloris capitis provenientis a causa extrinseca et a calore solis, 2a ibi in fine capituli Si autem cephalea. Prima in duas. Nam primo ponit curam doloris capitis qui causatur in ipso capite. 2° ponit curam doloris provenientis a causa [illegible] communicante vel a stomacho vel ab aliis membris, 2a ibi Quod si cephalea etc. Prima adhuc in tres. Primo ponit curam doloris capitis provenientis a causa calida. 2° a causa frigida. 3° [illegible] ad ponendum curam [illegible] per emplastra, 2a ibi Quod si [illegible] 3a ibi In cephalea etc. Prima in duas. Primo ponit curam doloris capitis provenientis a sanguine. 2° provenientis a colera, 2a ibi Si autem [illegible]. Prima adhuc in quatuor. Primo ponit curam doloris capitis per flebotomiam. 2° ponit curam quae est per applicationem. 3° ponit curam doloris per dietam. 4° ponit curam doloris capitis per medicinas [illegible] ponendo curam per ea quae sunt applicanda, 2a ibi Deinde aqua rosacea, 3a ibi [illegible], 4a ibi [illegible] ista non etc. Primo ponit curam doloris capitis per flebotomiam. Dicit quod si [illegible] doloris capitis [illegible] rubedo [illegible] in facie et in [illegible] tensio et pulsus magnus et ad tactum [illegible] calidus, facienda est flebotomia de cephalica de illa parte de qua magis affligit, vel si magis affligit in dextra parte fiat flebotomia in parte dextra, si magis in sinistra a sinistra. Contra istam partem vel melius videatur [illegible]. Notet [illegible] primo non est [illegible] dicit ipse Quod si rubedo etc. Dico si rubedo est [illegible] causa est quia ista sunt signa sanguinis. Rubedo autem est signum sanguinis quia nullus humor a sanguine est rubeus [illegible] coloratur [illegible]. Quare tensio quia nullus humor est qui possit facere tensionem sine sanguine ex parte qua [illegible] replecionem quo ad vasa nisi sanguis. Quare ad tactum sentitur calidus quia sanguis est calidus [illegible] calefaciunt membra. Quare pulsus magnus est signum [illegible] hoc est [illegible] fortitudinem virtutis [illegible] multitudinem sanguinis et [illegible] sanguis facienda est flebotomia [illegible] 2° [illegible] plenitudine quacumque. Sed quare [illegible] flebotomia de eadem parte in principio et non de parte opposita [illegible] in 2° [illegible] dolor [illegible] quia [illegible] in flebotomia [illegible] transcendit [illegible]

ad distinguendum quantum et quale sit evacuandum. Et [illegible] Rasis [illegible] et opposita parte quia [illegible] superius et [illegible] sinistra et ideo si fiat de eadem parte in brachio eadem parte [illegible]. Cum 2° non [illegible] mania (?) flebotomia in dolore capitis primo facienda est flebotomia de saphena [illegible] in parte [illegible] vel de [illegible] 2° de cephalica, 3° si flebotomia est magna de mediana [illegible] de cephalica si flebotomia est magna [illegible] vel de vena frontis si alie non [illegible] sufficiunt [illegible] sanguinis magis [illegible] ex cephalica quam mediana et [illegible] a capite. Et ideo [illegible] colli [illegible] dolor est in parte superiori facienda est flebotomia de cephalica, quando in inferiori facienda est flebotomia de basilica [illegible] de mediana. Et fiat [illegible] et ista vena quia sit plurimum flebotomatur. Non aliquis sit qui abhorreret flebotomiam quae fit in fronte et [illegible] ad provocandum sanguinem narium [illegible] sapientes [illegible] vel de suffocatione. Et ideo [illegible] non possumus [illegible] flebotomia vene frontis [illegible] ponit. Cum 2° [illegible] Rasis [illegible] aliud impedimentum quia [illegible] non est facienda flebotomia de cephalica vel de quacumque alia vena [illegible] si sit etiam [illegible] stomacho [illegible] dolorose [illegible] ibi non est aliud impedimentum. Cum ista [illegible] dolor [illegible] in parte posteriori capitis [illegible] flebotomia et vena opposita [illegible] de vena frontis [illegible] quia per illam partem [illegible] flebotomia ad quam magis declinat [illegible] non declinat ad [illegible] capitis [illegible] dolores [illegible] ubi dolor est [illegible] posteriora capitis [illegible] dolores in parte posteriori [illegible] aperit et flebotomia [illegible] superioribus. Et hoc est quia [illegible] est in flebotomia [illegible] parte anteriori ad posteriorem [illegible] parte anteriori [illegible] evacuatio [illegible] nullo modo [illegible] ad partem [illegible] aperitur flebotomia de vena colli vel post [illegible] ~~[illegible]~~ Cum [illegible] gentes. Ad [illegible] flebotomia [illegible] in flebotomia [illegible]

Ut non fiat actio lesa. Ad 4m dico quod intelligitur
de humecta est frigida [illegible] de [illegible] de paucitatis
dolores capitis in facie et oculis quia sunt mediate infra
de cephalea 1 de dolore capitis. Item aqua rosarum
et oleum rosarum et acetum simul et fiat mixta
agitentur donec inspissentur et super nucham infra
super caput fundantur. Ista pars quantum ad primum
per hunc modum possunt remedia posita contra dolorem
capitis provenientem a sanguine per [illegible] potest
contra eius propter ea que applicantur ad extra. Et dicit
quod [illegible] de cephalea et adhuc remanet
quod dolor capitis est curandus per hunc modum. [illegible]
aqua rosarum et oleum rosarum et acetum et agitentur
tam donec ex eis fiat unum et postea [illegible]
in nucha et ponatur in capite vel fiat embrocatio
de illo vel ponatur in manu vel fiat epithima
de illo [illegible] quod habeatur pannum madefactum in ea et in pec-
tore [illegible] apponatur. Circa istam partem [illegible] sunt notanda.
Primo est notandum quae est causa quare valet ista
[illegible] in dolore capitis proveniente ex multitudine sanguinis
et vaporis versus caput cum sit causa doloris [illegible]
sunt repercussiva et [illegible] frigiditatis et [illegible] stipticitatis
dico quod causa dicitur duplex. Una est quia [illegible]
[illegible] ascensum sanguinis. 2a est quia confortat melius
vel capite cum sint stiptica. Unde dicit [illegible] melius
quia [illegible] est confortativum melius [illegible]
pelle morbum et tale [illegible] 3a causa est quia [illegible]
[illegible] a mala complexione multum calida inducta per san-
guinem. Et ideo cum illa sint frigida valet quia sunt
alterativa. Ista causa dicit Rasis [illegible] quoniam
fiat unum quod si non bene agitetur non fiet bona operatio.
[illegible] de fumi de vapore dicit Rasis in libro
[illegible] quod quarta pars aceti de aliis tribus partibus
vel ponatur sic in forma. Recipe aceti 2 partes aque
rosarum 2 olei rosarum ana 2 et misceatur fortiter agitando
et postea ponatur pannum duplicatum in isto liquore et
exprimatur in manibus et ponatur super caput. Licet
[illegible] dicit quod accipiatur [illegible] de aceto sicut
de aliis duobus [illegible] melius est ut dixi. Ad
quae dicit in nucha infra ideo est quia [illegible]
frigidas ~~[illegible]~~ qua sit [illegible]
frigiditas [illegible] in nucha melius possit [illegible] ad
profundum ut possit ista mala complexione ex sanguine
acquisita alterare et removere. Et loco istius si non
habemus applicemus folia sicut [illegible] plantaginis et
[illegible] pastoris cum modico aceti [illegible] medium
non sit [illegible] si unum non habet
remedium quia loco illius [illegible] ponere aliud. Ad illa
quae ponit Rasis sunt magis applicata quia ipse [illegible]
[illegible] et magis recipiunt efficaciam et ideo quia illa
magis alterativa et confortativa quam alia [illegible] Rasis
posuit illa. Item est quod alia [illegible] potest valere.
2o notandum quod illa quae sunt contraria in cura doloris
capitis provenientis ex sanguine [illegible] competunt actu
[illegible] in materia multum calida ut alia [illegible] calida
[illegible] exitu forti et dolore fortissimo
[illegible] casibus nullo modo actu frigida sed tepida
[illegible] est [illegible] ponatur actu frigida quia causarent

constrictionem spiritus in membro principali specialiter
cum in cerebro sint spiritus subtiles ideo competunt alia
actu tepida licet de se sint frigida. Ad 3m si [illegible]
[illegible] infra potes ponere infra nares et [illegible]
penetrabit illa frigiditas et est modus [illegible]
2o notandum est quod illa frigida quae ad intus sunt non debet
poni super [illegible] capitis quia illa pars est frigida
[illegible] in illa sunt
multa frigida ledunt et forte causaret spasmum
ibi et paralisim. [illegible] poni in anteriori quia in anteriori
est [illegible] et in parte [illegible] non [illegible]
[illegible] est lesio nervorum quia [illegible] ponitur in parte posteriori
infrigidatur illa [illegible]
carne abstineat et vino et comedat [illegible]
[illegible] et [illegible] et olera frigida et fructus frigidos
[illegible] fiat quod [illegible] est vel hic ponit curam
doloris capitis provenientis ex sanguine [illegible] dicit
quod pacientes dolorem capitis [illegible] ex sanguine [illegible] abstineat
a carnibus et vino et [illegible]
[illegible] ex lentibus et aqua et aceto et [illegible]
[illegible] dicit Rasis [illegible] quia [illegible] est olus frigidum
[illegible] ex lentibus et aqua [illegible] comedat olera
frigida et fructus frigidos. Circa istam partem est notandum
quare debet abstinere a vino et carnibus. Causa est quia
carnes et vinum multiplicant sanguinem [illegible] plus quam aliquid
aliud et ideo multiplicant causam doloris ideo debet ab eis
abstinere. Ad 2m quare debet comedere [illegible]
est quia iste cibus dat parum de nutrimento et dat [illegible]
sanguinem in [illegible] quia ille cibus est frigidus et siccus et
sanguis est calidus et humidus. Et ideo quia [illegible]
sibi talis cibus competit. Postea debet comedere fructus
frigidos [illegible] cerasa [illegible] et pira et [illegible] quae
[illegible] sanguinem in [illegible] fructus competit ex parte
[illegible] non ex parte qualitatis passive. Ad quare debet comedere
fructus frigidos et olera frigida causa est quia parum dat de
nutrimento et [illegible] de superfluitatibus [illegible] sanguinem [illegible]
Deinde autem [illegible] ex mirobolanis citrinis et
prunis et tamarindis et zuccharo albissimo. Hic
ponit curam talis doloris per medicinam. Et dicit quod post
[illegible] et illa quae dicta sunt adhuc valet [illegible] laxativum
ex mirobolanis citrinis prunis tamarindis et zuccha-
ro albissimo. Circa istam partem est notandum causa quare
valent illa. Causa est quia illa evacuant coleram
[illegible] mesue in 2o [illegible] et ideo evacuando
coleram [illegible] sanguinem [illegible] quia quae [illegible]
[illegible] et evacuando coleram [illegible] sanguinem [illegible] dicit
in primo libro capitulo de dolore capitis. Et [illegible]
[illegible] 2o de [illegible] sanguis [illegible]
[illegible] et eius [illegible]
et ideo quae [illegible] in evacuando coleram [illegible] in evacuando
sanguinem et potest sic poni in receptam. Recipe prunorum [illegible]
damascenorum [illegible] et tamarindorum electorum [illegible]
mirobolanorum citrinorum [illegible] per pru-
nas [illegible] administretur de mane [illegible]
colentur et colature addatur zuccari albissimi [illegible]
administretur in [illegible]. Ad quare dicit zucchari
albissimi et non dicit zuccharo rubeo. Causa est
quia zuccharum rubeum est calidius albo et [illegible]

2m Johannem de sancto Amando super antidotario Et ideo
male faciunt apotecarii qui ponunt zuccharum [illegible]
in sirupis febricitantium vel in [illegible] ¶ 2o modo quando non
dormiunt plures dicunt quod [illegible] et pro quo signum est
precedentem [illegible] ab ypocrate primo aufforismorum
digestio medicinam [illegible] quod causa est quia sanguinem non
apparet digestio aliqua nisi hoc admonitionis aliquid
[illegible] particula [illegible]
[illegible] in generali Et dicit quod [illegible] sanguis non
est expectanda digestio vel possum dicere contra
propositionem [illegible] ¶ De si ista
non sufficerent scilicet malvaviscum in aceto ponatur agitetur
[illegible] quousque ad spissitudinem perveniat ex quibus emplastrum
capiti supponatur Hic regreditur ad [illegible] cura doloris
capitis pro ea que est applicanda Et dividitur in duas
partes primo ponit unum remedium 2o aliud 2a ibi De
psillio quoque [illegible] Et dicit quod si ista que
dicta sunt non sufficiant tunc [illegible] scilicet malvavisci et
misceantur cum aceto usque ad spissitudinem et postea fiat
emplastrum et supponatur capiti Malvaviscum altea
branca [illegible] vel [illegible] malva silvestris [illegible]
2m circa instans Circa istam partem est notandum quod e
causa quare si illa que dicta sunt non valent debet poni
istud emplastrum Causa est quia qui solet provenire
ex sanguine est [illegible] forte et quia est [illegible] forte
[illegible] solutio continuitatis [illegible]
et ideo [illegible] male [illegible] forte [illegible]
et [illegible] aperit ad sedationem [illegible] 2 infrigidationem
[illegible] ad misceatur cum aceto. Causa istorum est quia hec
male [illegible] calida aperit frigida [illegible] solutionem [illegible]
aperit lenta et aceto ponatur ut faciat [illegible]
emplastrum [illegible] Et ideo istud emplastrum valet plus
[illegible] quia est magis forte et potest sic poni in forma
[illegible] aceti [illegible] vel etiam sine altera forte [illegible]
[illegible] ad incorporandum et misceatur et fiat emplastrum
[illegible] liquidum 2 postea extendatur super pannum ad
modum unguenti et fiat medicamen et pone super illum locum
ubi vis infrigidare 2 istud emplastrum est valde forte
Et ista que dicta sunt ponatur super partem anteriorem capitis
¶ De psillio quoque 2 aceto fiat emplastrum sublime
est Hic ponit aliud remedium et dicit quod satis
est expediens quod de psillio et aceto fiat emplastrum
et super capiti ponatur Circa partem notandum [illegible] melius
[illegible] psillium est semen et [illegible]
et nullo modo conquassatum Causa est quia ad [illegible]
[illegible] calidum 2 ideo [illegible] ad partem minorem
[illegible] est [illegible] et habet in
superficie glutinositatem et frigiditatem [illegible] si ponatur
in aqua calida 2 nullo modo conquassetur vel quod ponatur
in aqua istud semen et quod supernatavit [illegible] mussilago
accipiatur et ponatur in panno et postea ponatur in fronte
[illegible] que est causa quare valet plus [illegible] Causa est
quia dolor est in fronte quia mala complexio est [illegible]
forte et quia indicat solutionem continuitatis 2 illud semen est
[illegible] frigida [illegible] Et ideo [illegible] ipse male
[illegible] calida quia acetum est frigidum [illegible] solutionis
continuitatis non competit quia est [illegible] 2 ibi non indiget

[illegible] limonis Et ideo istud emplastrum plus valet
[illegible] fiat de aqua rosacea aceto 2 oleo rosaceo
¶ Si autem in istis fuit velocitas in pulsu et in
tactu sentiatur caliditas [illegible] neque in fronte neque in oculis
fuit rubedo neque tensio in [illegible] [illegible]
[illegible] fiant ea que diximus Hic ponit cura doloris
capitis provenientis ex colera Et dividitur in [illegible] partes
quia primo ponit cura doloris capitis a colera provenientis
[illegible] medicinas 2o [illegible] injectiones vel unctiones 3o
[illegible] [illegible] 2o regreditur ad cura doloris capitis
provenientis ex colera [illegible] 2a ibi [illegible]
3a ibi [illegible] quoque 4a ibi quod si [illegible] primo
dicit quod si [illegible] dolore capitis non appareant signa
aliqua de [illegible] quod in pulsu sit velocitas et
caliditas [illegible] ad tactum et nec in oculis nec in
facie fuit rubedo nec tensio [illegible] sed [illegible]
[illegible] et postea debent fieri illa que diximus in [illegible]
[illegible] ¶ Circa partem duo notantur [illegible] est quod est
causa quare [illegible] [illegible] que [illegible]
[illegible] est quia signa sunt colere [illegible] velocitas in
pulsu et sic de aliis Ideo signum est quod [illegible]
colera quia facit dolorem quia ibi non est rubedo in
facie non est signum dominii sanguinis [illegible]
[illegible] calida indiget frigida et in colera [illegible]
Quando non peccat sanguis in aliis vel [illegible]
[illegible] dicit [illegible] 2o aufforismorum [illegible] aufforismo [illegible]
[illegible] Et illa emplastra que dicta sunt valent
[illegible] sanguineam [illegible] a calida ideo valent in
dolore capitis [illegible] ex colera ¶ Nota 2o quod debent
precedere digestio colere [illegible] quia colera non [illegible]
[illegible] [illegible] digestionem Et ideo digestio
colere capitis [illegible] [illegible]
[illegible] malvarum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] florum viole nenufaris rosarum [illegible] panis
zuccari albi [illegible] fiat sirupus [illegible] [illegible]
usque ad [illegible] Et [illegible] [illegible] in [illegible]
aque tepide [illegible] quod [illegible] possit [illegible] Et
si colera sit grossa ponatur [illegible] [illegible]
acetosi radicis [illegible] [illegible]
[illegible] Et non ponatur in isto sirupo
[illegible] frigida quia [illegible] magis [illegible]
[illegible] vel sic et [illegible] sirupus violarum nenufaris
[illegible] sirupus rosarum rubearum [illegible] [illegible]
sirupus est optimus [illegible] Hic ponit [illegible]
[illegible] quia dirigit alios [illegible] ad caput Et
si colera est grossa [illegible] [illegible]
¶ [illegible] autem colere [illegible] in capite [illegible]
[illegible] florum violarum florum nenufaris [illegible] florum
[illegible] arabici [illegible] quia dirigit alias [illegible]
prunorum damascenorum [illegible] tamarindorum [illegible]
[illegible] passularum [illegible] [illegible]
[illegible] tamarindorum [illegible] mirobolanorum citrinorum
[illegible] [illegible] per noctem in decoctione [illegible]
[illegible] [illegible] de mane fortiter et [illegible]
et addatur cassiefistule [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] fiat colatura usque ad [illegible] et [illegible] 2 administretur

In di[illegible] et si e fortis passio addatur dragaganti
et si masticetur grana 3a // vel sic 2a electi de succo
rosarum ~~[illegible]~~ diaprunis an 3 i misceatur cum
syrupo nenufarino et stringat ad caput et fiat pillule
ad quantitatem ciceris et administretur in introitu lecti vel
quod in collatione loco dragaganti electi de succo rosarum
ponatur et [illegible] [illegible] doloris capitis [illegible]
venit cum lapsano? [illegible] [illegible] in principio [illegible]
simplex. Nobis autem innuatur oleum violarum aut
oleum [illegible] sicut aut oleum nenufarinum aut
de floribus salicis quorum aliquis super nucham instringatur
et capiti superfundatur et inungantur vel [illegible]
Hic ponit curam doloris capitis provenientis a cola
per iniectiones et epithimata et dicit quod in nares
iniciatur oleum violarum vel oleum de floribus salicis et
quod tale oleum sit infrigidatum super nucham et ponatur super
caput vel superfundatur et inungatur vel [illegible] [illegible] est.
Circa istam partem notentur duo. Primo est non est quare
valet iniectio per nares. Causa est quia illa sunt frigida
et humida et removent mala que sunt inducta a calido
et sicco et ideo valet in melius ab [illegible] quam ab
[illegible] apparet ut oleum mandragore quia melius penetrat
quam super frontem et tympora quia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] apponit tale oleum. Oleum de
de olivis immaturis quia oleum quo [illegible] tendit ad
caliditatem. Et [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] apud apothe-
carios est quia [illegible] olio? [illegible] et in illo quod fit de
olivis maturis. Secundo notandum quod pro illa olea que ponitur
in capite debemus [illegible] sibi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vel sempervive vel solatri. Et
quia non semper habentur illa olea [illegible] [illegible] quia [illegible]
non inveniuntur [illegible] remedium quod [illegible] ponatur aliud
loco sui vel potest fieri de unguento et ponitur in
stupis canabis et applicetur super capite per [illegible]
vel loco istius unum compositum. Ut [illegible] in suo
libro primo dicit quod si lac mulieris [illegible] [illegible]
misceatur cum modico [illegible] aceto in quod stupe canabis
ponantur in illo lacte et tymporibus applicetur valet
multum in dolore capitis provenientis a cola. Et quod lac
mulieris infrigidatum cum oleo violaceo et ponatur in
nares cum pennula valet multum per [illegible] [illegible]
Et [illegible] odoret camphoram aquam rosaceam salicis
et violas et [illegible] [illegible]. Hic ponit curam
doloris per odoramenta. Dicit quod debet odorare capsio
[illegible] violas et aquam rosaceam et [illegible] [illegible] nenufar
sandalos et cetera. Circa partem notandum. Causa quare tale
odoramentum valet est quia est infrigidativum et conforta-
tivum et prohibet vapores ascendere quia [illegible] aqua rosacea sit
frigida habet in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et quia
removet malam [illegible] calida et sicca ideo competit.
Et ideo potest sic poni in forma [illegible] [illegible] violarum
[illegible] nenufaris [illegible] [illegible] aa 3 i rosarum rubearum
3 i camphore [illegible] [illegible]. et si sufficit ad corpo[ra]
[illegible] [illegible] et misceatur cum [illegible] [illegible]
in aqua rosacea et fiat pomum [illegible] in medio
[illegible] ponitur [illegible] [illegible] febribus vel sine aceto ponatur
[illegible] [illegible] et [illegible] sit [illegible] pulvis et ponatur
in panno lineo raro in forma rotunda et [illegible]

aqua rosacea vel melius [illegible] [illegible] medicine ad [illegible]
[illegible] evaporationem vel odoramentum vel [illegible]. Et
si ponatur [illegible] super frontem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut virtus medicine possit melius penetrare.
Et si egritudo multum invaluerit sumatur opium
et camphore [illegible] quantum ponderat [illegible]
[illegible] [illegible] que dissolvantur in oleo de [illegible] [illegible]
in aures et nares. Hic respondet ad curam
talis doloris per iniectiones [illegible] egritudo [illegible]
fortis et dicit quod si egritudo sit fortis sumatur de
opio et camphora ana pondus [illegible] [illegible] [illegible]
et dissolvatur in oleo de [illegible] et mittatur in aures
et nares et sic [illegible] est de oleo [illegible] sine
oleum violarum vel mandragore quod est [illegible] [illegible]
[illegible]. Circa partem notandum. Causa quare [illegible] [illegible] illa
[illegible] est fortis [illegible] est quia forti egritudini forti
[illegible] medicina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et primo [illegible] [illegible] opium et
camphora sunt frigida in [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] ideo
valet in dolore in [illegible] [illegible] removendo [illegible]
[illegible] [illegible] et stupefaciendo. Illa olea que mittuntur
in nares debent esse in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et actu tepida et [illegible] debent [illegible] [illegible] quare
in [illegible] [illegible] quia si [illegible] [illegible] [illegible] timendum de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
sit actu tepida quia timendum est de extinctione
caloris et destructione organi [illegible] [illegible] quare
[illegible] [illegible] [illegible]. Causa est quia si multum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] ideo [illegible]
[illegible] capiti [illegible] [illegible] ad [illegible]. Secundo notandum
est quod si [illegible] [illegible] [illegible] iste oleus ponitur in fronte
[illegible] ponitur super frontem et in aure [illegible] [illegible]
in [illegible] ita ut habeat modicum de castoreo et
[illegible] [illegible] [illegible] calido dissolutum applicetur [illegible] [illegible]
[illegible] habet [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] vel cum cera [illegible] [illegible] vel cum castoreo.
Et si cum predictis non fuerit aliquid de [illegible] que
[illegible] de rubedine in facie et [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] venit cum pillulis [illegible] solvatur [illegible]
[illegible]. Hec est una pars [illegible] capituli
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] posuit curam doloris
capitis provenientis a materia calida. Hic ponit curam
doloris capitis provenientis a materia frigida et dividitur in duas
partes. Primo facit quod dictum est per medicinas solutivas.
Secundo per iniectiones et odoramenta. Secunda ibi postquam [illegible]
[illegible]. Prima in duas. Primo facit quod dictum est.
Secundo quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Secunda ibi Confectio pillularum. Et dicit quod si
cum predicta egritudine [illegible] cum predicto capitis dolore non
fuerit aliquod signum de predictis [illegible] quod non sit rubedo
in facie nec sit velocitas in pulsu et facies
non sit rubea vel [illegible] [illegible] plumbea vel pallida
[illegible] [illegible] est venit cum pillulis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] pillulas [illegible] [illegible]
[illegible]. Circa primo que est [illegible] [illegible]
dico quod causa est quia [illegible] non [illegible] [illegible] aliquod signum

de prouidentis et quod non proueniat a materia calida sed a frigida
Quando dolor non capitis est et calor non sentitur
ad tactum nec pulsus fortis tunc est signum quod non
proueniunt a materia calida sed frigida. Et quia iste pillule
euacuant materiam frigidam a capite ideo valet.
Laxatiua veniunt cum talibus pillulis et suis similibus.
¶ 2o est notandum quod in hoc stat difficultas capitis
quia materia frigida faciens dolorem capitis est duplex.
Quedam est materia flegmatica quedam melancolica ~~Et quia iste~~
~~pillule euacuant~~ Flegmatica duplex est: quedam est
in parte distillante reuma. Et alia est sine reumate
et habet alium modum digerendi et euacuandi. Digeri-
tur: Recipe radicis aron [illegible] ana ʒ v aristologie
rotunde ʒ ij [illegible] ʒ j. [illegible] saluie
centauree minoris maiorane foliorum lauri betonice
rute ana ʒ j. anisi marathri [illegible] seminis basi-
liconis ana ʒ ij liquiritie rase vuarum passarum
mundatarum ab arillis ana ʒ j. Et ponatur hec
[illegible] ad frangendum frigiditatem herbarum [illegible]
florum anthos ana ʒ j aceti albi ʒ j. Et loco
eius si non haberetur ponatur rubei mellis electi
panis [illegible] albi ana [illegible] 8 fiat sirupus [illegible] clari-
ficatum usque ad quartum 4 vel 6. Et si materia sit frigida
multum potest poni vel addi iste species. Recipe [illegible]
florum [illegible] vuarum domesticarum piperis ana ʒ j.
Et [illegible] capitis [illegible]. Et
si non potest expectare [illegible] vel est pauper
tunc Recipe oximellis diuretici vel squillitici [illegible]
j. ad misceatur cum aqua decoctionis sticados et
saluie. Et causa est quia oximel non habet
magis de se ad caput quam ad stomachum vel ad
aliud membrum. Sed quando administratur cum decoctione
saluie vel sticados tunc dirigitur virtus eius ad caput
et tunc digeritur materia flegmatica a capite quod non alterius
membri et est operatio expedita quando recte dirigitur
ad membra. ¶ Euacuari debet per istum modum. Recipe
pillularum cociarum ʒ ij pulpe colloquintide [illegible]
[illegible] ana ʒ v vel [illegible] si est fortis misceatur
malaxando cum sirupo de sticados arabico vel
cum decoctione aque saluie et fiant pillule ad quantitatem
[illegible] et administretur in introitu lecti. Sed forte
dicet infirmus quod habet [illegible] et quod pillulas
recipere non potest tunc fiat talis colatura. Recipe florum
sticados arabici quia euacuat flegma et melancoliam ʒ iii
[illegible] florum boraginis buglosse ana ʒ v vuarum
passarum mundatarum ab arillis ʒ iii seminis basiliconis
[illegible] ana ʒ j anisi ʒ ij turbit [illegible]
[illegible] ʒ v [illegible] mirobolanorum kebu-
lorum [illegible] per noctem in decoctione [illegible] ʒ j 25
[illegible] de mane fortiter et coletur et colatura ad-
ministretur in aurora. Et si est delicatus dulcoretur
in ʒ j 2 v [illegible] vel candi. ¶ Si sit materia
flegmatica cum reumate in qua est totum periculum apud
medicos et non accipio nunc nec alium quia conter-

[illegible] In hoc casu debet digeri materia per istum
modum. Et [illegible] medicine [illegible] et
diuretice calide et tunc fit materia magis fluxibilis
quam digeratur materia per hunc modum. Recipe saluie [illegible]
ana ʒ j [illegible] ana ʒ ij [illegible]
[illegible] ana ʒ v [illegible] aloes ʒ 8 mellis electi
panis [illegible] albi ana [illegible] fiat sirupus digestiuus
clarificatum usque ad quartum [illegible] medicina [illegible]
calida et calida aperitur in casu ideo aperiunt calida
quia materia est flegmatica. In fine digestionis
[illegible] ¶ Confectio pillularum cociarum:
Recipe pulueris pigre ʒ x colloquintide ʒ iii et [illegible]
scamonee ʒ ij 2 v turbit [illegible] ana ʒ 8 fiant
pillule et [illegible] dosis [illegible] ¶ [illegible] poni
[illegible] medicine et [illegible] quod [illegible]
de pulueris pigre ʒ x in pigra non est nisi vna
medicina laxatiua que est aloes. Alie sunt [illegible]
et [illegible] et [illegible] colloquintide
et turbit et fiant pillule et sit dosis [illegible]
Et si [illegible] ʒ ij cum dimidia 2
ponderis [illegible] Et ista est dosis huius
medicine. ¶ Circa ista pro est notandum quod [illegible] valet
in materia flegmatica. ¶ [illegible] quod cum est [illegible]
iste que [illegible] per maiori parte euacuat fleg-
matici scamonea ponatur [illegible] medicinam.
¶ [illegible] est [illegible] quia raro est quod materia fleg-
matica pura peccet et raro est [illegible]
[illegible] ibi [illegible]
[illegible] colera [illegible]
ibi scamonea [illegible] Et [illegible]
de sticados arabico vel aliis medicinis habentibus
respectum ad caput. ¶ Post quam venter solutus
fuit [illegible] caput [illegible] oleo sambucino et oleo
de becon et mitatur in nares [illegible] odoret
[illegible] et insufflet naribus. Hic ponitur
cura [illegible] et odoramenta et [illegible]
[illegible] quando dolor est multum [illegible]
2o quando est multum fortis [illegible]
[illegible] quando venter laxatus fuit cum medicina [illegible]
[illegible] vel [illegible] in oleo sambucino de
floribus sambuci et de floribus basiliconis maioris
vel de becon vel de oleo de [illegible] et [illegible]
in naribus. Et quod odoret [illegible] confectionem
[illegible] ex aromaticis calidis [illegible] pomum
[illegible] et insufflet [illegible] per nares vel per
papirum [illegible] nares. Circa ista pro
est notandum [illegible] quare valet [illegible] vel [illegible]
[illegible] cum [illegible] quando venter est laxatus et non laxatur
[illegible] non valet. Causa est quia [illegible]
mane non potest [illegible] illa materia [illegible] magis
dissoluitur et ideo [illegible] forte [illegible]
[illegible] Sed si venter prius fuit laxatus [illegible]
mala [illegible] inducta a materia et in hoc
[illegible] residuum materie [illegible] ideo [illegible]
[illegible] et [illegible] residuum materie. Et dico quod de
[illegible] et de aliis [illegible] capitis. Recepta

odoramenta pro pueris et similibus dicta sunt
de reumate. Odoramenta pro patientibus dolorem
capitis cum materia frigida est. Recipe lapdani purissimi
ʒ ß. ligni aloes storacis calamite ana ʒ i. gario-
filorum zedoarie nucis muscate seminis basiliconis
ana ʒ ß. pulverizanda pulverizentur subtiliter et
conquassanda conquassentur in pistello calido. Et
in laudano quod est pistum misceatur cum malago-
mate cum aqua rosata miscenda in qua sit de
mace musci et fiat pomum perforatum in medio
consuetum est pro pauperibus. Nam divites in quo mittitur
ambra et alia. Sicut dictum est de ipsis ita potest dici
ambra et alia sicut dictum est de ipsis in potu divi-
de costo et de lilio et balsamo. Bernardus
de gordonio laudat in fumo olium de lilio.
Et est forte in hoc casu et alia que petunt casto-
reum infundere vel embrocare et
que si egritudo multum infestaverit simul euforbium
et castoreum ambo ana sextam partem ʒ i. cum aceto disso-
luta in panno sambucino intincta in nares et aures.
Hic ponitur cura per electiones quando dolor est multum
fortis et dicit quod si talis multum infestaverit dolor
patientes simul de euforbio et de castoreo sextam
partem drachme et intinguatur in nares vel tenea- cum manu
et attrahatur cum anhelitu. Circa istam partem est notandum quod
causa quare dolor est ita fortis est quia frigiditas est in
substantia sua maligna. Et quia ille dicit medicine pro calida
in tertio gradu ideo potest removere dolorem capitis a materia
frigida in loco maligne. Et ideo quia ista non potest talia
que possit efficere ideo dissolvitur in oleo calido
et cetera. Dolor sexta pars drachme intincta in nares
in tempora et cetera et aceto tepida et pannus fiat.
In cephalea vero emplastrum frontis et temporibus est
apponendum. Recipe seminis lactuce sicut memitte
sandali albi et rubei et camfore rosarum et
opii fiat ex eis emplastrum postquam aceto et aqua rosata
confecta fuerit et fronti imponatur super quos pone
pannum aceto et aqua rosata infusum. Quam cum tepi-
dum fuit iterum infundatur et desuper ponatur. Hic
recipe ad ponendum contra dolorem capitis pro emplastra.
Et dividitur in partes duas. Nam primo ponit contra do-
lorem capitis procedentem a materia calida pro emplastro
secundo a frigida secundum ibi. Sinapi in cephalea. Primo est
notandum causam pro qua valet tale emplastrum. Causa est
quia istud emplastrum factum est ex medicinis infrigidantibus
et humectantibus sicut aqua rosata confortat caput
quia removet mala que in eo sunt et in hoc confortat caput.
Ideo competit. Secundo causa quare dicit quod ponitur in aqua
rosata et pecia super locum istum est ut confortet
dictum emplastrum ut non separetur. Sicut memitte id est
celidonie camfore etiam synonima est. Ligni habes
variis sandali. Et sunt tres species album rubeum et
aromaticum. Et auctor non ponit in diversis species
de albo et rubeo. Vel fiat tale emplastrum contra
istud quod dicit pro pauperibus. Recipe succi lactuce facta
residentia. Tunc sic pannus intinctus in manu et non
mittat si sola remaneat aqua frigida et humida
vel succum semperviue vel solatri. Qui dicit fiat fortis

vel pannus ponatur dictum vel albus cum in aqua
rosata electe quarta i. aceti ʒ ß. farine papaveris albi
quod sufficit misceantur omnia et fiat emplastrum durum
vel liquidum et est sempervive succus et humidum
et capitis confortativum et aqua rosata et super frontem
et tympora applicetur. Et si remanet superficie frontis
frontis et tympora. Ut dictum est super hoc. Quod frenat
opium. Sed fiat emplastrum cum aqua succo vel aqua
rosata et aceto. Ad maturandum extra in capite
et dicitur in hunc modum. Recipe borraginis cum succo buglosse
cum succo radicis acori radicis apii commixtis
radicis feniculi petrosilli ana ʒ i. Et non ponit ita
calida sicut sunt in planta. Causa est quia est magis
grossum quam materia multa. Quando de valle quarta ß. betonice
salvie camfore maiorane foliorum lauri betonice
melisse fumi terre ana ʒ i. Semper dolor medico
est bonum sumptum de fumo terre aut misceatur quod ipsa
silvestris acori ana ʒ ß. liquiricie rasae seminis passularum
mundatarum ab arillis ana ʒ ß. buglosse sticados
florum anthos ana ʒ ß. florum borraginis florum buglosse
ana ʒ i. magis de istis quam in dosim sanguinis acetum
albi ʒ iii. mellis electi panis zuccari ana libras ß. fiat
syrupus diligenter clarificatus usque ad quartam partem. Vel sic
pro pauperibus. Recipe oximellis simplicis libra i. valet
ad mundandum magis grossam sic de fumo terre quarta i.
misceatur cum decoctione sticados arabici. Sed tamen
decoque tale. Recipe yere rufini ʒ iii ʒ ß. vel loco
eius yeralogodion lapidis lazuli boni abluti ʒ iii
seminis basiliconis ʒ ß. pulverizanda pulverizentur
misceantur cum malaxato pro yera rufini cum syrupo
de sticados et fiant pillule ad quantitatem ciceris et adde ʒ
misceantur in initium lectis de bullis quia iera rufini
est fortis. Item pro loco iere rufini diasene vel
diaborraginati ʒ ß. pecia cum de alia dictum vel
fiat talis colatura. Recipe florum borraginis buglosse
florum sticados arabici ana ʒ ß. liquiricie rase seminis
passularum mundatarum ab arillis ana ʒ i. thimi epi-
thimi pollipodii quercini foliorum sene ana ʒ ß.
aut seminis basiliconis ana ʒ iii fiat decoctio. De ea
capiat et in decoctione tempore pro nocte coniunctis
mirobolanorum indorum bene contusorum ʒ i. fiat
de mane fortis et colet et colatum administretur
et dulcoretur cum ʒ ß. zuccari. In sinapi cephalee
fac. Recipe castoreum euforbium piper sinapi stro-
nie rute maiorane que simul et pulverizata
et triturata misceantur et aspergantur. Secundo modo vero
ex quibus fiat confectio et desiccentur. Cuius nate
sint ex vino veteri aut oleo castoreo vel communi
in illo dissoluta. Frons inunguatur simul. Hic
et sinapi in cephalea confert non solum
supradicti sed etiam alia dicta que sequitur illud
ipse postquam in alia de proprietate resolutum fuerit.
Post istud continuatur sic propter vapores positos.

cura doloris capitis provenientis a caliditate. Hic ponit curam
doloris capitis provenientis a frigiditate per emplastrum. 2°
docet administrare vinum in tali dolore. 3° ponit
curam per balneum. 4° ponit curam per embrocationes.
2a ibi Ceterum. 3a ibi Cum autem cephalea. 4a
ibi Et super caput. Dicit primo quod dictum est
solummodo in cephalea provenienti a frigiditate
valet istud emplastrum quod scripsi et compleat ea que
ponuntur in littera. Et quod fiat pulvis subtilis com-
mune et marrubium et cum vino veteri distemperentur
et fiat tepidum. Istud emplastrum est tante efficacie
quod valet in omni dolore antiquo non solum in hoc sed etiam
in multis aliis. Circa istam partem notetis duo. Primo
est notandum quod emplastrum competens in cura doloris capitis
provenientis a frigiditate est triplex. Quoddam est debilis
virtutis, quoddam mediocris et quoddam fortis.
// Debilis virtutis est quod declinat vel temperatum
modicum ad calidum et per emplastrum intelligit fomentationem
et embrocationem quia virtus non [illegible]. Et [illegible] pr-
ponit istud emplastrum sic. ℞ laudani puri
et mirre ana ʒ semis. milii mediocriter torrefacti ℥ 1 et semis
terebentine ℥ 1. ponitur solum terebentina ad ligandum
alias medicinas quia sunt cadentes. pulverisanda pulve-
risentur subtiliter, quassanda quassentur in pistello
calido misceantur et cum malaxando cum oleo camo-
mille fiat emplastrum tenue ad quantitatem palme
per unum in longitudine et latitudine quatuor digitorum et
applicetur super commissuram capitis vel super partem anteriorem
vel super partem dolentem. Unde videtis iste partes magis
solliciti. Et istud emplastrum sit expertum in [illegible]
prodest ad omnes [illegible] capite descendunt humores
descendentes ad oculos. // Loco emplastri potest esse
talis sacculus de rebus temperatis vel modicum distemperatis
vergentibus ad calidum. ℞ florum meliloti quarta semis et
quia non pono camomillam dico quod pro certo sed
magis appropriatum est melilotum quam camomilla. In isto casu
milii mediocriter torrefacti ℥ 1. arene excepto milio
et fiat sacculus ad modum unius palme in longitudine
et latitudine quatuor digitorum meliloti et milii [illegible]
[illegible] in vergit ad calidum. Et [illegible] et melius
de oleo camfore virtutis ut oleum camomille vel oleum
de meliloto. Vel embrocatio fiat de camomilla et
meliloto et de aqua et fiat embrocatio super caput
et si ista deficiat [illegible] est ad fortiora. Emplastrum
mediocris virtutis potest esse tale et est expertum an[illegible]
℞ radicis [illegible] absinthium quassatorum
ana ʒ in aque dulcis [illegible] ana quarta j. bulliat
[illegible] super [illegible] ad consumptionem tertie partis
et cum decoctione fiat embrocatio super locum dolentem.
Et de ista experta dicit [illegible] quod una vetula
salernitana curabat omnes dolores capitis. Et loco
ipsius potest uti alio emplastro et est tale. ℞ emplastri
apostolicon ʒ in malaxetur cum oleo camomille et ex-
tendatur super aluta et in quantitate partis dolentis. Et
hoc non debet poni in recepta sed artificialis

medicus qui dictat non debet dictare nec ponere
super talia verba sed in arte debet ponere. Et loco
emplastri potest fieri talis sacculus quo curavi. ℞
betonice salvie ana ʒ semis florum meliloti milii mediocriter
torrefacti ana ℥ 1. florum anthos sticados arabici
ana ʒ semis quassentur excepto milio et fiat sacculus
ad quantitatem doloris si parva pars dolet et in maiori
quantitate si maior pars in maiori fiat sacculus. // Olea
mediocris virtutis sunt tria. Oleum de balsamo
oleum de lilio oleum costinum et de illis fiat unctio
vel embrocatio vel epithima. Emplastra fortia
sive fortis virtutis est emplastrum talis sacculus
conformis potest esse talis. ℞ betonice salvie rute
sticados ana ʒ semis florum anthos florum sticados ana ʒ semis
seminis rute quarta semis quassentur et fiat sacculus
super partem dolentem. Et si totum caput dolet fiat cappellum
ad formam totius capitis. Et recordor de opere
quod hodie faciunt medici quia sacculum ibi ponunt de
rosis ad confortandum caput, verum confundunt, cum quia
nos in illo casu volumus resolvere magis et ponunt rosas
que confortant et prohibent resolutiones [illegible]
et sicce et stiptice et claudunt poros et ita multi
operantur tales medici. // Olea fortia sunt oleum
de euforbio oleum de castoreo. Et potest fieri unguentum in
isto casu cum cera. Vel fiat decoctio [illegible]
[illegible] et fiat embrocatio. [illegible]
[illegible] possunt [illegible] in medicina [illegible] est
[illegible] Et in [illegible]
[illegible] que hic forte opponit quia [illegible]
[illegible] tempus in quo est dolor [illegible] emplastrum
Ceterum vero vinum vetus et forte dandum est etc.
Hic docet administrare vinum in tali dolore et dicit
quod in tali casu dandum est vinum vetus et forte.
Circa partem istam notetis duo. Primo notandum est quod
potest que valet vinum vetus et forte. Causa est quia
sunt [illegible] quia confortant regnando sanguinem
et spiritus quia [illegible] erat [illegible] et elevatur a frigiditate
et confortat si est fortis spiritus et excedens talia
vina [illegible] quia [illegible] mala [illegible] frigida et humida
[illegible] in capite cum cura, cum vinum sit calidum
et humidum et desiccatum in virtute. 3a utilitas est
quia tale vinum subtiliat materias frigidas et cum sit mollis
dilatat et preparat ad expulsionem et ideo valet multum
vinum vetus et forte. Vinum autem novum habet
multas superfluitates aquosas que resolvuntur
in processu temporis. 2o non est quod tale vinum vetus
et forte debet administrari in prima [illegible] cum morbus fri-
gidus [illegible] et morbo in capite de causa mor-
bi [illegible] indigentibus quod [illegible]
Cum autem cephalea per ebdomadam una durat
ingrediatur eger in balneum intrante et est aqua super
caput cuius aqua aspergatur. Hic ponit curam capitis
doloris provenientis a frigiditate per balneum et dicit quod cum
illa passio duraverit per ebdomadam unam mittendus
est eger in balneum. Nota [illegible] quod balneum
quod competit in dolore capitis provenientis

Expertum

Nota de vino veteri

Et frixare est duplex. Unum est balneum aereum
vel sicce. Causa est quia illud balneum habet solvere
materiam que remanet post evacuationem et non ante.
Et ideo dicit rasis si per unam ebdomadam dolor remanserit
sine toto materia digesta est. Aliud balneum
est balneum igneum et debet preparari sic quod lateres
et lapides calidi igniti ponuntur in aqua fontana
et removeantur lapides vel in fumo vel in uno
pane sicut fit in ydropisi et palisi et habundantibus
materia frigida. Et causa est quia illud habet talem materiam
consumere et malam complexionem materie a tali materia qualis
est mala quia frigida et humida. Aliud balneum est
aque calide et sine et tale est duplex quoddam
est per naturam aliud est artificiale. Naturale de bal
neis sulphureis quod aperiunt meatus frigidis et humidis
vel palisi. Artificiale sicut balneum factum ex decoc
tione herbarum calidarum vel quod melius que ponuntur
sicut in primo capitulo et tunc balneetur et balneum
huius aque habet virtutem consolidandi materiam que remansit
et removet complexionem malam. Et illud balneum sumere
debet sine quacumque admixtione post purgationem.
Aliud balneum est particulare et est subfumigatio
facta cum herbis calidis et sicut de foliis lauri et
sticados et similia decoquuntur in aqua et fortiter cooperiantur
ita quod non habeat foramen nisi modicum et quod paciens
ibi ponat os et nares et recipiat balneum stomaco
vacuo et balneum tale non solum valet ad caput
verum etiam ad totam distemperantiam totius corporis. Et hec sub-
fumigatio ista valet ad distemperantiam capitis in ce-
phalea i. dolore capitis. Et super caput cadat
aqua in qua camomilla et lanfium et sticados
arabicum et nemen decocta fuerit sicut datur sigillatim
sicut notum est. // Hic ponit curam doloris capitis
provenientis per embrocationem et dicit quod super caput
diffundatur aqua decoctionis camomille meliloti et
maiorane. Circa istam partem notentur duo primo quare valet
embrocatio est causa quia sit cum herbis habentibus aspectum
ad caput resolventibus materiam ut sticados camomilla
et maiorana que sunt herbe habentes aspectum ad
caput ut in primo dictum est. Et quia removet malam
complexionem frigidam et humidam facientem dolorem ideo valent et
illa embrocatio. Secundo notandum quare rasis non ponit
curam doloris capitis provenientis a mala complexione sine materia.
Et ponit curam a mala complexione facta cum materia quare
non posuit cum aliqui auctores ponunt. Dicendum quod
causa est quia dolor capitis provenit in communi a mala
complexione cum materia et a mala complexione sine materia communiter mo-
tiva supposita evacuatione in dolore capitis cum materia.
Quia sicut in dolore capitis facta praesupposita evacuatione
requiritur infrigidatio communiter modo in mala complexione sine
materia. Non post evacuationem requiritur aliud ut dicit
auctor primo cum nemen. lanfium id est
maiorana. sigillatim i. sicut. Deinde si cephalea
cum digestionem contingit inebriato et post digestionem
recedat dicendum infirmo cum hora qua
venire consuevit dando ei buccellas panis

In succo cinamomi sive vuce acerbe ante hora
sufficiens infusas. Hic ponit curam doloris capitis
provenientis a stomaco et dicit si dolor capitis affligat
pacientem contingit cum digestionem et cessat post digestionem
debet administrari sibi panis infusus in succo cinamomi
vel succo vuce acerbe vel succo citoniorum et sic de
aliis. Hic notentur duo ut declaretur intentio
rasis. Primo notandum quod dolor capitis provenientis a causa
est duplex. Quidam est qui provenit a causa primaria. Quidam
est qui provenit a causa coniuncta. // Primaria vero a materia
existente in cerebro et tunc causa radicalis est superius per rasis
et de ista fuit mentio in principio capituli. // De causa coniuncta
vero potest esse a toto alio membro vel a retentione menstruorum
vel a splene vel ab epate vel a toto corpore potest fieri
et vel potest a stomacho. Hec que est causa quod a stomaco
magis quam ab aliis membris. Causa est duplex. Una est
per directum respicit cerebrum quia per ysophagum ad cerebrum
mandantur cum illi fumi. Et quia sit colligantia per duos
nervos descendentes a parte anteriori cerebri ad ipsum sto-
machum. Igitur magis a stomacho quam ab alio membro.
// Secundo notandum quod dolor proveniens a stomaco est duplex. Quidam
est a materia calida. Et quidam a materia frigida ex indigestione
causata. Ille qui provenit a materia calida est maior cum
digestionem et cessat post digestionem. Et causa est quia stomacus
cum digestionem est attentior quam prius. Et cum colera sit
inflammabilis ideo inflammatur et habet elevare fumos
ad caput et causare dolorem. Hec a materia frigida
venit facta digestione. Nam tunc post assumptionem cibi
resolvuntur vapores et fumi. Et facta digestione maior
est aggregatio superfluitatis quam cum et a multis superfluitatibus
habent multi fumi ascendere ad caput quod sit causa
doloris. Et curam doloris capitis provenientis a materia calida
non frigida ponit rasis. Quia dicit si venerit cum digestione
quia post assumptionem ubi non oportet buccelle panis in
illis succis cum sit frigidi et reprimunt coleram et cum sint
stiptici faciunt reprimere illos fumos ad fundum stomachi
Hec quia frigida prohibet ascensionem vaporum ad caput
ad quod elevantur vapores ab ipso stomaco et in principio
postremo cum venit talis dolor fit a colera existente
in stomaco et tunc oportet aliquod quod reprimat illam
coleram et faciat eam descendere ad fundum stomachi.
Secundo notandum est quod rasis non ponat curam doloris capitis ab
aliis quia in cura doloris capitis provenientis ab aliis
membris secundo requiritur quod prius membrum mandans ut
stomachus epar vel matrix vel toti corpori debet
curari nisi tertio requiritur. Primo requiritur evacuatio membri
a qua elevantur vapores ut si est in stomaco per secessum
vel vomitum vel per clistere quia in dolore capitis multum
magno multum valet quia habet derivare materiam ad contrarium et
contingit videri quod magis operatur in dolore capitis Et
a minori fit evacuatio menstruorum et sic de aliis membris
per regiones convenientes. Et si non sufficit modo predicto debet
aperiri arterie capitis frontis. // Secundo capitulo aliud

membri a mala qualitate que est cum conductionis
male manie vt applicatio fiat per contrarium // 3o requiritur
prohibicio ascensus vaporum ad caput et hoc fit
cum stipticis vt cotonia cocta et pira et quinsiones
et coriandrum que ideo dantur quia sunt stiptica et
coadunant partes et prohibent ascensum vaporum ad
caput vnde dicitur requiritur quod partes membri respicientes
se quod confortetur caput ne recipiat istos vapores
Similiter et emplastrum de rosis valet multum et
aqua rosata cum modico aceto et hoc bis vel ter nisi
in vna cum vbi dolor est sit in febre acute per
fluxum sanguinis narium tunc non competit appositio ros
immo competit Inunctio crisis vt prouocatur sudor
vel fluxus sanguinis narium vt videbitur Et si videtur
quod prohibetur crisis debemus imitari naturam in euacuando
nisi virtus sit debilis etc. Si autem cephalea
contingat quis multum in sole moram sufficit cum
oleo rosato et aceto infrigidatur anima potentis
Hic ponit curam doloris capitis prouenientis a calidite
solis Et diuiditur in 3es partes 2m quod tria ponit
remedia primo primum // 2o 2m // 3o 3m ibi 2a Cum in
ibi 3a Si autem Et dicit quod si dolor capitis
prouenerit a causa extrinseca puta a caliditate solis inungi
caput oleo rosato et aceto Ita quod plus sit aceti
et tres partes olei Et non sit sicut dicit Gordonius
quia acetum est mordicatiuum Contra ista pars dicitur nota
primo nota quod licet quidam acetum et oleum rosarum infrigident
tamen valet Causa est quia sol facit istum dolorem inducendo
inducit in capite malam qualitatem calidam Et quia oleum
rosarum et acetum sunt frigida ideo remouent malam qualitatem calidam
et confortant membrum // Et hoc est dictum si sit de causa
calida sine materia quando ex causa ex parte humorum
sol facit dolorem capitis ebullicione humorum rerum
ex qua ebullitione eleuantur fumi ad caput et causatur
dolor Et tunc non competit solum istud ymo cum
2m dicitur rasis in tractatu de dolore capitis a causa calida
sine materia vnde si peccat tunc sanguis vel si flegma
phlebotomia vel si colera euacuatio cum pillulis cociis et sic de
aliis humoribus est intelligendum vt dictum est Secundo
notandum quod per illa rasis dicit intelligi cura doloris capitis
prouenientis ex balneo vel ex frigore vel ex crapula
Sed tamen notandum est quod dolor capitis a causa extrinseca dicitur
explicatur in generali vt capitulo de cura doloris capitis
qui est prouenientis a rebus inducentibus malam qualitatem calidam
sicut est sol. Inducunt enim malam qualitatem calidam vel mediante
que sunt multum calide vt euforbium et similia Et cura
doloris capitis prouenientis a caliditate qui potest inducere malam
qualitatem calidam sicut solis calidus Aliter est dolor in-
ductus a mala qualitate frigida vt est mixtum emplastra
frigida et curatur per remouenda frigida quia qui sibi suffunt
contraria consistunt Quia sicut mala qualitas calida curatur
cum frigidis Ita per oppositum frigida curatur cum calidis Aliter
est dolor proueniens ex rebus inducentibus solucionem continuitatis
vt ense vel gladio vel baculo et similia de isto non

216

ponit hic curam quia hoc pertinet ad librum de apostematibus vel
dicitur de cirurgia Et hic notandum distinctiones
quod dolor capitis est duplex Quidam prouenientis a causa
extrinseca Quidam a causa intrinseca Causa extrinseca
est duplex Quidam est dolor inductus a mala
qualitate calida sine humore sicut ex quo habet curatur
per frigida applicata sicut cum embrocationibus de aceto et
similibus // Aliter est dolor a mala qualitate frigida et curatur
per calida applicata et curatur et repercussus humoris nisi
per ista calida applicata curatur mala complexio et mala
materia in corpore et tunc non solum competit alteratio ymo
euacuatio // Aliter est dolor causatus a solutione continui
et ille per manus cirurgici curatur et non est presentis
speculationis Aliter est dolor causatus a materia intrinseca
et ille est duplex Quidam causatus a materia propria Quidam
a causa coniuncta / Si cum propria vel a causa contenta in corpore
Si a causa coniuncta vel in dolore proueniente ab aliis membris
et de ista est duplex Quidam est cum materia et
quidam est sine materia / Ille qui est cum materia curatur
per alterationem et euacuationem Si sit a causa coniuncta competit
prohibicio ascensionis vaporum ad caput et confortatio
eius Si autem sit sine materia per alterationem solum
Aliter est dolor qui prouenit a causa contenta in corpore Et
hic est duplex quia est sine materia et curatur per alterationem
solum vel cum materia et hoc duplex Quia autem cum
remanet aut sine remanente Si sine remanente
per alterationem et euacuationem quorum receptes sunt supra potest
et sic habetur in isto capitulo cura cuius dolor Si
autem dolor prouenit ex ebrietate vel crapula reducitur
ad curam doloris capitis prouenientis a stomacho quia ibi competit
vomitus et similia Et quibus potest accidere dolor capitis
sine // causa calida et rasis Que tunc si hoc modo
non conueniunt ex aliis infirmitatibus curanda est etc.
Hic ponit aliud remedium et dicit etc. Cura
est hic notanda cum quia quandoque non cessat per illa
infrigidantia Causa est quia mala qualitas potest esse multum
calida et in alto gradu et quod agens sit proportionatum
passo Et ideo debet curari per multum fortia quia forti
infirmitati forti competit medicina
Si autem adhuc forte perseuerat et feruor sine
et nullo modo remouetur et timetur ne eger vigilet
diminutum et aqua ad oculos descendat temporum arterie
sunt incidende et consolidande // Hic ponit aliud re-
medium et forum et diuiditur in duas partes primo facit quod
dicitur est 2o consilium sed ibi 2a hoc modo Cura ista
pars est notanda cum quandoque non potest curari per alterationem
Causa est quia non solum est inducta mala qualitas ymo firmi-
mali et multi vapores qui eleuantur ad ipsum caput quia
materia est dissolutiua vt ad inferiorem tunc ille humor
potest facere ad oculos quando sunt membra rara et tunc oculi
non possunt digerere et ideo timendum est de amissione visus
et tunc incidendi sunt et parca acutiora et tunc debent ligari
vel cauterizari etc. Hoc modo quod tunc loquitur est proprie

Nostra intentio est in hoc libro // Hic excusat
se posset ab aliis dici quod vos hic determinatis
de visione [illegible] ad contingentia
Respondet ipse auctor quod non est intentio sua
in isto libro de hoc tractare etc.

Capitulum 1m de scotomia et vertigine

Circa istam rubricam notandum quod primo est notandum
quod inter scotomiam et vertiginem est differentia et convenientia
Convenientia est quia utraque causatur a vapore exeunte
in utrisque spiritus visibiles et in nervis obtinentibus et arteriis
et venis per arterias etc. Et propter hoc faciunt
sapientes unum capitulum de ambabus. Et sic utraque
infert nocumentum in visu et in virtute ymaginativa
Sed differentia est quia scotomia causatur ex vapore grosso
fumoso qui vel in utrisque spiritus visibiles et in venis
et arteriis per arterias etc. imprimitur in humore
cristallino vel potentia visiva. Et propter hoc
videntur res extra que non sunt ad similitudinem illius rei
secundum colorem et vaporem illius vaporis qui est ibi
Et dicitur scotomia a scotos quod est videre et
[illegible] quod est [illegible] quasi visio muscarum quia
illa species impressa in potentia visiva imprimitur
similiter in virtute ymaginativa que corrumpitur
virtus ymaginativa quia ymaginantur res que non sunt
quia quedam res possunt imprimi suis potentiis spiritus
existentibus in potentiis inferioribus. Sed vertigo causatur
ex vapore fumoso subtili exeunte in utrisque spiritus
et in venis et arteriis per arterias etc. inducente
motum spiritus vaporis et imprimente suam similitudinem in potentia
visiva et illa species similiter in virtute ymaginativa
Similiter quia ille vapor tamen sue subtilitatis inducit
motum in spiritibus quia res subtilis movetur et apta
de vento. Ideo videtur eis quod res que non moventur
moveantur. Et res que non sunt extra moveantur sive videantur
Similiter virtus ymaginativa ymaginatur moveri
que non moventur racione motus inducti in vaporibus
illis. Et sic res extrinsece possunt ymaginari eodem
modo res intrinsece possunt. Secundo notandum est quod vertigo et
scotomia possunt dupliciter sumi. Uno modo quantum ad
[illegible] et sic est actio corrupta visus
quia corrumpitur primo visus quia ille vapor inducens
motum in spiritibus in vertigine primo corrumpit
actum videndi quia visui apparent res que non sunt vel
res extra moveri que non moventur et illud est actio
corrupta. Alio modo possunt sumi quantum ad complementum
eius et sic sunt actio corrupta virtutis ymaginative
quia ille vapor per motum suam similitudinem et tunc virtus
ymaginativa ymaginatur que non sunt vel videntur que non
videntur. Et licet hic dicatur corrupta secundum [illegible]
tamen dicitur actio virtutis ymaginative ut ymaginetur
videre res quas non videt vel moveri que non
moventur. Et illud est actio corrupta virtutis yma-
ginative. Tertio notandum est quod apud medicos quatuor sunt cause
vertiginis et scotomie. Scilicet causa primitiva antecedens et coniuncta.
Primitiva est res non naturales causantes vapores
in ipso cerebro ut ubi vaporosi sicut est cepe
et fumosi ut legumina vel ova frissa que [illegible]
[illegible] capitis [illegible] motus ad
[illegible] vel sompnus [illegible] sive quies et sic
de aliis rebus non naturalibus que multiplicant
vapores in cerebro. Causa antecedens sunt 4or humores quia
ex quolibet possunt generari vapores qui possunt esse causa
vertiginis et scotomie. Dicitur enim quod quando ex
sanguine videtur homini quod videat res rubeas et quod
natet in sanguine sompniat et sic de aliis
signis sanguinis. Si a colera iudicatur vapores
et apparent extra que non sunt. Et apparebunt res citrine
et sompniabit quod volet et sic de aliis signis
Si a flegmate videntur illi quod extra sunt res albe
et quod sit in aquis. Et quod facies eius sit plumbea
et sic de aliis signis flegmatis. Si a melancolia videtur
illi quod res extra sint nigre et quod transit in loco
angusto et sompniat res terribiles et sic de aliis
signis melancolie. Sed causa coniuncta illorum sunt vapores
elevati ab aliis quolibet et sic sunt vapores grossi
fumosi et quando eis scotomia causatur. Sed autem
inducunt motum in spiritibus vertiginem causant
et videtur homini quod res moveantur in girum. Notandum
4to quod causa quare scotomia et vertigo magis debentur
visui quam aliis sensibus dico quod causa est quia sensus
visus est [illegible] virtuti ymaginative quam aliquis
alter sensus. Quia organum virtutis ymaginative est in ipso
ventriculo cerebri. Et ille ventriculus est oculus sive
organum visus // Alia causa potest esse quia in scotomia
et vertigine dicitur esse corruptio spirituum quia in vertigine
spiritus moventur ab illis vaporibus. Et quia visus magis
habundat in spiritibus quam alter sensus igitur etc. Et propterea
apparet quod non obviat [illegible] quod non est in aliis sensibus
et moventur [illegible] ab illis vaporibus. Quod autem
[illegible] de auditu
et morbo. 5a causa [illegible] de vertigine est quia
vertigo recipit motum quia [illegible] quod omnia moventur
in girum. Et quia per visum motus magis percipitur quam per alium
sensum igitur [illegible] apparet visui quam aliis sensibus
Hoc et [illegible] non est quod quando scotomia et vertigo
nocent actio corrupta visus. Quia scotomia
dicitur quasi visio muscarum. Et vertigo a verto vertis et
girum quia videtur homini quod omnia moveantur in girum [illegible]
Tamen dicitur duplex morbus scilicet morbus consimilis
et morbus officialis. Consimilis secundum qualitatem vaporis
quia vapor calidus sicut quando elevatur a sanguine et a
colera inducit malam complexionem calidam in cerebro. Vapores
autem ex materia frigida ut flegmate et melancolia causant malam
complexionem frigidam in cerebro. Similiter officialis quia est oppilatio
in nervis venis et arteriis et [illegible] spiritus visibiles
et in arteriis [illegible] etc. Capitulum

Um aliquis quod ante eum
est circulariter moveri videt et oculi tenebrescunt

eadem doluerint et fauces et oculi rubuerint
in eadem hora vene que sunt post aures constricte
apparuerint ex ipsis vena fienda est flebotomia
et ventose in tibiis et collo sunt ponende

Istud capitulum continuatur ad precedens sic / premissis
rasis posuit curam doloris capitis hic ponit
curam scothomie et vertiginis Et primo provenientium
a materia calida 2o a materia frigida 2a ibi Cum autem
Adhuc prima dividitur in partes duas quia primo ponit
curam scothomie et vertiginis a materia calida per flebotomiam
2o per ea que exterius applicantur 3o per dietam 4o per
medicinas 2a ibi In hac igitur 3a ibi Cibus
autem 4a ibi Verum non // Prima in duas quia
primo ponit curam scothomie et vertiginis provenientium
a materia calida existente in cerebro // 2o quando provenit a
materia calida quieta 2a ibi Quod si predicte Circa
istam partem ~~...~~ notentur tria / Primo notandum est
causa quare si videatur quod cum omnia moveantur
elevatur competit flebotomia de illis venis Causa
est quia iste passiones videntur quod proveniant a vaporibus
elevatis a sanguine in eo quod grossus sit vane
unde quod sit a sanguine quia multi humores faciunt
repletionem nisi sanguis Et ultimo peccat ad
humorem cum sanguine tunc competit flebotomia 2m Galienum
2o aphorismorum illo aphorismo Qui ex extenuatione // Secundo
quare de venis que sunt post aures Causa est quia
flebotomia de illis venis non solum evacuat ymo
distrahit ad contrarium Ideo competit et non competit
de venis frontis quia non attrahit ad contrarium // Tercio
quare ventose in collo et in tibiis cum scarifi-
catione Causa est quia distrahit magis ad partem contrariam
Unde notandum quod quando extenuatio est in parte anteri-
ori fiat per partem posteriorem et econverso sicut patet hic aphorismo
Posteriori vero capitis // Secundo quare in tibiis
et in loco carnoso et [illegible] ponantur ventose
quia tunc attrahit melius de sanguine Et propter hoc
[illegible] ligaturas dolorosas quia tunc dolor
adtrahitur ad locum doloris Et eodem modo
positis pedibus in aqua calida tunc caloris
distrahuntur vapores ad partem inferiorem // 2o notandum
quod [illegible] vas [illegible] vitatur [illegible] evacuatione
[illegible] de cephalica [illegible] in [illegible] generis
et [illegible] et [illegible] physicis sit [illegible]
venis Et tunc est [illegible] fiendum [illegible]
quod flebotomia [illegible] debilitatis virtutis possit impedire
[illegible] est [illegible] 3o notandum est per hoc quod
eadem volunt quod aliquando in vertigine est casus
et aliquando non Causa casus est quia passio est
[illegible] fortis quam [illegible] non solum in parte anteriori
ymo in posteriori recluditur que est principium motus
motive et est similis epilensie quia sicut in epilensia
est casus ita etiam in vertigine Et dicitur quod

In epilensia est cum casu spasmus quia contrahuntur
nervi [illegible] sua origine Sed in vertigine
non est spasmus quia non contrahuntur nervi Et non
est casus quia dolor est debilis et pauci
vaporis et non infert motivum in parte posteriori
cerebri Sed in epilensia est casus propter multum
vaporem [illegible] motivum in principio nervorum [illegible]
[illegible] suo loco In collo id est In loco ubi
coniungitur collum cum capite Sed in fine nuche et
non super nucham ponatur ventosa in anteriori
ventre quia esset ca oblivionis et corruptionis
memorie In tibiis id est in loco carnoso tibiarum
Quod si predicte non apparuerint vene et
fauces ~~fuerint~~ rubea sanguis ex basilica est
minuendus et ventose in tibiis erunt ponende
Autem ponit curam quando provenit a materia calida
quieta // Circa istam partem est primo notandum
et primo dubitatur Primo notandum quod si non competit
flebotomia de basilica et magis de cephalica // Causa
quare est quia ex hoc quod non sunt grosse signum
est quod dominium sanguinis non est in cerebro facies
istam passionem Sed est in partibus inferioribus quia si
in superioribus essent grosse essent vene si non sunt
Ideo in alio membro est et quia in epate magis
dominatur quam in alio loco quia epar est generativum sanguinis
Ideo competit de basilica quia illa vena magis
evacuat ab epate // Sed quare ventose in tibiis
Causa est quia trahunt magis ad partes inferiores
Similiter faciunt ligature in extremitatibus et positio
pedum in aqua calida // Dubitatur utrum alius humor
peccare in cerebro excepto sanguine competat flebotomia
Et videtur quod non Aphorismus 2o aphorismorum illo aphorismo
aphorismo Qui ex extenuatione Ubi dicit quod ad humorem
a sanguine peccantem per medicinas Sed evacuandum
sanguinem solum per flebotomiam In oppositum est Avicen-
na In parte anteriori ponit curam quando provenit a materia
calida per flebotomiam Sed quando peccat colera per flebotomiam
Ad istud dicendum quod ad humorem peccantem
dicitur uno modo sine dominio sanguinis et tunc non
competit flebotomia Vel cum dominio sanguinis et tunc
competit flebotomia in quocumque humore quia flebotomia
licet non sit proprium sanguinis faciet tamen materia fiat
potencior super residuum materie Ad rationem
ad maiorem verum est ubi sit dominium sanguinis
Ad rationem verum est si ibi sit dominium sanguinis
quia sicut dixit quod omnis sit rubei propter motum
sanguinis qui est humor rubeus
// In hac parte scothomie species et in ea
quod cum dicitur caput ex oleo rosarum et aceto

Infrigidandum est. Hic ponit curam scothomie
et vertiginis provenientis a materia calida per ea que ab
extra applicantur. Circa istam partem notentur duo
Primo est intentio quare est quod ista valent.
Causa est quia illa habent alterare malam complexionem calidam
inductam a malis vaporibus. Similiter cum ista
repercussiva reprimant prohibent ascensum istorum
vaporum ad caput. Et quia sunt confortativa ideo
valet epythimatio ista. Et sic loquitur de
ista. Ita intelligendum est de aliis similibus repercussivis
et confortativis. Secundum dubium est in capitulo precedenti. Circa
notandum est quod dominus reddit sic dicitur quod ille passiones
sunt in sinu primo vel in anteriori quando materia est in flegmon
Sed quando sunt in sinu et medicina non competit
primo resolutiva vaporum quia aliter esset cum augmen-
tatione capitis. Et illa que competunt sunt solida-
tiva et stella dicentur infra. Unde quod hic
duo non competunt in cura vertiginis et scothomie.
Illud quod est repercussivum non competit in cura vertiginis
et scothomie. Sed oleum rosarum et acetum sunt repercussiva
igitur non valent. Secundo arguitur quod oleum rosarum non
competat. Illud quod est inflammativum non competit in
vertigine et scothomia provenientibus a materia calida. Sed
oleum est huiusmodi, quod patet quia quanto calidius tanto maior
inflammatio et minor ipsius quia oleum est inflammabile
quia est oleaginosum et unctuosum et ideo prestat in
lucernis et cetera. Secundo cum ... ex capitulo
Ad ista duo rideo. Ad auctoritatem concedo. Ad probationes
quia super membra principalia etc. Dico quod non super membra
principalia sed in emunctorio membri principalis sunt reti-
nenda quia ille superfluitates que mandantur a cere-
bro requirunt. Sed illa repercussiva ponuntur super membrum
principale ut prohibeat ne materia ab aliis membris
veniat ad ipsum membrum principale vel in propria
parte. Ad aliam rationem ad auctoritatem concedo.
Ad minorem falsum est. Ad probationes dico quod oleum
quamvis in se sit unctuosum tamen per admixtionem aceti
cum rosis prohibetur quod non sit inflammabile. Similiter
secundum Galenum oleum de olivis ... quod non faciunt
impotentiam et male. Sed ... rosa-
rum et cum aceto infrigidantur et exsiccantur
vel ... etc. Egeri vero calida
ribanda ... debet. Hic ponit curam per dieta-
ria etc. Circa istam partem notentur duo. Primo est notan-
dum dico quod causa est duplex quia inherentia calida
producendo ebullitionem in sanguine sunt causa elevationis
vaporum ad caput qui sunt causa istarum passionum.
Alia causa est quia inherentia calida multiplicat sanguinem
et coleram a quibus ipsi vapores elevantur. Et ideo
non utantur patientes inherentibus calidis ymo frigidis
ut dictum est supra in capitulo precedenti. Secundo notandum quod sicut debet
cavere in istis passionibus ab inherentiis calidis ita ab aliis
rebus non naturalibus multiplicantibus sanguinem vel coleram
sicut aer calidus vel ira vel speculatio ...
profundata vel sompnus ... Similiter minuere
... minima vigilia. Omnia illa multiplicant

[illegible]

coleram vel magis coleram a qua isti vapores procedunt
elevantur vel etc. Venit non ex apozimate
mirobolanorum citrinorum quod in capitulo de cephalea
dictum solvendus est. Dicit sicut quod dominus
est. Hic ponit curam vertiginis et scothomie provenientium
a materia calida per medicinas. Circa partem notentur
duo. Primo est intentio causa quare valet ista
medicina quando est materia calida. Dico quod causa est quia omnia
ista evacuant coleram quia mirobolani evacuant coleram
rubeam ut dicit Johannes Mesue. Similiter si sanguis
peccat quia que consumunt coleram consumunt sanguinem. Et causa
est quia quando sanguis acquirit mala malitia vel mala
complexione generat ad magis coleram calidam secundum auctorem
capitulo de febre sanguinea et Galenum ... de crisi ... et vi-
tiam in primo libro. Secundo notandum quare non posuit
curam istarum passionum quando proveniunt a causis extrinsecis
ut a motu circulari vel per stomachum vel ab
alio membro ut per cibos vaporosos. Dico quod
causa potest esse ista quia cura istarum est remotio cause
illius primitive ut plurimum de facili removetur quia non
competunt in quiete. Si aliud tunc competit
evacuatio vel alteratio. Vel proveniunt a cibis vaporosis
cause est cura sicut quando proveniunt a stomacho.
Et tunc vomitus prohibet ascensum vaporum ad
caput et confortando membrum curantur. Solvendo laxando
Cum autem in frenesi rubedo ... febris cum scothomia
sunt attendendum est cum sint stomachi subversio
et nausea que si afficiunt ... nomine conquestus
est ... de ... potus ... sumatur a frigidis
vero cibis abstineat. Hic ponit curam
vertiginis et scothomie cum proveniunt a materia frigida. Et dividitur
in duas. Primo quando a materia frigida continetur in stomacho.
2o quando a materia frigida continetur in cerebro ibi 2a. Si autem
dicit et prima. Nausea est volitatio vomendi sine cum nausea
effectu. Sed subversio est frequens volitatio vomendi cum subversio
et tunc subversio addit frequentiam et tunc vomitus est
provocandus et sed abstineat a novella potione.
Circa istam partem notentur duo. Primo quare quando
non apparent rubedo competunt vomitus. Causa est
quia quando illa signa non apparent signum est quod materia
faciens scothomiam et vertiginem est frigida et hoc patet
quod est quia nausea et subversio sunt passiones
stomachi et ideo competunt vomitus ut materia illa remo-
veatur. 2o competunt pillule ut residuum materie re-
moveatur. Et in isto casu magis competunt pillule auree
quam omne genus receptum similis est positum. Quare
sed abstineat ab inherentibus frigidis. Causa est quia multiplicant
ibi magis flegmata. Et medicina ... illam materiam que
frigida est et humida. Ideo abstineat ab omnibus potionibus
et ab aliis generantibus flegmata. 2o notandum quod scothomia
et vertigo quando proveniunt ab aliis membris quam a cerebro
et non solum a stomacho ymo ab aliis membris ut a
toto corpore. Quoniam ab aliis membris ut a renibus
inferioribus et similiter a vesica vel ab aliis membris

A quibus aliqua materia possit elevari ad cerebrum sed
ut plurimum peruenit a stomacho quia ubi sunt maiores
que transeunt illi vapores per ysophagum et per ductus
stuos qui ueniunt ab anteriori parte cerebri ad orificium stomachi
Et ideo dicit plus inconvenienter cura que peruenit et sic
competit evacuatio que peruenit a stomacho vel que
peruenit ab aliis membris. Si autem non curatur per
istam tunc competit cauterium et dicit Adiuvo et recepta
cauterii est talis Recipe cantaridarum abscisis capitibus
pulverizatarum et seminis [illegible] et instrati materia
[illegible] cum aqua ardenti et fiat massa et modicum
de aqua suppone in membro in quo volumus facere
ampullas supponatur ad quantitatem [illegible] vel
[illegible] competit confortatio membri et prohibitio
ascensionis vaporum ad caput per quem modum sed
[illegible] est in precedenti capitulo // Ultimo notandum quod medicina
[illegible] in isto casu potest esse talis Recipe [illegible]
et seminis atriplicis [illegible] silvestris ana 3 5 fiat
decoctio in libra media aque usque quo redeat
ad 3 in colet et colature addatur [illegible]
vel [illegible] [illegible] si alterum desiderat et forte
materia in stomacho [illegible] quassari et ad
[illegible] in hora [illegible] post assumptionem
[illegible] // Si autem
[illegible] nausea afficit neque
[illegible] // Hic ponit curam
et [illegible] a materia frigida existente in cerebro
Et dividitur in duas partes primo ponit curam per me[illegible]
// 2o per unctionem. 3o per gargarismatam [illegible]
[illegible] ibi In naribus // Circa istam partem notandum duo
Primo est notandum [illegible] quod non [illegible]
valet [illegible] supposita digestione materie [illegible]
est quia quando non est nausea [illegible] est quod materia est
[illegible] supposito quod non sit in aliquo membro et ideo
quia [illegible] evacuat materia a cerebro ideo competit
supposita digestione materie. Et notandum [illegible]
[illegible] quia [illegible] a materia frigida [illegible]
[illegible] competit [illegible]
[illegible] una vice primo [illegible] subita
[illegible] non in stomacho
quod [illegible] // 2o notandum est
a materia existente in cerebro et peruenit ab aliis membris
[illegible] a cerebro est [illegible] quia materia [illegible]
[illegible] ab alio membro [illegible]
non est passio [illegible] vapores ad
caput et [illegible] in illis membris
[illegible] frigida [illegible] Hic potest
cura per [illegible]
[illegible]
[illegible] quod omnia [illegible]
[illegible] et mala [illegible]
[illegible] // Aliter potest exponi [illegible]

Jaceat [illegible] quod [illegible] per aliqua tempora quia [illegible]
competit [illegible] per [illegible] 2o [illegible] In corporibus
humidis [illegible] in 2o regis [illegible] ibi quando autem
[illegible] Et causa est quia calor ille est intensus [illegible]
[illegible] et non inveniunt [illegible] in quod agit et tunc agit
in [illegible] et sic [illegible] in bonis sanguinibus [illegible] flegma
[illegible] Et ideo sed [illegible] [illegible] dicens
[illegible] vel tres vel illud [illegible] in bonis sanguinis
Et fiat gargarismus quo flegma deponatur
// Circa istam partem duo notandum primo est notandum quod [illegible]
[illegible] sit [illegible] nisi in corpore disposito ad [illegible]
[illegible] vel ad [illegible] Et vidi duos mori per
gargarismata [illegible] 3o [illegible] primo
de curatione [illegible] capitis [illegible] frigida
in corpore disposito ad [illegible] nullo modo sed administretur
gargarismus quia per illud materia que est in cerebro [illegible]
ad pectus et tunc sequitur suffocatio // 2o notandum
[illegible] gargarismata Causa est quia [illegible]
materia [illegible] a qua elevantur vapores qui [illegible]
[illegible] stomacho // Et gargarismata deponent [illegible]
a capite potest esse tale et [illegible] alie recepte
Recipe [illegible] liquiricie [illegible]
passarum [illegible] ana 3 [illegible]
[illegible] ana [illegible] seminis sinapis
seminis [illegible] ana 3 [illegible]
3 [illegible] fiat apozima [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] et [illegible]
in ore et [illegible] et fiat una vice ante
cenam et alia de mane Et loco istius valet
[illegible] vel [illegible]
[illegible] est
[illegible] in panno lineo et [illegible]
tepida vel [illegible] et [illegible]
et [illegible]
// In naribus quoque post illud ponatur
aliquid de [illegible] quo caput calefiat
// Hic ponit curam per [illegible] quod [illegible]
ponatur illa que calefaciunt [illegible]
insufflacio [illegible] in naribus vel [illegible]
vel [illegible] et [illegible] ponatur [illegible]
// Circa istam partem notandum duo primo notandum quod illa
[illegible] ponatur in naribus tunc [illegible]
[illegible] Et tunc competit [illegible]
semen [illegible] sinapis vel [illegible] cum [illegible]
[illegible] evacuat et
[illegible] // 2o notandum est quod per istam
[illegible] omnia que [illegible]
[illegible] vapores a capite [illegible]
[illegible] vel [illegible] calida que [illegible]
materia a capite et [illegible]
[illegible] alia

Capitulum tercium de frenesi Rubrica
Circa istam Rubricam notandum est quod primo

Notandum quod ista passio potest quadrupliciter nominari. Primo
potest nominari frenesis, 2° karabitus, 3° sirsen,
4° apud quosdam calidum cerebri. // Frenesis a panniculis re
tinentibus cerebrum, et non consolidatur quia vel plenam
habet propter in ventriculo cerebri vel in dura et pia
matre. / Secundo dicitur karabitus a sup ascendenti
ab ablatione virtutis quia ab illa sequitur actio
corrupta virtutis ymaginative. // Sed dicitur sirsen
et apud quosdam dicitur apud quosdam cerebri quia habet esse de sanguine
et de colera quia in ipsis humores sunt calidi propter
esse solum de sanguine vel de colera vel de utroque.
// 2° notandum est quid sit frenesis. Dico quod est duplex:
quedam vera et quedam non vera. Frenesis vera
est apud quosdam calidum cerebri ad quod sequitur mentis alienatio.
Et intelligo quod sit apud quosdam calidum, id est tertiana quam
tertiana sit de sanguine vel de colera vel de
utroque. Vera licet propter putrefactionem caliditatem acquirat non
tamen dicitur frenesis ymo litargia. Et licet apud
flegmaticos propter putrefactionem fiat calidum non tamen fiat
sirsen ymo congelamen ut dicetur inferius. Et ideo
frenesis proprie est apud quosdam calidum. // Sed
frenesis non vera est mala complexio cerebri calida ad
quam sequitur mentis alienatio causata ab humoribus
elevatis ab aliis membris vel a toto corpore
ut patet in febre continua vel in causone et sinocho.
Nota Et dicitur parafrenesis quia propinqua vel frenesi
quia si non removeantur illi vapores fieret actu frenesis.
Quam si non curatur multiplicantur illi vapores in
cerebro et tunc causatur vera frenesis et hoc frequenter
accidit. 3° notandum est quod apud medicos tres sunt cause
frenesis scilicet primitiva, antecedens et coniuncta. / Primitiva
sunt res non naturales ut ~~nimis~~ sanguis vel colera
~~et~~ maxime in cerebro; cibus calidus, aer calidus,
vigilia, inunctio calidorum quamvis sint cause adiuvantes
ut inunctio capitis, calida regio et ea que
administrata multiplicant humores calores in corpore
humano. // Causa antecedens est colera vel sanguis
vel utrumque non facientes adhuc apud quosdam. Sed causa
coniuncta sunt illi vapores vel humores facientes
actu in cerebro apud quosdam. Et omnes tres species colere
sunt facientes frenesim scilicet colera rubea non adusta,
Nota colera rubea adusta et colera citrina. Illa frenesis
que causatur a colera adusta est deterior quia sunt demoniaci
et ascendunt parietes. Sed minus deterior est illa
que a colera rubea pura. Et minus deterior est
illa que a colera citrina que est coniuncta cum flate.
Nota Sed debilior omnibus aliis et salubrior est illa
que provenit a sanguine. 4° notandum quod omnis talis
frenesis causari possit in quolibet ventriculo scilicet
in medio, anteriori et posteriori quia in quolibet potest
sanguis aggregari vel colera et sic apud quosdam magis
accidit in anteriori parte cerebri quia ibi plenum sit ibi et

[illegible]

In hoc dicitur litargia. Et causa est quia in anteriori
parte est maior calor quam in aliis duabus. In prima
ventriculo magis durat sanguis propter rete mirabile
quod est compositum ex venis et arteriis et quod magis est
in anteriori parte. // Medius ventriculus est magis
temperatus. Et ultimus frigidus. Et causa sunt [illegible]
[illegible]. Et ideo corrumpitur in frenesi virtus ymaginativa
Et potest habere bonam memoriam nisi nominatim sit
magna. / Sed virtus ymaginativa est ideo corrupta
quia virtus ymaginativa est in primo ventriculo ubi est
apud quosdam. Et ideo homo ymaginatur hic inclinationes et excessivas
res recedentes a temperamento. // 5° notandum est quod in frenesi
est motus fortis et pulsus debilis quia videmus quod ascendunt
parietes et in sompno vadunt. // Et dico quod causa
potest esse duplex: una est dispositio organi quia organum
hoc talis apud quosdam in causa debent ad habitum
et per consequens nullo modo sunt motus quanto sunt
tanto habiliores ad motum. Sed [illegible] ad
similem [illegible] 2° de morbo. // Alia
causa est quia virtus ymaginativa est virtus imperans
virtus motive. Et propter hoc dicitur quod virtus imperans est
in nervo. Sed [illegible] est in lacertis quia [illegible]
[illegible] est multum fortis in operibus. Et ideo
virtus imperans est multum fortis. Et ideo sit motus
multum fortis. Sed sensus est debilis quia nunc
spiritus non debet multum accedere ad sensum. Et sic habemus
[illegible] prima doctrina 3a capitulo 2° in
fine. Et quia illi nervi multum sunt recedunt a temperamento
suo ideo est cum multum [illegible] potest exercere suas
operationes nisi cum temperamento. Et ideo sensus est debilis
et virtus motiva fortis. Capitulum

Cum aliqua febris acuta

continua incipit cum forti capitis dolore
continuo et in facie et oculis vehemens fiunt
rubedo et capitis dolor et terror linguae affinis
et in pulsu velocitas et frequentia propter superfluitates
vehementer / ipsum caput ad pacientem propter hunc
modum continuatur. Postquam Avicenna dicit de sinocho
et magis hic dicat de frenesi. Et dividitur in
duas partes: primo ponit signa frenesis, 2° ponit
curam 2a ibi Cura quoque. Prima in duas: ad hoc
primo ponit signa pronostica, 2° ponit signa demonstrativa
2a ibi Et si lingua. // Circa primam notandum tria.
Primo quare illa signa pronosticantur frenesim. Dico quod
causa est quia omnia illa signa significant ascensum sanguinis
ad caput quem ibi retentum in capite est causa
frenesis quia cum sanguis putrefit causatur sinochus
et in hoc differt a sinocha quia in sinocha non est
sanguis putrefactus. // Et rubedo in capite et oculis

Significat multitudinem sanguinis ascendentis ad caput
quia dolor agravatus causatus a multitudine sanguinis
ascendentis ad caput // Rubedo quia solus
sanguis est rubeus secundum [illegible]. Similiter dolor
capitis [illegible] male [illegible] calide et [illegible] solutionis
continui // Similiter duplicatio lingue quia [illegible]
illud [illegible] a materia debilitate virtutis [illegible]
[illegible] in quo fit minima caliditas et inflammatio
facta fortis a sanguine. Et ideo est quia appetit
[illegible] et sibi duplicent [illegible] secundum [illegible] prima
[illegible] fen 2a doctrina 3a et ideo quando sentit calidum
et [illegible] et inflammationem appetit aerem
et tenebrosum // Quare velocitas in pulsu et
frequentia. Causa est quia materia calida est
et frequentat et velocitatis motus et quando omnia
illa signa que premisit sunt apparet significant
ascensum sanguinis ad caput [illegible] est causa
apparitionis frenesis // 2o notandum quod [illegible]
intellige quando frenesis causatur a sanguine quia quando causatur
a colera precedunt alia signa. Scilicet febris acute
et causon et tertiana continua et tunc apparet [illegible]
[illegible] in oculo et precedit magna inflammatio quia
nullus humor est magis calidus quam colera.
Et error [illegible] adest et pulsus magnus
velox et frequens // Et urina dealbatur quia ascendit
colera ad caput que est causa colorationis urine
Et tunc propter [illegible] colere [illegible] apparet urina
alba. Et quando sit apparet urina significat est quod colera
rapitur ad caput. Et quia habet signa quasi similia
excepto istis duobus ideo non curavit ponere
illa // 3o notandum est circa ista signa que ponit
in additione // Primum est quia febris est [illegible]
i. magne inflammationis. Causa est quia sequitur
[illegible] de materia calida. Modo apparet quod est de materia
calida est magne inflammationis specialiter quando est
apparet calidum // 2m signum est quod rarissime evadunt
iuvenes [illegible] senes et [illegible] possunt
salvari // Quare autem iuvenes raro evadunt
est ratio maioris doloris et [illegible] magis distant de
iuvenibus quam de senibus cum habent [illegible] magis
fortes quam senes quia senes sunt [illegible] duros et
[illegible]. Et illa est causa quare in [illegible]
est periculosior in sene et minus in iuvene. Et
causa de pleuresi magis periculosa in iuvene quam in
sene unde [illegible] possunt salvari de senibus. Et [illegible]
redditur a Galieno primo prognosticorum [illegible]
mobilitatis // Ubi dicit quod frenesis periculosa est
a toto genere in iuvenibus et senibus // 3m signum
est quod urina est alba quia tunc [illegible]
quia mors est [illegible] periculosa et illud est signum [illegible]
quia significat quod materia tota rapitur ad caput ubi est
[illegible] quod est membrum principale et quando natura non potest
superare morbum [illegible] tunc [illegible] est mortale secundum
Galienum 2o prognosticorum ibi [illegible] est et [illegible]

Ubi dicit quod quando morbus superat naturam est [illegible]
mors. Sed si econtra est signum salutis // 3m signum
est quod urina [illegible] et alia rubea. Et causa illius
dicit Galienus quia significat naturam [illegible]. Vel coleram
adustam que est [illegible] in multam [illegible]
[illegible] sanguis rubet. Sed [illegible] colera que [illegible] ad
[illegible]. Et quia natura non potest dominari super [illegible]
naturam secundum Galienum 2o prognosticorum [illegible] ubi
dicit quod quando [illegible] morbi natura fortis non est potens
superare ipsos et [illegible] // 4m signum est quod [illegible]
[illegible] ampulla [illegible] que si [illegible]
et dura est signum mortis est. Causa est quia significat
ibi aliquid esse de materia adusta [illegible] quod [illegible] significat
causam ex expulsatam a natura. Natura operante [illegible]
[illegible]. Et tunc residuum [illegible] remanet in [illegible]
et tunc materia illa est causa mortis [illegible]
quia natura non potest [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] in alio. Et tunc [illegible] ista materia
[illegible] ad cor [illegible] et inficiat quia natura non potest
plus resistere. Et propter hoc pustule magne quam apparent
in prima quarta sunt male propter causam iam dictam // 5m
signum est quod si fiat [illegible] male [illegible]
vel adusta per vomitum vel secessum fit a natura [illegible]
operante et regulariter quia natura est [illegible]
Sed quare in 6a die non est. Causa est quia [illegible]
dies est critica ad malum secundum [illegible]
[illegible] ad bonum et malum [illegible]
[illegible] 6a dies potest esse critica ad malum
et non ad bonum ~~[illegible]~~ sed magis
in die 7ma ad bonum. Et ideo [illegible] in die 6a
magis ad malum. Error i. duplicatio [illegible]
¶ Quod si lingua [illegible] fiat [illegible]
[illegible] et [illegible] sunt [illegible] et [illegible]
multum iam frenesis [illegible] est // Hic ponit
signa [illegible] et dicit [illegible] Circa presentem notantur
tria // Primo notandum quare si [illegible] illa signa significant
[illegible] frenesim. Causa est quia [illegible] lingue significat
[illegible] et adusta in capite que [illegible]
[illegible] quod est signum mortis. Vel si sint lingua [illegible]
[illegible] et significant adustionem. Similiter quando [illegible]
quod non est [illegible] que non sunt. Similiter
[illegible] superflue propter caliditatem [illegible] superflua
[illegible]. Quia sicut [illegible] et humiditatis superflue [illegible]
[illegible] superfluum. Ita caliditatis et [illegible]
excessus [illegible]. Et [illegible] a colera quia est superflua
caliditas et quia illud est in [illegible] capitis ideo
[illegible] superflua est signum frenesis cum aliis signis
[illegible] quia unum signum non est credendum. Et [illegible] alia
signa [illegible] manuum et pedum //
2o notandum quod aliqua sunt signa que significant frenesim
[illegible] alia [illegible] alia frenesim mortalem alia frenesim.

curabile. Signa que significant frenesim futuram
dicuntur in parte prima dicta. Sed signa que significant
frenesim presentem sunt signa que ponit in parte ista.
Sed signa significantia frenesim mortalem sunt signa que
sunt ut urina alba aquosa. Et multi evadunt
qui habent talem urinam aquosam secundum Avicennam 3°
canonis fen prima capitulo primo et ypocras 6° afforismorum. Et alie
repentine exgestiones et congregaciones istorum morborum
et specialiter cui sequatur spasmus tunc iam est mors
iam medicus fugiat quia moriuntur signis premissis
sicut dicitur secundum Galienum primo afforismorum commento illius Qui in statu.
Sed signa frenesis curabilis sunt diminucio malarum
cogitacionum et evacuacio materie quia si esset fluxus sanguinis
narium vel provocacio fluxus ventris. Tertio notandum
quod differencia est inter stoliditatem alienacionem mentis et
demenciam. Quia stoliditas est actio diminuta
virtutis ymaginative ut qui ymaginatur quod est ut
impleccte ut rustici fatui sunt illi qui habent
stoliditatem et talis causatur a frigido semper quia numquam
aut a calore quia qui aut facit operacionem virtutis.
Sed demencia est alienacio virtutis ymaginative
causata a frigido et calido qui sunt in ulcera [illegible] quia
omnis mala qualitas excedens diminuit actionem propter
virtutis ut dicitur per Galienum 6° de accidenti et morbo
et in 2° afforismorum commento illius Quibus iuvenibus
ventribus. Sed alienacio mentis est actio cor-
rupta G. quia ad ymaginandum quod non est ymaginandum
ut muscas et cimices que non sunt. Causa
est quia causatur a calido quod multum excedit quia nulla
virtus potest operari perfecte nisi habeat instrumentum temperatum.
Et quia anterior ventriculus vergit ad caliditatem
excessivam non potest perfecte operari ut artifex non
potest perfecte operari sine bono instrumento quia scriptor bonus
ad hoc ut scribat requirit calamum bonum. Ita
similiter virtus non operatur nisi organum sit bonum et temperatum.
Et quia instrumentum virtutis ymaginative ibi excedit tunc
eius actio corrupta est et de talibus hic loquitur
[illegible] perfecta in actu confirmata.

De cura

Egro quoque [illegible] predicta applicantur Avicenna
est subveniendum ex sanguinis subtractione et ventris
solucione cum sicco fructum. Hic ponitur cura
et dividitur in 4or. Primo ponit curam per evacuacionem,
2° per dietam, 3° per ea que applicantur ab extra, 4to
redigitur ad curam frenesis per flebotomiam. Ibi 2a Nutrimentum
eius. Ibi 3a Cum autem. Ibi 4a Egri. Circa istam
partem duo notantur et duo dubitantur. Primo
videtur quod in frenesi non competit flebotomia quia in illa
egritudine non competit flebotomia que est de colera sed
frenesis est huiusmodi igitur et maior patet Galienus 2° afforismorum
commento illius Et ex egritudine. Ubi dicit quod in alter-
hanc a sanguine procedat competit flebotomia. Sed hoc
patet per Avicennam 3° canonis fen prima capitulo de carabito
in frenesi [illegible] in hoc conveniunt omnes auctores.

// 2° sic. Si in frenesi competeret flebotomia sequeretur
quod in statu morbi competeret evacuacio. Sed hoc est falsum,
igitur. Maior patet quia frenesis ut plurimum accidit in
statu febris continue. Sed si competit flebotomia in frenesi
tunc in statu evacuatur. Minor patet per 2° afforismorum ibi
In acutis omnibus morbis. // Ad ista respondeo per quandam
Avicenna. Sciendum est notandum quod frenesis est duplex:
quedam causatur a sanguine et quedam a colera.
In frenesi causata a sanguine competit flebotomia cephalica
usque ad sincopim exclusive et non inclusive donec
materia peccans evacuatur et evacuatur materia vel vapores
qui elevabantur ad caput. Et si non est perfecte
evacuata materia [illegible] per flebotomiam cephalice tunc competit
flebotomia de vena frontis vel de summitate nasi ut
tunc sanis possumus provocare fluxum sanguinis narium
ut dicunt auctores. Et si non invenitur vena fiat
ligatura que non ledat. // Si autem sit de colera competit
flebotomia in distractione aliter indirecte. Et causa potest esse
duplex. Una est ut prohibeatur fluxus humorum
quia ad locum doloris in frenesi fluunt humores et fluunt
ad locum doloris quia locus doloris attrahit sanguinem
et spiritus. // 2a causa est quia in evacuando coleram evacuatur
aliquid de sanguine et hoc fit causa ut natura sit potencior
super residuum materie et ideo competit licet non sit
de sanguine. Et si totum corpus sit plectoricum potest competere
flebotomia saphene. // Ad racionem dicendum per [illegible] ad minorem
verum est directe sed indirecte bene competit propter causas
iam dictas. Ad maiorem verum est. Ad probacionem
dico quod licet sit status respectu morbi primitivi tamen est
principium respectu morbi sequentis qui est frenesis. Vel
aliter ad minorem verum est in principio. Etiam hic sine
dubio potest competere evacuacio per flebotomiam et per farmaciam
cum natura non potest per se facere quia natura sed evacuare
et quando non tunc sed medicus eam iuvare sicut ministrum
nature sive ministri ut patet 3° regiminis. // Circa notandum
duo. Et solucionem ventris quia in evacuacione sine
in solucione ventris in frenesi non est expectanda
digestio materie sicut in aliis morbis. Et causa est quia
materia est furiosa et in evacuacione materie furiose non
est expectanda digestio secundum Galienum et ypocras primo afforismorum
ibi Digesta medicari. Et in acutis passionibus.
Et sic dico de frenesi. Ita intelligendum est de aliis
morbis furiosis ut in yliaca colica synocha frenesi
squinancia et [illegible]. Isti enim morbi materias [illegible]
evacuare iubent. Sed si contingeret quod materia daret
spacium ad digerendum quod non multum esset furiosa debet
digeri cum syrupo [illegible] in cura doloris capitis provenientis
a colera vel cum syrupo violato vel nenufarino
vel syrupo de papavere albo quia est provocativum multi
sompni. Et non solum cum isto cum in capite est
caliditas excessiva et vigilie provocatur sompnus primo
cum syrupo de papavere nigro. // 2° notandum est quod solucio

Ventris in frenesi patet si duplex dicitur cum eis
que accipiuntur per os dicitur cum clisteribus // Clisteri-
um competens in frenesi ad laxandum ventrem
potest esse in hunc modum ℞ lactuce m. ij ordei
mundati q. 4 foliorum malue maurialis viole
ana ʒ ij foliorum maluarum nenufaris florum viole
ana ʒ j. alte ʒ j. furfuris pugillum unum oleo
violarum q. 4 [illegible] pono mel iij butiri cassie
fistule mundate bene pinguis ʒ j. diaprunis vel
trifere saracenice ʒ 5. fiat clistere syrupus ad q. 5
et administretur stomacho vacuo ante prandium vel
ante cenam // Alio modo potest provocari laxatio
ventris per ea que accipiuntur per os. Et de numero
istorum quedam sunt simplicia quedam composita.
Inter ista simplicia est decoctio prunorum vel
tamarindorum vel manne vel cassie fistule sed magis
eligitur decoctio tamarindorum Et recipe [illegible] ʒ 5
tamarindorum distemperentur vel [illegible] ad lb j 2 [illegible]
et coletur Et administretur vice una pondus ʒ ij
Isti tamarindi non solum valent evacuando primo
alterando quia sunt frigidi et acetosi Et ideo valet magis
quam aliqua alia medicina Sed composite que competant
in frenesi [illegible] sunt in cura doloris capitis [illegible]
et dicte fuerunt colamine pillule et electuaria
// Nutrimentum vero eius sit aqua ordei secundum quod ante
[illegible] sicut supra et consuetudine quam tempore [illegible]
// Hic ponit curam per dietam // Circa ista pro-
est notandum quod in frenesi est [illegible] [illegible]
[illegible] mane et [illegible] malorum accidentium et quia na-
non potest esse [illegible] mala accidentia quam [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] morborum Ideo
competit dieta subtilis sit aqua ordei infrigidat
et humectat et laxat et opilationes aperit et mitigat
inflammationem [illegible] [illegible] regis [illegible]
Et [illegible] Et loco illius potest dari aqua
bullita cum modico zuccharo vel iulep cum simo
malorum granatorum vel panis [illegible] in aqua
Et videtur [illegible] consuetudine quia [illegible] consuetudo
que est in sanitate melius est [illegible] 2° regis
[illegible] et [illegible] si bibet ille homo [illegible]
aqua in sanitate solebant [illegible] est
Caput autem oxirodino infundendum est quia si
multe fuerint vigilie fiat [illegible] violarum [illegible]
[illegible] papaueris albi ordei excorticati seminis
lactucarum radicis mandragore omnium ana m. j. que
[illegible] in [illegible] plena aqua [illegible] [illegible] donec
rubea fiat Deinde aqua illa dum est tepida ab
alto super caput fundatur et sit capitis super [illegible]
in quo caput aqua colligatur que in [illegible]
posita super caput [illegible] fundatur [illegible] [illegible]
[illegible] si [illegible] // Hic ponit curam frenesis
per ea que applicantur ab extra Et dicit in duas
primo ponit unum remedium 2° aliud ibi et caput

dicit quod in frenesi est infundendum i. epithimandum
vel embrocandum cum oxirodino i. cum medicina
infrigidante in quo ponitur acetum Rubeficat hoc sit
quando venit ad conspectum medicinalis et embrocatur
caput cum [illegible] i. [illegible] i. in tali vase Circa
[illegible] notandum [illegible] [illegible] non [illegible] quod super caput
[illegible] debet apponi [illegible] oxirodinum in quo ponitur
acetum // Dico quod [illegible] est duplex [illegible] est quod medicina
tale est infrigidans et habet aliquid mala [illegible]
[illegible] inducta ab apposite calore // Alia [illegible] est quia
prohibet ascensum vaporum [illegible] ad caput
Et tale medicina in quo ponitur acetum est duplex
quia [illegible] est quod frenesis est de sanguine et tale
medicina removet dolorem et [illegible] est frigi et [illegible]
Et [illegible] sic fit ℞ succi plantaginis lb j aque
rosarum q. j. aceti ʒ j. misceatur et accipiatur [illegible]
[illegible] [illegible] in istis et [illegible] super [illegible] anteriore
ponatur vel [illegible] succi plantaginis vel [illegible]
[illegible] pastoris vel succi barbe iouis [illegible] in
[illegible] // [illegible] in frenesi [illegible] a [illegible]
medicina sed esse infrigidans et humectans quia cola-
[illegible] mala [illegible] calida et sicca Et tale medicina
obviet duabus qualitatibus scilicet calida et sicca et ideo
sed esse tale ℞ succi lactucarum [illegible] q. 5.
vel [illegible] eius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] succi
solatri i. morelle q. 5. aque rosarum q. in aceti
ʒ j. misceatur et [illegible] [illegible] fiat [illegible] que [illegible]
[illegible] [illegible] vigilie competit due medicine
quia vigilie in frenesi provocant intensum calorem
et siccitatem quia ab illis [illegible] Et quia illa embroca-
[illegible] ab humiditate et frigiditate et cum stupefactiva quia [illegible]
[illegible] ideo valet illa aqua quia ibi est papaver et
[illegible] et radix mandragore et [illegible] donec
[illegible] rubicundior et [illegible] illius aque ibi de [illegible]
sit rubicundior et [illegible] [illegible] quia [illegible] fortis est in
// [illegible] quare [illegible] [illegible] quia [illegible] fortis est in
frenesi et [illegible] fiat fortior opera medicine requiri-
[illegible] sufficientibus ad opponendum [illegible] // 2° notandum
[illegible] sufficientibus [illegible] competit medicinalis infrigidans
[illegible] [illegible] quando dicit quod competit medicina infrigidans
[illegible] quando [illegible] est in [illegible] i. quousque
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] est in [illegible] [illegible]
transierit 21 hore per [illegible] a principio eius [illegible]
quando est [illegible] [illegible] [illegible] post 21 horas iam non
competit tale medicinalis [illegible] medicinalis resolutiva Et
causa est quia medicinalis infrigidans postquam [illegible]
est [illegible] [illegible] magis [illegible] resolutiva
competit [illegible] [illegible] [illegible] infrigidans
[illegible] [illegible] calidi [illegible] tale resolutiva [illegible] competit
post 21 horas est duplex // [illegible] est quod
administretur [illegible] per lactantes [illegible] [illegible]
et [illegible] ponatur actu calidi super anteriore
parte capitis [illegible] vobis [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ʒ 5 et pono in [illegible] [illegible] calidis apponitur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] stupefactiva
et [illegible] dormire Et nota istud vel [illegible] eius

Ad mitigatur calculus vel grattus sicut per medium
et circumdatus calidus per circuitum capitis. Vel
loco eius pulvino aceti calidus per circuitum capitis
applicetur. Et quando infrigidatur ponatur in aqua calida
et manibus comprimatur et iterato applicetur super
illam partem et fiat multis vicibus. Si autem
medicus non habet vinum istam partem habet non sit stipsis
sed ampliat decoctionem resolutivam. Vel decoctio est
ut decoctio violarum mellilotii et malve aneti
et foliorum lauri licet ista sint calida cum resolvant
resolvendo magis calida et cum repercussivis. Et
aliter vero quod sompnus provocatur in freneticis
dupliciter. Uno modo cum eis que applicantur ab extra.
Alio modo cum illis que applicantur ad intra. Ab extra
provocatur sompnus dupliciter. Uno modo temperando aerem.
Alio modo cum eis que applicantur corpori. Temperando
aerem ut quod aer sit obscurus non cum sed certe in
aere claro. Nam aer clarus movet virtutem unde
maniam quia luciditas excitat vigilias. Unde non
sed si luciditas sit in domo tamen sit quod efficiatur
claritas cum candelis vel aliis et sibi opponatur
quia ponit super debilitatem. Ideo sequitur
inde sompnus isto modo docet applicare unus
3° cum. 2° provocatur sompnus in freneticis
infrigidando aerem ut quod portetur domus aqua
bullita cum herbis frigidis ut cum foliis vitis et
salicis bullita cum floribus nenufaris et violarum
bullita cum confortantibus cerebrum et confirmantibus
et sic de aliis. Alio modo provocatur sompnus
cum eis que applicantur corpori. Et de modo illorum quedam
applicantur capiti quedam collo quedam testiculis
et quedam pedibus. Illa que applicantur
capiti communiter sunt multa quia omnia frigida et supradicta
inter alia valent duobus. Quorum unum est — nota
istud. Recipe lactis mulieris puelle lactantis
℥ 1 2 s albumina ovorum fortiter agitatorum
farine papaveris albi mellis quod sufficit. Misceatur
ad modum unguenti ... vel potest in panno
et capiti applicetur. Secundum est istud. Recipe ...
℥ r opii tebaici ʒ ii croci ʒ s fiat pulvis et
incorporetur cum modico aque rosacee et aceti et
liniatur frons et tympora et valet forte et
expertum. Alia sunt que applicantur collo sicut
velum lineum duplicatum infusum in aqua rosata
et aceto. Et sicut ... aque frigide et due
rosate et una aceti et collo applicetur quia illa
frigida ibi prohibebunt ... fumos et tunc
istius infrigidatur cerebrum et provocatur sompnus.
Alia applicantur testiculis ut pannus infusus
in aqua rosata et modico aceti quia illa pars
est nervosa et illa infrigidata inducit frigus
in cerebro et per consequens sompnum. Et in mulieribus
loco testiculorum ponatur super mamillas.

Alia sunt que applicantur pedibus et hoc per modum
...ationis vel unctionis. Illa que applicantur
super pedes ut lactuca ... vel ... alba
et salices vel mellissa et flores violarum et
nenufaris ana ℥ i rosarum sine mellis ʒ s ...
Et communis sunt multa composita unum est ... quod
quo utor. Recipe terre sigillate ℥ 1 2 s ...
cum aqua rosacea et aceto ad modum unguenti et planta
sole pedum inungantur et quod non sit actu frigidum
istud unguentum. Alio modo provocatur sompnus in
freneticis cum eis que applicantur intus et ista sunt
frigida ut est lactuca. Similiter est semen papaveris
albi. Inter alia ... sunt in composita quorum unum
est istud et est magistri Arnaldi de Villa nova.
Recipe seminis violarum seminis nenufaris ana ʒ i
papaveris albi ʒ i. Iusquiami ʒ i ... zuccari
albi quod sufficit pulverisanda pulverisentur subtiliter
et misceatur ad modum ... rosati et istud
detur ... mane cum aqua ordei vel aqua
bullita. 2m est istud et est ... Recipe seminis
lactuce seminis papaveris albi ana ʒ i seminis endivie
seminis portulace ... ʒ ... ut
...ium ... ad caput ana ʒ iii
seminis iusquiami albi ʒ 1 2 s ... zuccari ʒ iii
fiat tracea grossa vel pulverisetur. 3m est
Recipe seminis papaveris albi ʒ i seminis lactuce portulace
ana ʒ ii seminis iusquiami ʒ i. cubebe mastici ana ʒ s
... zuccari ʒ iiii fiat tracea ... ma...
... capiti. Capitis ... ex oleo
violarum mulieribus lacte admixto inunguendum
est et etiam in toto posito est supponendum. Hic ponit
remedium et dicit quod ... ex oleo violarum
cum lacte mulieris ana ... et fiat bombix
et ponatur super in capite et loco eius potes
ponere illa que dicta sunt ... dolores tunc
... mitigant dolores quia ... que ...
... si ... est ... remedium
... dicit in ... dolores capitis. Vel loco eius
valet istud. Recipe olei mandragore ʒ 1 2 s opii
pulverisati ʒ s misceatur cum oleo violarum et
ponatur in vase et ... Cum autem
... in ... ... in ... formidine
... ... infirmi super
infirmum timuerit. Hic ... ad ... ...
per ... Et ... primo ponit causa per
... fortis. 2° quando ... ...
est in ... 3° quando ... est debilis
... ... 3a ibi quod si eius virtus
... ista ... ...
... Et dicit quod in ... freneticis non competit
... ... quasi ...
... dicit quod in ... non competit ...

Et redditur causa quia humores magis fluunt
et permiscentur benigni cum maligno // Ad evidentiam
huius est notandum secundum Johannem de Sancto Amando
super Antidotario dicit quod in tribus casibus potest
competere flebotomia. In primo // quando humores
peccant sola multitudine et quantitate ut in synocha stante
virtute competit flebotomia quia ibi solus sanguis peccat
quantitative et non indiget digestione // 2us casus est // no(ta)
morbi magnitudo sicut in apostemate ut in pleuresi propter
evacuationem. Ubi competit flebotomia ut prohibeatur
augmentum apostematis et fluxus humoris ad apostema // 3us
casus est quando materia est furiosa et talis non indiget
digestione materie in sua evacuatione nec [illegible]
quia ubi est materia furiosa statim fit flebotomia de cau-
tela ut materia non vadat ad interiora. Sed in frenesi
competit flebotomia in principio ratione multitudinis materie et
ratione malitie morbi quia frenesis est apostema calidum
et ideo quando prohibetur augmentum frenesis competit flebotomia
cum virtus sit fortis. Item ut illa materia non vadat
ad membra nobilia. In aliis casibus non est
facienda flebotomia nisi fiat separatio benigni a maligno
ut in tertiana non competit nisi post tres vel
duos paroxismos // Ad rationem ad primam ad [illegible]
concedatur nisi in tribus casibus in proposito sunt
isti tres casus salvo dicto. Postquam vero [illegible]
[illegible] incipit [illegible] flebotomie
Hic ponit causam frenesis per flebotomiam quando talis
morbus est in declinatione dicit etc. Circa presentem
notanda sunt duo. Primo est notanda causa quare
in declinatione non debet fieri flebotomia. Causa est quia in declinatione
egritudinis est signum quod natura sit dominata super materiam
vel [illegible] ipsam per viam resolutionis ut ipsam
evacuando per fluxum sanguinis narium vel [illegible] super
per apostema [illegible] modo natura non indiget medicine
auxilio nisi morbo magnificato [illegible] ut
patet primo de Ingeniis et primo Aphorismorum et in quarto illius
Et quorum causa sit. Ideo in declinatione non flebotomet
Ulterius si causa iam dissolutum est virtus ex alio
[illegible] regimine [illegible] valeat // Hic ponit
[illegible] quando virtus est debilis // Circa istam partem
notandum [illegible] debilitas virtutis
est duplex quedam naturalis et quedam accidentalis
debilitas virtutis accidentalis provenit ex malitia humorum
vel ex inanitione humorum sive malitia in sua
quantitate vel qualitate et de ista debilitate non loquitur
[illegible] hic quia si sit debilitas propter magnam et nimiam
repletionem facienda est flebotomia quia [illegible] hoc
videmus per experientiam quia quando magis evacuatur
pletoricus tanto sit fortiores // Sed debilitas [illegible]
est que provenit ex evacuatione sanguinis et spiritus ut
patet in frenesi ratione caloris magne spiritus resolvuntur
et specialiter in corde. Et non solum sit hoc in morbis

acutis primo in [illegible]. Et ideo in frenesi
debilitata existente virtute non competit flebotomia. Nam
secundum Avicennam 3o canonis fen [illegible] capitulo de cura
pleuresis debilitatis virtutis non est que flebotomiam
tolerare possit etc.

Capitulum quartum de apoplexia

Circa istam rubricam primo notatur 2o dubitatur
Primo notandum quid sit apoplexia. Et diffinitur sic
ab Avicenna 3o canonis fen prima capitulo 4o. Apoplexia
est [illegible] sine ablatione sensus et motus per opilationem
contingentem in omnibus ventriculis cerebri et in viis sive
[illegible] sensus et motus // Ex qua diffinitione
apparent duo. Primum est quod in apoplexia auferuntur
sensus et motus quia fit in duobus ventriculis
cerebri et in viis per quas transit spiritus. Et propter
virtutes [illegible] et motive non exercent suas operationes
quia virtutes operantur mediantibus spiritibus. Et ideo
[illegible] quod apoplexia est morbus officialis quia opilatio
[illegible] morbus compositus quia mala complexio [illegible]
[illegible] morbi compositi [illegible] ex frigiditate [illegible] mala
complexio frigida et humida. Sed quando ex sanguine est mala
complexio calida et humida // 2o notandum quod apud medicos
tres sunt cause apoplexie scilicet primitiva antecedens et
coniuncta. Primitive sunt res non naturales existentes in
[illegible] sicut res augmentantes [illegible] flegmatis vel
sanguinis vel motus in cerebro sicut magna crapula
vel motus minus vel nimie vigilie debilitantes
cerebrum vel potus aquosus dieta frigida plurima
[illegible] et regio frigida et replicatio. Omnes res naturales
sunt coadiuvantes quia complexio frigida et etas frigida
ut est etas senectutis. Causa antecedens apo-
plexie dicitur flegma vel sanguis opilans
ventriculos cerebri. Et aliquando isti humores faciunt apostema
et tunc est [illegible] non et tunc est salubrius
Et ista causa antecedens dicitur [illegible] opilat omnes ven-
triculos cerebri // Sed causa coniuncta est quia iste humor
actu opilat omnes ventriculos cerebri et generaliter
[illegible] apparebit infra // Circa hec dubitatur — 1 dubium
duo. Primo quibus magis accidat apoplexia
[illegible] pueris vel senibus. Et videtur quod pueris sicut
est de epilensia. Ita est de apoplexia. Sed epi-
lensia magis accidit pueris quam senibus ut probatur
[illegible] per se quia epilensia et apoplexia
eodem humore generantur. 2m [illegible] 2o Aphorismorum in illa
Epilemtorum. Et hoc patet per Avicennam 3o canonis fen prima
capitulo de epilensia. Et ideo [illegible] in primo libro
[illegible] Ideo epilensia vocatur morbus
infantilis. In oppositum est Avicenna eodem loco
ubi dicit quod magis accidit senibus quia habundant
in materia flegmatica // Ad istud dubium respondeo et dico
quod apoplexia magis accidit senibus quia habundant — determinatio dubii
in materia flegmatica quia etas senectutis est frigida
et est magis in flegmate habundans [illegible]

ventriculi sunt sicci propter maiores sitim. Secundum prius
sunt lati propter maiores humiditates. Et ideo senibus
magis accidit apoplexia. // Sed ratione ad maiores
dicit quod est siccitas quia calor est minus flamma. Secundo
est diffusio quia epilepsia ... causatur a vaporibus
elevatis a materia flammatica inferente nocumentum in origine
nervorum. Et ideo requirit ibi calor elevans vapores.
Et quia elevatio vaporum fit magis in pueris quam in
senibus cum sint gulosi, ideo magis habundat
epilepsia in eis cum sit ibi calor elevans vapores
ad caput. Sed in senibus apoplexia a va-
poribus non causatur, immo a materia flammatica et in eis ...
calor. Ideo magis habundat in senibus cum in eam
sunt stricti magis. // Secundum dubium utrum febris
continua in apoplexia sit bonum signum. Et videtur quod non
per auctorem 3o canonis fen prima capitulo quarto de apoplexia. In
oppositum dicit est de aliis ... Item
... de apoplexia. Sed febris continua est bonum signum
in aliis egritudinibus frigidis, igitur maior est ma...
per similitudinem. Minor patet de spasmo et paralisi. // Sed
hoc est intelligendum ... que cum evidentia notat quod febris
potest ... in apoplexia dupliciter: primo modo in apoplexia ratione
apostematis quia est apostema calidum. Et sic nullo modo est
bonum signum, immo mortale quia propter febris ex
malitia flegmatis faciens apoplexiam. // Secundo
modo potest ... in apoplexia sine apostemate utpote ratione
... ubi docuit applicare provocativa febrem
et tunc est bonum signum et curatur melius quia
febris superveniens habet curare materiam facientem
apoplexiam. Et per hoc patet solutio quia auctor loquitur
primo modo. Sed nos loquimur secundo modo.

Cum aliquis quasi dormiens
iacet et sine sompno sentit et
cum pungitur non sentit tunc iam patitur
apoplexiam. // Istud capitulum quartum de passione
per hunc modum ... dividitur ... precessit
hic determinat de alia passione capitis scilicet de apoplexia.
Et dividitur in quinque partes: in prima ponit signa apoplexie;
in secunda ponit differentias eius; in tertia ostendit quod illa
egritudo est nimia; in quarta ponit modum curationis
eius; in quinta ponit curam. Secunda ibi Et autem ... tertia
ibi Et autem ... quarta ibi ... quinta quidem passio
ibi Cum autem. // Notandum hic duo: primo
nota quod dicta est materia apoplexia, sincopis,
epilepsia, litargia et sompnus profundus
... in ... ipsi conveniunt in uno quia ... ipsi
differunt ... et motum in parte vel in toto. Utrum in
sompno profundo quia in sincopi assimilatur faciens
faciei hominis mortui propter remotionem caloris sanguinis
et spiritus ad ipsum cor. // Sed in apoplexia facies assimilatur
faciei hominis vivi. Et si pungatur non sentitur, utrum

sit vivus vel mortuus quia mortuus non sentit.
Sed vivus. Et propter hoc dicunt sapientes quod non
moveatur neque sepeliatur nisi post tres dies naturales
quia hec est passio ad modum mortui. Unde Secundum Marchien(sem)
super Gordonio duo sunt signa ad cognoscendum utrum
talis sit mortuus vel vivus. // Primum est quod fillicule
lane bene carminate omnibus fenestris domus clausis
ponatur coram naribus et coram ore. Et si lana moveatur
adhuc est vivus et si non tunc signum est quod mortuus.
// Secundum signum est quod accipiatur vitrum plenum aqua et omnibus
quiete quin sit in domo ponatur sibi super cor. Et si
aqua vitri movetur signum est quod adhuc vivit. Si
non mortuus est quia iam signum est quod iam cessavit motus
caloris. // Differt autem ab epilepsia quia epilepsia est
cum spasmo et paroxismo. Sed hec est virtus quia non in ...
maius ... quia est motus spasmosus et ...
... sua origine. Sed apoplexia taliter perdit
quod in vita vix ... // Differt a litargia
et a sompno profundo in duobus quia sompnum
profundum et litargia veniunt paulatine. Sed apoplexia
subito et cum alta voce quia ista opilatio fit subito
que venit materia ad ventriculos. // Secundo quia
in litargia et sompno profundo non est magis nocumentum
in hanelitu quia hunt hanelitum. Sed in apoplexia
non apparet motus hanelitus secundum quantum ad iudicium
medici. Et impossibile est vivere sine hanelitu.
Differt in humilibus cor ... ut dicit G. in libro
de Iuvamentis membrorum. Differt in litargia ...
cum fortiter excitantur. Sed in apoplexia licet pungantur
non sentiunt neque clamant quia maior est opilatio
in apoplexia quam in litargia. // Secundo est notandum capitulum quare
in apoplexia iacet patiens quasi dormiens. Causa est
quia sicut in dormiente primus ventriculus est opilatus
cum spiritus non potest transire ad alias partes corporis.
Ita in apoplexia quia ibi est opilatio in primo ventriculo
ratione fleumatis quia in posteriori parte capitis sompnus ... et
cum sit passio ... et ideo dicit quasi dormiens.
// Sed quare sentit causa est ratione motus opi-
lationis aer ingreditur per vias invisibiles strictas et
cum hoc habeat transire per vias invisibiles strictas frangit.
Et ideo in ista fractione causatur sonus et non est aliud
nisi fractio aeris ut apparet 2o de anima. Sed quare
non sentiunt causa est quia omnes ventriculi cerebri sunt opilati
cum spiritus sensitivi et motivi procedant a cerebro ad omnia
membra corporis et non possunt descendere quia facta
est opilatio ratione cuius spiritus non possunt dirigi
ad organa sensuum. // Tertio notandum quod quedam sunt signa
pronostica quedam diminutiva quedam salutis et
quedam mortis. // Signa pronostica sunt stupor et
dolor ... vertigo est signum apoplexie in senibus
... auctor 3o canonis ... // Sed signa diminutiva
sunt signa posita in ... utrum allatio ... et motus
cum aliis que hic ponuntur. // Signa salutis

sic paralisis apoplexie superveniens quia nullo modo potest propter
curari nisi mutetur in paralisim ¶ Signum mortalitatis
augmentatio istorum malorum accidentium Et specialiter si
dimittatur fortis et nullo modo paciens sentiatur quia
tunc est signum mortis // Est autem signum egritudinis
quod tunc cum quis forte aut debiliter dormit // Hic
ponit diffinitionem eius et dicit // Circa istam partem
notandum duo ¶ primo notandum quod sunt tres species apoplexie secundum
Galienum secundo autem quarto illius solum apoplexiam
Unum est quod aliquam autem magis specialiter
¶ Una species est quando omnes ventriculi cerebri sunt repleti
et opilati ita quod non restat ad opilandum etiam illa
nec tamen sit multum debilis et inordinatus Et apparet
in ore eius spuma Et vox sua est sicut hominis
strangulati propter fortem opilationem Immo quandoque est
quasi nullus anhelitus quantum ad iudicium medici quia
impossibile est stante vita stare sine anhelitu et
talis apoplexia est incurabilis ¶ Alia est species
apoplexie in qua sunt repleti sed non ex toto sed secundum
medium et in hac est suspectio vel anhelitus
est ordinatus et debilis et non est spuma in
ore quia non est tanta opilatio sicut in prima et est curabilis
Alia est species apoplexie in qua ventriculi cerebri
solum sunt repleti usque ad medium et in illa apparet
quod anhelitus est debilis et ordinatus et est curabilis
Et si curatur hoc est per manum boni medici
Unde mutatur in paralisim cum aliquibus remediis
ad hoc iuvantibus // 2° notandum est causa propter quam
fortiter sternutat Causa est quia significatur maior
malicia quanto fortius sternutat et minor quanto
minus sternutat Et ratio est quia quanto magis sternutat
tunc est maior opilatio et etiam Et quanto magis
sternutat tanto maior egritudo Et videtur mihi quod isti
gradus quos ponit ratio sunt meliores // Si
autem ab ore spuma exiverit non est medicandum
Cum autem patiens sternutat egritudo est levior Hic
ostendit quando ista egritudo est mortalis Circa istam
partem notandum quare quando spuma apparet non est medicandum
Causa est quia tunc est signum mortis et moriuntur
solito … sicut dicitur … primo et secundo
auctoris Causa autem quare spuma ~~…~~ est
quia cor caret eventatione quia vie sunt opilate et tunc
calor inflammatur et ebullit et tunc ebullitionem
cum pulmone et tunc elevatur ille vapor ad os
et sic apparet spuma hoc … 2° auctoris ibi …
…lacione quia spuma non solum fit a vapore
primo calore sicut in olla bulliente et ideo sic calor
inflammatur quod magis est causa resolutionis spume sed
quando sic est spuma tunc est maior apoplexia et ista
mutatur in ~~…~~ paralisim sed dicit … quod multotiens
videtur curari in nullo casu // Hic quidem
pacientes aut cito moriuntur aut in paralisim transeunt
Hic ponit modum curationis eius Circa presentem partem
notandum ¶ primo notandum quare non potest perfecte curari

nisi ad mortem vel paralisim Et causa est quia materia
multum … ex grossitie et debilitate virtutis
et tamen hoc facit quia materia est grossa frigida
flegmatica quia in apoplexia omnes ventriculi sunt repleti
ita quod materia non potest hinc digeri // 2° notandum quare
est causa propter quam cito moriuntur Causa est quia in
apoplexia contingit mors per viam suffocationis sed illa
mors que fit per viam suffocationis fit cito
sed illa que fit per resolutionem spirituum fit magis
tarde ¶ sed quare mutatur in paralisim melius
Causa est quia quando materia flegmatica expellitur a cerebro
vadit ad membra propinqua … sicut
… Et quando materia est inbibita in nervis tunc causatur
paralisis ¶ 3° notandum quod paralisis in qua convertitur apoplexia
ut plurimum fit in parte dextra Et causa est quia pars dextra
calidior est quam sinistra et potest apoplexia … facilius
… in parte sinistra … debilitatur … ad partem
debiliorem fit fluxus // Cum autem hec visa fuerint
attendendum est in facies pacientis utrum rubea
aut denigrata aut viridis sit videatur quemadmodum
contingit cum sanguis in aliquo membro ex contusione
retinetur tunc cum sanguis illico ex quibusdam duabus
expressionibus aut ex duabus cephalicis // Hic
ponit curam Et dividitur in tres primo ponit curam apoplexie
que est ex sanguine ¶ 2° que est ex flegmate ¶ 3°
regreditur ad ponendum curam que causatur ex sanguine
ibi 2a … ibi 3a … autem // Hic
notandum duo primo notandum quod sanguis fit niger
vel viridis in corpore humano quadrupliciter
Uno modo propter nimiam adustionem Uno modo quia calidum
agens in humidum denigrat … autem primo …
… … … 2° Et ad … videtur
et quod ignis agens in ligna viridia facit carbones
¶ 2° modo fit sanguis niger vel viridis per viam
mortificationis ut in frigiditate extrinseca denigratur
manus et eodem modo a frigiditate intrinseca ¶ 3° modo fit
sanguis niger aut viridis ex exitu eius a suo
loco naturali ut a venis et arteriis quia ibi est
… dum expellitur per meatum et vesica
videtur quod denigratur Et causa est quia tunc separatur
spiritus a sanguine quando sunt in … quia spiritus
de sanguine … ut dicit … in de viribus
cordis // 4° modo denigratur sanguis vel fit viridis
ratione nimie constrictionis ut patet quia videmus quod
sanguis niger de vena … Et causa est quia tunc
… suffocatur ratione constrictionis … et …
… suffocatur ¶ Unde in apoplexia
contingit … quod … quia non dicitur nisi 2m
fit niger vel viridis sanguis quia non … multum
… vel minus per duas … quia ab aliquibus
membris … ad ventriculos et ibi minime
constringitur Et ideo dicit ratio quod constringitur quia …
non potest resistere … ¶ 2° est notandum
causa quare flebotomia fit ex duabus venis Causa
est ut evacuetur materia fluens faciens apoplexiam

quare apoplexia … [illegible] … in parte … [illegible]

Nam vene que sunt in collo immediate ad eva-
cuandum et sic flebotomia ab illis venis ad eva-
cuandum materiam coniunctam est bona sicut flebotomia de
vena frontis vel nasi. Circa dubitatur utrum
flebotomia competit in apoplexia causata ex flegmate quia non
fiat mencionem Rasis. Et arguitur quod non auctoritas Galieni 2o amforismorum
quarto illius. Sed in contrarium ubi dicit quod qui in-
cipiat aliter [illegible] a sanguine competit flebotomia
quia solum sanguis non aliis competit flebotomia. In
oppositum est Avicenna 3o canonis capitulo de cura apoplexie ubi dicit
quod aliquando competit. Ad hoc respondeo primo libro capitulo de apoplexia.
Ad istud dubium respondeo quod in apoplexia causata ex
flegmate vel est cum dominio sanguinis et tunc competit
ad evacuandum repletionem et evacuando illa per sanguinem
evacuantur alii humores et materia peccante. Ideo licet non sint ponte
super residuum materie. Si autem sit sine dominio sanguinis
nullo modo competit sed competit alia quam sanguinis dicitur
signa de quibus in prima parte capituli removetur de
migrando vel viridibus utrisque in utroque parte
Omnium [illegible] dubium est de flebotomia venarum guidegis
quia omnes ne colli proficerent. // Quod si tamen non
fuerit primo cum accidit attractio audivit in pectore
oregmon. Quod hoc clistere est distemperandus
cum colloquintide bothor maleri centaurie minoris
et ramus ellebori albi omnium ana unciam 1 coquatur
omnia in tribus libris aque donec ad unam redeat
deinde coletur. Quod mediam libram apoxima fiat
enegma. Quod si ante evomit evomit fiat iterum
donec [illegible] multiplicatus sit cum eo exeat. // Hic
ponit curam quam a flebotomia precipue. Et dividitur in 4
primo ponit curam apoplexie per clistere. 2o per sternutacionem
tertio per potum. 4o per ea que applicantur ab extra.
2a ibi Naribus 3a ibi Et est 4a ibi Pilationem
dicit quod si non apparuerint signa que dicta sunt
ut sanguinis dominium vel niger et oregmon.
Oregmon est sonus quem faciunt illi qui prope
morte. Et causatur ex humiditate flegmatis opilante in
hanelitu unde materia est inclusa in pectore. Bothor
maleri est herba similis piretro in virtute et ponitur
loco cuius recipitur in tribus libris aque unciam 1 et si
non sufficiat ponatur 2am unciam [illegible]. // Circa
partem notanda duo. Primo notandum quod Rasis non ponit curam
apoplexie per digendam materie antequam per ea sicut fecit
in aliis capitulis. Dico quod causa est quia egritudo ista non
dat tempus ut materia digeratur quia brevissima est et materia
illa est fortis valde inclinans ad evacuandum quando
illi non sunt spiritus nec motum. Et ideo nullo modo
petit recipere medicinas. Et dato potum frustra ligni
mit [illegible] corpore ut non frangatur quia minus forte
pervenit. Et tunc cum clistere ut dicit Rasis debet evacuari.
// 2o notandum quantum valet istud clistere in isto casu dico
quod causa est quia materia faciens apoplexiam est opilans
meatus etc. Et quia istud clistere est valde forte
in evacuando materiam flegmaticam attrahendo ideo Rasis ponit
elleborum inter istas medicinas evacuantes flegma.
Valet etiam centaurea minor evacuat flegma a capite

attrahendo. Et loco istius possumus uti isto clistere
quod est magis approbatum. Recipe centaurie minoris utriusque
salvie utriusque rute origani calamenti origani ana
unciam 1 anisi maratri seminis siseleos seminis basiliconis
ana ʒ 5 florum sticados arabice et nucis ana ʒ 1
et ʒ 1/2 pulpe colloquintide ʒ 2 furfuris pugillum
unum mellis olei anacardini olei castorei ana quarta 5
salgemme ʒ 1. yerepigre ellebori albi ana ʒ 2 fiat
fiat clistere utriusque ad quod vide. Et admisceatur in principio
vel ante ecia. Naribus quoque euforbium et elleborum
album sufflatur inficiatur. // Hic ponit curam per
sternutacionem dicit quod insufflet euforbium in naribus et
euforbium est herba similis spatule fetide vel loco eius
ponatur radix yreos vel sucum cui quo distemperatur
pulvis ellebori vel sinapis vel euforbium quia quando
non sit unum ponatur aliud. // Circa partem notanda
duo. Primo est notandum quantum valet in sternutacione
Causa est quia sternutacio excitat virtutem etc. ad ex-
pellendum materiam quia mordicat irritat etc. et sic
aperiat. // 2a causa est quia evacuat ut elleborum album
et euforbium primo non solum quia sunt excitative virtutis
sed etiam evacuative. Et si non sternutat per ista sternutacionem
apoplecticus malum signum est et mortale. // 3o notandum quod per
illa sternutacionem intelligit omnia particularia que possunt excitare
virtutem tale ut ligature in pedibus et duplicatur
digitorum vel clamor fortis vel expressio nasi sicut
que in suffumigacionibus in galliano et euforbio ut vini
exire et materia flegmatica consumatur. Ideo quod per unum possit
dari medicamentum reliquum. // Et est inter medas ut anti-
cardium cum cymnelle ad stomachum per os descendit
coagulatur que dicitur semel ex quo unus aurei pondus
sumendum. Cuius descriptio est in capitulo de paralisi.
// Hic ponit curam per potum et per alia et sunt de
per se nota. // Circa partem notanda duo primo quantum
valet istud. Causa est quia ut dicit Rasis yrone
magne caliditatis provocant febrem et febris consumit
illa materiam facientem apoplexiam yrone caliditatis. // 2o est dubium
videtur quod istud calidum non competit in hoc casu nam
illa medicina que est fortis non competit in apoplexia
sed istud electuarium est huius generis medicinarum probatur quia in apoplexia
materia est indigesta et grossa et materie indigeste non
competit forte medicina 2um Avicennam eodem canone fen
prima tractatu 2o capitulo de cura febrium in generali.
Et causam dat Avicenna quia causa yrone evacuabit
benignum sicut malignum hoc probatum in canone de paralisi.
Ad hoc respondeo quod aliquando medicina potest dici forte
tripliciter. Uno modo fortis in quantitate ut si administretur
multum de cassia fistula dicitur fortis medicina. // 2o modo
yrone quantitatis seu virtutis et ideo dicuntur medicina
fortis ut elleborum album euforbium diagridium
quia sunt fortes quia sunt in 4o gradu. // 3o modo yrone
utriusque ut quantitatis qualitatis seu virtutis ut elleborum
album nigrum in quantitate dicitur fortitudine qualitatis
et quantitatis. In apoplexia competit medicina valde fortis

non quid medicina 3o fortis triplici [illegible]

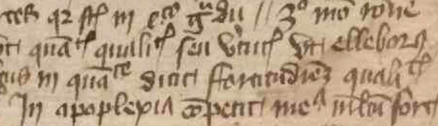

In vinis sed debilia in quantitate

In ventre et debilis in quantitate quia paro aperit
vel dicitur rasis. In proposito autem sit fortis et si aperit
in materia multum grossa. // Sed nota quod cum est in ventre et
quantitate sed bene in ventre et debilis in quantitate quia paro et de
ea administrari // Sartago parva ferrea calefacienda
est et capiti adeo multum inunctum est vel panicis
capillis admota // Hic ponit cautelam per ea quae ad eius
applicationem. Et dividitur in duas. Primo ponit unum re-
medium. 2o aliud, 2a ibi Vel si forte. Hic est notanda
causa propter quod accidit. Causa est quia ferrum magis
calidum acquirere ab igne illa magis penetrat consumit
vel saltem propter quod sit illa sartago sita ad medium
capitis et circa melior est ut non de capite multum
applicari quia multum calefaceret et cetera in magnum
periculum de consumptione [illegible] melius [illegible] Et de abradendo
capite vel melius inunctis [illegible] Et dicit Gordonius
quod hoc [illegible] sine [illegible]
[illegible] vel morum sit vel [illegible] possit dici quod sit
[illegible] medium. Nota est [illegible] abstando [illegible] et [illegible]
et si erit ad formam capitis melius erit et [illegible]
[illegible] ad capite quia forte [illegible] resolvitur
et de abradendo capite vel melius admittitur [illegible]
[illegible] 2a Vel si forte [illegible] in medicina [illegible]
[illegible] capite [illegible] et [illegible]
et castoreo et [illegible] aceto [illegible] Hic ponit
aliud remedium 2a Causa est quia [illegible]
Hic est notanda causa propter quod valet [illegible]
Causa est quia consumit magis quia [illegible] calida et sicca
[illegible] Et quia consumit magis [illegible] ideo valet et
miscetur cum aceto vel [illegible] melius penetret ad interiora
et cetera. Et loco [illegible] possunt [illegible] quod videtur in bo[illegible]
Recipe galbani sapini oppoponacis ana ℥ ii et ʒ [illegible]
[illegible] piretri seminis [illegible] sinapis castorei [illegible]
ana ʒ ii sulphuris vivi ʒ i ℈ [illegible] ℥ i [illegible]
in [illegible] pulverizentur liquefienda liquefiant misceantur
et fiat massa quae extendatur super alutam ad formam
capitis et hoc est bene [illegible] Vel loco istorum
fiat [illegible] et [illegible] administretur Recipe [illegible]
[illegible] ana ℥ ii et ʒ [illegible] piretri cum
[illegible] castorei ana ʒ i sulphuris vivi ʒ i ℈ [illegible]
[illegible] ana ʒ ii [illegible] ʒ ii
[illegible] ʒ i [illegible] ʒ [illegible]
[illegible] et [illegible] ana ʒ ii pulverizanda
pulverizentur [illegible] [illegible]
super carbones [illegible] ad [illegible] et colatur
[illegible] et [illegible] et fiat [illegible] Et cum isto [illegible]
[illegible] capite et [illegible] ad [illegible]
In [illegible] passione [illegible]
[illegible] ligando [illegible] paro [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
in [illegible] // Hic
[illegible] ad [illegible] capiti [illegible] Et dividitur
in 3s. Primo ponit [illegible] per ligaturas 2o per ea quae
capiti applicantur 3o per fricationes 2a ibi Capiti quoque

3a ibi Omnino fienda est // Hic est notanda causa
quare valent iste ligature. Causa est quia per istas
ligaturas fortes sanguis [illegible] a capite ad partes inferiores
quia ad loca dolorosa sanguis et spiritus [illegible]
et [illegible] quae illius [illegible] Et ideo quia
sanguis [illegible] capitis [illegible] ad inferiora. Ideo valet
sed non de multum teneri primo in [illegible] forte
et [illegible] removeatur vel [illegible] non [illegible]
[illegible] // Et per istas ligaturas intendit alia parte
vel compressio [illegible] vel suppositoria
vel clisteria acuta [illegible] ad inferiora vel
ventose cum scarificatione posite in coxis valent
multum quia [illegible] sed ligature [illegible]
est quod si [illegible] non est [illegible]
ventose plus valent quia [illegible]
et [illegible] Capiti quoque superfunde-
ndum est oleum rosarum et acetum [illegible] // Hic ponit
curam per ea quae capiti applicantur. Et dicit [illegible]
[illegible] partes oleum rosarum et [illegible] per acetum // Hic est
notanda causa quare valet [illegible] Causa
est quia est compositum ex [illegible]
[illegible] sanguis [illegible] et ideo valet ad [illegible]
[illegible] quia [illegible] est sanguinea [illegible]
et [illegible] sanguis ideo valet // Et [illegible]
[illegible] in [illegible] quia [illegible] non [illegible]
[illegible] resolutiva quia [illegible]
in [illegible] Et ideo [illegible] valet in [illegible] non [illegible]
[illegible] est [illegible] resolutiva [illegible] super
Et fricatio fienda est [illegible] in pedibus [illegible] nasi
extremitatibus. Hic ponit curam per fricationes dicit 2o Hic
[illegible] quia videtur quod [illegible] sibi quia supra dixit
quod in [illegible] sanguinis est fienda fricatio [illegible]
[illegible] vel de [illegible] Hic autem dicit quod de
[illegible] et [illegible] de [illegible] nasi [illegible]
dicit // Dicendum est quod [illegible]
[illegible] vel ibi est [illegible] vel non [illegible]
[illegible] fienda est fricatio primo de [illegible]
ad [illegible] magis [illegible] non [illegible]
[illegible] de [illegible] primo et de [illegible]
et [illegible] ad [illegible] magis [illegible] fiat fricatio de
[illegible] nasi [illegible] partes [illegible] sanguis
[illegible] et cetera

Capitulum quintum de Subeth. Circa Rubricam
notandum est. Primo quod aliud ponitur in rubrica
et aliud [illegible] in littera [illegible] apparet quia
in rubrica ponitur de subeth id est de sompno pro-
fundo et in littera [illegible] de litargia. Et [illegible]
[illegible] differentia quia sompnus profundus simpliciter
est passio [illegible] capitis quia est passio [illegible]
[illegible] litargia est apostema [illegible] partis
capitis. Et [illegible] quare hoc [illegible] est quia [illegible]
[illegible] et [illegible] et quia [illegible] et cum
sompno profundo et litargie nisi quia in litargia
sunt in [illegible] et [illegible] in sompno profundo

Diffinitio sompni

In parte anteriori capitis possit provenire ab aliis
causis quam a materia frigida. Et quia est eadem cura non
fecit distincta capitula. Secundo nota quod sompnus diffi-
nitur. Sompnus est quies virtutum animalium cum
intensione naturali. Vel sompnus diffinitur sic ab auctore
3o colliget capitulo prima tractatus 2 capitulo primo. Sompnus
est reditus spiritus animalis ab instrumentis sensuum ad suum
principium scilicet ad cor, propter quod privantur organa sensuum a
suis operationibus et ita eciam sompnus est talis reditus
et ita privantur oculi sensibus visus non videt, auris

non audit et sic de aliis // Tercio nota quod sompnus
est quadruplex ut videatur quo sompnus fit. Unum
est totaliter naturalis // aliud totaliter preter naturam // aliud qui
magis appropinquat sompno naturali quam preter naturam // Aliud
qui magis appropinquat sompno preter naturam quam sompno naturali
// Sompnus totaliter naturalis est sompnus qui provenit in persona
sanitate ut ille qui fit post minimum cibum et potum
digestum. Et alius est minus forte ut ille qui cum
ex fumis elevatur ad caput et durat multum
quia fumi grossi opilant vias spiritus animales opilatas
non possunt descendere ad organa sensuum exteriorum ideo
cessant a suis operationibus et fit talis sompnus in
principio noctis. Alius est sompnus mediocris et provenit
a vaporibus elevatis a 2a digestione quia non sunt ita
grossi sicut illi qui a prima. Et fit in medio noctis
// Alius est mediocris et suavis. Et causatur a vaporibus
elevatis a 3a digestione ut est sicut circa auroram et
tunc quiescat homo quia tunc facta est 3a digestio.
// Sompnus simpliciter preter naturam est ille qui provenit
a morbo vel a mala complexione frigida et humida cum
materia vel sine materia contenta in parte anteriori cerebri. Et
ille qui causatur a mala complexione cum materia vocatur subeth
de quo hic loquitur Rasis quia tunc fortiter opilatur
pars anterior cum sit materia viscosa que non potest
resolvi nisi difficulter quia materia non est flanca sicut
in egritudine // Aliud est sompnus qui magis
appropinquat sompno naturali quam preter naturam sicut sompnus
qui provenit post evacuationes vel labores ut
exercitia. Et talis non dicitur naturalis quia non venit in
sanitate perfecta sed morbo quia iuvat ut quando de
fatigatione spiritus redeuntes ad cor restaurat qui
vadunt ad cor vel ad suum principium // Aliter
est sompnus qui magis appropinquat sompno
preter naturam quam naturali ut ex ebrietate quia non provenit
a morbo sed appropinquat quia preter naturam quia ebrietas
est mala et ideo magis appropinquat sompno preter
naturam quam naturali. Ex hoc patet quid hic sumitur
subeth id est sompnus profundus causatus a mala
complexione flegmatica opilante partes anteriores cerebri.

Cum aliquis quasi dor-
miens iacet et non sentit

et manet sed oculos suos patentes habet
clausos quos cum eum vocaverint cum clamore aperit
licet iterum statim claudat id est pati subeth.
Istud capitulum sit continuatum ad precedens propter quod.

Exp(erimentum) obl(ivionis) morj iar

Rasis dividitur de apostemate. Hic tractat de alia passione
cerebri scilicet de litargia. Et dividitur in duas partes. Primo
ponit signa. Secundo curam. 2a ibi qui autem [illegible] est.
// Hic notentur aliqua. Primo nota quod litargia
est duplex. Quedam vera et quedam non vera // Litar-
gia vera est apostema flegmaticum partis posterioris cerebri
compositum in meatibus inter tunicam et substantiam cerebri. Et cau-
satur est a materia flegmatica raro potest peccare in panniculis
partem corporis divinitus vel in substantia cerebri propter grossitiem
sicut dicitur de pleuresi quod non potest fieri de materia
flanca quia illa materia est grossa et non potest penetrare
sed fit vera pleuresis de materia colerica sicut vero litargia
est apostema flegmaticum non in panniculis primo et meatibus
qui sunt inter craneum et substantiam cerebri. Non dico quod impossibile
sit in substantia cerebri quia possibile est quod sit sicut frenesis cum
colera sed hoc fit raro. Et de hac litargia tractat
hic Rasis. Et asimilatur apostema flegmaticum frigidum febres
lentas et oblivionem quia licet sit apostema flanca flatium
propter pinguedinem aliquam caliditas // Et dicitur litargia
ab amne. Unde dicitur litargia ab oblivione et a
lento quia non recordatur de morbis preteritis nec de aliis
Secunda litargia non vera est apostema partis posterioris cerebri
compositum ex colera et flegmate 2m quod dominatur humor
unus vel equaliter. Et propter hoc apparent signa
sicut colera dominatur sive flegma. Ut de albano in
fine et ante equaliter cum equaliter apparent signa
et de hoc non loquitur hic quia eadem est cura
talia que competit in litargia vera et in cura colice
quia morbus simplex indiget medicinis simplicibus
et compositus compositis dicit Galenus primo aufforismorum commento illius
et compositum compositis dicere et ideo non tractantur de illa // Secundo nota
quod 2m medicum tres sunt cause litargie scilicet primitiva
antecedens et coniuncta. // Cause primitive litargie sunt
res non naturales multiplicantes humorem flegmaticum
in corpore humano in cerebro maxime replectione cerebri
ut potum aquosum carnes porcine et similia. Et
inter ceteros cibos precipue oblivionem faciunt et litar-
giam. Et propter hoc non libenter comedo. Similiter
etas frigida et humida sompnus superfluus quies
superflua. Et primum ad hoc coniuncti res naturales ut
complexio frigida et etas senectutis. Et quia in primis iove
sive gulositatis evenit sed magis in senectute.
Causa antecedens est humores flegmatici in cerebro antecedentes
causent apostema // Sed causa coniuncta est que
causat apostema in parte posteriori cerebri // Tercio nota que
est causa propter quod in litargia est sompnus profundus
et cum magna difficultate excitantur in litargia
sicut in parte posteriori cerebri et sompnus sit passio anterioris
partis // Dico quod causa potest esse duplex vera est quia litar-
gia est opilatio magis in vena ventriculo. Et ideo
vapores ab illo ad primum ventriculum vadunt. Et
quia non possunt ire ad organa sensuum exteriorum qui
sunt in parte anteriori ut est in fine non possunt in
separatis operationes propter defectum spirituum // Alia causa est

quia nocumentum continue. In uno ventriculo cerebri nocumentum
in aliis ventriculis [illegible]. Ideo in
ultimo ventriculo est mala complexio frigida et humida
faciens nocumentum in anteriori ventriculo cerebri. Ideo est
causa somnum magnum. // Tertio notandum est circa partem
Dicit est [illegible] quare in litargia est quasi dormiens.
Causa est iam dicta quia spiritus non potest currere
ad organa sensuum exteriorum et [illegible] frigiditatem et
humiditatem que est in parte anteriori dicitur [illegible] somnum
a frigido et humido que sunt in ultimo ventriculo non potest
transire spiritus. Ideo dicitur quasi dormiens et non est
[illegible] dormiens quia somnus est passio animalis propter
cerebri. Causa est quia ibi non est opilatio sed in capite.
Quia autem spiritus [illegible] et moti moventur facta
[illegible] et habent oculos clausos quia spiritus
non possunt ire ad organa exteriora. Quare
dormit si fortiter excitentur. Causa est quia non est
tantum opilatio quin possit [illegible] et ideo quia
opilatio est perfecte non potest descendere spiritus ideo mortalis
talis litargicus quia illa sunt signa plenitudinis [illegible]
in parte posteriori cerebri. // Ultimo notandum quod signa pronostica
litargie sunt duplicia. Quedam sunt signa salutis
quedam mortis. // Signa pronostica mortis sunt gravitas
capitis vertigo [illegible] somnus superfluus et
similia [illegible] habundantia plenitudinis in capite. Alia sunt
[illegible] que in libro continetur. // Alia sunt
signa salutis sicut [illegible] et evacuatio [illegible]
[illegible] per [illegible] ventris fluxum ventris signum est salutis.
Signa mortalia sunt [illegible]
ut sudor factum in fronte et in facie et in collo
emissio egestionis [illegible] et urine [illegible]
Ideo sapientes [illegible] quod fiat [illegible]
[illegible] Et Gordonius dicit si applicetur [illegible]
vel [illegible] super frontem et non [illegible] signum est
mortale quia signum est magne [illegible] sanguinis
et [illegible] // Et si sternutatorium fortiter applicetur
naribus et non sternutet signum est mortale et pessimum etc.

Curandus est cum clisteribus acutis que paulo ante nominavimus

Hic ponit curam et dividitur in quinque.
Primo ponit curam per clisteria, secundo per pocionem, tertio per ea que
capiti applicantur, quarto per sternutatoria, quinto per [illegible]
secunda ibi In os quoque, tertia ibi Caput patientis, quarta ibi [illegible]
[illegible] quinta ibi [illegible]. Causa [illegible] est quia
ista clisteria mordicant intestina et [illegible] materiam ad [illegible]
inferiores. Et [illegible] est [illegible]. Et si venter
constipatus fuerit administretur medicina laxativa [illegible]
[illegible] quod [illegible] est periculosa et non potest [illegible]
[illegible] et [illegible] applicetur tale suppositorium [illegible]
[illegible] duo suppositoria [illegible] cum [illegible] et salgemma
et castoreo subtiliter pulverizatis ana [illegible]. Et sunt [illegible]
[illegible] ista duo suppositoria et evacuant materiam flegmaticam

et [illegible] ad partes inferiores etc.
// In os quoque ipsius mittendum est oximel
et laborandum ut descendat ipsum [illegible]
[illegible] eius. // Hic ponit curam litargie per
pocionem dicit etc. Hic notandum duo. Primo est
notandum quod oximel est duplex. Quoddam multe
compositionis et aliud est pauce compositionis.
Multe compositionis est illud in quo est aceti de
aqua et pauco de melle ut in [illegible] aque
et [illegible] mellis et de tali loquitur hic quia tale oxi-
mel competit in febribus acutis et in pleuresi et in
[illegible] et [illegible] de regimine acutorum. Sed oximel
pauce compositionis est illud in quo ponitur aceti
de melle et pauco de aqua ut quatuor partes aceti
et una mellis. Causa quare valet quia competit
in via cibi et medicine quia [illegible] digerit materiam flegmaticam
[illegible] mellis et abstergit [illegible] de tali
materia flegmatica. Et valet in via medicine quia cum litargia
sit morbus frigidus competit aliquo modo [illegible]
Et quia materia flegmatica est faciens morbum competit abstinentia
ut supra est declaratum quia materia flegmatica que facit
morbum hunc indiget abstinencia. Et quia oximel
habet [illegible] ideo precipit dari
oximel pauce compositionis in [illegible] de materia
flegmatica. // Et dicit cogendus quia cum ibi sit
ablatio sensus et motus cum magna angustia [illegible] os ideo
dicit cogendus ut accipiat [illegible] et post
inter dentes et tunc potest ipsum oximel administrari.
// Secundo notandum quod per tale pocionem [illegible] oximel intelligit alios
~~potus~~ potus digerentes materiam et evacuantes sicut supra
positum est. Nec debet hic ponere recepta quia supra
posite sunt. Et sicut loquitur de medicinis acceptis per os
ita de medicinis acceptis per clisteria et suppositoria tales
materias [illegible] evacuantia. // Caput patientis usque
ad [illegible] inclusive. Hic ponit
curam per ea que capiti applicantur dicit etc. Hic
notandum causa quare in litargia de materia flegmatica competit
medicinis [illegible] et quod non [illegible] resolutivis tantum
[illegible] quod ponitur ad prohibendum [illegible] in capite
quia tale medicamentum prohibet ascensum vaporum ad caput
dicit usque ad tres dies quia tunc materia est fluxa
et tunc non competit aliquid [illegible] resolutivum
sicut [illegible] et alia ut iam
est dictum. Embrocatio resolutiva [illegible] materia
[illegible] flegmatica. Recipe [illegible] origani
[illegible] salvie [illegible] lauri [illegible] floris [illegible]
[illegible] ana [illegible]. Conquassentur
et bulliant in [illegible] aque usque quod redeant
ad [illegible] et [illegible] capiti fomententur
et specialiter per posteriori. // Post tres vero dies
[illegible] de quibus [illegible] que nominavimus // Hic
ponit curam per sternutatoria dicit etc. Vel [illegible] ista
[illegible] et condisi piper et castoreum

[illegible]

In sinco auricule minus et quod per naribus immoat
vel in sinco sicce et isto contra vinum est magis
valet amicdalinus quia satis mobile effectum i dicit
// Hic notandum unum quare vas istud contra est quia
fluit trea dies non competit licet materia sit digesta
et per clistera in parte evacuata quia est timendum quod
magis dissolvet quam evacuet. Et quod mordicat
intestina certe evacuat et excoriat. Nam ad expulsionem
et evacuat materias flaumatis non valet // Et post ista
similiter non ...et omnia alia patientia que possunt
extrahere materias ad expulsionem materias flaumaticas existentes in
cerebro. Sicut ligature facte in brachiis et tibiis
ut dictum est in capitulo superiori. Complicationes digitorum
et tractio pilorum barbe pectinis et aurium // Et
quod sit in sompno grauis. Ideo oportet quod fortiter exci-
tetur. Ideo dicit gordonius quod habeat tubam ex qua
et fiant soni fortes ut excitetur ne moriatur ita
dormiendo. Et tunc fiat ventosa in loco doloroso
quia ad locum dolorosum vertuntur spiritus. Et radatur
caput et liniatur cum sinapi et castoreo et aceto
// Hic ponit curam per liniment et dicit quod amplia-
tionis istorum calidorum et incorporentur cum aceto forti
et emplastrentur locus. Et istud emplastrum ponitur
in cura apoplexie // Hic est notandum contra predicta
contra est quia in parte posteriori dominatur materia frigida et
humida. Et quia ista sunt calida in eo consu-
muntur et resolvuntur materias. Et ideo acetum cum istis
medicinis ad iuvandum penetrare. Et loco huius
emplastri valent que dicta sunt in cura apoplexie
quia eadem est cura nisi quia in apoplexia medicine
applicantur super totum caput sed in litargia super
partem posteriorem. Rubrica.

Capitulum quartum decimum de congelatione. Circa
rubricam sunt duo notanda. Primo notandum quid
est congelatio // Congelatio est mala complexio frigida
et sicca cum materia vel sine materia existens in parte
posteriori cerebri que eius spiritus animales ingrossantur
et reddunt immobiles ratione cuius non possunt
descendere ad organa exteriorum sensuum et tales
stant in tali dispositione in qualiter erant quando sibi
advenit congelatio. Ita quod si erecti erant stant
vel cum oculis apertis ita stant vel cum oculis
clausis ita stant propter nimiam siccitatem. Ideo dicitur
vulgariter quod liquatur cum deo quando habent passio-
nem. Sicut propter hoc quia sunt oculos apertos
vel clausos creditur quod rapti sunt a deo
// Secundo notandum quod apud medicum 3 sunt cause congelationis
. Causa primitiva antecedens et coniuncta. Causa
primitiva sunt res non naturales inducentes fortes
siccitates in parte posteriori cerebri quia in ista sunt magis
ut motus potus aque comestio fructuum
inflationum aqua cameram vinum multum album
frigidum siccum frigidum tristicia cameras frigidas
et sicca et alie res non naturales imprimentes

fortes materia frigida in cerebro et in capite // Causa
antecedens congelationis dicuntur humores frigidus et sicci
qui inducunt immobilitatem et grossitudinem spiritus
cerebri // Causa coniuncta dicitur talis mala complexio
frigida et sicca cum materia vel sine inmobilitans
et ingrossans spiritus propter quod non descendunt ad
membra inferiora. Et non est mirum quia si spiritus
animales non possunt descendere in litargia multo
minus possunt descendere in congelatione. Cum congelatio
latio causatur ex humore multo quia magis ingrossatur
et immobilitatur quam flauma quia magis grossus est
humor. Et propter hoc multi respiciunt minutum
sive sicut ei volunt respicere in vinolentiam etc.

Verum aliquis quasi dormiens
iacet et non movetur sed oculi sunt
aperti palpebras non tamen movet con-
gelatus est // Istud capitulum est quartum decimum ad
precedens per quam rationem dictavit de litargia. Hic
dicitur de congelatione. Et dividitur in duas. Primo
ponit signa congelationis. Secundo ponit curam ibi secunda
Curandus non etc. Dicit etc. // Hic notandum duo
primo notandum contra quare contrarius pariter stat ut dormiens.
Causa est quia humor in congelatione est nimium
in parte posteriori in propter frigiditate nimia spiritus red-
duntur immobiles et ideo tunc spiritus non possunt ire
ad organa. Et sicut in sompno cessant operationes
quia redduntur immobiles propter frigiditatem nimiam. Et sicut
caliditas causat vigilias ita frigiditas sompnum
vel congelationem. Quare non movetur. Causa est
quia spiritus sunt sicut immobiles et sunt grossi ideo non
possunt ire ad organa ut sensus exterores
fiant operantes. Quare oculi sunt aperti. Causa
est quia tempore sanitatis sicut humoris est cum clausi sunt
oculorum et in sompnum profundo litargia et
apoplexia. Ita similiter est cum aliquis et non movet
palpebras propter indispositiones quia ibi est corruptio
spiritus et motus et nisi evacuatur moritur // Secundo notandum
est quod multum congelationem et litargia est germana
et divisa // Conveniunt quia utrumque est passio
in parte posteriori cerebri sicut vult dominus et utrique
utrumque est oblatio sensus et motus. Et ideo congelatio
est quasi litargia alienus quod est oblivio
quia patitur pars posterior. Et ideo utrique non faciat
capitula distincta // Differunt tamen quia litargia causatur
a materia flaumatica facta apud in parte posteriori cerebri
sed congelatio a mala complexione frigida et sicca cum
materia vel sine. Et ideo dicit quod in litargia
sunt oculi clausi sed in congelatione aperti
// Curandus non est ex medicina Roberti hor
in additio ut olim Bambinum super capitulo
cuius simul dicitur in omni libro cuius sit et i seu
sorbi // Hic ponit curam et dicit in tres

Nota [illegible] de modo gordon[illegible]

[illegible marginal notes]

primo ponit curam ponendo generalem tam curam litargie et congelationis // 2o ostendit in quo differunt // 3o ponit curam per epithimata et in fine capituli 3o ibi apto quoque // Dicit ergo est notandum quod medicine in cura litargie conveniunt et differunt in tribus // primo conveniunt in qualitate quia utriusque passio est frigida et ideo medicine que applicantur debent esse calide cum cura fiat per contrarium // 2o conveniunt in fortitudine quia in utraque passione est fortitudo cum utraque fit de materia grossa quia non potest digeri in brevi tempore sine clisteri forti vel emplastro dico cum sint fortes medicine // 3o conveniunt in applicatione quia in utraque passione super partem posteriorem capitis applicantur medicine quia ibi est in cerebello vitio // differunt tamen quia medicine que conveniunt litargie debent esse apparentes humorem flegmaticum sicut audivisti in capitulo precedenti // Sed medicine que conveniunt in congelatione debent esse apparentes humori melancolico si peccet humor melancolicus [illegible] est plus. Causa si non sit ibi materia non indiget nisi calefactione // Et iste medicine sunt digestive sive evacuative de quibus in cura doloris capitis provenientis ex materia melancolica // Sed quia ibi non fecit mentionem de clisteri neque suppositorio ideo potest fieri clistere. Recipe boraginis buglosse cum toto melisse sumitatum [illegible] manualis ana m j. anisi maratri ciminum ana 3 j. alie 3 j. furfuris pugillum unum mellis oleum de [illegible] ana quod sufficit salgeme 3 j. vel 3 ij. yere ruffini 3 vj vel loco eius yeralogodion theriace epithimi utriusque sticados ana 3 j. vel loco eius yeralogodion 3 vi fiat clistere [illegible] quia [illegible] potest [illegible] dissolvere. Cura aliquando sit quam fuerit magna inedia et non sufficit [illegible] parva quantitas. Et in hoc hodie errant medici quia in ipsa [illegible] de [illegible] vini [illegible] magno et forti et quod [illegible] cordialis [illegible] ad in corpore magno [illegible] male [illegible] aqua [illegible] in corpore [illegible] si panes possit sumere [illegible] sine aqua melius esset et ideo caveat in hoc // De sternutatione quia in litargia et congelatione competit cum elleboro albo sed in congelatione cum elleboro nigro quia ab elleboro nigro evacuat melancoliam. Causa potest esse quia illud dicit quod in emplastro ponit loco aceti quia acetum nullo modo competit in casu isto quia simile est multe infrigidationis et [illegible] Et loco eius ponit oleum sambucinum et talia ponit super partem posteriorem // Et tunc posset arguere contra me quod primo competit [illegible] dico quod medicina competit que applicatur [illegible] et resolvit materiam flegmaticam et melancolicam et ab initio non primo competit [illegible] // Ipsius quoque capitis ex castoreo et oleo sambucino et euforbio liniatur // Hic potest cura per epithimata dicit et est. Et loco huius fit embrocatio cum herbis positis in clisteri competenti materiali que ponitur ad mordicationem inmissa fiat ergo embrocatio sicut cum decoctione buglosse sumitatum [illegible] sticados arabici cuscute que sunt specialia ad resolvendum melancoliam

Capitulum septimum de paralisi generali

Circa hanc Rubricam quatuor sunt notanda. // Primo notandum quid est paralisis. Paralisis est membrorum mollificatio cum ablatione sensus et motus. Per hoc quod dicit membrorum mollificatio differt a spasmo quia in paralisi est membrorum elongatio. In spasmo est abreviatio et in longum quamvis amplificatio et in latum et dilatatio tamen quod cum alio coniungitur membrum est minor pars illa in qua est paralisis // Et per hoc quod dicit cum ablatione sensus et motus differt a stupore et tremore qui dicuntur minor paralisis ut videbitur in processu capituli. Et ideo dicitur in Rubrica de paralisi generali ad ostendendum quod vult determinare de paralisi in qua est ablatio sensus et motus preterquam quod differt a tremore qui est via ad paralisim non solum sit minus primo sed magis. Et ideo dicitur in Rubrica de paralisi generali et non de stupore // 2o notandum quod paralisis est duplex quedam particularis alia universalis // Paralisis particularis est illa que est in uno membro tantum ut in pede vel manu vel maxilla vel lingua et sic de aliis membris // Alia est paralisis universalis et est que tenet medietatem corporis et in longum vel partem dextram vel sinistram. Dicitur ambo latera excepto capite quia si esset in capite iam esset apoplexia // 3o notandum quod cause paralisis apud medicos sunt tres scilicet primitiva antecedens et coniuncta // Causa primitiva dicitur illa que multiplicat humorem flegmaticum in corpore et per quam in nervis vel plus quam [illegible] opilationem in origine nervorum ut humores flegmatici qui sunt frigidi [illegible] pisces carnes porcine [illegible] assa [illegible] et poma et [illegible] aliorum frigidorum et humidorum ut sompnus superfluus. Causa [illegible] quod frigida et humida etas frigida et humida [illegible] officium piscatorum quia in istis plus regnat quam in sibi contrariis. Similiter casus [illegible] ligatura apoplexia quia [illegible] illa sit causa paralisis in multis humores sunt multiplicati opilantes originem nervorum sive ipsa [illegible] a qua oriuntur nervi quia calor naturalis non potest descendere ad membra propter superfluitates aquosas et ista est causa opilationis. [illegible] paralisis fiat mollificatio et elongatio membrorum quia non potest spiritus transire per nervos propter superfluitates aquosas que faciunt [illegible] ex defectu caloris // Causa autem coniuncta est materia flegmatica imbibita in nervis

2
3

In paralisi vero illa 2a pars est mollificatio membrorum
que veniunt a sanguine vel alia in venis
et arteriis que sunt cum opilationibus. Sed vero plus
ex materia flactica inbibita in porositatibus membrorum
cum aufertur sensus et motus. tunc est via cum paralisi
illa materia flactica. Causa quia est quod spiritus
non potest ire ad membrum racione istarum opilacionum
// 4to nota quod inter paralisim et spasmum est differentia et
convenientia. Convenientia est duplex. Prima est quia
utrique est passio nervorum quia mala complexio frigida vel opilatio
quia potest dici morbus officialis vel consilis. Secunda
convenientia est quia in utroque est ablatio sensus et motus
et loquimur hic de spasmo in fine cum privatio est
motus. Sed differentia est duplex inter eos. Prima est
quia in paralisi membrum longatur membrorum et in longum
et dimittitur et in latum. Et ratio est quia materia paralisis
est aquosa. materia fluida et liquida. Unde mollificat
cum et nervum et est sicut aqua propter superfluitatem
que est in paralisi et illa materia facit fluere
per nervum et extendere absorbet. Sed in spasmo
membrum diminuitur in longum et augetur in latum
et materia continua et facit grossitiem. Et causa est
quia materia spasmi est multum grossa ideo non extendit
sed autem reddit aliam cum quia materia est
viscosa. ideo non extendit et indurat extensiones in
porositatibus et augmentatur in latum quod minus diminuatur
in longum. 3a differentia est quia in paralisi pars
sana trahit ad se partem infirmam. Causa est
quia in paralisi pars paliciaca mollificatur et ideo
trahitur versus partem sanam racione prolongacionis
In spasmo enim pars infirma trahit ad se sanam
sicut in tortura quia trahitur nervus versus partem illam infirma

Dum aliquis se movere non valet

aut unum aut plura ex membris se
movere non potest aut corpus spiritum amisit
nisi quia paralisin illius membri aut membrorum
incurrisse presumimus // Istud capitulum continuatur
ad precedencia in hunc modum. Postquam rasis determinavit
de quibusdam passionibus frigidis ceterum scilicet de apoplexia litargia
et congelacione hic determinat de paralisi. Et dividitur
in duas. Primo ponit signa paralisis. 2o ponit
curam 2a ibi Cum ergo cura // Circa istam partem
notetur duo. Primo quod quedam sunt signa pronostica
paralisis. Quedam demonstrativa. Quedam salutis et
quedam mortis. Signa pronostica sunt stupor
membri vel tremor vel quod est membrorum stupiditas
Ita quod diminuitur sensus eius. Signa demonstrativa sunt
signa a rasi posita. scilicet ablacio sensus et motus
Et per hoc quod dicit difficultatem tangit paralisim universalem
Et particulare per hoc quod dicit Cum aliquis se movere non
potest sed particularis per hoc quod dicit aut aliquid
de suis membris movere non potest. Signa salutis
sunt recuperacio sensus et motus quando non mutatur

color vel quando illius coloris est Cum calor
sanitatis est signum salutis. Signum mortis
est quando ablacio sensus et motus demutacio quando
membrorum mutacio coloris eius ad viriditatem
vel ad nigredinem quia precipue mutatur hoc est in
valde imperfecte. Et ex hoc patet causa quare quia sanare
non potest se movere 2us Signum est quando opilatio est
in membris sive nervis quorum aufertur sensus et
motus que opilatio est in paralisi Vel est cum
similitudo paralisis per accidens. 3o notandum quod in ubio
contrario quando aliquando aufertur sensus et remanet motus sensus
Causa istius est quia forcior virtus requiritur ad motum
quam ad sensum quia motus est agere et sentire est pati sed
post 2o de anima et ideo aliquando non remanet spiritus sufficientes
ad movendum sed non potest movere spiritus sufficientes ad
sensum. Sed aliquando aufertur sensus et remanet motus
Et hoc est quando sensus motus membri et motus
sunt sunt per diversos nervos vel per diversos nervos
et contrarium Et quia potest esse quod sit facta opilacio
in nervis sensus et non in nervis motus ideo potest esse
motus cum sit ablatus sensus // Aliquando in membro
sunt sensus et motus permanet. Sed hoc est quando opilationes
magne facte sunt in ipsis nervis quia tunc non deficit
omnes spiritus ad membra ideo non potest fieri sensus et
motus ut in paralisi sive fiat per unum nervum
sive per diversos nervos. Cum ergo cura imperfecta
procedens secundas quas ego composui dando
Hic ponit curam et dividitur in duas. Primo ponit
curam paralisis provenientis a materia flactica inbibita in
nervis. 2o ponit curam paralisis causatam ex percussione
et casu 2a ibi De paralisi. Dividitur dividitur
in partes 3es Primo ponit curam paralisis per medicinas
2o per unguenta operativa. 3o ponit curam per oleum
2a ibi medicina. 3a ibi Unguento. Adhuc dividitur
in tres. Primo facit quod unum est. 2o ponit curam
per aliam medicinam expertam. 3o ponit quandam
experientiam in paralisi. 2a ibi De si non habes 3a
ibi De si vetus // Dividitur prima in tres. Primo
ponit curam per medicinas laxativas. 2o ponit
confectiones talis medicine. 3o ponit modum dicendi
post assumpciones talis medicine. 2a ibi Confectio
pillarum 3a ibi quando vero. Circa primum notatur
duo. Primo nota quod in cura paralisis quatuor debet
considerari. Primo quod in principio non dantur fortes medicine
ut elleborum euforbium et colloquintida et non est
2m aut 3o enim fieri 2a quod illa materia subtilis
resolvatur et remanet grossa. Sed paulatim ad
forciorem est procedendum a debili medicina. 2o
nota utrum cum paralisi sit febris vel non. Si
non sit febris tunc medicina debet esse magis calida
Sed autem sit febris tunc debet esse magis frigida
Sed debet medicina esse calida propter paralisim et tamen
propter febrem debent esse frigida. 3o considerandus

est effectus medicinarum applicandarum quem efficiunt
inducant quia si rubescit multum membrum ita quod in
comprimitur et albatur non debet removeri illud medicamen
Et hoc sapientes praecipiunt quod qualiter debet
removeri exemplum [illegible] autem rubescat
membrum et non dealbatur quando comprimitur non debet poni
illud medicamen quia signum est quod est excessive calidum
et non sequitur bona operatio [illegible] si dealbatur signum
est quod est frigidum illud medicamen. Circa notandum quod medicina
que debet applicari in paralisi ponatur super originem
nervorum quia applicata super partem paraliticam parum proficit
secundum Avicennam 3° canonis fen 2a capitulo 2° et Galienus primo de
interioribus ubi recitat de illo qui cecidit et nulla
convenientes medici posuerunt medicinam super
partem paraliticam et nichil profuit sibi. Et dixit ipse
venit ad me et posui medicinam super originem
nervorum et fuit curatus. Circa 2° primi notandum quare valet
ista medicina fetida. Causa est quia iste pille
fetide evacuant magis flegma ab origine nervorum
que est causa paralisis. Et ideo in recepta quidam
medicine que sunt ibi evacuant magis flegma [illegible]
dicuntur iste pille debent precedi sirupus digestivus
et talis est. Recipe radicis acori [illegible] ℥ 5 herbe
paralisis [illegible] in ypericon urtice salvie betonice
melisse urtice rute foliorum lauri ana [illegible]
seminis siseleos xilobalsami carpobalsami seminis
basiliconis ana 2 vel ℥ 1 spice nardi squinanti
ana ℥ 1 florum sticados [illegible] ana ℥ 1
mellis electi [illegible] lb 5 panis zuchari albi
quia in fiat sirupus cum aqua pluviali diligenter
clarificetur usque ad lb 1 5. Vel sic [illegible]
Recipe sirupi de sticados arabici lb 1 5 vel lb 9
salvie in radicis acori lb 8 mellis electi
lb 5 panis zuchari quia in fiat sirupus diligenter
clarificetur cum aqua pluviali. Et multum valet
in passionibus nervorum. [illegible] dicit apotecarius quod
medicus est ignarus quia pauca ponit in recepta
sua. Et recolo quod fui in quadam collatione cum
ambobus magistris super ista materia et unus ponebat
herbas omnes in duplo. Unus dixit alter non
dabo nisi tres herbas que plus valent
quam omnes ille. Et sunt hec salvia sticados
[illegible]. Et sic sunt facti sirupi. Et sunt
meliores in isto casu de paralisi etc. Confectio
pillularum. Recipe pulveris pigre ℥ [illegible] colloquintide
medulle ℥ 8 euforbii ℥ [illegible] castorei piperis
asse serapini opoponacis [illegible] nitri sinapis
[illegible] ana ℥ 1 centauree maioris elacterii
ambrorum ana ℥ 8 [illegible] in succo rute dissol-
vantur et alia cum eis confiteantur et fiant pille
et fiat cum eis [illegible] ponit
confectionem talis medicine dicit etc. Hec autem

Recepta est in antidotario et misceantur [illegible]
[illegible] et fiat massa et detur ℥ 8 in una vice
et pondus [illegible] dosis [illegible] ℥ 1 vel
dosis maior est ℥ iii. Hic est notandum primo
quod licet medicina non debet administrari nisi in corpore
multum forti quia est multum violenta propter euforbium
et pulverem colloquintide. Caveat igitur [illegible]
dicit [illegible] 2° colliget. [illegible] est alia medicina
debilioris virtutis que per experientiam est talis. Recipe
[illegible] ℥ 1 [illegible]
[illegible] ℥ 1 vel removeatur [illegible]
que nichil valet agarici electi ℥ 1 pulveris collo-
quintide [illegible] et ponitur [illegible] ad [illegible] collo-
quintida ana ℥ 5 zinziberis albi [illegible] et
agarici [illegible] castorei ana [illegible] pulverisanda
pulverizentur misceantur omnia cum [illegible] oximelle facto
cum aqua salvie et fiant pille ad quantitatem ciceris et
administrentur in introitu lecti. Et recolo de quodam
medico ego dictam receptam et posui de [illegible] medicinam
et de pulvere colloquintide plus in quarta parte ita
quod posui de colloquintida ℥ 1 et de [illegible] ad pondus
[illegible] et feci ipsam receptam. Et quia raro posuit
quod zinziber est [illegible] raro ponit
℥ 1 de [illegible] et ponit iiii ℥ de [illegible]. Ego vidi
sibi quod ego ponebam illas medicinas. Alia solutio
sunt quia Johannes Mesue ponit in suo [illegible] quod
[illegible] subtile. Et si administretur cum
[illegible] grossius. Et quia in paralisi est
flegma subtile imbibitum in nervis ideo posuit
medicinam de [illegible]. Et de ista solutione sunt [illegible]
Confectio super que [illegible] [illegible]
[illegible]. Vel oximon id est basilicon
[illegible] aliquotiens sine opoponaco assa fetida etc.
Quinto [illegible] possit [illegible] super [illegible] per tres
dies quam quiescat et intret [illegible] cum aqua [illegible]
et [illegible] et sinapi. Et deinde bibat aliam. Hic
ponit modum dicendi post assumptionem medicine
et modum rectificandi eam. Hic est notandum quare debet
quiescere. Causa est quia medicina est multum fortis
et paciens est debilis in virtute ideo oportet quod plus
[illegible] digeratur et post digestionem evacuetur. Et propter istam
[illegible] quiescat [illegible] digestionem mane.
Et hoc competit in qualibet egritudine cronica
quod non in una vice fiat fortis evacuatio paulatim
quia paciens non est [illegible] fortis nec debilis [illegible]
[illegible]
sic digesta et post medicina evacuatur.
Quod si non [illegible] ponit aliam medicinam operantem
[illegible] in paralisi dicit etc. Et [illegible] addit
piper. Et est notandum quare valet ista. Quia assa
fetida est multum calida medicina et sic [illegible]

maz flamea Et de sua proprietate respicit nervos
Ideo valet Et si administret cum pipe desiccat
& ebaniat maz flamea Et oz q dr in passis
qz in tempore & pandete rome sunt fermis magis
Quod paq ter fecit p aliquot dies q cessat
& mutat carne frustatim incisa & in sartagine
frixa cocta & iura comedat in quibus sunt
species calide ut piper & huius similia in potu
sumat ydromel. Hic ponit quedam alia
que competunt in palisi ubi notet duo
Primo no quare valet fumus vigilia
& motus Dico q causa est qz hec tria sunt
opposita qz in abstinentia calor non invenit
in q agat consumit sup maz flamea & consumit
eam Similiter vigilia & motus calefaciunt Et
notatur 2m qz debilis no appetit maxime motum
qz motus sit debilitate Sz dixit ut si vult sit
fortis p tres dies mutatur Sz quare competit
caro frustatim & Causa est qz magis consumit
caro frixa in sartagine q elixata & ideo no
competit elixata Et p illa assationes intelligit
alios modos assandi ut in rastello et in
veru Et spaliter competunt omnia aucupia
mundi Sz ras in quarto huius dicit columbi
numquam competunt in palisi Sz quare
competat ydromel. Dico q causa e duplex
Una est via inmuta quia inde inmuta in via
medicine cum iuvat qz digerit maz flamea
et loco vini dz administrari Causa est quia
vinum no competit in paralisi nervorum ut
dicunt auctores cum sit ingenii penetrativi facit
ei petere cibum cum vino ad nervos & qn est in
nervis quasi in dextra Qz maz acciderit inmun
nervis Et ideo q sunt cum palisi in
cura est petendi ut comedendi vinum & respondit
q no tunc dixit q nullo modo dicere Sed dixi
q recedit cum passionem suam qz aliter no poterit
curari Tercio no q quinque sunt multe species
que competunt in palisi tam simplices q composite
ponit ut pip musci & similia cum iste pulvis
assumatur Rx mirabolanos cinamomi electi quarum 5
coriandri preparati & an 3 j. gariofilorum galange
piperis cubebe domestice nucis muscate an
3 q. radicis acori simi 3 ij ligni aloes storacis
calamite an 3 s. gingiberis nucis 3 ij salvie
sicce florum sticados arabici an 3 j. croci 3 j.
seminis anisi seminis feniculi an 3 m panis zuccari
albi q sufficit fiat pulvis & ponatur in sacculo
de alucta & melius conficitur & ut ista in olla
vel parapside in aceto coclear Confectio quodz
e mis ex oleo castoreo inunguntur Rx costi

3 j. pyretri piretri euforbii olei tartari an 3 j.
~~vel cum pro omnia~~ castorei 3 s dissolvatur
in medio libre olei de croco aut olei de narciso
et vel eo Hic ponit curam palisi p unguenta
dicit & & sit istud oleum duplicatum Unde modo
q omnia ponantur in olla nova in quo oleo tres
fiat bullitiones vel amplius et postea oleum colet
et cum isto oleo membra inungantur Vel aliter
q fiat ebullitio in duplici vase ita q hec
olea sint in uno vase in quo est aqua fervens
et ibi bulliant tribus vel amplius ebullitionibus
et postea colentur oleum et cum isto inungantur membra
et est arcificialior modus qz quando oleum per se bullit
magis consumit Hic notentur tria primo q
medicina que dz inungi cum isto oleo sit duplicata
Sz membrum paliticum & membrum a quo oritur nervus
unde si sit paliticum pes dz inungi cum oleo &
cum hac spina dorsi quantum ad partem inferiorem mo
dum qz ab illa parte oriuntur nervi ad pedes Sz si
manus sit palitica dz inungi manus & postea co
spina colli qz ab illa spina oriuntur nervi euntes
ad manum Et dicit ras q nichil valet medicina si
solum applicatur sup membrum paliticum nisi ponatur sup
originem nervorum qz ibi est vera radix nocumenti
Sz que est causa pte quare valeat oleum istud
Causa est qz tale oleum est confortativum nervorum
qz ibi intrant quedam que sunt conformia nervos
sicut castoreum & & oleum de costo & ista calefaciunt
et desiccant membra ita q minuunt mala quantum frigida
et humida que est in palisi Similiter consumit istud
oleum maz flamea in porositatibus ~~nervorum~~ membrorum
& qz faciat ista inunctio valet & modo dicit unum
eo // 2o no & advertit q p istud oleum intelligi
unguenta quam vertitur resolutiva & unctiones et
simpla dixit unguentum istud Rx radicis acori
costi lilii armoniaci an 3 ij salvie sicce 3 m
florum sticados arabici 3 j s spice nardi squinanti
an 3 j. summitatum herbe palisis seu rosidenna 2 j.
olei de nuce indica aut muscata olei de nardo
an q s. j. vini albi 3 m pulverisanda pulverisentur
& quassanda quassentur bulliant simul super
cineres calidos usque ad consumptionem vini coletur & colature
addatur cere q sufficit & fiat unguentum et curam
Item Rx olei bendon olei terebentine an q j cer
q sufficit / Olea simplicia que in hoc valent
spaliter sunt tria // primum est oleum de maiorana
// 2m est oleum de cinamomo // 3m vero ultimum est oleum
de iunipero aut salvie // fiat talis unguenti composita
talis ablutio Rx salvie sicce m j quassentur
& bulliant in lb j aque pluvialis usque q redeat
ad lb j et in fine decoctionis bulliat cum duabus
ebullitionibus florum sticados arabici q s. et coletur

cum colature addatur aque marine lb. j. vini
albi lb. j. mellis electi qr. j. Ex hoc vero ablutio
in pedibus vel in aliis membris in palisi
vel loco decoctionis saline et [illegible] cam
phorata aqua corporis distillata. ¶ Vel sic fiat
ablutio cum aqua ardenti sola vel mixta cum
medietate vini albi. Et corpus sit frequenter
in dolore [illegible] et [illegible] et debet hoc fieri et in
frictione mane et in corporis [illegible]. Emplastrum
competens in palisi est emplastrum conpositum in
apotheca. Et in eo addatur [illegible] ruce agrestis et
melius est. ¶ Vel quod fiat tale emplastrum. Recipe
[illegible] ruce [illegible] residencia lb. j. pulmonis stercoris
columbini qr. j. [illegible] misceantur et incorporentur
et fiat emplastrum mediocriter liquidum et extendatur super
pannum et ponatur super membrum paliticum et super origine
nervorum. Et addatur sola frictio membri palitici cum
succo rute et est valde utilis. ¶ 3º nota quod ista
unguenta et tales ablutiones possunt administrari dupliciter.
Uno modo cum balneo. Alio modo sine balneo.
Sine balneo fit evacuatione facta sine purgacione
quia illud non est dimittendum. Et nulla frictio vel
medicina fiat nisi facta evacuatione. Alio modo
post balneum et istud est melius si administretur
post balneum et post evacuationem. Vel quod non competit
[illegible]. Et tale balneum est duplex. Quoddam
naturale. Aliud vero artificiale. Naturale est balneum
aque marine vel sulphuree et est balneum
artificiale commune est duplex. Unum est balneum
[illegible] commune cum herbis positis supra in [illegible]. Alio
modo quod illa aqua cooperiatur cum coopertorio ita ut non
[illegible] aliquis fumus. In parte superiori [illegible] fiat
unum foramen in quo ponatur una canna et pertingat
ad tinam ubi est paciens et sit perforata tina. Et
[illegible] ad partem infimam tine. Et tunc et sit tina
bene cooperta. Ut fumus balnei [illegible] non valeat
tina et istud balneum vocatur stufa. Qui autem
nos volumus expedire [illegible] per hunc modum quod
ponatur aqua cum illis herbis sic in tina et
ponatur paciens super sedem altam in tina ita quod non
tangat aqua et communiter fiant hoc in passionibus
frigidis. Unum est quod [illegible] est primum ut [illegible]
melior [illegible]. Volo notare quod balneum [illegible]
quod competit paliticis est balneum aque decoctionis
vulpis [illegible] cum pelle tota et ponatur in unguento
ita quod prius sit corpus mundificatum et postea ungatur
quia aliter esset cum magne dissolucionis. Electuaria vero
quibus [illegible] [illegible] sunt quamquam [illegible] et [illegible]
[illegible]. Confectio anacardi. Recipe [illegible] piretri
[illegible] costi melanopiperis macropiperis [illegible]
ana ʒ x. [illegible] rute [illegible] aristologie [illegible]
lauri castorei [illegible] [illegible] sinapis genciane
[illegible] ana ʒ ß. mellis anacardi ʒ ß. [illegible]

olo [illegible] et cum melle cocto conficiatur. Hoc
enim medicamentum valde confert paliticis apoplecticis et maxime
[illegible] morsibus scorpionis et aliis pas[illegible]
frigidis et spasmo humido cum autem sumitur [illegible] pro
[illegible] sudore et febre. ¶ [illegible] ponit aliud
per [illegible]. Et dividitur in duas partes primo fiat quod [illegible]
est. ¶ 2º ponit modum dubium et ibi [illegible] si [illegible]
[illegible] pro notitia primo est notandum quod
valet istud electuarium. Causa est quia confortat
nervos quia multa ponuntur in eo confortativa nervorum
ut castoreum tamarindi. Et ad hoc valet [illegible]
mel anacardi quod confortat memoriam et
confortando nervos. [illegible] cum sit calidum et [illegible]
[illegible] mala [illegible] et humida indurata
in membro palitico. [illegible] maxime [illegible]
[illegible] ipsas. Similiter quia provocat sudores
[illegible] ad evacuationem maxime. [illegible] quia febre
infert cum febris in palisi et spasmo competit
quia febris habet consumere et subtiliare materiam illam
[illegible] inflamationem in spiritibus quia [illegible]
[illegible] quia [illegible] electuarium istud valeat [illegible]
duas causas. 2º notandum cum istud electuarium sit forte
[illegible] non debet administrari in palisi nisi prius
precesserit alia electuaria magis domestica quia sic
[illegible] est supra in [illegible] [illegible] debemus
procedere a debilioribus ad fortiora. Et electuarium
domesticum quod communiter [illegible] est istud. Recipe
pulvis [illegible] sine musco ʒ [illegible] ʒ [illegible] mundis
cinamomi [illegible] ʒ j. [illegible] aloes storacis calamite
nucis muscate cubebe domestice ana ʒ ß.
[illegible] maris [illegible] [illegible] ana [illegible] j. [illegible]
[illegible] [illegible] coriandri [illegible] ana ʒ [illegible] costi
[illegible] [illegible] cinamomi citri [illegible] ʒ in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] arabici ana ʒ [illegible]
[illegible] [illegible] passule [illegible] [illegible] et [illegible]
aque salvie ʒ [illegible]. aque rosarum de damasco
qr. j. panis [illegible] albi lb. j. fiat
electuarium in bolis. 3º nota et istud habeat in
memoria ut non sit [illegible] decepcio quia ista electuaria
et unguenta que dantur [illegible] in capitulo de apoplexia competunt
in palisi [illegible] cum [illegible] quod [illegible] est de
materia frigida. [illegible] cum causa est calida non
competunt [illegible] removeatur calidis causa [illegible]
quia non competunt ista fortia. Vel [illegible] [illegible]
[illegible] a causa extrema dissolucionis maxime nervorum
[illegible] aliter a causa [illegible] dispositione [illegible]. Et
[illegible] [illegible] et calor non possunt [illegible] ad
membra. Vel [illegible] causa in poro [illegible]
[illegible]. ¶ [illegible] quae [illegible] [illegible]. Causa
est quia in die qua datur alia medicina non competit

Istud exemplum quia est fortis virtus cum calore febris
et sudor illa die et affligitur paciens. Et si istud
exemplum non confortatur ex toto et ideo afflictio non
est danda afflictio vero potest etiam fieri primum cum animus
capitulo xx°. de flora dicere i. bacis macedonie
opium i. epithimum vel basiliconis inungant

opium

i. unxerant ad modum zucarii ros. allio i. [illegible]
// Quod si supra non affert sanitatem eger ab
omni medicamine per x dies abstineat excepta
dieta. Secundum ad ipsam curam redimendum est // Hic
removet dubium quod aliquis. Cum illud exemplum
fuit datum et fuerint facta omnia que debent fieri
et non evenerit sanitas quid faciendum. Dicit
solummodo remedium in virtute. Videtur quod debet abstinere
paciens per x dies // Hic notandum quod quandoque
debet abstinere. Causa est quia cum illud exemplum datum
sit in virtute et disponit et non curat. Secundum est
quod corpore virtus prevenit non poterit aliquo tempore
a medicis quia secundum est quod medicina non potest agere
nisi per naturam quia natura est agens principale et medicina
est agens instrumentale vel dicitur. ¶ 3° notandum omnino
natura operatur et ideo non est danda medicina nisi
quia magis debilitat virtutem sed debet cibo cibari et
virtus confortari vel sit potens ad curam et illud debet
fieri in cronicis egritudinibus quod confortatur virtus cum
bona dieta quia virtus est que curat morbos et
¶ 2° notandum quod dieta paliticorum debet declinare in calidum
ex rebus non naturalibus ad calidum et siccum
vel sit carnea assata frixa et extenuata et [illegible]
multum valet in herbis paliticis. Quod si palisis
ex percussione aut casu evenerit et accidit [illegible]
permanebit talis et numquam sanabitur // Hic ponit
curam palisis causate ex casu vel percussione quod
est incurabilis. Et dividitur in duas. primo ondit
quod palisis proveniens a casu vel percussione. 2° ponit
cura per emplastrum quod est cura [illegible] ibi Quod si non
// Circa primum notandum primo quando talis palisis est
Causa est quia provenit a causa multum forti que tollit
sensum et motum. Et ideo permanebit. Causa est quia
secundum est quod plurimus est minor in nervis causatis
aperta vel plurimus magnum causans opilationem
magna quia ibi est inhibitum multa materia in omnibus
porositatibus membrorum. ¶ 2° notandum quod dicitur [illegible] habens
[illegible] nisi ex illo casu et percussione inducere
subito palisim causatur dislocatio ex qua dislocatione
caret sensu et motu ablatio quia tunc oportet reducere
membrum ad locum proprium. ¶ 3° notandum est causa posterorum
dictorum in hac summa [illegible]. Et addit [illegible] quia alia
modo non potest videri sine illa additione // Quartum dicitur
est quod quando palisis causatur ex torsione alicuius cervicis
vel colli spondilis ex natura membri torquetur et
per quod aufertur sensus et motus. Causa est quia quando spondiles
torquentur tunc spiritus animales non possunt descendere
ad nervos illius membri et quia membrum non potest exercere
sensum et motum nisi per illos nervos et ideo non est facta.

no quod hoc habet
[illegible]

ablatio sensus et motus nisi prius illud. Et tunc cura est
reducere illud membrum ad proprium locum. Et si est ibi
aliqua materia resoluta ¶ 2um dicitur est in additione
quod palisis aliquando causatur ex colera nigra et mixta et melancolia
tamen a causa ante quia numquam a causa coniuncta quia sonat
[illegible] non inducunt prolongationem in membro. Causa
secundum est cum sit humor grossus opilat arterias et
venas per quas spiritus deferuntur ad nervos et ideo
caret sensu. Et non cum careat calore naturali tunc non
non potest quantum in sua natura et tunc ibi est aquositas
et tunc caret sensibus et non potest moveri ¶ 3um dicitur
est quod causatur ex calore superfluo et simul
dissolvente flegma quia flegma dissolutum imbibitur in nervis
et causatur palisis. Causa est [illegible] flegmatis extra
in nervis sicut apparet in hyeme quia sol non potest
dissolvere glaciem et tunc non dissolvitur [illegible]
quia non consumit dissolutum et isto modo spasmum de
replecione potest causari post febres. Vel potest 3° per praedictorum
quando illis spasmum accidit primo et cum et in flegma
aquosum potest fieri per membra sparsa et melancolia quod non
sit a causa antecedente et non coniuncta. Sed prius movit materia
tunc operatur calefaciendo que sit supra in 1°
capitulo ¶ 4um dicitur est quod fit ex sanguine et melancolia
tamen a causa ante quia numquam sanguis imbibitur
in porositatibus membrorum sine nervorum. Et ideo est
sonat quando opilatur arterias et venas et tunc spiritus
non possunt transire ad membrum et tunc competit [illegible]
que hic clamatur sanguine ¶ 5um dicitur est quod paralisis
ex forti frigore condensante nervos et per quam opilare.
Et causa est quia fortis frigiditas exterior condensat partes
nervorum quibus condensatis porri opilantur et ideo spiritus
non possunt descendere ad membrum et ideo causatur ablatio
sensus et motus et tunc non indigemus alio nisi [illegible]
quia in malis omne sine materia non competit evacuatio
primo altero 2um amittitur primo cum fieri [illegible] capitulo 2°
et illud fit per unguenta et sicca supra dicta.
¶ 6um dicitur est quod accidit aliquando palisis in senibus
cum dolore et tunc est difficilis ad curandum et [illegible]
primum palisis venit in senibus cum sunt frigidi
et habundant in frigiditate et sic in primis venit
amittitur propter gelositatem. Senes autem habundant
in flegmate sine indigestionibus que est materia palisis
et hoc flegma salsum mordicativum quando difficile est
ad sanandum in sene cum virtus sit debilis ¶ 7um
dicitur est quod palisis provenit a percussione. Et causa est
quia propter percussionem causatur dolor in membro vel nervis
et tunc dolore fluunt humores ad nervos qui
imbibuntur in porositatibus nervorum et sic causatur palisis
et de ista dicitur vel est propter ista ¶ 8um dicitur est
quod aliquando causatur ex timore subito et ex tristitia
spiritus subito vadunt ad cor quia membra in timore
privantur spiritibus. Ideo causatur palisis in eis et isto

Item bene — modo causatur tremor, dum vadit spiritus ad cor
et tunc membra contraria remanent desperata
calore et tremunt. Quantum secundum est quod aliqui capiuntur
paralisi in uno membro solo ut in stomacho vel
matrice vel vesica et sic de aliis membris cuius i-
cuius est dolor, trahuntur illi humores et tunc est
signum quod causa est in illo membro et quod quandoque sunt
superfluitates quia ex retentione illius materie fit
magnum nocumentum et tunc competit curatio cum aliis supra-
dictis. // Quod si non recipere ex parte [illegible]
paulatim et mollitur mitigatur loco paciente emplastrum
hoc est approbatum. Recipe farine fenugreci seminis
[illegible] seminis resine bdellium armoniaci adipe
anatis cera et oleum de lilio ex hiis fiat emplastrum
et superponatur. // Hic ponitur cura per emplastrum
quod est cura levis. Recipe tamen ut sic poni in forti
quia ipse non ponit materia. Recipe farine fenugreci
bdellium armoniaci ana ʒ i. [illegible] ʒ seminis [illegible] piperis
albi [illegible] i. pentadactili ana ʒ ii amoniaci
[illegible] ʒ [illegible] i. de lilio ʒ ii pulverizentur
pulverizanda et liquefiant liquefacienda misceantur et
fiat emplastrum et extendatur super pannum et ponatur
super locum percussum et super originem nervorum in parte
superiori quia in parte superiori debet poni repercussiva
in aliis casibus. Et si timetur quod materia que debet
fluere ad locum doloris sit calida quod cognoscitur per
complexionem naturalem et humorem et alia tunc fiat predictum super-
[illegible] Et fiat [illegible] alia. Recipe [illegible]
boli armeni [illegible] et sarcocolla de quolibet
ʒ ii et misceantur cum oleo mirtillorum et ponatur in
loco percussi in parte superiori quia materia trahitur [illegible]
doloris et per quod mirabile reddit et innocentiam
[illegible] Recipe autem timetur de frigiditate
materie quod cognoscitur per frigidam complexionem naturalem flegmaticam
et per etatem et alia tunc fiat predicta calida super-
[illegible] mastice olibani [illegible] Incorporentur cum
vino stiptico et ponatur in loco percussionis in parte
superiori ut humores ibi non fluant. Recipe illud
quod est predictum super locum percussum [illegible] doloris miti-
gativum et resolutivum [illegible]
Et fit emplastrum tamen quod est doloris mitigativum et
resolutivum et confortativum nervos ideo est valde bonum.
// Recipe [illegible] materia frigida distinctum ad ipsos nervos qui pe-
nitus [illegible] que ponit Rasis in similibus sicut
Recipe oleum costi [illegible] castorei olei de euforbio
ana ʒ [illegible] misceantur et est valde bonum. // Vel sic. Recipe opo-
ponacis mirre ana ʒ [illegible] castorei ʒ iii euforbii
ʒ ii olei de narcisso [illegible] cere ʒ [illegible] pulverizanda
pulverizentur liquefacienda liquefiant et ponatur super
pannum. Et est melius [illegible] si in conquassatione
Item bene — [illegible] in toto corpore quod in pelle [illegible]
excorietur ponatur mirabiliter valet. Et recolo quod
habebam [illegible] bonum conquassatum et cadentem

de scalis Et non poterat se mouere quia semper cla-
mabat [illegible] et feci quod habet pelle [illegible]
[illegible] induit eam et fuit curatum in [illegible] die

Capitulum octavum de stupore et tremore et paralisi membri

Circa rubricam notandum
duo pro stupore et tria pro tremore. Circa
stuporem primo notandum quid sit stupor. Quidam
est stupor naturalis et illo modo stupor est actio
diminuta virtutis ymaginative quia imperfecte ymagina-
tur, stat et non loquitur et videtur quod ymagina- [margin: de [illegible] stupor]
et non facit de quo sit curandum et est proprie
in corporibus naturalis et causatur a frigiditate et humiditate
a [illegible] quia actio diminuta non causatur a calore
nisi sit valde excedens. Quidam est stupor
corporis et est idem quod dormitio membri
et illo modo est actio diminuta sensus et motus tactus
ad quem ut plurimum sequitur diminutio motus et hic
isto modo sumitur. Quare sit et hic ut plurimum pro
[illegible] et pro hoc differt a dolore qui est actio
corrupta sensus et motus tactus quia stupor non
est dolor. Et per hoc differt a paralisi que
est actio ablata quia alias [illegible] faceret lesionem
in corpore et de isto non loquitur [illegible] quia ibi
non est perfecta ablatio sensus et motus sed non perfecte
sentiunt. Secundo notandum quod stupor potest causari
uno modo ex percussione [illegible] et [illegible]
[illegible] quia non bene sentiunt dolorem et isto modo
non sumitur hic quia cura talis stuporis est cura
[illegible] Et curatur per [illegible] applicatam
[illegible] cum oleo [illegible] Alio modo
cum [illegible] est actio diminuta
sensus tactus. Secundo modo potest causari ex repletione
nervorum et ut plurimum est materia flegmatica [illegible]
in porositatibus nervorum non tamen quod faciat paralisim
ubi est ablatio sensus et motus. [illegible] causari
ex repletione et isto modo [illegible] de stupore
et cura eius ponitur et eadem est cura stu-
poris et paralisis [illegible] materia
flegmatica. Tertio modo potest causari stupor ex sola
opilatione [illegible] nervorum sicut ligatura
ut forte ligetur membrum. Vel ex frigiditate
extrinseca opilante et quandoque densante porositates
nervorum et constrictione quod fit [illegible] membrum
super aliud quia spiritus non potest tunc libere transire
et tunc non potest sentire illud membrum et [illegible]
[illegible] non ponitur hic quia [illegible] movet [illegible]
Recipe [illegible] tremorem notandum [illegible] primo
quid est tremor dico quod [illegible] diffinitur [margin: [illegible]]
quod tremor est [illegible] Quidam est passio
nervorum [illegible] non [illegible] nervorum et iste [illegible]

febre et a causa extrinseca. Unde quia causatur a mala materia
infusa super lacertos vel musculos et tunc non
deponitur nocumentum virtus sensitiva commovetur expulsiva
naturalis et tunc virtus expulsiva semper vult ex-
pellere et non potest et ideo causatur inde tremor et tunc
est ex virtute expulsiva. Vel a causa extrinseca ut
ab aqua frigida infusa super membra et de isto non
loquitur hic primo in 3º libro quando tractat de
tali materia. Et talis tremor in se non differt
a rigore nisi quia fortis 2m G. libro de accidenti et
morbo. Secundo nota quod tremor quia est passio
nervorum de qua dicendum hic. Et differt [illegible]
sic. Tremor est motus compositus per naturam
ex motu virtutis et ex motu morbi quia quando
virtus elevat illud membrum tanto morbus
cum sit in membro deprimit illud et ita est ibi
bellum. Et propter hoc differt a saltu quia saltus
causatur a ventositate et ibi est motus per naturam
quia ventositas per naturam volens exire et non
potest quia membrum satis est compactum et de tali
saltu non loquitur hic quia talis per abstinentiam et
[illegible] cum [illegible] resolutivis resolvitur. Tertio
nota quod tremor potest causari [illegible] est [illegible]
de stupore. Uno modo potest causari ex [illegible] sive
ex defectu caloris et spiritus ut in convalescentibus
et pauperibus [illegible] quia non potest regere membra
et ideo quando elevat [illegible] deprimit morbus.
Et ad istum tremorem reducitur tremor [illegible] ex ac-
cidentibus anime ex eo quod membra mota [illegible] a calore
naturali et spiritu quia spiritus [illegible] vadunt ad cor
et alia membra remanent [illegible] a calore. Alius
est tremor qui causatur ex replecione [illegible] ex materia
flegmatica inbibita in porositatibus nervorum et tunc
[illegible] virtus non potest retinere membrum in sua dispo-
sitione naturali ideo quando virtus elevat tanto deprimit
materia illa flegmatica et ita est continuum bellum et de
hoc tremore ponit hic curam quia talis tremor [illegible]
[illegible] flegmatica est [illegible]
stupor hic eadem causa qua tremor ideo [illegible]
de cura stuporis et tremoris dicendum sit quia non
diversificatur materia stuporis et tremoris quia ambo sunt
quasi initium paralisis quia sunt via ad paralisim. Aliter
est tremor causatus ex opilatione [illegible]
consequente vel ex forti ligamine membri [illegible]
[illegible] et curam eius non ponit quia [illegible]
hic cause est sua cura [illegible] est frigida calefiat
membrum [illegible] est opilatio ex aliqua materia [illegible]
[illegible] Tertio nota quod tremor magis ante capiti
quam aliis membris et post capiti manibus.
Causa capitis est caput habundans humoribus
flegmaticis quia membrum frigidum est [illegible]
[illegible] flegmatice in eo habundantis et [illegible] superfluitates
quia [illegible] superfluitates ab aliis membris [illegible] sibi
et ideo [illegible] magis tremor in ipso capite

quam in aliis membris et post capite manibus. Causa est
duplex. Una est quia manus sunt propinque capiti.
Alia est quia manus sunt membra magis rara quam pedes.
Et causa est quia natura ordinavit pedes ad motum
ideo natura magis [illegible] pedes [illegible]
[illegible] ideo magis [illegible]

Cum aliquis sentit aliquod suorum

membrorum sic est dispositio pedis quando sit stupidus
[illegible] in illo membro stupor et [illegible] capitulum
sit continuatio ad precedens [illegible] de
paralisi hic dicitur de stupore et tremore. Et dividitur
in duas. Primo ponit signa tremoris 2º curam
[illegible] Cura [illegible] in duas. Primo ponit
signa stuporis 2º ponit correlarium 2ª ibi
[illegible] Circa primum nota duo. Primo
quod in pedibus [illegible] sit stupor quam in aliis membris
duplex est causa. Una causa est quia magis sunt
remoti a fonte caloris et a membro a quo venit
[illegible] spiritus et ideo minus [illegible] de spiritu et
[illegible] et causa [illegible] in pedibus quia [illegible]
[illegible] quam in aliis membris quia sunt magis remoti
a fonte caloris. Alia causa est quia pedes
magis ordinati ad motum quam ad [illegible] et ideo [illegible]
[illegible] Et quia [illegible] stupor
est [illegible] tactus ideo in pedibus [illegible]
sit stupor quam in aliis membris. Secundo nota quare non
ponit signa tremoris sicut ponit signa stuporis.
Causa est quia signa tremoris apparent ad sensum [illegible]
[illegible] et ideo non fecit mentionem quia eius
signa apparent ad sensum ut [illegible] motus. [illegible]
[illegible] cura eius difficilis non est [illegible] prolongatur
[illegible] ad paralisim. Hic ponit correlarium
[illegible] dicit quod in nullo membro quod est stupor
est mollities sive obdormitio [illegible] et ex
hoc [illegible] quod eius cura non est prolonganda
quia si prolongatur causatur paralisis. Hic est notandum
[illegible] quod [illegible] est quia stupor et paralisis sunt [illegible]
[illegible] differentes [illegible] magis et minus quia fortior est in
paralisi quia est ablatio sensus et motus [illegible] stupor
non est ex toto [illegible] est diminutio et ideo
non est prolonganda cura [illegible] paralisis [illegible]
[illegible] flegmatica. Cura autem huius passionis ex
aliqua medicina paralisis et ex [illegible]
[illegible] et [illegible] ex oleo costino. Hic
ponit curam. Et dividitur in duas. Primo ponit
curam stuporis 2º tremoris [illegible] tremor autem
Primo ponit curam in generali [illegible] ad curam
paralisis 2º ponit curam quam [illegible] passio
2ª ibi [illegible] Hic est notandum [illegible] quare
[illegible] cura [illegible] paralisis et quare non 2m
[illegible] Causa est quia cura [illegible] medicinas quia
[illegible] sive ille medicine sint [illegible]
sive [illegible] sive [illegible] sive [illegible] sive
fricationes. Quare non [illegible] quia fortior sit

medicine in paralisi quam in stupore. Nam forti infir-
mitati forti competit medicina secundum galienum 6° c° aff.
quod [illegible] Et cum paralisis sit maior quam stupor
quare [illegible] non competit in stupore nisi unguentum
domesticum. Valet dicta paralisis que declinat
ad calidum et siccum. Valet electuarium domesticum
consistens et confortans et aleum et q. dam sunt
supra. Et ista cura competit quibus [illegible] dominum.
Et quia recepte omnes posite sunt supra excepto recepta
clisteris. Ideo hic est modus recepta generalis in paralisi
stupore sive tremore. Recipe camomille malvis
violarum salvie violarum rute [illegible] arthetice yperici
mercurialis ana m. j. centaurii minoris ʒ s. agarici
electi ʒ ij violarum sambuci ʒ j. seu rute seu
fiseleos seu basilicone ana ʒ s. et fiat [illegible]
in [illegible] mellis olei de lilio ana qr. s. sal-
gemme ʒ j. [illegible] ʒ s. et fiat clistere bis
ad quartum quatuor. Quod si inceperit passio
egere ex pillulis fenidis purgandus est et apoplexia
adequanda cum anacardino et dieta. Hic ponit
cura que prolongatur dicitur et ponit. Causa patet est quia
que prolongatur est in prima dispositione paralisis et ideo
tollit curam de stupore quia que modum distinctionis
tali sit cadit ut patet 2° aff. Et quia stupor non
differt a paralisi nisi in [illegible] competit cura que in paralisi
ponitur et ideo competit pillule fenidie quia curatur
prima capitis et nervorum. Valet electuarium anacardinum
[illegible] ad consumendum [illegible] quando stupor
est debilis competit medicine domestice et quando
fortis tunc fortis medicina et mediocris et incipere
a debilioribus et tunc ad fortiora ... ut est
[illegible] dictum que competunt in paralisi. Tremor
autem ex eisdem curatur ex quibus sanatur stupor.
Hic ponit curam tremoris et dividitur in duas
primo facit quod dominum est in generali remittit nos ad
curam paralisis. 2° ponit curam magis in speciali 2° ibi
De suffocatione. Circa istam partem notandum quod primo
quod tremor et paralisis sunt easdem causas et eadem
cura. Et ideo ex eisdem medicinis potest curari. Dominum
est quod cum debilibus medicinis primo si non incipiunt
sed incipiunt cum aliis medicinis fortibus cum quibus
tremor fortis et paralisis curatur. 2° notandum quod quamvis cum
eisdem medicinis curetur tremor cum quibus cura paralisis
[illegible] aliquid sit in tremore quod non sit in paralisi.
De modo quorum sit aliqua [illegible] alique herbe
aliquid olea et alique [illegible]. [illegible] nominandum
[illegible] 2m [illegible] 3° [illegible] in distinctione 2a capitulis
[illegible] Item lepores assati valde confert in tremore
et potest competere in paralisi et in magis appareat est
tremor. Olea appropriata in tremore sunt primum oleum
[illegible] 2m oleum de canabo vel [illegible]
3m oleum de [illegible] que alio nomine dicitur [illegible]
[illegible] que mirabiliter [illegible] in tremore
Herbe que magis appropriate sunt in tremore sunt [illegible]

Prima est [illegible] scilicet carofolium 2a [illegible]
3a est [illegible] diabitus et de istis dicit [illegible]
[illegible] in omnibus receptis clisterium et aliorum [illegible]
[illegible] est castoreum quod cum [illegible] in omnibus
passionibus nervorum. Recepte que in tremore competunt
posite sunt supra. Et si ex suffocatione dominum
ponit [illegible] eger ab ipso abstinendus est.
Hic ponit curam magis in speciali et dividitur in
duas primo ponit curam magis in speciali et quando
provenit ex suffocatione potius dominum 2° quando
provenit ex potu aque frigide nimie et ibi Valet
[illegible] aqua. Causa patet quia primo [illegible]
causa antiqua removeatur effectus 2m G. 3° regimine
Ubi dominum [illegible] precepta. Quo autem [illegible]
[illegible] est supra quia est magis penetrativum et quando
in accidit cum vadit ad nervos. Valet si aqua
que ex nunc dissolvitur bibendo [illegible] incipiet
passaretur ab ipsa abstineat et balneum calidum
ingrediatur in quo cum diu mora faciat donec
sudet et in sole assidue moretur. Hic ponit
cura tremoris que provenit ex potu aque nimie
frigide dicit et. Hic notandum quod abstinendum ab
aqua. Causa est supra dicta cum non possit
moveri effectus nisi plus removeatur causa et ideo
si quis potavit aquam que est causa morbi. Quare
balneum quia aquositates aque in porositatibus nervorum
expellitur per sudorem in balneo. Quare precedit
morari ad sole. Causa est ut per ipse illa aquositas
que est in porositatibus expellitur et removeatur et.

Capitulum nonum de tortura oris

Circa rubricam notandum duo primo
Notandum quid est tortura oris sive facies. Dico
quod tortura est morbus officialis figure et forme
naturalis corrumpens. Et est supra morbis officialibus
sed morbus in via quia oppilatio. Et morbus in figura
quia quod debet esse rectum est tortum et 2m significatur distinctio
que posita facies sit sana potest cum manibus rectificari
et ad situm naturalem situm reduci. Sed illa que
non potest rectificari et ad situm naturalem situm reduci
illa dicitur pars infirma. 2° notandum quod causa tortura est
duplex. Una est paralisis dominum partis faciei. Alia
dicitur est spasmus ~~de replecione vel de [illegible]~~
[illegible] vel plus. Causa dicitur esse spasmum de replecione
vel de quamvis. Et significatur distinctio quando in
causa est paralisis est quia apparet in parte infirma
mollicies et relaxatio ipsius membri et est ibi [illegible]
[illegible] et [illegible] quia materia est aquosa. Valet
oculi inclinat versus inferiora propter molliciem
palpebrarum. Valet in spasmo est facta contractio
versus partem infirmam quia posita sana ad infirmam deducitur.
Et cum spasmus est dura vertitur ad [illegible] etc.

in tortura distinguitur spasmus et palisis

Parva spuma et saliva modica quia materia est
magis grossa cum pars inferior declinat ad superio
ra quibus non possit moveri vel in similibus. Verum
spasmo est ablatio sensus et motus quia pars sana
movetur sed infirma non movetur. Et de tortura
oris quod os magis torquetur sicut aliae partes faciei
possunt torqueri.

Vim hominis os torquet

et unum quod oculus sinus claudere
non valeat. Et si papa et ter sufflet
flatus abit unum cum parte exire videtur ipsum vir
contorsionem pati dicimus. Istud capitulum sanitat
post rasis dicunt de palisi stupore et tremore
Hic dicit de tortura faciei. Et dividitur in duas
Primo ponit signa torturae. 2o ponit curam 2a
ibi Cum cura. Dicit 2o. Hic non est ea quae
torquetur facies. Causa est spasmus vel palisis
unius partis faciei. Jam quod si est palisis trahitur ad
partem sanam. Unde in palisi pars sana et bassior
sed in spasmo pars infirma trahit se ad se sana
Quare non potest claudere oculum in parte sana quia
in palisi est ablatio sensus et motus et ideo in tali non
potest claudi oculus. Quare non suflat quia pars infirma
est impotens et ideo non potest expellere aerem
inquit dicit conquassatio i. tortura Cum oc
ram iunipcium cum solutione ventris ex pillulis
fetidis. Vult dicere quod cum aliquis ponit post
ut in capitulo palisis diximus. Hic ponit curam
Et dividitur in duas primo ponit curam torture
causatae ex repletione 2o excusat se de tortura
causata ex [illegible] 2a ibi De tortura vero prima
dividitur in 3 partes. Primo ponit curam per medicinas 2o
per gargarismata 3o ostendit qualis debet esse panis
secundo ostendit quod est tenendum in ore quarto ponit curam per
sternutatoria quinto per inunctiones sexto ponit curam per
clisteria septimo regimen dicit ad curam quia oportet. Dicit 2a ibi
Eger facta 3a ibi Et dietemus. 5a ibi et paprin
4a ibi nabis quoque 6a ibi Carnes autem
ibi Et est conditio 7a ibi Et si passio et cetera
Hic notantur duo. Primo notatur causa quare est
incipiendum a laxatione ventris. Causa est quia
remedium non sed applicandum non precedente evacuatione
Et ideo sicut est evacuare corpus cum pillulis
illis quae evacuant illam materiam flegmaticam faciei spasmum
vel palisis et ideo modo valet ad hic Sed si
accidit clistere in medicinis quod in capitulo precedenti
dictum est esse valde conveniens. Quare ponit
et etiam quod in capitulo de palisi causa est quia eadem
est ~~cura~~ materia quia tortura est palisis. 2o notatur quod
antequam detur medicina laxativa debet precedere syr. digestivus
aptatus in tortura. Cum recipe ponit de talibus.

Recipe radicis acori. drachmas 5 zinziberis albi nucis muscate ana 1
mellis electi quantum sufficit fiat syrupus clarificatus usque ad libram 1
et administretur cum aqua decoctionis salviae et cetera
Laxatio per se talis Recipe pillularum cochiarum drachmas 1
pulvere collaquintide bdellii diabolici pulverisatorum
ana 3 5 vel 1 Si est fortis patiens misceatur
malapando cum yporomelle facto cum aqua acori et
fiat pillulae ad modum ciceris. Dicit syrupus compertus
in spasmo et palisi competit. Syrupus paratus
conditus in mane antequam comedat sinapi cum syrupo
acetoso gargarisandum faciemus. Hic ponit curam per
gargarismata. Et dicit quod in tortura oris causata ex re
pletione antequam cena debet fieri gargarismata. Et
gargarismata talis potest fieri potum in forma Recipe seminis
sinapis quantum 3 5 acori albi quantum 5 mellis electi quantum
1 fiat decoctio clarificata usque ad libram 1. Et de isto
sicut videtur debet fieri administratio Simplex super cocliar
in vase et ponatur in aqua calida donec calefiat
post gargarizetur donec sit consumptum gargarismata
Et fiat ante prandium et ante cenam stomaco vacuo
et administretur unum cocliar et gargarizetur et plica
tur donec tortio sit consumpta. Hic notantur
110 duo primo notandum quod antequam competit in tortura istud
gargarisma duo conditiones requiruntur. Prima quod corpus
sit evacuatum vel evomere quia corpore existente pleno
maior fit attractio ad faciem quam evacuato. 2a conditio
est quod transierint 3 dies quia in principio cum materia est
et fluxu et est in fluxu fieret maior fluxus ad
locum a loco patienti faciei et non nullo modo hunc
tribus diebus competit sed post tres dies quia
materia tota est fluxa ad evacuandum materiam faciei
tortura et cum hoc evacuant illam materiam istis
conditionibus observatis quia subtiliat materiam. 2o non
quod per illud gargarisma movet sibi similia. Dicit
est istud quod est valde expertum in hoc casu.
Recipe radicis acori quantum 1 piretri 3 alleos 3 in semine
synapis drachmas albi ana quantum 5 nucis muscate 3 5 acori
et 1 mellis electi quantum 1 fiat decoctio postea clari
ficata usque ad ~~libram~~ 1. Et dimittentum cum
in domo obscura. Hic ostendit qualis debet
esse mansio dicit 2o. Hic est notandum quod perfectum
dicitur quod pars de super vel est ne per aspectum
ad diversas partes augmentetur tortura quia homo frequenter
audit ex hoc quod facies magis declinat ad unam
partem quam ad aliam. Et ideo antecedens dicit ex parte
torture quod sit speculum de calibe vel per aspectum
ad partem contrariam rectificetur eius facies. Et ideo dicit
dimittatur in domo obscura. Alia causa est
quia ventus est debilitatus quia non habet nisi unum oculum

et quia virtus visiva que solum est in uno oculo
debilitatur in claritate in quantitate visione ideo
oportet quod dimittatur in domum obscuram vel non plus
debilitetur // Et precipiemus ei ut unam micam musca-
tam in parte oris que torta est teneat / Hic
ostendit quid sit tenendum in ore. Ubi notentur duo
Primo quare datur mica muscata. Causa est quia est
multum confortativa nervorum. Similiter ratione caliditatis
habet subtiliare et ratione stipticitatis confortat
melius. Et quia in tortura est passio nervorum ideo valet
Secundo notandum quod per istam intelliguntur similia vel consimilia cuius
recepta est talis et est recentum magistri. Recipe
radicum acori recentis vel mundatarum quarta 1 s ℥ zinziberis albi
ʒ j nucis muscate ʒ v pulverisanda pulverisentur
et infundantur per duos dies in aqua salvie et confi-
ciantur cum melle electo quantum sufficit et fiant rasule ponderis
ʒ 1 s et unum istorum teneatur in ore et ponatur alter
Et si transglutiatur unum non est vis imo valet sicut
electuarium etc. // Naribus quoque insufflabimus condi-
sum ut sternutationes provocentur / Hic ponit curam per
sternutatoria dicens etc. Condisi est herba similis
spatule fetide. Causa primi est sicut dictum est de gar-
garismatibus quia per istam sternutationem materia quieta faciens
torturam expellitur et patet sumi sternutatoria superius dictum
Secundo notandum quod Rasis ponit intelligitur similia. Et licet sit
multa specialiter remedium est illud. Recipe sim-
guinem auricule muris et residentia ʒ j apponantur
castorei pulverisati ana ʒ s misceantur et dentur
cum nasali. Si sicca inde valet. Et magis expertum
est sanguis auricule muris ymo dicit aliquis
quod multi fuerunt curati in uno die cum isto sternuta-
torio auricule muris etc. Carmas quoque colli-
mus et faciei et frontis ex oleo costino ungere
debemus / Hic ponit curam per inunctiones et dicit
etc. Carmas id est spondilia. Hic notentur tria.
Primo notandum causa prima. Causa est quia origo
nervorum venientium ad faciem est a parte superiori nuce
in qua est nervus principalis in tortura. Et unguenta
et emplastra super originem nervorum debent poni ideo
dicit inungi super spondilia. Secundum dicit oleum de costo et
humanitas membrorum. Et istud oleum est confortativum
nervorum consumptivum et calidum ideo competit sicut in
paralisi quia talis tortura nichil aliud est nisi paralisis
faciei. Secundo notandum quod per istud intelliguntur talia similia. Et
unguentum speciale in tortura est istud. Recipe radicis
acori quarta 1 s ℥ zinziberis albi nucis muscate ana ʒ m olei
costini ʒ as ʒ iij in vini albi ʒ ij s pulveri-
sanda pulverisentur et coquantur et bulliat super
ignem calidum usque ad consumptionem vini colentur
et colature addatur cere quantum sufficit et fiat unguentum
et applicetur. // Vel loco unguenti fiat tale emplastrum
vel fiat cera per unguentum et applicetur tale emplastrum
parti posteriori colli. Recipe apponantur quarta 1 radicis
acori ʒ m ℥ zinziberis albi nucis muscate ana ʒ j reben

ʒ ij pulverisanda pulverisentur et liquefienda liquefiat
misceatur omnia et fiat massa et extendatur super
pannum et applicetur retro spondilia vel super spondilia
colli. Tertio notandum est et sit generaliter et in hoc est error
magnus. Ego etiam alii quia communiter licet competit
in tortura causata ex spasmo resolutiva emplastra
et unguenta resolutiva debent precedere mollificativa et hoc
ponit auctor tertio capitulo de tortura. Et causa
dicti est quia tortura causata ex spasmo de repletione
debet mitigari cum causa a materia multum grossa non
in morbis de materia multum grossa competit mollificativa
ut in splene quando materia est multum grossa ideo simile
resolvitur et tunc perficitur materia et adurit nisi prius
precedat mollificativa. Sed in tortura causata ex
paralisi non sic quia materia est aquosa et tunc non competit
mollificativa ymo resolutiva etc. Mollificativum
competens in tortura causata ex spasmo est tale
Recipe medullarum femoris arietis [illegible] medullarum
[illegible] ana ʒ ij butiri sine sale ʒ s axungie
anatis ʒ s olei amigdalarum dulcium ʒ ij olei de
lilio quarta 1 s cere quantum sufficit liquefiat et misceatur
omnia et fiat unguentum etc. // Est condic
de anacardino unum aureum pondere sine dubio
Hic ponit curam per electuaria dicens etc. simplex
cum aqua acori. Vel accipiatur acorus et coquatur
cum aqua acori. Recipe vel ampla acori et coquatur
coleat unum vel duo. Ellam simplex positum est
quia valet in cura spasmi et paralisis quia consumit materiam
et provocat sudorem et est ellam silvatice virtutis
et illa que est silvatice virtutis non competit nisi prius
precedant magis domestica / Et ellam ponit
est tale. Recipe ℥ zinziberis albi nucis muscate ana ʒ ij confice
acori quarta 1 panis zuccari albi [illegible] fiat ellam
Et non facta electuario vomitus si administretur
ʒ 1 cocleari mane de yera ermetis competit multum
et est confectio posita in quarto capitulo // Et si hec
passio post suo solum non fuerit ad virtutis
solutionem et cum perniciem remedium est / Hic
regredi ad curam quam omnia destruit perniciem tunc simplex
cum bona dieta. Causa primi est quia quando egritudo
non est curata remansit aliquid de materia peccante
et ideo perniciosa est et curanda ne peius procedat
labatur // De tortura vero que non recipit
si paulatim autem non loquitur ipsa namque non contingit
nisi in frenesi perniciosa morte iminente et est
ex siccitate // Hic excusat se de tortura causata
ex siccitate de qua loquitur ypo imo perniciosa
est. Et si hunc dicit si tortura sequitur est morbi
et pessima. Causa est quia similis est de spasmo
causato ex inanitione quia ideo est quia tortura est spasmus
partis et spasmus de inanitione est mortalis quia
sicut est consumptio humiditatis radicalis et
depressio caloris naturalis quibus mediantibus vivit-

operatio et quia desinit ubi non competit medicine
quia mortui sunt. Ideo salus signum pronosticum
dicitur pronostica i. mortalis eminentie i. appetit

Capitulum decimum de spasmo

Circa rubricam notentur quatuor. Primo quid est
spasmus. Spasmus est morbus officialis per quem
nervi versus suam originem contrahuntur vel versus cerebrum
vel versus nucham. Et intelligo quod est morbus
officialis principaliter quia est opilatio repletionalis.
Et quandoque fit ab humiditate replente. Et quandoque fit ex
opilatione attenuatoria. Unde spasmus de inanitione est
causatus propter desiccationem spiritus. // Et patet si ex mala complexione
faciente opilationes si fiat de sanguine vel de colera
licet raro sit mala complexio calida. Spasmus de
inanitione est mala complexio sicca. Et intelligit quod est mala
complexio calida sicca vel simplex. // Et propter hoc quod dicitur
contrahuntur intelligitur in se quia in se est motus. Per hoc
quod dicitur contracti intelligitur spasmus in se est quia
ibi est contractio et ubi est quies et sic differt
de tetano et morbo quia in se est quies et in se
est motus. Secundo nota quod cause spasmi et dicitur
tum inanitione sunt tres. Scilicet prima autem et contraria
// Causa prima spasmi de repletione sunt res extrinsece
non naturales multiplicantes humores in corpore sicut quando
vir plus flegmatis quam potest in nervis ipsis
et est vir plus humor flegmaticus quia vir plus ab illo
humore cadit vel ubi sunt lac carnes porcine
et offe multitudo nimia crapula potus superfluus
3° sompnus et quies. Cetere non naturales vel cause frigide
complexio frigida quia illius magis accidit spasmus quia in
frigidis simbolum flegmaticum est spasmus vel dicit potius
2° de generatione. Causa autem est humor inbibitus in
nervis aut ... faciat generationem nervorum vel plus humor
flegmaticus vel nullus vel sanguineus et rarissime
colericus. Unde contractio fit humores flegmatici
grossi et viscosi imbibiti in porositatibus nervorum
causantes contractionem in ipsis nervis. // Unde causa
prima spasmi de inanitione sunt res extrinsece
evacuantes et consumentes humiditates corporis ut
dicit calidi siti parvus calidus potus calidus
vigilie superflue superfluus motus superfluus ira
et similia. // Causa autem est mala complexio corporis
consumens et siccans vel mordicans sicut febris
ardentissima vel causon vel sit mala complexio calida
et sicca similiter in ipsis membris. Unde contractio
est maxima siccitas inducens actum contrarium in
nervis ut patet de corrigia posita iuxta ignem vel
nimie siccitatis contrahitur ita de nervis maxima siccitas
inducta est contractione nervorum et illa dicitur
opilationes attenuatoria. Tertio nota quod differentia est inter
spasmum epilensiam singultum et palisim. Et primo

est generalis inter ... quia in veris contractio est generalis
nervorum totius corporis. Unde in spasmo et epilensia
differentia est duplex. Una est quia epilensia
est contractio nervorum totius corporis quia omnia membra
epilentici contrahuntur et ideo cadit. Causa est quia
epilensia est nocumentum cerebri et in origine nervorum
ipsi nervi contrahuntur. Quare epilenticus ille cadit. Unde
in spasmo non est ita contractio nervorum omnium membrorum
primo est unius membri vel plurium non autem quia non contingit
ex nocumento cerebri sed ex nucha. Et tamen quod fit nocumentum
in alia et alia parte tamen fit in alio et alio membro
contractio. Unde si fiat in spondilibus colli a quibus
oriuntur nervi qui ad manum vadunt nervi manus contrahuntur.
Et si fiat in spondilibus inferioribus tunc fit in pedibus
contractio et ita est contractio membrorum determinatorum quia
non est nocumentum in ipso cerebro. // Alia differentia est quia
in epilensia quando fit contractio sicut in spasmo tamen
postea fit dilatatio. Causa est quia fit dilatatio quando
materia faciens epilensiam est consumpta et resoluta sicut
vapor venenosus. Unde in spasmo non est ita
quia non fit dilatatio nisi curetur ita quod membra permanent
ex toto contracta nisi curentur. Similiter spasmus differt
a singultu in duobus. Primo quia in singultu quando
est passio stomachi quando fit primo contractio in qua
expulsa est materia sanguinis faciens singultum vel materia
flegmatica vel vapor vel ventus eliciuntur ad orificium
stomachi. Unde in spasmo non nisi membra curentur.
Alia differentia est quia in singultu non est passio
nervorum sed latera ipsius oris stomachi. Unde spasmus
est passio nervorum. Similiter est inter spasmum et
palisim differentia duplex. Primo convenit quia utraque est
de materia frigida flegmatica. Unde differentia est quia in palisi
est membri prolongatio quia augmentatur in longitudine. Causa
est quia materia palisis est aquosa et sic extendit
membra in longitudinem ut patet de corrigia madefacta
in aqua que potest in longitudine augmentari. Unde in
spasmo non est augmentatio secundum longitudinem sed secundum latitudinem.
Unde quia materia spasmi de repletione est grossa
viscosa non extendit membra in longitudinem sed in
latitudinem replendo porositates membrorum. Unde de
causa redditur alia causa secundo colligitur. Et dicitur quod
differentia sibi non sit nisi comparanda ita quod differt
ad vehementiam generatam ex tali materia. Secundo nota quod
spasmus de repletione magis accidit pueris quam aliis
etatibus. Et causa est triplex. Prima est multa
humiditas existens in eis ita quod creantur simul et sine
humiditate et liquiditate et autem tertio eorum sensu prima
causa 3a. Et ideo quia infantes habent humiditates pre
aliis ad ipsos. Secunda causa est raritas nervorum et
ideo faciliter recipiunt materiam quod in senibus quia sunt compacti
et duri et ideo non sic recipiunt materiam vehementer.

Aliud de 3° causa est indurata dicta sive [illegible] quia prius sit de causa [illegible] 2° in pronosticabili spasmus. Et ideo tempore inflammationis membrorum maiorum flegmone augmentatur et tempore [illegible] et ideo facilius fit spasmus in principio tempore mane [illegible] ad nervos

Cum aliquod membrum alicui contrahitur et ad suam redit originem aut per alia membra sit dispositum ipsa esse spasmata appellamus. Istud capitulum continuatur ad precedens sic: prius determinavit de tortura oris. Et quia tortura oris potest causari ex spasmo, ideo hic determinat de spasmo. Et dividitur in tres: primo ponit signa spasmi; 2° diffinit spasmum; 3° ponit curam eius. 2a ibi Spasmus; 3a ibi Spasmus subito dicitur et patet. Ex quo potest fieri diffinitio spasmi que contractio nervorum versus suam originem ut communiter dicitur. Hic est notandum quod quedam sunt signa spasmi demonstrativa, quedam pronostica, quedam salutis, quedam mortis. Signa pronostica spasmi sunt tremor membri et diminutio motus eius: quando percipitur membri tremor et diminutio motus, tunc eminet spasmus futurus. Sed signa demonstrativa sunt multa, sicut actualis contractio versus suam originem. Signa salutis sunt recuperatio motus membri et dilatatio eius. Quando enim incipit recuperari et modicum dilatari, tunc signum est quod tendit ad salutem. Sed signa incurabilitatis sunt demacitatio membri et mutatio coloris eius. Et cum videmus quod remedium quod applicatur non iuvat, immo membrum demacratur, tunc signum est quod est incurabilis. Aliquando de corpore [illegible] dispositione, id est contrahitur, et spasmus autem aut subito aut paulatim invadit. Hic diffinit spasmum. Ubi notandum duo: primo quod spasmus dividitur dupliciter. Uno modo dividitur penes figuram membri et sic est triplex. Una species spasmi est in qua nervus contrahitur versus partem anteriorem sive domesticam. Et hoc est quando nocumentum est in nervis in partibus anterioribus, et vocatur communiter emprostonus, et hoc fit quando nocumentum est in parte anteriori cerebri [illegible] quia illa pars [illegible] ad se demaz. Alia est species spasmi in qua contrahitur nervus versus partem exteriorem sive silvestrem, et quando nocumentum est in nervis partis posterioris et tunc vocatur opistonus. Alia est species in qua contrahitur nervus ex utraque parte, scilicet silvestri et domestica, et vocatur tetanus, et tunc membrum stat rectum, et hec species est deterior aliis, et tunc fiat nocumentum in utraque parte, scilicet silvestri et domestica. Et hoc [illegible] auctores faciunt divisionem [illegible] spasmum et tetanum, quia tetanus est difficilior spasmo. 2° modo dividitur spasmus in tres species. Una est de repletione sicut ex humore

imbibito in porositatibus nervorum. Et aliquando humores sunt in porositatibus membrorum. Et aliquando sunt in concavitate membri sicut quando faciunt apostemata. Et tales humores facientes talem spasmum ut plurimum est flegma grossum, et aliquando melancolia, aliquando sanguis et aliquando colera. Sed hec est raro, et ut plurimum humor flegmaticus est causa. Ut dictum est de causa passionis. Et potest fieri quod non fiat mentio de causa aliquo spasmi nisi de spasmo causato a materia flegmatica et viscosa, quia ex hac contingit ut plurimum. Aliter est spasmus de inanitione et causatur ex consumptione humiditatis radicalis membrorum. Quando enim est consumptio humiditatis nervorum contrahitur nervus ut patet de corrigia ad ignem posita: corrigia et contrahitur, quia humiditates eius consumuntur. Et ideo ita in proposito, quia humiditas nervi est consumpta. Ideo contrahitur, et iste spasmus fit paulatim quia consumitur humiditas paulatim, et ideo fit causa paulatim. Aliter est spasmus qui componitur ex istis duobus. ‖ nota
‖ Aliter est spasmus causatus ab istis duobus, qui causatur ex rebus subito inducentibus nocumentum in istis nervis. Quando omnibus singulariter reficiendo sit [illegible]. In generali [illegible]. Una est frigiditas fortis extrinseca comprimens nervos ut apparet in iacentibus in locis frigidis. Et iste spasmus reducitur ad spasmum de inanitione, et aliquando ad spasmum de repletione. Et causa dicta est quia ista frigiditas extrinseca condensat humiditatem nervi et ipsum minorat. Causa, et talis humiditas condensata minor est quam rarefacta. Causa et fit in ea condensatione ad exprimendum de humiditate et [illegible]. ‖ Alii dicunt quod causatur de repletione quia augmentatur humiditas. Et certe dico quod non, immo diminuitur propter quod ad potest plus corpus de humiditate nervi. Et ideo reducitur ille ad spasmum de inanitione. ‖ nota dubium ‖ [illegible] nota contradictionis? Non quod sit spasmus proprie de inanitione, sed reducitur quando minoratur humiditas in spasmo. Alia causa istius spasmi sunt vomitus mordicativi stomachi et inducunt nocumentum, quia tunc virtus expulsiva sentiens nocumentum fugit sicut [illegible]. Sicut est de homine qui vult saltare, venit retro ut melius possit saltare. Ita in proposito quando virtus expulsiva sentit nocumentum contrahitur nervus ut melius possit expellere nocumentum, et tunc virtus contrahitur, et iste reducitur ad spasmum de ~~[illegible]~~ inanitione, quia in illa contractione aliquid effluit de humiditate nervi, unde non est proprie de inanitione. ‖ Alia est causa morsus animalis venenosi humiditas que dimittitur ex tali morsu est causa subito nocumentum in ipsis nervis, et tunc contrahitur et fugit, et reducitur ad spasmum de repletione quia humiditas mala causata ab illo animali venenoso.

emprostonus
opistonus } spasmus vero triplex quoad figuram
tetanus

Inhibitur in principio nervus. Secunda causa est dolor
quia virtus propter suum nocumentum in dolore et mitigando
humores nervorum. Et talis spasmus reducitur ad spasmum
de inanitione. Sed per accidens ad spasmum de repletione.
Et causa est quia dum nervus attrahit humores
dolores aliquid exsiccat et humectat nervos.
Sed postea ad locum doloris fluunt humores
et ita imbibuntur in nervis. Ideo fit spasmus de repletione.
Sed potest reduci ad spasmum de inanitione per se
et per accidens ad spasmum de repletione. Et per
hoc notandum quod spasmus duplex: quidam fit paulatim,
quidam fit subito. Hic consequenter spasmum de
inanitione et spasmum de repletione. Secundo notandum quod spas-
mo ponit curam particularem spasmi de inanitione nec
spasmi de repletione. Quia in cura spasmi
causati ab illis causis vel a rebus indirectis
nocumentum in nervis sufficit removere cum sit in
spasmo causato a fricatione quod desiccant sufficit calefacere
cum balneo et unguentis super nervis. Similiter si spas-
mus provenit ex vomitu sufficit removere vomitus
ut dicitur infra. Sed in spasmo ex morsu
animalis venenosi causato competit tyriaca et meth-
ridatum et alia que competunt contra venenositatem
sicut illa que habent attrahere illam humiditatem
venenosam sicut dicunt galli de plantagine
valet secundum sapientes posita super morsuram similiter
valet scabiosa conquassata cum vitello ovi
quia valet a tota specie. Sed si fiat ex dolore
curatur per removendo dolorem que statim dicentur.
Sed in spasmo subito advenienti cito
preparanda est cura que in paralisi confert
[illegible] in eo ut fricationes manuum et unctiones
ex oleo costino plus dominus. Hic ponit curam
spasmi et dividitur in duas. Primo ponit curam
spasmi de repletione comparando ad paralisim. Secundo
ponit curam spasmi de inanitione ibi Spasmus.
Circa partem notentur tria. Primo notandum quod spasmus
causatus ex dolore reducitur ad spasmum de repletione.
Et ideo ponenda est cura spasmi causati ex do-
lore. Et in isto sufficit removere dolorem mediante
et per istum modum removetur. Et adducit istas tres
receptas. Prima est hec: Recipe panis de
frumento infusi in lacte vaccino per duas horas
libra i vel semis vel quarta i. Secunda quod est experiens
vitellorum ovorum recentium infusorum per duas horas
vel quarta in oleo rosato olei rosati ana uncia 2 in lacte
vaccino quod sufficit ad incorporandum conquassatum
conquassentur et pistentur misceantur omnia et fiat
emplastrum et tepidum super locum doloris ponatur.
Vel sic: Recipe medulle panis de frumento
cali conquassati infusi in vino libra semis contemperatur
fortiter et super locum doloris ponatur. Vel sic

nota de cura spasmi ex dolore [illegible]

Recipe olei rosati quarta i aque rosate libra semis vitellorum
ovorum recentium fortiter conquassatorum et misceantur
et stupe canabis infuse in predictis et postea
compresse super locum doloris apponantur. Et istud
valet dum dolor non provenit ex punctura
nervi. Sed si dolor provenit ex punctura nervi
secundum Galienum 3° tegni oleum de euforbio calidum
vas loco puncture ponatur et spatule in cor-
[illegible]. Et desuper ponitur sacculus de furfure et
modico salis cortesii. Vel emplastrum de oppo-
ponaco cum modico euforbii et castorei est supra-
dictum est recepta de isto oppoponaco. Secundo
notandum quod spasmus de repletione et paralisis conveniunt
in tribus sed tamen differunt sic ut expedit. Conve-
niunt ad illa que applicantur ab intra quia eedem
medicine laxative et digestive in utroque applicantur
et eadem dieta. Quia medicine digerentes flegma
vel plus dicte sunt in eadem dieta quia dieta utrisque
habet esse ad calidum et siccum. Differunt quantum ad
alia que applicantur ab extra quia in cura paralisis solum
resolutiva et nervos confortativa competunt. Ut illa que Nota
dicta sunt in capitulo de paralisi. Sicut balneum vel
emplastrum vel ablucio et quecumque ibi dicta sunt.
Et causa est quia materia aquosa est et non indiget
nisi confortatione et resolutione. Sed in spasmo non
[illegible] quia competunt primo mollificativa postea
resolutiva. Causa dicti secundum auctorem est quia materia
spasmi est grossa et viscosa et si primo ponerentur
resolutiva quod mollificativa resolveretur subtile et
remaneret grossum et lapidificaretur. Et per hoc
antequam applicentur alia que debent applicari in spasmo
vel primo debent esse per se mollitiva. Unguentum
mollitivum competens in cura spasmi est istud:
Recipe musilaginis seminis lini uncia 3 in [illegible] recentis
anxungie anatis ana uncia 3 semis olei sisamini olei amig-
dalarum dulcium ana quarta semis olei de lilio uncia 3 libra i cere
modicum liquefiendo liquefiat misceantur omnia
et fiat unguentum. Et postea administretur unguentum
resolutivum dictum in capitulo de paralisi. Ita quod [illegible]
istis duobus diebus unguento mollificativo. Et postea
per duos alios dies unguento resolutivo et ita variatur
quousque materia est minus grossa. Emplastrum
mollificativum competens in cura spasmi est tale:
Recipe cerelios quarta semis secundum quantitatem membri unctum
mollificatur durities spleni malaxetur cum oleo
sisamino et extendatur super alutam et postea emplastrum
ponatur super originem nervi et super membrum
[illegible] membri competens in spasmo pre
[illegible]. Recipe seminis feni greci seminis lini seminis
[illegible] ana quarta i. Radicis [illegible] malve bismalve
branche ursine ana uncia i. Conquassentur
fortiter et bulliant in libris iiii aque usquequo

redeat ad illud in colera et cum colatura fiat me-
brorum ablutio. Verbi gratia dum de balneo quod molli-
ficativum primo competit et post eam resolutivum. Vel
dicit quod tale balneum habeat virtutem utrasque
et est secundum sententiam suam. Tertio scilicet aneti quassati
libra una in [illegible] vini vulpis excoriate bulliat
in sufficienti aqua pro balneo usque ad ossium separationem
et in illa aqua balneetur patiens vel cum illo
membra abluantur. Et si non curatur remedium
est ad curas positas de paralisi. Tertio notandum est
causa dicti quare eadem est cura. Causa est quia eadem
materia [illegible] in spasmo frigido et alia magis.
Et causa est quia materia spasmi est magis grossa
et ideo tardius resolvitur quam in paralisi. Et ideo
resolutio fiat per fomentationes et unctiones. Et inter
unctiones que competunt in cura spasmi maiores
sunt tres. Prima est axungia vulpis et ideo
competit pellis vulpis recens super membrum
spasmatum. Alia est axungia [illegible]. Tertia
est axungia ursi. Axungia leonis valet
ad provocandum febrem in spasmo. 2o // Spasmus
vel qui non repente sed sumitur accidit post febrem
aut multa venena solutiones aut multum vomitum
aut sanguinis fluxum malum est et vix curabilis
Hic ponit curam spasmi de ~~[illegible]~~ inanitione. Et
dividitur in duas. Primo ponit prognosticum circa
spasmum de inanitione. 2o ponit curam. 2a ibi
[illegible] dicit quod spasmus qui non provenit subito
sed paulative sed subito cum manu vel pede
est incurabilis. Verbi gratia quando causatur spasmus
ex ellebro. Hic nota duo. Primum est quod febris
contingens est duplex. Prima est consumens et
hoc est quando vis habet dominium super materiam morbi-
ficam in consumendo et de tali loquitur hic textus
et talis spasmus venit paulative quia paulatine
fit. Alia est febris contingens in spasmo
dissolutivus et non consumens quando se non habet dominium
in consumendo sed in dissolvendo vel in primis dissolvitur
materia a calore febrili et talis spasmus est de
repletione et in proposito. Et 3o prognosticum ibi — no
Spasmum contingit primis [illegible] sol non [illegible]
[illegible] in humiditate [illegible] dissolvit ipsum sit de
febre quia illa humiditas fluxerit magis ad nervos
et tunc erit cum spasmo et hoc autem raro propter
[illegible] sequens febrem est de inanitione vel
[illegible] ratio. 2o nota quod spasmus post capitis
[illegible] vino [illegible] in [illegible] et sic cum [illegible]
cum remediis applicatis quia adhuc virtus non
est debilitata et hoc fit sed cum dieta resumptiva
et cum sompno et quiete et aliis rebus resumptivis
Et color est in istis sicut in prima parte ethice
Alio modo post finem spasmus in suo complemento

et isto modo non est curabilis cum humiditas membrorum
sit consumpta et calor naturalis et spiritum [illegible]
mediantibus quibus virtus est. Ideo est incurabilis
sicut [illegible] partes ethice et sic loquitur textus
Quando quis in [illegible] cum non medetur incipiens
ergo magis ordei aqua et [illegible] unctuosa et mollia
ministrabimus. Hic ponit curam et dividitur in tres.
Primo ponit curam spasmi de inanitione per [illegible]
2o per balnea et unctiones. 3o per potum vini.
2a ibi Et in aqua. 3a ibi De vino. Dicit
primo quod si [illegible] quod passio sit morta[li]s debemus
prolongare vitam per aliquos liquores nutritivos
humidos. Hic nota duo. Primo nota quod ad nutrimentum
congruens in spasmo quatuor conditiones requiruntur. Prima
est quod sit facilis digestionis et nutrimenti cum virtus
sit multum debilis non posset illud digerere. 2a
conditio est quod sit facilius penetrationis quia vie sunt
multum stricte propter defectum humorum et spirituum [illegible]
est propter magne humiditatis [illegible] et ideo multa
restauratio habenda per nutrimentum. 3a conditio est
quod tale nutrimentum sit alterativum quia in membris est siccitas
et sic plus calidum et ideo debet contrarium alterativum
[illegible] male complexionem acquisitam in membris est
sed est alterativum quia infrigidativum et humectativum. 4a conditio
est quod tale nutrimentum sit consolidativum et fiat
melior adherentia in partibus membri. Et si nutrimentum
congruens in spasmo non habet omnes istas conditiones
saltem habeat duas aut plures. Ex hoc apparet
Causa propter quam in spasmo de inanitione competit
aqua ordei quia est facilis digestionis et pe-
netrationis. Et est subtilis substantie et alterativa quia
infrigidat et humectat. Ergo si in aqua ordei
coquantur caput [illegible] vel testudines
ne mortificentur ablute vel secundum [illegible] auctores etc.
[illegible] nutrimentum. Et causatur ubi quinque conditiones
[illegible] nutrimenti propter testudines et est sanum nutrimentum
in cura et spasmo de inanitione. Quare competit
[illegible] unctuosa 2o per que [illegible] liquores nutri-
tivos humidos. Causa est quia talia sunt facilis
digestionis penetrationis et multum nutrimenti [illegible] ergo [illegible]
et talia que faciliter digeruntur. 2o nota quod plures
sunt multi liquores humidi que competunt in
spasmo de inanitione in nutrimento alia sunt quatuor que
specialiter requiruntur. Primum est ovum sorbile.
Et causa est quia ovum sorbile est facilis
penetrationis et facilis digestionis propter subtilitatem
substantie et est multi nutrimenti quia multum corporis proprio quasi
convertitur in substantiam membrorum. 2m est vinum
multum limphatum. Et causa est quia vinum multum
limphatum est facilius digestionis proprio sunt apud
[illegible] vel auctores [illegible] collige quod alii absque

[illegible] nota ... [illegible]

Digestione quantum in spiritus. Et propter hoc competit
in sincopi magis quam aliquid aliud. Et est facilis
penetrans propter subtilitatem substantie et multum nutriens
quia multum cito convertitur in substantiam spirituum et membrorum
et est alterativum quia vinum limphatum multum infrigidat
et humectat secundum Avicennam secundo canonis fen prima capitulo
de cura [illegible] ubi dicit quod vinum limphatum multum
infrigidat et humectat. Et ideo quia habet quatuor
conditiones hic ideo competit. Tertium est aqua carnis.
Et ista aqua fit per hunc modum. Accipiatur caro gal-
line vel perdicis vel motonis et scindatur in parva
frustra et ponatur in vase vitreo et claudatur illud
vas ita quod non possit exire aliquid vel fumus
vel vapores. Et ponatur in caccabo in quo bulliat
aqua inter duo ligna vel paleam et in illo caccabo stet
illud vas et debet removeri pellis ut totum butirum
sive pinguedo removeatur. Et illa aqua que exit vocatur
aqua carnis et possit dari [illegible] coclear
j vel ij si paciens esset multum debilis. Aliter
potest fieri ut in debilitate magna habeatur capone
et assetur ad partem in carbonibus [illegible] non salsis
et lacte et extendatur multum cum [illegible]
et exprimatur et illud quod effluxerit custodiatur
et misceatur cum aqua carnis et tunc illa aqua dicitur
que est magis confortativa. Idem potest fieri de mo-
tone et ideo a parte exteriori. Et illa aqua
est bona dum paciens non sit calidus. Alius
modus quo [illegible] est quod habeatur quarter panis
et accipiatur medulla et ponatur cum capone
in vino per dies et teratur ut bonum est et ponatur
in alembico sicut ad distillandum. Ista aqua est
multum confortativa et quando paciens est debilis
ponatur unum vitellum ovi in illa aqua competenter
tunc et est res mirabilis. Quintum est lac. Et
inter cetera est lac mulieris secundum auctores deinde
asine et quartum caprine. Et causa est quia est facilis
digestionis et penetrans propter subtilitatem substantie
et est multum nutritivum ymmo magis quam ab aliquibus
medicis ut dicit Avicenna quarto colliget. Et causa redditur
propter similitudinem quam habet cum eo ex quo membra
sunt generata quia ex eodem membra et lac sunt generata
scilicet ex sanguine menstruoso unde ex una parte
sanguinis generatur lac et ex alia membra. Secundo competit
quia alterativum et declinat ad frigiditatem et humiditatem
secundum Rasis in tertio et est consolidativum [illegible] casei. Et
si esset possibile melius esset quod administraretur ab ubere
et si non illa scutella in qua est lac ut non
corrumpatur propter aerem ponatur in aqua calida. Et
si esset fluxus ventris tunc lapides igniti
vel [illegible] in lacte mittantur. Et in aqua
dulci tepida ipsum mittemus et ungemus ex-
tra oleo violarum tepido et oleo de seminibus [illegible]

[illegible] — margin note

quo de lacte — margin note

Et papaveris nigri. In quibus est spasmus
radix. In cura quoque dum moretur et ex oleo
violarum inungatur. Hic ponit curam per
balneum et unctionem dicit quod debet moveri in aqua
donec bene incipiat inflari et postea cum oleo
rosato inungatur. Hic notanda sunt duo
primo quare vult aqua dulcis balneum tepide.
Causa est duplex. Una est quia [illegible] aqua humida
in via mitigativa [illegible] competit per via [illegible]
ita quod [illegible] actione calidi [illegible] in humidum
radicale. Alia causa est quia dilatat membra et tunc
[illegible] a calido ad membra [illegible]
[illegible] quia de [illegible] calidi est [illegible] et tunc calidi
dilatantur. [illegible] et debet stare in cura dum usque quo
incipiat inflari bene quia tunc [illegible] trahitur
ad membra. Et si steterit multum in aqua calida
non solum trahitur [illegible] et ideo debet stare usque quo
appareat inflacio ventris. Quare debet inungi
cum oleo. Causa est quia est infrigidativum et humectativum
et ideo [illegible] mala [illegible] et [illegible] inductiv-
um in [illegible]. Secundo nota quod loco aque dulcis tepide
[illegible] competunt alia balnea. Et sunt tria. Unum
est balneum aque dulcis in qua sunt bullite
res frigide et humide ut flores violarum et nenu-
faris et flores salicis et alie res frigide et humide.
Et si est debilitas fiat [illegible] in quo sedeat.
Secundum balneum est balneum lactis et est mirabile
quia sicut lac valet ab intra ita valet ab extra.
Tertium balneum est quod competit in spasmo de
inanitione est balneum olei communis quod prevalet precedentibus
[illegible] multum est [illegible] a calefactione et magis
confortat nervos quam alia duo. Similiter competunt
ista duo olea que in littera ponuntur [illegible]
competunt cum [illegible] sicut oleum
nenufaris [illegible]. Vel potest fieri aliud unguentum
quod est utile in hoc casu cum quo inungatur
tota spina dorsi. Recipe [illegible] galline
[illegible] medulle [illegible] ana ℥ s [illegible]
[illegible] dragaganti gummi arabici ana ʒ ij
olei violarum nenufaris olei de [illegible] ana q.
s. cere albe quod sufficit liquefiendo liquefiat
misceantur omnia et fiat unguentum cum quo inungantur
omnes partes dorsi. Ex vino parum bibat quod
in multis habeat aquam mixtam ex [illegible] humidis.
Hic ponit curam per potionem vini. Causa potest
esse quia vinum [illegible] limphatum est facilis digestio-
nis et multum nutritivum et est infrigidativum et humectativum
ideo multum competit. Et quando vis administrare
paciente vinum misce cum aqua et sit per longum

spatium et tunc paciens bibat quia tunc est bona
permixtio Et in hoc errant hodie plures
quia antequam fiat bona permixtio administrant cibum
dicit autem quando de vino fiet vinum debile dicitur
2m autem primo cum doctrina quarta capitulo de regimine cibi
quod comedit et bibit quod ponatur panis calidus in aquo
est vinum et ille panis trahit quod est grossum
in vino et remanet aquosum etc.

Capitulum undecimum de epilencia

Circa istam rubricam quatuor sunt notanda primo
notandum quod epilensia quatuor modis potest nominari primo
morbus caducus secundo pedion tertio gerarnoro
quarto morbus comicialis quinto epilensia primo
dico quod potest nominari morbus caducus quia fit a casu
in paroxismo epilentie Et ita videbitur in prima parte capituli
secundo vocatur pedion ab impedita motione pedum
quia pedes in paroxismo mordicante moventur quia per certe
virtutes animales que sunt digniores et nobiliores
et superiores que sunt in eo tertio vocatur morbus
comicialis quia frequenter accidit in conuentibus et in
consistoriis quam in alio loco propter sonum et timorem
excitantem materiam malam existentem in nostro corpore
a quibus elevantur vapores mali faciendo paroxismum
epilentie Vocatur etiam epilencia quia ledent partes superiores
vel primum cerebrum et dicitur ab epi quod est supra et
lesio Secundo notandum quod sit epilentia dico quod epilencia ut
diffinitur ab auctore tertio cum doctrina prima tractatus capituli
de epilencia Epilesia est egritudo prohibens
membra animata a sensu et motu et erectione non integre
Epilencia est egritudo officialis primo quia in epilencia opilantur
meatus cerebri quod spiritus non ex toto sunt in apoplexia propter
quod spiritus non moventur ad inferiora Et propter hoc
membra sunt privata sensu et motu et non integre
erectione Et ideo dicit non est enim opilatio
in epilencia sicut in apoplexia Et propter hoc in epilencia prohibentur
sensus et motus non in parte quia non opilantur ex toto
sicut in apoplexia ideo dicit non integre non integre
Et quamvis ad epilenciam sequitur morbus consimilis in
est officialis quia est opilatio cerebri propter quam non
descendunt spiritus ad partes inferiores Tertio notandum
quod epilencia est duplex Quedam provenit a causa primitiva
ut a materia existente in cerebro et alia a causa coniuncta
ut a materia existente in alio membro Et signum
distinctionis est quia quando provenit a cerebro non precedit
paroxismum et est cum dolore et gravitate capitis
et perturbatione sensuum Sed quando est ab alio
membro tunc est nocumentum in illo in quo est illa
materia a qua elevantur tales vapores venenosi ad
ipsum caput Verbi gratia si sit in stomaco fit dolor
et pacientes sentiunt Si est ab intestinis est
dolor in intestinis in paroxismo Si autem in vesica

tunc mingunt Si autem ab epate tunc dolor sentitur
in dextra parte Si autem a splene dolor est in
sinistra Si a spondilibus dolor est in illis
Si a pede sentitur quod elevatur materia ab ipso et est
nocumentum ibi cum illa mala materia Ita quod non est nocumentum
in aliquo membro sed quando provenit epilentia
a cerebro Quarto notandum quod tres sunt cause epilencie
scilicet primitiva antecedens et coniuncta Primitiva sunt res
extrinsece multiplices que sumunt malum et venenosum
in corpore quando vel in cerebro et aliis membris
vel excitant materiam malam vel mala crapula
Similiter poma et cibi sicci et carnes porcine
et dieta vigens ad siccitatem et humiditatem similiter
dormire in superfluum et alie res melancolice
humore flegmatico quia vel plus calet ex humore flegmatico
vel qualitas mala habet et fetida est vento
australi et boreali Omnia venti australes dissolvunt
et boreales comprimunt et ita movent materiam malam
in corpore sicut suffumigatio galbani vel cornu cervini
capitis combusti et ita de aliis Ita quod omnia que excitant
malam materiam in corpore humano sunt causa epilensie
Et adhuc nocet res naturalis vel que oportet est
frigida et humida quia non bene digerit Similiter cibis
vel in pluribus propter continuationes dicere et hoc propter calidos
excitantes illam materiam propter malam digestionem Et hec
est causa quare in senibus minus evenit epilencia
quia non est in senibus sicut in pueris calor excitans
humores venenosos flegmaticos Causa antecedens
sunt humores mali venenosi et fit vel plus ex
flegmate existente in cerebro vel in alio membro Et vel
plus est humor flegmaticus vel dicatur secundo Avicenna
commento illius epilenciaco ut iuvenibus secundo ex melancolia
tertio ex sanguine quarto ex colera Et hoc fit valde
raro quia talis humor sit venenosus ita quod ex eo
tractatus in cerebro illius qui patitur epilenciam et
dicunt autem in quibus inveniuntur humiditates aquose
corrupte et fetide et hoc ideo ista mala materia
prohibet cum sufficit inducere paroxismum vel sit in
coniunctis et sic dicitur quod moriatur spatium Ita quod
dicatur patet in Vel autem mala Et ista coniuncta
mala a tota spiritualitate penetrat cerebrum et non cor
Causa coniuncta potest esse talis vapor elevatus
ab illa materia inducente nocumentum in capite et in stomaco
dolores et in partibus patientibus non est vel sentiens
nocumentum cum hoc et tenent ipsum continue nimis Et propter
hoc cadunt sine numero commotionum Et signum est
dictorum dicit tertio colliget quod provenit a malo vapore
vel a causa coniuncta et non ex humore qui est
brevis paroxismus Et si solus humor esset causa
coniuncta paroxismus non esset brevis Sed vapor

est causa immediata. Valde enim resolvitur
ille porismus. Secundo quando flegma non potest
ita cito resolvi sicut ille vapor. Et signum
distinctum humoris peccantis est quia si sit humor
flegmaticus spuma est multum alba et viscosa
et facies epilentici est plumbea pallida.
Et ad hoc facit regimen multiplicativum flegmatis
vel statura in otio et quando vinum cibus frigidis et sic de
aliis rebus non naturalibus. Et ad hoc quod sit flegmaticus
magis accidit in hyeme et sic de aliis signis
flegmatis. Secundo si sit sanguinea spuma vertitur ad
croceitatem facies patientis est rubea tenens
regimen multiplicativum sanguinis ut sit sanguineus
in quo accidit magis in vere quam in alio
tempore. Et si accidit a melancolia spumale mediocriter
reddit similiter consumitur humiditate et vertitur ad
lividitatem et facies patientis est fusca tenens
regimen multiplicativum melancolie et magis accidit in autumpno quam in alio tempore. Et si est a colera spuma vertitur ad citrinitatem facies est citrina tenens
regimen multiplicativum colere dieta calida et siccum
et est homo irascibilis et extremiatus. Et
sic contingit quod sit colericus naturaliter quod magis
in estate quam in alio tempore. Sed vel plus fit a flegmate.

Cum aliquis cadit in terram et torquetur et commovetur et intellectum amittit dicimus ipsum epilenticum fore. Et si spuma exit per os aut fetor ingeritur aut spina egreditur aut egestio fit passio est gravior et vehementior.

Istud capitulum animam ad precedens quia hunc
modum prius ras dicamus de spasmo hic dicit
de alia passione cerebri scilicet de epilensia. Et ex
continuacione et ordinacione patet quia epilensia est
spasmus dominabilis. Capitulum istud primo sic dividitur
dividitur in duas partes. Primo ponit signa epilentie.
Secundo causa ibi Et aut egestio. Dicit primo
quod si aliquis cadit in terra et torquetur et amittit
intellectum id est tres virtutes principales. Circa
partem notandum duo. Primo nota quod quedam sunt signa
epilentie pronostica et quedam demonstrativa. Et quedam
sunt signa curacionis et quedam mortalitatis.
Signa pronostica epilentie sunt sicut sompnia
cum coloribus viridibus venarum que sunt
sub lingua quia iacet ubi illa humiditas venenosa habens malam qualitatem adurentem.
Signa demonstrativa sunt signa que in littera ponuntur.
Signa salutis si presentantur quod porismus eius
fit brevis et quod provenit ex malo regimine et quod
sit in primis etatibus scilicet infra xx vel xxv
annos et in quarto affectu in quarto aphorismo Epilentie quibus fit
et cum reddit ubi quia mutantur etates quia quando
procedit ista cura tamen acquirit de humore fri
et humido corpus. Secundo signa mortalitatis
sunt quando non presentantur porismum et quando diu durat
et specialiter quando est a principio generationis et quando generatur
primum in tempore menstruorum vel plurimum fiunt epilentici
et quando in etate post xxv annum quia tunc non potest
curari per etates sequentes. Et vere nisi curatur
ab alio membro forte curari poterit dummodo sit in
membro in quo possit sic curari vel ut infra apparebit.
Secundo est notandum circa partem. Quare cadit in terra
Causa est duplex. Una est quia spiritus animales
prohibentur descendere ad membra et ideo virtus non
potest regere ipsa membra ideo cadit. Secundo quare
torquetur et commovetur. Causa est motivum
adveniens subito et fortiter ratione cuius virtus non potest
tenere membra in debita dispositione naturali. Ideo torquetur et commovetur quia non est secundum solitum opus
sicut in apoplexia. Tertio quare amittit ymaginacionem
estimacionem et memorativam. Causa est nocumentum
cerebri. Nam ista passio infert magis nocumentum
tercio propter malos vapores ideo virtutes non possunt
exercere operaciones suas et ideo non habent bonam
ymaginacionem nec bonam estimacionem nec bonam
memorativam. Quarto quare spuma. Causa
est quia cadunt talis superfluitas in ipsis a natura
irregulariter operando quia natura a materia tali irre
gulariter cogitur expellere tales superfluitates et
ideo quandoque evacuatur per spumam et quandoque per egestionem
quandoque per urinam. Consequenter spuma causatur quia mali
humores commiscentur cum ventositate et ista mo
causatur spuma vel dicitur. Secundum autem fit commixtio
velut strangulatorum. Quia non est ibi spu
ma nisi propter maliciam materie et propterea fit emissio
in principio morbi. Dicitur est quod fit emissio a natura
irregulariter operante et ideo in proposito quia natura
aggravata est a tali materia cogitur expellere ad
diversa membra. Et quando est spuma pauca
tunc est melius signum. Causa est quia signum est
quod materia non est in magna quantitate et ita patet
causa litterarum premissarum. Si autem egestionem
ante accessionem sentiat quasi aliquid ex aliquo
suorum membrorum elevari et ascendere ad caput
per certum sincopizet et cadit tunc hora qua
sentit illud angit ipsius laudat membrum a quo
procedit passio quod diximus fortiter ligare et phle
botomari namque hoc accessionem venire

Hic ponit curam et dividitur in 2as. primo ponit curam
epilepsie provenientis a cerebro communicata. 2o a cerebro propria. 2a
ibi Quando vero epilepsia. Prima in duas. primo ponit curam
epilepsie provenientis ab aliis membris sicut a corde 2o
a stomaco 2a ibi Et si non. Prima in duas
primo ponit curam que est in tempore paroxismi. 2o que
est in tempore quietis 2a ibi Quando in tempore // Circa
primam notandum duo primo quod ista ligatura potest fieri in
duobus locis uno modo modicum supra locum a quo
elevantur illi vapores quia locus a quo elevantur
sentitur propter dolorem loci. Et causa quia propter ligaturam
fortem constringuntur membra et prohibetur ascensus vaporum
ad cerebrum. 2o propter magnum dolorem ligature ad ipsum
caput prohibentur vapores elevari et impelluntur
ad locum ubi est ligatura. 2o modo potest fieri ligatura
modicum sub loco a quo procedunt vapores ut si
incipiat quod fiat in tibia. Causa est quia propter talem
ligaturam fortem prohibetur ascensus vaporum ad caput
quia vapores mittuntur ad locum dolorosum. 2o notandum
quod post istam ligaturam fortem rasa [illegible] quandoque
[illegible] inducere dolorem in membris extremis
signum [illegible]. Et propter hoc dicunt auctores
quod [illegible] secunda [illegible] magistri
[illegible] Quia [illegible] doloris
[illegible] que ad cerebrum [illegible]
[illegible] quia ibi erat sopitus. Et dicit pillas
ligaturam [illegible] alia quia [illegible] sunt [illegible]
[illegible] vero In tempore quietis corporis [illegible] est
evacuandum cum pillulis [illegible] / Hic ponit curam
que est in tempore quietis Et dividitur in tres. primo
ponit [illegible] per medicinas laxativas. 2o per epithimata
3o per ventosas 2a ibi Et locus 3a ibi ad
[illegible] // Circa primam notandum quod in epilepsia
proveniente ab alio membro quam a stomaco [illegible] quod corpus
non solum est evacuandum cum pillulis [illegible] ymmo
cum medicinis appropriatis illi membro in quo est talis materia
quia non solum debet evacuari materia que est in membro
recipiente ymmo in membro mandante. Et non solum
materia debet evacuari que est in cerebro ymmo materia
que est peccans in membro ut si provenerit ex epate
misceatur reubarbarum et alie medicine appropriate
[illegible] a splene misceatur lapis lazuli vel
epithimum et non solum evacuatur materia peccans [illegible]
sed materia [illegible] in membro alio ubi est alia mala
materia a qua elevantur ille mali vapores. Et quod istas
medicinas precedat [illegible] digestiva composita
ex medicinis respicientibus illa membra et ex medicinis
respicientibus cerebrum. Ubi [illegible] si provenerit a [illegible]
ex retentione menstruorum [illegible] ponit in [illegible]
[illegible] retentionem menstruorum [illegible] maior/

Volubilis et alie appropriate cerebro ut [illegible] potest
[illegible] ysopus Si provenit a renibus [illegible]
saxifraga pimpinella millefolium pentafilon
et sic de aliis medicinis appropriatis illi membro. Et
causa est quia ista medicina evacuat materiam facientem epilepsiam
// Et dicit [illegible] quod epilepsia est [illegible] in qua non debet
fieri subito et [illegible] evacuatio ymmo frequenter et
paulatim / Et locus a quo exoritur passio
ex sinapi pipere et euforbio ac melle anacar-
dino est epithimandus / Hic ponit curam per
epithimata. Et dividitur in duas primo ponit [illegible] 2a
ponit [illegible] epithimatis super cerebrum 2a ibi
ubi [illegible] Et emplastrum potest sic poni in forma
Recipe sinapis piperis euforbii [illegible] pulverisata
[illegible] ana ʒ j mellis anacardini quod sufficit ad
incorporandum misceantur et fiat emplastrum molle
et liquidum // Hic notandum duo primo quod [illegible] super
locum [illegible] ponitur ad quantitatem fabe vel [illegible] oboli
[illegible] quantitatem [illegible] Causa est quia [illegible] evacuat
[illegible] ipsam corrodendo et ideo aperit. 2o notandum
quod [illegible] cauterium [illegible] alia cauteria sive
potentialia sive actualia. Et potest componi tale
cauterium valens [illegible] cum quo [illegible]
Recipe cantaridum [illegible] capitibus et alis mellis
anacardini fermenti ana ʒ j [illegible] quod sufficit
ad incorporandum pulverisanda pulverisentur misceantur
et apponantur Et si de mane est ampulla [illegible]
cum acu et filo ita quod filum remaneat ut aqua
possit exire ad libitum Vel sic Recipe saponis
nigri liquidi calcis vive pulverisate ana ʒ ij
misceantur Vel sic Recipe [illegible]
[illegible] calcis vive pulverisatarum ana ʒ j [illegible]
[illegible] quod sufficit ad incorporandum [illegible] potest
fieri cauterium actuale cum ferro [illegible] vel cum auro
ita quod teneatur apertum per quadraginta dies ut materia
[illegible] appellatur // Ubi etiam epithima [illegible]
est donec locus [illegible]
et aqua que in eo collecta est effluat [illegible]
[illegible] consolidandum sit ymmo [illegible]
[illegible] quod in eo colligitur [illegible] consolidetur
[illegible] salus existit
// Hic ponit tempore [illegible] epithimatis super membrum
Hic est notanda causa quare [illegible]
Causa est quia agens non [illegible] sua actione
in quocumque tempore ymmo in tempore sufficienti ut patet 2o
de [illegible] et ideo [illegible] colligatur
et [illegible] ut materia expellatur et [illegible] consolidetur
[illegible] aliud [illegible] Et quamvis sit
[illegible] que illud [illegible] consolidatur

Vomitum compescit / causam

Consolidativum est in pl(uribus) est tale. Rx radicis
yreos sive yringi aristologie rotunde olibani
sarcocolle ana ʒ ij cerusse boli liberi (?) p(ro) ratione
in aceto infuse ana ʒ i s(emis) draganti gummi arabici
sanguis draconis ana ʒ s(emis) olei rosarum ℥ iii pul-
verisanda pulverisentur subtiliter misceantur et confi-
ciatur unguentum Epitima i(d est) emplastrum ¶ Ad vomitum
ventositas cum panno de scarlato supponere
utile est // Hic ponit curam pro ventositate
Et quod si non curatur per ista superius dicta fiat ventose
Causa patet quia per istas ventosas cum sit evacu-
atio sanguis a membro ubi materia est peccans
ideo bonum est si alia non iuvant quod ponatur
ventose cum scarlato panni et postea membra
conforter. Et dicit panni quia valde est
nocivum et postea membrum conforter // Exercitio
si ante accessionem aut nauseam aut tristitiam
aut cordis tremorem sentiret et deinde egritudinis
accessio sequatur cogendus est multotiens vomere
ex aliquo ~~m~~ vomitivo // Hic ponit curam
epilepsie provenientis a stomacho Et dividitur in tres Primo
ponit curam epilepsie per vomitum 2° per medicinam
laxativam 3° per emplastrum ¶ Circa primum intendit
quod ibi deinde in ponitur ¶ 3° ibi stomaco secta
ibi intentio // Circa primum notandum est causa
quare si patiens ante paroxismum senciat et quare
competit vomitus Causa est quia materia faciens
istum paroxismum est in stomaco a qua elevantur
vapores mali inducentes nocumentum in cerebro
Et ideo vomitus fugit et evitat nimis Et quia
stomacus mundatur per vomitum a mala materia ideo
competit ante paroxismum Et medicina vomitiva potest
esse talis Rx radicum rafani silvestris in quibus
sit virtus ellebori ʒ ij Et sic fit quia perforatur
radix rafani et postea ponatur virtus frusti
ellebori et ponatur in terra ille rafanus et stat
per xx dies vel xl et tunc remanet ibi virtus
ellebori et elleborum removetur et tunc manens
radix sit virtute eius et deinde cum elleboro albo
Et tunc Rx radicis illius rafani sicut preparatum
ʒ ij seminis atriplicis seminis sinapis ana ℥ i aceti
℥ s(emis) conquassentur et bulliant in lb s(emis) aque
dulcis usque quo redeat ad quartam partem colentur et
colature addatur succi mediani corticis sambuci
rasi versus partem superiorem ʒ iiii et quia radix
versus partem inferiorem provocat fluxum ventris
quia versus partem superiorem provocat vomitum
olei sisami ℥ s(emis) vel loco istius olei comunis vel

aceti squillitici ʒ iiii misceantur et administretur in hora
calidiori diei tepidum vel supra sumat deinde est
ponitur in hoc cum elleboro albo quia quamvis
est fortior et quia materia est maligna ideo competit
medicina fortis ¶ 2° non quod si vomitum non possit provo-
care vel quia materia detinetur multum ad partem inferiorem
stomaci vel quia orificium stomaci est valde forte
cum non potest vomitus provocari tunc competit tale clistere
Rx radicis yreos ℥ i aristologie rotunde ℥ s(emis)
centauree minoris mercurialis absinthii salvie rute
ysopi polii montani malve mercurialis ana m(anipulum) i
seminis siseleos amomi aneti dauci carui seminis
basiliconis ana ʒ s(emis) seminis peonie ℥ i furfuris
pugillum i mellis ana quartam partem salis comunis ʒ ij
yerapigre galieni ʒ vi sumi sicce ℥ i fiat clistere
usque ad quartam partem et administretur stomaco vacuo 2m quod
melius videbitur expedire tremorem propter colligantiam
quam habet stomacus cum corde vel habet quo accidit
ibi cordis morsus ¶ Deinde pigra in potu
sepe accepta iuvat // Hic ponit curam per medicinam
laxativam vel alteras vero alia ponantur duo sunt
vel dentur in dividendo et talis pigra evacuat
stomacum solum et non transcendit venas mesaraicas
Et est composita vocatur yerapigra galieni quam bonum
que medicina est laxativa multum vel habetur in anti-
dotario ¶ Credo quod magis hic loquitur de simplici
pigra quam de composita De quo apparet quare competit
ista pigra Causa est quia evacuat malos humores
a stomaco primo est tamen virtus quod evacuat humores
malignos sine evacuatione valentes 2m autem 3° canonis
doctrina prima tractatus capitulo [illegible] et circa yeropigram
quod non inveniretur in aliqua alia medicina ¶ 2° nota
quod antequam administretur talis medicina solutiva debet
precedere syrupus digestivus et deinde administrari ad confortandum
stomachum vel electuarium vel tractata ¶ Syrupus sit talis
Rx radicis yreos radicis peonie coriandri radicis
feniculi petroselini ana quartam partem aristologie rotunde ℥ s(emis)
minoris squille ℥ i seminis rute seminis siseleos seminis
basiliconis ana ℥ s(emis) liquiricie rase uvarum passarum
mundatarum ab arillis ana ℥ vel ʒ i florum sticados
arabici ℥ i succi feniculi vel aque eius mellis
electi ana lb s(emis) panis succari albi quartam partem in fiat
syrupus diligenter clarificatum usque ad lb i 2 s(emis) Et
quia pigra galieni est multum debilis in operatione ideo
post istum syrupum talis administrari potest medicina
Rx yerapigre galieni ʒ ij s(emis) pulpe colloquintide
bdellii ana ʒ s(emis) vel si patiens est fortis ℥ i
masticis gumme in pulverisanda pulverisentur subtiliter
misceantur cum malaxando cum succo absinthii
fiat pillule ad quantitatem ciceris et administrentur
dimidia hora [illegible] nulla cena precedente

[illegible] ... fo ... [illegible]

Unde ista medicina confert

Sed ista medicina confert ex parte infirmitatis
quia tonificat omnes et ex parte sui indiget per aliud
administrari. Et post istud kayram competit tale
electuarium. Recipe margaritarum electarum ʒ ß galange
zinziberis cinamomi ana ʒ ij zedoarie ʒ ß coria
dri preparati coralli rubei ana ʒ j. maris menta
mastice gariofilorum granorum nucis muscate cubebe doronici
et seris ana seris seminis ana ʒ ß yris sandali aroma
tici ciperi citrini doronici romani mastice ana
ʒ ß visci quercini diptami seris peonie mundate
ana ʒ j. corticis citri conditi ʒ ß cinamomi ʒ ß car
mini uvarum passarum bene pinguium ʒ j. conserve
rosarum rubearum conserve sticados arabici ana ʒ ij
carmini aromatorum conditorum cum pane sucaro
ʒ ß aque rose de damasco ʒ j. panis zucha
ri ℔ j. fiat electuarium. Et recolo de quodam semel
dictam unam receptam electuarii et dixi fiat in bolis
Et unus magister qui ibi erat dixit quod male faciebat
quia non erat conveniens. Respondi sibi quod non oportet
in ciphiatis et tiriacis et cum quod consue sit bolis ita
pariter sit in electuariis. Vel sic. Recipe pulveris
diamarite pulveris diagalange rosate novelle
ana ʒ j ß pulveris de musco pulveris diamar
garitoni coriandri preparati coralli rubei ana ʒ ß
corticis citri conditi ʒ j ß cinamomi ʒ ß carmini
uvarum passarum bene pinguium ʒ j. conserve sticados
arabici ʒ ij aque rosate de damasco ℔ ß zucha
ri albi ℔ j. fiat electuarium. Vel fiat istud quod prius
cum his aliis et est secretum quod provenit a sto.
Aqua in qua dissolutum sit mastix in recepta
est talis. Recipe aque calide quantum sufficit masticis electi
ʒ ij misceatur fortiter et administretur tota tepida
ieiuno stomaco sine eo quod coletur. Quia inter omnia
que confortant stomacum est mastix etc.
Stomacum quoque emplastrum de spica et rosis
et mastice et corticis citrinis cum vino odorifero
dum ponendum est. Hic ponit auctor per
emplastrum. Hic non tamen quare sit istud emplastrum.
Causa est quia confortat stomachum ratione sue
stipticitatis. Debilitat etiam materiam distractam frigidam et
humidam. Et cum sit emplastrum calidum et siccum ratione
stipticitatis prohibet vaporum ascensum ad caput.
Et tale emplastrum potest sic poni in forma. Recipe
masticis ʒ j. spice nardi rose thuris olibani ana ʒ j
pulverisandum pulverisentur conquassandum conquassetur
cum pistello calido misceantur cum panno vini odoriferi
et fiat emplastrum tenue ad quantitatem medie palme
ex utraque parte et extendatur super tabulam et super
medium panni ponatur applicetur. Et loco illius potest
fieri tale emplastrum quod valet. Recipe sandali

(right column)

puris mirtilli masticis ana quantum sufficit olibani ʒ ij zedoarie
amcos ana ʒ ß rosarum rubearum sandalorum albarum
et rubearum coralli rubei ana ʒ ij ʒ j. mirtille
thuris masticis ana ʒ ij et ponantur etiam
ʒ ij ad melius ligandum quia stant solum sicut ibi
non ponitur quia ligat alias gummas pulverisanda
pulverisentur et conquassentur et cum pastello calido
misceantur cum malvavisco cum succo absinthii
et fiat emplastrum ad modum predictum.
Nutrimentum prout etiam totum localiter sumendum est.
Ut pauca sint superfluitates sicut caro similia
in sanguine et caro cocta in capitolis et ubi
quando fit de ante quaedam que habent in palacio
sumens et horum capitis et caro de volatilibus
et edima. Hic ponit auctor quod nutrienda sunt
etiam Juxta quod scitum est quod omnia nutrimenta que sunt
generativa paucarum superfluitatum possunt intelli-
genda que dicuntur in a.... que sunt male conver-
sa epilenti edima sit medicina et hoc secun-
dum alias carnes predictas et fasianorum que carnes
inter alias sunt electe. Nota quare autem debet
esse paucarum superfluitatum sicut carnes similes.
Causa est quia carnes ille sunt sicce et prohibent
ne augmententur materia morbi que est humida et grossa
est de humiditate ita mollis est et aliis rebus
non naturalibus que veniunt ad causas quia provenit
a materia flatica a qua sit ut prius. Et hec hoc
meritur de aere frigido ad calidum et humidum et humido ypo-
crisi anoss ibi epilepticorum dubitur de vigilia etiam
et sit de siccis. Unde quare non convenit carnes
elixare est quia ille cibus qui est difficilis di-
gestionis non competit in epilepsia sed carnes sunt
huiusmodi quare maior per quam in epilepsia unde est debilis
virtus male materia minor per hoc quia sicut in dictis
Idem in tractatu 3o almansoris. Respondendo tamen quare
quasi assata quam elixata est hec similiter quia habet
plures sint dubium. Una caro assata sit humor
quam elixata et hoc spectat magis ad ... mechan
icorum. Sed quare debet expelli in modica
quantitate sit facilis digestionis. Ad rationem que
ad inoperet cum super in magna quantitate sit superflua
in modica quantitate est facilis digestionis etc.
Quod si cum epilepsia simul assunt tenebrositates
et debilitates nec aliqua de predictis significationibus
inveniatur ergo in latere pelle cortice sunt tribuendo
Hic ponit causa epilepsie provenientis a materia grossa
in cerebro et dicit in duabus. Primo ponit curam
epilepsie provenientis a materia flatica. Secundo provenientis a sanguine
et ibi Si quis prima ad hoc in eo. Primo
ponit curam per medicinas. Secundo per dietam. Tertio per gar
garismata et sternutatoria. Quarto per inunctiones.

2a ibi Et cuius 3a ibi gargarisma. [4a] ibi Et naribus
dicit primo quod si contingeret quod epilentia veniret
ad debilitatem stomachi et non curaretur aliquibus de predictis
signis videtur quod non sit quando minus in stomacum et stilla
// Circa partem notanda sunt tria. Primo causa propter
quid quare valet iste pillule cortice. Causa est
quia ista signa que ponit magis significant quod materia que
facit epilenticum est in cerebro quia nocumentum non est
in aliis membris significatum est quod epilentia provenit a
materia flegmatica existente in cerebro et specialiter significatum
est si non precesserunt paroxismus. Causa est quia iam
materia in cerebro est assueta et ideo non dat nocumentum
subito sicut quando provenit ab aliis membris. Et
quia pillule cortice sunt evacuare materiam flegmaticam in
cerebro existente ideo valent in epilentia // 2o notandum quod antequam
administrentur pillule cortice debet precedere sirupus digestivus
quem ponit esse talis. Recipe radicis yreos radicum
peonie radicis acori radicis capparis mirobolanorum simulle
ana quarta i. aristologie longe et rotunde ana 3 j.
ysopi viridis salvie viridis rute maiorane
polii montani tercencie vel questum ana oz j.
cimini marati seminis siseleos seminis basiliconis ana
3 5 seminis peonie mundate 3 ij liquiricie rase
uvarum passarum mundatarum ab arillis ana 3 ij florum
anthos viridis sticados ana 3 j. fiat simul decoctio
vel aque lb 3 ij panis sucharum quarta i mellis
electi lb 5 fiat sirupus perfecte clarificatus usque ad
lb j. 2 5 // Semper est incipienda contra malis
2 temporis quia si tempus est siccum debet si administrari
aliquid calidum et siccum. // Pillule cortice quas ponit
sunt pro forcium in hunc modum. Recipe pillularum
cortice 3 ij pulvis collagande [illegible] ana 3 5
vel j. si paciens est fortis seminis peonie mundate
3 5 pulverisandum pulverisentur subtiliter et misceantur
omnia cum succo rute et fiat pillule cum [illegible] et capiat
ille summus. // 3o notandum quod cum ista medicina paciens
epilenticus debet purgari in tempore in quo solet evenire
paroxismus et hoc videtur plus in vere et in autumpno
ita quod bis debet accipere in vere et bis in autumpno
et semel in estate et semel in hyeme. Et
dico videtur plus quia videtur plus sit in vere et autumpno
purgandum vel dicit ypocrates sicut proba augmenti et aliqui
augmento lune et alii in declinacione lune
quia alii paroxismus ille advenit in augmento lune et
hoc significat quod materia faciens epilenticum est humida
quia hoc humidum crescit et in aliis fit omnium fere
possessio de veneris // Et qui in declinacione signum est
quod materia est melancolica sicca quia luna in declinacione
declinat ad siccitatem Et ideo et in quo advenit
paroxismus in augmento aut declinacione sit purgandum.
// Et cuius conservacio subtilianda et abraianda

que diximus danda // Hic ponit tunc pro dictum
notandum quare competit inde curacio que dicta
sunt. Causa est quia sit melancolia sicca et continuatur materia
et ideo competit illa curacio que declinat ad
calidum et siccum et administrari cum contemperata et
vigilia temperata. Et specialiter insistendum est in
dispositione aeris Et si est in tempore pluvioso fiat
per evasionem quod aer sit in domo assuetam epilentici
vel ruta et polium montanum ysopus et peonia
et similia debet si pulmonar quod sub capite teneantur
Et recipe pulmunalis potest esse talis Recipe ~~[illegible]~~
ysopi veridis peonie polii montani ana oz ij florum anthos
viridis sticados ana 3 j. conquassentur et fiat
pulvinar ad quantitatem palme et medie et latitudinis
potest et istud teneatur de nocte sub capite eius
// Gargarismus quorum sunt debet et sternutatorium et similia
que diximus. Hic ponit causa pro gargarismum
et sternutatorium Noto quare quare valet sternutatoria
et gargarismus. Causa est quia per virtutem evacuatur
humidum sternutatoria et gargarismus evacuat materiam continentem
faciens epilenticum in cerebro existente Et gargarismus oportet
tamen in hoc casu potest esse talis Recipe radicis yreos
radicis peonie simulle ana quarta 5 ysopi rute
polii montani ana oz j. marrubii 3 ij seminis stafi
sagrie seminis yreos masticis ana 3 j. ellebori
albi 3 ij seminis peonie mundate zuccarum albi ana
3 5 uvarum passarum mundatarum ab arillis 3 ij
ana 3 5 mellis quarta j. fiat decoctio pars clarificata
usque ad lb j. // Et sternutatorium potest esse tale
Recipe succi mediam corticis sambuci simulle succi
maiorane facta residencia omnium ana 3 5 ellebori
albi euforbii seminis peonie pulverisatorum ana 5
et misceantur omnia et in instrumento inmittantur in naribus
stomaco ieiuno // Et naribus pulvis peonie
subtilissimus qui sicut alcohol insufflentur. Hic
ponit causa pro eiectione alcohol est pulvis sub-
tilissimus ut qui ponit in oculis // Circa partem notanda
tria. Primo quare valet ellebori. Causa est quia planta
que ingerunt confortat cerebrum ut sticados mahis
Quedam subtiliat materiam flegmaticam ut piretrum alia
sunt que valet a causa proprietatis ut ruta Et quia habet
istas tres conditiones ideo valet melius ymo est remedium
speciale Et loco istius potest competere due alie con-
fectiones similes vinum istum vel omnis antidotes positum
istas et faciunt de eis secundum Et in aliis byzantinis
et gordonius ponit eas Recipe piretri conditi quarta 5
Et piretrum conditum fit. Primo debet in 3 partes scindi
et illa scindi ponatur in vase per aliquot dies
sucharo ad solem et debet dari ieiuno stomaco et ante
cenam ymo piretrum plus valet si comedatur in
omnia mundi vel potest conferre alia confectio talis
Recipe confecte iunioris simulle sicut ad solem vel ad carbones

[illegible]

calidos cum pane zuccharo quarta j. Et sic fit quod sumatur
squilla et remondatur cortex exterior que est dura
et sicca et postea ponatur in mortario et misceatur
panis zuccharo et fiat confectio sicut fit confectio rosarum quas
vna de violis et ponatur in vase ad solem per xl
dies et comedatur stomacho ieiuno et postea administretur
mane et ante cenam non quia semel sufficit in die
// Vel quia sit super omnes calidos Et volumus in
experientia vt quod condiatur cum pane zuccharo et
fiat electuarium ¶ 2° nota quod electuarium rasis est valde
vtile in epilentia ideo est aliud dictum quod est debilioris
virtutis vt in epilentia procedente a debilioribus ad for-
tiora Et electuarium domesticum potest esse tale ℞
margaritarum electarum ʒ j. gariofilorum galange
nucis muscate cubebe ana ʒ ß florum cinamomi granorum
tinctorum ligni aloes storacis calamite ana ʒ ß sau…
dali aromatici ligni crudi doronici romani ana ʒ ß
v. seminis peonie mundati visci quercini siseleos
ana ʒ j. carnium viperarum passularum pinguium ʒ ß
confectionis anacardi confectionis smaragdi diambre confectionis basili-
conis ana ʒ ij aque rosarum de damasco quarta ß panis
zuccharo albi lb j. fiat electuarium // Vel sic ℞
pluris sine musco diamargariton ana lb ß Et si
esset vir diues ponatur diambre diacameron
loco margariton // Pulvis quem dicit esse electuarium
potest esse talis et addite quia valet in multis casibus
℞ nucis cinamomi galange gariofilorum nucis muscate
cubebe domestice ana ʒ ij trium generum piperis gra-
norum seminis ana seminis peonie mundate rosarum sicce
siseleos visci quercini ana ʒ j. croci ʒ ij cando…
ʒ v. fiat pulvis et ponatur in sacculo de aluta
et de isto pulvere accipiatur in salsamentis sine et
in pastellis et aliis rebus Et si administretur
in pulvere antequam comedat est valde vtile
facit enim bonam digestionem et confortat caput
et multa vtilia operatur ¶ 3° nota quod omnis illa
que dicta sunt valeat in epilentia maxime a primis et
secundis qualitatibus tamen aliqua sunt que valent a toto
esse in epilentia // Similiter est iste pulvis ℞
gallitrici ʒ ß visci quercini ʒ j. tormentille ʒ ij
ana adiuvante potu cum aqua decoctionis peonie
et non negligas pulverem // Vel sic et vide
mirabilem pulverem qui sic componitur ℞ ossium
capitis humani de prece … combustorum seminis
peonie mundati ana ʒ ß tormentille visci quercini
ana ʒ ij fiat pulvis et administretur // Sola ossa
combusta et vidi quod iuvabat sine predictis ¶ Unus
apotecarius melior inter alios quos viderim dixit
sic multa … sunt duo specialia Primum est …
… residentia cum modico asafetide ¶ 2um
est sanguis mustele cum vrina porci // Aliqua
sunt que applicantur ab extra vt zona facta ex corio
lupi Et os vel sic de cauda et collo modo de capite

asini Et de isto facit mentionem addicio rasis
// Alia sunt que ponuntur ad collum vt semen peonie
vt docet Galienus et viscus quercinus // Aliqui
dicunt et ligantur isti versus ad aurem Jaspar
fert mirram thus Balthasar Melchior aurum
hec tria dona sunt portaverunt nomina regum
solvuntur a morbo christi pietate caduco Et ribaldi
dicunt etc. et dicunt quod curatur per oxi et hoc non est
nisi quia per oxi est breuis et versus sunt longi
et tu stringes sibi manum et dices quod cum vna hora
tenigisti eum // … quibus autem cum epilentia in
facie et oculis rubedo dicitur et vene grossi
ac plenitudo ex vena cephalica est sangui-
nea ex carnositate turbida cum venositate est
extendus Capitis … olim rosarum et aceti
suffumigatione Et abstineatur a vino cepis et alleis
ac sinapi et porris et apio et fabis
et postremo ab omnibus fumum capitis ascendentibus
et replentibus gravioribus Electuarium quod omni speciei epilentie
remedium affert ℞ pireti siseleos siler montani
ana ʒ x. agarici ʒ v. cardamomi recentis
et anisi asari opii aristologie rotunde ana ʒ iij
seminis … squilla … et … cum pani
quantum mellis coquatur et confitiatur cum eo species et
fiat electuarium ex quo panes vel condire et caveat
sibi a grossis cibis // Hic ostendit in qua specie
epilentie competit hoc electuarium Et dicit quod hoc electuarium
valet in specie epilentie que est de materia flegmatica grossa
semper excepta sanguinea et colerica // Circa predicta
sunt duo notanda primo causa propter quam non competit
in epilentia causata ex sanguine et colera Causa est quia
istud electuarium est multum calidum ymo calidum in 3°
gradu Ideo augmentaret materiam et malitiam morbi
et materia pura colericam quemadmodum non valet in epilentia
sanguinea et colerica Sed valet in materia frigida pura
flegmatica et melancolica ¶ 2° nota quod rasis non ponit curam
epilentie provenientis a materia colerica et melancolica Causa est
quia iste species epilentie raro contingunt sed vt plurimum a
materia flegmatica Sed si contingat quod raro accidit quod
proveniat a materia melancolica digeratur et evacuetur materia cum digestivis
et evacuantibus positis in capitulo de dolore capitis
proveniente a melancolia // Hoc addito quod addantur illa que
a tota specie resistunt epilentie vt semen peonie
post modicum et similia // Et si contingat quod proveniat
a colera quod rarissimum est digeratur materia et evacuetur
cum sirupis et aliis medicinis laxativis positis in capitulo
de dolore capitis proveniente a colera Hoc addito
quod in sirupis addantur medicine iam dicte Et propter
hoc dicit Gordonius vbi notabile in cura
dolorum capitis quod diligentius advertas quia ad illud
capitulum facit vos recurrere ubi loquitur rasis in
capitulo de … etc. et illius medicinas
Electuarium hoc omnibus epilentie speciebus excepta

Nota

Nota iste est bonus pulvis

Pulvis optimus

3
2

sanguinea quam galienus nominavit et nos etiam eam
cum flemmone mediocre opinamur. Cum vidi consuetudine(?)
plorans(?) ex saphena potius propter … ex basilica scilicet
regimen ex hiis que sanguinem in corpore minuunt
et ipsum infrigidant // Dimittat potum et vinum abstineat
et bibat vos acetosorum fructuum capiti quoque
superponantur ea que infrigidant / Hic ponit
curam epilentie sanguinee … correcta(?) sed cephalica
vos .i. sucum pomorum … et … …
alius sunt frigidis et siccis. Causa potest esse superius
dicta quod potius flebotomie de saphena si corpus sit multum
plectoricum quia cum sit in pedibus distat hic magis a parte
remota et cum hoc evacuat propterea ex vena
cephalica quia cum et directum et mediane evacuat
magis ascendente et … ad evacuandum magis convenit
de vene que sunt sub lingua. Quare …
tur alia que dicta sunt de vigilia. Causa est
quia evacuat magis pectoris et altum magis Et …
vos sed quia in dicto qualitate repugnat et generat
sanguinem. Et in hoc est differentia inter alterationes colere
et sanguinis quia in alteratione colere frigida et humida …
tur Sed in alteratione sanguinis frigida et sicca.
Unde quod est calidum infrigidat cum oleo rosarum et tale
hic unire alteratio malam … est cum … prohibet
ascensum vaporum ad caput. Cum … epilentie cure
ex sanguine … .i. cum … persicano .i.
… vos .i. succum … per decoctionem
// Ad evidentiam dicendorum est sciendum quod si hec omnia
non iuvent tunc recurrendum est ad ultimum
remedium scilicet quod fiat cauterium in parte posteriori capitis
Et si illud non valet quod fiat in commissura. Nec
est aliud remedium nisi … …

Capitulum duodecimum de Incubo

Circa istam Rubricam primo notandum quod incubus sic
diffinitur ab avicenna 3o canonis fen prima capitulo de
Incubo. Incubus est egritudo in sompno
corpus aggravans motum et loquelam impediens
// Incubus est egritudo officialis quia est oppilatio
in parte posteriori cerebri quando spiritus non possunt descendere
ad inferiora et quando in ipso deficit motus et loquela
et quando gravitas est magna in toto corpore
quia corpus non habet spiritus sufficientes cum quibus
regatur. Quare dicatur in sompno statim apparebit
// 2o notandum quot sunt cause incubi dico quod sunt
3es et in 3o modo aliquando dicunt … multi
theologi quod est demon sic nominatus quia quando stat
super hominem in aere hominem comprimit supino cum
respirat corpus et tunc corpus non potest surgere ex
corruptione influentie quia stat supinus et virtutes
corporis deficiunt. Ideo non potest se movere. Et quia
virtutes tamen deficiunt in pedibus quia sunt remota a
fonte caloris ut dicit Galienus 2o prognosticorum
… Ideo prius deficiunt in pedibus et
propterea supinum de isto modo dicendi non est curandum

Aliquando dicunt quod est aliqua vetula que vadit
ad aliud in ecclesia et illa venit et ponit se
super hominem et calcat et deprimit // Aliter … dicunt
et in medicos quod Causa incubi est triplex
scilicet primitiva antecedens et coniuncta. // Primitiva est …
… est frigidis oppilans … posteriori cerebri
comprimens cerebrum propter quam compressionem prohibentur
spiritus descendere ad inferiora. Ut patet in illis qui sunt
in loco frigido et ideo maiori cooptura indigemus
in sompno … super minima repletione cibi et potus
quia tunc ascendunt illi vapores grossi et fumi qui
non possunt dissolvi a calore naturali oppilantes et ideo
non possunt spiritus descendere ad inferiora membra tunc
deficiunt spiritus virtus et primo in pedibus ex causa superius
dicta et propterea ad cor et propterea ad cerebrum et …
Causa quare magis in sompno et minus in vigilia
quia in vigilia sunt pori aperti et cum spiritus magis
oppilantur in sompno quam in vigilia. // Causa antecedens
sunt humores habundantes in cerebro et aliis partibus
corporis a quibus possunt elevari vapores oppilantes
cerebrum // Causa coniuncta sunt vapores
grossi existentes in cerebro oppilantes partem posteriorem
… prohibentur spiritus ad inferiora membra descendere
Et propter hoc deficit spiritus membrorum … quod
est causa gravitatis quod non potest regere membra et cetera

Vbi quis In Sompno quasi rem gravem super se cadere senserit incubum pati demonstratur est

Supra rasis tractavit de epilentia hic tractat de
Incubo. Et dividitur in tres. In primo ponit signa
incubi. 2o docet prognosticum. 3o docet curam
2a ibi … ipsius. 3a ibi eger quoque. Causa dicta
est in Rubrica. Et quare in sompno quidem
gravitas … oppilationes … virtus non potest regere
membra. // In ipsius namque cura non est tar-
dandum ipse namque epilentie preambulum est et ipsam
precedit. Hic docet prognosticum. Causa quare remittit
nos ad epilentiam quia eadem materia est. Causa primitiva
quare cause coniuncte epilentie et incubi sunt eedem in
… dupliciter // Uno modo quia in epilentia materia est magis
venenosa et ideo inducit dolorem in fronte
quod non accidit in incubo quia materia non est multum
mala non accidit … venenum … grossitiei
et multitudinis … // 2a differentia est quia in epilentia magis
oppilantur partes anteriores sed in incubo partes posteriores
Et propter hoc est via ad epilentiam quia si remaneat
in corpore potest reddere malam qualitatem et potest
causare epilentiam … si vadit talis materia ad
nervos potest causare spasmum et paralisim et ideo non est
tardanda eius cura. Et est cura alia cura
epilentie cum cibis mediis digestivis et evacuativis

Diffinitio incubi ab avicenna

Eger vero si in colore rubeus fuerit et ve-
nas plenas habuerit ex saphena minuendus est.
Hic ponit curam iuvenis. Et dividitur in duas:
primo facit hoc quod precipit a sanguine, 2° quod precipit
a sanguine. 2a ibi: De si fuerit. Prima in tres:
primo ponit curam per flebotomiam, 2° per ventosas, 3°
ostendit a quibus est abstinendum. 2a ibi: Ventose,
3a ibi: Eger. Nota quod hoc dicit Rasis: debilitatis
quando corpus est multum plenum quia in facie vasa
et color est rubeus et si fieri fiat de cephalica
et postea de illa que est sub lingua vel de
vena frontis vel nasi quod multum valet. Et
ventose in tibiarum carnositate ponende sunt.
Hic ponit curam per ventosas. Causa est
quia ventose posite in cruribus cessare faciunt fluxum
materie et cum hoc evacuant quia retine dolores dist-
trahunt ad inferiora. Et per illas ventosas
intelligit ventosas positas in spatulis. Primo ponit
ibi magis quam in cruribus tibiarum. Eger
postea a potu vini et rebus dictam generantibus
abstinendus est et proprie ab omnibus que generant
sanguinem. Hic ostendit a quibus est abstinendum
dicens 2a. Causa primi est quia illa intentio
vini proprie generat multum sanguinem. Et ideo multum
valet dieta frigida et sicca sicut sunt fructus stip-
ticorum. Venter et cum in capite patiuntur. De si fuerit
cruciat ardoribus venter cum pillulis cochiis multotiens
solvendus est. Hic ponit curam iuvenis precipit
a flegmate. Et dividitur in tres: primo ponit curam
per medicinas, 2° per dietam, 3° per exercitium.
2a ibi: Et eius, 3a ibi: Exercitio. Causa primi
quia materia exercitiis est quod precipit a frigido et humido
frigidis comprimitur et in operatur super dictum in capite
de epilepsia. Et eius regimen subtiliandum
est. Hic ponit curam per dietam dicens 2a.
Causa primi est quia dieta debet moderari et diminui
ita quod consumatur materia flegmatica et quod illa dieta sit
subtilianda in actione quia materia est grossa et dicit
vinum album et anetum album precipue et sic de aliis
rebus non naturalibus dictis in capitulo de epilepsia. Ex-
ercitio quoque utendum est et medicina inferiora
exercitium frequentandum. Hic ponit curam per exercitium.
Causa primi est quia exercitium calorem naturalem for-
tificat et poros aperit et isto modo resolvitur materia
flegmatica quia fortificatur calor per exercitium et facit
descendere superfluitates ad intestina. Et per exercitium
intelligit omnia que excitant virtutem sicut clamor
magnus et similia. Et debet habere sonum delectum quod
excitet ipsum quia possit mori in paroxismo forte
oppressionis etc.

Capitulum [xxx…]um de melancolia

Circa rubricam notandum tria breviter. Primo notandum
quod melancolia potest capi dupliciter. Uno modo potest sumi pro
humore melancolico distincto ab aliis humoribus scilicet colera
flegmate et sanguine et isto modo non accipitur hic. Alio
modo potest sumi pro quadam passione capitis seu cerebri
sicut notatur. Et isto modo potest sumi dupliciter. Uno modo
generaliter, alio modo specialiter. Generaliter sumendo illa
ad maniam caninam demoniacam et ad melancoliam proprie
dictam. Mania canina est melancolia causata ex adustione — Nota
sanguinis causatur quia non remanet in illa melancolia calida
adurens. Et sic dicitur mania canina dicitur tristicia
cum risu et timor cum tripudio et gratulatione
unde vos videtis unde vos videtis quod canes rixantur
et postea loquuntur propterea rixari sicut ira et isti et hoc
modo non est nisi corruptio sanguinis ratione adustionis
et tristantur ratione adustionis sanguinis melancolia
demoniaca causatur a melancolia causata ex adustione colere
que tamen remanet in materia caliditas adurens quamvis
ante dictum et remanet caliditas facit apparebit. Et
in ista mania est ira magna a cogitatione et
furore. Et videtur quod sit furor primo delegatis
dicunt et credunt quod sunt demones in corpore
eorum et est passio difficilis satis ad curandum
quia non curamus quod confessi sumus, 2a amplius
3° cum trahitur ex capitulo de melancolia. Melancolia
autem proprie dicta causatur ex humore melancolico existente
in cerebro et aliquando ex mala complexione frigida sine materia
sicut dicebatur sed hoc fit raro. Vel ex melancolia
causata ex adustione aliorum humorum dum in caliditate
adurens sit separata a materia illa et sola materia
remanet frigida et sicca. Ita quod habet virtutem melancolie
etiam innaturalis. Ita quod melancolia potest dici temporaliter dum
in caliditate sit naturalis et materia quia non habet virtutem
melancolie sicut dictum est. Et in hoc capitulo dicit de
melancolia et mania quia mania causatur uno modo a melancolia
innaturali, quia melancolia dicitur a melancolia naturali vel ex
melancolia causata ex adustione aliorum humorum dum in non
remanet ibi caliditas. 2° notandum quod melancolia potest sumi
dupliciter. Uno modo quantum ad suam operationem vel ad appre-
hensionem et sic est actio diminuta vel corrupta
virtutis ymaginative. Alio modo quantum ad suum comple-
mentum et sic est actio diminuta vel corrupta
virtutis existimative quia non cognoscat quod debent et
non iudicat quod iudicare debent et sic non est
passio proprie virtutis ymaginative. Et propterea hoc dicit
Rasis in capitulo de prima parte melancolie communis causa in eo
quia in quantum a forma sed hoc de nota. 3° notandum
quod sicut sunt cause melancolie dico quod apud medicos
sunt tres scilicet primitiva, antecedens et coniuncta. Primitive
sunt res non naturales multiplicantes in corpore humano
melancoliam naturalem vel innaturalem per viam adustionis ut

Comprehendamus illa que est in ymaginacione. Ubi que
sibi multiplicat(ur) innitatur vel venere(?) fabe
caules et similia. Et alias res similes ut
panis azimus et vinum grossum. Similiter res que
elevant: similiter quod frigida et sicca. Vel calor
ad membra principalia demandatur vel ad cor
ut tremor et terror et tristicia quia ibi constringi
et coangustantur calor naturalis spiritus et humores
Et ideo dicit ypocras 6° particula aforismorum timor et
pusillanimitas. // Causa autem est humor malencolicus
talis melancolicus naturalis calidus ex adustione aut indurat
corrupcionem in virtute extimativa vel ymaginativa.
Causa coniuncta sit illi mortis humores melancolici contentus
in cerebro vel in alio membro corrumpentes et diminuentes
virtutem extimativam vel ymaginativam quod idem est humor.
Causa autem alia est cum coniuncta et in mulieribus
maliciam. Causa quare corrumpit vel diminuit
quia humor melancolicus est magis nocivus quam alii humores
propter frigiditatem et grossiciem. Et quia ingrossat et
debilitat virtutem cerebri in affectu cum spiritus non
possunt perficere suas operaciones extreme et in dist. 3°
de morbis ubi concludit quod homines existentes
in tenebris tristantur quia non possunt spiritus clarificari
et ideo non possunt bene ymaginari. // Contra non quod mania
magis accidit in regionibus calidis racione adustionis
quia in calidis calidus habet adurere propter quod capilli
sunt nigri et homines ayrantes in habitu proprie. Similiter
circa pectus sunt pili multi quia aduruntur ibi magis
humores quia vapores adusti generati a mania melius
consistent ibi ——— in mania quod dicit accidit in
regionibus frigidis et corporibus frigidis in quibus
habundant magis humores melancolici. Contra non quare
mania mulieris procedit frigida et sicca magis quam alii
homines ymo quando sunt complecte. Causa est quia causa
in mulieribus est separata a regimine corporis et bonorum
exercitiorum propter ymaginaciones quas habent quando non
habent ymaginaciones proprias sicut alii homines qui habent
sanas mentes. Et propter hoc religiosi
melius ymaginantur quia non curant de bonis exterioribus
nec estimant quod dicta corpora sunt propter dicta nec habent
hoc in sanaz sicut astronomia. Ita quod hoc sit secundum
in illa sua aliis non perfugiant dicta.

Vm alium male cogitaciones

accidit et timet et tristatur in
eo sine causa principaliter melancolie
pro [illegible] in eo circa. Istud capitulum continuatur ad precedentia.
Postquam enim in precedentibus capitulis determinavit
de morbis passionibus cerebri ut puta de epilencia [illegible]
et similibus. Hic determinat de alia passione que dicitur mania.
Et dividitur in duas partes. Primo ponit signa
melancolie et secundo docet procurationem. 2ª ibi Cum quis male

Prima in duas. Primo ponit signa melancolie que est
in suo principio. 2° que est in suo complemento 2ª ibi
Cum autem res. // Circa primum notandum duo. Primo
quod in mania sunt tres gradus. // Primus est falsa
ymaginacio vel falsa estimacio quia ymaginatur que
non sunt ymaginanda vel false extimat que
non sunt extimanda. // Primus homo gradus melancolie est sicut
narrat galienus in de accidenti et morbo de illo qui
volebat proicere filium per fenestram. Ibi erat falsa
ymaginacio. Similiter de illo qui ymaginabatur obligaciones
in domo esse quia ymaginabatur quod non erat ymaginandum
sed bene extimabat quod malum esset si starent in
domo. // Mania et mania sunt sine febre. // 2° modus
melancolie est cum vox male perficit quod male concepit.
// 3° modus in mania et ultimus quod complent
opere quod mente conceperunt. Sicut sunt aliqui
maniaci qui non desinunt ire et redire et ista vocatur
cucubuth id est capud aque quod est genus animalis
et habet longas tibias et non vadit et
non de recedit non huc non illuc et nescit
quo vadit. Et propter hoc notandum quod dicit rasis
principaliter in eo principium melancolie quia non est adhuc
in complemento melancolie. // 2° notandum quare in ista passione
sunt male cogitaciones. Causa est quia humor
melancolicus contrariatur spiritibus sua forma et sua qualitate
racione forme quia mania est grosse forme et ideo
ingrossat spiritus et obumbrat. Ex sua qualitate
quia humor est frigidus et siccus. // Quare timor
est causa est quia sicut homo in tenebris timet
et tristatur ita spiritus propter vapores ascendentes
a mania. // Cum autem res ad hoc venerit ut
ea que cogitaverit cepit ore proferre verba quasi sua
ante actum permisceat iam mania perfecta est. // Hic ponit
signa melancolie que est in suo complemento et tangit
duos gradus melancolie scilicet proferre et opere complere.
// Circa primum non quod tres sunt species seu partes
ymaginacionum. Et sunt infinite et dicit 3° de morbis
et accidentibus 3° capitulo tractatus 2° capitulo de mania et hoc
est et diversas ymaginaciones expressas in obiectis
ut alii ymaginantur se esse reges, alii episcopi,
alii galli et extendunt alas, alii vasa vitrea
timent si tangantur frangantur. Ita et diversas
impressiones diverse sunt. // 2ª species penes disposiciones
ex parte motus et ideo vadunt et redeunt et
nesciunt quo vadunt. Et credo quod hoc sit mania
causata ex adustione cum caliditate separata et cum colera
magis movetur quam aliquis alius humor. // 3ª
species melancolie est que distinguitur per amorem et
sunt qui sunt maniaci amatores quia quidam in divinis
et quidam in aliis rebus. Cum amor proprie est
penes amorem mulierum propter actum coitus et rasis
non fuerit menciones de isto in [illegible] hic ergo [illegible]

Cum ergo male cogitationes hec acciderint
et tristicia et tribulacio angustia per malencoliam inoportet
sufficiendum est quod si prevaluerit cura eius difficilis.
Hic docet pronosticum. Circa partem nota quare est
difficilis cure. Causa est quia humor corrumpit curacionem
racione substancie et racione qualitatis. Racione substancie quia humor
est grossus et quia melancolia inficit alios humores
ideo egritudines facte ab isto humore et humoribus sunt difficiles
ad curandum ut quartane. Alio modo racione
qualitatis contrarie calori naturali qui curat morbos
et ad hoc sequitur dispositio vitalis quia ut patet
splen non potest attrahere hoc sed si est in principio non
est negligenda quoniam fit difficilis. Cum si in
melancolia fuerit dolor ventris et inflacio et malus
color et digestionis corruptio et vomitus acetosus
et eructacio mali odoris inspicienda est cura in
flebotomia de basilica aut salvatella sinistre manus.
Hic ponit curam. Et dividitur in duas. Primo
ponit curam melancolie provenientis a splene per flebotomiam
secundo provenientis a capite, secunda ibi Et si sit melancolia.
Prima in tres: primo ponit curam melancolie provenientis
a splene per flebotomiam, secundo per inventionem, tercio per
evacuationem scilicet per medicinas, secunda ibi Eger vero,
tercia ibi Et intendimus etc. ibi post hoc autem.
Prima adhuc in duas: primo facit hoc, secundo
ponit notabile, secunda ibi Et sanguis. Circa partem
notandum duo. Primo quod hec passio est duplex:
quedam que provenit a cerebro, quedam que ab
aliis membris. Illa que a cerebro provenit
a mala complexione frigida et sicca ut patet sine materia
et hoc est quando acquiritur malus humor in cerebro
ex materia obnubilante spiritus et sensus. Alia est
melancolia que fit ab aliis membris. Et ista aliquando
causatur a corde quia non generat sanguinem clarum
sed grossum, ideo racione illius generantur spiritus grossi.
Aliquando a matrice ut in retencione menstruorum quia
retinetur sanguis et mali humores ab eo ascendunt
ad cerebrum. Aliquando propter emorroydas clausas in
quibus solebant esse aperte. Aliquando ab epate
quia splen non potest mundificare. Aliquando a stomaco
in quo melancolia regurgitat quia melancolia non attrahitur
a splene. Aliquando accidit a venis miseraicis.
Aliquando a splene et hoc fit ut patet quia splen
est melancolie receptaculum et ideo aut quia multiplicatur
melancolia in splene vel quia non potest mundificare
epar racione debilitatis eius et tunc ascendunt
mali vapores ad caput. Et communiter aliquando
proveniat ab epate et ab aliis membris non potest
evenire a venis miseraicis et vocatur ab auctoribus
ypocondriaca mirachiata licet cum non loquimur
nisi de illa que provenit a splene quia melancolia
que provenit ab aliis membris aut quia melancolia
in membris habundat. Hic ideo nisi non posuit curam

quia curata melancolia que est in splene curatur
illa passio provenientis ab epate vel stomaco.
Et non ponit curam que provenit a retencione
menstruorum quia tunc sit provocanda vel misi patet.
Secundo nota quare in melancolia provenientis a splene est
dolor et inflacio ventris. Causa est quia racione
melancolie provenientis a splene scilicet habundantis debilitatur
digestio in stomaco et generatur ventositas que sit
causa doloris et iste ventositates generantur a re clausa
ut patet gallice in de morte. Malus color causatur
ex parte indigestionis quia propter colligatum calorem stomachi
debilitatur et sic fit mala digestio ad quam sequitur
malus color. Quare multum spuunt quia racione indigestionis
generatur multum de flegmate aquoso in stomaco. Quare
vomitus quia melancolia multa regurgitat ad stomacum
et ideo expellitur per vomitum et quia melancolia est
acetosa ideo vomitus est acetosus. Tercium quare
sit flebotomia de basilica. Causa est quia per flebotomiam
sinistre partis brachii evacuatur sanguis melancolicus
que peccat in splene. Et communiter non peccat
sanguis quia melancolia magis commiscetur cum sanguine quam
cum aliquo alio humore. Ideo in humoribus melancolicis
competit flebotomia quam habundat magis humor melancolicus
quam alius humor. Ideo amici dicunt quartanam fieri
post cum humores melancolici sequuntur debet flebotomari
et non dicit hoc de flebotomia in fine
provenientis esse egritudines. Et sanguis
sanguis fuerit visus niger dimittatur egredi
in quantum multum subtilis autem et rubeus
si fuerit illico restringendus est. Hic ponit notabile
quod extrahitur sanguinis. Circa partem notandum
duo. Primo quare quando expellitur sanguis niger
evacuatur materia peccans. Causa est quia sanguis
~~niger~~ melancolicus est niger et grossus sed quando
est subtilis et rubeus non evacuatur materia
peccans quia sanguis talis qui est rubeus
et subtilis non est evacuandus quia est contentum
melancolie, ideo est restringendus. Secundo nota
quod raro fit bonum ubi sanguis subtilis
et rubeus exeat per flebotomiam quia aliquando
exit medicine sanguis et expellitur primo sanguis
subtilis et rubeus sicut quando ex scissura forti
vel quando foramen est strictum et non potest expelli
sanguis grossus et tunc non est desistenda
flebotomia, primo est ampliada vena et ideo
debet ponere digitum super foramen quia non perveniat
nec evacuatur sanguis subtilis quam grossum
tamen notum. Sed quando non est permittatur nisi
precepto videtur quod propter grossum quam
subtile et rubeum sanguinem et non evacuatur maligna
et retinetur benignum. Eger vero etc.

4
2

2

Rebus intendendum est lenientibus ut sunt aleffi
ova vel que fiunt ex carne edina et arietina.
Hic ponit curam per nutrimenta. Notandum quod
valent ista nutrimenta quia generant bonum sanguinem
ut sunt carnes edine in nutritione predicti et farina
ovorum et cum que generant sanguinem grossum inde
et specialiter cibaria dicta. In ista dieta valent
cibaria humectantia quia meliora sunt quam sicca
et specialiter competunt qui peccant a sanguine
a splene multa quia splenetici sunt maiori propter debilem
digestionem in epate. Ratione cuius in epate
humores laudabiles non generantur. Et propter hoc
est bonum ut homines laborent in iuventute
ut in senectute quiescant et bona cibaria
habeant. Et intendendum est in balneo
in quo diu moretur. Hic ponit curam per balneum
aque dulcis. Circa primum notandum quod valet
balneum in ista causa est duplex. Una est quia
humectat corpus. Et quia peccat magis materia sua
siccitate quam frigiditate ideo debet magis mollificare
et humectare balneo humectativo. Sed non debet
diu morari in balneo quia nimis resolveret materiam
subtile et remaneret quod est grossum. Et propter
hoc quidam bonus homo curavit quartanam in
paucis diebus tempore namque administrabat balnea
qualibet die bis ut materia mollificaretur cuius expelleretur
in poris et ita infra unum mensem removebat
quartanam. Alia causa quia balneum inducit
leticiam et amovet tristiciam quia ibi est tristicia. Ideo
competit balneum quia letificat sanguinem et spiritus
qui sunt obfuscati. Post hoc autem de
decoctione de epithimo quam ego composui
[illegible] et hec est decoctio de epithimo.
Recipe mirabolanorum indorum ʒ v polipodii
ʒ v sene ʒ iiii turbit ʒ iii sticados
ʒ v passularum enucleatarum epithimi orientis
ana ʒ v. Omnia excepto epithimo in tribus libris
aque coquenda sunt donec ad lb i cum dimidia
redeat. Cum hoc factum fuerit addatur epithimum
et illico ab igne removeatur et dimittatur donec
infrigidari cepit. Cum infrigidata fuerit manibus
fricata coletur. De [illegible] detur agarici dra-
gme ʒ ii aloes ʒ i salis indi ʒ ss ellebori
nigri quarta ʒ ii conficiantur cum melle aut
cum iulep et fiant ex eis pille que per tres
horas ante decoctionis acceptionem sumende
erunt post ea sumatur decoctio. Hic ponit
curam per medicinas. Et dividitur in duas. Primo facit
hoc. Secundo ostendit quid faciendum est post medicinam
et ibi demum quiescat. Item quod dum accipit quartam
partem pillularum et quartam partem colature. Hic notandum
quod valent colatura et pille quia evacuant
flegma grossum et melancoliam et sic humores purgat

quia materia principaliter peccat a qua principaliter pas-
sus lienis et flegma ratione debilitatis epatis quia debilitatur
ratione colligantie quam habet cum splene quia
flegma generatur a calore debili et ille pille evacuant
et colatura illos humores. Ideo valent in hoc
casu. Digestivis evacuant omnes humores principaliter
flegma et melancoliam et in mesue et ideo dicuntur medicine
familiares. Sed quare non debet administrari
pille cum colatura sunt quoniam facimus quia prius sumitur
post ea aliud. Causa est quia non debent administrari
medicinas tempore alterius medicine quia a splene
multi vapores multi ascendunt ad caput. Et
per tres horas debent administrari ante pille quia
pille non possunt operari in brevi tempore nec sufficiunt
nisi per colaturam. Ideo prius administrantur pille
et post ea colatura apparata illi humori et in colatura
administratur ad eius operationem vel ad flegma et melancoliam
eius evacuandum. Sed in qua die in die accessionis
Non enim non competunt flegma nec medicina a [illegible]
ut dicit avicenna secundo canonis fen prima tractatu secundo capitulo
de cura febris putride in generali. Et causa est quia
non assumitur accessio tempore status sicut in febribus quia
propter motum seu elevationem vaporis ad caput ab ipso
splene et tunc materia est apta nata facere illos fumos
et expelli et prohibetur ascensus materie ad ipsum caput.
Ideo debet dari ante accessionem ipsius vaporis non in
alio die. Et si fiat in die precedenti digestio
ipsius mane non est malum et sic patet causa
dicti [illegible] in litera. Secundo notandum quod antequam administretur
medicina laxativa debet precedere syrupus digestivus
materie existentis in splene. Sed syrupus ille potest
esse talis. Recipe corticum seminum [illegible] corticis
radicis apii ana ʒ i ss capparis mediani corticis
tamarisci fraxini genestre ana ʒ i germandree
scolopendrie ana ʒ i ss eupatorii calamenti
absinthii capilli veneris [illegible] cuscute feniculi
ana ʒ i anisi maratri [illegible] seminis portulace
seminis melonis citrulli ana ʒ i blance squinanti
seminis basiliconis ana ʒ ii liquiritie rase uvarum
passarum mundatarum ab arillis ana ʒ i florum
borraginis florum buglosse florum sticados [illegible]
fumiterre ana ʒ i mellis electi quantum in pondus
zuccari albi lb ss temperentur radices et cortices
in aceto forti per noctem et fiat syrupus [illegible] clarificatus
usque ad lb i ss. Et administretur cum tali colatura
post digestionem. Recipe florum tamarisci florum sticados
arabici uvarum passularum enucleatarum ana ʒ v
fiat decoctio in [illegible] capitulo et in decoctione
temperentur per noctem cortices mirabolanorum indorum
[illegible] ʒ i ss fricentur et macerentur
et colentur et administretur. Et si est delicatus dulcoretur

cum vino vel zuccaro candi // Vel potest administrari
tales pillule Recipe verecrissimi [?] in lapidibus lazuli
bene ablute et fortiter pulverizati mistica [?] malavadi [?]
cum modico syrupi de fumo terre et fiant pillule ad quantitatem
ciceris // Recipe debilibus dragme vel dragmes 3 5 cum
electuario i. minidiarum [?] // Deinde tribus diebus quiescat
In hiis autem diebus quibus quiescat potetur
ex hiis que preponimus et in potu sumat vinum
subtile et clarum et bene odoriferum post hoc iterum
solvendus est vel purgandus hoc non per diminutionem 3o iterum
iuvandum est Quarta vero potio ei danda est // Hic
ostendit quod sit faciendum post assumptionem medicine
et debet vero intervenire supra dicto // Hic notandum quare
per tres dies est quiescendum Causa est duplex
Una quia per medicinam virtutes sunt debilitate et per
bonum nutrimentum virtutem confortari ut possit iterum laxari
Ideo debet quiescere per tres dies // Alia causa est quod
alia materia inficta infra tribus diebus digeri possit quia non
est apta expelli et ideo bonum est quiescere et sic debet
fieri in egritudinibus cronicis primo digerere postea laxare
et evacuare quia in egritudinibus cronicis paulatim materia
digeritur et paulatim evacuatur Causa quare nutrientibus
generativa sanguinis quia generant sanguinem contrarium melancolie
Vinum sit odoriferum quia tale vinum generat bonum
sanguinem et spiritus claros qui contrarii spiritibus ingrossatis
in melancolia Et postea laxa super sua digestione et
vinum confortans 2m post 3 potiones // Exterius non
ab cibus que colam generant magna abstinendum
est ut sunt carnes silvestres omnes et caro porcina
vaccina et magnarum caprarum et fabe et caro salsa
et caseus vetus et hec lentes et omnia olera
non humectativa vinum precia grossum turbet
et labores et et vigilias nimias parca fame nimias
Hic ostendit a quibus est abstinendum Et dividitur
in duas primo facit quod dictum est 2o ostendit quo
vino debet uti 2a ibi vinum quoque dicit alia sunt cor-
rupta spinachius et borago Causa deinde quia
augmentant causam melancolie et carnes bovine antiqua
quia sunt frigide et sicce // Hic similiter sunt laudande
Si carnes in iuventute sunt male ut patet in agno
que est mala caro et post annum sunt bone carnes
ut dicit ysaac in dietis universalibus // Et ideo vinum
grossum non competit studentibus nec caro salsa.
quia generat humores adustos ex quibus generatur melancolia
et sic est abstinendum ab omnibus que generant melancoliam
tam naturalem quam innaturalem Vino quoque subtili in potu
utatur et percipiendum est ei ut dormiat et studendum
est in splenis curatione ex eis que in sequentibus
in cura de splenis curatione quam augmentatur dictum
sumus Ob quoque stomachi confortandum est et
hec ex medicinis quarum mentio in sequentibus dictum
sumus in egritudine stomaci notabimus Hic

Ostendit que sibi competunt quantum volumus
aliqua materia consumatur dicit quod debet uti vino subtili
et claro // Hic notandum quare vinum subtile
et clarum valet Causa est quia generat sanguinem
subtilem bonum et spiritus subtiles et claros qui
contrarii sunt humori // Et tale vinum confortat
de virtutibus cordis letificat cor // Quare competit
sompnus quia ex ipso fortificatur calor naturalis
et fortificato calore fit bona digestio ex qua
generatur sanguis laudabilis et humores laudabiles
// Quare curatur de splene Causa est quia ergo
principalis est melancolia et ideo splen est dimittendus mollificari
debet et membra calefieri // Quare stomachus est
debilis Causa est racione colligantie specialis
ad stomachum quia a splene ipso de materia melancolia
et propter hoc augmentatur fames Quia ibi
mandatur melancolia ad orificium stomachi ut ait
primo canonis fen 3 Et ideo stomachus debet confor-
tari ut melancolia ibi non mandetur postea dicitur recepte
de isto augmentatur i. inflatur Si autem cum melancolia
ea que notamus non fuerint autem quasi frenesis
diuturna longa mora sub sole aut percussiones in
capite in principio ex cephalica flebotomia et fienda
et capiti studium adhibendum ex reliquis regere
quod diximus de hec // Hic ponit causam melancolie procedentis
a capite Et duo facit primo facit causam
melancolie procedentis a capite per flebotomiam 2o ponit causam
melancolie procedentis a capite a melancolia innaturali 2a ibi Si
autem cum // primo in quatuor primo ponit causam melancolie
que est a materia calida per flebotomiam 2o per iniectionem
et embrocationem 3o per balnea 4o per odoramenta
2a ibi aqua preparata 3a ibi In balneo quoque
4a ibi Exterius // Circa partem notandum primo
quod melancolia sumitur hic pro mania et propter hoc dicit
In principio capituli quod melancolia est contraria ad maniam
propter hoc dicendum que mania ex melancolia causatur ex adustione
sanguinis vel colere quando dum calitas adurens re-
manet in materia et sic evenit quasi frenesis quia
frenesis causatur ex sanguine vel ex colera et quando
fit adustio convertitur ad melancoliam dum in caliditas re-
manet Et si fit mania simpliciter propter hoc solet quia adu-
runtur humores et convertuntur ad melancoliam et quando dum remanet
caliditas permanet mania // Quare est passio
in capite quia racione doloris sanguis et spiritus
ascendunt ad caput quia non possunt quiescere in corpore
Ibi ideo convertuntur in melancoliam // Quare competit flebotomia
de cephalica causa est quia illa evacuat materiam
antecedentem et in pede magis convenit modo alias est
adurens sanguinis et colere sit et ita evacuatur Et
propter hoc in melancolia si a capite procedat adustio
ponitur duplices medicinas ut que hic laxare
ventrem et cum flebotomia non solum adiuvamus etc.

materias quietas primo ad discedere ut in
quartana causa per viam adustionis non solum
evacuanda est materia quieta. primo autem posita
frigida capiti apponatur ut dolorem mitiget ad
invicem // 2o nota quod in tali passione melia causa
a materia calida non solum competit flebotomia primo
farmacia. Et fit primo in tali materia preter esse
talis Recipe eiusdem fumiole facture dulcis
ana ʒ j. florum violarum florum nenufaris ros
rubearum ana ʒ j. seminis boraginis seminis semi
terre pomorum acetosorum sepiadorum ana ʒ ij
aceti squillitici ʒ j. pro materia quieta pannis zuchari
albi quod sufficit fiat sirupus clarificatus usque ad lb j
// Papaveris de ex tali Recipe florum violarum bo
raginis buglosse nenufaris ana ʒ ß ...
passularum enucleatarum ʒ x. epithimi folliculorum
sene ana ʒ ß ... ʒ iij fiat decoctio in
sero caprino et in decoctione temperentur cortices
mirobolanorum citrinorum ʒ j. sene mane ... cor
ticis mirobolanorum indorum ʒ ß pro materia quieta
frigiuntur fortius demane et coleantur et colatura
administretur // 3o nota quod quando materia esse dicta
est ponenda sunt ea que in capitulo de frenesi
dicta sunt. Sed duo sunt ablutiones speciales in
materia. Una est ablutio capitis cum decoctione
pedum multonis et seu papaveris albi // 2a est
decoctio foliorum sene et aliud cum semina florum
boraginis et buglosse multum valet melie ... in
passione melica // Si aqua patricia tepida ab
alto loco super caput fundenda est deinde olium
rosarum cum aceto ... capiti infundatur et lac mu
lieris desuper mulgeatur. Nam ... olium
de semine ... dulcis et lac muliebre
nutrimentum. // Hic ponit curam per embro
cationes dicens 2a. Causa prima est quia omnia ista
applicantur ut prohibeatur ascensum vaporum ad caput
Dicit cum ista sunt frigida prohibent adustionem
materie calide et specialiter competunt in materia
demoniaca // In balneo quoque sepe mittendus
est et multum cum aqua tepida capiti superfundendum.
// Hic ponit curam per balneum. Causa prima est
quia istud balneum ... humectat habet prohibere
adustionem materie et humectat quod materia resolvitur iove
calidi // Faciet etiam omnia odorifera que
frigida sunt odoret // Hic ponit curam per odo
ramenta. Odoramenta que frigida sunt ut sandali
et similia et recipere odoramentorum ponit sunt super
Causa est quia frigide res prohibent adustionem
// Si autem cum melia non fuerit ea quae diximus
In principio materie vena dextri brachii apienda
est et sanguis ut per ... consideravimus est
et regendus. Et ut postquam hoc regimen iterum
adhibendum per aliquot dies quiescere dimittendus
est deinde ut prius in cura eius incipiendum est.

donec saniatur fiat restrictio // Hic ponit
curam melie provenientis a melia naturali et dicit
In eo quod primo ponit curam per flebotomiam et hoc in
generali // 2o ondit que competunt melie et
que non // 3o ponit pillas competentes in melia
// 4to ponit alias competentes melie 2a ibi
Dicendum // 3a ibi confectio pillarum // 4ta ibi In
diebus. Causa quare si aliquis illorum dixerit non
inveniri sunt quod flebotomia est facienda de vena communi
corporis. Causa est quia signum est quod illa passio
provenit a melia naturali ... in capite ex eo quod
non est dolor neque inflatio in ypocondriis neque
in splene ex eo quod non est adustio humorum signum
est quod a melia naturali ... in capite et quia illa
vena evacuat sanguinem a capite corde et epate
ideo competit. Nam 2m avic. 3o canonis penultimo
capitulo quando dolor ... in capite tunc flebotomia facienda
est de cephalica et quando in visceribus de basilica
// Quando dolor est in utrisque partibus de mediana. Et
quia competunt de membris inferioribus et superioribus
ideo de vena mediana fiat flebotomia // Et multo plus
competit flebotomia quando melia peccat propter maiorem
~~...~~ adustionem quam habet in sanguine ... sic
fit eius // Quare de repente sanguis. Causa
est quia si expellatur sanguis integer de expelli in
magna quantitate sed si subtilis rubeus clarus
restringendus est quia tunc non evacuatur materia peccans
// Quare regimen. Causa est quia regimen supra dictum
est generans sanguinem subtilem et clarum ut administratio
gallinarum pullorum et similium que sanguinem grossum melie
generant ideo competit regimen ... sanguinis
generativum // Sed quare est dimittendus causa est
quia per flebotomiam vires debilitate sunt et tempore intermedio
debent bono regimine generare sanguinem et postea iterum
evacuandus est. Nam 2m avic. primo canonis doctrina
2a capitulo ... de flebotomia quando in corpore generatur
malus sanguis de fiat flebotomia et ideo est quod ...
... In proposito // 2o nota quod per illas flebotomias
et nutrimenta convenit ea que competunt in melia
peccante in cerebro que dicta sunt super in capitulo dolore
capitis // Et [illegible] sunt plura ut sunt digesti
papavera fomentaciones et sacculi et ... in solo
tempore duo ... fomentaciones et ... fomentacio
competentis melie existenti in capite preter ex talibus
Recipe folliculorum sene thimi epithimi florum boraginis
et buglosse ana ʒ j. conquassentur et bulliant
duabus ebullicionibus in lb iiij aque cum qua decoctione
capite laventur et fomentetur. Vel fiat fomentacio
cum succo boraginis et fumi terre ana lb ß et istis sit
specialis // ... ponit ex talibus 2o lactis
mulieris ʒ j. ellebori nigri pulveris sali ʒ j. misceantur
fiat iniectio per nares // Secundum ... contra
quod circa multos est observandum est ut
... et carnosi fiat ex quo ... pigmes

et cum non fuerit illud sanum et ut cibi dicti
quibus illius convenit est caro arietina edina et
gallinacea et panis de simila Spiritus autem
panis in illo non est sibi conveniens vinum quoque
subtile et clarum est sibi conveniens Vinum vero
grossum non est bonum neque nigrum Lac vero
recens ab ovibus extractum cum adhuc calet
eis confert et pisces recentes et ptisana de
zuccharo facta et oleum amygdalarum Post audire
cantilenas gaudere et dormire plurimum confert eis
E contrario vero cogitare et solum morari et vigilare
maxime nocet eis // Hic ostendit que competunt
generaliter melancolicis et que nocent et dicit quod studio et
diligentia impinguatur Ossa super et [illegible]
fiunt Spiritus id est quod panis azimus [illegible]
condimento et bene coctus [illegible] Causa dictorum
per ordinem est primo notandum Quare panis et carnes
competunt Causa est quia carnes [illegible]
carnium est causa pinguedinis et pinguedo
generatur ex multitudine sanguinis laudabilis et ideo
quia talis sanguis contrariatur melancolie sive quia melancolia magis
peccat in siccitate quam in frigiditate Quare edine
carnes et cetera quia tales sunt calide et humide
generantes sanguinem laudabilem contrarium sanguini melancolico
// Quare panis albus quia melius generat sanguinem
laudabilem Panis autem azimus est oppilativus
et [illegible] generans humorem melancolicum et ideo non competit
Sed potest competere panis in quo est [illegible]
parum fermenti quia tenet ventrem laxum // Quare
competit vinum subtile Causa est quia generat sanguinem
laudabilem Vinum autem grossum generat
sanguinem grossum // Quare dormire melius
Causa est quia melius humectatur et humectatio est
contraria melancolie quia est humor [illegible] siccus // Quare
lac recens melius Causa est quia melius nutrit
et humectat et [illegible] melius a melancolia et
debet addi de melle vel mel [illegible] quia possit
[illegible] lactis quod [illegible] corrumpere et converti
in acetositatem // Pisces competunt non ratione
[illegible] sed ratione humiditatis // Quare audire
cantilenas Causa est quia delectatio subtiliat
sanguinem et spiritum qui inducunt gaudium quod est contrarium
melancolie // Quare non competit tristitia Causa
est quia est contraria melancolie et quanto magis [illegible]
[illegible] tanto magis duplicatur passio melancolica et
[illegible] [illegible] Confectio
pillularum que coleram expellunt nigram ex quibus dat
[illegible] qui decoctionem sumere nequit sic fit Recipe
epithimi cretensis ℥ xx polipodii agarici ambarum
ana ℥ x ellebori nigri salis Indi ambarum ana
℥ v sticados ℥ [illegible] [illegible] ℥ v
[illegible] ℥ [illegible] Hic ponit pillulas [illegible] in melancolia
et dicit [illegible] qui non possunt recipere

colatura et [illegible] vel
[illegible] de fumo terre // Hic fit notandum duo primo
quare valent Causa est quia [illegible] ille emendant
etiam flegma in melancolia [illegible] et debilitant calorem
naturalem [illegible] flegma [illegible] in senibus Ratione
[illegible] naturalis [illegible] et [illegible] licet sint frigidi
et humidi ratione flegmatis habundantis in ipsis
Similiter in [illegible] quia ille pillule evacuant flegma et
melancoliam [illegible] que ibi ponuntur Ideo multum
valent // 2o notandum quod [illegible] administrantur pillule in
melancolia naturali sed [illegible] sirupus digestivus et sirupus
competens est in melancolia naturali [illegible] in non naturali
positus est supra in capitulo doloris capitis
Sed ad maiorem [illegible] addatur illi sirupo
succum borraginis succum fumi terre depuratorum
ana ℥ ii // Similiter loco illarum pillularum potest
administrari decoctio [illegible] in illo capitulo
Vel [illegible] omnes medicine evacuantes
melancoliam a capite // Notabiles sunt due recepte
[illegible] Una est talis Recipe florum bo
raginis et buglosse ana ℥ i liquiritie uvarum
passarum mundatarum ab arillis ana ℥ v thimi
epithimi polipodii quercini agarici electi [illegible]
[illegible] quia [illegible] est adusta anisi polipodii
[illegible] [illegible] albi [illegible]
ana ℥ ii succi borraginis succi fumi terre depu
ratorum ana ℥ i [illegible] zuccari albi [illegible] fiat
sirupus [illegible]
[illegible] In sirupo [illegible] ℥ [illegible] et [illegible]
[illegible] pomi [illegible]
in medicinis ad [illegible] medicinarum
[illegible] ℥ ii [illegible] in masticis [illegible]
in [illegible] et est [illegible] // Vel
fiat talis colatura que [illegible] est a [illegible]
melancolia Recipe epithimi [illegible] anisi ℥ ii coquantur
et bulliat [illegible] in [illegible]
[illegible] colentur et colatura administretur [illegible]
[illegible] et ab omnibus [illegible] melancolicis Et ista recepta
[illegible] in corde [illegible] // In diebus quibus
quiescit eger debet sumere ex electuario quod
vocatur letificans quod sic componitur Recipe melisse
[illegible] gallie muscate masticis
[illegible] nucis muscate [illegible]
[illegible] behen [illegible] albi et rubei
zedoarie doronici [illegible]
[illegible] ana partes equales musci
quantum est [illegible] xx
[illegible] in [illegible] aque coquantur
donec ad [illegible] redeat [illegible] In
colatura ponatur mellis lb i [illegible] bulliat
donec aqua consumpta sit // Post hoc ex hoc melle

Nota cor[illegible] [illegible]

[illegible] electuarium letificans

Confitia per se species que tamen in pondere sit totum ad species. Hic docet electuarium competens multum. Et dividitur in tres. Primo facit quod dictum est. 2o ponit quantitatem dandi. 3o ponit eius iuvamenta [illegible] ubi de quo 3o ibi Hic enim. Et ponit receptam ita quod decoquantur ista in tribus libris aque et fiat colatura et dimittatur infrigidari et postea misceantur species et fiat electuarium et sit [illegible] melius [illegible] peritus et forte electuarium non est dandum sine zuccaro vel melle. Notandum quantum valet istud electuarium. Et valet triplici de causa. Primo quia confortat cerebrum et cor quod est multum debilitatum in mania. 2o quia alterat materiam [illegible] et mala [illegible]. 3o quia evacuat [illegible] flegma et cole[ram] multiplicatam ratione indigestionis. Et quia confortat stomachum et cor et ~~consumit ma~~ consumit materiam et alterat eam et evacuat eam. Et subtiliat etiam sanguinem et spiritum et ideo multum valet. Et loco istius electuarii valet istud quod est multum forte pro medicinis [illegible]. Recipe margaritarum electarum ʒ i iacinctorum saphirorum smaragdorum [illegible] dorum doronici [illegible] coralli rubei et albi ana ʒ i florum [illegible] galange [illegible] ʒʒ albi ana ʒ s gariofilorum piperis longi cubebe domestice ligni aloes storacis calamite seminis basiliconis ana ʒ s [illegible] ʒ s musci boni electi ambre ana grana v [illegible] citri conditi ʒ s liquiricie [illegible] rasure ~~ʒ s~~ ʒ s [illegible] passularum ana ʒ i conserve boraginis conserve buglosse ana ʒ iii [illegible] pomorum dulcium [illegible] ʒ ii aque rosarum de damasco ʒ i panis zuccari albi lb i fiat electuarium. Vel sic: Recipe [illegible] galli lb s diamargariton [illegible] cum musco ana [illegible] misceantur. Et si quis diceret [illegible] illa non valerent quid est faciendum [illegible] in [illegible]. [illegible] debet reputari in [illegible] et postea in [illegible]. Et si vis scire causam quare magis sint iste medicine bone quam que ponuntur per rasim. Causa est quia sit [illegible] et ille que ponuntur ab aliis auctoribus vel rasi [illegible] non sit [illegible] et ideo cavendum est quod dicitur et medicina de forte modum dandi. Et recolo de quadam muliere que materiam habebat in stomaco que non poterat evacuari per aliquas medicinas nisi administraretur grana ellebori albi et cum vomitum habuit quasi fuit mortua et [illegible] bene [illegible] et applicavi ori stomachi remedia et fuit curata. Et ideo cavendum est ne decipiam per apotecarios qui quandoque dant in mania quantitatem quod [illegible] et diceret quod non nocebit et inferunt [illegible]. De quo cum [illegible] fuit ad [illegible] cavendum est. Hic ponit quantitatem dandi

et dicatur quod dosis sit ʒ [illegible]. Hoc et medicamentum lenitiva et coloris pulchritudinem et digestionis bonitatem operatur et [illegible]. Hic ponit iuvamenta eius. Notandum primo quare lenificat. Causa est quia lenificat cor et cerebrum et subtiliat sanguinem et spiritus et evacuat humores [illegible]. Quare bonum colorem et bonam digestionem quia confortat calorem naturalem quo confortato fit bona digestio quia bonus sanguis bonum colorem facit et bonus color ostendit dominium boni sanguinis ut dicit galienus 2o [illegible]. Quare [illegible]. Causa est quia [illegible] generatur a flegmate corrupto in cerebro et quia illud flegma evacuatur et consumitur per mirabolanos ideo [illegible]. 2o notandum quod rasis non facit mentionem de una specie manie que vocatur ereos. Circa quam passionem [illegible] notanda. Primo notandum quod [illegible] amor est triplex. Quidam est boni honesti et vocatur amor virtuosus procedens a virtute et iste spectat solum ad appetitum intellectivum et non sensitivum quia [illegible] vel est virtus vel cum virtute. Alter est amor propter bonum utile [illegible] et talis amor [illegible]. Alter est amor propter bonum delectabile et iste [illegible] spectat ad appetitum sensitivum specialiter et ille amor [illegible] qui est super bonum delectabile diversificatur [illegible] ad quos ordinatur. Nam aliqui delectantur [illegible] aliqui in mulieribus delectantur. Et amor [illegible] in mulieribus est consequens ad appetitum et iste amor est duplex. Quidam est non multum intensus et iste non vocatur ereos non enim [illegible] multum in voluntate sicut amor qui non [illegible] in [illegible]. Alius est amor ~~mulieris~~ mulieris multum intensus assiduus et continuus et talis vocatur amor ereos id est amor nobilis a nobilibus dictus quia nobiles magis consueverunt habere illum quam [illegible] in deliciis. Et ut sic diffinitur amor ereos est multum fortis et assiduus circa mulieres specialiter propter actum coitus exercendum et talis amor vel talis passio aliquando est sine morbo et aliquando cum morbo. Sine morbo ut in principio ex specie forte impressa [illegible] et a multitudine [illegible] quia [illegible] est causa. Et signum passionis est quando est in principio suspiria profunda. Quando in augmento non suspirat profunde et pulsus est inequalis et elevatur quando audit aliquas delectationes vel quando nominatur illa quam diligit quod est signum magnum quod videtur pulsus elevari et ideo debet sibi multas mulieres nominare. Et quando nominantur sibi [illegible] pulsus. Et curatur [illegible] illa passio [illegible] removendo [illegible] per [illegible]. Et si non per aliud demonstrando mulieres turpes et alia multa turpia. Et ad hoc multum valet

[illegible]

Vetula. Informatam mulieres formose quia homines
nesciunt se facere ita difformes. Et in dicit
amicus 3° capitulo quod quedam homines sunt quibus ars
non est brevior arte vetularum / vel omittendo
eos secundum legem ut dicit amicus de quadam que
videt quendam quem disponebatur ad eam et
fuit uxoratus cum illa delectatur et nunc multum
obedivit nam cogitur quando ille qui causat ethicum
iam est curatus propter quietionem illius. Vel
mordendo mulieres gratiosas. Et similiter inducunt
letitiam et alii cum rebus tristibus quia liberando
ipsos. / Aliter est amor hereos cum morbo vel
in processu et quando ex mala dieta sita et abstinentia
humores extra est propter vigilias et est cum vapor
frigidus multe et ideo dicitur non sit a morbo sed
quasi a morbo quia humoris adustionem. Et causa
huius est per motum multa dieta sita cum illis que
dicta sunt in capitulo solum capitis premetus a multa.
Et ideo primo dicit dignum magis et pyrrha cum lapide
vel domum est. 2° nota quod causa huius passionis
que vocatur amor hereos una est causa efficiens
alia materialis alia formalis et alia finalis.
Causa efficiens est duplex quedam principalis et
quedam dispositiva. Causa principalis efficiens est obiectum
delectabile imprimens suas species in virtute ymaginativa
et estimativa et virtus estimativa mediante
illa specie impressa. Causa efficiens dispositiva
est duplex quedam immediata et quedam mediata.
Causa dispositiva mediata est aliquis trium
sensuum exteriorum sicut visus quando videt aliquam mulierem
pulcram / auditus quando audit eam cantando
vel a pre sensus tactus ut eam osculando vel
amplexando et ista est fortior. Causa dispositiva
immediata est materia que materia compellitur quia inquantum
disponit propter forte ymaginativam extimandum cum
probatur quod ipsa est pulchrior melior et formosior
omnibus. Inmo illud probatur omnis amans ...
Et alibi: Si quis amat / ranam ipsam putat
esse dianam. Et ibi amor vincit primum. Et ibi
Nescio quid sit amor / et amoris nescio modum
Sed scio si quis amat nescit habere modum.
Causa materialis est duplex. Quedam est in quo
et est ... quia in amore hereos
virtus ymaginativa est corrupta vel extimativa
quia credit esse delectabile quod non est. Causa formalis
est assidua cogitatio ad mulierem et actum coitus
et ad hoc inmutat multa complexionis. Et propter hoc
non est bonum iocari cum religiosis et monachis quia
sunt testiculos plenos. Sed finalis causa est
delectatio coitus quam non habeant in opere
habent tamen in mente et hoc sufficiat. 3° nota
quod hec passio potest accidere in omnibus generibus hominum

vel in mulieribus ratione falsi ymaginationis. Et in flegmaticis
propter habundantiam humiditatis quia mulieres plus liceret non
appetant. Et in sanguineis quia multum plus ratione
caloris et humiditatis. Sed non est sic in corporibus
colericis quia quamvis non passiatur in viro appetit et
talis appetitus differt ab appetitu aliorum quia alii
propter similitudinem sed ille propter caliditatem. Ex quo patet
quod vir intensius delectatur in coitu quam mulier
quia calidior est. Sed mulier extensive quia in
pluribus delectatur quam vir. Quia mulier delectatur in
quatuor vir solum in duobus. Primo delectatur mulier
in receptione spermatis viri tamquam magis perfecti.
2° delectatur mulier in expulsione spermatis
proprii tamquam superflui quia non est aliquid quedam
superfluitas aquosa secundum aliquos 2° colligit que superfluitas
non perficit ad generationem secundum ... tertio
delectatur mulier in motu matricis. De quo amicus
3° capitulo sexti 21 capitulo de generatione embrionis dicit
quando aliqua mulier in coitu delectatur quia matrix venit
ad orificium vulve ad recipiendum humorem suum.
Quarto delectatur in fricatione vulve melius circa
collum matricis sicut sunt aliqui medici qui quanto
magis coivit tanto magis appetit quia hoc collum
matricis calidum. Homines enim delectantur in duobus
quia in expellendo sperma et in fricatione membri.
Et propter hoc homines non diu stant super eas
sed aliquando in ... non habent plus sperma aliquando
plus delectant super eas. Quarto nota quare non est ita
in aliis rebus. Et dico quod principaliter causa in coitu
est ille motus. Et sunt quinque cause. Prima
est dispositio melior admodum quia melior sit
nervosa et ideo ubi maior sensibilitas ibi maior delectatio
secundum Galienum quinto de morbo. Et propter hoc delectatur
... sensus tactus in motu illo et tamen in proposito.
2a est causa spermatis per melius inducitur
in genus melius ... quod est in
magna quantitate. 3a est fricatio membrorum
admodum. 4a est operatio virtutis expulsive
quia in coitu actu expellit superfluitatem
et expulsive inducuntur delectationes secundum auctorem
in libro de ... ubi dicit quod ex-
pulsis superfluitatibus felicitatur ... Quinta causa
fortior et similiter ex parte finis ut dicit ipse
quia tantas delectationes posuit deus in coitu
ne propter tantam inmunditiam abhominaretur ab
hominibus quia deficeret generatio et conservatio speciei.
Et bene dicit propter inmunditiam quia quando actus est
completus non vellet esse suspensus ita fetidus
et corruptus et in deus posuit ibi delectationes propter.

Conservationem specierum etc.

Capitulum de catarro

// Circa istam rubricam notandum quatuor. Primo quod
catarrus potest sumi dupliciter. Primo communiter
secundo proprie. // Et potest sumi tertio magis proprie. // Ca-
tarrus sumitur communiter et sic sumitur pro
quocumque humore fluxu ab uno membro ad aliud
Et ideo dicitur catarrus quasi rheuma manans
vel a stomacho ad ~~intestina~~ intestina vel renes
vel ab aliis membris ad juncturas et sic non
sumitur hic quia vel plus extenditur quam
sit per viam derivationis Et propter hoc dicit Ypo-
cras in pronosticorum suorum Reumatizatio ad oc-
mali sic patet quia est nimis dilatata extendit
// 2o sumitur proprie et sumitur rheuma pro fluxu materie
a capite seu a cerebro maxime ad ista membra quia
ad nares fauces et ad pectus Et sic dicitur
maxime quia alii fluunt ad partes nervosas alii ad
stomachum et alii ad alia membra. Tertio magis
proprie quod est fluxus a capite seu a cerebro ad pectus
et sic distinguitur contra corizam et contra branchum
quia coriza fluit ad nares et branchus ad
fauces et catarrus fluit ad pectus sicut patet
in hiis versibus // Dum fluit ad pectus rheuma
dicitur esse catarrus / ad fauces branchus ad
nares dico corizam // Et nota quod hic in rubrica
sumitur catarrus indifferenter ad corizam branchum
et catarrum proprie dictum quia in catarro fiunt mentiones
de coriza sicut de catarro proprie dicto vel dicitur in
capitulo sub illis duobus potest includi branchus
// 2o nota quod catarrus est duplex Quidam qui
causatur a materia calida vel a colera // alius qui causatur
a materia frigida vel a flegmate Et qualiter isto potest
dupliciter causari Uno modo sicut a materia calida vel
frigida per modum dissolutionis quia a calido extrinseco
dissolvuntur humores et a balneo et a mora in
sole et propter ebrietatem calidam vaporosam Secundo
plana in capite faciunt fluere ad partes inferiores
sicut sol facit fluere quia dissolvit glaciem in hyeme
sed in opposito propter dissolutionem fluunt humores
// 2o modo potest provenire catarrus a materia calida vel
frigida per viam compressionis et isto modo catarrus a
frigido extrinseco comprimente membra et in compressione fluunt
humores sicut patet de spongia plena aqua si comprimatur
fluit aqua sive dicitur fluxus flegmatis vel
colericus dum non ad partes inferiores // 3o modo catarrus
potest provenire a materia calida vel frigida ex multitudine
vel quantitate absque alio agente et sic fit
catarrus de materia flegmatica quia de natura sua sine
aliquo agente fluit ad partes inferiores ut in

corporibus plenis et multiplicibus patet quia quantitate
absque alio impellente descendit sicut fluxus
si multa descendat non restringitur dicitur descendere
sine aliquo agente vel comprimente et propter
accidit ista regula // 3o nota quod tres sunt cause ca-
tarri apud medicos primitiva antecedens et coniuncta // Causa
primitiva catarri sunt res extrinsece comprimentes
vel dissolventes vel multiplicantes coleram vel humorem
flegmaticum existentem in cerebro sicut aer calidus vel ignis
vel balnei mora vel aer frigidus vel aer
borealis dissolventes vel frigiditas vel cibaria
frigida vel calida multiplicantia coleram vel multiplicantia
reumata vel quia multiplicant vapores qui dissolvunt
humores in cerebro qui consequenter replent etc. // Causa antece-
dens est humor colericus vel flegmaticus antecedens causans
fluxum in cerebro Secunda causa coniuncta sunt illi
metus humores in actu fluunt a cerebro ad membra
inferiora sicut ad nasum vel ad pectus sive fluat
comprimendo sive dissolvendo vel ex multitudine quantitate
fiat // 4o nota quod habentes caput calidum natura
patiuntur catarrum quia habentes caput frigidum a
causis extrinsecis Secundo habentes caput frigidum
non patiuntur a causis intrinsecis Et causa est quia
qui habent caput calidum habent caput rarum et poros
raros et amplos ideo quando frigiditas extrinseca
eum penetrat et propter hoc tales habentes raros frigiditas
penetrat et frequenter catarrum et corizam Secundo
habentes caput frigidum non patiuntur quia pori
sunt clausi Et propter hoc non est mirum si mulieres
vadunt capite discoperto quia habent capita frigida
et poros frigidos Tertio habentes caput frigidum
patiuntur a causis intrinsecis Et causa est quia
habent calorem debilem et ideo materia cerebri adiunc-
ta non potest ascendere ad superiora cerebri et ideo illa superfluitas
in cerebro existens sine resolutione et generatione ad partes
inferiores descendit etc.

Unum aliud capitulum In

egressione balnei discooperto fuit
causa post exeuntium aut aliud fuit
quando aer frigidus et ventus septentrionalis
et accidit in naribus et palato pruritus et
commotio et sternutatio // Istud capitulum continuatur
ad precedentia postquam determinavit de medicinis passionibus
capitis hic pro complemento dicit de
catarro Et dividitur in duas primo ponit signa
catarri 2o curam ibi patiens // Hic notandum
quod primum est causa propter dicto quia causa est quia
post balneum vel fortem exercitium caput est
calefactum et pori sunt aperti Et ideo si frigiditas
ventus superveniat vel ventus septentrionalis
submittat et comprimit humores qui sunt in cerebro

et sic habent causari fluxionem per viam compres-
sionis maxime si circa frontem sentiatur titillacio
et hoc fit quia in illa materia inducitur calor angustia
et titillacionem seu commocionem ¶ Secundo nota quod
signa catarri sunt duplicia. Quedam sunt signa
simul quod nota cause. Et alia sunt signa et cause.
Signa autem cause catarri calidi sunt quod capiti
sentiatur calor ad tactum vel quod sentiat calorem
vel quod facies rubea vel citrina. Item signum
est cum catarrus calidus est res calida ex qua
solvitur humor calidus et ista sunt sicut cepe allea
et tempus calidum etas calida ut iuvenis vel colerica
complexio naturalis. Item et cum patiens catarro et cum
nares sentiatur titillacio ad exitum caloris et sic quod
catarrus sit calidus quia cause sunt calide multiplicate
ipsum ¶ Signa autem catarri frigidi sunt res com-
multiplicantes flegma aquosum vel frigide compositiones
vel dissolventes ut ventus frigidus Et ad
hoc pertinet iuvenis complexio et etas et tempus et quod descendit
est frigidum et facies pallida seu alba. Item
signa et cause catarri frigidi sunt flegma nasale vel ipsum
frigidum ut si aer sit flaccidus et tempore frigido
patiens catarro et signum est quod accidit a materia
frigida et sic fit ut plurimum Et raro a materia calida
Quia cum accidit sic nisi frigide maxime in eo habundat
flegma Et magis fit in operacionem quam calidum catarrus
¶ Patiens tunc calefaciendus est et capiti suppo-
nendus in quo capitis dum mouetur docet exter-
nis capitis confortacionem pervenire faciet ¶ Hic ponitur
cura et dividitur in duas. primo ponit curam in
catarro ¶ secundo corrige. secunda ibi Qui si corrigi ¶ prima
in duas. primo ponit curam catarri quando passio
est debilis ¶ secundo quando fortis ¶ secunda ibi quando si passio
¶ prima in tres ¶ primo ponit curam catarri
per panni calidi applicacionem ¶ secundo ponit curam per
odoramenta et sternutatoria ¶ tercio per dietam secunda ibi
deinde tercia ibi et caveat ¶ Hic nota cum et
dicere ad hoc quod non est ad sapiens qui hic
ponat nisi cum et valde diffusi tercio cap fen
quarta capitulo de catarro et coriza ¶ Quia catarrus potest
quadrupliciter curari ¶ Uno modo per dimicionem
medicinam per mediam laxativam et resolutivam
sicut illa que applicatur per partem anteriorem sicut panni dicere
¶ secundo modo curatur per alimenta sive ingrossativa
materiam que aliquando in catarro est fluida et aliquando
non fluida Et quando est fluida est in principio
Et incipit ingrossari est in augmento Et in
medio ceteris et bene digestum tunc est in statu
Et hoc quando venit a materia calida per frigida stiptica
Sed frigida debet fieri ingrossacio per calida stiptica
ut est mastix et olibanum mixtorum et sic de
aliis ¶ tercio modo curatur per prohibicionem fluxionis ut
si fluat ad pectus per gargarismata prohibere
fluxionis materie et per pillulas que tenentur sub lingua

¶ quarto modo curatur per distractionem materie ad partem contraria
fluere sicut ubi sit ad pectus distrahatur
materia ad nasum vel vaporosa per caute fieri
in parte posteriori colli vel nuce Et ideo papaver
medium in prosequendo per frequentem inunctionem nares
quia materia que vadit ad palatum propter hoc mandatur
ad nares et ideo sunt convenientes quia materia que
vadit ad pulmonem per nares distrahitur Et si materia
fluit ad nares administretur gargarismata que
trahitur ad os Item per contraria parte curatur catarrus
et quod hoc patet causa prius ¶ Unde valet
patiens calidus quia calidus calidus patiens habet consumere
materiam et removere materiam inductam in cerebro Et sicut
calidus consumit materiam inductam in fluxionem Et loco
huius panni calidi potest applicari aliud calidum resolvendum
sicut sacculus de milio et sale torrefacto vel accipi-
antur .5. vel .1. partes salis torrefacti et milii Vel
sic Recipe milii ℥ i in salis communis ℥ ℥ torrefiat
sic in sartagine vel tegula calefacta et fiat
sacculus ad mediatatem palme et applicetur
et talis sacculus consumit dissolvit et removet
frigiditatem inductam Et per illa intelligitur
sicut sicca vel cimpla et catharpla similia
posita in circa dolores capitis Et audivi
quod magister arnaldus de nova villa accipiebat
sal in quantitate magna et ponebat in
urino et postea panis bene comprimebat et sup-
per anteriorem capitis apponebat et tunc ad
ista salis communis et bene habebat
exsiccacionem materiam flacida ¶ Et si ora defuerit
administretur tale unguentum raso capite et vultum
excepto caveto Recipe stercus columbini gummi
ruve agrestis seminis sinapis castorei ana ℥ i
euforbii ℥ s olei rute quantum i cere quod sufficiat
pulverisanda pulverisentur misceantur omnia et fiat
unguentum insensibile et tunc raso capite debet inungi
convenientissime in parte anteriori quod est valde resolu-
tivum et adtrahit ad se materiam peccantem frigidam
consumendo tamen Item si ora defecerit fiat
cauterium in occipio et postea in commissura si
contingat quod cauterium sit necessarium ¶ secundo nota quod illa
que dicta sunt valet in catarro de materia frigida
quia in catarro causato a materia calida debet applicari
res frigide vel oleum rosarum vel nenufaris et
sicut dicta sunt vel lac mulieris positum super
caput quod alterat ora materiam ¶ deinde nigella
odoratur incipiat et priorum determinacio
Hic ponit curam per odoramenta et sternuta-
toria. Notanda est causa quare valent
odoramenta nigelle causa est quia cum nigella

Recipe pomum ambre

sit calida et sicca. Habet consumere materiam et attrahere
fumum et mala dispositionem etc. Et cum hoc prohibet
fluxum et ideo cum hoc torrefiat et ponatur in panno
lineo in forma rotunda et debet odorari.
Et per illas nigellas intelligit alia odoramenta
calida et sicca que valent in catarro calido
a materia frigida. Vel pomum ambre et potest sic fieri.
Recipe sandali citrini 3 j, ligni aloes storacis
calamite ana 3 ß, nucis muscate, olibani, nucis
cipressi ana 3 j, gariofilorum 3 j, ambre electe
3 ß. pulverizentur subtiliter et non ponatur mastix
quia dissolvit humores conquassanda, conquassentur
cum pistello calido malaxando cum aqua et fiat
pomum in medio perforatum ut possit ex parte
[illegible] fiat sine ambra. Vel sit et vide
bonum odoramentum. Recipe ligni aloes storacis ca-
lamite ana 3 ß, nucis muscate, nucis cipressi, oli-
bani, costi ana 3 j, nigelle torrefacte 3 ij, fiat
pulvis et ponatur in panno lineo in forma rotunda.
Etiam pulvis quo ante dixi et sic fit perforetur
pomum et impleatur pulvere olibani et decoquatur
pomum sub ambra et odoretur vel teneatur ad caput
lecti. Secundo nota quod illa que dicunt in catarro
calido a materia frigida quia in calido a materia calida debet
applicari frigida. Verbi gratia sandali rosarum et
ponatur potius in coma solidis capitis preveniret
a cola. Hic obicitur quod fumigatio non valet
nec competit in catarro secundum Galienum secundo prognosticorum
[illegible] illo cum fumigatio cum reumate. Idem
Avicenna 3° canonis fen 4ta capitulo de catarro et coriza
ubi dicit quod fumigatio est nociva. Dicendum
quod fumigationes competunt in catarro post digestionem
considerandum uno modo ante digestionem materie et isto modo
non valet quia provocant maiorem fluxum et ma-
iorem motum materie et malicia cum fumigatio sit
motus fortis et attrahit materiam ab aliis membris
ad ipsum cerebrum et ideo est mala. Alio modo
post signa digestionis seu maturationis et illo modo
valet quia tunc facit ad evacuationem et tunc
non provenit a malicia materie stimulantis nam
et est bona quia fit a forti virtute evacuante
humorem nocivum. Et caveat ne supinus
iaceat et comedat parum a vino quoque
abstineat. Hic ponit materiam pro dicta ubi
notentur duo. Primo notanda est causa quare
non debet cubare supinus qui habet catarrum.
Causa est quia timendum ne propter talem decubitum
materia currat ad nervos et ita causetur paralisis
vel spasmus quia nervi oriuntur a parte posteriori vel
a nucha. Et materia non habet aliquos meatus

et ideo descendit ad nervos. Sed qui cubat
super ventrem vel latus tunc fluit ad alia loca
et tunc non est tantum timendum. Secundo pro abstinentia
consumitur talis materia catarri quia calor naturalis non
habens materiam in quam agat agit in materiam faciendo
catarrum. Quare debet abstinere a vino cum est [illegible]
in [illegible]. Causa est quia licet dissolvat illius
quod vaporosum est cum sit calidum. Et si bibat
bibatur ante minus quam plus et bibatur calidum. Secundo nota
quod per hoc intendit alia vel res non naturales sit
sompnus diurnus. Vel dormiens et [illegible] per prandium
quia tales vapores in sompno non sunt consumpti
et illi vapores retenti in capite causant catarrum
et illi qui parum dormiunt sunt catarrosi quia quando
sompnus brevior tanto magis consumuntur vapores
et ideo dicit quod sompnus diurnus non competit.
Similiter exercitium super plenum valet in secunda
quia per exercitium super plenum consumitur residuum. Sed
non ita in primo. Et non competit motus
motus ignis quia dissolvit materiam morbi. Et finaliter
non competit ignis de carbonibus quia ille generat
dolorem capitis. Ut si fiet passio de approximatione
parum tali allemanni non sunt neque minuit
propter ipsum fiat flebotomia de cephalica. Hic ponit
materiam quando passus est fortis. Et primo qui est sine
febre, secundo qui est in febre, secunda ibi Ut si neque.
Primum in duas. Primo ponit curam per flebotomiam, secundo
per medicinas, secunda ibi Et solutive. Contra istam partem
obicitur. Verum videatur causa patet. Et videtur
quod flebotomia nullo modo competit, ymo noceat.
Illud quod est causa fluxus humorum non competit
in catarro. Sed flebotomia est huiusmodi, ergo. Maior patet
ideo est fluxus humorum. Minor est Avicenne primo
canonis fen 4ta capitulo [illegible] in principio ubi dicit quod omnes
humores flebotomia commovet. Responsio est secundum
[illegible] est [illegible] quod catarrus post digestionem
quia vel a materia frigida vel calida. Si a materia frigida
nullo modo competit flebotomia nisi si materia est digesta
corpore existente pletorico et tunc non timetur de
fluxu humorum tunc competat ad evacuationem pletorie
aliter non quia tunc augmentaret fluxum materie.
Vel potest provenire a materia calida et hoc dupliciter
vel quia materia fluit interius vel ad [illegible] vel ad
[illegible] vel ad [illegible] et tunc non competit quia
tunc materia trahetur ab [illegible] ad interiora et tunc provocaretur
maior fluxus. Sed ante trahatur ad [illegible] potest
competere flebotomia vel in plurimum vel cephalica
quia tunc materia trahitur ad venas. Et [illegible]
quod non quia tunc augmentat fluxum materie. Dico quod
plus iuvat quam ledit quia evacuat sanguinem de

Intrinsecus et evacuat materiam cum isto sanguine
et in hoc patet solutio ad rationem // Ad aliam quod dicitur
nisi faciat maiora iuvamenta quam nocumenta
Si materia fixa maxime corporis digesta in corpore
plectorico Et quod non est timendum de fluxione
humorum tunc aperitur flebotomia alio modo non valet
// Et quod hoc patet quia illa materia est multum
calida vel digesta et si catarrus vadit ad
venas quia non infrigidaret primo magis calefaceret
ille pannus // 2o nota quod antequam fiat flebotomia
in omni catarro quocumque modo sit tunc est prohibendum
fluxum materie ne per flebotomiam provocetur fluxus Et
ideo dicit gordonius quod flebotomia in principio est fugienda
// Et ille fluxus materie prohibetur dupliciter
Primo per gargarismata Alio modo per pillulas
retentas in ore Et ideo fiat istud statim
in omni catarro Recipe syrupi de papavere dyamoron
ana ℥ ii aque rosarum dulcis quartam j. vini malagranati
℥ s misceantur et gargarizetur actu te-
pido —— cum dicit quare non ponis acetum
dico quod subtiliat —— pono vinum malagranati
quia inspissat // pillule pro eo tales et hoc
in materia calida Recipe seminis papaveris albi ℥ ii
dragaganti gummi arabici opii croci ana ℥ s seminis
portulace seminis lactuce ana ℥ j. ponitur opium
ad refrenandum penidiorum amigdalarum ana
℥ j pulverisanda pulverisentur subtiliter misceantur
omnia cum syrupo de papavere et fiant pillule compresse
ad quantitatem lupini // Gargarisma prohibens
fluxum materie pro eo tale Recipe mirre olibani
ana ℥ j. nucis cipressi nucis muscate mastices
ana ℥ s fiat pulvis et bulliat in lb j vini
stiptici usque quo redeat ad lb s coletur et cum
colatura fiat gargarisma // pillule ad idem
Recipe storacis calamite olibani ana ℥ j s carnium
uvarum passarum bene purgatarum penidiorum ana ℥ ii
opii croci ana ℥ s pulverisanda pulverisentur
subtiliter conquassanda conquassentur misceantur
omnia cum ydromelle et fiant pillule compresse ad
quantitatem medie fabe et teneatur una sub lingua
die et nocte // Et solutiva ad rationes que
non apparent sit est vel decoctio quia in potu
sumitur quando tussis patientem et in pectore aspirat
patientem habet et indiget ventris solutione Que
sit Recipe iuiubarum x sebesten xxx passularum
enucleatarum ℥ x violarum siccarum ℥ iii radicis
liquiritie fracte ℥ v. seminis citrinarum x coquantur
in tribus lb aque donec redeat ad venas
coletur et in colatura dissolvatur cassie fistule
℥ iii et terebentine ℥ x // Hic ponit omnia
catarri per medicinas dicit quod si fluxus sit non

omnia catarrus debet administrari medicina laxativa
et ponit receptam in textu // Circa quod notandum
duo Primo quare medicina laxativa competit
in catarro calido quando materia est calida quia que
in illa recepta ponitur evacuat coleram ut
cassiafistula et similia Et alia ponitur que sunt
lenitiva et ideo bonum est quod in materia calida et pectore
administrari sine digestione quia est lenitiva et sufficit
bona removens tussis lenitiva et lenificans
// 2o nota quod si necesse sit quod detur medius fortis
medicina in tali catarro debet precedere syrupus digestivus
// Et syrupus digestivus in materia calida descendente
ad pectus debet esse talis Recipe ordei mundi ℥
iiii seminis papaveris albi quartam j. iuiube sebesten
ana xx numero florum violarum florum nenufaris rosarum
rubearum ana ℥ j. panis zuccari albi quartam iiii fiat
syrupus diligenter clarificatus usque ad lb j et administretur
cum aqua decoctionis ordei // post syrupum debet
administrari talis medicina Recipe florum violarum
nenufaris ana ℥ j. prunorum damascenorum x
tamarindorum electorum ℥ s fiat syrupus decoctio
in qua dissolvatur cassie fistule bene purgate
medie ℥ j. electuarii de succo rosarum vel diaprunis
℥ iii fiat colatura usque ad quartam j et ℥ s malaxentur
cum modico syrupo et administretur in aurora Vel
sic Recipe electuarii de succo rosarum ℥ s malaxentur
cum modico syrupo nenufarino et fiant pillule
ad quantitatem ciceris et administretur in introitu lecti
// Electuarium competens in catarro de materia calida
Recipe diaprunis dyadragaganti frigidi ana quartam j.
succi rosarum ℥ ii penidiorum candi subtiliter
pulverisati ℥ j. Et si est delicatus addatur
prunorum numero xx misceantur Vel sic Recipe dya-
dragaganti ℥ s pulveris dyapapaveris ℥ ii
candi ℥ j penidiorum quartam s aque rosarum quartam j
panis zuccarati albi quartam iii fiat electuarium
—— Sed syrupus digestivus in materia frigida
potest esse talis et bene notetis quia talis ut
plurimum contingit quia sunt hic catarri ubi est
fluxus ad pectus et tunc debet prohiberi fluxus
ad pectus Recipe enule campane radicum yreos
ana ℥ j ysopi capilli veneris ... ana ℥ j
liquiritie uvarum passarum bene mundatarum ab
arillis fiat syrupus ista sunt pro pectore // Etiam
pro capite ad prohibendum fluxum Recipe mastices
olibani ana quartam s nucis muscate nucis cipressi
ana ℥ s mellis rosarum quartam iii fiat syrupus clarificatus
usque ad lb j et administretur cum decoctione liquiritie
// Et medicina laxativa post syrupum debet
esse talis Recipe pillularum cochiarum ℥ j et ℥ s agarici

Nota

electi ʒ ß sal gemme q[ui] in pulin[?] sanda pul[?]
misceantur subtiliter misceantur cum malaxando
cum ypromelle sed cum aqua salvie et fiat
pillule ad quantitatem ciceris et ad mensuram in [illegible]
lecti // Ellom [illegible] tale ℞ [illegible]
cinamomi ʒ i ß storacis calamite ʒ ß ligni
aloes mastic olibani ana ʒ i liquiricie cu-
mini [illegible] passularum [illegible] pinguium ana ʒ i candi
ʒ ß zucchari albi lb i fiat ellom Et [illegible]
ellom [illegible] qualibet nocte in [illegible]
[illegible] albi [illegible] [illegible]

Quod si neque flobotomia profecerit neque ventris solutio
et materia ad pectus descenderit et commovetur tussis
et febris illico flobotomia fiat / Hic ponit cura
catarri cum febre. Et dividitur in duas primo ponit
cura catarri que venit cum tussi sicca, secundo quando
materia est humida 2a ibi Et postquam [illegible] prima
in duas primo facit quod dictum est 2o ponit cura
per dieta 2a ibi Et paciens. Hic sunt notanda
duo primo quare cum est [illegible] quare non competit
flobotomia et evacuatio ventris et si superius facta
competit flobotomia Causa est quia flobotomia et solutio
ventris non proficiunt [illegible] et [illegible] non
ponit [illegible] et quando [illegible] est
quia materia descendit ad [illegible] venas Et [illegible] hoc
est febris quia materia vadit ad venas et [illegible]
quia aliter non esset febris [illegible] materia
calida competit flobotomia [illegible] dictum est [illegible]
quando materia est matura competit flobotomia [illegible] in
pluresis quando materia fluit ad venas et [illegible]
apostema per viam [illegible] competit flobotomia
sine dubio quando materia est [illegible] per viam congestionis
non competit // 2o [illegible] isto casu quando descendit
materia ad pectus a capite et fit mali accidentia
[illegible] est [illegible] materiam ad partem [illegible] Et [illegible]
[illegible] duplex [illegible] quod si materia descendit ad pectus
trahatur usque nasum et [illegible] medium
et est speciale remedium ℞ [illegible] ʒ ß piperis
ʒ ii musceata [illegible] malapado cum succo [illegible]
et fiat massa et modicum cum cultello calefiat
ad ignem et apponatur in nasum et videbis [illegible]
[illegible] distillat // Vel sic ℞ [illegible] piperis
[illegible] ʒ ß piperis [illegible] saxifragie
[illegible] ana ʒ i muscata et bombix
[illegible] in [illegible] naribus imponatur

Et paciens a carne abstineat et vino
et in potu sumat aquam ordei et [illegible]
violarum quod dum calor [illegible]
et tussis fuerit sicca et aspera // Hic ponit

cura per dieta Hic notanda duo primo quare
a carne et vino [illegible] abstineat Causa est quia [illegible]
[illegible] febri [illegible] sit calida et humida
Quare competit aqua ordei Causa est quia
infrigidat et humectat pectus et lenit etiam
ingrossat materiam et valet in materia calida
Et si materia est frigida [illegible] bullie cum aqua de-
coctionis ordei et aqua decoctionis capilli
veneris vel liquiricie quia talia competunt quando
materia est frigida Et posset competere [illegible]
et [illegible] in [illegible] quia humectat et febri
[illegible] competit // 2o non quia tussis
[illegible] duplex uno modo per malam [illegible]
[illegible] mala
[illegible] sicca et ita non sint ~~alio modo ratione~~
~~[illegible] ratione indigestionis materie quia materia est subtilis~~
Unde non quod tussis [illegible] sine
materia sed est in singularis [illegible]
quod non sit materia vagans in stomaco Alio modo
ratione [illegible] ratione indigestionis materie quia materia est
subtilis et liquida non obediens virtuti expulsive
quia sicut nimis grossa non potest expelli a corpore
ita nimis subtilis liquida [illegible] sit mollificiens
in [illegible] ibi Expuitur [illegible] ubi dicit
quod non expellitur [illegible] vel ratione grossiciei vel
ratione liquiditatis et ideo quod materia sit reducta
ad mediocritatem et isto modo sumitur hic Et
quando materia est liquida [illegible] est [illegible] obediens
virtuti expulsive Ideo competit illa quod materiam
ingrossat et reducat ad medium et hoc est
ratione [illegible] reducta est ad medium quia
sic obedit virtuti // Et postquam [illegible]
calor et tussis sedata fuit et mollificata
et screare incipit hec decoctio quamque die
cum mirabola violarum danda est donec pectus
mundificetur et tussis sedetur et vox clara reddatur
℞ [illegible] iuiubas [illegible] sebesten [illegible]
passularum albarum enucleatarum ʒ x liquiricie
[illegible] ʒ v coquantur usque ad dissolutionem
et colentur et dentur [illegible] sero et mane ʒ iii in
potu cum mirabola violarum ʒ v. Hic ponit
cura catarri quando materia est humida Et dividitur
in duas primo facit quod dictum est 2o remittit
nos per cura tussis 2a ibi Si vero tussis [illegible]
Hic ponit [illegible] competit quando materia catarri
non est calida et cum materia non est digesta quia digesta
materia expellitur a [illegible] et [illegible] competunt lenitiva
et humectantia et ut facile expulsione
fiat quia expulsio [illegible] per humidum sit
[illegible] per [illegible] Et [illegible] competunt frigida
et humida magis quando est de materia calida quod si esset

de ma frigida. Et nr compeit propius
liquiritia cu qua decoct no admistretur
siru violaru qr minia lenitas faciebat ea
2 dentr 2 m dr 3 d. de siro violaro 2c
Si vo tussis inueterata fuerit dum q per
masit nc eu de qualit curada eit eu de
tussis cura tractabimus Hic remittit nos
p cura tussis antique Ubi no q cura tussis
pt ee duplx Uno mo ex mltitudine mae
ut qn ma est multa gnc distillas ad pectus
2o rone debilit membri madant 2 rone
debilit membri recipientis Mandans ut
qn cerebru est debile no potens guberne
nutrimentu ad fin nam 2 sic remanent supfluitates
que descendunt ad pectus 2 spalit qn pectus
est strictu 2 debile a pncipio natiuitatis sine sit
debile in gnre siue in compoe ut i pectore
stricto defluunt Similit rone membri recipientis
qr debile Ideo in antiquis pt ee cu plon
gatione curatur Quod si cursus i naribus
dum pseuerauit 2 no fuit calor i fluxione eit
restringendus subfumigando nares p attract
~~monu~~ Hic ponit cura corrige 2 est fluxus
humoru ad nares Et diuidit in tres primo ponit
cura corrige in gnali 2o qn pueit a ma frigida
2 qn pueniunt a ma calida 3o ponit cura i
spali qn pueniunt a ma calida 2a ubi 2 s 3a
de s in calido Primo no quare valz subfu-
migatio Causa est qr est stiptica 2 calida et
psumet fluxum humoru ad ipm nasum 2 restrin
maz facere corrigi 2o no q qm Illa
subfumigatio possit fi cu multis cu spalit valz
fi cu duobus P1 est subfumigatio nigelle
2 ponitur sup regulaz candentem asspso vino
et pea puluis nigelle ponitur desup Ut
paties possit recipe fumu Similit valet
subfumigatio fca cu olibano mastice 2 ligno
aloes positis sup prunas Ita q puluisentur
oia excepto sandalo 2 paties recipiat
illu fumu qr ponitur sup prunas Sub
fumigatio vino istoru valet Et si q p
nares effluit subtile 2 acutu ac acutu fuit
subfumigatio fiat ex sinfine pmo infuso in
aceto aut ex fabis aut ex ordeo p excor
ticato pea exsiccato 2 in aceto infuso
et pea exsiccato aut zuccharo albo aut
sandalo albo Hic ponit cura corrige
qn pueniunt a ma calida mag in spali Hic
Notandum duo P mo quare subfumiga sinfine
positi in aceto cu sit calidu ma quare videt
q no competit Dicendu q competit

licet sit calidu cu in aceto ponitur acquirit
frigiditate et ptr similitudine quam hz 2 acquisiuit
habet vim claudere Similit valent
fabe 2 ordeu qr qn ponitur in aceto acq
rit maiore frigiditate Similit causa
succhari 2 sandali 2 rose 2 silia 2o no
q p istis subfumigationes insup multiplices
silicet Una est sinfine grossu decoqt
in aceto rubeo 2 fumus recipiatur p nares
Vel sola subfumigatio aceti fusi sup lapide
candente Similit subfumigatio fca de de corice
ordei rosis in ... 2 fus papiris albi
et est valde bona Et si neqz calor
neqz rubedo in facie fuit subfumigatio
fiat ex costo aut thure hec maz subfumigatio
fluxum restringit Hic ponit cura corrige
qn puenit a ma frigida Hic no quare valent
illa Causa est qr qn apz tale diu sig
q no puenit a ma calida s puenit a ma
frigida. nc competunt calida qr si ma eet
calida. nc competerent frigida stiptica Et
i frigida ma stiptica calida Et p illa multa
sibi silia dicta sup in capitulo pmo 2c

Capitulum IIIIm de obtalmia 2c

Circa istam Rubricam sunt duo notanda
In gnali Et tria in speciali De obtalmia
pmo no 3m Quid est oculus dico q oculus
dicit diffinit 2m Johanicium Oculus est membru
instrumentale Cuius 9o est humida for ronida
cu quadam planicie ex septe tunicis 2 tribus
humoribus pfecte compositum Dr membrum
instrumentale qr e membru instrumentale videndi
Dr q complexio eius humida qr aquae
a pdnio in oculo ut pz aut in de spbus 2 spau
Causa quare terra no est a pdnio est quia
terra ppter grossitiem impediret visionem
spiritus visibilis Quare no ignis vel
aer Causa est ppter eoru subtilitatem qr de
facili dissoluuntur Dr eius for ronida
ut oculus eet magis remotus a nocumentis
exterioribus Na forma ronida est remota a
lesione q forma alia 2m a 2o analiticor et
3o celi et mundi ... dicitur in mote
ubi dicit q ppter hoc castella fiunt rinea
rotunda ut machina no possit nocere Et
est cu quadam planicie et no totus rotundus
ut ipse visibilis habeat in oculo visione
fixa qr si ex toto eet rotundus no haberet
visione fixa magis in oculo q in alio medio
Et ideo dicitur q est ex septe tunicis 2 tribus
humoribus Et ppter hoc ut oculus sanus ...

Ab oculo hominis etc. quia licet componantur
oculus etc. ex septem tunicis et tribus humoribus
non in hoc proprie descendes per modum oculi videtur
Secundo nota anathomiam oculi aliter non possem
videre etc. Circa quam sciendum est quod in
medio oculi est unus humor qui vocatur cristallinus
et est pars principalior oculi. Causa est quia hic
plus de dispositionibus requisitis ad visionem quam
alia pars oculi de dyafonitate et puritate nam
est multum purus et dyafanus et hec faciunt
multum ad visionem et hic est in medio sicut
rex in regno et sicut cor in corpore propter suam
principalitatem. Post istum humorem versus partem
posteriorem est alius humor qui vocatur vitreus
et ex isto humore nutritur humor cristallinus
Et propter hoc dicitur post ipsum ponitur quia non
nutritur quod aliquid sit medium inter nutrimentum et
nutritum. Post istos humores est tunica que
vocatur retina et hec oritur a rete mirabili
et dicitur retina quia facta est ad modum retis et
est porosa et dyafana ut possit remittere
humorem vitreum et cristallinum. Post istam tunicam
est alia que vocatur secundina et hec oritur a pia
matre. Et post istam est alia que dicitur conjungi(?)
a cranio et dicitur scliros vel potius dura fortis
et hec oritur a dura matre. Et tunc anathomia
partis interioris. Sed post humorem cristal
linum versus partem exteriorem est illa tunica sub
tilis que vocatur tela aranea et est subtilis
et diafana ut non impediatur receptio specierum
visibilium in humore cristallino et illa oritur
a tunica retina que ordinatur post humorem
vitreum et recte sicut ut due scutelle que
conjunguntur secundum oram includentes in se duas
humiditates scilicet humorem vitreum et cristallinum
Et post istam tunicam est humor unus qui
vocatur albugineus et iste immediate situatur
inter tunicas exteriores et illa est superfluitas
humoris cristallini et propter hoc ponitur sicut
ibi quia ex quo est sua superfluitas melius
est quod ledat humorem cristallinum Et propter hoc
posita fuit una tunica in medio illius scilicet
aranea quod non fuit de humore cristallino
et vitreo quia humor vitreus est eius nutrimentum.
Post istum humorem albugineum est una
tunica que dicitur uvea et est perforata et eius
foramen dicitur pupilla et fuit sic perforata
ut species visibiles possint transmitti ad humorem
cristallinum et oritur a tunica secundina et
recte se habent ut due scutelle magne
que conjunguntur secundum oram itaque includunt

alias duas precedentes. Post illa est alia
que dicitur cornea quia videmus quod eius color
est ad modum cornu lucidi et ista oritur a tunica
grossa scilicet sclirotica et recte se habent ut due scutelle
magne quarum una cum alia(?) secundum oram conjungitur. Inter medium(?)
debet alias duas scutellas et hoc patet
declarare de cepe quia una tunica super exteriorem est maior
et alia minor et sic quod in vicinum(?) profundum. Sed
ultimus est alia tunica que dicitur conjunctiva et ista est
alba et circumvolvit totum oculum et habet
ortum a cute exteriori cranei. Circa sit tria nota
de obtalmia in speciali quantum modicum de obtal
mia. Dico quod obtalmia est duplex quedam vera
et quedam non vera. Obtalmia non vera
est illa que solum causatur a causa extrinseca
sine fluxu humoris ad oculum sicut a pulvere
vel a fumo et sic de aliis causis extrinsecis
quia ibi remittitur humiditas oculi que impetu
resistentie occupat maiorem locum ita quod ibi
videtur quod ibi sit apostema et vocatur non vera
quia non fluit humor ad oculum et hec obtalmia
de facili curatur quia remota causa extrinseca humiditas
oculi de facili removetur sicut illud quod fluit
fluere humores. Alia est obtalmia vera
et hec causatur ex fluxu humorum ad oculum
et aliis rebus extrinsecis et causa vera quando maior
vero quando humiditas conjungitur in porositatibus quiete(?)
propter tumorem partis naturalis et per quas apparet. Et ut
plurimum talis obtalmia causatur ex sanguine
Et signum huius est rubedo oculi et motus
multe lacrimarum et limpiditas. Et aliquando causatur
apostema a colera. Cuius signum est quod rubedo
oculi declinat ad citrinitatem. Unde in qualibet
obtalmia est rubedo quia venit sanguis et
dolor autem est ad illum locum et dolor cum mansione(?)
et pauce lacrime et limpiditas quia humor
est subtilis. Aliquando causatur ex flegmate et signum
est quia rubedo oculorum tendit ad albedinem
et non oculorum est magna dolore cum remissione.
Aliquando causatur a melancolia et hoc fit ut plurimum quando
per viam congestionis. Et signum est quia rubedo
oculi vergit ad nigredinem vel subcitrinitatem
dolor modicus vel quasi nullus paucitas
lacrimarum ac limpiditas quia humor est subtilis.
Secundo nota quid sit obtalmia. Dico quod
obtalmia secundum auctores sic diffinitur Obtal
mia est apostema calidum conjunctive Unde omnis
obtalmia causatur aut ex humore frigido
ut ex flegmate vel melancolia vel propter motum sanguinis

et spiritus ad oculum calefiunt humores vel
per putrefactionem et ita calefiunt naturaliter vel acci-
dentaliter. Naturaliter a colera vel sanguine
quia sunt humores calidi permixti per putrefactionem
quia sunt acquirunt calorem. Et nota non quilibet
oculus magis contingit obtalmia et in qua
etate et in quo tempore. Dico quod magis oculis
magnis quam parvis quia plures superfluitates
ad oculos magnos delegantur quam ad parvos
tenet patet quia grandes sunt laxiores et propter
hoc pervii videntur. Humores oculos mag-
nos quam parvos quia magis eorum spiritus disper-
guntur. Et tercio in qua etate dico quod magis
in puericia propter corporis humiditatem et corporis
mollitiem et teneritatem quia sunt et sunt membra
tenera et mollia et de facili receptibiles
superfluitatum. Et tercio in quo tempore dico
quod magis in vere quia illud tempus est calidum
et humidum quia in tempore veris pori aperiuntur
et dissolvuntur humores ratione caloris et superfluitates
in hyeme coagulate dissolvuntur a caliditate
aeris et de facili fluunt ad oculos et causant
apostema in ipsis oculis. Sed queritur

Vnde ea que in oculis alba

sunt in rubedinem mutata fuerint
fluxerit ex lacrime et in angulis
oculorum lacrimalibus limpitudo collecta fuerit
dicimus tunc egrum pati obtalmiam. Istud
capitulum continuatur ad precedens in hunc modum
postquam tractavit de passionibus cerebri
et capitis. Hic determinat de passionibus oculorum.
Et dividitur in tot partes quot sunt passiones
pertractate. Et dividitur quod primo sequitur primo determinat
de obtalmia secundo de ulceribus oculorum secunda ibi Cum
in oculo. Prima in duas. Primo ponit signa
obtalmie. Secundo ponit curam secunda ibi In principio
vero. Prima in tres. Primo ponit signa obtal-
mie. Secundo signa fortitudinis. Tercio ponit signa
debilitatis eius malitie secunda ibi Et quanto
tercia ibi Debilior autem. Dicit in angulis o-
culis qui continentur sunt versus nasum. Hic
notatur dico. Primo quod obtalmia fit contra naturam
quemadmodum alia apostemata calida. Sed propter
augmentum sanguinis et declinationes. Propter quid
obtalmie est quia talis limpitudo aquosa
vel fleumatis fluit ad oculos. Secundo quare
est quod limpitudo incipit ingrossari. Secundo
dicit est quod contineat ingrossata et desic-
cata et vincta claudens oculos. Secundo declinatio

est quod tale accidens incipit diminui et consumi.
Secundo nota quare illa que sunt in oculis que
sunt alba apparent rubea. Causa est quia fluxus
sanguinis est ad ipsas tunicas quia quamvis alie
cause aliquando sunt frigide tamen ratione doloris
affluit sanguis et magis vel minus secundum
diversitatem humorum peccantium et cum humor sit rubeus
facit rubedinem. Quare fluunt lacrime
causa est propter multitudinem superfluitatum ad oculum
descendentium. Quare limpitudo causatur
quia limpitudo fit scilicet a calore primo per nostram
super illo tamen. Et si lacrime cum per causam
duplicem. Vno modo ex multitudine superfluitatum
aquosarum descendentium ad oculum que non possunt
continere in minimam ratione malitie et multitudinis
quare non possunt contineri in fistulis oculorum et hoc modo
sunt hic. Alia causa est debilitas debilitatis
virtutis retentive non potest continere in suam
membrorum et ideo continentur in illam limpitudinem
in angulis lacrimalibus quia ille hic sunt magis
apte quam in aliis partibus. Et quanto plus
similis? materia vehementia aut ipsorum fuerit
mediano tanto erit obtalmie malitia sive
fortitudo aut eius debilitas. Hic ponit
signa fortitudinis et debilitatis obtalmie et
dicit quod quanto accidentia fuerint fortiora
et debiliora et in hoc erit obtalmia debilior
aut fortior ut cum est magna rubedo
vel dolor magnus vel remissio illorum
accidentium. Et notandum est ea propter quia accidentia [illegible]
sequuntur morbum sicut umbra corpus et sicut effectus
suam causam ut hic a calido secundo de anima et
morbo. Et fortitudo effectus sequitur fortitudinem
sue cause et debilitas debilitatem. Ergo fortitudo
vel debilitas accidentium sequitur ex fortitudine
vel debilitate morbi cum accidentia sint effectus
morbi. Debilior autem obtalmia est cum [illegible]
alba oculorum videntur inflata et adeo elevata
ut oculos cooperiant mirabiliter et palpebre
inverscentur. Hic ponit signa quando obtal-
mia est in sua debilitate malitia. Dicit quod debilior
obtalmia est illa in qua albedo oculi est inflata
et tantum elevata quod excedit tunicam corneam
et eam cooperit et tamen palpebre inversantur.
Hic est notandum quod secundum Hayzione tres sunt
species obtalmie. Vna est que curatur a causa
extrinseca ut a pulvere fumo et ista sanatur causa
nisi per illas causas extrinsecas prohibita fluxum
humorum quia tunc de flamma et alia remedia
applicanda. Causa intrinseca ut a fluxu aliorum

humoris pro ad oculum / alia sive 2a species
est que fit a materia extrinseca adveniente humores
ad locum non in apparens nisi aliquis fit rubedo
Sed 3a species obtalmie quam materia a materia intrinseca
vel ex fluxu capitis alicuius humoris quando
notabiliter totam substantiam oculi cooperitur et per-
turbatur et hoc fit ex multitudine superfluitatum
que descendunt ad oculum Et hec species est deterior
Et causa quia propter multitudinis superfluitatem impeditur
transitus [illegible] visibilium ad oculum et fit totius
magne opilationis [illegible] in visus
ideo est deterior / In prima vero curationis
obtalmie cephalicam est minuenda ex
manum vel brachio parte contraria in qua est
dolor [illegible] nisi [illegible] sunt aliter
[illegible] Et quanto sunt fortiores obtalmia-
tico plus minuendum est de sanguine
Hic ponit curam Et dividitur in duas primo
ponit curam obtalmie cum declarationibus / 2o que
est in declaratione 2a ibi quantum ad primam [illegible]
primo ponit flebotomiam / 2o per medicinas
laxativas / 3o per [illegible] / [illegible] per ea que appli-
cantur ab extra 2a ibi Item venter / 3a ibi
Eger quoque / [illegible] ibi quod si ista dicit in
manum per ampli vena capitis inter pollicem
et indicem Sed in brachio [illegible]
Circa partem notandum duo / primo quod ad hoc quod
in obtalmia fiat sed flebotomia de parte opposita
due conditiones requiruntur / primo rasis
quando dicit in hoc aliis auctoribus et specialiter
[illegible] / prima conditio est quod sit in corpore
maxima plenitudo quia ad removendum plectoriam
bonum est facere flebotomiam de parte opposita [illegible]
dicunt et alii dicunt quod prius debeat fieri de
saphena eius dextre [illegible] sed fit de
basilica ut ponit ysaac in libro de passionibus
oculorum quia [illegible] sanguis ab epate quod est
fons humorum Causam reddit quod rasim
quia in flebotomia [illegible] sit due diametri
2m [illegible] primo [illegible] 3o ad [illegible]
quale et quantum sed [illegible] et ideo non est
primo fienda flebotomia licet sit magna plectoria
ut dicit [illegible] Sed primo de saphena
2o de basilica eius dextre partis / 2a conditio est
quod materia sit in fluxu quia materia non existente in
fluxu non sed fit flebotomia de brachio contrario
ideo dicit rasis nisi [illegible] et non competit
[illegible] Sed [illegible]
Sed semper in obtalmia est fienda flebotomia

de cephalica quando materia est in fluxu dum in
non sit prima plectoria quia si [illegible] non
competit quia per colliria et aqua per resolutionem
materia [illegible] apparebit / 2o nota
quod post flebotomiam de cephalica competit flebotomia
de vena frontis vel de venis que sunt
in angulis oculorum / Sed alii in obtalmia
antiqua [illegible]
[illegible] venas seu arterias tempora
scilicet [illegible] et [illegible]
[illegible] ut non [illegible] nutrimentum membris
Alii ponunt de venis que sunt retro aures
Et loco flebotomie competunt ventose posite
in parte posteriori capitis vel parte posteriori colli vel
posite in spatulis in [illegible] cum scarificatione
Unde si ambo oculi sunt infirmi tunc de brachio
utroque fiat flebotomia / vena [illegible] antiqua [illegible]
[illegible] flebotomia [illegible] quia tunc competit flebotomia de aliqua
parte passio [illegible] de sanguine quia est magis
fluxus et ad prohibendum competit et sic / Item
venter [illegible] et [illegible]
et [illegible] solvendus est / Hic ponit
curam per medicinas laxativas [illegible]
[illegible] solventium [illegible]
[illegible] et prima / Hic est notandum dum
quod dicit rasis hic [illegible] qui causatur obtalmia
a materia calida ut a sanguine vel colera
[illegible] et prima et [illegible] si con-
tingat quod sit [illegible] dolor [illegible] sine
digestione precedente quia materia est furiosa totius
[illegible] dolor [illegible] de dolore
[illegible] Sed si non sit [illegible] dolor [illegible]
[illegible] signa que dicta sunt supra [illegible] de dolore
capitis procedentis a colera Sed si materia fiat obtalmia
de materia frigida competit aliud digestivum et aliud
laxativum Et procedentia a flegmate competit digestiva
et evacuativa dicta supra [illegible] de dolore capitis
procedentis a flegmate Sed [illegible] quod in digestivo [illegible] no
[illegible] herbe apparere oculis que sunt scilicet [illegible]
[illegible] eufrasia / betonica celidonia [illegible]
[illegible] feniculus et ruta / Sed si a melancolia
competunt digestiva et evacuativa supra posita in
capitulo de dolore capitis procedentis a melancolia et quedam
herbe [illegible] que digerunt et subtiliant
materiam flegmaticam et melancolicam / Eger vero [illegible]
et vino et a rebus dulcibus abstinere sed et
[illegible] / Hic ponit curam per [illegible]
Hic est nota causa quare vinum [illegible]
et res dulces non conveniant quia [illegible]
humores qui [illegible] fluunt ad oculos
Et specialiter qui causatur a sanguine abstinendum est /

non bene

ab illis. Quandoque autem sic abstinere causa est
quod per abstinentiam superfluitates consumuntur quando
calor naturalis non invenit in quod agat.
Quod si ista non sufficiunt, sicut albumen
in lacte puellam lactantis frequenter et crebro
distillandum. Dicit ponit tria per ea que
applicantur ab extra. Et dividitur in tres. Primo facit
quod dictum est. Secundo ponit alia que competunt
in obtalmia. Tertio ostendit a quibus est cavendum.
Secunda ibi Et egeri. Tertia ibi Et caveat. Adhuc
in duas. Primo facit quod dictum est. Secundo docet
removere turpitudinem contingentem in obtalmia.
Secunda ibi Et si turpitudinis. Dicit in oculo
sicut in collirium in tertio colliget 2m sententiam Iohannis
secundum 2m sententiam est transitus factus ad modum
similem. Item in ista parte non vult videre cum
quae alia competunt in obtalmia in suo principio
Et alia in augmento. Et alia in statu. Et
alia in declinatione. In principio competunt re-
percussiva sicut aliquantulum [illegible]. Sed notandum
quod [illegible] sunt forma repercussiva quia talia nimis
condensarent poros oculorum et retinerent
superfluitates in oculis et ideo nocet plus
visus [illegible]. Et per hoc ergo errat ille qui vult
[illegible] solum in collirinis quia condensat nimis
tunicas oculorum. Secunda [illegible] est quod sit dolor
magnus. Et per hoc non competunt nimis
stricta quia sicut causant dolorem in oculis et
in aliis membris quia solum [illegible] ratione
[illegible]. Et ideo indirecte dolorem causant
maiorem [illegible]. Et per hoc concordant
omnes medici [illegible]
quod in augmento autem in statu parum repercussiva et parum
resolutiva competunt. Sed in augmento magis
no[ta] repercussiva quam in statu [illegible] ponit sic
Et [illegible] resolutiva quia magis competunt [illegible]
[illegible] medicina [illegible] sanie
in oculis cum sanies [illegible] materias que
corroderent tunicas oculorum [illegible] superfluitates
resolventes et consumentes [illegible]. Sed
in declinatione competunt totaliter resolutiva.
Repercussivorum que competunt in principio
obtalmie quedam sunt simplicia quedam vero
composita. Simplicia sunt duo quorum primum
dicitur. Unum est albumen ovi ferat agitatum
no bn et dispumatum et [illegible] una gutta cum pena
bene munda et in oculis distilletur. Secundum est lac
mulieris [illegible] in oculo quia quando fuerit
[illegible] et [illegible] valet. Et istud

Competit in omnibus quibus morbis quia non solum
repercutit verum etiam ratione frigiditatis mundificat
et abstergit. Composita repercussiva que
competunt in obtalmia in principio magis electe
sunt tria. Primum est istud. Recipe aque rosarum
electe ʒ ii albumen ovi ferat agitatum et
dispumatum misceantur. Et una gutta vel
due distillentur in oculo. Aliud. Recipe mucillaginis
seminis citoniorum vel psillii dragaganti ana ʒ ii
albumen unius ovi ferat agitatum lactis mulieris
puellam lactantis ʒ i s quia magis frigidum est misceatur.
Et si est dolor magnus fiat mucillago cum aqua
papaveris albi decoctionis quia stupefaciendo
removet dolorem. Et si est dolor in oculo
sine malitia addatur in collirio opii grana iii.
Vel sit collirium album quod unus vocat ponat
sarcocollam et 2m Iohannem non competeret [illegible] sit non desperand[illegible] albi
talia. Recipe cerusse lote ʒ ii gummi arabici
ʒ iii opii dragaganti ana ʒ i terantur subtilissime
et misceantur cum albumine ovi et fiat collirium.
Illa que competunt in augmento et statu obtalmie [illegible]
in media talia sunt duplicia simplicia et
composita. Simplex est lac mulieris
quod ponitur in oculis ab aliis abstergit et repercutit.
Composita sunt tria. Primum est. Recipe mucillaginis
seminis [illegible] dragaganti ana ʒ ii lactis
quod sufficit et fiat collirium. Vel sic. Recipe cerusse
lote ʒ ii sarcocolle nutrite in lacte asine
dragaganti ana ʒ i gummi arabici [illegible] ana ʒ s.
fiat subtilissimus pulvis et incorporetur cum aqua
pluviali quod sufficit postea distemperetur cum lacte
mulieris et fiat collirium. Ovum laudatur nota
aqua pluvialis ratione sue subtilitatis. Vel nota bene
sic et est [illegible] medicina. Recipe [illegible]
[illegible] camphore subtilissime pulverisate ana ʒ i
aque rosarum electe ʒ i vini albi ʒ s et [illegible]
in oculo ponatur [illegible] camphora [illegible]
melius fiat per [illegible] et ponatur in oculo una
gutta vel due pro medio die. Ista enim [illegible]
medicina repercutit dolorem et resolvit ratione [illegible]
vini [illegible] valet in dolore oculorum. Sed
in declinatione obtalmie [illegible] valet
spongia infusa in aqua decoctionis camomille
vel meliloti expressa et super oculum posita.
resolvit materiam que transit ad oculum. Quid [illegible]
in principio obtalmie causate a materia frigida. [illegible]
Competit istud medicina. Recipe rosarum rubearum
conquassatarum ʒ i fiat sacculus et infundatur

In vino albo aut frigido et aliquantulum
expresso ponatur super oculum. Et in augmento
et statu competit illud. Similiter ratio etiam
causa: quia materia firma non intrinsecus recipitur
Et inuallagi gummi Arabici inuallagi seminum
ana ʒ ii sarcocolle nutrite in lacte mulieris
spice nardi camphore [illegible] aloes [illegible]
subtiliter pulverisatorum ana ʒ s. misceantur et fiat
collirium cum lacte mulieris. Sed in declinatione
debet poni panniculus in balneo et ad minus semel
[illegible] in aqua quadam [illegible] auctor ypo in 6a particula
dolores oculorum etc. Et competit in con-
[illegible]. Et ex hoc apparet causa propter
quam valet collirium album. Causa est quia reper-
cutit materiam ne fluat ad oculum et confortat
ipsum et dolorem mitigat et istud collirium album
ponitur in libro pro rasis. Et melius collirium poni
est super a[illegible] et dicit bene juvencule puella
lactantis quia frigidus est etc. Et si limpitudinis
nebule in oculo cultellum [illegible] commu-
nibolna et madefiat in aqua et cum eo oculus
ab illa limpitudine mundetur. Deinde pulvis albus
aspergatur et supponatur oculis aliquid [illegible]
subsistentes et [illegible]. Hic docet removere
limpitudinem contingentem in obtalmia et dicit
Radius id est res transparens non melior [illegible]
ymo [illegible] sit de coto. Notandum quare valet
de bombace quia est rara. Cum nulla res dura
debeat poni in oculis quia talis aquam sordidam
abstergit et lenit. Sed quare pulvis albus
quia est abstersivus et consumptivus [illegible] et recipitur
istius ponitur in fine capituli. Sed quare debet
removeri cum coto bombicis vel stillis. Causa
est quia pulvis tunc [illegible] existentes
illam [illegible] ideo debet removeri postquam factum est opus
Et aliqui volunt quod ille pannus madefiat in lacte
mulieris. Sed illud lac facit [illegible]
[illegible] et abstersiva quod facit aqua sola ideo melior valet
Et eger in domo obscura mittatur et ingeniandum
ut sompnus provocetur. Hic ponit quandam
aliam que apparet in obtalmia. Hic notandum quare
valet morari in domo tenebrosa. Causa est
duplex. Una est quia tunc claritas luminis cum
causat maiorem [illegible] quia de tunc luminis
est actualis sicut de tunc calidi. Alia causa est
quia de tunc luminis seu claritas spiritus oculorum re-
solvuntur et ideo spiritus debilitantur. Omnis autem
opus excedens [illegible] debilitare [illegible] et calor

naturalis et spiritus quando sunt causa resolutionis super-
fluitatum resolvuntur. Sed quare competit
debet provocari et intelligitur de nocte et non de
die quia tunc est causa [illegible] et propter quam plurimum
fluxus ad oculum. Causa est quia in sompno calor
naturalis revocatur ad interius et virtus fortificatur et propter
fortificationem est cum [illegible] sive superfluum
et digerit causa. Sed quare et quod sit
provocandum dictum est super in capitulo de frenesi
Caveat cum ne super oculum infirmum dor-
miat et ne caput depressum sit sed superius
elevatum neque vestimenta capitis sint stricta
[illegible] in fine [illegible]. Hic ostendit a
quibus est cavendum. Et dicit quod a quatuor
Unum est quod non dormiat super oculum infirmum
~~quia tunc talis decubitu~~ Secundum est quod elevatum
teneat caput. Tertium est quod capitia non sit stricta
Quartum est non nimis inclinet se super faciem
Hic notandum sunt cause dicendo per ordinem. Ca-
primum est quare non debet dormire super oculum infirmum
quia tunc talis decubitum humores magis fluerent
ad oculos quia ad latus dolorosum fluunt humores
Et si passio est in dextro oculo debet cubare super
partem sinistram etc. Et si in ambobus infirmetur
debet dormire supinus. Causa secunda est quia tunc
talis sicut humores fluerent ad oculos et ideo
non debet tenere caput bassum vel declinum ymo e
contra vale et bonum quod caput teneatur multum elevatum
quia ex hoc fit bona digestio. Causa 3a dicta est
quia tunc stringere capitum in parte anteriori in capite per
viam compressionis humores fluunt ad oculos
ut patet per ventum borealem faciliter fluunt humores
ad oculos. Item in [illegible] de [illegible]
[illegible] est causa descensionis humorum ad oculos. Causa
4a dicta est quia tunc talis declinationis causa fluunt
humores. Et propter hoc autem quando tunc caput [illegible]
tunc oculos humidos etc. Sed ante oculus
lenior fiat et dolor sedatur ac lacrime mi-
nuantur [illegible] jam facta et venire solum balneum
[illegible] ingrediatur ex hoc cum [illegible] reliquie
dissolvuntur. Hic ponit curam quando est in declinatione
Hic est notandum causa quare competit balneum
quando est etc. Una satis est quod parum remansit
de materia quia est in declinatione que materia per balneum
potest removeri et ille non loquitur ypo 6a particula
amphorismorum dolores oculorum [illegible] facta evacuatione
[illegible]. Et sic [illegible] et parum per balneum
materia que remansit consumitur quando remansit parva.

amf [illegible] ~~Et si non fecerit~~ tunc balneum [illegible]

Et si tale balneum non habeatur tunc habeatur spongia madefacta in aqua decoctionis camomille et meliloti et expressa super oculum ponatur // Et si in oculo fuerit ophthalmia et remanserit pulvis citrinus intercidus est. Hic reginaldus ad ponendum curam obtalmie. Et dividitur in duas. Primo ponit unum quod competit in ista obtalmia. Secundo ponit aliud. 2a ibi Eo etiam ante. // Hic notandum quod valet ille pulvis citrinus. Causa est quia ille pulvis citrinus habet virtutem resolutivam abstersivam et virtutem consumptivam quia ibi intrant sarcocolla que calida est et sicca et mirra et aloes et crocus et ideo quia habet resolvere abstergere et consumere materiam ideo pulvis est optimus // Tamen sciendum quod iste pulvis non debet dimitti morari diu in oculo et cum debet removeri. Et causa est quia iste sit pulvis calidus dolor si diu teneatur et per consequens fluxum humorum ad oculos. Et ideo Isaac in libro de oculis inter ceteros de dimissione pulveris in oculis. Et loco illius pulveris competit collirium aqua et est aqua boelli. Recipe lapidis calaminaris ʒ s. tunc ignite et extincte in aqua rosarum quinquies ignite et quinquies extincte et quinquies in urina pueri virginis ʒ i. gariofilorum numero xxx seminis ʒ ii vini albi clari libras iii et in ampulla ardentis sublimetur et cum insteriam et si esset magis calida addatur camphore ʒ s. // Et hoc etiam que fuit obtalmia inter ceteros est de fronte et palpebris ex fluxu humorum epithimate. Recipe succi mente rosarum aloes lini sandali rubei citrini orientalis ~~sanctal~~ sanctal omnium ana partes equales fiat ex eis pille. Cum que non sunt resolute vina crocus et semen coriandri ante in suo cuticule aut cum aqua rosarum et humanum ex eo // Hic ponit aliud quod competit obtalmie. Et dividitur in duas. Primo facit quod dictum est. 2o quia faciat mentionem de quibusdam confectionibus competentibus in obtalmia ponit receptas 2a ibi Confectio Tertio dicendum quod dictum radix hic dicitur tribus observantur conditionibus. Una est quod obtalmia sit in principio ut dicit adducto radix quia ista sit stiptica multum prohibendo fluxum ad oculos. 2a est si materia sit calida nam si esset frigida non competeret. In egritudinibus talibus competit magis confectio frigida. 3a est si illa obtalmia causatur ex humoribus descendentibus per partes exteriores quia si descenderent humores per partes interiores tunc non proficit emplastrum. Ideo etiam dicit quod magis proficit odoramentum ex frigidis positis super. Et ideo intelligendum quod ponit emplastrum et non proficit et hoc est quando humores veniunt per partes interiores et ex hoc patet causa per

Quae competit emplastrum quia stipticum est et prohibet ascensum humorum ad oculum. Et loco illius emplastri radix competit emplastrum quod convenit dum quando materia est calida. Recipe acacie sanguinis draconis ana ʒ i. boli armenici ʒ ii et fiat pulvis et incorporetur cum albumine ovi quantum sufficit et fiat emplastrum super tempora et frontem // In materia vero frigida competit tale repercussivum. Recipe aloes citrini mirre acacie ana ʒ i. mastices olibani ana ʒ s. fiat pulvis et incorporetur cum albumine ovi quantum sufficit fiat emplastrum et ponatur super tempora et frontem. Succus i. humidus cicute vel celidonie agrestis quod semen sit expositum ad solem lini sanguis est sanctalus est lignum vel ancelana media sanguis viride sandali citrini ʒ ii vel ʒ i. pillula fiat cum albumine ovi vel pilis filii frumenti i. completum. Dicit arabica tractantes de passionibus oculorum et opere assuaverunt earum // Confectio species albi. Recipe cerusse ablute ʒ i. sarcocolle grosse ʒ iii dragaganti ʒ i. opii ʒ s. fiat ex eis forme pilule lenti // Hic facit mentionem de quibusdam confectionibus competentibus in obtalmia et ponit eas et dividitur in duas. Primo ponit confectionem species albi. 2o ponit confectionem pulveris citrini. 2a ibi Confectio pulveris // Hic notandum quod collirium istud valet in augmento et statu et non in principio. Et in principio competit collirium album quod componitur ex hiis simplicibus quia ibi intrat sarcocolla et alba est collirium lenitivum. // Confectio pulveris citrini. Recipe sarcocolle ʒ v aloes ʒ ii croci ʒ ii mirre ʒ i. lini ʒ ii et ex eis oportet terere minutatim pulvis cum oportet fuerit // Pulvis albus. Recipe sarcocollas albas et pinguis et mittantur in lacte mulieris quod melius est quam aliud iuvenile fuerit et dimittantur in umbra donec siccentur et terantur oportet et additur ʒ v amplius addatur de species meliore ʒ ii quae oportet tunc reponatur et cum oportet fuerit in oculo iniciatur // Quia virtutem habet consumptivam ut dictum est supra in predicto capitulo. Unde iste pulvis citrinus valet ad removendum superfluitates oculorum quia habet virtutem abstersivam et consumptivam ut superius dictum est. Iniciatur aqua i. ambulatur nervi i. celidonie

Capitulum 10um de ulceribus oculorum

// Circa istud capitulum sunt duo notanda. Primo notandum quod hic sumitur ulcus nomine generali ad ulcus apostematum et ulcus impostematum. Nam ulcus dicitur solutio continuitatis cum sanie. Et ulcus apostematum dicitur solutio continuitatis cum sanie. Et ideo de cura ulcerum radix facit mentionem in hoc capitulo

// 2° no q simplex est cum ulcus oculorum &
Causa universalis 2 extrinseca Causa extrinseca est
sicut percussio vel morsio 2 sic de similibus q putre-
care solutionem continui in tunica cornea vel
coniunctiva 2 alii auctores faciunt divisa capite
de curatione ulcerum que fiunt in cornea 2 que
fiunt in coniunctiva 2 ras non faciunt divisa quia
cura est eadem // Causa intrinseca est humor
calidus 2 acutus mordosus corrodens ipsas
tunicas Et quia ulcera sunt sicut vulnera de humore
calido acuto ideo cum ulcera in oculo et ideo
ras volunt immediate dicere de ulceribus oculorum

Um In oculo fortis dolor

est punctio minima ac pulsus sentiuntur
et lacrimarum fluxus multitudo et cum palpebre ele-
vantur et apparet oculi locus que sunt in albu-
gineo inveniuntur rubea et si cornea sunt rubea
2 cum locis magis rubeis inveniunt aut in medio
dicitur locus aliquis apparet pustula iam in oculo
exorta est // Iste capitulum sicut quarta ad
precedens postquam ras dixit de obtalmia
hic dicit de ulceribus oculorum // Et dividitur
in duas primo ponit signa // 2° curam 2a
ibi Cura autem // prima in tres primo facit
quod dictum est // 2° docet eligere medicinam in
cura horum passionum // 3° ponit gradus ulcerum
in sua malicia 2a ibi ad hanc vero passionem
3a ibi dicimus iterum // Circa istam partem nota
quare ista sunt signa ulceris Causa est de dolore
pungitivo 2 multo quia dolor pungitivus 2 multum
causatur a materia calida acuta pungitiva que est
pungitiva intensiva tunicarum // de pulsatione patet
q pulsatio significatur aggravationem sanie modo
Ulla ad aggravationem calor ebullitio 2 per consequens
pulsatio 2um Galienum 2° aufforismorum ubi Circa
generationem saniei Et in quarto reddit causam dicens
q per ebulitionem saniei causatur dolor 2 ideo cum
ebulitio que est generatione saniei multa // Et
quare multitudo lacrimarum Causa est quia descendunt
multe superfluitates ad oculum // Quare albu-
gineum rubea Causa est propter fluxum humorum
sanguineorum 2 spirituum transeuntium ad ipsum oculum
2 maxime locus in quo est ulcus est magis
rubeus quia ad ipsum locum fluit magis de ma-
teria Et si cornea apparet alba tunc habes
signum certum q saniei aggregatur // Quare
quando saniei est aggregata tunc albedo quando
in medio dicitur Sed cornea quia illa tunica est nigra
Ad hanc vero passionem curanda necessarius
est medicus in curis oculorum valde instructus

Vel in curationibus similibus 2 aggravationes
dicimus // Hic docet eligere medicum in cura
talis passionis Hic nota quare requiritur bonus
medicus // Dico q cum est dispositio una quia non
solum oportet q sit cirurgicus immo phisicus quia sequitur
flebotomia solutio ventris 2 purgatio non Sed cir-
urgicum oportet q solum opere manuali // Alia
Causa est quia parvus error in oculo inducit
magnum nocumentum quia ad amissionem visus 2 ideo
oportet q medicus sit peritus // Dicimus iterum q
ulcera que in coniunctiva nascuntur hoc est in
albugine oculorum non adeo sunt timenda sicut ea que
in cornea hoc est in oculi nigredine nascuntur
deterius vero ulcerum est illud q in nigredine sub
pupilla existit // Eminencia namque ad istud est
deterior // Hic ponit gradus ulcerum in
sua malicia Hic solum nota Causa quare
ulcus eveniens in coniunctiva periculosius propter
rerum visibilium iter ad humorem cristallinum
2 pupillam vel secundum ibi in cornea quia est
magis propinqua q coniunctiva ideo plus ad con-
iunctivam exit et quia comprimit alias tunicas
ideo ulcus autem in cornea est maius q accidit
in coniunctiva quia potest exire illa coniunctiva 2 remanet
alia coniunctiva i. albugineum oculorum nigrum i. cornea.
// Horum autem ulcerum cura cum flebotomia inciperee
debemus 2 sanguinis extrahere multitudinem 2um q pos-
sibile fuerit // Hic ponit curam ulcerum
oculorum Et dividitur in tres primo ponit curam per
flebotomiam 2° per medicinas laxativas // 3° per dietam
vel extra per ea que applicantur ab extra 2a ibi Con-
sequenter 3a ibi Exterius // 3a ibi In oculo
// Hic nota quare flebotomia est facienda Causa est
quia in ulcere fit fluxus humorum ad oculos
2 quia flebotomia prohibet fluxum humorum ad oculos
vel operetur sicut 2um q dictum est prius est q fluxus
fiat a materia calida colerica Vel a materia flegmatica
Vel a materia viscosa vel mordosa // Si plenitudo
est magna fiat flebotomia ex sephalica primo
cum suis partibus vel ex basilica Si non sunt
plenitudo magna primo de cephalica et
facta flebotomia de vena brachii ad evacuandum
multitudinem humorum fienda est de vena frontis
vel de venis que sunt in oculis s in angulis
oculorum vel temporibus vel post de sunt venis
in spatulis in posteriori parte colli // Consequenter
venter solvendus est // Hic ponit curam
per medicinas laxativas sicut 2a Circa partem

Notentur duo primo quod per medicinas laxativas melius est extrahere vel per medicinas acceptas per os evacuantes colam vel per salsus quia illi humores sunt cum parum sunt vel per [illegible] virtutis stomachi super in et frenesi et in capite et circa dolet capitis [illegible] a colla. Secundo nota quod post evacuationem totius capitis seu corporis multum utilis est purgatio capitis per sternutatoria et gargarismata quorum recepte sunt superius posite // Et eger sibi caveat debet a carne et vino dulci et esse contentus herbis frigidis et in potu sola aqua utatur // Hic ponit causam quare dicit et patet. Quare debet a vino et carnibus abstinere. Causa est quia multiplicant humores et maxime calidos et sanguinem et colam quibus multiplicatis facilius fluunt ad oculos et ideo debet uti parva cibaria nutrientibus et sic in quantum potest per abstinentiam superfluitatis oculorum consumatur // Quare debet esse contentus herbis frigidis et salsis quia herbe frigide sunt medicine precipue vel ab aliis ut sepe martina. Precipue medicine sunt ut endivia rostrum porcinum et similia. Et causa est ut removeatur mala qualitas humorum quia humor faciens ulcus est acutus et corruptus et ideo debet uti illis ut reprimatur malitia qualitatis humorum. Sed quare non debet potare vinum sed esse contentus sola aqua. Causa est quia cum vinum sit vaporosum causat dissolutionem vaporum et unde esset causa multo plurimorum humorum sed in declinatione bene competit quia post purgationem in et tunc competit ad confortandum virtutem et consumendum residuum materie.

// In oculo vero in initio sicut album ovi lacte mulieris est immittendum // Hic ponit curam per ea que applicantur ab extra. Et dividitur in duas: primo ponit curam ante ulcus quatenus ad saniem, secundo quando quatenus ad saniem ibi: Et iam. Prima in duas: primo facit quod dictum est, secundo ponit signum quando tale ulcus quatenus ad saniem vel tractatur ibi: Et si pulsus dicit quod fracta eminentia ulceris et cetera. Hic nota quod dictum est habentes ulcus quod collirium non debet poni immediate super ulcus primo curatum quia frigidum est et frigida non debet poni in ulcere secundum ypocratem quarto amphorismorum frigidum mordax sed cum aqua vel non fluat humores ad ulcus quia istud collirium est frigidum et circa ulcus bonum est valde precipue lac mulieris quia iuvamentum est valde // Et si pulsus iam allevatus et sedatus videatur sperandum est quod est solutus sine sanie collectione. Quod si pulsus post sanguinis extractionem et ventris solutionem

ac sicut albi immissionem quiescere non videtur puta sicut in hoc quod diximus est sperandum // Hic ponit signum quando tale ulcus quatenus ad saniem // Hic notandum causa dictorum. Causa est quia ubi dictum est super tamen bone generationis saniei quia in generatione saniei est ebullitio humorum ut dicit Galienus secundo amphorismorum. Et si pulsus quietatus illum circa generationem saniei. Et si pulsus sanatus non sequitur signum est quod sanies non generatur quia non sit ebullitio humorum. Et si non cessat per collirium neque per alia signum est quod erit saniei generatio et tunc non potest curari nisi per sanie collectionem quatenus et eleuatur et maneat per se saniei collectionem // Et iam magis ut diximus et quod non generatur sanies // Est iam magis ut diximus sicut de olibano immittendum in oculum cito et supposita ligatura pila aliqua vel panni orbis supposita et ligatura pungenda ante hoc eminat oculus sanies et in oculo ligandus et sine suppositione pile et non cessat in oculo de sicut de thure distillare donec sanies in pila videatur // Hic ponit curam ante quando ad saniem. Et dividitur in duas: primo ponit curam ulceris puri, secundo magnum ibi: Desi magnum. Prima in duas: primo ponit quando generatur in sanie per mundificationem, secundo ponit curam per carnem generativam ibi: Ex quo // Hic nota quod ulcus oculi potest mundificari duplicater et eodem modo quodcumque ulcus // Uno modo ulcus oculi potest mundificari cum ydromelle facto cum aqua pluviali et melle colato cum ydromelle tepido mundificetur et cum panno mundo madefacto in illo ydromelle et est optime mundificativum // Secundo modo potest mundificari a sordicie et a sanie et hoc cum collirio et cum bono mundificativo quia ibi ponitur aristolochia et similia et huius virtute calefaciendi attractiva quod secundum auctores extrahit sagittam de membris et ex hoc in ulceribus et quare saniem extrahit et tunc sanies trahitur ad pilam et remanet in pila illa // Tertio potest mundificari ulcus oculi cum desiccativis saniei et in non est ita tamen sicut de duobus primis et sic fit cum pulvere ut dictum est quinquies igniste et quinquies extinete in aqua rosacea electa et secundo multum competens est ille pulvis // Secundo dicitur quod attrahit ad se quia illa tenera qualitas ad se saniem et non fit in oculo nocumentum.

// Ex quo enim ex hoc desiccatum fuerit sicut de pulvere ut iam dictum est desiccato quo profunditas fiat plana et tota caro generetur ea in que dixi sunt fienda cum pustula non est magna // Hic ponit curam per carnem generativam.

Hic notandum quare valet collirium de plumbo. Causa est quia desiccativum est et non superflue et hoc requiritur in generatione carnis ut dicitur 3o tegni modo medicina ista parum est sicca quia in primo gradu et hoc requiritur in generatione carnis et hoc ideo ut superfluitates que in membro aggregantur consumantur et quia non impedit generationem carnis cum in omni membro iste superfluitates saniosa et aquosa generantur 2m Galienum 3o aphorismorum. Consumitive quidem. Sed quare illa non valet si ulcus sit magnum quia tunc requiritur fortior attractiva et consumptiva et licet que sunt in isto capitulo non sunt fortia ideo non valet. Quando cum magna sanie sunt circa pupillam aut iuxta ea erit tunc necesse ut cum clistere medicine ne oculis emineat vel ducatur egestio ad partes suppositas et ad ligaturam erit recurrendum. Hic ponit curam quando ulcus est magnum et dividitur in tres partes quia duo sunt est. 2o ponit quedam alia que competunt in cura ulceris. 3o ponit curam vestigii et remanentis post curam ulceris 2a ibi eger 3a ibi cum autem. Hic notandum quare valet collirium quando ulcus est magnum. Causa quia est fortius propter vinum rubeum stipticum unde potest melius operari quam precedens quia ipse ponit istud collirium in isto capitulo dicit in illud ulcus sit mundificatum valet istud collirium quia mala sunt nimis stiptica recurrendum usque quo ulcus sit mundificatum. Eger pectora semper supinus iacere debet et a forti motu abstineat. Hic ponit quedam alia que competunt in cura ulceris. Hic notandum quare debet iacere supinus. Causa est ut humores fluant ad partes contraria oculorum. Causa 2a quare debet abstinere a forti motu est quia fortis motus dissolvit humores qui dissoluti facilius currunt ad oculos. Cum autem caro in ulcere profundi generata fuerit vel locus ejus carne repletus fuerit remanebit in oculo albedo. Que si ulcus fuit profundum albedo erit grossa et si in superficie tunice fuerit erit subtilis. Ulcus quoque si a pupilla fuerit remotum et steterit separatum per se vestigium illud quod remanet nichil mali faciet. Si autem iuxta pupillam fuerit quando post ulceris curationem vestigia remanent prohibet visionem. Hic ponit curam vestigii post curam ulceris remanentis et dividitur in tres primo ponit signa eius in muliere 2o ponit curam in generali 3o ponit quasdam

confectiones de quibus fecerat mentionem 2a ibi Quando autem 3a ibi Confectio. Hic notandum primo quare est que post remanet post curam ulceris in oculo quantum spectat ad propositum. Unum est cicatrix quia semper quando in membro permanente non recipit curam ut dicitur 3o tegni. Sed generaliter porosiora cum sit cicatrix talis erit minus recipit ubi palliationem. 2m quod remanet post curam ulceris in oculo est mutatio coloris ut color albus ut in cicatrice est color albus ut apparet in illis in quibus membra glutinantur et talis bene potest recipere curam saltem palliationem magnam. 3m quod remanet est albugo de qua dicitur infra et est quedam infectio que non removetur per medicinas et dicitur secundum tela sive macula et hoc est quia remansit de materia et tenet se in superficie cornee et talis potest recipere curam per medicinas et de illa post loquitur hic. Sed quare ulcus est profundum albedo est grossa et macula est magna. Causa est quia sit 2m quantitatem ulceris. Si autem sit modo angusta non prohibet visum nec nocet. Causa est quia non prohibet species visibiles ad oculum venire quia species visibiles transeunt ad humorem cristallinum per pupillam. Sed si contingat quod sit iuxta pupillam potest prohibere quia in cicatrice partes condensantur. Sed si claudatur foramen pupille ita quod cooperiat pupillam et condensantur partes prohibet penetrationem specierum visibilium ad oculum. Subtilis debet ratione mali illius propter ad visum. Quando autem vitandum est medicinis quibus vestigium quod diximus abstergi et deleri possit. Hic ponit curam in generali licet quod iste medicine dicuntur mundificative sed medicine removentes cicatricem non ponit quia illud est impossibile fieri. Sief de thure recipe armoniaci sarcocolle amborum ana 3 v. thuris 3 x. ceruse 3 ii. Conficiantur cum musillagine fenugreci et fiat sief. Hic ponit confectiones istorum colliriorum de quibus fecerat mentionem et dividitur in tres primo ponit confectionem collirii dicti de thure 2o ponit collirium de plumbo 3o ponit collirium generans carnem. Et ponit collirium elisie 2a ibi Sief 3a ibi Sief quod quidem 2a ibi Recipe quoque dicitur 2a ibi fiat cum lacte semper quia sic mundificat et istud collirium est mundificativum per viam attractionis quia ibi ponitur attractiva et specialiter armoniacum quod est multum attractivum. Sief de plumbo. Recipe plumbi usti ammonii thuris abluti cum cinnamomum gummi arabici dragaganti ana 3 ii opii 3 s terantur et cum panno serico qui sit subtilissimus cribrentur et conficiantur cum aqua pluviali et fiant cum eis sief. Hic ponit confectionem

Collirii granati citrini in ulcere magno quod
fortem desiccativum continuendo superfluitatem quia aliqua
sunt ibi desiccativa in tertio gradu que superfluitates
que sunt multe // 2o valet ad prohibendum corro
sionem ulceris. Quia fortem est parum humidum/
// Hic est notandum quod collirium est consolidativum et carnis
generativum quia ibi sunt exsiccativa non superflue. Calca
menon i. es ustum dicitur i. collirium cum lacte
mulieris. Dicitur ex quo curo in ulceribus generatur
et phisice ulcere egressio et vestigium substantiam/
R. climie ablute thucie ablute cerusse ammoniaci
thuris ana ʒ i. mirre ʒ i. sarcocolle grosse ʒ i s.
sanguinis draconis opii croci ana ʒ i. fiat ex eis dicitur/
// Hic ponit confectionem collirii granati citrini
in ulcere magno quod est fortem desiccativum continuendo
superfluitatem quia aliqua sunt ibi desiccativa in quarto
gradu que superfluitates que sunt multe // 2o valet
ad prohibendum corrosionem ulceris quia fortem est
parum humidum post superfluitatem et habet appositum pro malis
que ibi iuvant // Elisir quoque est vocatum
cum tenet non ex ulcere ulcere sequitur egressio
R. ammoniaci cinamomi ana ʒ i. acacie ʒ i. albi
ʒ i. terantur et fiat ex eis dicitur et administretur apud
nocturnum // Hic notandum quod istud collirium valet ad prohibendum
quod ulcera non egrediatur ex ulcere. Causa est quia ipsum
sunt fortem superfluitatem et parum humida vel per malam
in eo mixtura et ideo prohibetur exire ulcere per formam ulceris

Capitulum 4m de hiis que extrinsecus

cadunt in oculis et remotione. Quia primum capitulum
notum est / ideo super rubrica nichil nisi investigandum

Dimatur resina i. gumma

primum est per oculum trahatur et extrahitur/
illud quod in oculo cecidit // Istud capitulum clarum
et continuatur ad precedens hoc modo postquam iste
determinavit de ulceribus et vulneribus oculorum hic docet
removere ea que cadunt in oculis. Hic est notandum
causa quare quod iste resina vel sic gummosa est
ea quod illud quod cadit in oculis adheret sibi et bone
adhesive existit et debet esse clara quia melius sit
adherendum illorum cum eo. Et ideo istum gumme docet
ductorem per frictionem oculi cum aqua calida vel
tepida et quod inunctatur frequenter fac mulieris ab ubere
et si per illa non removetur quod elevetur palpebra
et removeatur cum corrigia gracili vel sit cum
et cum tenaculis primis

1s m

Capitulum vm de albugine oculorum

Circa istam rubricam notandum est primum quod
aliquae sunt passiones oculorum que videntur se habere
generaliter et tamen. Sunt nubes tela albugo
sive macula pannus et ungula. Conveniunt

quod primum sit ex eadem materia sive ex humore eodem
et tamen plus ex humore flavo // Differunt in subtilitate
et grossitie superficie et profunditate quia nubes
sit ex pannaceo et subtiliori materia quam aliqua illarum
et habet ideo removeri et est tota que alium videre
quod habeat totum in oculo et hoc non est nisi illa
materia flavata sub cornea impediret aliquam
et ipsum visum quia impedit transitum specierum visibilium
// Macula sit ex grossiori materia et plus quam albugo
et ideo magis se profundat ad interiora et hoc patet quia est in
coniunctiva et cornea vel in ambabus vel sicut grossus
panniculus // Ungula sit ex grossiori materia flavata
quam aliqua illarum et est plus in coniunctiva et
quedam excrescentia magis quam est ibi // Conveniunt
quedam excrescentia magis quam esse ibi et est
est humor flavus ingrossatum in magnum quod
est ... et potest extendi ad totum oculum. Ras solum notat
et potest extendi ad totum oculum. Et albugo est rele
cura duarum passionum scilicet albuginis et tele
et ponit sicut cura ungule et panni cum est de
medicinis curatur et non videtur in aliis libris
quam cura istarum passionum

Albedo que in oculo consistit

est vestigium post ulcera curatum
remanens quod consolidatum quod in oculis prius
sunt. Remanet est ad curandum quod in candido aliquis
cum unde aliquis eam ad sanandum impossibile
existit nisi subtilissima fuit // Istud capitulum
continuatur ad precedens postquam iste in capitulo precedenti
docuit removere ea que cadunt in oculis
// Hic determinat de albugine et dividitur in duas
primo ostendit quod albugo est facilis curationis
et quod difficilis 2o ponit curam 2a ibi habetur
passio // Hic nota duo primo quod duplex
duplex sunt remanens post curationem et consolidationem
ulceris // Primum est naturalis de qua non est hic primo
quia naturalis non recipit curationem et solum palliatur
// Aliud est quedam infectio causata in cornea
ex flavis sive ex materia que non sunt purgata
et de ista est hic primo et vocatur albugo // 2o
nota quod hec passio in puero est facilis curationis
et in senibus difficilis // Dicitur quod duplex est ratio
una est quia in pueris est fortis virtus et in
senibus debilis et virtus est que curat
morbum // 2a ratio est dispositio humorum qui in pueris
sunt subtiliores quam in senectute et ideo sunt magis
passibiles et removibiles // 3a ratio est dispositio
membri quia in prima etate et humores oculorum sunt
rari et in senectute densi et ideo magis removentur
illud quod est subtile in tunicis oculorum puerorum per
medicinas quam quod est in oculis senum densum
et grossum et ideo illa que in senibus est/

quasi impossibile autem nisi sit valde subtilis.
quia potest esse de materia ita subtili quod potest removeri
// Hec autem passio ex hiis medicinis curanda
est postquam eger balneum egressus fuerit
aut stare super vapores aque calide usque quo
rubica sit tenuerit. Sunt in ex hiis medicine
in genere oculi rubedo et dolor/ proiciat per aliquos
dies ab eis quiescendum donec oculus gestat/
et post ad illas redeundum // Medicina valde valens
ad albedinem oculorum removendam et eos eradicandas
ego quidem non vidi melius aut equale ad albe-
dinem delendam. Recipe massa[illegible] spume maris
[illegible] magne lacte [illegible]/ zuccari [illegible]
[illegible] ana partes equales [illegible] summa aceti
[illegible] ambarum ana ℥ [illegible] aque in [illegible]
donec ad quartam redeat colentur et [illegible]
aqua imbibantur species quas diximus ita quod consumatur
ex ea. et conserventur in vitrea. [illegible]
et [illegible] vel plus et [illegible] et [illegible] et in oculo
[illegible] Hoc enim medicamentum mihi [illegible]
[illegible] existit et in remotione albedinis. Removet
enim hoc medicamentum grossam albedinem etiam in
oculis [illegible] // Circa ista [illegible] notandum est quod
istud capitulum est de panno curando // primo quod [illegible]
competenter requiritur perfecta evacuatio corporis per
[illegible] per medicinas per clisteria per [illegible] et
per gargarismata et per alia que dicta sunt supra
Nichil enim [illegible] nisi corpore bene mundi-
ficato. Et hic est error in multis medicis qui
non curant de purgatione corporis et maxime debet
fieri evacuatio [illegible] vel cum [illegible] vel cum
pillulis [illegible] vel [illegible] et [illegible] // 2° notandum
est [illegible] quando [illegible] balneum aque dulcis
vel [illegible] ideo competit balneum [illegible]
[illegible] quia ita [illegible] est quod [illegible]
vel [illegible] // Vel teneat oculum super decoctionem
malve super aquam teneat oculum vel palea
ordei vel avene et est valde utilis // Et audivi
quod magister Arnaldus de Villa Nova faciebat cum
aqua decoctionis rapar[illegible] [illegible] dixit
quod cum aqua decoctionis seminis [illegible]
est magis utilis et experta ad mollificandum
illa magis // Quando valet [illegible] illud collirium.
Causa est quia istud est [illegible] maxime [illegible]
et resolutivum plus est [illegible] quia ibi [illegible]
que dissolvit et est [illegible] ideo quando ponitur
super oculos [illegible] non aliquod collirium non ponatur ideo
quod est corrosivum quia [illegible] [illegible] [illegible]
est calamitas [illegible] est resolutivum quia ibi [illegible]

et facta mollificatione et evacuatione competenti istud
collirium // 3° nota et advertas quod albugo vel macula
quandoque [illegible] ampio vel est recens vel
antiqua. Si est recens tunc sunt quattuor que
possunt competere // primum est quod in [illegible] fiat
mulieris [illegible] Et [illegible] supponatur pulvis
subtilissimus [illegible] vel [illegible] non debet
[illegible] ille pulvis // 2um est istud quod est
collirium [illegible] [illegible] Gordonii Recipe sum-
[illegible] papaveris [illegible] [illegible]
[illegible] ana ℥ [illegible] mellis ℥ 1
[illegible]. Et loco istius valet [illegible]
et est herba cum qua [illegible]
[illegible] // Vel sic [illegible] valde [illegible]
[illegible] Recipe [illegible] subtiliter pulverisati
℥ [illegible] mellis quod sufficit ad incorporandum
[illegible] et distemperentur cum aqua [illegible] vel
eufragie et fiat collirium // [illegible] est [illegible]
[illegible] Recipe spume maris ℥ [illegible] zuccari albi
℥ [illegible] fiat pulvis subtilissimus et est collirium
[illegible] [illegible] albuginem [illegible] cum lacte
et aqua decoctionis feniculi vel cum aqua
decoctionis malve vel bismalve palee
ordei et avene. Et [illegible] competere
[illegible] collirium [illegible] est collirium [illegible] quod non
est tradendum oblivioni quia [illegible] semper
medicinas [illegible] et [illegible] que valet quando
[illegible] in [illegible] // 2um est
istud Recipe [illegible] medium
[illegible] lacte [illegible] spume
maris [illegible] in aqua celidonie
[illegible] ana ℥ [illegible] lapidis calaminaris [illegible]
[illegible] [illegible] galbani ana ℥ [illegible]
[illegible] albi ana ℥ [illegible] ℥ [illegible]
[illegible] pulverisentur subtiliter [illegible] cum
aqua celidonie et fiat collirium cum lacte mulieris
vel aqua eufragie // 3um est istud [illegible]
[illegible] de quo vidi mirabilia et est [illegible]
[illegible] sub terra. Et fit hoc modo ut
habeatur vitrum [illegible] et impleatur floribus [illegible]
[illegible] tempore magni estus in estate [illegible]
et liquor qui [illegible] [illegible]
[illegible] // Solum remedium quod removeat per-
[illegible] et removeat [illegible] est
[illegible] balneo [illegible] equaliter [illegible]
℥ [illegible] vel ℥ [illegible] ℥ [illegible] pulveris
[illegible] cum [illegible] massa[illegible] aqua [illegible]

Vel illud quo vtantur vasa vel vitru confractum et pulmsatum

Capitulum 19m de sebel et vemsque

In oculis apparet cum palpebre inversantur et scabies oculorum Circa istud capitulum sunt duo notanda primo quid est sebel dico quod sebel dicitur diffinitur ab auctoribus Sebel est morbus officialis oculis ex repletione venarum in oculo maxime coniunctive et in isto morbo officiali prius est morbus in via quia est opilatio ex multitudine grossi sanguinis et est morbus in figura quia quod debet esse planum est gibbosum propter opilaciones humorum exeuntium ibi aliud est morbus in quantitate quia ibi fit additio preter naturam quia videntur ibi vene rubee et hoc fit in pannicul quem primum portat quum habent oculos rubeos Aliud est morbus in situ quam est in superficie quod debet esse in genere sive in profundo quia vene sunt multum inflate Et habet replete venarum alie venit per venas interiores et alie per exteriores ... per exteriores est magna rubedo in facie ... per interiores est fortis stimulatio propter humores vehementes ... Secundo notandum quod in eodem capitulo dicitur de cura sebel et cura scabiei dico quod cum est quia curantur cum eisdem medicinis fortibus abstersivis quando est recens Sed quando est antiquior curatur cum ferro et ideo in dicendo est capitulum

Vim palpebre inversantur

et Inde apparet rubica et aspera scabies ... Et cum super alba oculorum ... super ... videtur pannicul ex venis rubeis et grossis textus ... est passio quod dicitur sebel habet non sine passiones grossas ... et ... et ... In isto capitulo dicitur de sebel et scabie Et dividitur in duas primo ponit ... secundo curam secunda ibi pannus in / Hic nota cum ... quare sit difficilis ad curandum causa quia iste passiones habent ... de sanguine ... replent illas venas quod ille sanguis cum difficultate potest resolvi Sed ... cum ferro abscindantur ... propter grossitiem materie et ... per ... medicinas ... seu ... vt dicitur / Pannus in ... est flebotomia ex brachio et fronte et venis ... et ... et ... ebrietate // Hic ponit curam per flebotomiam Et dividitur in tres primo ponit curam per flebotomiam et per medicinas et ... secundo per balneum tertio per collirium secunda ibi Et quando tertia ibi Et frequenter ... de venis frontis et temporum ... / Hic est

Notanda causa potest quare flebotomia valet Causa est quia prohibet fluxum humorum ne veniant ad oculum // Valet etiam flebotomia quia ... Sed quare ... ebrietate Causa quia multiplicat vapores qui sunt cum ... passionibus et cum dissolucionem humorum ... et ideo bonum est ... ebrietate // Et ... non est plenus sepe ... balneum est ei vale // Hic ponit curam per balneum // Hic nota quare valet balneum istis corporibus dico propter duo Iuvamenta que faciunt primum est quia resolvit materiam secundum quia mollificat illum sanguinem grossum // Et frequenter fiat ... rubeum in oculo confert ... colorum ... in ... et ... piperis longi ... cum vino veteri et fiat ... Hic ponit curam per collirium Et dividitur in duas primo facit quod dictum est secundo ponit curam ... secunda ibi ... prima in duas primo ponit unum collirium secundo aliud secunda ibi In ... Hic nota quare valet istud collirium quia consumptivum ... resolutivum et abstersivum patet per ... que ibi ponuntur quia ibi est ... quod est consumptivum ibi est mirra que est resolutiva et abstersiva Similiter ibi est piper quod est consumptivum et resolutivum ... quia in tertio gradu et ... cum vino forti ... quia habet virtutem ... et resolutivam // In ... confert ... in ... de ... // Hic ponit aliud collirium et ... est multum forte et ... quia consumptivum ... sanguinem grossum // Circa istud collirium est ... quod ... alia collirium sunt que sunt multum valida in ista passione primum est istud quod est experimentum ... de gallina ... in ... forti ... et ... pulverizet et ... pulvis in oculo ponatur secundum collirium est istud ... in capitulo precedenti tertium est istud ... fiat collirium cum lacte mulieris vel cum aqua eufragie // Et si passiones iste ... fiant scabies ... indigebit et sebel collectione // Hic ponit modum curandi quando passio est antiqua Et dividitur in duas primo facit quod dictum est

2o excusat se 2a ibi Nota Hic notat quod febel
potest fieri cum tribus Unum est pars zuchad
vel cum quo zuchad curatur 2m est pulvis
sal armoniacum 3o potest fieri cum ferro et tamen
fit utroque modo et illud est valde periculosum
sed quod absque febel cum ferro et cum veneno
Et dicit medicus sapiens quod prevalet stare
cum sua passione quam sit evellere oculum Nota
in mense huius libri cognitum vel de hiis
tractemus. Hic excusat se dicens aliquis
quare tractatus de maxima oportet et curvanga
quia iam feci hoc in libro 1o videtur ut patet

Capitulum 20m de pruritu in

lacrimalibus oculorum // Circa istam rubricam
nota quod lacrimale est duplex aliud est maius
aliud minus // lacrimale maius sunt duo anguli
oculorum Et quando in qualibet parte oculi possit esse
pruritus ratione humorum collectorum vel fluxus salsi
maxime tamen in lacrimali maiori ratione latitudinis
viarum // superfluitates acutas procedentes per vias
lacrimales et ideo loquitur de hiis et non de aliis et cetera

Adiuva ventosa sumatur et
terat et fiat ex ea massa de lionem
sive et ex oleo violarum imbibat
et oculis supponatur et in hora dormitionis
ligetur. Rosam tamen melius est et non confert
// Hoc capitulum continuatur ad precedens postquam ratione
dicendum de febel et scabie oculorum hic docet
removere pruritum oculorum Et dividitur in tres
primo ponit quedam que competunt in pruritu
lacrimalium // 2o ponit quedam que competunt in
lacrimalibus oculorum // 3o ponit alia que non sufficiunt
predicta 2a ibi Et si hec // 3a ibi quod si non Massa
de lionem i. trociscum sive ad modum amigdalarum
// Hic notetur duo primum quare competunt
isti trocisci Causa est quia sunt frigidi et ideo reprimunt
acuitatem humoris facientis pruritum Et per istam debet
sibi sufficere // Quare competit oleum violarum Causa
est quia non solum reprimit et removet acuitatem humorum
immo reprimit restringendo et confortando et
prohibet ne materia fluat ad oculum immo magis
valet oleum rosarum quam violarum in hoc casu // 2o
nota quod ista cura rasa non est perfecta quia febel est
per alteram et ratione temporis quia in diu durat Et ideo
perfecta sic debet fieri quod primo purgetur corpus ab humoribus
acutis vel salsis ut dictum est supra et postea reprimatur
materia humoris facientis pruritum Et competit
removere pruritum cum spongia infusa in aqua

calida vel tepida et ponatur super oculum // Et valet
ad resolvendum materiam contentam competit fomentare
oculum cum aqua calida in qua verbene vel eufragie
separatim sive coniunctim teneatur decoctio rosarum i. olim
// Et si hoc non sufficeret lentes absque corticibus
et sumat et rosas rubeas et granatum carnositates
simul et coctis ex carentis compositum et more
emplastri supponatur // Hic ponit quedam que
competunt in lacrimalibus oculorum Carentes sumantur
per vinum cocto Et signaliter potest sumi per quamcumque
sumo cum 3a pars est consumpta per decoctionem
ut fit in succis cameomilla et illa modo competunt
hic vel succus endivie vel scariole // Quare
competit emplastrum Causa est quia non solum reprimit
vel reprimit acuitatem humorum immo est stipticum
et reprimit materiam ne fluat ad locum et illud
intelligitur fieri evacuato quia repercussiva non compe-
tunt corpore repleto absque cortice quia cortex
asperitatem habet et ideo induceret dolorem quam
cetera fluxus // Et si non sufficit cerapta-
sinus phlebotomie partes de vena frontis
et de venis que sunt in angulis lacrimalibus
deinde quod frequenter solvatur et balneum ingredia-
tur ingrediatur // Hic ponit alia que predicta non
sufficiunt Nota quare competit fleubotomia de cephalica
cum alter humorum peccet a sanguine Causa est quia
corpus est plenum et evacuando sanguinem evacuatur
pars materie peccantis // Quare de oculis quia evacuatur
magis materia contenta sed de cephalica fit ad evacuan-
dum materiam antecedentem // Quare de flebotomia procedit
Causa est ut evacuetur humor sive flegma salsum Et
quare competit balneum quia est facte evacuationis
dum ibi Causa est quia materia facientis pruritum per balneum
resolvitur

Capitulum 21m de ungula oculorum

// Circa rubricam duo notentur primo quid
sit ungula Dico quod sic diffinitur ab auctoribus
Ungula est excrescentia excedens in coniunctiva
media inter dispositionem carnosam et nervosam
Et dicitur media quia non est ita dura sicut nervus
nec mollis sicut caro // 2o nota quod ungula potest
esse morbus per se qui curatur sine alio morbo
precedente ex materia grossa mala coagulata
ad coniunctivam Nam quamvis materia fluat non possit
penetrare ad panniculos aliorum membrorum ut pa-
nniculos costarum nisi raro tamen bene potest penetrare
ad tunicam oculorum propter eius tenuitatem et alios pa-
nniculos non propter eorum densitatem et ideo huiusmodi
non est in parte ubi sunt aliter ungula potest

Accidens morbi quia potest sequi alium morbum
vel ulcus vel quia oculus non bene curatur sed
remansit aliquid ~~[illegible]~~ superfluum super tunicam.

Unguis aliquid pertinendo

specie qui est a parte anguli oculi
videtur et alium oculum cooperire et pervenit usque
ad magis divinae gradum passio que ungula vocatur
Unguis nominatur qui solum est penes ut pervenit
ad magis divinae partem que est magis pupillam.

Istud capitulum continuatur ad precedens per hanc rationem quod
mit de pannis et passionibus oculorum hic determinat
de ungula et eius cura. Et dividitur in duas
primo ponit signa. 2º curam. 2ª ibi si igitur
passio. Hic est notandum quod ex textu ratione non habemus
quod eadem est cura ungule et panni quia cum eisdem
medicinis curatur. Vel consimiles et abstersivis quamvis
different in subtilitate et grossitie materie et pannus
quia ungula fit ex grossiori materia et pluri. Et
pannus est. Unde pannus est quedam infectio ad
modum panni. Hic est notandum circa quae prohibet
visum quia propter grossitiem prohibet transitum specierum
visibilium ad oculum quantum habet transitum ad
humorem cristallinum per ipsam pupillam alias
conjunctivam mediante cornea. Hec passio
dum subtilis est cum specie viridi et cum specie de
calcato est medicanda. Hic ponit curam que
est subtilis. 2º que est grossa. 3º potest confectionem
collirii de quo fient mentione 2ª ibi Et si ve-
tusta 3ª ibi Confectio specie dicitur quod rarissime
curatur quia materia est multa. Calcato vel vitriolo
Hic notandum est circa prius. Causa quia illa passio
curatur facta purgatione corporis a materia flacenti
cum consumptivis et abstersivis non quibuscumque consu-
metivis sed corrosivis et fortibus abstersivis quando
materia est multum grossa et debilia non proficerent
Et hec duo que sunt in ista recepta valet ut
patet ex maliciis. Istud ideo collirium valet quia ratione potest
medicinas violentas et frequenter damnum est. Et debet
in medicina quantum ponitur et secundum medicinam stare in oculo
2º notandum quod collirium debilitata et dimora que expiciat
ratio non competunt nisi quia est ideo est vel violenta
maliciosa. Primum est istud expone dicit secundo
maiorum passionum et cronicorum 3 i. dum medulle
seris tantum quod sufficiat ad incorporandum misceantur
ad modum unguenti liquidi. Vel sic Rº viridis
eris vitrioli salis armoniaci eris usti ana 3 i perfectis
yrcinis 3 ii tantum granum piperis fragmentorum sturelle
terre viridis saphiri gallbani ana 3 v pulverizanda
pulverizentur subtiliter cum succo maiorane et modicum
mellis et fiat collirium. Si autem vetusta fiat
et grossa cum ferro est expolianda. Hic

ponit curam que est grossa. Hic est notandum causa,
quare cum medicina non potest removeri. Causa est propter
grossitiem et magnitudinem et maiorem adherentiam quam
habet cum conjunctiva. Et ideo debet removeri cum ferro
vel plus vel minus sicut debet cum humano preve-
nire et debet elevari a parte lacrimalium vel usque et de
subtilius ponitur filum et debet abscindi ex utraque parte
et sic removeatur cum ferro et postea habeatur
de cimino cum felle pisto et debet poni intus in oculo
ut non consolidetur. Et super oculum debet poni emplas-
trum de albumine et debet prohiberi ne frequenter moveatur pal-
pebra quia non adhereret oculo. Confectio
specie viridis Quod competit subici debet
et ungule et albedini. Rº zinziber 3 iii colorum
et ungule et albedini. Rº zimar 3 iii colorum
vel sic 3 vi arsenicum rubei bannatum spume maris
usti 3 vi arsenicum rubei hamatum spume maris
ossium ana 3 i salis armoniaci 3 ii armoniacum in
sinceriore dissolvatur et species ex eo confringantur et
fiat ex eis specie et est mirabilis. Hic potest
confectionem collirii de quo fecerat mentionem Et dividitur
in duas primo ponit confectionem specie viridis
2º de calcato 2ª ibi specie. Istud collirium habet
quia consumunt non quomodo modo ymo corrodendo
et debet parum morari quia non eius fortitudinis esset
timendum ne corroderet tunicam calcati vel vitrioli
fiat specie de cum aliqua succo vel cum succo rute et sic
specie de calcato quod confert ungule
Rº eris usti calamenti amborum ana 3 v zinziber
3 ii salis armoniaci hamatum arsenici sublimati
dium ana 3 i teratur et diminuatur per ebdomadam
unam deinde fiat ex eis specie et sit cum ungula ex eis
Hic ponit confectionem specie de calcato Et
causa quare valet est quia sunt virtutis consumendi
et corrodendi quia ibi ponitur unum principale
quod penetrat metallum secundum magistrum de Sancto Paulo penetrare
tunicis oculi. Et hec passio raro curatur
cum medicinis quia sunt periculose sed vel profundum est ferro
nisi esset multum recens.

Capitulum 22um de macula rubea

ex passione vel alia re est. Circa rubrum
notandum quod macula rubea non est aliud quam sanguis
coagulatus adherens ipsi conjunctive Et est de duplex
scilicet minor et maior. Causa extrinseca est
passio vel percussio in oculo acutis aculeis
et similia tunc cum aperitur vena et fluit sanguis
versus superficiem conjunctive et tunc moratur coagulatur
Causa intrinseca potest esse habundantia sanguinis
tunc enim resudat aliqua pars ad ipsam conjunctivam
per poros vel aperitur vena tunc magne et
minime mordicationis vel acuitatis eius ratione
enim potest esse macula rubea. In conjunctiva.

Unguentum in oculo ex percussione

dicitur quod aliqua punctura rubeum fit contingit autem quod aliqua alia de sanguine qui ibi est dissolutus postquam extrahendo quae necesse removendus est // Secundum capitulum in ponit curam maculae rubeae existentis in coniunctiva et dividitur in duas primo ponit curam in generali secundo ponit medicinas per quod dissolvitur sanguis ad ibi summa // Notandum quod duplex est cura maculae rubeae existentis in oculo. Una est quae fit per resolutionem illius sanguinis et haec fit quando non est ibi multum fluxa ad ipsum dimittas sine sanguine ibi existentes Cura contingit in textu per illos quod dicitur quaecumque sanguis per illos quod dicitur dissolvendo sanguis 2m // Secundo notandum quod 2m melioribus auctoribus et ipse passionibus curantes et specialiter 2m Galyeni in libro suo de passionibus oculorum dicitur quod in principio maculae rubeae ubi est sanguis coagulatus ad experimentum de distillatione albumini ovi bene agitatum in oculo et per oculos emplastrum ab extra cum bombace infuso in albumine ovi et oleo rosarum // Sed sanguis ibi existens dissolvitur cum tribus // primum est cum illis quae ponuntur in oculo // 2m est cum emplastris positis super oculum // 3m est cum subfumigationibus // Illa quae ponuntur in oculo quae dissolvunt talem sanguinem sunt specialiter tria // primum est sanguis columbae vel turturis recenter et de ampi sub ala quia magis subtiliat per motum vel sit Polibar salgemme ana 3 j pulverizentur et dissolvantur in lacte mulieris et fiat collirium // 2m est aqua rosarum distillata in oculo quae non solum illud primo lapides in renibus dissolvunt // Emplastra quae specialiter competunt sunt duo // primum est emplastrum de foliis rosarum et de vinis passis mundatis ab arillis et cum stercore columbino // 2m est hoc quod est specialiter experimentum amicis fit solum de salibus // 3o remonetur cum subfumigatio vel cum subfumigatione facta cum decoctione apii et ysopi et origani // Ultimo remonetur per manum contingit // Summa arsenici rubei olibani mirre armoniaci ana partes equales et fiat ex eis siccis quod in summo terantur fiant et in oculo distillentur. Quod dicitur dolor cum presencia fumositas est albugo ovi et oleo rosarum mistendo et cum ex eis imbolitum oculo est superponendum 3o Hic ponit medicinas per quod ille sanguis dissolvitur Causa patet est quia sit fortis abstinentia et quia illa dicitur dolorem mitigativa et nimis repercussiva non valet si ipse dolor perseveraret

Capitulum 23m de lacrimis oculorum

// Circa rubricam primo notandum quod lacrime sunt duplices scilicet lacrime voluntarie et involuntarie // Voluntarie sunt duplices. Uno modo per viam ractionis contractionis oculorum vel pellicularum ipsorum sicut in gaudio quia tunc aperiuntur caruncule ille et flent oculi // 2o causantur per viam compressionis illarum carunculorum sicut in tristicia vel quando comprimuntur unito fluit aqua sicut patet de spongia infusa in aqua et compressa. Ideo in gaudio quando movetur illi fortiter comprimuntur et de illis non loquitur auctor quia non indigent cura // Alie sunt lacrime involuntarie et hec etiam duplices Uno modo cum debilitate magna virtutis digestive et retentive oculorum sicut in propinquis morti et de istis loquitur ypocras primo pronosticorum ibi Est fletus mortis et de istis non docet hic // Alio modo propter causam ex multitudine superfluitatum descendentium a cerebro ad oculos sicut patet in senibus et aliis quibus cerebrum valde humidum et de tali cura loquitur hic // 2o notandum quod lacrime contingunt oculis magis magnis quam parvis quia plures sunt superfluitates in eis et ideo sunt magis lacrimosi // In senibus plures sunt lacrime involuntarie et in pueris voluntarie // Causa in senibus est quia ratione multe indigestionis superfluitates sunt in eis a quibus lacrime in corpore oculis generantur // Sed cum in pueris est quia plures sunt in eis aeris vapores quia magis admirantur prout quia videntur quae senes iam viderunt et ideo alii gaudent alii tristantur et ideo alii per viam ractionis alii per viam compressionis sunt lacrime in eis

Unguentum lacrimales oculorum

singulis septimanis quandoque videntur pauci condite diebus balneum ingrediatur // In isto capitulo ponit curam lacrimarum et dividitur in duas primo ponit curam per se alium // 2o per collirium 2a ibi In oculis // Notandum quod cum ratio sit vitare facta purgatione corporis ad ipsum tenuandum materiam quanta ibi existentes diebus sunt superfluitates et vapores ne elevent ad oculum // In oculis istius alcohol imitatur quod est 2o tuciae 3 x coralli rubei antimonii ciminis fumi aloes ana 3 y piperis 3 s fiat ex eis pulvis qui condite et assidue imittatur in oculo Hic ponit curam per collirium alcohol est pulvis subtilissimus qui ponitur in oculis et Notandum primo causa patet quae valet Causa est quia iste pulvis est multum astrictivus et claudens poros ideo valet // 2o nota quod lacrime prout in memoria exemplis primo cum repercussivis et fiat restrictoria et imponatur dicta in capitulo de obtalmia 2o curantur cum distractivis medicinis ad partes contraria oculorum sicut cum ventosis positis in

et palati

Occipitio cum gargarismatibus et cum medicinis iche
abluentibus superfluitates ad nares quarum receptas
habuisti supra. Tertio cum evacuantibus vel cum medicinis
evacuantibus flegma ut pillule auree et cochie
que etiam supra habite sunt. Et per ista evacuatio
potest intelligi emplastra resolutiva posita supra
commissuram capitis quorum unum receptum potest esse tale.
Recipe laudani purissimi ℥ ii, armoniaci
℥ i, mastic ʒ ß, mellis modicum, terebentine ℥ i
vel ℥ ii, pulverizentur pulverizanda et coquantur coquenda
omnia cum pistello, misceantur omnia cum oleo camomillino
et fiat emplastrum ad quantitatem medie palme
in longitudine vel digitorum in latitudine et extendatur
super alutam et ponatur super commissuram. Secunda
potest curari cum desiccantibus et consumptivis. Primum
est pulvis tutie cum aqua marina fortiter ex-
stincte primo fortiter in vino et ponatur in lacrimali.
Secundum est pulvis ossium mirobolanorum kebu-
lorum citrinorum indorum et aliorum cum aqua marina.
Tertium est tale. Recipe tuthie infuse ablute
cum aqua marina ℥ i, coralli albi et rubei, ossium
mirobolanorum citrinorum kebulorum, modicum sumac,
gallarum, aloes, mastic, olibani, opii ana ℥ i,
pulverizentur ~~et~~ et misceantur cum aqua infusionis
dragaganti, gummi arabici, et dissolvatur in aqua
et collirium inde fiat. Ultimum remedium est quod
alias vicinas temporum in principio est de plurimis
utilius incitamentum etc.

Capitulum decimum de debilitate visus

Circa rubricam notentur duo. Primo quod debilitas
in visu potest causari dupliciter. Uno modo ex no-
cumento contingente in interiori vel in speciebus visibilium.
Nocumentum causatur in organo ex egritudinibus que fiunt
in eo ut obtalmia, ulcera et alie egritudines
..., et de tali egritudine visus non loquitur hic
quia declaratum est in aliis capitulis precedentibus.
Secundo nocumentum causatur in interiori in spiritibus
visibilibus quod triplici. Primo per nimiam rari-
ficationem ipsorum spirituum ut splendorem vel claritatem
nimiam candele sive claritatem solis sive albe-
dinem nimiam et sic de similibus. Secundo potest debi-
litari per nimiam ipsorum condensationem ut colorem
nimis tenebrositatem et similia. Tertio potest causari nocumentum
in spiritibus visibilibus propter consumptionem ipsorum et
resolutionem ut superflua vigilia et superflua
abstinentia et egritudines consumentes ut in ethicis
et convalescentibus qui dicunt se non bene videre
propter muscas obscuras et alias res coram oculis, et ut
plurimum causa huius est humor flegmaticus. Quarto modo
causatur nocumentum in spiritibus visibilibus per ipsorum
obfuscationem ut vapores et fumi grossi sicut

Apparet post digestionem quia tunc ebullio in illis
vaporibus qui erant antea quiescentes, et ideo frequenter
causatur debilitas visus post comestionem. Et
hic tamen declarat de debilitate visus que per nimiam
rarefactionem vel condensationem non loquitur quia
sufficit in illis solum removere causam, ut debilitas
est propter colorem splendidum quod ponatur in loco
obscuro tantum vel econverso. Secundo notandum quod triplex est actio
lesa visus, scilicet actio corrupta, actio diminuta
et actio ablata. Et vocatur actio diminuta
quando apprehendit oculus imperfecte sicut videmus
senes qui non perfecte discernunt. Sed actio cor-
rupta visus est duplex. Una est actio corrupta
visus in qua apprehendit obiectum aliter quam sit, ut
illud quod non est esse videtur apparet in somnia vel ad
vel illud quod est album apparet nigrum. Secunda dicitur
actio corrupta in qua corrumpitur debilitas ipsius
potentie ad obiectum sicut apprehendere minus splendidarum
rerum vel minus obscurarum. Et propter res viridis
causatur debilitas visus sicut res minus splendide
causant dolorem. Sed actio ablata est quando
nichil apprehenditur ut in cecitate. Hic autem
loquitur de debilitate visus ut se habet
ad actionem diminutam et actionem corruptam.

Signa de debilitate visus

Signa apparent manifesta
que in tempore famis et exercitii parum dis-
solvi videantur. Istud capitulum continuatur ad precedens
in hunc modum: postquam determinavit de debilitate
visus proveniente in organo contingente ex nocumento,
hic determinat de debilitate visus proveniente ex consensu.
Et dividitur in duas. Primo ponit in quo membro
maxime causatur debilitas visus. Secundo ponit curam
ibi: pillule cochie. Hic nota quare propter
debilitas visus proveniens a stomacho dicitur
causa ex triplici. Una est quia in stomacho est
prima digestio a qua elevantur multi vapores grossi
ab ipsa et fumi grossi qui obfuscant spiritus
visibiles. Secunda causa est quia directius ad partes
anteriores respicit quam aliud membrum. Tertia causa est
... vel per illum canalem ... illi
vapores grossi transeunt. Sed quare non
accidit debilitas tempore quo stomachus est vacuus
et maxime post famem? Causa est quia stomachus
cum est vacuus non elevantur vapores ad cerebrum
et fumi grossi obnubilantes et obfuscantes
spiritus visibiles. Pillule cochie erunt utiles
et assidue tribuende. Nuncium quoque passer
desinat tamen esse debet et egere sepe vomere. no[ta]

cogendus est pulvis desiccatus in oculis
sive mittendus // Hic ponit curam et
dividitur in tres // primo ponit curam que provenit
ex replecione // secundo curam ex inanicione // tercio reddit
ad ponendum curam que provenit ex replecione
2a ibi Si vero // 3a ibi Hic quoque // Hic autem
primo quare si replecio humorum que non possit
removeri in tempore famis tunc competunt pille
cochie Causa est quia sicut dictum est quod non provenit
a cibo in stomacho existente ymo ab humoribus
existentibus in cerebro vel stomaco vel in utroque
a quibus elevantur illi fumi // Et quia ipse pille
cochie evacuant principaliter humores flematicos a
cerebro et stomaco ideo valent Si enim humores
sint in stomaco magis competunt pille auree
Quare minutio etc. Causa est quia pars debet
et non pars deinde in quantitate sit asserta ut
cognatum et superfluitates consumentes debite
visus consumentur // Quare competit vomitus
Causa est quia vomitus nocivus in passionibus
cerebri ex eo quod commovet humores et elevat
ipsos ad cerebrum non competit quia evacuat stomacum
a materie humoribus a quibus possunt elevari illi
fumi impedientes visum // Quare competit
pulvis desiccans Causa est ut consumat
superfluitates oculorum impedientes visum Et
iste pulvis est positus supra Et modo aliquis
pulvis est pulvis unus de pirr que est
quedam avis que decoquitur in furno itaque
possit pulverizari et ponatur in oculo Vel
ponatur pulvis ille cum aqua feniculi et fiat collirium
et ponatur in oculis Sic enim consumptiam
illas superfluitates et subtiliantes spiritus Et
non quod antequam administretur pille iste oportet fieri
aliquas medicinas digestivas syrupus digestivus
// Et si peccat materia flegmatica in oculo
competit talis syrupus Recipe radicis apii
cortici radicis feniculi ana quarta 5. betonice maiorane
verbene eufragie rute silicis
montani seminum feniculi ana ʒ j. seminis dauci
seminis feniculi cimini ana ʒ 5 liquiricie
rase uvarum passarum mundatarum ab arillis
ana ʒ 5 aque celidonie ʒ 6. panis zucchari albi mellis electi ana libras ʒ fiat syrupus
clarificatus usque ad quartam partem // Medicina laxativa
potest esse talis Recipe pillularum aurearum ʒ ii pulpe
colloquintide bdellii subtiliter pulverizatorum ana
ʒ 5 vel si paciens est fortis ʒ j. misceantur
malaxando cum yeronicelle succo cum aqua feniculi
et fiat pille ad quantitatem ciceris et administretur

In iuvenibus vero si materia sit nimis operativa
talis syrupus digestivus Recipe boraginis cum toto buglosse
cum toto corticum radicis feniculi ana quarta 5 maiorane
que in verbene eufragie rute silicis
montani seminis feniculi ana ʒ j. cinamomi seminis feniculi
ana ʒ j. seminis siselcos seminis basiliconis ana ʒ 5
liquiricie rase uvarum passarum ana ʒ j. ethimi
epithimi foliorum sene ana ʒ 5 aque borra
ginis aque feniculi ana ʒ 6. mellis electi
panis zucchari albi ana libras 5 fiat syrupus
perfecte clarificatus usque ad quartam partem vel ʒ // Medici
na laxativa debet esse talis Recipe yeralogodion
ʒ 5 malaxetur cum aqua feniculi et fiat pille
// Et si in prima etate fuit sanguis et cor
poris obstructio minutio est augmentandum et deinde
superponi ei tribuendum aer super caput eius
aqua tepida infundenda et tamen super ea
fienda. Balneum preterea ingrediatur in quo non
nimis sedeat Nasalibus vero oleum de amigdalis
dulcibus atque auribus est inmittendum Oculis
vero lac mulieris adolescentis quaniam hic
est immittendum quod etiam frequenter sic convenit
Hic ponit curam que provenit ex inanicione Ubi
non quare minutio est augetur in quantitate et qualitate
et est etiam minutio sit nullius potestatis et talia
Causa est ut regnentur sanguis et spiritus quorum
diminucio et paucitas fit causa debilitatis visus
Quare unum competit quia consumit sanguinem
et spiritum qui sunt instrumenta visus quare est
ablui cum aqua tepida Causa est quia licet
de se aqua non competit in tali inanicione
tamen in tali provocamus Et preterea balneum aque
dulcis competit in passione et cetera // Quare
valet oleum amigdalarum et non oleum rosarum neque
violarum Causa est quia non est ita frigidum
sicut oleum violarum et oleum rosarum quia illa olea nimis
frigida nocent spiritum consumendo // Quare
competit lac mulieris quia sit nimis humectativum
Et propter hoc dicunt sapientes medici balneum
a principio extrinsecus quia magis humectat quam aliud balneum
Hic quoque debilitatur visus propter fortior
sit tempore famis // Hic reddit ad ponendum
curam que provenit ex replecione Et dividitur in tres
2a quod ergo ponit que competunt 2a ibi Et
sanguinem vero 3a ibi Confectio ergo ibi ad hec
predicta tristitia magna pars dicitur a vomitu
Hic notandum duo // primo quod talis humor fit
quia tunc competunt in corpore purgatio quia
2m iosiacez de sco amando super antidotario alio

Non debet dari. Causa quare non debet dari cor-
pore existente pleno purgato est quia consumit re-
siduum quod remanet et videre prohibet superflu-
humorum et est magnus error quia per istam opinionem
incendit aliud quia pars vini ca. et ipsa ponitur
in aliis [illegible]. Secundo nota quod per istam opinionem
[illegible] sibi similia. Et quamvis sit multum specialis
in sex quarum primum est tyriaca cum aqua feniculi
que multum valet in debilitate visus et plus valet quando
tyriaca maior est et eius dosis ʒ j. Secundum est mirobo-
lani kebuli conditi et est medicina que inter
alias medicinas mundi magis resolvit et [illegible]
ponitur in multis [illegible] et specialiter in omni
flaci multum valet et conferunt [illegible] quando sunt
Tertium est electuarium [illegible] anamu
vitellarum eo quia multum expellit a corpore superfluitates
et valet multum in lepra et quod [illegible] non est
ad propositum. Quartum est istud et est in debilitate
in debilitate visus. Recipe betonice, verbene, celidonie,
eufrasie, ysopi, pollii, omnium summitatum ana ʒ s seminis
feniculi, siseleos, ciminum, anisi, coriandri [illegible] seminis
maiorane, seminis basiliconis, macis, cardamomi ana
ʒ s, nucis, cinamomi, zucharis albi, galange,
nucis muscate ana ʒ j piperis longi, ligni aloes,
fellis [illegible], piperis, spicenardi ana ʒ s, cinamomi
conditi ʒ iii, conserve boraginis, conserve anthos
ana ʒ iii, aque rosarum de damasco quartam i, aque
aque feniculi ʒ vi, panis zucchari albi quod sufficiat.
Fiat electuarium in bol. Al. elixir in bol. Et
[illegible] valeret valamus sunt. Hic ponitur aliud
quod operatur et est ysopus modum et facit cum aliis
dubitatur. Hic est nota causa quare valet
ysopus causa est quia si fit infusio in vino
habet virtutem multum subtilianam et ideo quia
debilitas visus provenit multum ab humore fla-
tico quia sic obumbrat spiritus visibiles grossos
et ipse ysopus subtiliat. Ideo ysopus multum valet
in passionibus cerebri oculorum et capitis et inter. Secundo
nota quod per istam rationem intellige sibi similia quando similes
vinum. Et quamvis sit multum nec alia in sex quarum
primum est liquor qui exit de capite ytonio [illegible]
dato vel assatum cum pipere longo et ponitur in
oculo multum valet ponitur enim vas in sole et fiat
foramina multa in capite et ibi ponitur piper longum
et ideo magister arnaldus de villa nova sic singulariter
in decoctione rapacium et ponitur illud similiter
ana in oculo collirio in capite ytonio et valet
commestum et [illegible]. Tertium quod operatur in de-
bilitate visus est aqua celidonie, verbene, eufrasie,
maiorane, rute, feniculi distillata singularis
vel coniuncta. Similiter confectio balsami quia multum

confortat oculos ut invenit illos. Confert
alcohol quod valet contra visus qui est a humoribus
debilitata. Recipe tutie ablute et extincte ʒ x, pulveris dein
cetera [illegible] saxa viridis et per unam noctem ref-
ri primum et cole et ex quo tunc coppa [illegible]
[illegible] sicut preparata terra; deinde summat ʒ ʒ piperis
nigri, macis, piperis, celidonie ana ʒ iii salis
armoniaci ʒ j cum tunc [illegible] ʒ xx pulveris; hec omnia
terantur et ex succo feniculi conficiantur et exsiccentur
iterum terantur et reponantur et cum necesse sunt oculis
immittantur. Hic ponitur aliud quod operatur et
tutia. Ita quod infundatur in succo maiorane
recentis. Nota quare valet causa est quia sic virtute
consumendi rome tuchie et sic virtute consumendi
subtiliandi rome alcohol sive piperis et alium et
quia removet omnes fumos debilitatis et grossitie
humorum et propter hoc valet. Alcohol est pulvis
subtilissimus qui ponitur in oculis macropiperis i.
longi piperis. Hic nota quod ponitur et sic tunc
teritur vel subtilissime fiat pulvis. Et hoc precipue
valet confert siccus de fellibus. Hic ponitur aliud
competens in debilitate visus sicut i. collirium
et istud collirium ponitur in cap. de cataracta. Hic
nota quare valet collirium de fellibus causa est quia
fel multum omnia mundi habet virtutem subtiliandi
rome cole et ideo cum debilitas istius venit cum
multa grossitie humorum et propter ideo valet. Et
licet valeat ista in fellis aliarum animalium de
rapina plus habent virtutem subtiliandi. Secundo
nota quod licet collirium raro competit in loco eius
competit istud aliud. Recipe succi mollium ma-
iorane, eufrasie, celidonie, rute, feniculi ana ʒ j s
zucchari albi, spicenardi, piperis longi, garioffili,
florum tunc [illegible] sarcocolle nutrite in lacte,
ligni aloes ana ʒ ii, fellis aquile, fellis ana-
tis, fellis perdicis, fellis yrci de quolibet unum, balsami ʒ ii,
mellis rosati coluti ʒ s pulverisanda pulveri-
zentur subtiliter misceantur liquefienda liquefiant
in estate in sole calido quae agitando sunt ut zuccharum
rosarum. Et si sunt reponantur super cineres calidos et
refrigerentur in vase mundo et in oculis una vel
due gutte imponantur.

Capitulum [illegible] de tumore palpebrarum

Circa istam rubricam nota quod duplex est causa
tumoris palpebrarum. Quarum est causa extrin-
seca percussio casus et similia generantia dolorem
in palpebris ratione cuius fit fluxus humorum
ad palpebras. Alia est causa intrinseca et ista
est duplex. Quedam est minus calida sic sanguis

Vel color / talia est nimia frigiditas et hec
est triplex quia vel est ventositatis vel fla[illegible] vel
[illegible] Si causa a ventositate eius signum est
[illegible] palpebrarum Si ab aquositate signum
est mollities palpebrarum Si a [illegible] signum
est ~~durat~~ duricies ipsarum palpebrarum

Si palpebre timet epithi

mentum epithimate quod in cura de ob
talmia notavimus et [illegible] Postquam diximus
de multis passionibus oculorum hic dicit de duabus
passionibus palpebrarum et licet sint iste passiones
[illegible] in cura [illegible] apostema vel [illegible] Et
dividitur in duas primo ponit curam tumoris pal
pebrarum 2° ponit curam de inversione pilorum
2a ibi ~~Si fuerit pili~~ Circa primum est notandum
quod duo [illegible] ut videatur si tumor palpebrarum
[illegible] fiet a materia calida et In principio eius quia ut
[illegible] est illud epithima est [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] illud quod
prohibet [illegible] [illegible] [illegible] in cura [illegible]
morbi Et si [illegible] tumor palpebrarum
a materia ventosa vel aquosa competit alia me
dicina 2° notandum quod [illegible] ponit curam tumoris
palpebrarum qui proveniunt ex aliis causis ut
si proveniat a [illegible] [illegible] [illegible] competit
aliud emplastrum de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et oleo rosarum Si autem venit a
[illegible] [illegible] sanguinis vel colera competit
emplastrum factum ex albumine ovi et oleo rosarum Si
proveniunt a materia frigida vel ventositate competit emplastrum
factum ex farina milii et [illegible] Si autem
ex nimia aquositate competit emplastrum factum
ex tiriaca vel trifera magna vel aloes cum
modico aque feniculi et aceti Si provenit ex
[illegible] primo competit mollificativa et postea
resolutiva et [illegible] fiat emplastrum ex [illegible]
malaxatum cum oleo [illegible]

Nota [illegible] de [illegible] [illegible]

Capitulum 26 de pilorum palpebrarum inversione

Circa rubricam notandum quod triplex
potest esse nocumentum in pilis palpebrarum primum est
multitudo quia [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] pilos
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vapores
et fumos que est causa effectiva pilorum et multitudo
[illegible] vapores qui sunt materia pilorum significat
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 2m nocumentum est [illegible]
[illegible] pilos et est debilitas caloris non potest
[illegible] [illegible] in [illegible] et [illegible] [illegible] et fort

densitas palpebrarum 3m nocumentum est [illegible]
~~palpebrarum~~ pilorum ut qui sunt longiores
debito et sic [illegible] [illegible] et alii et causa
est multitudo materie [illegible]

Si pilus fuerit unus aut

duo aliis palpebrarum pilis cum
[illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] Hic ponit
modum removendi pilos [illegible] oculos
Et dividitur in duas primo ponit modum remo
vendi qui sunt pauci 2° qui sunt multi primum
in duas primo ponit unum modum [illegible]
2° alium 2a ibi aut radicitus Hic est notandum
et est quia [illegible] [illegible] et [illegible] tales
pili sunt fortiter adherentes cum aliis non [illegible] [illegible]
[illegible] et si [illegible] remo[illegible] sit a [illegible] loco [illegible]
[illegible] [illegible] cum illa [illegible] [illegible] et cum aliis pilis
[illegible] Aut radicitus evellatur et locus a
quibus evulsi fuerint cum ferro [illegible] [illegible]
[illegible] Hic ponit alium modum [illegible]
Hic notandum quare valet illa cauterizatio cum ferro
Causa est quia per illud cauterium clauduntur pori [illegible]
quod prohibetur exitus pilorum Notandum quod modus
removendi istos pilos est duplex et fiunt [illegible] [illegible]
Unus est quod [illegible] cum forpicibus et [illegible]
cum aliis pilis palpebre et [illegible] alii [illegible]
[illegible] vel resina et [illegible] 2us modus est quod tales
pili eradicentur et poca prohibeatur [illegible] et hec
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] primum est cum [illegible] [illegible]
calida cum qua cauterizentur pori per quos expellitur
pilus et [illegible] ponit [illegible] 2m est quod fiat
inunctio cum [illegible] [illegible] et [illegible]
cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
3m est quod fiat [illegible] cum rubigine ferri et
[illegible] [illegible] est quod fiat inunctio cum sanguine
[illegible] 4m est quod fiat inunctio cum [illegible]
ex oleo [illegible] et [illegible] [illegible] et modico
[illegible] et modico [illegible] Si autem
multi fuerint [illegible] est ut cum palpebre
[illegible] loqui autem de hoc nostri libri
[illegible] transgreditur Hic ponit curam
qui sunt multi [illegible] [illegible] Ubi notandum quare
[illegible] [illegible] [illegible] Causa est ut [illegible] [illegible]
pilorum [illegible] in oculis [illegible] et non [illegible]
debet [illegible] [illegible] [illegible] membrum Sed quare
transgreditur quia id fit per cirurgiam et [illegible] [illegible] [illegible]

Capitulum 27m de cataracta [illegible]

Circa rubricam primo notandum Quid est cata-
racta Dico quod cataracta est morbus officialis

Et oppilatio causata ex aqua descendente situata
inter humorem albugineum et tunicam corneam. Unde
ista aqua est in pupilla. Etiam potest multipli-
citer diversificari uno modo in quantitate quia aliquando est magna
occupans totam pupillam et omnino penitus prohibet
visum. Aliquando occupat unam solam partem et aliquando
partem superiorem et aliquando partem inferiorem. Aliquando media
dimittit superiorem vel inferiorem et tunc non prohibet
visum totaliter immo res que presentantur contra partem
non coopertam integre videntur. Et si sit in medio
omnes res videntur perforate quia videntur et superius
et inferius et non in medio. Alio modo potest diver-
sificari in qualitate vel in colore subtilitate et grossi-
cie. Secundo nota modum generationis cuius dico quod
generatur sic quia quando vapores descendunt a cerebro
per nervos obticos usque inter albugineum et tunicam
corneam ibi condensantur propter frigiditatem oculi et ipsi
condensati convertuntur in aquam vel primo in existentes
quando vapores elevantur usque ad medium interstitium et
ibi condensantur in nubes aquosas. Tertio nota quod
species cataracte sunt triplices quedam subtilis grossa
et mediocris. Una dicitur subtilis quia in sua parte
ista aqua adhuc multum liquida et talis non potest
curari cum acu sed cum medicinis laxativis et consumptivis
superfluitatis oculi. Alia dicitur grossa que est
quando iam aqua est coagulata more
et ista non curatur cum acu quia sic grossities
multum adheret partibus oculi. Nec cum medicinis ab
intus quia medicine non attingunt usque ad tunicam cor-
neam. Nec cum applicatis ab extra quia non possunt consumi-
neam dissolvere propter suam duritiem. Sed media
dicitur quando talis aqua non est multum liquida
nec nimis grossa et potest perfici cum acu cor-
rigi purgato. Signum quod est media est quod de triplici
dum est ex parte coloris si sit coloris aeris
vel saphiri albi vel margarite quia si sit gypsei
coloris vel viridis vel nigri nullo modo subiicitur
acui. Secundum signum est ut ille eger possit
respicere claritatem solis vel lune dimittere. Tertium
signum est si clauditur oculus infirmus et fricatur
palpebra cum digito aliquando ad partem dextram aliquando
ad partem sinistram et postea aperitur et si aqua dila-
tetur postea redeat ad dispositionem naturalem quam
habebat est signum medie et non subiiciatur
acui. Vel amplietur [illegible]
et ponatur in oculo et foveatur [illegible]. Et si aqua
dilatatur et postea redit ad primum statum signum est quod
est mediocris quia si esset multum grossa non dilataretur
et si esset multum subtilis non rediret ad primum statum.

Tertium signum est si clauditur oculus sanus et
pupilla oculi infirmi appareat quod dilatetur
signum est quod est in dispositione media. Et causa
signi est quod nervus obticus non est oppilatus quia spiritus
vadit de uno oculo ad alium. Et propter hoc
balistarii claudunt unum oculum.

Quando aliquando videtur

quod ante se habeat res subtiles
aut alia corpora parva subtilia et radiosa.
Quandoque ex causa stomachi aliquando ex ipso nervo
ipsius oculi contingit. Iudicium quod dicta infirmitas
considerata est utrum per nervum [illegible]
accidens si ei evenit. Sed ex parte quod ex stoma-
cho accidit non est multum timendum quod ex nervo
inferatur. Sed ex parte quod ex ipso oculi [illegible]
valde timendum est quia ei aque principium existit.

In isto capitulo dicitur de cataracta. Et dividitur
in duas. Primo ponit signum principii cataracte de cataracta
secundo ostendit quando est curabilis cum medicinis et quando
non. Secunda ibi Hec autem passio. Circa primum est
notandum causa quare aliquando apparet quod aliquis videat
res subtiles. Causa est quia tunc vapores
existentes inter tunicam corneam et humorem cristallinum
ipsi vapores inducunt suam similitudinem in humore
cristallino ad modum cognitionis rei per visum
sicut in textu de stomacho. Iudicium secundum diversitatem in
qualitate et quantitate et in colore et secundum grossitiem et
subtilitatem apparet quod res sint ex quo nervi sunt
Sed quare tunc stomachi. Causa est quia
a stomacho ascendunt vapores ad cerebrum et
illi vapores descendunt per nervos obticos ad
ipsum oculum. Aliquando ex nervo vero quia materia flegmatica
vel melancolica elevata per vapores qui descendunt
ad nervos obticos. Quare non est timendum
quando provenit ex nervo stomachi. Causa est quia
de facili removetur et mundificato stomacho
sive evacuatur a materia mala sive a malo
humore cum sit materia separata et non coniuncta.
Sed quando est a cerebro est timendum quia est
principium cataracte cum materia stat coniuncta et illi
vapores multum retinentur ibi quando conveniunt
in aquam sicut vapores elevati a terra usque
ad medium interstitium aeris et ibi condensantur
et convertuntur in nubes aquosas. Ita in proposito
aqua existens inter humorem albugineum et tunicam
corneam dicitur cataracta. Licet sit morbus
officialis et medicorum unius i. nervi aque
i. cataracte. Hec autem passio dicitur [illegible]

est et In principio cum medicinis curabilis
est sed cum iam ad perfectionem devenerit
sanari non potest nisi cum incisione et forte
inscio perfecte non potest / Hic ondit
quod est curabilis cum medicinis et quod non
/ Nota quod si passio est in principio potest curari cum
medicinis Causa est quia quod est recens
ista aqua est subtilis et liquida et
ideo facile per medicinas resolvitur Et aliquando
non potest curari cum anni Causa est quia per
medicinas non insigitur nimium in oculo ...
sue grossiciei et ideo non potest removeri
sed quod est medium inter ista est supra
per eius signum tunc potest removeri // Qua
potest dici nunc hec duo potest diligenter
est investiganda que est pro principio
Cum ymaginationes que videntur utraque
apparet oculo extimandum est hoc provenire
ex vitio stomachi et cetera Et cum ymaginationes
in hora fastidii et in hora male digestionis
plures solito videntur In hora autem famis
et laboris pauciores apparent Extimandum
est hoc etiam ex stomacho et cetera Et si ex quo
iste ymaginationes acciderint et duo preterierint
menses vel plures et in pupilla non fuerit
visa corruptio extimandum est etiam hoc
esse ex stomacho // Hic ponit signa
que talia contingit vitio stomachi et dividitur
in duas In primo ponit signa que talia
contingunt vitio stomachi 2o quod vitio cerebri
2a ibi Si autem Prima in duas primo facit
quod dictum est 2o ponit causam quod talia proveniunt
vitio stomachi 2a ibi quod / Hic non quare
tales ymaginationes apparent Causa est quia
stomachus directe respicit ambos oculos
et eodem modo vapores ascendentes a stomacho
vadunt ad unum oculum sicut ad alium Sed
quare plures sunt ymaginationes tempore repletionis
Causa est quia tunc plures vapores ascendunt
a stomacho ad caput quam tempore famis nisi sit
mala materia in stomacho a qua elevantur vapores
/ Cum autem iste agravationes ibi aggravate fuerint
pillas comas in pomi ... et si passio
non removetur Iam extractiones postea certificate
fuerint / Hic ponit causam quod provenit ex
nocumento stomachi Et dicit quod quod hec duo ap
paret in ambobus oculis et cetera Nota quare
valet Causa est quia evacuant materiam peccantem
/ Et loco istarum aureas docet adminstrare yera
pigra quia magis aggravant stomacho Et hoc sero
digno ... vel dictum est in capitulo de debilitate visus
sed dicit pomi ... et absinthium quod hoc provenit
a stomacho Sed quare non removetur Causa

est quia tunc non solum a stomacho provenit verum etiam a cerebro
et non solum tunc purgandus est stomachus
verum etiam cerebrum / Si autem unum cum oculo apparuerint
et uno tantum modo in horis aliquibus per magis quam
minus est vitio aque adeo perspicue cum in pu
pilla non fuerit obfuscatio Obfuscatio namque si fuerit
in pupilla dubium iam tunc est sublatum / Hic
ponit signa que contingunt vitio stomachi Et
tales vapores talium corporum superius non est principium
aque sed sequitur / Notandum est causa potest Causa
est 2m simile modo pervenit quam dextro parte capitis
vel sinistra quia si in dextro tunc ibi vapores ve
niunt ad dextrum oculum Et si in sinistra ad sinistrum
oculum Et si in medio circa in ambobus oculis nocet
per simile modo pervenit tunc cum ... / in ambobus
oculis et in omni tempore in tempore repletionis quam jejunii
Et dicit cum quod non est obfuscatio quia tunc est tene
brositas oculorum vel tunc sequitur Sed
quod de novo tunc est timendum quia si vapor multum
durat condensatur et fit cataracta et cetera // Cum autem
passio hec in oculo ipsa fuerit prohibendum est
infirmo ne cum ventosis minuatur sanguine ex
collo neque ex brachio neque comedat pisces
neque omnia que humectare possunt / Hic ponit
curam cataracte Et dividitur in 3 primo ondit
a quibus est cavendum // 2o ponit curam per medicinas
laxativas / 3o per incisionem / 4o per colirium 2a ibi
Venter 3a ibi Iter et 4a ibi Et in oculis
Nota quare cavendum est ab extractione sanguinis
Causa est quia illa cataracta provenit a materia flecmatica
grossa et per extractiones sanguinis materia magis inspissa
retur ideo non competunt flebotomia / Quare non
competunt pisces Causa est quia pisces generant materiam
aquosam et ita augmentarent materiam Sed vinum
... competunt quod materia est liquida et volunt quod ipsa
... competunt pisces et alia que
sunt ... et olera et cetera Sed in alio
... augmentant materiam
... est ... quia augmentant materiam
... carnes porcine non competunt sed assata
et ... competunt / Venter non frequenter solvendus
est ex pillulis ... / Hic ponit curam per me
dicinas laxativas Notandum est causa potest quare valent
pille cochie Causa est quia evacuant magis flegma
a cerebro que non potest ... in ... et quia
in aqua est hoc solummodo ... / Vel loco
illarum pillularum competunt pille auree et multum
sunt ... purgandi oculos // Et dicit ...
... in ... non ... dat
medicinas una vice primo ...
/ Est enim ... in ... et ...
ydromel ... In ponit ... / Hic ponit
curam per incisionem Ubi notandum est causa potest

Causa est quia illa sit contraria materie morbi que
est frigida et humida. Et in calefaciendo et exsicca
ndo competit et non solum in via cibi sed etiam in
via medicine quia in egritudine non competunt ibi
nisi contraria morbo. Quare competit ydromel et
non vinum. Causa est quia vinum de se est vaporosum
et ideo esset timendum de dissolutione materie frigide
et quod augmentet materiam illam et generet cataractas.
Sed dicitur ydromel paucie commixtionis quia
ydromel multe commixtionis habet in se vim [illegible] auctor
dicit patet in 3° regiminis acutorum. Sed ydromel
paucie commixtionis magis valet in isto casu quia habet
abstergere mundificare et materiam subtiliare quia sicut supra
dictum est. Secundum auctorem in capitulo de cataracta quod multi
in principio cataracte sunt curati cum sola dieta vel cum
abstinentia a vino et rebus multiplicantibus humores
flegmaticos. Item quod evitet gressum solis assiduum. Et
In oculis fiat de fellibus est intelligendum quod fiat
in principio aque et dilatationi pupille et illis qui
post occasum solis non vident et tenebrositati
visus que est ex humore. Recipe fellis grui
fellis [illegible] fellis [illegible] fellis accipitris
fellis aquile fellis perdicis ana ʒ [illegible] vel
vel plura. Humidum quoque per omnibus ʒ x isto
[illegible] conforbium colloquinde siapi ana ʒ
ʒ j. cum aggregantur ex simul fiat tenere et mittitur
in oculo. Hic ponit unum per collirium. Circa
predicta nota quare collirium valet. Causa est quia
fel secundum Serapionem habet virtutem subtiliandi et mundi
ficandi et consumendi. Et specialiter fel animalium volatilium
venientium de rapina quia manducant venenum habent
subtiliatem quam alia fella. Et ideo quia ibi multum
intrant de illis fellibus ideo competit. Et cum hoc
intrat ille medicine fortes licet Serapionem et ensor
bium quia sicut passio est multum fortis ita medicina
debet esse multum fortis. Secundo nota licet propter vidicatur
circa cataracte. Quia cura eius est duplex.
Quedam est cum acu. Alia est cum medicinis.
Cum acu sic fit. In vere vel in autumpno
dimpiatur corpus ventri capitis et proficiatur cornea
ex parte lacrimalis minoris et dissolvendo et
resolvendo ista acu fit gravamus in cornea et
transit inter corneam et uveam usque ad pupillam
et quod acus ascendat modicum super illa aqua
et considerat medicus et dum est modica cataracta
acus modicum attracta sit in quiete et prima
absterget et sic fiat quousque abstrahat et
ponatur super locum emplastrum ex vitello ovi cum olio
ro. et sit eger in loco obscuro septem diebus
oculis clausis cum medicinis. Sed cum medicinis
fit dupliciter. Vel cum applicantur ab intra vel ab extra.

Si cum medicinis applicantur ab intra ita dictum est
in capitulo de debilitate visus. Sed cum medicinis
applicantur ab extra sunt tria. Primum potest esse tale.
Recipe fellis accipitris balsami ana ʒ ij elleborum
albi piperis ana ʒ j. pulverisanda pulverisentur
subtiliter misceatur cum aqua [illegible] distillanti
et fiat collirium. Secundum est istud. Recipe fel yrci
dimidium quarta [illegible] ʒ j. ponatur in panno lineo
mundo fricetur subtiliter usque tota dissolvatur
cum addatur balsami ʒ j. et fiat collirium. Tertium
est tale. Recipe salis armoniaci [illegible]
ana ʒ j. dissolvatur in lacte ficuum et fiat
collirium. Et multum valet in cataracta ob[illegible]
rate mauritana. Et valent omnia colliria
supra dicta in cura albuginis oculorum.

Capitulum 18m de hiis qui post

occasum solis non vident. Circa rubricam
nota quod in aliis libris isto modo rubricatur
capitulum ponitur Capitulum de nictilopa id est de illo
remediando qui de nocte nichil videt. Ubi
nota quod aliqui sunt qui vident a longe bene et male
a prope. Et aliqui sunt qui vident ex bene. Et
aliqui sunt qui vident male a longe et a prope.
Et aliqui sunt qui bene videt de die et male
de nocte et in crepusculo. Et aliqui sunt qui
bene videt de nocte et male de die. Et hoc fit
secundum quantitatem spirituum visibilium et in quantitate et
qualitate vel multitudine et paucitate et claritate et
obscuritate. In substantia vel subtilitate et grossitie
quia si spiritus visibiles sunt multi et grossi tunc res
bene vident de longe et male de prope. Causa est
quia tales spiritus indigent multo lumine et forti
motu vel ex quo sunt grossi subtilientur. Et hoc
est quia res multum luminosa facit motum et ideo
res fortis motu et lumen subtiliantur spiritus. Sed
qui spiritus sunt pauci et multum subtiles tunc res
bene videntur de prope et male de longe sicut patet in
oculis glaucis qui tales non indiget multa
subtiliatione nec multo lumine nec forti motu. Sed
quia multum lumine est in re que videtur de longe
et tales spiritus non possunt regere ideo res a longe
posita non potest videri. Sed qui sunt pauci et
grossi tunc res male vident de prope et de longe
sicut patet in senibus. Et causa est quia tales spiritus
sive paucitatem et grossiciem non possunt sustinere
multum lumine nec paucum. Similiter nec primum
nec magis motum vel patet in convalescentibus
ab egritudine longa quia illius corpus quod licuit

telam ante oculos et non potest sustinere lumen et querunt tenebras. Secundo quando spiritus sunt clari et tamen subtiles pauci numero res bene vident prope et longe et de prope quia valet spiritus sunt subtiles et recipiunt quemcumque modum a lumine magnificatur et propter ratione fortitudinis. Tertio quando contingit quod spiritus sunt multum subtiles et

nota opinionem

multum clari numero res bene vident de nocte et prope noctem. Et hoc patet videre in animalibus que vident de nocte quia de die spiritus segregantur et destruuntur ratione luminis ideo debilitantur. Quarto de nocte fortificantur et condensantur ideo melius vident de nocte quam de die ut patet de gatto buffone et bubone et sic de aliis animalibus que sunt claritatis de se. Quarto quando sunt grossi numero male vident de nocte et bene de die. Et causa est quia de nocte tollitur ingrossantur ideo obscurantur. Sed ratione luminis diei vident res in die. Hic autem non loquitur de remediatione illorum qui male vident in crepusculo quod provenit ex grossitie spirituum et humorum grossorum in oculo ex quo patet rubrica.

D hoc vale exsiccatum epar

caprinum scinde et pone super unam sectionem piperis longi et cooperi ipsam ex alia sectione piperis longi existente in medio deinde pone ipsum in furno et dimitte ipsum donec assetur et non exiccetur quo facto piper longum quod in medio erat sumatur et bene terit cum pauco musco deinde ex liquore qui ex epate assato expressus fuerit colligatur et exsiccetur et in oculo inmittatur. Istud capitulum continuatur ad precedens. In hunc modum postquam non docuit de cataracta et cura eius hic docet remediare illos qui post occasum solis non vident. Et dividitur in duo. Primo ponit unum collirium quod competit. Secundo ponit aliud. Tertio aliud. Secundo ponit causam quare illa non sufficiunt. Secunda ibi aliud fel. Tertia ibi quod autem. Extra ibi dicendum dicitur etc. Ita quod sit sententia pro hunc et una de piperis longo secundum antidotarium. Hic notandum quare pulvis piperis longi valet. Causa est quia piper longum habet virtutem subtiliandi cum sit calidum in secundo gradu et ideo remedium quod provenit ex grossitie humorum et spirituum et cum habeat subtiliare multum ideo valet et specialiter illud quod fit ex epate hircino inmittatur quia ex epate sua habet virtutem subtiliandi quia dicit antidotarium quod epate hircino quoniam modo sumatur vel comestum vel suffumigatum valet in debilitate visus proveniente ex grossitie humorum et spirituum licet ad hoc inmittatur masculus quia habet virtutem subtiliandi et confortandi. Et propter istam medullam vel sit filla deinde super in capitulo de debilitate visus in medio de sectione ipsius de epate. Dicitur fel caprinum cum melle mixtum in coma sive igne mixtatur deinde radius collirium inmittatur in oculo. Hic ponit aliud et dicit quod fel caprinum etc. Hic notandum quare valet fel caprinum. Causa est quia fel caprinum vel quodcumque fel habet virtutem subtiliandi propter coleram ut dicit Serapio et quia ille morbus provenit ex grossitie humorum et spirituum ut dictum est ideo valet istud collirium. Et coma id est in tale vase radius id est res transparentes. Quod autem ad hoc magis valet est vel sicut de fellibus in oculis inmittatur. Hic ponit causam quare ista non sufficiunt ad hoc. Collirium dictum est supra et cum sint reddita ubi quia sit virtutis subtiliandi cum hec passio provenit ex grossitie. Si autem hoc non sufficerit vene autem solvatur et sanguis ex duabus cephalicis et ex fronte minuatur et regimen subtilietur. Hic ponit causam quare ista non sufficiunt cephalice id est vene capitis. Notandum quare valet. Causa est quia signum est quod talis passio non solum est parum in materia contenta oculi ymmo est parum in ea autem. Et signum est quia ipso magna est in corpore causa inquantum multa est impedit cum quia ponitur quod materia contenta resolvitur materia autem redit. Ideo bonum est quod laxet vene cum pillulis communis per devine post digestionem. Et fiat prima flebotomia de cephalica ad primo nondum repletione et postea de vena frontis et de venis angulorum oculi. Et regimen debet subtiliari in quantitate et parum comedat ut per abstinentiam consumatur. Sed parum in qualitate possunt ut ex illo cibo generentur humores subtiles quia maxime valent ex grossitie humorum. Et attendendum quod illud habeat subtiliare ut ysopus petrosillinum majorana. Ita quod cibus competentibus habeat subtiliare non solum in qualitate passiva ymmo in qualitate activa ut dictum est.

Capitulum 29m de dilatatione pupille

Circa rubricam notandum quod in pupilla duplex est nocumentum. Unum est dilatatio pupille aliud est constrictio eius. Dilatatio pupille naturalis est duplex quedam naturalis et quedam artificialis

Dilatacio naturalis est illa que fit sic a principio generationis ut in nigris oculis glaucis et aliis semper est mala. Et causa est quia in talibus oculis est virtus diffusa et spiritus disgregantur propter dilatationem pupille et virtus diffusa efficitur debilis. Unde dicit Jo. mesue capitulo 2o [illegible] // Dilatatio pupille accidentalis est duplex quedam causatur ab intrinseca causa quedam ab extrinseca. Ab causa extrinseca sicut a [illegible] passionibus et similibus // Ab causa intrinseca et hoc ~~[illegible]~~ triplicatur. Primo modo ex multitudine humoris albuginei sicut in oculo glauco dilatatur cornea et clarificatur uvea propter multitudinem spirituum // Alio modo potest causari ex humoribus flacidis [illegible] relaxantibus tunicam uveam sicut in paralisi in relaxatione membri sive cum apparet sive sine // 3o modo potest causari ex fumis malis [illegible] congregatis circa uveam in una parte eius et non in toto et ideo extenditur alia pars eius et ideo apparet illud foramen sicut patet quia una pars corrugata extenditur ad aliam // Alio modo potest dilatatio causari pupille accidentalis a causa intrinseca et tunc foramen apparet melius quia extenditur alia pars tunice // Secundo Rasis determinat de dilatatione pupille accidentali quia dilatatio pupille naturalis nullo modo est curanda // Secundo modo constrictio pupille est duplex quedam naturalis et quedam accidentalis // Naturalis est ad bonum et causa est quia in illis oculis virtus est unita et spiritus non sunt diffusi. Virtus unita fortior est seipsa diffusa // Et constrictio pupille accidentalis est duplex quedam causatur ex inanitione alia ex repletione // Constrictio causata ex inanitione est quando tunica uvea est divisa in aliis partibus eius et tunc per aliquod tempus ad se [illegible] constringitur a circumferentia ad centrum // Alio modo causatur ex repletione sicut ex humore grosso [illegible] tunica cornea et tunica uvea ad intus. Et ideo quod constringitur ad intus non apparet foramen. Rasis hic solum determinat de dilatatione pupille et constrictione accidentalibus

[C]um pupilla hoc est foramen

quod est in nigredine oculi ab eo dilatatur videtur sive undique prolongatur ad albedinem [illegible] hic post vehementem cefalee dolorem prava est [illegible] fiducia in eius cura // Sequitur aliud capitulum in quo docet removere dilatationem pupille. Et dividitur in duas // primo ostendit quando dilatatio est incurabilis // 2o quando est curabilis 2a ibi Sed dilatatio // Hic notandum causa [illegible] est quia quando est ex ~~[illegible]~~ inanitione causatur ex fumis malis [illegible] dolore [illegible] tunica uvea que corrugatur et extenditur [illegible] propter eius quod corrugata trahit ad se aliam partem que non est corrugata. Sicut quod pars infirma trahit ad se sanam sicut in spasmo [illegible] in [illegible] quia [illegible] corrugantur et quia [illegible] ex inanitione non solum est in uno membro primo in toto corpore et medicina humectativa solum ad illud membrum adhiberi non possunt ideo non est fiducia et cum curatur [illegible] // Sed si dilatatio prava fuerit non assidua solum [illegible] in pellicula cornea est [illegible] // Hic ostendit quando est curabilis. Et dividitur in duas primo ponit curam quando provenit ex humore // 2o quando causatur ex percussione 2a ibi quod si pupilla // prima in duas primo ponit curam per medicinas laxativas // 2o per collirium 2a ibi Et multotiens. Causa prima est illa dilatatio prava provenit [illegible] ex humoribus relaxantibus tunicam. Et quia pillule cochie evacuant flegma faciunt contra illam dilatationem [illegible] Et hoc [illegible] Et per illas pillulas [illegible] sicut pillulas [illegible] // Et multotiens [illegible] in oculo mittendum // Hic ponit curam per collirium. Sed [illegible] valet [illegible] est quia hec passio provenit ex humoribus flacidis. Et quia illud [illegible] que [illegible] ideo competit. Et per illud [illegible] sibi [illegible] super in capitulo de debilitate visus ex humore // Sed si pupilla post percussionem dilatari contingat non est melius [illegible] quam emplastrum ex farina fabarum et camomilla et [illegible] cum vino et aqua // Hic ponit curam quando causatur ex percussione [illegible] nota quod [illegible] dicit quod illud emplastrum competit in percussione. Sed in principio percussionis [illegible] emplastrum magis [illegible] ad [illegible] Emplastrum [illegible] farine fabarum farine ordei [illegible] mediocriter liquidum. Sed in percussione competit emplastrum ~~mediocriter liquidum~~ [illegible] quia est multum resolutivum [illegible]

Capitulum 3o de fistulis que fiunt in angulis oculorum

// Circa istam rubricam notanda sunt duo. Primo quid est fistula. [illegible] fistula sic diffinitur. Fistula est ulcus [illegible] in profundo [illegible] // Et propter hoc differt

debet aliquo alio vlcere oculorum quod in aliis vl-
ceribus quando sit sordicies cum non sit callo-
sitas in profundo ¶ Sed fistule callositas est
adherens in profundo que prohibet generacionem
carnis et consolidacionem et istud foramen num-
quam potest consolidari donec fistula non sit mortifica-
ta et illa pellis totaliter sit remota ¶ 2o modo
quod fistula potest esse morbus per se quia cum ex hu-
moribus male qualitatis ad angulum lacrimalem
descendentibus sicut lacrimis duarum que cum humores
fluentes sunt et male qualitatis corrodunt
carnem ipsius lacrimalis et generatur sordicies
¶ Et potest esse fistula que est callositas in profundo
sine morbo precedente vel potest esse accidens morbi
qui consequitur apostema in angulo lacrimali cum quod
apostema non perfecte mundatur et ibi remanent humores
male qualitatis corrodentes et generant fistulam
in lacrimali quomodo fiat cura est casus 2us

Vm angulus lacrimalis

residat et corrumpitur ab eo sanies
et virus egrediens fistulam pati intelligitur
¶ In isto capitulo determinat de fistula in angulis lacri-
malibus Et primo ponit signa 2o ponit curam
¶ 2a ibi que cum cauterio ¶ Nota dicit quod signum
est quod manifeste est sanies mala corrodens carnem
illam lacrimalis Hec est signum fistule et non
apostematis nisi modicum foramen et quia premitur exit
multa sanies et hoc est signum quod est fistula
¶ Que cum cauterio curatur de hoc in legam plus
est quod habetur in libro artis medicine / Et dividitur
in duas primo excusat se posteriori cura cum ferro
2o ponit curam per consilium 2a ibi Nos in
¶ Hic est notandum quod fistula recipit curam dupliciter
Vno modo curam veram ¶ alio modo curam blandi-
tivam ¶ Cura blanditiva est solum consolidacio
foraminis fistule et fiant falsi cicatrices Et
videtur quod sit curata cum intus remaneat sanies et
durat per tempus et iterum aperitur et illud apparens
sit per exsiccativa et consolidativa ¶ Alia est cura
solempnius et ad istam requiruntur quatuor ¶ Primo
vlceris amplificacio quia sicut simpliciter est dum strictum
est in superficie et in profundo amplum et
ideo oportet amplificare taliter vel videatur potest
que est intus et aliqui fit illud cum radice
genciane vel medulla sambuci quod ponitur
in foramine ¶ 2o requiritur mortificacio fistule
et callositatis que est in fistula cum exirent
quia illa est radix fistule et dum remanet

curari non potest Et fiet mortificacio potest fieri cum
cauterio actuali vel cum medicina caustica ita
quod tangatur ferro ardenti taliter callum quod consumat
illam callositatem vel cum medicina consumente / Et
quando sit inde inveniuntur 4or apparatus ¶ Prima
est cinis ℞ artemisie rubee attramenti calcis viue
absque capitibus et aliis calcis viue salis armoniaci
aluminis pulverisatorum ana ʒ j Incorporetur cum urina
pueri virginis et desiccetur ad umbram et ponatur in
fistula quolibet mane et post eas de mundificativo
¶ 2m est istud ℞ foliorum rute agrimonie celi-
donie ana ℥ s conquassentur et bulliantur in lb s
aque ardentis usque quo redeat ad quartam I coletur
et colatura reponatur et due gutte vel tres pre-
ponantur qualibet die in fistula usque quo sit mortificata
¶ 3m est experimentum Gordonii ℞ zuccari albi ʒ iii
viridis eris ʒ j pulverisentur subtilissime et bulliatur in
aceto ℥ s usque quo veniat ad spissitudinem unguenti
et tenta ponatur in illo unguento et ponatur in fistula
¶ 4m est radix ellebori albi et aliqui in simplici et
est medicina que ponitur in adiutorio ¶ Mundificatio
fistule a sanie Soletur mundificacio ab humore male
qualitatis prohibente consolidacionem potest fieri cum duobus
¶ Primo cum ydromelle facto ex aqua rute et melle
rosato colato ¶ 2o cum vino suppositio calido et si non
inveniuntur bulliat rose et est bonum mundificativum Et
ex tunc 2a ardor ex medicamine distille albumini
ovi in fistula ¶ Consolidacio et carnis generacio
potest fieri cum duobus aliis ¶ Primum est hoc ℞ aloes
olibani sarcocolle nucis in aqua fervente subolite
pulverisatorum ana ʒ ii olei rosarum ℥ ii et quod sufficiat
fiat unguentum ¶ 2m est unguentum radicum ireos
mixtum cum illud cinis laudatur in eo Et Gordonius
ponit alium modum qui curat omnes fistulas in quocumque
loco sit ℞ foliorum agrimonie foliorum foliorum rute
ana ℥ ii conquassentur et bulliatur in lb iiii ~~lb~~ vini
albi coletur et colatura reponatur et accipiatur omni
mane vna gutta ¶ Nos cum invenimus medicinam
quod si adhibita fuerit ipsam per multos menses adeo
curata fuit vel eger sanus videatur Medicina
autem istud ℞ aloes thuris sarcocolle sanguinis
draconis balaustie antimonii aluminis omnium ana partes
equales terantur quod iam est quanta pro unum fiat
excia sicca Cumque nunc fuerit fistula in cum primo
vel quando in ea sanies generatur extenditur de infirmus
super latus in quo non est fistula iaceat et de pulvere
sicco aliquid dissolvatur in aqua et quo in angu-
lo lacrimali tres vel 4or gutte iniciantur magno
cum moderamine post proiectionem unius gutte et alias
quo facto eger per in vel in iaceat horam In
mane sequentis diei siccatur fistula bene premat et fiat

[illegible]

eadem cura. Sed postquam edomata fuerit sanies
et cura tamen durat donec nichil ex fistula
egrediatur cum premitur. Sed hac neglecta cura multo-
ciens fistula permanebit. Hic ponit curam per
collirium. Et dividitur in tres. Primo facit quod dictum
est. Secundo ponit modum administrandi. Tertio excusat
se. Secunda ibi Cum igitur. Tertia ibi De auris. Notandum quare
valet collirium. Causa est quia sit virtutis consumptive
plurimum et [illegible] aliorum sit consolidative et re-
generative carnis. Sed tamen non est vera cura ex eo
quod locus mundificatus non est mortificatus. Verum est quod
ipsum collirium sit virtutis consumendi resolvendi et
carnem generandi. In secunda parte dat modum et dicit. Et
per se fit [illegible] quia in [illegible] et ista pars
De auris [illegible] quando sunt loco [illegible]
[illegible] sanies [illegible] credimus. Alia [illegible]
que sit de auris que per [illegible] exeunt dimittatur
quia nichil indiget medicinis sicut tamen exit quedam
que in [illegible] in aurib[us] de cuius cura tractabimus
et [illegible] custodia [illegible]. Hic excusat
se de amplioris declaratione et tunc patet etc.

Capitulum 31 De dolore qui fit in aure

Circa istam rubricam notandum quod duplex est dolor
auris sicut dolor aliorum membrorum. Sed mala complexio
et solutio continuitatis. Mala complexio est duplex quedam est cum
materia. Et quedam est sine materia ut calida frigida
sicca dolor qui causatur a vento calido vel frigido intrinseco
vel extrinseco. Mala complexio cum materia potest esse cum apostemate
vel sine ut in littera apparebit. Et potest esse ex
qualibet humore ut sanguine flegmate colera et melancolia.
Alter est dolor auris causatus a solutione continuitatis
et est duplex. Quidam a causa intrinseca et quidam a
causa extrinseca. Dolor causatus a causa intrinseca est duplex.
Quidam est qui causatur ex vento extra [illegible]
et sonitu; alius est qui causatur a mala humore
corrodente et inducente solutionem continui ut in auris
ulceribus. Et tamen in isto capitulo declarat de dolore auris
a mala complexione cum materia cum apostemate et sine apostemate et dolore
causato a vento quia illi dolores pluries contingunt. Dolor
causatus a mala complexione sine materia curatur eodem modo sicut
a mala complexione cum materia nisi quia non competunt evacuatio
ut supra declaravimus. Secundo notandum quod triplex est actio
sensus auris. Sed actio diminuta corrupta et ablata.
Actio diminuta est quando percipitur res eodem modo quo
est diminute ut si audit sonos et non bene et
diminute perciperet. Sed actio corrupta est quando
percipit modicum de sono et vocis similitudinis. Sed
actio ablata est quando nichil percipitur de sono et
vocis similitudine. Sed tamen actio corrupta est
triplex quedam est in qua corrumpitur sonus
[illegible] vel subito unius et de tali dolore declaratur hic
[illegible]. Alia est actio corrupta in qua apprehendit
aliud quam sit vel si apprehendit sonum ubi non
est et sic declaratur in sequenti capitulo scilicet sonitum et
tinnitum aurium. Alia est actio corrupta in
qua corrumpitur subito proportio potentie ad obiectum ut
in sono horribili vel in tonitruo et de talibus non
declaratur hic quia illa removentur cessante causa etc.

De dolore qui fit in aure

Fuerit in fine inflatio et pulsatio
sanguinis ex cephalica est minuendus.
Istud capitulum sic continuatur: postquam dixit de accidentibus
de passionibus oculorum, hic dicit de passionibus
aurium. Et dividitur in tres, ut patebit in processu.
Dicit ergo: dividitur in duas: primo ponit curam doloris
provenientis a materia calida sine apostemate. Secundo cum apostemate. Secunda ibi:
Et si pulsatio. Prima in tres: primo ponit curam
per flebotomiam. Secundo per iniectionem. Tertio per medicinas
laxativas. Tertio ponit curam doloris auris in
[illegible] sua malitia; prima patebit ardor et calor
magnus in fine. Hic notandum est circa primam. Causa
est quia ista sunt signa quod talis ardor et dolor
provenit a sanguine vel colera cum multitudine sanguinis
quia fit ebullitio sanguinis in venis et arteriis,
et ideo quando est dominium sanguinis in humoribus
competit flebotomia de cephalica quia immediatius
evacuat quam alia vena et est de eadem parte.
Et iosaz oleum aneti oleum de floribus salicis
tepidum cum pauco aceto auri immittendum. Lac
quoque ita calidum ut ex mamilla egreditur mulieris
distillandum est. Hic ponit curam per iniectionem.
Circa partem nota quod ad iniectionem que fit in aure
sex conditiones requiruntur. Et addite que [illegible]
Una est quod illud quod immittitur in aure non sit
nimis calidum nec frigidum sed sit tepidum. Et non
sit frigidum cum auris sit membrum nervosum quia
induceret nocumentum cum sit frigidum inimicum sit nervis.
Sed calidum habet resolvere aerem inclusum
et consumere in ipso aere qui est qualitas forme
cum propter sonum. Secundo requiritur quod illud quod immittitur
sit in parva quantitate quia si esset in magna quantitate
timendum esset quod aliquid remaneret et putrificet ibi.
Tertio requiritur quod stet modico tempore quia non oportet
plus morari quam per tres horas et hec glosa
est Gordonii quia timendum est de tali humiditate
quod corrumpatur. Quarta conditio est quod antequam unum
medicamen immittatur quod aliud expellatur si contingat
quod aliquid fuit iniectum quia timendum esset ne
prius corrumperetur per quem modum debet expelli inferius
dicetur. Quinta conditio est quia quando aliquid immittitur
in aure pacientis paciens iaceat super partem sanam
quia sic melius vadit medicamen ad quod debet ire.
Sexta conditio est quod corpus sit bene mundificatum.

Et multum frigido Iniectioni quia aures non sunt ex
pellitur quia locus est tortuosus licet sit illud
cum emplastris et subfumigiis in aures est error
2o notandum quare Iniectio valet Causa est illud
oleum sit remouens mala qualitates manifestis sicut
caliditatem et cum sedat sed sedat dolorem Et po-
modium aceti sed virtus olei penetret ad loca
Et debet poni quarta pars aceti sicut supra dictum
est Sed aliqui ponunt octauam partem Et similiter
valet mulieris comperit quia mitigat et mundificat
et dolorem sedat in hoc cum Similiter Iniectio
albuminis ovi vel agnini Similiter oleum cum camphora
modica Venter purgetur ex mirobolanis citrinis
et samonea et aloe vehementer soluitur per hoc
modo fit Recipe mirobolanorum citrinorum ℥ xx sic
mat et pulverizatis in duabus libris aque coquatur
ad duas vncias vel tenuas redeat et colentur
Post hoc sumatur aloes ℥ i. scamonea serta
pars ℥ vncia aggreuantur cum rosis de coctionis et
fiat ex eis pille que per duas horas ante
decoctione sumantur deinde bibatur decoctio
Hic ponit curam per medicinas lauatiuas Vel
i. sicca Infrigidam per decoctionem Notandum
quod in dolore aurium proueniente a materia calida quando dolor
est Intensus non competit aliud signum quia materia
est furiosa vocatur amittitur vel iuuat doloris et
ideo statim debet dari medicina laxatiua forte vel
medicina ~~forte~~ rasis vel medicina posita super
in capite de cura doloris capitis prouenientis a materia
calida quia rasis non ponit acerta nec directa
Et si dolor non quieuerit paro opium et oleo
resolutum in aurem mittatur Hic ponit
curam doloris aurium qui est in sina sua maliciam
Vbi notandum quare valet illud Causa est quia non
solum valet ad remouendum et remittendum mala
qualitates facientes dolorem ymmo remouet etiam
membri stupefaciendo sed est periculum et ideo
non debet administrari nisi in casu desperato et cetera
Et si pulsatio redierit et tribus diebus per-
seuerauerit oleum fasaminum in quo anatis vel
galline adeps sunt resoluti in aurem sepe
mittantur ibi namque est pustula a materia calida
Hic ponit curam doloris aurium prouenientis
ex apostemate calido Et diuiditur in duas primo facit
quod dictum est 2o ponit signum quando sanies est collecta
2a ibi Cum autem Notandum quod materia apostematis auris
differt ab apostemate aliorum membrorum In duobus
primo in temporibus quia in apostemate aliorum membrorum
competunt in principio repercussiua sed in apostemate auris
nullo modo quia rediret materia ad cerebrum et non caueret

in medio Similiter in extremitatibus vero aures
non ponantur emplastra repercussiua ymmo emplastra
attractiua 2o notandum quod materia aliorum apostematum
membrorum debet esse calidum et humidum In apostemate autem
auris non sic quia debet esse simile quia auris est membrum
colidum Et ideo debet poni aliqua ad conseruationem
sue complexionis vel dicit auicenna 6o colliget Et Galienus
i. de ingenio sanitatis vbi Improbat illud medicinam
quam vocant ad regem ponebant calida et humida in
apostemate auris que Improbat quare non ponebant
sicca 2o notandum est cum per dicit quod cum est quia
pulsatio fit ex aggregatione saniei quia fit ebullicio
in materia quia illa cum calore corrupit materiam non competit
in apostemate auris Et per illud mitigatiuum intelligit
sibi similia siue ab eo siue aliunde applicantur Recipe
fenugreci seminis quia 5 mucilaginis seminis mucilaginis
seminis lini ana ℥ 9 pinguedinis anguille de
assatura ℥ ii litargiri cerusse olibani pulverizatorum
ana ℥ i. aceti ℥ i 9 olei sisamini quod sufficiat misceantur
et fiat emplastrum mediocriter liquidum Et si apostema
sit de materia frigida ponantur plus de mucilaginibus
Et loco pinguedinis anguille ponatur auxungia
anatis vel galline vel flegmon i. apostema Cum
autem dolor quieuerit tunc pure de collecta sunt
longam plus subito ex Inspirato de aure egrediatur
Hic ponit signum quando sanies est collecta
Notandum est cum per 2 Causa est quia quando
sanies est generata est remota mala qualitas
materie que causa est doloris et ideo generata sanie
cessabit dolor Iuxta illud ypocratis Circa generationem
saniei pure de i. sanies Cum autem dolor
In aure sit per fastidiosa sanietate aut post
ventosa fricos oleum in quo ruta aut cepe
cocta sunt in aurem distilletur Hic ponit
curam doloris prouenientis a materia frigida Et diuiditur in duas
primo ponit curam per Iniectiones 2o per medicinas
laxatiuas et balneum et ponit vinum 2a ibi Debet
diuidi in duas primo ponit vnum remedium 2o
aliud 2a ibi quod si fiet dicit 2o In quo olla impleatur
oleo et ponatur super aures calorem et illud oleum mittatur
in aurem Notandum quare valet illud oleum Causa
est quia est multum calidum et resolutiuum et mundificatiuum
et consumptiuum materie et Intelligo contra mundificatiuo
et claritate cum medicinis supra dictis in capitulo de dolore
capitis Et per istam materiam rasis sibi similia Et
sunt ea multa Experta primum est sunt larum
frassini ponuntur in carbonibus super ignem et dis-
soluitur liquor ille et reseruatur in aliquo vase

et ponitur due gutte vel tres in aure et in
dolore calido ex materia frigida // 2um est istud et est
experimentum auctoris: Sumatur ruta cum modico melle
et castorei // 3um est illud quod est experimentum Mesue
et est oleum colloquintide: colloquintida bulliat
in oleo et istud oleum distilletur et est mirabile. Et
si hoc non sufficit oleum in quo turbit coctum
fuit distilletur // Hic ponit aliud remedium
ubi est notandum quod causa est quia turbit non solum
valet quia materiam frigidam consumendo et evacuando
et magis valet quia per ingeniatum sic virtutem consumendi
et resolvendi // Dicit oleum de spica similiter et cum quo
ex eo misceatur euforbium recens et castorei ana
ʒ. una. // Hic ponit aliud remedium. Causa
potest esse quia sic virtutem confortandi consolidandi
et resolvendi quia sit calida in 3o gradu // Sed
si hec non sufficiunt ventus ex pilulis cocciis
solvatur, patiens quoque balneum ingrediatur in quo
multum sudet; vinum quoque bene et forte ei tribuatur
// Hic ponit curam per medicinas laxativas et
per balneum et per potum vini. Causa potest esse quia
postquam non sufficiunt illa iam dicta quia non solum
peccat materia in auricula immo aut in capite et ideo cum
materia existens in capite fluit ad aurem et ideo bonum
est quod evacuetur materia in capite cum pilulis predictis
supradictis // Sed quare post evacuationem dat ad
introitum balneum. Causa est ad resolvendum
et maxime quia balneum sumptum in quo sudet
materia residua resolvatur // Quare potum vini
Causa est quia sic confortat et ... admisceri
in parva quantitate vinum non generat multos vapores
// Cum autem in dolore auris sonitus et tinnitus
fuerint aures ventositatis patiens sine mora in
sanguine (?) torrefactum calidum multotiens supponat
// Hic ponit curam doloris auris propter ventositatem
et dividitur in tres. Primo ponit curam per epithimata
2o per subfumigationem 3o per iniectiones 2a ibi
Mirrha 3a ibi de castoreo // Causa potest quia illud
sic resolvit ventositatem et hoc sine accidentibus // Et
post ista mittatur sibi ... experimentum Gordoni
... de ... Dicitur vas
... ex aniso et cimino quia sunt consumptiva et
carminativa ventositatis et hoc faciunt ...
... est dubium si corpus sit bene mundificatum
... non multo plus attrahitur a capite ad aurem
quam dissolvatur. Valet etiam milium torrefactum
ut ... que est ibi consumatur // Dicitur quod
super vaporem aque in qua sint cocta ...
... arabicum et sansucus teneatur // Hic

ponit curam per subfumigationes. Causa est quia subfumigatio multum sic resolvit ventositatem illam
// De castoreo piretra et euforbio in oleo
sambucino dissolutis quorum unumquodque quantum
... pondere sint in aure mittatur
Causa est quia multum resolvunt ventositatem.
Similiter oleum scorpionis etc.

Capitulum 32m de ulcere aurium etc.

// Circa rubricam nota quod triplex est causa saniei
auris. Una est morbus proveniens ut apostema ex cuius
ruptura sanies remanet in aure et propter hoc dicitur ulcus
// Causa 2a est superfluitas descendens a capite
ad aurem que a natura seu a calore naturali digeritur
et convertitur in saniem // 3a causa est debilitas virtutis
nutritive seu digestive non potentis convertere nutrimentum
in sui naturam et sic remanet aliquod superfluum ibi
et convertitur in saniem etc. etc.

Cum pus ab aure egreditur

ydromel tepidum intromittatur in similiter die
in aure est distillandum // Hic ponit curam
ulceris et saniei auris et dividitur in duas. Primo
ponit curam per mundificativa. 2o per consolidativa
2a ibi demum si // Nota quod auris potest mundificari
a sanie dupliciter: uno modo cum hiis que applicantur
ab extra, alio modo cum hiis que applicantur ab intra
// ab extra fit cum emplastro attractivo forti quod potest
esse tale: Recipe galbani ʒ ii armoniaci ... ana
ʒ ... ʒ ii ... ʒ ... mirre
castorei ana ʒ i. pulverisentur pulverisanda misceantur
omnia ad modum ... malaxando cum oleo laurino
// alio modo cum illis que applicantur ab intra et ista sunt multa.
Unum est ydromel quod ponit textus. Sed in hoc
casu melius est emplastrum // 2um est ydromel
acetum // 3m est oximel quando materia est multum
frigida // 4m est succus foliorum olive cum melle
et est experimentum auctoris et dicitur quod est ultimum
in sanie auris // 5um est vinum decoctionis
... // 6m est aqua piscium salitorum
et olivarum salitarum // Demum hic medicus operans
faciens ad hoc est intelligendum quod Recipe sarcocolla
... aloes et sanguinis draconis thuris squama
ferri ... et ex eo in aceto dissolvatur
et in aure mittatur et licinium melle illinitum
in profundum mergatur et sic immittatur patens iam
ex hoc medicine et ydromelle medietur ...
sanus sit // Hic ponit curam per consolidativa.
Causa potest quia hoc est post mundificationem ...

quia id remansit. Similiter est pro consolidatione
et unguentum factum de cera et olibano et
squamma ferri ita quod incorporetur cum modico
mellis squamma frixa in sartagine et extincta
quinquies in aceto semper innovando et ampliatur
℥ iii olei rosarum quantum de aceti ℥ i vel quod sufficiat
et quantum de fiat unguentum et tenta in eo infusa
auri immittatur. Vel bulliat in oleo rosarum
et modico aceti et de colatura mittatur in aure
[illegible]. Sive guttis vel in [illegible]. Si autem prius
a materia frigida competit talis consolidativum [illegible]
mirre ℥ iii castorei aloes ana ℥ ß olei lauri-
ni quantum de aceti ℥ iiii et quod sufficiat fiat unguentum
Si autem sit facta fistula in aure iniciatur
sal tritum cum urina pueri virginis. Vel vinum
decoctionis ellebori albi. Vel ea que dicta
sunt in cura fistule oculi. Vel istud et expertum
℞ vini rubei ℥ iii mellis ℥ i misceantur
et tenta infusa ponatur etc.

Capitulum 33. De sonitu et tinnitu

aurium. Circa rubricam sunt duo notanda
Primum est quod instrumentum auditus est duplex
Quoddam est interius ut nervus a cere-
bro descendens ad aurem. Quoddam est receptivum
ut auris cum aere sibi connaturali existente in ca-
2o notandum quod duplex est causa sonitus. Quedam
extrinseca ut ventus movens aerem connaturalem
auris aurem ingrediens ex cuius motu causatur
sonitus. Alia est causa intrinseca et est duplex
Una est animalis spiritus que causatur ex claritate
et animatione spiritus et maxime viget in ieiunio
Alia est ventositas que elevatur a materia existente
in corpore que frangit aerem connaturalem ex cuius
fractione causatur sonitus et sic fit ut plurimum

Et quandoque fit talis
tinnitus ex subtilitate spiritus auditivi
et eius claritate. Cuius signum est quod in tempore
ieiunii augetur et in hora ebrietatis et sacie-
tatis minuitur que quidem non indiget cura
nisi superfluitati obviatur. Istud capitulum
continuatur ad precedens postquam rasis determinavit
de sanie auris hic determinat de sonitu et
tinnitu aurium. Et dividitur in duas partes primo ponit
curam motus seu sonitus aurium et causam signum
2o ponit curam 2a ibi cum de opio. Causa
prima est quia cum spiritus est multum agitatus quando aliquis
[illegible] fractio seu motus operabitur melius in
ieiunio quia tunc non impeditur a vaporibus

et tunc non indiget cura quia tunc non causatur
ex egritudine sed fortitudine. Unde Cum
de opio dissolutio in oleo est immittendum
quantum duo ordei grana ponderant. Si autem
fuit continuo capitis et auditum debilitatis afflic-
tus oleum de semine rafani et oleum de amygdalis
amaris et oleum rosarum in quo castoreum sit
dissolutum sit immittendum. Hic ponit
curam cum provenit a ventositate et dividitur in 3 partes
primo ponit curam per iniectionem 2o per subfumigationem
3o per medicinam laxativam et nutrientia. Tertio per-
[illegible] vel tenta [illegible] patebit. Causa prima
est quia ista omnia consumunt ventositatem sicut oleum
de rafano et eius aqua distillata est mira-
bilis. Unde Similiter valet oleum scorpionum
vel oleum costinum vel oleum de castoreo et omnia
alia dicta in capitulo de dolore aurium cum a frigida materia
Auribus quoque super vaporem aque in qua sansucum
sticados arabicum absinthium nepeta origanum
cocta sint ponenda est. Hic ponit curam
per subfumigationes. Causa prima est quia illa consumunt
ventositatem et valet subfumigatio bectonice
quam ponit gordonius et ex foliis lauri
Et deinde multociens est solvendus cum pillulis de
cochiis et [illegible] et vinum [illegible]
Hic ponit curam per medicinam laxativam et nutri-
entia. Causa quare valet quia ille pillule cochie
evacuant illam materiam ex qua causatur ventositas
Et non debet dari multum vinum quia vaporosum est
Et ideo dissolvendum materiam etc.

Capitulum 36 de gravedine auditus etc.

Circa rubricam nota quod surditas est duplex
Quedam naturalis et ista est duplex. Quedam causatur
ex lesione organi et ex malicia complexionis
auris vel ex solutione continui et illa est
incurabilis. Alia est que causatur ex repletione
vel ex opilatione causata a superfluitate que vene-
runt a principio generationis ad aurem et est curabilis
Alia est surditas accidentalis et est duplex
Quedam est recens ut infra duos annos et est
curabilis. Alia est antiqua ut post duos annos
et est incurabilis. Et 2o nota quod hic surdi-
tas gravitas auditus generaliter ad actionem diminutam
corruptam et ablatam sed ambe cause sunt
fortiores in ablata.

Cum in auditu continuatur
gravitas considerandum est an sit [illegible]
sordities que vocatur cera que fit in aure
que si inveteraverit [illegible] auri cum medicinis

2m quod dicitur aut cum

2m quod dirimus dicitur cum cura manuum. // Sequitur capitulum in quo tractat de gravedine auditus. Et dividitur in duas: primo ponit curam que provenit ex sordicie auris; 2o que provenit ex aliis causis, 2a ibi Si vero aure. // Nota quod sordicies vel est in parva quantitate vel multa. Si in parva quantitate et in superficie auris tunc potest removeri cum manu vel cum alio instrumento. Si vero sit multa et induratam tunc debet removeri cum medicina solutiva a corpore. Et cum medicina applicata ab extra. Et est medicina mundificativa ut ydromel et similia. Si vero aures sordes non afficiunt et erunt hec propter sanctitatem fastidiosam que ea recessit, tunc extremitas auris ponenda est super vaporem aque in qua ea que predixi decocta fuerint, tractorio superposito quousque vapor ascendit. // Hic ponit curam que provenit ex aliis causis. Et dividitur in tres: primo ponit curam que provenit ex replecione; 2o que causatur ex inanicione; 3o remittit nos pro cura eius que provenit propter frenesim, 2a ibi Si vero aure, 3a ibi quod si post. // Prima in duas: primo ponit curam per subfumigaciones; 2o docet modum faciendi subfumigium, 2a ibi Quod si hoc modo. // Causa potest esse quia tunc provenit ex decoctione causam a materia frigida quod patet quia provenit ex replecione aliquando. Et quia ille herbe consumunt materiam frigidam ideo valet sacculus ex milio torrefacto applicatus cerebro // Quod si hoc modo fit contingit res iste in aliquo liquore ob antium coquatur secundum trasiectorium cum circumcirca supponatur. Et ne vapor egredi possit, panno rebolnatur. Et auris super ob trasiectorium ponatur. // Hic ponit modum faciendi subfumigium vel cura per subfumigium debet fieri sic. Ille herbe vel similia debent bulliri in aliquo liquore in olla bene clausa et super ollam debet teneri auris vel super ollam debet teneri illud instrumentum cum quo ponitur vinum in ampulla vel consimile scutella perforata in cuius foramine mittitur canula que canula applicetur auri et debet cooperiri de olla cum illo instrumento ne fumus possit exire nisi per illa canulam ad aurem etc. // Istud predictum sicut in aure mittatur. Quod est. Recipe collo quintide ʒ j. rsantat terra ʒ. vini ʒ. castorei aristologie rotunde ana succi absinthii ʒ ij. cum ʒ s. cos-ti quod vini ʒ. euforbii, sucri vini ʒ. fellis

vaccam quantum sufficit ad consistenciam predicta fiat ex eis sicut. Cum istud fiat vinum in oleo de amigdalis amaris resolutum auri instilletur. Hec enim valet valde ventositati, dolori, flatum ac ventositati et sonitui et tinnitui qui ex grosso vento fiunt et surditati que ex grossis humoribus fit. // Hic ponit curam per inunctionem qui provenit a materia grossa. // Et loco istorum fiat hec. Pone oleum laurinum in quo sit bullitum spolium serpentis. // 2o valet oleum iuniperi et oleum balsami et oleum amigdalarum amararum. Si vero aure debilitas auditus contingit post ieiunium aut vigilias fiunt quia fiunt extenuacio et cum hoc gerant eger balneum ingrediatur sepe et largiori cibo ac potu utatur et in sopno fiat frequencior. Super caput de aqua tepida fundatur donec sanetur. // Hic ponit curam qui cadunt ex inanitione. Causa potest quia inanitione restaurat sanguinem et spiritum. Valet enim sompnus et balneum quia humectant et omnia que valent in ethicis. // Quod si propter frenesim contingat cum predictis medicinis curetur. // Hic nos remittit pro cura eius qui venit propter frenesim. Et potest venire propter frenesim duplici de causa. // Primo propter delegacionem nimie ad aurem et sic debet curari cum medicinis dictis in prima parte capituli. // Alio modo ex debilitate virtutis tunc cum cadunt ventositates et sic debet cum resolventibus ventositatem curari. Et qui fit ex ventositatibus adiungere debet omnia cum illis que dicta sunt.

Capitulum 3m de vermibus auris

et pluribus aliis ipsam intrantibus // Circa rubricam. Nota quod vermes possunt esse ibi quia ibi concipiuntur. Alio modo quia generantur ibi a materia putrefacta.

Vermi in aure fuerint, tinnitus

et pruritus et dolor secundum accidunt vermes ab aure, inunctam auri sucrum menstruati aut de folius persicorum aut oleum de nucleis corporum. Dicitur aloes in aqua dissolvatur et inmittatur. Hec enim vermes auris et parva animalia ingredientia ipsam et qui erunt in aure et que in illa nascuntur interficiunt. // In hoc capitulo ponit curam vermium auris et aliorum animalium. // Nota quod inter alia que magis interficiunt vermes sunt sucum menstruati vel foliorum persicorum et sucum lupinorum amarorum et centauree et absinthii. Et omnia fella et elleborum albus. Et si vas in quo lac sit auri apponatur quia trahit propter dulcedinem. Vel sic. Recipe vini ʒ ij. mellis ʒ iii. olei rosarum ʒ iii. misceantur cum albumine ovi. Et de ista lana extrahatur quod defacitur et adherebunt melli. // Vel sic spongia infundatur

In melle et ponat in aure et subito exhit

Capitulum 36 De eo quod in aure

figitur ab exterioribus ingressum // Circa rubricam
notandum quod que cadunt in aure sunt duplicia quedam
in solida spectantia quedam in liquida ut aqua vel
alter humor et sic de singulis

Cum aliquid in aure

figitur oleum tepidum immittendum
et patiens balneum ingrediens ibi moram faciat
donec corpus eius mollificetur // Hic ponit
curam corporis que cadunt in aure Et dividitur in 2as
primo ponit curam in ingressu rerum solidarum
2o ponit curam in ingressu aque 2a ibi Si aure
primo in nes primo facit quod dictum est 2o ponit curam
per Ameccion 3o ponit curam per cum ligaturam
ferro 2a ibi deinde 3a ibi Si aure // Causa
patet est quia mollificatur et ideo exibit melius
deinde naribus eius insuffletur condisi et
teneatur hanelitus ne sternutatio sequatur forsitan
eius sit egrediendum — // Hic ponit curam per ejectionem
et sic cum condisi et euforbio Causa patet est quia virtus
moneatur ad expellendum superfluitatem et tali modo
expellitur // Si autem fuit difficile et non
exierit cum unco vel cum ferro aure inmisso extrahatur
Et et in naribus est faciendum si quid in eas
ingressum fuit quod exiri non possit Et si aqua
aure intrat capite ad partem auris illius
inclinato saliat eger Et si non exiverit
prius sternutatio fiat deinde oleum tepidum
multotiens immittatur // Hic ponit curam
ingressus aque Et dividitur in duas primo facit
dicit 2o ponit documentum 2a ibi Necesse
istud quod ponit in canfora pforatam in aure
ita quod attrahit hanelitum ad se qui trahit
aqua Vel extrahatur cum instrumento privato aliquo
portet aqua vel ampia canfora et ponatur in
aure Vel ponit ferrea in mutua que consonat
Vel fiat sacculus ex calefactibus ut anisi et cimino
// Necesse hoc per quod est ... et proprie si res
mala que qualitates ingressa fuit Et ea magis
consequens sequitur dolor // Hic ponit documentum
Causa patet est quia acquirit malam qualitatem

Capitulum 37 De fluxu sanguinis

ex naribus // Circa rubricam notandum quod duplex
est causa fluxus sanguinis narium // quedam
interiorum Et quedam exteriorum // Causa exteriorum
est sicut casus percussio incisio vel corrosio parum
venarum sicut cum palcis vel pilis vel sentis
portis Cuius signum indicium patiens // Causa interiorum
est duplex Quedam est dispositio membri Quedam
est dispositio humorum Quedam est dispositio virtutis
// dispositio membri ut quando membrum est laxum et rarum
ut patet in coleris rarum in quibus facile fluxus
sanguinis ad nares cadunt primo videt flueret per
oculos // Alia causa est dispositio humorum sicut quando
sanguis est intensus non potest contineri intra venas
et intra resistat per orificia venarum Et in isto casu
potest expelli bonus sanguis sine debilitate virtutis
quamvis aliquando sit nocivum quod expellitur ut dicit
autem 3o in doctrina 4a capitulo de fluxu sanguinis
narium // Similiter fluit sanguis per dispositionem humorum
ut quando humor est acutus subtilis et calidus quoniam hoc
qualitates pungit orificia venarum et aperiuntur vene
ut patet in febribus acutis ut in causon // Similiter
per viam crisis Cuius signum est alleviatio virtutis
quoniam talis fluxus fuerit post signa digestionis
et talis fluxus non est restringendus nisi nimis
debilitaret virtutem et maxime accidit in estate et in
illis quibus fuerit ex multitudine sanguinis et plus
contingit in vere Similiter contingit fluxus
sanguinis ut quando sanguis est aquosus ut quando
est plenum flate aquoso et talis sanguis de natura
sua est aptum natum fluere Cuius signum est albedo
coloris // Signum sanguinis acuti sunt citrinitas
et eius acuitas et calitas // 3a causa fluxus
sanguinis narium est dispositio virtutis quoniam et
fortitudo virtutis expulsive Nam quando expulsiva
est fortis et retentiva debilis de facili fluit
sanguis // Aliquando talis fluxus pervenit a recto
et tunc eius signum est dolor capitis et gravedo
Aliquando ab aliis membris ut ab epate et splene
vel matrice Cuius signum est dolor et gravedo
ipsius membri Et ut plurimum talis sanguis pervenit
a venis quamvis aliquando perveniat ab arteriis Causa
quia arterie sunt duarum tunicarum et ideo difficilius
rumpuntur quam vene que non sunt nisi unam
tunicam Et quando sanguis venit ab arteriis ve-
nit cum saltu et est clarus

Ex hiis que sanguinis

ex naribus fluxum retinet est
Sucus alsetegi cum camphora fiat in co-
resolutum naribus immissum Confert etiam ei qui
fiat pasaces intrinsecus solutum est aut cum recenti
aut hora extendiinis // Istud capitulum continuatur
ad precedentia Postquam enim posuit curam ipsorum
tantum aurium Hic ponit curam fluxus sanguinis
narium Et dividitur in quinque // primo ponit curam per ejectiones
// 2o per agaricas // 3o per ... // 4o per ventosas
// 5o ponit aliud remedium per injectionem 2a ibi

Quod si adhuc 3a ibi videbo 4ta ibi videatur 5ta ibi medicina // Prima in tres 2a quia ista ponit remedia super fluxum sanguinis narium 3a ibi aut sanatur 3a ibi aliam // Circa primum notantur duo. Primo quod fluxus sanguinis narium restringitur sex modis. Primo modo cum applicatione frigidorum sicut cum lactuca semperviva aqua rosacea et aceto et similibus. Et causa est quia ista frigida ingrossant sanguinem quo ingrossato est incepto fluxus. Et propter hoc est infundenda ab alto super verticem capitis cum aqua frigida et modico aceti. Et iste fluxus sanguinis restringitur quia ingrossatur. Et loco istius competit manum mergere in aqua frigida vel aqua rosacea et aceto comprimatur et ponatur circa collum et ipsum ingrossat sanguinem et non sinit sanguinem fluere per venas et ideo infusio aquae frigidae super spondilia restringit sanguinem. Vel sic si pervenit ab epate quod cognoscitur si ibi est dolor et fiat emplastrum cum istis circa epar sicut ex sandalis et similibus et sola aqua rosacea cum aceto valet. Similiter fiat emplastrum ex illis et misceatur cum farina ordei. Et similia quae faciunt sanguinem grossum in epate. Secundo modo restringitur fluxus sanguinis narium cum stipticis sicut sunt acatia ypoquistidos bolus armenicus corallus emathites terra sigillata vel argilla et sic de aliis. Et propter hoc valet emplastrum talis positum super frontem. Et causa quia stiptica stringunt orificia venarum. Similiter valet istud emplastrum supra tempora. Recipe succi plantaginis aquae rosaceae succi spinae ana quartam 1 s. aceti 3 s. albumina duorum ovorum terrae sigillatae vel argillae quantum sufficit omnia misceantur et fiat emplastrum mediocriter liquidum. Similiter valet emplastrum ex trocistis Jo. Mesue quorum receptio est talis. Recipe sanguinis draconis gummi arabici assae ana 3 1 rosarum acatiae ypoquistidos spodii balaustiae boli armenici terrae sigillatae emathitis coralli rubei ana 3 1 s. seminis papaveris seminis portulacae cornu cervi usti gallarum [illegible] ana 3 1. pulverisentur subtiliter et incorporentur cum succo plantaginis quod sufficit et fiat inde massa. Et postea extendi super pannum emplastrum et ponatur super frontem et tempora. Et si necessitas cogit ponatur aliquantulum de opio cum praedictis. Similiter valet insufflando in nares pulvis coralli rubei vel emathitis vel karabe vel tenta infusa in succo plantaginis in quo sit pulvis coralli rubei. Tertio restringitur fluxus sanguinis narium cum conglutinantibus ut dragagantum gummi arabicum albumine ovi farina volatili i. molendini olibano et similibus. Et causa est quia faciunt

adhaerere partes bene adimbibitae. Et talia conglutinantia ut plurimum admiscentur cum aliis stipticis et frigidis quia faciunt alia adhaerere. Quarto modo restringitur fluxus sanguinis narium cum causticis sicut sunt atramentum arsenicum calx viva et similia ita quod insufflentur in nares. Et causa est quia ista corrosiva faciunt crustam in orificio venarum quae prohibet fluxum sanguinis. Sed hoc est periculosum quia si contingat quod removeatur crusta sequitur maior fluxus. Quinto restringitur fluxus sanguinis narium cum illis quae habent hoc a tota specie. Et ista specialiter sunt duo: stercus asini. Et stercus porci sive adustum sive absque vel emplastrum vel quomodocumque fiat. Et vidi quod stercus asini restringit fluxum emoroydarum suppositum et fiat emplastrum et ponatur super pectine in mulieribus vel ampullatur [illegible] et infundatur in succo et ponatur in naribus. Sexto modo restringitur fluxus sanguinis narium cum diversione ipsius sanguinis ad partem contrariam. Et hoc fit dupliciter: uno modo cum evacuatione, alio modo sine evacuatione. Si cum evacuatione ut per flebotomiam factam de cephalica vel vena basilica vel vena puppis opposita. Ut si fiat flebotomia de vena [illegible] statim faciet cessare fluxum sanguinis narium secundum Avicennam 3o canonis doctrina 4ta capitulo de fluxu sanguinis narium. Et causa est quia materia mittebatur ad nares et ideo mittitur ad alias partes sicut patet de aqua currente quia si trahitur ad alium locum dimissum fluit. Similiter ventosatio quando per partem contrariam diversitur et est remedium bonum. Veteres medici nominant [illegible] Alio modo sine evacuatione sicut ventosa posita super membrum a quo pervenit fluxus sanguinis. Si ab epate quod ponatur super epar. Et si a splene quod ponatur super splenem. Similiter valet ligatio brachiorum vel pedum quia tunc dolor natura mittit ad partem contrariam. Et ligatio testiculorum in viris et mamillarum in mulieribus. Similiter valet inflatio testiculorum in viris et [illegible] ligantur fortiter et trahuntur fortiter retro quia tunc dolor sanguis trahitur ad partes inferiores. Et sic habes in isto capitulo omnia quibus utimur in fluxu sanguinis narium // Secundo notandum est causa quare valent illa. Causa est quia ille succus est stipticus et camphora infrigidat. Et tunc stipticitas stringit partes adimbibitas et tunc camphora infrigidat sanguinem et ideo valet experimentum // [illegible] sanatur [illegible] cinis cartae de panno gallae sanguinis draconis

Calx zegi pulverisata naribus insufflentur
Unde linimentum in eis iniectum immittatur in nares
et alumen zamen pulverisatum vel alcohol cum
amilo eius quantitas naribus insufflentur ¶ Hic
ponit aliud remedium Causa prima est quia ille pulvis
est compositus ex stipticis constringentibus et glutinativis
quia aliud 2m antedictis est glutinativum ac constringe-
ntium 2 ratione stipticitatis unitur partes et ideo est
bonum et est experientia bona. Et ego vidi
experientiam de alumine quod restrinxit fluxum menstruorum
qui non poterat restringi per flebotomiam nec per emplastra
nec per iniectiones Sed cum applicatum fuit aliquando
statim fuit restrictus // Et amplius ponit quod habentes
aliud multum restringit ventrem et menstrua.
¶ Quod si adhuc vehementer manaverit superiorum
extremitatum partes apud ascellas cum ipsa ligatura
et coxe apud inguina ligentur et restrictive stricte
sunt ligandi ¶ Hic ponit curam per ligaturas
Causa prima est quia ratione ligature causatur dolor
in membro et ratione doloris fluit sanguis ad partem
contrariam quia ad locum doloris natura mittit sanguinem et
spiritus ut dicit Galienus quarto aphorismorum Querendum quod
sed non debet teneri continue ymo ligature fortes
et dissolvere et iterato facere quia quando fit tunc subito
natura sentit et mittit sanguinem ad illum locum
¶ Si vero passio invaluerit flebotomia ex cephalica
eiusdem partis de qua fluxerit sanguis ¶ Hic ponit
curam per flebotomiam vel cum ventosis et scarificationibus Et si hoc
non valet aperiatur vena que est in spatulis et
est magna vena. ¶ Si autem nec hoc modo
stricti fuerint magis ventose cum igne supponantur
venis ab ea parte a qua fluit sanguis. ¶ Hic
ponit curam per ventosas Causa prima est quia
ventosa attrahit et continue non evanescit sanguis
trahit ad partem contrariam naribus Et ideo valet in hoc
casu Et sapientes medici multas laudes
dixerunt de ipsa quia applicata ad mamillas restringit
fluxum menstruorum ut dicit ypocras quarto aphorismorum
Mulieri si menstrua si velis retinere, stringe magnam
mamillis appone etc. // Medicina quod vehe-
menter valet ad sanguinem restringendum Sumatur
calx alba et lemnis qua utuntur artifices et sepe
naribus insufflentur sive interpolatione et lanam
albam cum illinitam ea involutam et naribus immittatur
¶ Hic ponit aliud remedium per iniectionem Causa
prima est quia constringit et videtur consistit ex [illegible] venarum
quod minus sit artificiale in est periculosum

Capitulum 38m de ulceribus narium

Circa rubricam notandum quod hic tollunt sive ... pro
ulcere sed in naribus Et est dupliciter quando videlicet
simplex aliud humidum. Simplex est quod fit cum
crusta ut dicit videlicet quod viget frigidus magister aliud
est ulcus humidum a quo fluit humiditas et ut
plurimum fit a reumate capitis et de utroque hic dicetur etc.

Ulcera in naribus fuerit

cera cum oleo ac adipe gallinaceo
eis inunctatur Et aqua calida naribus in mane
multotiens per aliquot dies vel sugat vel odoret
¶ Hic ponit curam ulcerum narium Et dividitur in
tres primo docet curam ratione 2 per medicinam
ponit curam ¶ 2o ponit curam per mordificativa ¶ 3o
per consolidativa 2a ibi Cuius 3a ibi Quod si ¶ Circa
primam notandum quod ulcus narium curatur corporis pleni vomitu
cum remotione crustarum ut sit aptum ad sanitatem et hoc
fit ut plurimum cum mollificantibus sicut cum istis que tangit
ponit Sed cera oleo et axungia gallie ex quibus
statim cadit Ideo dicitur quod si unguentum pustule
cum butiro sine sale cadunt in crastino Et
loco huius unguenti potest apponi tale ℞ medulle
vituli ossis dragaganti gummi arabici ana ʒ ii olei
violarum quantum sufficit fiat unguentum. Et si
crusta multum adheret operatur stimulatam naturam
ad expellendum ut sunt mordificativa ¶ 2o in aut
ulcera narium cum mundificativis illas humiditates et
sordicies ut sunt ... in capitulo de cura ulcerum aurium
et oculorum quia eadem mundificativa competunt hic
¶ 3o modo curantur cum consolidantibus Et hec consolidativa
dicuntur in parte sequenti vel tollit aurium oculorum et
narium curantur cum eisdem sed ponit autem 3o cum fuit
quoniam non capit magis sicco indigent autem quam corpus
¶ Cuius pustule ... tepide liniantur aceto forti
et fusius in quo sal positum sit naribus immittatur
ac super eas sepius aceto et sal ponatur salitum
fricantibus eius ex hoc non prolongabitur eorum mora
¶ Hic ponit curam per mordificativa Causa est quia natura
non est coacta ad expellendum tales cortices
¶ Quod si ibi ulcera affuerit ex unguento de cerusa
curentur ¶ Hic ponit curam per consolidativa
Causa prima est quia in ~~unguento~~ cerusa ponitur multum
de cera et in unguento minus Et ideo cerotum dicitur
a cera et est consolidativum et stipticum et ideo medicina
ponit Rasis in 1o capitulo de medicinis consolidativis
Et loco istius unguenti valet aliud Et unguentum
de cerusa potest in clarificatio ℞ cerusam
litargirum pulverisatorum gallarum modicum combustarum
olibani ana ʒ i olei rosarum quantum sufficit pulverize
misceantur et fiat unguentum

Capitulum 3m de polipo et emoro-
roydibus narium etc. // Circa rubricam no-
tandum quod in naribus quandoque fiunt tria apostemata scilicet cancer
polipus et emoroyde // Cancer est pre-
quam ad medium ... et est multum durum
et est in partibus inferioribus nasi quia ille partes
sunt magis cartillaginose // Emoroydes
extrinsece mollis et magna et cum exit ex
naso sunt cum dicimus. Sed polipus
est medie dispositionis inter cancrum et emoro-
ydam quantum ad quantitatem mollitiei et duritiei
et de diversis hic dicitur quia non eisdem curantur

Vm fiunt in naribus
caro superflua mollis et quasi
dissoluta rubea aut alba exorta
fuerit et nares ingrossaverit capiat autem
ex carne predicta replecionem cephalica primus etc.
flobotomanda. // Postquam iam posuit curam
ulcerum narium hic ponit curam polipi et emo-
roydarum ipsius nasi. Et dividitur in tres partes primo
ponit curam per flocum 2o per linimentum 3o per
ferrum 2a ibi deinde 3a ibi hiis peractis. Capitulum
est duplex ad removendum pulverem[?] 2o ad prohi-
bendum fluxum humorum ad ipsum nasum. Deinde
linimentum ex unguento viridi quod in capitulo de corro-
dentibus carnem nominavimus summendum et naribus
est immittendum. Si vero istud non suffe-
cerit meus autem quod ibidem scripsimus apponatur
donec ex toto mundificetur. // Hic ponit
curam per linimentum et est medicina bona et con-
veniens in hoc. // Medicine autem corrodentes
sunt iste que arsenicum cum calce viva
florum eris cum ... in argento vivo ... salis
armoniaci quia ... subtilis ... et infundatur
in aqua que vocatur prima. Et illa aqua calefacta
in qua argentum extinctum sit ... resistit
// Causa predicta est quia medicina ... facit
et ideo removeatur a cirurgico cum cauterio
actuali et est melius. // Hiis peractis pos-
tea cum ferro curatur radicitus omnino inciden-
do. // Hic ponit curam cum ferro. Et dividitur in duas
primo facit quod dictum est 2o ponit errorem
medicorum 2a ibi medici. // Causa predicta est
quia melius est ut statim removeatur et ipso
remoto deinde postea aliud removendum dolorem et prohi-
bendum consolidantem // Removendum dolorem bonum est ... dictum
cum cum ... oleo rosarum. // Medici tamen

quia in hoc errant ... ex corum cura
eger manifestum incurrit nocumentum. In
hoc namque loco cancer fieri contingit unde
cancer qui in hoc nasi loco neque auctoritas
tollatur medicinalis neque incisione que fit cum
ferro primo indiget ut sufficiunt contentum
medicinibus lenientibus et flori et ventris
solutione. // Hic ponit errorem medicorum.
Et dividitur in duas primo facit quod dictum est.
2o quod fecerunt mentionem de cancro postea cura
cancri 2a ibi cognoscitur. // Causa primus
est quia radices sunt infixas in fundo membri
et ideo non removetur nisi removeatur fundus
nasi. Et ideo si non cum ferro cum medicinis
removeatur et est melius. Et curatur cum me-
dicina lapidea et mundificativa ut dicit Galenus in
quarto illius autem quod multa aliqua cancri. // Cog-
noscitur autem an istud ... sit cancer quia
durum est pungens aliquid usque ad palam
... non vacat sunt et durum nec istud
... similiter superflua summo opere cavendum
est ne ... vel cum ... ferro aut
acuto medicine tangatur. Si autem in
naribus quod exorta caro mollis est flu-
ere ... ex eis humores cum vacat ... significatur
tactu non sentitur solidus non est timendum
quin ex medicinibus acutis et ferro mederi
possit. // Hic ponit curam cancri
in naso cum ferro et cum medicinis acutis.
Capitulum est quia quando sit sine remedium est
quod naribus est cancer et ideo non debet removeri
cum ferro vel cum medicina acuta sed cum medi-
cina blandina. Sed quando est mollis signum quod est
polipus vel emoroyde tunc potest removeri
cum actuali ferro sed non cancer ut dictum
est supra a Galeno illo autem ... cancri.

Capitulum 10m de amissione
odoratus // Circa rubricam
nota quod tripliciter est actio lesa odoratus
scilicet diminuta corrupta et ablata. // Actio
diminuta appellatur quando odores percipiuntur sicut
sunt sed non ita perfecte. Et hoc contingit est in na-
tura ... aliorum malum per magnam humi-
ditatem cerebri que in organo odoratus diminuitur
ut dicit ... et ... Et per
hoc causa alia humida cerebri sicut bene
odoratur. // Actio ablata vero vocatur

3

9

qui nulla odor percipit. Et hoc per magnam organi
lesionem. Et per complexionem simplicem humidam. Et per solutionem
continui. Vel per opilacionem narium. Et in isto capitulo
rasis docet curare amissionem odoratus. Sed que
causatur ex opilacione ex superfluitatibus inducta
quia amissio odoratus causatur per magnam organi
lesionem dicitur innaturalis et ideo sic cum casus est
actio diminuta sed in ista sunt partes. Sed
corrupta est qui percipit odorem aliter quam sit
ut si quis odoret res fetidas et percipiat eas
odoriferas vel econverso. Et causa huius est humor
malus inficiens organum odoratus. Sed duas caruncu-
culas que sunt in partibus superioribus nasi quia ille
sunt organum odoratus. Sed causa est humor pu-
tridus unde res que sunt odorifere percipiuntur fetide
ut patet de gustu quia si colera que est amara sit
in lingua res quecumque percipiuntur amare quia recipitur
per modum rei recipientis ut quarto 2o de anima dicitur.
Sed si flegma dulce sit in organo odoratus
res fetide reddentur odorifere quia illud est odoriferum
per dulcedinem. Et ideo quodque percipitur secundum
ipsum percipit. Et sic dictum est de odoratu. Ita
intelligendum est de gustu.

Vni sensus quo odoranda

percipiuntur amissus fuerit nisi in naribus
causa superflua retineatur et acer. Ita lenit. Ut
prius acuitur et omnis naribus ac per spiritus exiguitur naribus
est insufflandus pulvis adeo subtilis ut al-
cohol qui fiat ex condisi et armoniaco sale armo-

// Postquam rasis curam polipi et fetoris posuit hic ponit
curam amissionis odoratus. Et dividitur in partes 2 quarum
prima remedia ponit. 2a ibi ergo. Ibi 3a Sed non.
Ibi 4ta Sed autem. // Hic notandum quare valet iste
huius pulvis. Causa est quia presuppositum est quod ex
opilacione causatur quia ille pulvis est aptivus oppi-
lacionum et provocat sternutacionem et ex consequenti
expellitur superfluitas. Ideo valet. // Et per istum
pulverem intelliguntur sibi similes ut est pulvis euforbii
seu sinapis. Sed quia non est causa in naribus
dicitur est quod non est ex emoroydibus vel polipo
primo ex repletione et opilacione. Et quia omnis sunt
in sui perfectione dicitur est quod non indiget reliqua
purgacione sed sola de opilacione dicendo. // Ergo quamvis
percipiatur ut naribus vapor ex aceto calido procedenti
[illegible] apponatur. Hic ponit aliud remedium.
Causa est quia acetum est multum mordicativum et
per hoc valet quia incidit et provocat sternutacionem
per quam superfluitates nasi expelluntur. Sed si fuerit etc.

modicum nigelle quantitate cet magis iuvamen
Sed autem non sufficerit quod nominavimus naribus
insufflentur descripcio huius est. Recipe nigelle fellis
~~[illegible]~~ grui colloquintide ellebori albi omnium
partes equales pulverizentur et apponantur in urina
cameli arabici quantitate tanta quod ea cooperire
possit. ponatur ad solem donec desiccetur deinde fiat
ex eis sief. Cuius nomen fuit deinde ex eis levans
huius magis cum in oleo sansuco misceatur naribus immittatur
operatum ad hoc existit. // Hic ponit aliud remedium
Et dividitur in duas prima facit quod dictum est 2o docet
sedare dolorem cum iniectionibus 2a ibi Sed autem
urina cameli vel hominis valet. Notandum primo quare
valet iste pulvis. Causa est quia est multum apertivus
et provocat sternutacionem et ideo curatur superfluitates
quia ibi ponitur nigella. // Et per istam remedia
intelliguntur talia sunt iniectiones per nares sive radicis
piretri in quo pulvis piretri sit infusus. Sed aliud
valet iniectio olei nardi in quo castoreum euforbium
et muscus subtiliter pulverisatum sit dissolutum
// 2o notandum quod dictum rasis hic virtute supponamus
non sit plenitudo corporis et specialiter capitis quia tunc
oporteret medicina laxativa. Et post ea gargarisma
quamquam recepte posse sunt super. Sed valet cooperit
ventose sine scarificacione in posteriori capitis ad distrahendum
materiam causatam i. dissolutum capitis ad odoratum respondendum
Sed autem ex hoc quod naribus immittitur fortis
sequatur dolor oleum de semine cucurbite et
inunctum et aqua calida super eas fundatur et sor-
beat calida ea que humectat ut ptisana et
quod sit de aqua furfuris et de farina et similia
// Hic docet sedare dolorem causatum ex iniectionibus
Causa est quia illa sunt frigida et humida et ideo hinc
removent acuitatem ipsa ex iniectionem que sunt multe
calide et sicce. Et ideo valet oleum de cucurbita.
Vel valet odorare pomum vel abluantur nares
cum aqua calida. Vel imponantur aliquid aliud
oleum et odorare pomum quod inveniatur. Et valet
multum odor panis calidi ad removendum dolorem
et acuitatem istius sternutacionis. Et valet omnia sine
ab [illegible] sine ab ex ponantur quod reprimit acuitatem ipsorum
// Et hoc quidem est medicamentum ad amissionem
odoratus probatum quod sic conficitur. Nigella pul-
verizetur donec fiat pulvis et misceatur cum oleo
veteri deinde eger impleat os suum aqua et re-
tineat caput suum retro quam plus potest. Et
tunc ex predicto medicamine aliquae gutte naribus
distillentur. Ergo quamvis percipiatur ut quam pos-
sibile est ei aerem continentem intus attrahere dicatur.

.i. quintana die semel et in tribus diebus tribus
vicibus fieri convenit // Hic ponit ad remedium ad
admissionem odoratus Et dividitur in duas primo facit
quod dictum est 2o remittit nos pro cura 2a ibi Si
autem // Causa prima est quia nigella est aromatica
ipsa narium et ideo provocat sternutationem Et per
hoc intelligit sibi filia debet inclinari caput
retro ut melius possit in profundum ire Et teneat
os plenum aqua frigida ut medicina non vadat
ad palatum quia quamquam vadit ad palatum Et debet
fieri aliis vicibus in tribus diebus omni die semel in ieiuno
Si autem mordicatio supervenit fiat sicut praenominavimus Hic remittit nos pro cura mordicationis
in 3o canonis vel alia cuiuslibet vel olim circa

Capitulum 41 de dolore dentium

// Circa rubricam sunt duo notanda primo quod dentes
sunt triplices Quidam vocantur incisivi et sunt
4or in qualibet maxilla in parte anteriori Et isti
causantur ex superfluitate subtili ossium capitis Et
propter hoc cito nascuntur quam alii dentes // Alii sunt
qui vocantur canini Et sunt duo in qualibet maxilla
Et isti causantur ex superfluitate mediocri ossium
capitis // Alii sunt dentes qui vocantur molares Et
isti sunt 4or in aliquibus et in aliquibus quinque in qualibet
maxilla Et in istis sunt omnes dentes 32o et in
aliis 28 Et isti causantur ex superfluitate grossa ossium
capitis propterea tardius nascuntur quamquam nascuntur illi
molares Et quamvis dentes non doleant cum sint de
natura ossium tamen dolent propter colligantiam quam habent
cum gingivis propter lacertos nervos et ligamenta
ibi existentia ¶ 2o notandum quod duplex est cura doloris
dentium communis ad specialem Si materia quae calida vel
frigida et solutio continui // Et ista duo alii causant
a causis extrinsecis alii a causis intrinsecis / Sicut
extrinseca sicut a re frigida vel casu vel percussione et sic
de aliis // Sub intrinseca vel per fluxum a reumate ad
gingivas descendente materia sive frigidam si materia
est frigida vel calida si materia est calida vel solutionem
continui si materia vel humor reumatizans est acutus
ut colera vel flegma salsum.

Gingiva cum dolore dentium

fuerit sanguinolenta et aposta et rubea
fuerit quia apparens cum pulsatione cognoscatur sanguis cum
ventosis flebotomia et cephalica prius facta // Hic
ponit curam doloris dentium causati a materia calida
Et dividitur in tres primo facit quod dictum est 2o facit
hoc id quod pervenit a materia frigida 3o ponit curam
dentis corrosi et putridi 2a ibi Gingiva 3a ibi

Si vero // Prima in duas primo ponit curam
doloris dentium qui pervenit a materia calida per flebotomiam
et ventosas 2o per ea quae tenentur in ore
2a ibi deinde In ore diu teneat // Notandum primo quare
flebotomia competit Causa est quia quando illa apparent
significatur quod veniat ex sanguine calido et eo quod
plures ibi sanguis et est ibi pulsatio Et numquam pervenit
ibi pulsatio nisi a materia calida Similiter dolor
pulsativus 2m Avicennam fit a calido et ideo flebotomia
ad removendum plenitudinem et ad prohibendum fluxum
quia dolor est attendens 2m Galienum 3o regimenti ibi
sed quandam diaforentiam sed quare aperit vena
Causa est ad distrahendum materiam frigidam Et facta
flebotomia venae illi fiant de venis quae sunt interius in labiis
et fiat quando materia est in fluxu quia ab illo loco fluit
sanguis ad gingivas Et contra de labio inferiori
communiter debeat fieri de venis quae sunt in labiis superioribus
deinde in ore aliquid diu acetum et oleum rosarum teneat
quod postquam evacuatur interius fiat post hoc oleum rosarum
in ore teneat // Hic ponit curam per ea quae
tenentur in ore Causa prima est quia frigidum ideo constringit
fluxum Similiter valet ad prohibendum fluxum
materiae quia repercutit et alterat materiam sive calidam
et materiam qualitatem humorum quia sedat dolorem
// Et per illud vas intelligit sibi filia vel aceti
ut diu teneatur in ore aqua frigida et vinum quod
diu quia si parum fiet dolor Sed si diu tenetur
removet dolorem causatum a materia calida vel cum oleo
rosarum vel sandalis et rosis bullitis in aqua et aceto
// Et si ex hoc non evanescit firmiter quia pulsatio
vehemens est cum inflatione procedens et
camphora et in radicibus dentium ponatur etiam
dissoluta fuerit intus mixta Camphora namque oleo
rosarum in lenimento desuper ponatur // Hic ponit curam
quando illa non sufficiunt Et dividitur in duas primo
ponit unum 2o ponit aliud 2a ibi Quia si dolor
// Notandum est causa prima quia illa ponitur ad evacuandum
materiam quia provocat multam salivam Et cum
hoc removet causam faciendo dolorem in gingivis
Camphora etiam hic mitigat dolorem primo sic
stupefaciendo quia frigida est in 4to gradu Et ideo
prohibet fluxum humorum et prohibet mala qualitate
humorum fine membrorum Et multum laudat Gordonius
istud experimentum super dianco et de bono
artificiale pulsatio .i. dolor pulsativus inflatio
.i. intensio tumoris .i. infusus // Quia si dolor
augmentatur vehementer quod fiat opium 3 grana 3 per
3 vicibus in oleo rosarum dissolvatur ex quo cum illi
nimium fuerit radicibus dentis dolentis adhibeatur

e

9

Hic ponit aliud remedium Causa prima est / quia opium non solum removet / malam qualitatem humorum sed etiam virtute sua stupefaciunt / membra stant enim quod membra sentiunt primo removendo aufert dolorem Et non debet administrari nisi in extremo casu Et tamen non sit perfectum / tamen sit pellendus est et sanguisuge supponende sunt
// Hic ponit aliud remedium Causa prima est quia ipsum evacuat materiam facientem dolorem primo removet dolorem Et non est mirum si cessent accidentia cum cessent cause facientes ea 3° colliget 4° auffertur ibi ambulantibus autem sordescunt Et ista omnia remedia valent in corpore bene purgato quia si plene totum corpus esset licet materia contenta removeatur / adhuc in remanet materia ante et iterum faceret dolorem. // Significat vero si non fuit sanguis molestus neque apostema neque dolor est cum pulsatione neque in facie fuit inflatio nec dolor aliud erit post sanguinem ex sanguinitate Et per certa comedit / ex nobis fructu multum venit ex pillulis cochiis solvendus erit Hic ponit cura doloris dentium qui proveniunt a materia frigida Et dividitur in 2 partes primo ponit curam per medicinam laxativam 2° per ea que applicantur dentibus 3° per dietam 2a per ferro 2a ibi Et dolentium 3a ibi Exper 2a ibi Et cum Causa prima est quia ex quo apparet illa signa signum quod provenit a materia frigida Et quia pillule iste evacuant materiam flegmaticam ideo valet Et psalle quem est signum materia Et in dolor est forasmus non expectetur digestio quia esset timendum ne dentes postmodum / licet dolentium dentium radices ex hoc medicamine frigide quod sit fieri et humectare piretri et stafisagri ibi bullatur per 33' et ex eis pulvis facti in dentium radices ponatur vel frictetur / Cum quorum ex eis illinitur super dentium radices ponatur postquam exeat ob ex aceto in quo piretri et menstruum antequam origanum colliget Hic ponit curam per ea que dentibus applicantur / Et dividitur in 2 partes quod primo remedia ponit / 2a ibi Aforis 3a ibi Aut ex pulvere 2a ibi Quod si non sua parte / Nota primo quare valeat iste pulvis Et gargarismus Causa est quia evacuant flegmaticam materiam a gingivis que est causa istius doloris Et ideo valet Et item piretrum quia multum evacuat / sicut alia que ponit Ista que multum sunt consumentia materiam reumaticam Et 2° nota quod vas per talia intelligitur / sibi similia Et nota tamen quod in dolore dentium duo requiruntur / Et cum ibi descenderit Et postquam fuerit facta

remedia vasa dicta. Utiliter fiendum est ipsum ex mastice et q. saline ob q. conquassentur et bulliat in lib. in aceto vel vino si materia fuerit frigida. Et consuetum cum pono de bono vino quantum de aceto coquitur donec redeat ad quartam q. colentur et cum colatum os abluatur Mastix vero nos facit materiam flegmaticam mucilaginosam evacuat / Balsamum multum confert quia est stiptica et confortat et quia illud evacuat materiam et prohibet fluxum ideo est multum artificiale // vel fiet ex uvarum passarum mundatarum ab acinis quarum in dolsas aliquarum mundatarum q. q. conquassentur et bulliat in forti aceto et colentur et cum potata colatum abluatur os ipsum evacuat / Et non prohibet fluxum materie evacuat et ipse dolsas Sed hic ponit hic aurantium aliquarum Utiliter valet acetum scoli superius in decoctione Exemplum sumi ex scolo Utiliter valet acetum est mira sc. acetum decoctionis collaquinde quia intrinsecum evacuat materiam et est ultimum Utiliter valet vinum decoctionis cimsde // Et nota omnia multum capsia sive fumus terre valet / Aforis precat patiens sine multum in sartagine correctum supra ~~maxillas~~ et ponendum Hic ponit aliud remedium Causa prima est quia multum resolvit / sine actuali quod non faciunt cetera Et si fit inde stupor / ponatur sepum nimis tenues calidum supra maxillas ad sedandum dolorem / Aut ex pulvere piperis melli commixto dentes et eius radix fricentur / Hic ponit aliud remedium Causa prima est quia illud mundificat / gingivas a materia frigida quia consumit materiam et evacuat ratione piperis Et per ipsam intelligitur / sibi similia Sed est ipsum ex pir. sem. stafisagrie subtilissime pulverizatorum ana ʒ i et ʒ ii misceantur et in medio ipsius cum involutis dentis vel ex dente doloroso ponatur in alia cera quia illa cera mitigat mordicationem sed alia evacuat et est experimentum multum subtile // vel fiat sacculus de semine stafisagrie et ponatur ibi In dente Utiliter valet acetum concreme radix dyptani et vocatur herba contra Et dicitur quod si masticetur valet contra ipsa Idem dicitur de radice celidonie Et si hoc non sufficeret in dentium radicibus hec triaca ponitur ex castoreo ase piperis 33 storacis opii ana partes equales Conficiantur cum melle et administretur
// Hic ponit aliud remedium Causa prima est quia sit consumens et evacuans materiam facientem dolorem Et ponitur ibi opium quia stupefaciat membra Et prohibet fluxum materie Experimenta preca

p(er) eliquationem tpis a quiescione abstineat
maneat q(uod) famelicus ingrediatur balneum et
utatur vino. Si autem necesse si quiescat ferro
ignitum radix dentis [illegible] apponatur aut
eradicetur // Causa est quia per dietam superfluitates
plures consumuntur. Similiter per exercitium possunt
consumi. Similiter per balneum et melius secundo per balneum
stupharum // Si vero dentes corrosi fuerint
repleantur ex medicinis que nominantur. Et quia sunt
corrosiva aut extrahantur. Hic ponit curam
dentis putridi et corrosi // Nota quod in dente
putrido est corrosio, est alia vermis, alia est humor
corruptus inducens corrosionem in dente. Et qui
est vermis ex illa materia putrida nutritur vel substan-
tiatur ex semine jusquiami cum semine porri vel cum
semine synapis. Competunt ei ista quia semen
jusquiami est stupefactivum et semen porri est evapora-
tivum vel quod exsiccatur dentis. Similiter si humor sit putridus
vel corruptus debet mundificari cum eo. Et ponatur
in dente granitate pars de aqua ardente et
valet et notabimus in capitulo sequenti.

Capitulum 52 de extrahendis dentibus

et constringendis etc. // Circa rubricam nota quod
dens habet duplex juvamentum. Unum juvamentum
est masticatio, ubi fit melius in stomaco et aliis
membris digestio // 2m juvamentum est ad vocem
facienda quia retinet aerem et constringit. Quod dentes
[illegible] sunt corruptiones et putrefactiones nullum istorum
juvamentorum faciunt et est utile et necessarium extrahe-
re hos dentes cum inferant nocumentum et patet ex rubrica.

Edicamine quod cum in dente

corroso ponitur ipsius sedat dolorem
et ipsum constringit. Sumatur kebikegi et pip-
trum ex alkitrano constringantur et impleatur ex eo.
// Postquam rasis posuit curam doloris dentium hic
docet extrahere dentes nocivos. Et dividitur in
partes tres quia primo ponit remedia, 2a ibi confectio,
3a ibi aut fiat, 4a ibi aut rane consumpte
i. disponit ad extrahendum. Kebikegi est herba
similis porculare et cum hoc // Hic est modus cum partes
quare vel causa est quia hec medicina habet
consumere et corrodere ligamenta cum quibus dens ligatur
cum gingiva. Et species tinmalli vel qualiter corro-
dit. Similiter piper consumit. Et ideo de facili postea extrahitur
dens ligamento corroso // Et per hoc intelligitur
sibi similia ut lac tinmalli quod malaxetur cum pasta
vel cum cera et fiat cassula dentis et postea dens [illegible]

cadit quia corrodit ligamenta. Sed hoc est periculosum.
Sed fiat gargarismus et ponatur illic lac malaxetur
tinmalli et induatur dentes et quod non malaxetur
lac cum pasta // Confectio medicinis quod dentes
qui sunt extrahendi frangit. Recipe corticem radicis
mori et radicis capparis et piretri et lac
tinmalli atque lac anabule et arsenicum rubeum
et radix allequitide sumantur et terantur et cum aceto
quod eis sufficiat confringantur. Deinde quaque per ebdomadam
una semel in die vel plus addatur post hoc dentes in
circuitu stirpellentur et ex predictis dentes in die epi-
thimetur donec ad movendum sint faciles et sic
extrahantur. Hic ponit aliud remedium. Causa
prima est quia illa medicina multum corrodit ligamenta
cum quibus dens ligatur // Aut fiat epithima
ex forti aceto acutissimo per multos dies postea
extrahantur. Hic ponit aliud remedium. Causa
prima est quia hec medicina habet virtutem pene-
trandi corrodendi et consumendi et corrodit liga-
menta cum quibus dens ligatur. Aut rane
fluviales in oleo rosis coquantur donec dissolvantur.
Cum quo unctis fuerit dentium radices stirpellentur
et ex oleo isto [illegible] inungantur donec facile
moveri possint. Et postea cum instrumento evellendi
dentes extrahantur. Hic ponit aliud remedium
dissolvantur sed ossa a carne. Causa prima est
quia virtutem habet constringendi ligamenta cum quibus
dens ligatur cum gingiva istis superfluitatibus.

Capitulum 53 de dentium congelatione

stupore sine mollitie etc. Circa rubricam
nota quod congelatio dentium sine stupor cadit
ex masticatione rerum acetosarum. Et causa est quia
earum frigiditas penetrat magis in profundum
quia sapor acetosus fundatur in substantia valde
subtili. Videtur usare in dictis partibus
et quamvis a rebus ponticis et stipticis causetur
tamen magis a rebus acetosis.

Portulaca et Amigdale

Amare masticentur aut herba similis
aut fiat fricatio cum sale et masticetur
cera. // Sequitur capitulum et ponit quatuor
remedia. Notandum quod masticatio portulace
removet congelationem dentium. Et aliam dicit
quod a tota specie. Sed hoc non est verum. Ymo est
refugium medicorum. Sed alia causa prima est
quia portulaca habet glutinositatem in se et
viscositatem et ideo quia fortificatur ad hec prietibus

congingivarum que adbibita sit dimisse propter
fricturam rerum acetosarum Ideo portulaca va-
let removendo congelationis dentium Sed
quare valet cera Causa est quia habet dispositionem
Ideo removet fricturam et dimissionem in partibus
Similiter valent prune Similiter valet
fricatio cum sale Causa est quia sal removet
fricturam et similiter inductam ex illis rebus
frigidis Et quia removet causas facientes conge-
lationem Ideo valet Vel et videtur melius
in congelatione dentium liquiricia Causa
est quia habet dispositionem et cum mitraz
adherentia partibus gingivarum

Non de liquiricia

Capitulum cxi de dolore dentium

ex tactu rei frigide Ista rubrica
sic expone de dolore dentium causato
ex rebus frigidis ut ex masticatione rerum
frigidarum vel potu frigido vel vento frigido

seu calefactum in panno

desuper est ponendum aut vitellum
ovi assatum calidum multotiens masticetur aut
calidum panem multotiens mordeat aut fiat
fricatio de balsamo aut ex oleo de lilio sil-
vestri in alio aut ex oleo de nigella aut
yrino aut de keyri Sequitur aliud capitulum
in quo dicitur de dolore causato ex tactu rei
frigide Nota quare valet oleum Causa
est quia oleum de natura sua habet mitigare
dolorem cum sit viscosum et ydonee caliditatis
sed removet fricturam inductam quia calidum habet
removere frigidum et plus sedat dolorem ratione
viscositatis Similiter valet vitella ovorum
calida quia ex sui natura habent removere quemcumque
dolorem et ydonee caliditatis removet fricturam
Similiter oleum balsami quia habet dispositionem et
ydonee caliditatis actualis et potentialis habet removere
fricturam inductam Similiter oleum de lilio etc.

Capitulum cxii de alcola id est de

pustulis que nascuntur in ore Circa
rubricam nota quod ulcus oris est duplex quoddam
in junioribus aliud in senioribus In
junioribus ut in palato superiori vel inferiori
Et in istis ulceribus magis competunt lavacra
quam pulveres quia pulveres de facili removentur
per salivam et fricationem lingue Aliud
est in senioribus ut in labiis et hoc est

duplex Aliud est corrosivum aliud non De
ulceribus que non sunt corrosiva ratio fuit hic
mentionem Et quamvis sint multe passiones
quas ponunt alii practici Et quia curantur
sicut similes passiones aliorum membrorum
Ideo ratio noluit facere mentionem

Si pustule fuerint rubee

Sumatur auffere amili prodii
lenem evacuatarum et seris portulace coriandri
simul seis sene demetti omnium partes equales
cum plioc parum et ex eis fricatio fiat pulverisata
Capitulum in quo ponit curam pustularum et ulcerum
oris Et dividitur in duas Primo ponit curam
pustularum a materia calida secundo a materia frigida secunda
ibi albe Prima in tres primo ponit curam
per fricationem secundo per ea que tenentur in ore
tertio per dentosas secunda ibi aut tertia ibi sangis
Notandum quod ulcus oris est duplex vel est
cum corrosione vel sine Si sit cum corrosione
requiruntur duo primo requiritur mundificatio
secundo consolidatio Mundificatio fit cum vino melle
Sed cum melle rosato quia abstergit vel cum vino
rubeo in quo sint rose bullite Sed
consolidatio fit sicut cum pulveribus quos ponit ratio
Et quia pulvis ratio est consolidans Ideo valet
postquam ulcus est bene mundificatum sicut dicitur
Sed prima auffe solida non sanatur nisi prius mundetur
Vel cum isto Recipe cerusse lote carne lote
litargiri subtiliter pulverisatorum ana ʒ i. tere
ponere cum mucilagine dragaganti gummi arabici
Et si sit cum corrosione valet pulvis
ligni pulverisati quia multum valet ex confectione
Sed si ulcus sit cum corrosione debet
consumi materia faciens corrosionem Et secunda mem-
bri corrupta Et prima debet fieri mundificatio
et secunda carnis regeneratio Et medicinam consumentes
pro eo quod est expertum ratio in dimissionibus
tunc iste sunt Recipe arsenici rubei calcis
aluminis gallarum floris eris subtiliter pulverisatorum
ana ℥ i. aceti ʒ i. infundantur in modico aceti
per ebdomadam et exsiccentur et istam medicinam
super locum ulcerum ponatur ʒ i. per horam unam
Et postea inbugatur locum oleo rosato ad sedandum
dolorem et fiat sic donec materia sit consumpta
Sunt cum aceto mixto oleo rosato et aqua rosacea
in ore teneantur Hic ponit curam per ea que
tenentur in ore Causa prima est quia ista sunt

Consolidativa. Et cum hoc prohibet fluxum manentem; in secundo loco ponitur mundificativum sicut cum vino decoctionis mediarum. Et valet ablutio talis: Recipe gallarum ℥ ii aque rosarum lb ii aceti quartam i bulliat fiat usque ad quartam partem sit consumpta colentur et cum colatura fiat ablutio / Sanguinis minutio cum ventosis fiat. Hic ponitur cura per ventosas intellige quod ponantur sub mento vel retro in collo quia cum dixi hic ad partem contrariam / Albe vero si fuerint pustule cum sale et melle fricentur / Hic ponitur cura pustularum candidarum a materia frigida / Et dividitur in duas: primo ponitur cura per fricationem / secundo per ea que tenentur in ore ibi Et sirupus. Causa huius est quia cum ille pustule sint albe signum est quod sint de materia flegmatica quia illa species salis dissolvet et reprimet ideo valet. Et per hoc intelligitur sal sive salia quia dissolvunt flegma vel sint pulveres / Sirupus acetosus teneatur in ore cum alumine / Hic ponitur cura per ea que tenentur in ore scilicet alumine et cum rebus acetosis vel cum speciebus. Causa huius est quia habent virtutem mundificativam. Et loco istius habetur ablutio cum aqua decoctionis rosarum et modico aceti

Capitulum lx de gingivis sanguinolentis

Circa rubricam nota quod fluxus sanguinis gingivarum potest causari dupliciter. Uno modo a causa intrinseca. Alio modo a causa extrinseca ut a casu sive percussione. Et de tali non determinat hic / causis / Alio modo a causa intrinseca. Et hoc dupliciter. Uno modo ex multitudine sanguinis existentis in venis et arteriis gingivarum et tunc fluit quia resudat propter multitudinem cum sudore vene. Et de tali fluxu non loquitur hic / Alio modo causatur a mala materia acuta descendente a capite per viam reumatismi sicut a colera vel flegmate salso corrodente gingivas et tunc fluit sanguis et hoc vult primum [illegible] est autem et de primo loquitur hic

Cum ex gingivis sanguis

Sumach assidue manducetur. Deinde [illegible] semen [illegible] rube et cortex gallarum alumen [illegible] partes sumantur equales ex quibus pulverizatis et cum aceto mixtis pilule formentur tunc. Cumque necesse fuerit ex eis pulverizatis sumatur quantum est sextam partem ℥ vini. Et fricentur ex eo gingive optime et permaneat sic parum. Deinde teneatur oleum rosarum in ore. Est enim hoc mirabile

ad hanc egritudinem curandam et putredinem et superfluitatem hominum qui fit in ore / Hic ponitur cura fluxus sanguinis gingivarum causati ex corrosione. Quantum ad ordinem requiritur primo ut quod corruptum est removeatur quia aliter non potest caro gingivarum perfecte generari / secundo requiritur mundificatio loci / tertio requiritur consolidatio seu carnis regeneratio in gingiva / quarto requiritur confortatio gingivarum ut ipsa confortetur nullo modo mala materia veniat a capite fluat ad ipsas / Consumptio male carnis faciet corrosionem sive remotionem illius quod corruptum est primo fit cum medicamine [illegible]. Et secundum in tertio [illegible] ut caro sana videatur quia aurea habet virtutem / Vel quod fiat cum gargarisma quo utere in hoc casu. Recipe foliorum olive [illegible] piretri radicis yreos ana quartam i [illegible] albi mastice ana ʒ [illegible] mellis electi ℥ ii fiat decoctio clarificata usque ad quartam in cum aqua fiat ablutio gingivarum vel gargarizetur / Sed mundificatio fiet cum isto. Recipe aque calide ℥ i mellis colati ʒ iii misceantur cum panno infuso in predictis abluantur gingive cum vino decoctionis rosarum / Mundificato loco perfecte regeneretur caro cum isto medicamine. Recipe olibani aloes sarcocolle sanguinis draconis subtiliter pulverisatorum ana ʒ i misceantur et de pulvere ponatur modicum in gingiva. Vel coperientur [illegible] quod [illegible] dentes et repleret eos carne. Recipe laudani mastice ana quartam i [illegible] camphore subtiliter pulverisati [illegible] misceantur [illegible] cum aqua rosarum et fiat massa. Et extendatur super pannum et ponatur super gingivas. Medicina autem [illegible] est pulvis factus ex sale cocto et alumine [illegible] phlebotomia reuma est panno infuso in aqua distillata foliorum capilli veneris positum super gingivas quia [illegible] confortat et [illegible] partes

Capitulum lxi de casu uvule

Circa rubricam nota quod in ore usque ad radicem lingue sunt quasi primo sunt duo additamenta que vocantur amigdale et sunt glandes saline / secundum est trachea arteria que est via per quam transit aer ad pulmonem et pars superior vocatur epiglotis / tertium est ysofagus que est via per quam intrant cibus et potus usque ad stomachum cuius pars superior vocatur meri / quartum est guttur et est spacium medium

Iure ysophagi et tracheam arteriam ¶ 9m est
uvula. Et est quedam uvula existens in gutture
cooperiens ut plurimum viam anhelitus dictam cooperi-
re viam ubi quando homo loquitur. Et propter animalia est
loqui et cum edunt quia multa ex hoc fierent suffo-
cationes ¶ Et talis uvula duo iuvamenta dat in corpore
Unum est quod defendit partem pectoralem a nocu-
mentis tam intrinsecis quam extrinsecis. Extrinsecis
ut a magno frigore pulvere et fumo ¶ Ab
intrinsecis ut a reumate quia expellitur cum saliva.
quia nisi esset uvula descenderet ad pulmonem
Et ideo illi qui habent incisam uvulam in brevi
efficiuntur ptisici ¶ 2m iuvamentum est ad conformandam
vocem quia se habet sicut digitus fistulatoris ad
vocem quia sicut digitus fistulatoris facit vocem ut dicit
gordonius ita uvula. ¶ 2o nota quod duplex est
causa casus uvule. Una est apostema calidum
vel frigidum propter quod inflatur seu prolongatur uvula
Alia causa est molliaties sive relaxatio uvule
causata a materia fleumatica descendente a capite ad
ipsam uvulam et hoc fit ut plurimum Et ideo
primam remedia quod est in via illius

Uvula cum ceciderit aliquando

radix sive lingue instrumento aut guttur-
cum inbenit aperire os aut extrahere linguam
et videatur uvula eius iacere fluxa et elongata
zameth et sal armoniacus sumantur bene pulverizata
cum instrumento insufflandi super uvulam insuffletur
Et quod eius in summitate predicti instrumenti aliquando
ponatur et radix uvule cum eo digitur et ipsa
para cum instrumento comprimatur ¶ Sequitur
aliud capitulum in quo ponit curam uvule et dividitur
in tres 2m quod ibi facit 2a ibi Aut 3a ibi Si
autem ¶ Circa primum nota quod remedium rasis est
iuvamen Et hoc in processu quia in principio apostematis
uvule competunt repercussiva ut prohibeatur fluxus
materie ad ipsam uvulam Sed in augmento oportet
mittere prima repercussiva et prima resolutiva sive prout
ab apostemate sive a materia fleumatica vel colera In principio
competunt pure repercussiva Causa potest esse
quia remedium est herba multum stiptica Et propter
hoc fit balneum ex ipsa in fluxu ventris
Et est speciale remedium quia habet virtutem stipticam
Et sal habet virtutem dissolutivam et facit fluere
materiam Ideo valet in processu Sed in principio
competunt repercussiva // Et si a materia calida
proveniat Cuius signum est rubedo et calor
magnus valet tale gargarisma Cum decoctione
gallarum cum diamoron Similiter valet decoctio

rosarum et sumac rosarum cum succo barbe hominis et
modico aceti Vel gargarismus decoctionis
salvie de balaustie cum diamoron Vel
gargarisma malorum granatorum in decoctione
ita quod decoquantur in aqua et postea in illa aqua
dissolvatur diamoron et frequenter utatur isto in
principio // Sed si fuit propter fluxum materie frigide quod cognoscitur
quia ibi est albedo et multa saliva ¶ Valet in
principio gargarisma decoctionis mastices et cum
autem capitis ¶ Sed in processu valet gargarisma
decoctionis sinapis cum modico mellis et
aceti Et in hoc est error apud barbitonsores
quia non curant an sit in principio vel in augmento quia semper
ponunt resolutiva et faciunt ut attrahitur multa
materia in partibus sic debeat quod si corpus est plenum
nunc fiat evacuatio. Similiter cum flema ut [illegible] Vel
alio modo // Similiter granatum acetosum cum pulpa sua
teratur et fiat gargarismus ex eo Hic ponit aliud
remedium ¶ Nota quod illud gargarisma fit ex
aqua rosarum et diamoron et accipiuntur 3 partes diamoron
aque rosarum 2 [illegible] ¶ Sed si autem per multum tempus calor et
elongata fuerit eius quod per super subtiliata
Et ceperit eius rotunditas fuerit tunc radicitus est
incidenda Caveatur tamen quod non [illegible] sit per
maximum sit dispositionem incidatur Ex hoc enim sequitur
quandoque fluxus sanguinis qui constringi non potest
Hic ponit quoddam documentum Circa primum nota
primo quod duplex est signum quod uvula debet incidi Unum
est extenuatio eius in radice lingue quia potest
quod sit grossa in sua extremitate vel superfine in radice
defluxus vero extremitatis et tunc signum quod non potest
redire ad dispositionem naturalem et ideo debet removeri
quia nichil fuit ibi nisi quod opilat ¶ 2m signum
est quod sit nimium alba ratione saniei vel multum
viridis vel nigra ratione putrefactionis vel corruptionis
incidenda est quia numquam potest redire ad dispositionem
naturalem ¶ 2o nota quod ex incisione uvule causantur duplicia
nocumenta Unum est superfluus fluxus sanguinis
et istud nocumentum ponit rasis quia quando inciditur
antequam sit putrida vel corrupta nichil sentitur
Sed quando est uvula sana et inciditur causatur dolor
et ratione doloris fit magnus fluxus ¶ 2m nocumentum
est quia partes pectorales amplius non possunt evitare
nocumenta intrinseca et extrinseca sine nocumento intrinseco
et extrinseco Et propter hoc omnes tales fiunt
ptisici ¶ Et si necesse sit quod incidatur per incisionem
triplicem ¶ primo cum rasorio vel plumbo —

Bilit' pt' inunctio cum ferro ignito transeunte per cannam ferream vel pt' inunctio cum medicina corrosiva sed illud est periculosum. Et facta inunctione sed fiat gargarisma cum aqua decoctionis ficorum ysopi capill' veneris liquiritie ordei nigelle et modico aceti ad mundificandum partes illas sibilia et radicem

Capitulum xx de sanguisugis que

ingrediuntur gulam. Ista rubrica sic exponitur de removendis sive abstrahendis sanguisugis que intrant gutture. Sanguisuge sunt animalia nota que ponuntur ad extrahendum sanguinem a toto corpore vel parte in scabiosis.

Um aliquis in gutture

sua titillatione sentit et sanguis subtilis inde manavit existimandum est quod sanguisuga in ore est et propter si aqua loci in qua sanguisuge fuerit biberit. Sequitur capitulum in quo docetur de sanguisugis a corpore expellendis. Et dividitur in duas: primo ponit signa sanguisuge existentis in gutture, secundo ponit curam, 2a ibi Ad sanguisugam. Causa primi est quia in gutture morsicationes fiunt et quia corrodit illas partes exit sanguis. Maximum signum habere esse quando ad bibit aquam de loco ubi sunt sanguisuge. Ad sanguisugam. Hic ponit curam et dividitur in quatuor: primo ponit curam in generali, 2o ponit curam quando sanguisuga potest videri, 3o quando non apparet, 4to ponit curam quando est fluxus sanguinis proveniens ab extractione sanguisuge. 4to docet extrahere sanguisugam descendentem ad stomachum, 2a ibi Quod, 3a ibi quod si non, 4ta ibi Si autem, 4ta ibi aut Sumo. Causa prima est quia illa herba est amara et abhominabilis sanguisuge et multis animalibus et ideo sanguisuga fugit hanc herbam cum sit amara virtus eius. Et per hanc intelligit quamlibet herbam amaram ut est absinthium centaurea quia omnes res amare sunt inimice animalibus ut sicut hoc a totum specie nescio quid quod sumo cnabule ut dicitur in sinonimis. Causa est quia est multum amara abhominabilis sanguisuge et ideo fugit ab ea tanquam a nocivo. Et per istam intelligit sibi saltem ut gargarisma fiat ex aqua decoctionis colloquintide vel ex aqua decoctionis assafetide quam abhominatur

amara. Quod usque enim est apprehendum et singula extrahenda et intus propinanda et gutture in sale est apprimendum. Et si sanguisuga in loco propinquo pendet visa fuerit cum suis propriis quibus sagitte educuntur extrahenda est quod hoc non fiat capite a quo dependet et restringendum est sic extrahantur. Hic ponit curam sanguisuge quando potest videri dicitur et patet. Quod si non fuerit manifesta exterius intus gargarizet sinapi cum aceto quia de loco in quo est movebitur. Hic ponit curam quando non apparet et dividitur in tres quia quatuor remedia ponit, 2a ibi aut fiat, 3a ibi nigella etiam ibi etiam fiat. Causa primi est quia ista sunt multum amara et abhominabilia. Unde assa infiat vermes etiam sinapis et filia. Et quia illa sunt nociva ideo sanguisuga fugit. Aut fiat gargarismus ex aceto et ~~...~~ assa aut ex aceto et sale. Hic ponit unum remedium. Causa primi est quia media illa sunt nociva animalibus sicut assa fetida. Similiter nocivus ex decoctione alleorum vel absinthium vel lupinorum vel colloquintide et siliquam. Nigella pista et sinapis trita insufflentur gutturi. Hic ponit aliud remedium. Causa primi est quia est multum mordificativa et sanguisuga fugit mordicationem tanquam nocivum sibi. Fiat etiam gargarismus ex succo capre. Post 4d remedium et patet. Si autem post casum vero remansit exitus sanguinis residuatio fiat etiam gargarismus ex apozimate in quo coquantur granati et balaustie et sumac cocta fuerint. Et gutturi insufflet pulvis ex balaustiis et rhuie et sanguis draconis et amido. Hic ponit curam fluxus sanguinis provenientis ab extractione sanguisuge. Causa primi est quia illa sunt consolidativa et prohibentia fluxum et patet summa. Et non solum competunt in isto casu primo alius fluxibus sanguinis. Si autem sanguisuga vellit stomacum a nepa faciat medicinam quibus vermes fugantur in potum sumantur. Hic docet extrahere sanguisugam descendentem ad stomacum et dividitur in duas quia duo remedia ponit, 2a ibi Ex hiis. Ubi grana assumat pulverem alexandrinum et sumat modicum aceti in mane lecti et si vermes sunt potest hic de summo acri quia acre est et occidit vermes et sic de aliis que dicuntur inferius. Causa primi est quia per istum modum occidunt sanguisuge sicut vermes. Et hec hoc illi qui committitur secundum alterum non sunt vermes in corpore corporibus. Ex hiis etiam quando sanguisuga exire faciunt est ut eger balneum ingrediatur et moret

donec in eo magna pars sit et tunc aqua
in mane infrigidata frigidissima in ore aut
diu teneat Quam tepescit expuit ea expel
lat et aliam sumat Sanguisuga enim quia
venit ad os frigidam querendo. Hic ponit
Aliud remedium Causa primi est quia ibi est
sanguisuga. sentiens aquam frigidam in qua
consuevit esse et venit ad os ronc similiter
Et similiter si intrat balneum et hoc est similis
ymaginatio Et aut sunt alia ymaginationes
ut quod comedat allea et teneat aquam frigida
in ore vel in aliquo vase contra se Nam
balnea sunt contraria sanguisuge Ideo inducunt
sitim sanguisuge et ideo venit ad os Et vaz
sunt alia ymaginationes rasis de aqua in ore

Capitulum 69 de hiis que intrant

Gulam Rubrica patet de se est multum materia
Et quia textum eam non ponit ideo dimitto

Vm illud quod gutturi

Ingreditur et infigitur in eo aut
mera sunt volucres magnum aut ei similie de hiis
que non sunt frustra fixa. quenta in eis et aliunde
confert plus ergo in collo ponit per instrumentum
et aquam sepe trahere forte ... descendit
Erit quoque balneum infrigidatum et alio instrumento
trahatur quod post quam factum fuerit magnos dolores
cat dolores Sequitur aliud capitulum in quo docet
de soluere eius quod intrat guttur Et dividitur
In duas primo ponit curam sine instrumento
2° cum instrumento 2a ibi Et si non Circa
partem non primo quare valet percussio Causa est
quia per motum percussionis natura cogitur ad expellendum
Quare valet potatio aque et olei Causa est quia
illa liquida faciunt descendere illud quod adheret
et est commune apud nos Non quod textus dimisit
Illud quod est difficile quod si illud quod est in gutture
est acutum ut spina per modum extrahendi Et
pr ... ... Eius carnem quod ligetur
filum in capite in carnem et quod illa carnem tras
glutiatur et non masticetur fortiter ne dividatur per ad
alia separetur Et quando fuerit in gutture subito
extrahatur Et quia illa carnem habet viscositatem
ideo talis spina infigitur ibi et extrahitur cum carne
Vel quod fiat gargarisma cum aqua decoctionis
caricarum 2° pone extrahi in hunc modum quod ap
piatur pura spongia et transglutiatur et extrahatur
subito et quia spongia est rara et illud est acutum
Infigitur et extrahitur 3° ponit ab extra aplicari

res guttur laxantes sunt emplastrum factum ex
mucilagine seminis lini butiro et medulla cassie
fistule et oleo amigdalarum dulcium et valet
multum et quod sit in gargarismata in pressum vel dicatur in
Quod si non descenderit instrumentum quo huic simile
dum consueuit mitti in os nutta Est aut
aliud instrumentum de plumbo quod cum sit rotundum similiter
est gibbositatem longam in se habens
Hic ponit curam cum instrumento Causa sit pars
quia illud instrumentum est perforatum ideo ibi colligitur
et illud instrumentum debet esse porosum vel rarum
et gibbosum et ab alia parte concavum ut me
lius possit intrare in eo

Capitulum 70 de gravedine lingue

Circa Rubricam nota quod gravitatis lingue
est duplex Una est ex defectu sanguinis
et spirituum ut in illis patiuntur mortem qui
non possunt loqui quomodo vita defecta est cum
instrumentorum 2° ex nimia repletione sanguinis
vel flematis per reuma descendens a capite
vel lingua vel ex in ebriis et ideo tales
lingue patiuntur gravedinem 3° modo habet esse
ex mala complexione vel quam ligamentum cum quo ligatur
lingua cum palato inferiori dicitur magnum de
utraque gravedine loquitur hic

Vm lingua absque aliis

membris gravedinem passa fuerit
Et eger neque febre neque acuta egritudine
maneriit Sal armoniacum et piper et zinziber et
synapis album et piretrum et stafisagria et
bauracis atque origanum et saxifragium similiter
sumantur et in aqua coquantur et fiat ex eis gar
garisma Sequitur aliud capitulum in quo
ponit curam gravitatis lingue Et dividitur in
tres primo ponit curam gravitatis lingue
provenientis ex repletione 2° sicut ibi facit
ex inanitione 3° ponit curam diminutionis
loquele provenientis ex complexione 2a ibi Si aut
3a ibi Et si loquela In prima parte ponit
curam cum provenit a materia frigida Et dividitur
in quatuor 2m quod quatuor ponit remedia 2a
ibi quod eger 3a ibi aut fiat 4a ibi

postquam vero prima in duas primo ponit unum
remedium secundo ponit quoddam documentum contra
illa caveat. Causa est quia illa evacuat
materiam flegmaticam ab ipsa lingua. Et hoc dicit
si sit consuetudo in aliis partibus quia si in aliis
membris contingit et in pueris ubi est prima
conveniat gargarisma confectum ex decoctione
ysopi aceti et salviae quia faciat circa linguam
ymo dicas multum quod fricet linguam pueri
cum salvia et cum loquetur
Caveat tamen patiens ne aliquid ex eo transglutiat.
Hic ponit documentum. Causa primi est quia
est acuta medicina et si iret ad pulmonem
esset causa ulcerationis pulmonis. Ideo bonum est
ut non transglutiatur. Dicit eciam Jeronimus
multis diebus gargariset alumini vaban
Hic ponit aliud remedium. Alumini est
salsa facta ex pecibus et aceto. Et ideo habet
virtutem penetrandi flegmata et sic evacuat materiam.
Et per istam intelligitur omnia gargarismata. Vel supra
provocativa salivae etc. Dicit fiat gargarismus
ex aceto et piretro. Postquam vero gargarizare
cessaverit, summatur salis armoniaci piretri piperis
sinapis omnium partes equales. Et ex eis omnibus
cum pulverisate dimittas linguam fricetur
Hic ponit curam per fricationem. Causa primi est
quia habet virtutem evacuandi flegmata a lingua
et provocat salivam. De piretro vidi quendam
qui tenuit in ore quod fecit sibi pustulas. Et non
debet teneri sed ymo debet poni in panno et
modicum masticari et teneri sub lingua et ita
curabitur. Et si cum consuetudine linguae aliquam
ad reliquorum membrorum contractionem fortis affuerit
statim est curatio et in doctrina de paralisi curatur.
Hic ponit curam qui contrahunt in aliis
membris. Causa primi est quia curat materiam non solum
existentem in lingua ymo existentem in toto cum sit
flatice aquose proveniens. Et ideo indiget cura
flatus aquosi sicut in paralisi tacta a flatu
aquoso. Et recepte ibi dicte sunt supra capitulo de paralisi.
Si autem loquela in acutis febribus agravata
fuerit et videris ipsam cum consuetudine in loquela
extenuatam et abreviatam et spasmatam aqua
calida ab alto super spondiles colli et auris
principia fundantur et cum oleo fricetur. Eger
quoque oleum tepidum in ore tenere debet.

His ponit curam qui provenit ex inanicione
humiditatis in spondilibus dorsi. Causa primi est quia
est signum quod provenit ex inanicione sive ex
defectu sanguinis et spiritus et ideo conveniunt humec-
tantia. Sicut aqua ordei et ab ex olim
ros. Vel prout humectantia dicte in capitulo
de catarro et capitulo de tussi. Et si dimidium est
ex quo loquela minime non cessavit vel causa
semper consolidandum in ligamentum quo infra
linguam conectitur manus sit quod debeat exsi-
ccari sine ex eo pars incidendum et consi-
milis fiat sanandum. Hic ponit curam diminu-
cionis loquele provenientia mala complexione. Causa primi est
quia causa diminutionis loquele est ligamentum
cum quo lingua ligatur quando non potest lingua
moveri. Et alia causa potest esse quia lingua est brevis
et quando convenit vinum. Causa est quia evadit
sanguine ut non fluat valde. Vel linguam est
consolidans vel bono competit decoctio illa dicta
in capitulo de comprehendens sanguinis sanguisugis quae conveniunt
ad removendum fluxum sanguinis
Capitulum tertium de magnitudine
linguae. Circa rubricam notandum quod dupliciter est.
Causa magnitudinis linguae una est materia sangui-
nea cum apostemate vel sine. Alia est ut plurimum
cum tales materiae descendunt a cerebro. Et quamvis
possit venire ab aliis membris sed dicitur
in hoc intelligitur. Contingit autem
Cum contingit linguam
adeo inflari ut propter magnitudinem ob cognoscendum
fricanda est ex acceptis aut ex ottii
accostrate aut cum ribes aut ex granato ace-
toso donec saliva ab ea multa fluat. Hoc
namque modo detumescat et ad propriam redibit mensuram
Sequitur aliud capitulum in quo ponit curam magni-
tudinis linguae. Et dividitur in duas primo ponit curam
qui provenit ex flatu secundo qui causatur ex sanguine
quia ibi Et si non. Prima adhuc in duas primo
ponit unum remedium secundo ponit aliud quia ibi
Si autem. Causa primi est quia illa incidit materiam
flegmaticam et eam disponit ad evacuationem. Et
per illa intelligitur omnia gargarismata et fricationes quae
dicte sunt in precedentibus quae sunt evacuative fle-
gmatis ut yreos et piretrum. Si autem non sufficiat
fiat fricatio ex aloe et aceto. Hic ponit aliud
remedium. Causa primi est quia ibi non dissolvitur

fla(?) nec solu(m) Incidunt vno ambo q(uia) acetu(m)
incidit (et) sal dissoluit. Post ista mel(ius) alia (?)
sup(er) que s(un)t fortiora. Et si nec h(oc) suffic(it)
fiat incisio ex venas ... p(ost) ... et p(er)ica
ex venis que s(un)t sub lingua. // Hic ponit
curam qu(ando) cadunt ex sang(uin)e. // Quare ap(pa)ret
plus causa est q(uia) ma(teri)a est sanguinea. Cu(m) sig(num)
q(uod) lingua est rubea (et) app(are)t in facie rubedo.
Et q(uia) flo(bo)t(omi)a evacuat sang(uin)em qui est ma(teri)a ei(us)
ideo convenit et p(er)ica de venis que s(un)t sub lingua
q(uia) illa flo(boto)mia evac(u)at ma(teri)a(m) coniuncta(m) ... fluxu(m) ...

Capitulum 62m de nodo qui sub

lingua nascitur et vocat(ur) ranula. Rubrica
ista nota est ideo dimitta(tur) expo(sitio)

Vim sub lingua glan

dula nociua fuerit i(n) p(rin)cipio ex
sale ar(moniaco) (et) galla fricanda est. Sequit(ur)
aliud cap(itu)l(u)m in quo ponit cura(m) glandularu(m)
existen(cium) sub lingua. Et dicit(ur) in duab(us) p(ri)mo
ponit cura(m) p(er) fricat(i)o(n)e(m). 2o p(er) illud q(uod) tenet(ur)
i(n) ore 2a ibi Eger. Galle i(d est) cu(m) pulu(er)e gallaru(m)
vel cap(ere) decoctio(n)e(m) ante vide in cap(itul)o de
cura fluxus sanguinis a gingiuis et ibi tractat
infra corrosiua. Causa p(rim)i est q(uia) galla
p(ro)hibet fluxu(m) ma(teri)e ad lingua(m) (et) sal dissoluit
ma(teri)a(m) coniuncta(m). Et mel(ius) in cor(rosi)o mundificatiuo
q(uia) si no(n) foret mundificatiuu(m) tu(n)c no(n) valet
q(uia) plus attraheret q(uam) dissolueret. Debet aut(em)
mundificari (et) in exigencia humoru(m) peccantiu(m). Sed
quare valet illud mundificatiuu(m) cum cal(ce) est
q(uia) corrosiuu(m) et corrodit vsq(ue) ad su(bstanci)a(m) lingue.
Et si est totu(m) corrosiuu(m) a lingua q(uod) necesse
est tu(n)c fiat regnacio carnis cu(m) medicine
dco supra. Rubrica q(ui)a ranula est ap(osti)ma fri(gi)m
ex flate factum. // Si aut(em) victusta
fiat ex medicine gingiue sanguinolente fri
canda est q(uod) est medicam(en)t(u)m acetum. Eger aut(em)
acetum (et) sal in ore teneat. // Ponit cura(m)
p(er) illud q(uod) tenetur in ore. Causa p(rim)i est
q(uia) acetu(m) habet incid(ere) sal dissoluit. Et
similit(er) conuenit alia gargaris(ma)ta dicta sup(ra) (et)c(etera).

Capitulum 63m de apostematibus que

s(un)t sub lingua. Circa rubrica(m) no(tandum) q(uod)
pustula siue vlcus in ore eg(ro)t(ant)is no(n) est malu(m)
sig(num) q(uia) significat debilitate(m) virtutis no(n) pote(ntis)
expelle(re) ma(teri)a(m) ad me(m)bra extrinseca s(ed) expellit
ad os. Sed pustula seu vlcus que fit

in ore est bonu(m) sig(num) q(uia) sig(num) est fortitudi(ni)s
virtutis p(er) hoc q(uod) ma(teri)a(m) mandat ad me(m)bra.
Vilia. Ex quib(us) os est multu(m) vile respectu lingue (et)c(etera).

Sta ex eisdem sit curanda

ex quib(us) ea que sup(er) noiauimus in
squinancia sanatur. Sequit(ur) 4m cap(itulu)m
i(n) quo remittit nos p(ro) cura ranularu(m)
(et) pustularu(m) lingue et p(atet) q(uia) cura(tur) cu(m) mu(n)
dificantibus (et) (con)solidantib(us) sola i(d est) vlceratio oris.

Capitulum 64m de squinantia (et)c(etera)

Circa rubricam s(un)t tria notanda. P(ri)mo q(uod)
squinantia dicit(ur) q(uod) squinancia est ap(ostem)a gutturis
et ponu(n)t ei (com)paracio(ne) siue vie kamelion (et) ibi
Et istud ap(ostem)a v(e)l plus cadit ex sanguine
cuius sig(num) est plenitudo venaru(m) (et) in rubor
faciei (et) pulsus magnus. // Alio mo(do) p(ro)t cadit
ex cole(ra) cuius signu(m) est color citrinus faciei.
// 3o mo(do) p(ro)t cadit a flate cuius sig(num) e(st) albedo
faciei (et) multitudo saliue. // 4to mo(do) (et) raro
cadit ex m(e)l(anco)lia cuius sig(num) est fuscedo faciei
et oris (et) alia signa humoru(m) que dicta s(un)t.
Et causa est q(uia) fl(egm)a (et) m(e)l(anco)lia no(n) h(abe)nt tanta(m)
v(ir)tute(m) penetratiua(m) in gutture ut sanguis et
colera. Et io ut plu(rimum) cadit a sanguine et
cole(ra) coniunctim. // 2o no(tandum) q(uod) 4or s(un)t sp(eci)es squinancie.
Vna sp(eci)es est in qua app(are)t tumor (et) rubor
ex(tra) in collo (et) ista est leuior inter om(n)es q(uia)
significat q(uod) ma(teri)a declinat ad exteriora. // 2a
sp(eci)es est in qua app(are)t tumor (et) rubor
intus in ore (et) e(st) difficilior q(uam) p(ri)ma. // 3a sp(eci)es
est in qua no(n) app(are)t tumor in gutture neq(ue)
rubor nisi lingua foret. (com)primit(ur) (et) ista est
difficilior q(uam) p(ri)ma vel 2a q(uia) mag(is) declinat
ad interiora. // 4ta sp(eci)es est in qua no(n) nullo
rubor app(are)t neq(ue) int(us) neq(ue) ex(tra) (et) ista e(st) simplic(iter)
mortalis et inducit morte(m) subfocacionis q(uia)
sig(num) est q(uod) ma(teri)a est collecta in musculis 3a via
kamelion et alij in duab(us) ibi. // 3o no(tandum) q(uod) squi
nancia p(ro)t t(er)minari alio tu(n)c modo. // P(ri)mo per
resolucione(m) insensibile(m) siue insensibilem qu(ando) ma(teri)a est
pauca (et) subtilis vt alij facta flo(boto)mia deri(uat)
vel p(er) uiculas gargaris(ma)t(um) curat(ur) paucis a tali
ma(teri)a q(uia) euacuata tali ma(teri)a v(ir)tus resoluit illud
q(uod) remansit. // 2o p(er) (con)ue(r)sione(m) eius in sanie(m)
sic qu(ando) ap(ostem)a maturat. Et m(odo) p(ro)t t(er)mi(n)a(ri)
infra 4or dies (et) h(oc) est qu(ando) ma(teri)a est grossa
et inter. // 3o t(er)minat(ur) p(er) transmissione(m) materie
ad aliud me(m)bru(m) s(cilicet) ad stomachu(m) vel ad pectus

pectorales // ad stomachum ut quando materia declinat
ad viam cibi Et signum eius est nausea vomitus
et dolor stomachi et similia // aliquando ad partes
pectorales Et signum eius est tussis et tremor
cordis quia materia ad cor fuit delegata

VIII In glutiendo sentit

angustiam ad est passio que squinancia
vocatur Sequitur aliud capitulum in quo dicitur
de squinancia Et non sumitur in 9a fen 3i avicenne
cap° 3° Et dividitur in tres // primo ponit signa
squinancie // 2o ponit signa fortitudinis et debi-
litatis 3o ponit curam 2a ibi Cum 3a ibi Cuius
// Circa primum nota quod dicit ratio hic videtur quod illa
angustia transglutiendi panem vel aliquid aliud
eveniat ex apostemate quod aliquando precedit ex nimia
debilitate virtutis ut in propinquis morti et tales
non patiuntur squinanciam Dicit quod fit ex apostemate
nunc vero est squinancia et tunc talis squinancia
causatur subito // 2o nota est causa quia
per illud apostema opilatur via anhelitus ut plurimum
Et aliquando via cibi 2m quod declinatur ad ~~[illegible]~~
partem que dicitur gula vel ad partem que dicitur [illegible]
Cum generatur vel lenitatis 2m angustie [illegible]
deprehendi potest Hic ponit signa fortitudinis
et debilitatis squinancie Causa primi est quia
non inducunt periculum nisi forte suffocationis certa
2m quia inducunt maiorem generationem [illegible]
[illegible] inducunt periculum maius vel minus de suffo-
catione Et propter hoc dicitur [illegible] est [illegible]
non est [illegible] digestio [illegible] // Ad squinanciam
Hic ponit curam eius Et dividitur in duas primo
facit [illegible] per gargarismum // 2o ponit curam magis
in speciali 2a ibi Cuius Nota [illegible] quod illa gar-
garisma competit in squinancia in processu et non
in principio quia in principio [illegible]
non fluat ad locum Sed in processu competit illud
gargarisma quia est [illegible]
et est doloris mitigativum sedativum et lenitivum et
relaxativum [illegible] Et propter hoc non [illegible]
in [illegible] diebus vel 4or primo [illegible]
[illegible] 3 [illegible] Cuius
[illegible] angustia sine et in facie et oculis
rubedo et repletio in principio curationis cephalica
phlebotometur // Hic ponit curam magis in speciali
Et dividitur in tres primo facit quod [illegible] principio
a materia calida // 2o facit [illegible] qui provenit
a materia frigida // 3o ponit curam squinancie que est
[illegible] 2a ibi Sed qui 3a ibi
De [illegible] Prima in duas // primo ponit curam per

flebotomiam // 2o per gargarisma 2a ibi Et gargarismum
Nota quod si in corpore plenitudo quod flebotomia
usque [illegible] ad syncopim Et si posset tol-
lerari quousque veniat sanguis a loco apostematis
[illegible] 2o [illegible] quod flebotomia [illegible] ad
syncopim in plenitudine fiat [illegible] mutatur sanguinis
color tunc est signum quod venit a loco apostematis
[illegible] et repletio [illegible]
[illegible] in squinancia [illegible]
[illegible] Causa est quia flebotomia removet causam
apostematis Et quia removet materiam facientem apostema
valet [illegible] est melius quod si venter est constipatus
[illegible] flebotomia Et fiat
flebotomia de brachio [illegible] de venis sub lingua
quia evacuat materiam [illegible] Vel de cephalica
[illegible] vel de illa que est in palato [illegible]
[illegible] in 3o fen [illegible] quia illius [illegible]
videtur facere // Et gargarismum ex succo
[illegible]
[illegible]
de semi Et post hoc fiat gargarismum ex aqua
rosarum in qua [illegible] fuit infusum Hic ponit
curam per gargarisma Et dividitur in tres primo
ponit curam per gargarisma ante tertium diem
2o post 3m diem // 3o remittit nos pro cura
squinancie antique 2a ibi Sed si post 3a ibi
Si passio // Prima in [illegible] 2m quod [illegible] ponit
remedia [illegible] patientur // Nota quare valet
hoc gargarisma Causa est quia [illegible] et
expellit et prohibet fluxum materie ad locum Et habet
[illegible] post evacuationem quia ante non posset materia [illegible]
[illegible] Et ideo errant illi qui ponunt [illegible]
ante quod fiat flebotomia Sed si gargarisma ex
aceto et [illegible] quia corpus [illegible] magis
penetrat et [illegible] ex aqua rosarum et est multum
[illegible] prohibitivum fluxionis Et pro [illegible]
[illegible] et sit
[illegible] et sanativum est [illegible] quod valet et
[illegible] Vel fiat gargarisma
cum aqua decoctionis gallarum et [illegible] et
sycamorum // Vel gargarisma fiat ex aqua
decoctionis [illegible] laudatur
[illegible] sicut sycamorum Vel [illegible]
papaveris sycamoro [illegible] aque rosarum [illegible]
et fiat gargarisma et [illegible] applicatur
in principio Et valet [illegible] oleo camomille
lini quod resolvit sine [illegible] Dicit valet
pelle [illegible] si teneat sub
lingua quia per hoc [illegible] non descendit ad

a capite ad guttur. Et quia squinancia vel plenitudo
sit per viam reumatismi .s. per viam derivationis
et non per viam congestionis // Ideo postquam
per tres dies sit flobotomia facta et venter ex sumo
fructum sit primorum granatorum [illegible] cassiefistule
et tamarindorum solutum sit fiat gargarismus ex
apozimate seminum citoniorum et passularum cum ex
medulla cassie fistule cum ydromelle // Hic
ponit curam per gargarisma post 3um diem. Causa
prima est quia post tres dies debet dari medicina
laxativa. Causa est quia evacuat colera. Et postquam
transierint tres dies signum est quod materia est
maturata et in fine augmenti. Unde natura
per resolutionem [illegible] in quarto die et quia
illud juvat ad maturandum et relaxandum gutturis
sedat dolorem ideo valet in hoc casu. Et
per istud gargarisma intelligitur sibi similia et omnia
que applicantur ab extra vel ab intra que juvat
ad maturandum materiam. Similiter istud gargarisma
competit in augmento. Recipe liquiritie rase
dragmas passularum mundatarum ab arillis ana quarta 5
caricarum pinguium numero 1. seminis psilii seminis citoniorum
papaveris albi ana dragma 5 ordei mundi quarta 5.
mellis dragma ij fiat decoctio parum clarificata
usque ad quartam // In statu autem ad rumpendum
materiam competit oximel diureticum ab extra ad
maturandum // vel istud unguentum Recipe unguenti
dialtee quarta 5 musilaginis seminis psilii seminis
citoniorum ana dragma ij medulle butiri sine sale
ana dragma 5 fermenti caricarum pinguium ana dragma 1
misceantur et unguentum fiat // Sed si passio
invecteratur ex gargarismis insufflatione for-
cium medicaminum que dicturi sumus curanda
est. Hic remittit nos pro cura squinancie
antique infra [illegible] in fine capituli // Si autem
in facie non fuerit rubedo fluxit [illegible] albore
salive [illegible] et eger fuit [illegible] in prin-
cipio salivatur venit ex corthicus // Hic ponit
curam squinancie causate a materia frigida Et
dividitur in tres primo ponit curam per medicinam
laxativam // 2o per clistere // 3o per gargarismata
2a ibi Et fiat 3a ibi cum autem // Causa
prima est quia signum est quod materia flegmatica est
flatica Ex eo quod ibi non est rubedo Et quia
pillule cochie evacuant flegma ideo valet. Et si
non potest accipere in modum pillularum in alio sirupo
vel aqua bibat vel ponatur in clisteri Et loco
clisteris [illegible] ierapigra et non debet precedere
digestionem quia materia est furiosa [illegible] membri

Et fiat enema ex clisteri acuto quod in capitulo de
apoplexia nominamus // Ponit curam per clistere et
est forte quia fit ex coloquintida elleboro et
aliis medicinis fortibus. Causa prima est quia
per illud clistere materia flegmatica trahitur a partibus
superioribus ad inferiores et ideo valet. // Cum
autem passio incipit fiat gargarismus ex sirupo
acetoso cum ydromelle et pipere et oximelle
dicto ex [illegible] fiat gargarismus etiam
ex ydromelle et sinapi // Hic ponit curam
per gargarismata. Non quod [illegible] dicatur
quia materia est valde grossa quia tunc non compleatur
[illegible] primo [illegible] // Si autem materia
non sit valde grossa [illegible] sit
gargarisma cum decoctione masticis et altee et addatur
modicum dyanuron et est magis conveniens Sed
in augmento competit aliquid ad maturandum Similiter
[illegible] ydromel et sinapis ad rumpendum apostema
quando materia est digesta quia tunc est ex flate materia non
resolvitur per resolutionem impossibile sed per saniem naturaliter
Et per illa gargarismata intelligitur sibi similia Similiter istud
quod competit in materia grossa. Recipe radicis ireos dragma 5
ysopi capilli veneris recentis ana [illegible] liquiritie
rase dragmas passularum mundatarum ab arillis ca-
ricarum ana dragma 5 seminis fenugreci seminis lini ana dragma 5
ordei mundi quarta 5 mellis electi dragma ij fiat de-
coctio parum clarificata usque ad quartam // In statu
ad rumpendum quod oximel squilliticum [illegible]
ab extra ad maturandum competit istud unguentum Recipe
unguenti dialtee quarta 5 musilaginis seminis fenugreci mu-
silaginis seminis lini dragma ij medulle cassiefistule
butiri recentis sine sale ana dragma 5 fiat [illegible]
ana dragma 1 olei amigdalarum dulcium dragma ij misceantur
// pelle recentis valet que debet sit supra col-
[illegible] Et valet in principio squinancie causa-
te a materia frigida [illegible] sive a calida materia sive
frigida // valet gargarisma decoctionis morsus
dyaboli. Mirabilia dicuntur ~~de illa herba~~ Similiter
aqua decoctionis [illegible] scabiose
[illegible] folia plani et non assa quia radix caret
ideo dicitur morsus dyaboli mirabilia dicuntur de illa
herba. Similiter valet gargarisma decoctionis
stercoris canis albi vel lupi vel yrundinis [illegible]
// De quo dicitur quod male squinancie confert
est [illegible] ex venis que sunt sub lingua fiat mi-
nutio // Hic ponit curam squinancie que est in [illegible]
[illegible] Et dividitur in 3es primo ponit
curam per flebotomiam 2o per ventosas // 3o per epithimata
[illegible] per gargarismata 2a ibi Et ventose 3a ibi
Et epithimata // [illegible] ibi Et fiat / Causa prima est /

per talis stoma evacuat/ magis competenti fauces
corpus // Et ventose absque scarificatione in
collo ponantur — Ponit curam pro [?]
Causa primitiva est quia trahit a parte anteriori ad
partem posteriorem. Et experimentum collum ex inulle[?]
anacardio ... deinde in eo ...
Causa primitiva patet 2 est eadem // Et fiat gargarismus
ex sinapi 2 gummi fiat ~~inflatio~~ insufflatio
et fiat medicine que sic fit. Recipe synapim
sal armoniacum piretri ... asa[?] piper ...
... et ex eis cum ydromelle fiat garga-
rismus. Hic ponit curam pro gargarismata.
Causa primitiva est quia sunt multum subtiliativa 2 desicca-
tiva. Et ad istam partem remisit nos supra de
squinantia. Sinanque 2c.

Capitulum 8m de tussi

Circa
rubricam notandum est primo quid est tussis.
Dico quod tussis est motus virtutis expulsive naturalis
pulmonis ... virtute mota lacerto pectoris
ad nocivum expellendum. Ex qua diffinitione patet
quod tussis non est in perfecta sanitate quia virtus
coacta est a re nociva facere seu causare talem
motum sicut patet in primo de crisi. / 2o notandum quod de-
... motum qui non est in sanitate perfecta.
Quedam est pure naturalis sicut singultus. Quedam
pure voluntaria sicut revolutio de latere ad
latus. Quedam partim voluntaria 2 partim naturalis sicut
tussis minctio 2 egestio. Et de mixto istorum
quedam est in qua natura superat voluntatem ut tussis
quia non possumus nos abstinere a tussi quamvis tussimus
malo modo velle. Aliud est in quo natura non superat
voluntatem ut minctio et egestio licet sit econtra-
rio illique superat natura 2 sic volunt auctores primo canonis
fen 2a doctrina 3a capitulo primo. Tertio notandum quod quedam
est tussis que dicitur sicca 2 quedam humida. Tussis
sicca habet quatuor causas. Una est mala
complexio sine materia existens in pulmone 2 in partibus pecto-
ralibus vel mala complexio calida vel sicca simplex
vel composita 2 primus in pectore 2 pulmone
non sit materia ... quam ad expellendum natura
in ... conatur ad expellendum. 2a causa
tussis dicitur apostema quia apostema-
tum tussis quia pulmo non potest dilatari
neque constringi quando induratur ... in pulmone
ratione cuius tantum tussis. 3a causa tussis sicce
materia multa grossa 2 viscosa adherens ipsi pul-
moni 2 pectoralibus partibus ratione cuius expelli non potest.
Et propter hoc in asmate potest quod habeant multam
materiam in est tussis sicca quia non potest ad expelli.

Quarta causa tussis sicce est liquiditas 2 subtilitas
materie ratione cuius refugit ... non expellitur
et ideo vadit per ... tracheam arteriam ad
pulmonem 2m Galienum 2o pronosticorum ubi ...
tamen volunt dicere quod propter subtilitatem non potest
expelli quia liquidum fugit ... et vadit ad
pulmonem per ... tracheam arteriam. Quinta causa
est magna debilitas virtutis ut in ptisicis
morientibus quia ratione debilitatis virtutis non potest ex-
pelli materia que est in pectore. Alia est tussis
humida et est a materia existente in pectore et
pulmone quam natura non potest expellere ut patet in
pulmone et est causa tussis quia habet qualitates
corrosivas et acutas. Ex quibus habetur quod curat
de cura tussis provenientis a materia calida 2 sicca quia hec
est ut plurimum et de cura tussis provenientis a flatu
quia ista sunt ut plurimum contingit. Una tussis que provenit
ex ... dyaflatis curatur sicut illa que ... primitur
dyaflamatis removetur.

Vim tussis acciderit

Fuerit quod aspra 2 sicca et cum rubedine
et calore ... violarum et ptisanam
... fabas que ...
2 psillium cum oleo de amygdalis dulcibus
in comestione ampliat. Sequitur aliud
capitulum postquam actor determinavit de passionibus
gutturis hic determinat de passionibus pectoris
et dividitur in sex capitula 2m quod sex sunt passiones
pectoris de quibus primo determinat de tussi 2o
de asmate 2c de aliis ut patet in sequentibus
prima in duas primo ponit curam tussis calide
a materia calida 2 sicca 2o ponit curam tussis calide
ex flatu 2a ibi Et si cum tussi. Prima in duas
primo ponit curam tussis calide ... 2 sicce
per dietam 2o per ea que tenentur in ore 2a ibi per
sirupum. Prima ... facit mentionem de quibusdam
pillulis ponit ... et ibi ...
3a ibi aque ... in pille // Circa primam no-
tandum primo quod valet illa causa est
quia illa infrigidat 2 humectat quod ... de
syrupo que sunt frigida 2 humida infrigidat 2 humectat.
Ptisane aqua ordei. Psillium ...
... que remanent in ... faciunt tussi 2 ideo
que ... Et per illa ... sibi sitim sicut aqua
ordei in qua decoquitur ...
malis. Psillium ... que ... in ...
Psillium que ... fac balneum aque dulcis.

et electuarium vel diamargariton electuarium et sirupum
dyadragantum diapenidion et sic de aliis
que ponuntur supra in capitulo de ptisi // Sed
extra quam in tussi sicca tale unguentum Recipe
musilaginis seminis psilii musilaginis draga
ganti gummi arabici ana ℨ ii amphigie
gallie medulle vituli ana ℨ 4 olei violarum
olei amigdalarum ana quantum sufficit et cere quantum sufficit
fiat unguentum Vel sic Recipe olei violarum
cere albe quantum sufficit et fiat panno mcatum
de fustaneo ad quantitatem unius palmi in longi
tudine et inunctum in sartagine et ponatur
super pectus / Et similiter omnia que dicta
sunt in capitulo de catarro super quantum pertinet ad
ista calida sive sint syrupi vel medicine
vel electuaria vel pille vel suffumigationes
Et ideo non est obmittenda cura capituli de
catarro quia nisi corrigatur reuma opus nichil
valet / Et nichil de pectore ab illa materia
mundificari nisi prius purgetur materia a capite
descendens et ideo nisi caput purgetur non valet
cura / Habe fracte prohibet partes pectorales
ab aptitudine Et hic dico fracte sine contritione
cum corrumpit ipsa et ledit illas partes
In ore autem tenendo debet pillulas bechicas
Hic ponit curam per ea que tenentur in ore
Causa patet est quia ille pille sunt lenitive
et removent sanguinem Et per illas pillas
intelligit similiter que sunt in capitulo de catarro
Aque autem quam bibit syrupus violarum
est intelligendus Hic ponit curam per syrupum Causa
patet est quia ille syrupus est infrigidans et lenitivus
Et per istum intelligit similiter ut ~~Iulep~~ iulep
vel syrupum nenufarinum vel aqua ordei cum
cameris pluvialibus et testudinibus pille
bechice Recipe succi liquiritie sucari albi
amborum ana ℨ x amili dragaganti amig
dalarum dulcium excorticatarum ana ℨ ii vel d.
et cum musilagine seminis citonii confice et for
mentur pille Hic ponit confectionem pillarum
Iste pille valent si teneantur in ore vel in tussi
et paulatim // Et hec est regula gene
ralis quod illa que administrantur in tussi multum
teneantur in ore quia si iret statim ad stomachum
et ad membra remota iam virtus medicine
tarde iret ad locum tussis / Quia si in tussi
multum afficit spiritum quod cum expuendo expulsis
non potest nocumentum inferre / Sed si neque febris
neque vehemens venit solliciti ipsam curat /
Et si vis noscere cuique aliquid infirmo
Recipe seminis feniculi seminis apii succi liquiritie
capillorum veneris amigdalarum dulcium partes equales
Et cum musilagine lini confice et forme
trociscos ex quibus 3 in tribuantur / Hic ponit
curam tussis cause a frigore Et dividitur in duas
Primo facit quod dictum est secundo remittit nos secundo illi
ponendo Circa primum nota quod valet illi
trocisci Causa est quia sunt maxime mundificativi et valet
ad expellendum materiam et non permittunt materiam grossam
adherere visceribus Et isti trocisci debent administrari
cum decoctione aliquorum herbe que sunt ventre istorum
vel cum decoctione ysopi liquiritie vel ficuum
et quod quolibet die de mane potest Et per ista
intelligit similiter sicut dyagra Iuxta prout conveniunt
per illa que dicta sunt in capitulo de catarro frigido
Et est regula quod primo in prima reuma oportet
removeatur materia in pectore congregata / Et valet
ipse ut fumus similiter amiscere cum amigdalis
et valet multum in raucedine vocis Similiter
bibat brodium caulium rubeorum facit enim
clarificare vocem Similiter dyairis salamonis
et dyaprunicum Et dyaysopus Ultimum
electuarium est dyaprassium Et est fortioris virtutis
quam aliquod aliud Similiter valet dyaiu...
cum musto Similiter valet syrupus de prassio
nisi quod est modicum mali saporis Vel iste
syrupus quo utitur vetus Recipe radices yreos
radices enule campane ana quarta ℥ ysopi capilli
veneris recentis ana ℥ ii fenugreci calamenti origani
prassii ana ℥ i anisi seminis feniculi seminis urtice
ordei seminis feniculi seminis lini asse ana ℨ i ordei
mundati quarta ℥ liquiritie rase vinum passarum
mundatarum aut amillus ana ℨ iii mellis panis
zuccari albi ana lb ℥ fiat syrupus clarificatus
usque ad quartam partem // Post istum syrupum licet dicere
de pillulis de agarico quarum recepta est talis
et est Io. mesue et autem Recipe radices feniculi
℈ i agarici ℨ i turbit ℨ ℥ pulpe colloquintide
sarcocolle ana ℈ 1 ℥ yerapigre galieni ℈ i
prulin/sandali pulmonem 2 quantum sufficit quassent
et administrentur In initio lecti inscendo cum
omnia cum syrupo capillorum veneris et fiat pille
/ Sub ex quo Hor unguentum Recipe musilaginis
seminis fenugreci musilaginis seminis lini ana ℨ ii olei
amigdalarum dulcium et cere quantum sufficit et fiat panni
lineatis de fustaneo ad quantitatem unius palmi

pille bone [illegible]

et duorum digitorum in longitudine et unius palmi
in latitudine ¶ Vel q[uod] accipiatur bombix bu-
carmatus et extendatur sup[er] iunctorium et
desup[er] aspergatur d[e]l[ic]t[u]m anisi dulcis dulcium
et calefiat ad ignem et po[n]atur sup[er] pectus et fac[it]
mirabilia ¶ Ponone vero qua in hac egritu-
dine vendicatur est in capitulo de catarro deprimitur
ia[m] cum oleo et b. capilli veneris addatur / Hic
remittit nos ad capitulum de catarro Capilli ve-
neris multum c[on]venit Et mons dicit / q[uo]d colligit
q[uod] non est mirum si capillus veneris valet / q[uia] e[st]
herba temperata et multum infert valde
/ Q[uo]d si tussis antiqua nocima fuerit adeo sit
eger / in nocte dormire non permittatur / pille
diotane sunt dande q[ue] R[ecipe] mirre storacis
opii ana partes equales informentur et fiant pille
ad similitudinem lupinorum de quibus una aut due
pa[r]ticipe rebuantur ¶ Hic ponit cura[m] tuss[is]
que est antiqua. Et dividitur in 3 p[ar]tes p[ri]mo ponit
cura[m] p[er] pillas 2o p[er] pocionem 3o ondiria quibus
est comedendum ¶ et ponit cura[m] p[er] subfumigium
2a ibi In poci[on]em 3a ibi p[er]cia 4a ibi confectio
Quare valent ille pille Causa est q[uia] illa
tussis est antiqua. p[ro]pter trasitum materie q[ue] a capite
descendit Et q[uia] illa sunt stipantia et ingrossatia
materiam aquosam et confortant caput ideo valent
Et p[er] illas pillas intelligitur simplices dictas in capitulo
de catarro frigido ¶ In poci[on]e vero sumatur syrupus
de papavere et comedatur semen albi papaveris
cum zucharo ¶ Hic ponit cura[m] p[er] pocionem ubi
no[ta] q[uod] iste pocio valet in cura tussis antique a cau-
sa materia calida Et q[uia] pocio iste est inspissativa et
ingrossativa materie ideo non valet in materia frigida
q[uia] magis inspissaret materiam Dicitur vero syrupus de
papavere ymmo est fortior omni syropo Dicitur
convenit omnia dicta in capitulo de catarro calido a ma-
teria calida ¶ P[er]cia qui sunt paroces pan[is] dicitur
i[n] creme[n]tione accetosa salsa ponam cum a[…] cum
amara ¶ Hic ondiria a quibus est comedendum
Causa pr[ima] est q[uia] omnia ista exsiccant pectus
Et sunt ther[iaca] noct[is] cum g[ra]na applicatum [con]venit
ut perdicis dactuli ficus et omnia semina Et
m[ultas] species alias sunt tres species de rosarum albebe
et zucharo que multum valet ymmo clarificat
vocem Et omnia exima omnino multum sunt bona in
tussi Confectio subfumigium ad antiquam tussim
et p[ro]prium fendum R[ecipe] aristologie longe mirre
storacis galbani ana partes equales arsenici
rubei ad pondus omnium omnia pulverizata cum
butiro vaccino aspergantur / ex quibus

ma[n]da[n]tur ad pille similiter informentur et cum
nouem fuerint in ieiunio ex uno corpore p[ro]iciat
totum subfumigium eger / Hic ponit cura[m] p[er]
subfumigium Ubi no[ta] q[uod] p[ro]prius subfumigium non de-
admistri in omni casu nisi ubi est ulcus pulmonis
q[uia] nullo modo convenit fumus q[uia] corrodit /
pulmonem s[ed] bene quando in ulcere ad consumendum illa
sanie Subfumigium q[uod] convenit ad removendum
tussim est istud R[ecipe] ysopi c[um] 3 liquiricie inse-
minarum passularum mundatarum ab arillis an[a] q[uia]
[…] seminis feniculi seminis lini an[a] q[uia] 5 bulliat
in cor[…] aque donec ad tertiam redeat ad […] et
fiat cum subfumigium etc.

Capitulum 16m de asmate etc.

Circa Rubricam sunt duo notanda primo q[uod] ergo
est species difficultatis hanelitus secundo 2m unum
et artificialiter Una species est in attrahendo
aere Et hoc fit specialiter cum vie longitudinales
sunt debiles et talis vocatur dismia ¶ Secunda species
difficultatis est in expellendo aerem Et est quando
vie latitudinales sunt debiles tunc cum non potest
constringi neque expelli superfluitates
fumose et sunt erecti p[ro]pter magnam constrictionem
aeris et talis vocatur asma ¶ 3a species diffi-
cultatis hanelitus est quantum ad utraque tam in ex-
pellendo q[uam] in attrahendo Et hoc e[st] quando omnes
vie tam longitudinales q[uam] latitudinales sunt debiles
et ista vocatur ortomia ¶ 2o no[ta] q[uod] asma secundum
difficultatis hanelitus capitulo nomine generaliter
habet aut causa quod tussis q[uia] sunt forciores
in asmate q[uam] in tussi s[ed] tamen non potest hic curari
asmatis causa q[uod] multum plurim[…] distinc[…]
famosi opilantur continue pectoris in venis
vel arteriis pectoris et tales moriuntur et qui
hic pulsum vermiculosum q[uia] ille vie p[er] quas
meant aer / sunt opilate tunc morte c[on]tinua

Unde aliquis assidue
patitur tussim et aerem attrahit
quemadmodum pq[…] fit / aut quando vehementer
movetur et cum iacet supinus est ei deterius
s[ed] cum sedet est ei melius decoctio ei danda
est que R[ecipe] ficuum a[…] 3 x dactilorum maior[um]
maiorane similiter […] seminis apii seminis
feniculi capilli veneris liquiricie ysopi prassii
omnium an[a] 3 v. coquantur in tribus libris aque
dulcis donec ad unam redeat et colentur
De hac vero decoctione eger multis diebus
bibat in parvo cum pondere duorum aureorum
hanc confectionem que R[ecipe] succi liquiricie

ysopi ~~liquiritie~~ capilli veneris ana ʒ x
coriandri pinearum amigdalarum amararum passularum
[illegible] seminis urtice ana ʒ ii ʒ s. mellis
despumati quod sufficit. Hec est confectio super-
fluitates que sunt in pectore mirabiliter expellit
et est optima danda [illegible] pro [illegible]
una cum mel. Sequitur aliud capitulum in quo
ponit curam asmatis provenientis a flate pro ponit
et electuarium. Et secundum sicut dividitur in quinque
partes. Una prima facit quod dictum est. 2o ponit
curam per vomitum. 3o ponit curam per medicinam
laxativam. 4to docet frequentare [illegible]
et alia condita a quibus est cavendum. 2a ibi
Item. 3a ibi Vomitus. 4ta ibi pro his. quinta ibi incip-
it. Hic non dubitamus quin asmatici
melius se habent stando quam iacendo. Causa
est quia tunc materia comprimitur versus gulam. Sed
quando stant melius potest fieri attractio aeris. Et quando
iacet super mediam trachea arteria super pectus
est et ideo melius se habent quando stant. Secundo non
quare valet iste potus et est talis. Causa est
quia ista sunt calida et sicca et incidunt materiam que
est causa asmatis et leniunt partes pectorales
Et per istam rasis intelligit [illegible] similia sirupo
dictum in capitulo de tussi. Sed illi sirupo debent
addi aliqua fortiora cum fortior sit passio
[illegible] simile. Similiter valet sirupus de prassio
[illegible]. Similiter brodium galli antiqui
decoctum cum ~~ysopi~~ ysopo liquiritia et omnibus passulis
cubebe et semine feniculi et semine urtice quia illa
dat virtutem brodio galli ad partes pectorales
Similiter valet malum granatum dulce coctum
sub cineribus calidis cum modico zuccharo
candi. Ita quod scindatur in quattuor partes et in medio
ponatur zuccharum candi et postea ponatur sub
cineribus. Et postea ampiatur illa granata et
ponatur in aliquo vase et cum cocleari ampiatur
et lambatur. Et illud lenit partes pecto-
rales. Immo est summum remedium ad clarifi-
candum vocem et valet in tussi et raucedine
vocis et asmate. Similiter valet [illegible] omnia
aqua distillata [illegible] campane quod valet
et comedantur duo boli foliorum cum floribus vel
cum zuccharo candi. Ita quod quolibet mane com-
pedantur duo boli et cum illis foliis magis teneris
Similiter valet omnia que dicta sunt in capitulo de
tussi causata a flate [illegible] vel bis. Item eger
postquam comederit sinapi et mel vomere cogendus
est. Hic ponit curam per vomitum. Ubi

Notandum quod dicit rasis sit vomitus si provenit
a materia flegmatica existente in stomacho quia materia existens
in partibus stomachi expellitur per vomitum. Sed
quare das medicinam. Causa quia incidit et disponit
ad evacuationem quia materia viscosa non potest evacuari
nisi prius incidatur. Venter ex hiis pillulis
solvendus est. Quod Recipe agarici grana xviii
colloquintide [illegible] grana [illegible] electerii
grana iiii [illegible] liquiritie ʒ s. fiat ex eis pillule et
sufficiunt ad dosim unam. Hic ponit curam per
medicinam laxativam. Causa prima est quia ille
pillule evacuant materiam flegmaticam in partibus pectora-
libus. Et loco illius valet pillule de agarico
mesue que posite sunt supra. Postea aliquis
recurrat ad bibendum decoctionem et confectiones
[illegible] et postmodum ad vomitum et ventris
solutionem [illegible] sepe fiendum est donec eger
sanitati restituatur. Hic docet [illegible]
dieta frequenter. Causa prima est quia omnia illa
[illegible] in partibus pectoralibus per quem iuvat
omnia materia et leniunt pectoris [illegible] passi-
[illegible] ab [illegible] et partes asmatici sed commin-
cum aniso feniculi et croco quia incidit materiam [illegible]
[illegible] quod valet in malicia [illegible]
quia [illegible]. In asmate valet multum
sirupus illud quod dictum est super in capitulo de tussi et similia
[illegible] specialiter valet aliud potum super pectus
Recipe dactilorum pinguium caricarum pinguium ana
ʒ ii radicis malve radicis bismalve ana quod in
conquassentur [illegible] et bulliat in aqua deinde
Recipe [illegible] columbini [illegible] rasure ana ʒ i
misceantur omnia cum musilagine seminis feniculi et
seminis lini quod sufficiat et fiat emplastrum et ponatur super pectus

Capitulum iii de pleuresi etc.

Circa rubricam [illegible] est notandum primo quod pleuresis
est duplex: scilicet vera et non vera. Pleuresis non vera
est duplex. Quedam causatur a ventositate causante
dolorem in lateribus et ista de facili removetur.
Alia est que causatur ab apostemate existente in lacertis
exterioribus pectoris et de ista pleuresi non tractat
hic rasis. Alia est pleuresis vera et est apostema
calidum existens in panniculo et lacertis interioribus costarum
sive iste panniculus sit tegens costas sive [illegible]
membra spiritualia a quibus dicitur diaphragma
in quo coniunguntur coste. Et alii tale apostema
habet esse in latere sinistro et alii in latere
dextro. Sed quando est in latere sinistro [illegible]
[illegible] caloris cordis. Sed illud quod est in latere
dextro est minus periculosum secundum quosdam magistros

est periculosius eo quod nimis magis est propinquum cordi
Et dicitur apostema calidum vel ex se vel si sit ex
colera vel sanguine Vel per aliquid tempus permutetur
sit omnino quia purgatio inducit calorem cum quo
calidum ex flegmate vel melancolia frigidis sit raro
// 2o nota quod quinque sunt signa pleuresis vere Primum
est difficultas anhelitus Aliud signum est tussis
Et causa istius est duplex Una est quia pulmo
patitur nocumentum propter colligantiam quam habet cum partibus
pectoralibus quia non potest perfecte dilatari neque constringi
dilatatio non bene movetur et propter hoc est ibi tussis
3m est febris continua propter propinquitatem talis apostematis
ad cor 4m signum est dolor pungitivus quia humor
enim extendit panniculum continentem costas et hec est
causa doloris pungitivi 5m est pulsus ser-
rinus quia tale apostema est in membro nervoso et
propter colligantiam inducit duritiem in arteria vocatur
enim talis pulsus serrinus 3o nota quod
pleuresis potest terminari quinque modis Uno modo
per resolutionem insensibilem ut per talem fortitudinem quando
materia est pauca et subtilis 2o modo per evacuationem
sensibilem ut per sputum et hoc oportet sit 3o modo per
conversionem eius in saniem sicut quando materia est grossa
et talis terminatio est multum periculosa quia tales ut
plurimum sunt empici id est patientes ut patet 4o aphorismorum
Quoniam ex pleuresi empici fiunt Et sic
dico omnino quia alie terminationes per resolutiones ut patet de
illo amplius prime aphorismorum quorum Et propter hoc
auctores prohibent materiam ut non ponatur super
pectus neque administretur ab intra 5o modo potest
terminari per conversionem eius in duritiem Et hoc fit per
medicinas calidas applicatas resolvitur enim illud
quod est subtile et remanet quod est grossum
4o modo potest terminari per transmissionem ad aliam partem
ut ad pulmonem et tunc de pleuresi fit periple-
umonia // Aliquando ad cerebrum et tunc fit frenesis
Aliquando ad nervos et tunc fit spasmus Aliquando ad
vias urinales et aliquando ad intestina et sic de
aliis 5o nota quod pleuresis salubris habet
quatuor tempora scilicet principium augmentum statum et declinationem
Principium vocatur illud tempus in quo nichil spuitur
de materia Sed augmentum est illud tempus in quo incipit
aliquid expuere de materia ut apparet signa digestionis
in materia non est perfecte digesta ut quando sputum est
subrubeum Sed status est illud tempus in quo
spuitur sputum album leve et equale et quando
sanies expellitur in facilitate Sed declinatio
est quando hec et alia accidentia remittuntur Et
hoc dico salubris quia in pleuresi mortali potest

advenire mors In principio vel in augmento propter
mala accidentia ut quando sputum est nigrum per quod
sputum significatur quod membra interiora corrumpuntur
per cibis spiritualibus vel pectoralibus

Cum aliquis sub costis

sentit dolorem senatur pungitivum et hoc
quando sit cum tussi et febri Expedit ut
si dolor sit per totum costarum et furculam tendit
fiat minutio ex basilica eiusdem partis in qua est
dolor nisi totum corpus multum sanguine repletum fuit
tunc enim a latere contrario facienda est sanguinis detractio
Egritudo autem iam per aliquot dies ante fuit principio
nisi fluxerit expedit flebotomia similiter et a parte dolente
facienda est Sequitur aliud capitulum in quo
docet de alia passione pectoris scilicet de pleuresi
Et dividitur in duas partes prima potest circa
pleuresim cum tussis est sicca id est cum nichil spuitur
2o cum est tussis humida et ibi Cum si dolor
// Circa primam nota quod cum fiat flebotomia sed si calefactorium
fortem 2m ypo 2o regiminis acutorum Et cum videris
calida in quo quia non curabit si materia est pauca et
subtilis vel saltem videt quid agendum sit quia
si calefactorium auget dolorem sit de bene tali
signum quod facienda est flebotomia // Et si contingat quod
materia sit calida vel colerica quod ut plurimum contingit
et hoc signum est febris intensa dolor
intensus sine enim pannos sic rigore
calefactorium tunc ponatur pannus inter illud et lana
panni ut nullo modo tangat lanam sed pannus
sit in medio Vel potest poni spongia in aqua
calida et fortiter expressa ponatur super locum et
ponatur pannus duplicatus super spongia ad custo-
diendum calorem spongie et cum illa infrigidatur
ponatur alia Sed si sit materia grossa vel
flegma vel colera multum grossa quod determinatur
quia febris est multum remissa et dolor est
intensus et paucus remittitur regimine implicatio
tamen flat tunc fiat sacculus iste Recipe ordei
furfuris pugillum coquantur
et fiat sacculus ad quantitatem unius palme
ex utraque parte et bulliant in aqua et modico
aceto et expressus ponatur super Sed si sit materia
aquosa et ventosa quod determinatur quia patiens
tremit regimine multiplicatis sanguine aquoso
ut fructus Et tunc
de milio et modico sale torrefactis sacculus
Et auctoritas sit expositam

Ventosare quod sedat dolorem pleureticum
Vt ampe malua 2 bismalua pistice i olo
violarum 2 axungia porci recenti et tepide
sup locum ponantur. Sed non debet dari tonici
quia sit virtus maturativa. Secundo nota quod i pleuresi
curatur debet vel corpus est plecoricum vel non
sit plecoricum. Hoc innuit plenitudo venarum
2 pulsus magnitudo 2 alia signa sanguinis
tunc debet fieri flobotomia de basilica. propter hoc quia
si fieret de basilica eius de parte fieret maior
fluxus ad locum vel fiat de sapjena eiusdem
partis. Si vero non sit plecoricum et tamen super
Vel materia est in fluxu sicut in principio et tunc adhuc
fiat flobotomia sicut per contraria. et prohibeatur fluxus
ad illum locum. Si autem materia sit fluxa.
Vt si stetit diu fiat flobotomia de eadem parte quia
melius materia apta est evacuari. Et debet fieri in isto
casu usque quo sanguis evacuatur de loco apostematis
nisi sit aliud prohibens. Item quod in pleuresi
statim virtute forti quod flobotomia de basilica ca
est quia ista vena immediatum evacuat illam
materiam quam alie vene 2 fiat de vena eiusdem partis
si materia sit fluxa 2 corpus non plecoricum sed
raro inuenitur tali modo corpore non existente plecorico
Quod si dolor insistit ad partes costarum inferiorum
tendit venter quia ex decoctione quam in capitulo
de reumatismo descripsimus est soluendus
Hic oritur quomodo medicina laxativa. Hic
notantur duo primo tamen propter quod est 2m Galieni
2o regimen acutorum contra illo porro si quidem in
Vbi dicitur quod quando materia est in partibus inferioribus
est apta nata evacuari per medicinam laxativam
sed quando in partibus superioribus per flobotomiam. 2o
nota quod nunquam fiat evacuatio fortis sed per debilia
medicinalia diuretica autem que medicinalia debent esse fortes
est ipsud in pleuresi de materia collecta vel calida
Recipe endiuie scariole epatice lactuce dulcis
capilli veneris ana m. i. iiij or seminum frigidorum
mundatorum seminum malue bismalue seminis
lombardi mundati ana ʒ i. ordei mundi ʒ ii
liquiricie rase vvarum passarum mundatarum
ab arillis iuiube sebesten ana ʒ i. florum
violarum florum nenufaris ana ʒ i. panis zucchari
℔ i. fiat sirupus clarificatus usque ad quantitatem ℔ v.
Vel sit 2o sirupus violarum ʒ vi sirupus de pa
pauere quantum ʒ per misceatur. Medicina laxativa

sed esse talis Recipe florum violarum boraginis
buglosse ana ʒ vi prunorum damascenorum
iuiube sebesten ana x numero spice nardi
ʒ i ss liquiricie rase vvarum passarum mundatarum
ab arillis ana ʒ ii. fiat decoctio in qua dissoluatur cassie fistule munde 2 pinguis ʒ i. reu
barbari electi infusi in modico aque endiuie
ʒ ss vel si pacient est fortis ʒ i. fiat colatura
usque ad quantitatem i ℔ 2 administretur in aurora. In
pleuresi de materia grossa competunt talis sirupus
digestiuus Recipe ysopi capilli veneris ana m. i. liqui
ricie rase vvarum passarum mundatarum ab arillis
ana ʒ i. ordei mundati ʒ ii quatuor seminum communium
frigidorum mundatorum seminis brusci seminis petrosilini seminis
feniculi seminis lini assi ana ʒ i. aceti albi ʒ vi
mellis electi ʒ x quantum i. panis zucchari quia in
fiat sirupus clarificatus usque ad quantitatem v. Laxatiua
sed esse tale Recipe florum boraginis florum buglosse
ana ʒ ii liquiricie rase vvarum passarum mun
datarum ab arillis ana ʒ i. cinamomi mundi
ʒ vi fiat decoctio in qua dissoluatur cassie
fistule munde bene pinguis ʒ i. agarici electi
turbit gummosi mundati mirabolanorum citrinorum ana ʒ vi
fiat colatura usque ad quantitatem i vi. Si materia sit
inuicata addatur isti sirupo verum est quod raro sine
contingit boraginis cum vino buglosse cum eo
ana m. i. 2 laxetur cum elleboro nigro vel
dividi forti oximel cum thimo epithimo poli
podio 2 sene. Melius est ut vel flobotomia
fiat. Hic oritur quod melius est vel scari
ficatio vel flobotomia. Dicitur quod melior est flobotomia
Et causa est duplex quia flobotomia est securior
quia ille fluxus potest restringi quando volumus sed non
in scarificatione quia aliquando medici non possunt restringere
Et quando est multum diu debilitatis magna
et ideo timemus plus de scarificatione quam de flobotomia
Alia causa est quia virtus medicine laxatiue
non potest ita perfecte attingere particulas costarum sicut
flobotomia. Verum est quod ex parte medicine peccatur magis
quam per scarificationem sed non habet virtutem ita eva
cuandi multitudinem sicut flobotomia. Si poterit fieri flobotomia
Item aqua ordei cum zucchara assidue detur
Et si videris tussim esse vehementer siccam
da ei iuleb in diluculo ordei de aqua ordei
aqua ordei in potu. Hic ponit curam per
potum. Causa propter est quia ptisana infrigidat

Et humectat

et humectat laxat ventrem et pectus mundificat
2m ypo et galienum 2o regiminis acutorum ¶ Et sic fit
cum habeant duplicem virtutem aque et unam ordei
et decoquatur in vase quo ordeum frangatur et duplicem
virtutem aque consumatur Et fiat sine fumo vel
fiat in furno Et si per hoc non humectetur neque
spuat tunc aperiatur iuleb quia magis humectat
et lenit quam aqua ordei ¶ Si autem eger
debilis fuerit nutriatur cum pane et zuccaro
Si autem fortis fuerit aqua ordei usque ad diem
quartum sufficiet ¶ Hic ponit cautelam pro intentione
dicens quod panis fermentatus per se non competit in pleuresi
cum digestione nec quia ducit apostema ad rupturam ideo
non competit ante digestionem sed competit panis de quo
dicitur tamen quod sit lotus in aqua frigida quia aqua frigida de
se in apostematibus non confert. Unde in egritudinibus magis
materia expellitur paulatim quanto plus spuit tanto
plus est sanda quia in principio nullo modo competit
2m ypo 2o regiminis acutorum Sed cum spuit dat
ordeaceum cum sucre et ptisana vel avenatam et sp marchia
cum lacte amigdalarum ¶ Cuius secare cepit
decoctionem quam in capitulo de reumatismo notavimus
coundie sumat donec sanetur ¶ Hic ponit
curam quando pleuresis est humida vel quando spuit
Et dividitur in duas primo facit quod dictum est 2o ponit
curam quando passio est fortis 2a ibi Si autem
Causa primi est quia hec lenire et subtiliare
materiam et preparare ad expellendum precipue aqua ordei
datur ad bibendum Et per istam intelligitur alia
que competunt 2m quod materia est grossa vel subtilis
Si autem febris et acuitas prosequerentur
et eger in excreatione difficultatem patiatur detur
decoctio quam in capitulo de asmate notavimus quod
similiter faciendum est cum semel fit excreatio
Hic ponit curam quando passio est fortis Et
dividitur in tres primo facit quod dictum est 2o
ponit signa mala pleuresis 3o ondit
quando competunt emplastrum vel ventosa in pleuresi
2a ibi Quod si in principio 3a ibi Si autem Ca-
usa primi est quia ille sirupus qui dicitur in materia grossa
hic efficacius illud Et omnia sic intelligantur quando venter
non est constipatus quia semper prius oportet assellare
quod detur aqua ordei vel alterius quam intelligitur
est bonum quando panis hic venter laxari quia est
signum quod citius curabitur morbus Et ideo dicit
auctoritas 2o colliget quod medicus qui non evacuat
a principio et paulatim est talis sicut ille qui dat

verba ventis Et quo patet quod semper ventrem debet
tenere laxum ¶ Quod si in principio paroxismi quod
expectatur nigerrimum aut valde citrinum fuit
et sic permansit et febris non quievit
neque dum dolor et calor usque ad diem ...
timorosum est Et si cum hoc tota aeris
attractio non allevietur et in pectore fuerit
strepitus aut in maxillis rubedo et in oculis livor
labor mortis est propinquior ¶ Hic ponit
signa mala pleuresis Causa primi est quia quod
spuitur est nigrum vel viride non est nisi ex adu-
stione vel mixtione male materie si nigrum venit ex adustione
perfecta. Si viride signat adustionem imperfectam
Et ideo quod spuitur est nigrum est malum et
specialiter quando audiatur in pectore strepitus et si propter
multam materiam ¶ Et quando in oculis est rubedo propter
fumos malos elevatos ab illa materia et calor
mutatur labiorum et sapor lingue propter malos
vapores ascendentes per tracheam arteriam ad partes
illas et non est malum signum quia signat malas materias
et debilitatem virtutis strepitum vel sonum
Si autem extra in latere apparuerit rubedo
aut apostema et cum premitur locus dolet ponatur
desuper ventosa aut emplastrum ex sinapi et ficubus
et dimittatur ibi donec locus uleretur ¶ Hic
ondit quando competit in pleuresi emplastrum vel ven-
tosa. Causa primi est quia apostema non est in interioribus
et ideo potest materia trahi ad exteriora et nulla
tali pleuresi non competunt repercussiva quia si repercuteretur
illa materia iret ad intra ad cor et causaret mortem
Et post eradicationem apostematis non sit bonum maturativum et
indiget maturatione et tunc unguentum et emplastrum datum
in capitulo de asmate valet hic ideo non sed recurrendum
de hiis vero que ex errore scolarium accidunt
ad augmentum nocumenti huius egritudine pano
tibi est quod cum dolor sentitur in principio sub costis
extimatur grossam fore ventositatem Jamque etiam
dyamuscatum vel dyamuscum aut cum ptisana
egro tribuunt cum quod omnino inflant ¶ Hec autem
passio vocatur burzen id est pleuresis quia cum est
apostema quod oritur iuxta in costis ypocondriorum
¶ Hic ponit errorem medicorum Causa primi
est quia augeret maliciam materie quia calidum est et apostema
est calidum ¶ Deinde ponit de modo egritudinis
et patet quod dicit in textu

Capitulum 19m de peripleumonia

Circa istam rubricam nota duo primo quod peripleu-
monia est apostema pulmonis et vere plurimum fit

de flate et pt fi ex qualis huore sed ut pli in
fit de flate et no fit de cola vel rato.
Causa est quia pulmo est membrum rarum et ideo
cola no pt ibi adunari neque durare quia est
humor calidus acutus et subtilis et no pot
teneri diu. Nec multa pt grossitiem ex
humor aquosus ut flate ppt descensum eius
per viam rematismi a capite. ¶ 2o no quod piple
monia pot quinque modis curari. Uno modo
cessabit ut qui materia est pauca subtilis et id illud
fla pt venire ab aliis membris ¶ 2o mo per
evacuationem que fit ut per sputum et hoc fit ut plurimum.
¶ 3o per quantum eius in sanie ut qui ma
est grossa et ista materia est multum pretiosa
quia rupto apostemate efficitur posita nova ¶ 4o per
consumptionem eius in duritie ut qui resolvitur sub
tile et remanet grossum et fit per medicinas ap
plicatas calidas ¶ 5o mo per transmissionem materie ad
alias partes ut ad pectus et tunc fit pleuresis
vel ad cerebrum et fit frenesis vel retro aures
ut pz 2o pronosticorum vel ad intestina vel
ad vias urinales etc.

Vim hominum supervenit

febris et in hanelitu causa pati-
untur quia pforma se pruit et in maxillis
ita fit vehemens rubor ut tunc videatur
et timor pro pectoris doleti et tussis adest
et quod cum excreatione emittitur sputum spumosum
et in pectore sentitur gravitas sine punctione et
sine calore. Cum hec omnia accidunt in pulmone
patitur apostema calidum et vocatur hec passio piplemo
nia ¶ Sequitur aliud capitulum in quo determinat de
cura piplemonie et dividitur in duas ¶ primo
ponit signa piplemonie 2o curam 2a ibi In pri.
Nomen est cum pt. Ca est propinquitas apostematis
cum corde ¶ Quare patitur magna difficultate
tussis. Causa est propter nocumentum pulmonis
quia pulmo hoc colliganciae no pot dilatari neque
constringi et quasi suffocatur propter egritudinem pectoris
¶ Quare apparet rubedo in maxilla. Causa est
propter malos fumos et vapores ascendentes a pulmone
ad superiora ¶ Quare dolor in pectore quia locus
ille est nocumenti ¶ Quare sputum est spumosum
quia pulmo est rare substantie in qua habundat fla
et ibi fit ebullitio flatus magna propter febrem
ex qua ebullitione sputum est spumosum ut 2o
pronosticorum pz in quarto urine malum. Et per galienum
2o aufforismorum in quarto illius strangulatorum ¶ Quare
no dolet in pulmone. Causa est quia pulmo

est membrum insensibile et tamen quando primo cum sensu pa-
tiatur grave capitulo singulari. Et ideo est dolor agra-
vans propter nullus neque materia et omnia illa sunt signa piple
monie etc. ¶ In principio igitur curationis eius basilica
minuenda est. Deinde eger ex eis quibus medicatur
pleuresis curandus est ¶ Hic ponit curam pi
plemonie. Ubi no quare quandoque flebotomia. Causa est
ad distrahendum materiam et cum hoc prohibetur fluxus
ad pulmonem et materia redditur fortior super residuum
materie et fit flebotomia de basilica quia immediatum et
directum evacuat ab illis partibus ¶ Et intelligo
si materia in fluxu est de parte contraria quia eedem medicine
que competunt in cura pleuresis que et in piplemonia.
Et intelligo de pleuresi causata ex materia flegmatica quia
sive ista materia sit flegmatica sive colerica que et iste
medicine que competunt in pleuresi de cola quia sicut in
pleuresi competunt medicine lenitiva et maturativa me
ad expellendum ita competunt in piplemonia et non
est aliud addendum nisi illas accepit

Capitulum 3m de sanguinis sputo

cum tussitione ¶ Circa rubricam est notandum
quod sputum sanguinis pt provenire ab octo locis.
Aliud provenit a capite per viam stillacionis materie mollis
qui consueverunt pati fluxum sanguinis Cuius signum est
dolor et gravitas capitis ¶ 2o modo pt provenire
a gingivis et hoc determinatur sed et de hoc dicam
est supra ¶ 3o pt provenire a palato et tunc venit
cum modica tussitione ut frequenter contingit ¶ 4o pt
provenire a gutture et tunc venit cum forti et
magna tussitione ¶ 5o pt provenire a trachea
arteria. Cuius signum est quia venit cum modica
tussi ¶ 6o pt provenire a pulmone et hoc signum
quia venit cum magna tussi sanguis clarus et
spumosus et sine dolore ¶ 7o pt provenire
a pectore. Cuius signum est quod provenit cum magna
tussi et cum magno dolore. Et si provenit ex
ruptura non venit in magna quantitate. Et si ex
corrosione venit ex magna quantitate et virulentia
¶ 8o pt provenire a stomacho et ab aliis membris
inferioribus ut ab epate splene et intestinis. Cuius
signum est quia expellitur cum vomitu et de isto
determinatur in capitulo sequenti. Hic autem determinat de
fluxu cum tussitione qui provenit a gutture vel
palato et sic de singulis etc.

Vim sanguis cum tussi

tione a pulmone fertur qui fit egredi
sine tussi non est egro multum timendum ¶ Sequitur
aliud capitulum in quo determinat de sputo sanguinis
et dividitur in duas ¶ primo facit hoc cum tussitione
2o sine 2a ibi in sequenti capitulo cum vomitu

Dividitur in duas. Primo docet prognosticum et sputi
cum ruptione. Secundo dat curam ponendo curam et illi
ponit. Notandum quare in sputo sanguinis cum
ruptione non est timor. Causa est quia ex tali
sputo non provenit infirmitas periculosa sicut ex
alio sputo proveniente ab epate vel pulmone. Alia
causa est quia medicine consolidantes hoc sufficiunt
gargarismata. sola dicit in capitulo de squinancia.
Ponit enim sanam gargarisando ea que in capitulo
de squinancia nominavimus refrigerando [?] Dat
curam ponendo curam. Causa est quia illa gingiva si
fuerit consolidata et postea sanata. Quare quere
alia causa est ad hoc ut superfluitates sanguinis
et multitudo demat.

Capitulum 60 de proiectione sanguinis

cum tussi. Hec non supple in ista rubrica et sputo
sanguinis cum tussi. Et hoc patet in capitulo ante. Rubri-
ca est satis manifesta et nota.

Cum vomitu quoque si ere-

xerit sanguis non magnum affert timorem.
Declaratur expositio precedentis capituli. Hoc quod sicut tussi
in quo determinat de vomitu sanguinis et de sputo sanguinis
cum tussi. Et dividitur in duas. Primo docet prognosticum
de vomitu sanguinis. Secundo ponit curam ibi
curatio. Nota quod vomitus sanguinis contin-
git dupliciter. Uno modo ex nimia superfluitate sanguinis
et tunc enim non potest contineri in venis et in illo modo
non est timor. Natura expellit fortiter et hoc contingit multotiens
in mulieribus et hoc non est malum. Alio modo
ratione male qualitatis sanguinis quia est acutus vel
sanguis non provenit ad sua [illegible] ut in prima parte etiam
est bonum signum quia significat fortitudinem virtutis
expellentis materiam nocivam et de isto sanguine determinat hic.
Curatio namque hoc flomado ergo et si comederit
[illegible] sint sumac et vinum acetum. In potu [illegible]
sumat ex bolo armeno gummi arabici balaustie
sanguinis draconis et turis ana partibus equalibus
detur ex eis ʒ iii cum aqua rosarum simplici decoctionis.
Hic ponit curam et dividitur in duas. Primo facit
hoc. Secundo ostendit quod non est operandum et ibi Am-
busta autem. Nota quare valet comestio [illegible]
Causa est quia sunt consolidativi et [illegible]
Ideo valet iste trocisci. Et pro illis
trociscos invenies sibi similes ut est istud electuarium.
Recipe diarodon diapapaveris triasandali zuccari
rosarum [illegible] coralli
rubei carabe lapidis ematitis seminis portulace
seminis plantaginis mandragore ana ʒ i sanguinis

draconis gummi arabici dragaganti spodii
ana ʒ i. pulvis zuccari quod sufficiat. pulvis sandali
pulvis seminum subtiliter omnia misceantur in modum
zuccari rosati. Similiter valet trocisci Iohannitii
mesue administrati cum aqua plantaginis dosis quorum
est ʒ i. Recepta posita est super capitulo de tussi.
Similiter valet aqua rosarum potata vel succus
virge pastoris. Ultimum remedium est succus plantaginis
cum modico opii. Ab extra super stomachum valet
emplastrum factum ex succo plantaginis et modico aceti.
Et aliud fit sine magno magisterio ex plantagine
conquassata cum modico aceti. Ambusta autem
solet accidere sanguinis eruptio [illegible]
ex quo nullum sumitur nocumentum ymo remedium.
Ideo quod sic est dimittendus. Hic ponit
quod non est operandum. Causa prima est quia signum
est quod vomitus sanguinis ex quo inducit iuvamentum
significat fortitudinem virtutis expellentis et ideo dimittendus
[illegible]
multum. Et non [illegible] est medium operari
[illegible] // Quod si cum
tussi sanguinis supervenerit egressio est timorosius.
Hic determinat de sputo sanguinis cum tussi et
dividitur in duas. Primo docet prognosticum circa
sputum sanguinis cum tussi. Secundo ponit curam
ibi est. Causa prima est quia [illegible] ex sputo sanguinis
[illegible]
sanguis vadit ad pulmonem et malas qualitates
corrodit pulmonem et ideo sputetur sanguis [illegible]
Est enim incipiendum in cura
[illegible] cum flebotomia de basilica. Hic ponit curam
et dividitur in [illegible] Primo ponit curam per flebotomiam
secundo per trociscos tertio per ligaturas et fricationes
[illegible] ponit quedam alia que conveniunt in sputo
sanguinis [illegible]
eius procedat. Causa prima est quia flebotomia divertit
fluxum sanguinis ut patet de aqua fontis cuius
fluxus [illegible] cessat fluxus [illegible]
[illegible] per fluxum
venis. Ideo fiat magna flebotomia si corpus sit
minus repletum. Deinde ex trociscis isti [illegible]
tribuendum est. Recipe terre sigillate sanguinis draconis
amborum ana ʒ iii et etiam karabe ʒ ii [illegible]
[illegible] sigillate amborum ana ʒ x [illegible]
ʒ ii balaustie ʒ iii opii ʒ ii [illegible]
[illegible] ʒ ii ex his omnibus fiant trocisci x de quibus
unus in potu sumatur cum succo [illegible]
vel portulace. Et si egressio vehementer fuerit

exp. de flebotomia et [illegible]

[illegible]

alius etiam nocte dandus est // Hic ponit
etiam pro noctes Causa prima est quia sunt ad con
solidandum et datur cum aqua pluviali Et pro istis
maxime sibi sitiens humidis specierum refrigerantibus
spirituum. Sed istud quod sequitur dicitur. Recipe pulveris
~~lapidum~~ lapidum emathitis cum aqua pluviali
vel portulace et distemperetur et pulveris istius ministretur
quantum parvulam cum aqua portulace dissolutum
Vel istud Recipe quorum nucis seminis plantaginis sub
tilis pulverisatorum ana ʒ i. aque portulace
ʒ i. misceantur et potentur paulatim transglutiatur
Similiter valet convenit istud electuarium quod sequitur
dicitur Recipe pulveris dragagantum seminis ana ʒ s
cinabrie coralli rubei lapidis emathitis boli armenici
ana ʒ i. sanguinis draconis origani gummi arabici
ana ʒ i. seminis plantaginis seminis portulace coria
ndri preparati ana ʒ s masticis olibani ana grana iii
carnium dactilorum passularum lib. pinguium ʒ i. aque
rosarum electe ʒ ii aque portulace ʒ i. panis
zuccari albi lib. i. fiat electuarium // Brachiorum
quoque ac coxarum partes superiores sunt ligande
et extremitates sunt fricande post cenam si pro
pter eam si in eo sunt loca dolentis ex contusione
distinctis cum aceto et aqua epithimentur // Hic
ponit etiam pro fricationes et ligationes Causa
prima est quia dolentis sunt ad quem loca
dolorosum nam mittitur sanguinis et spiritum
sicut per galienum quantum autem quantumcumque corrupte
Idem fit in fluxu sanguinis narium Similiter
valet illi torsio. Causa est quia sunt consolidantium
Ubi non quia gummis isti nocens valet applicatio
ad eam quod non est ad curam sputum sanguinis
quod est in cisterne ex parte tussis Et hoc
est error quia administravimus primo sirupum ab eo
quia valet ad consolidandum in tussis allevat
Et ideo tale Recipe aliquid ab eo Recipe olei
rosarum olei mirtillorum olei amigdalarum dulcium
ana ʒ i. seminis citoniorum ʒ i. ex quo sufficiat
fiat unguentum ¶ Cibus pertinet cibaria. Sicut
hec. acetose et sumac et cibus sit ad iniuria
habeat Et paciens supinus iaceat de
terra sigillata aliquid per aliquam paulatim comedat
// Hic ponit quedam alia que competit in sputum
sanguinis Causa prima est quia sunt stiptica in
valet ad consolidandum Et loco istius valent
iste pillule si teneantur sub lingua. Recipe
dragagantum gummi arabici seminis portulace
modicum assatum ana ʒ s lapidis emathitis
boli armenici terre sigillate cinabrie

coralli rubei ana ʒ i. mirabolanorum psilii ʒ i.
pulverisanda pulverisentur subtiliter et misceantur omnia
cum aqua portulace et fiat pillule grosse ad quantitatem
fabe fabe ¶ 2o notandum quod si consolidatum fuerit
vena et remanet sanguis in concavitate pectoris
tunc competit mundificativa pectoris Et tunc alia
cum aliquibus valet tyriaca antiqua cum decoctione
liquiritie vel aqua capillorum veneris In prin
cipio valet tyriaca recens Et valet ad mundi
ficandum cum aqua frigida et modicum aceti Et si
provenit ex corrosione prius competit quod malam
materiam faciens corrosionem et post ea consolidativa
que dicta sunt Quamvis enim plus sputum sanguinis
sit incurabile quam provenit ex corrosione

Capitulum vi de ptisi

// Circa rubri
cam nota quod ptisis est ulcus pulmonis ad quod
ex accidentia consequuntur // primum est febris
ethica Causa est quia pulmo ulceratus non potest
eventare cor Et ideo cor suppeditatur quod super
calefiunt mittit sanguine et spiritum a fumos calefit
ad membra et per que dominatur Et ideo nichil
aliud est ethica nisi caliditas innaturalis fundata
in membris radicalibus ¶ 2m accidens est
tussis magna et difficultas hanelitus racione
ulceris pulmonis ¶ 3m accidens est rubedo
maxillarum racione malorum fumorum ascendentium
ad caput ¶ 4m est sputum saniosum Et hoc
sic fit si proiciatur super carbones Et si ponatur
in scutella aque descendit ad fundum quando
autem per admixtionem flatus muscilaginosi natat
Et ideo diiudicamus cum baculo illud flatus Et
In processu ptisis accidit gibbositas unguium
defectus nutrimenti et cadunt capilli pilorum

Um aliquis caveat

Hic ponit quod pauci videntur post tussim
ex cronica passos et sputum sanguinis aut
saniei provenire fac asininum in potu vel cibum
Quod si nibernum non potest capiatur cum pane
zuccharado dandum est cum quo etiam panem
sepe comedat ratione quia quanto plus potest bona
aque sumatur in potu ¶ Sequitur aliud capitulum
in quo docetur de cura ptisis Et dividitur in 4or
Primo ponit curam per administraciones lactis 2o
vini 3o nutrimenti ¶ Circa primum per balnea 2a ibi
vini 3a ibi nutrimenti ¶ Circa ibi Eger
Notandum quod cum primo Causa est quia illa sunt
signa ptisis Ideo competit lac asininum Et

Margin notes:

epidimie ptole. quando in ... tussis

effectus ligature dolorosi

tussis

cibus ... dulcibus

pillule sub lingua

... per ...

1a Nutrimentum quod post debet habere quinque conditiones
Prima est quod sit facilis digestionis quia virtus eius
2a est valde debilis. Secunda est quod sit perfectum
3a quia venter est minus forte. Tertia quod sit consoli-
4ta dativum quia ibi est valde corpus consolidari. Quarta
5ta quod sit mundificativum quia valde illud non augmen-
[illegible] plus mundificativum. Quinta quod sit multum nutri-
tivum in post magis deperditur [illegible] ne efficiatur
quod acquiritur per nutrimentum. Modo lac mulieris
vel asine habet has conditiones [illegible] secundo aliud
valet multum aliud lac mulieris propter similitudinem
quam habet cum materia ex qua generantur membra
de cum sanguine menstruo [illegible] alia nutri-
magis nutrit. Post istud lac asine magis
valet. Deinde lac caprinum et deinde [illegible]
[illegible] de ubere. Vel si talis non potest
haberi quod ponatur in scutella et scutellam in
aquam calidam et postmodum bibat. Et si habet
fluxum ventris bibatur aqua in qua lapides
candentes vel calibes candentes fuerint ex-
stincti. Et debet poni de aqua ut non corrum-
pantur aquositas lactis. Vinum tamen sub-
tile et temperatum in potu aliquando est tribuendum.
Hic ponit causam quare admiscetur vinum. Causa
prima est quia in post fit magna deperditio
caloris naturalis et spiritus. Et quia vinum generat mul-
tos spiritus ideo valet. Et debet esse lympham
in quantitate equali. Nutrimentum autem eius
sit ex carnibus avium et edina. Hic po-
nit causam [illegible] et volatilium non degentium
in aquis. Causa prima quia ille carnes sunt
facilis digestionis. Et ut [illegible] valde
consolidandi [illegible] et similia [illegible] pes
porci vel similia. Eger [illegible] in commestione
et post balneum ingrediatur quod non sit calidum
sed tepidum et in principio mora faciat.
Hic ponit causam balneum. Et dividitur in duas
Primo facit quod dictum est. Secundo ostendit a quibus
est cavendum 2a ibi humido. Hic non
quare valet balneum. Causa est quia balneum
habet humectare et prohibet consumptionem
Et utendum de balneo aque dulcis tepide
Et illud balneum habet relaxare et dilatare
[illegible] sufficienter ad membra. Et ideo debet intrare
balneum cum digestio in stomacho et epate est
facta. Et tunc cavendum est cum [illegible]

humido opere cavendum est ne venter solvatur
Hic ponit a quo est cavendum. Et dividitur
in duas partes. Primo facit hoc. Secundo docet
restringere fluxum ventris 2a ibi cum tamen
Causa prima est quia fluxus ventris in post-
[illegible] ex debilitate virtutis [illegible]
ideo est signum mortale quia tunc virtus est
[illegible] ideo timendum est a fluxu ventris
superfluo. Et si [illegible] fiunt ex [illegible]
pulvis bibitus succurrendum est. Recipe [illegible] fit [illegible]
[illegible] boli armeni [illegible]
[illegible] ana ʒ i. fiat ex eis pulvis de
quo in die ʒ ii cum [illegible] de papavere albo
aut [illegible] detur. [illegible] quoque
pulvis bibitus [illegible] ventris [illegible]
[illegible] et [illegible] remedium
[illegible] addatur [illegible]
resina et [illegible] de [illegible]
restringere fluxum ventris. Et dividitur in duas
primo facit hoc 2o ponit [illegible] 2a ibi
[illegible] si lac. Causa prima est quia habet [illegible]
[illegible] et habet [illegible]
Ideo valet [illegible] valet multum restringendum
fluxum ventris que dicuntur [illegible]
[illegible] si lac egro febre [illegible] auferendum
est egro lac et resina [illegible]
febris recedat [illegible] deinde lac ei de
novo tribuendum. Et si febris [illegible]
remoto lacte [illegible] est [illegible] post
[illegible] ad lac [illegible] cum [illegible]
si [illegible] urget et [illegible] humido opere
custodiendum ne solvatur. Hic ponit
quoddam [illegible]. Et [illegible] aqua ordei
[illegible] potus [illegible]
mundificat pectus et consolidat [illegible]
[illegible] est [illegible] radicis [illegible] in [illegible]
capilli veneris [illegible] ana [illegible] ordei mundati
[illegible] seminum [illegible] et [illegible]
malve [illegible] mundatorum [illegible]
[illegible] sebesten ana [illegible] liquiritie [illegible]
[illegible] passarum mundatarum [illegible] ana [illegible]
mellis electi [illegible] [illegible] albi [illegible]
in fiat [illegible] cum aqua pluviali. Vel [illegible]
[illegible] radicis [illegible] in [illegible]
per noctem in [illegible] ʒ ii pulvis dragaganti
[illegible] cum [illegible] ana [illegible]
[illegible] fiat [illegible]. Et si non habet
[illegible] ad [illegible]

bene preparatorum quarte I. carnium uuarum passarum
ʒ I. Vel sit electuarium dyairis salamonis dia-
dimpsi(?) ana ℥ et cum mistura. Vel sit electuarium
conserve rosarum rubearum quarte cum conserve capillorum veneris
ʒ II pulueris dyadragaganti frigidi ʒ ß. pulueris
pulmonis vulpis ʒ I. seminis feniculi pulverisati
ʒ ß zuccharum quod sufficiat misceantur. Deinde ad
modum zuccharum rosarum. Valet etiam valent singula
respiratoria et alia que ponuntur in febre etica.

Capitulum 62um de tremore cordis

Circa rubricam nota quod supra est causa
tremoris cordis. Una est ex generali alia
est causa particularis. Causa generalis sunt vapores
frigidi vel calidi venientes ad cor ab aliis
membris sicut a matrice ab epate vel splene
et stomaco. Et videtur plurimum ab eius ostio eo quod
propinquant vias eius cum corde et de cali nam
sequitur. Huic quia ille causa curatur passionibus
membrorum a quibus proveniunt. Sanio autem curantur
vapores stomaci epatis vel splenis dicte sunt suo
loco. Alia est causa particularis et videtur plurimum causa
in corde et videtur plurimum calida vel frigida. Cum materia
vel sine materia quia aut a materia sanguinea aut
colerica flegmatica vel melancolica vel venenosa vel
aquosa quorum dicta sunt supra. Talis autem pertinet superius
genere. Uno modo cum apostemate. Alio modo sine
apostemate. Hic tamen dicendum de cura tremoris
cordis causati a mala complexione calida vel frigida
sine apostemate quia apostema cordis est mortale sive
sit calidum sive frigidum. Et si sit calidum in
via dicte sufficiat. Et si frigidum in 2a dicte et
fiat et ad longiores in 3a 2m autem 3m
fien(?) ex capitulo de apostemate cordis. Et hic in
tenebimus de illo facere mentionem. Dicens tamen
ponit curam per alterationem quibus proponentur pro illa
que dicta sunt in capitulo de tussi et capitulo
de pleuresi quia eadem est materia peccans.

Tremor cordis

Fuit pulsus velociter et febris
eger ex basilica est minuendus. Istud
capitulum sic terminatur. Postea tamen dicendum
de quibusdam passionibus partium pectoralium. Hic
dicitur de una passione cordis que tremore
et pro qua de sincopi quia cura sincopis est facienda
in tremore quia tremor cordis est via ad
sincopim. Et ideo dicit auctor 3o cum caveat
illi qui patiuntur tremorem cordis ne morte
subita moriantur. Et dicitur in duabus primo
ponit curam tremoris cordis provenientis a calida
2o a frigiditate 2a ibi Si autem. Prima in partes

prima ponit curam tremoris causati a calida per flebotomiam
2o per trociscos 3o per unguentum et ad unctiones
7a est per epithima 2a ibi Et trocisci
3a ibi Si autem 4a ibi Ipse. Causa prima est
quia quando est frequens pulsus signum est quod tremor
cordis provenit a materia calida. Si illa materia sit
sanguinea competit directe flebotomia quia illa materia
evacuatur. Et si colerica competit indirecte propter
1a duo primo quia refrigeratur 2o quia diminuitur materia
ut non sit fortior super residuum et ipsum generet
flebotomia. In materia quia magis infrigidat et evacuat
aliqua pars colere ut non sit potentior super residuum.
Et trocisci camphorati cum succo malorum acetosorum
ponuntur in potu sunt recipiendi. De quibus recipe: seminis
communis citruli cucumeris lactuce portulace rosarum
sandali albi omnium partes equales pondere aurei
unius ex eis per unoquoque sumantur camphore cum
granorum medii pondus. Et quibus cum succo malorum
granatorum confecti fiant trocisci de quibus in potu
cordis unius aurei pondus quorum sumantur. Sic
quod per duas ebdomadas sufficiunt. Hic potest
curari per trociscos. Nota quare valet cum
Causa est quia illi causa alterant mala complexionem
facientem tremorem et debilitatis motus cordis
eo quod non potest perficere exercitium suas operationes
et ideo causatur tremor ad similem membri quia non
potest super membrum necessarium. Et per istos trociscos
membrum sibi similitur et alia confortantur. Primum est
ipsum quod generat dicitur. Recipe conserve rosarum rubearum
ʒ ß conserve nenufaris conserve buglosse ana ʒ II
margaritarum electarum ʒ I. granatorum saphirorum
seminis citri seminis acetose coralli rubei ana ʒ I.
coriandri preparati podii(?) domini tornati(?) been albi
et rubei ana ℈ ß ossis de corde cervi infusi
in aqua rosarum ʒ ß limature auri et argenti
ana ℈ II pannicellorum auri et argenti ana grana V
ana ℈ II pulverisanda pulverisentur in vase marmoreo
et fiant condita sine igne ad modum zuccharum
rosarum et aspergantur in fine cum ma(?) aqua rosarum.
Sibi ex quo convenit tale epithima. Recipe aque rosarum
aque nenufaris ana quarte ß I ß succi pomorum
citri(?) residencia acetosorum ℔ ß aque buglosse
quarte I. aceti ʒ ß sandali aromatici seminis citri
seminis acetose ana ʒ I camphore ℈ ß pulveri-
zanda pulverizentur misceantur cum pulvere rosarum
rubearum quod sufficiat. Fiat emplastrum vel epi-
thima mediocriter liquidum. Odoramenta va-
lent que dicta sunt supra capitulo de dolore
capitis provenientis a colera. Citromorum pomorum

acetosorum. Si autem hoc non sufficeret fac
de quo bolus est coniunctum ad bibendum secundo
Hic ponit curam per administrationem lactis ~~Hic ponit~~
Causa patet satis per dicta supra. Item quoniam
nutrimentum expulsum cum aceto et succo uve acerbe
et ex acetosa. Hic ponit curam per cibum. Causa
patet est quia cibus cum quo nutritur sic alterat
mala complexionem contra istorum acetosorum. Et administrat
acetosa quia infrigidant cum res acetose melius
penetrent quam alie res. Ideo dicit acetosis. Ideo
quoniam tales res quia illa fortius penetrant et cum
hoc provocant appetitum etc. Syrupum predicta
acetosum de zuccharo factum bibat. Hic ponit
curam per syrupum. Causa patet est quia ille syrupus infrigidat
ideo alterat et cum hoc materiam facientem tremorem
evacuat. Et propter istum ponit [illegible] similes
dicit Julep. Vel iste ponit Recipe aque rosarum
sive pomorum acetosorum sive citoniorum aque
buglosse ana quarta i. panis zuccari albi libra semis
fiat Julep usque ad libram i. Et multum valet in
hoc casu. Idem fiat syrupus rosarum. Idem syrupus violarum
Idem [illegible] vel syrupus limonum. Oxi-
syrupus de acetosa vel oximel simplex vel compositum
Si autem cum tremore cordis non sunt febris
tunc si [illegible] in potu sumatur. Recipe
masticis spice xiloaloes cinamomi gariofilorum
galbani muscate nucis muscate cubebe gar-
damomi maioris [illegible] corticis citri ana
pondus unius aurei [illegible] 3 unius ex
[illegible] cum vino bene redolente [illegible]
fiat [illegible]. [illegible] autem [illegible] tre-
mori cordis et sincopi. Hic ponit curam que
provenit a materia frigida. Et dicit in duas partes. Primo ponit
curam per [illegible]. Secundo per electuarium. Secundo ibi
Elletarium. Causa patet est quia cum hoc quod sic conforta-
tur alterat mala complexionem frigidam et ideo removet
causam facientem tremorem. Elletarium dyamuscatum
preciosum quod ad sincopim et tristiciam cordis et tre-
more remedium fiat. Recipe masticis cinamomi
seminis ozimi maioris seminis ozimi gariofilorum
seminis melisse seminis sisimbrii seminis sansuci mace
piperis [illegible] partes equales. Et quibus omnibus
pulverisatis 3 [illegible] per summam margaritarum
[illegible] coralli rubei carabe seminis [illegible]
de corde cervi been albi et rubei folii ana 3 [illegible]
musci [illegible] ad [illegible] 3 [illegible] confitiantur
cum melle de [illegible] hoc est ellarium
ad [illegible] stomachi et [illegible] optimum
[illegible] etc. Hic ponit per ellarium. Causa patet
est quia cum hoc quod sic confortatur sive est confortativum
cordis alterat mala complexionem frigidam et ideo respirat

materiam facientem tremorem. Et hoc istud ellarium po-
nit ... operatur istud. Recipe [illegible] electuariorum
3 i. [illegible] been albi et rubei
cinamomi albi florum cinamomi masticis galange
ana 3 i. gariofilorum cubebe [illegible] buglosse
et melisse ana 3 [illegible] sandali [illegible]
nucis [illegible] ligni aloes storacis calamite seminis ba-
silicone ana 3 [illegible] radicis buglosse 3 i. [illegible] 3 i.
corticis ~~[illegible]~~ citri conditi 3 [illegible] conserve boraginis
conserve buglosse conserve florum [illegible] ana 3 ii
liquiricie rase 3 [illegible] [illegible] [illegible]
passarum [illegible] 3 [illegible] aque buglosse 3 i
aque melisse sive pomorum [illegible]
[illegible] aque rosarum de damasco 3 [illegible] musci
ambre ana 3 [illegible] panis zuccari albi libra [illegible] fiat
ellarium. Similiter valet diamargariton [illegible]
[illegible] diamuscum et lenitivum simplex vel
[illegible]. Vel potest operari tale Julep usque ad
libra [illegible] in dictis que [illegible] quando
provenit a materia calida de zuccharo quod sufficiat
libra i. et non panis [illegible] quod hic [illegible]
quia zuccharum est nimis [illegible] et sic
[illegible] aliquae res calide. Similiter valet aqua
buglosse cum gariofilis si potetur [illegible]
[illegible] potest operari tale epitima. Recipe sive
melisse sive buglosse facta residentia ana
quarta iii aceti 3 ii gariofilorum 3 [illegible] musci electi
3 i. pulverisanda pulverisentur et omnia misceantur
et fiat epitima super cor cum panno vel filtro
madefacto in aquis et ponatur super cor. Vel
[illegible] istud emplastrum si non [illegible] epitima
Recipe sandali [illegible] gariofilorum ana
3 [illegible] musci electi 3 i. [illegible] 3 [illegible] pulverisanda
pulverisentur conquassanda conquassentur cum pistello
calido omnia misceantur malaxando cum aqua buglosse
et fiat emplastrum [illegible] ad [illegible]
palmi ex utraque parte ponatur super pectus et sic
sit sicut [illegible] pectorale

Capitulum 63 de colerica passione

Circa 2 [illegible] notandum quod [illegible] est subita
expulsio humoris stomachi vel cibi. Quedam
est expulsio subita per superius sive per vomitum
et hec vocatur anastrofa. Alia est expulsio
humoris vel cibi subita per inferius et per secessum
et vocatur catastrofa. Et hoc quando humores
[illegible] declinant ad inferiora. Alia est
expulsio cibi vel humoris per utraque partem
scilicet per superius et inferius et hec passio vocatur
colerica. De qua nunc dicendum. Hic et causatur
ex acuitate cibi vel humorum [illegible] malam

qualitatem sicut ex siccitate salso vel ex humore
colerico vel arsimo vel eruginoso Et ideo
quod expellitur per supra vel infra non est multa
quantitas quia natura non potest dirigere multum propter
assiduam [illegible] male qualitatis ideo ad vomitum
[illegible] sicut videmus [illegible] quod sit [illegible]
[illegible] ex [illegible] ideo sic quod non est
multum gravitas ex illis humoribus expellitur per
vomitum et infirmus

VIII punctio [illegible]

aliam supervenerit que in ea vel
post ipsam vomitum et ventris solutio aqua-
calida in potu multociens tribuatur [illegible] Et si
adhuc perseveraverit vomitus et ventris fluxus
aqua calida [illegible] sedabitur ei passio.
Presens capitulum sit [illegible] ad precedentia
postquam [illegible] de passionibus cordis hic [illegible]
de passionibus stomachi Et dividitur in tres
primo determinat de colica passione 2o de debilitate
stomachi 3o de dolore et apostemate stomachi
2a ibi in 2o capitulo 3a ibi in 3o capitulo Prima in
duas primo facit quod dictum est quod passio debilis
2o quod passio est fortis 2a ibi [illegible] Prima
in duas primo facit quod dictum est per [illegible]
aque calide 2o ponit causam quare talis passio
est in declinatione 2a ibi Cum autem Causa huius
est quia aqua calida abluit et mundificat sto-
machum a mala [illegible] et remittit mala
qualitates humorum [illegible]
[illegible] in illis que [illegible]
[illegible] aqua calida [illegible] tollit ea qua
mala [illegible] qualitates Et per illa [illegible]
omnia que mundificant stomachum [illegible]
[illegible] que dicuntur in 3o capitulo [illegible]
[illegible] de omnibus mundificantibus stomachum Cum
autem egrediendo [illegible] balneum [illegible]
eger in quo per unius hore spacium moretur
Egressus autem de balneo [illegible]
[illegible] dormiat Hic ponit causam quando
passio est in declinatione Causa huius est quia
balneum evacuat residuum [illegible]
[illegible] quia stomachus tunc est
debilis et non potest digerere grossum cibum et ideo
valet pullus assatus et [illegible] Dormitio
etiam valet quia habet confortare virtutes
naturales [illegible] inclusionem caloris ad interiora
Si vomitus et ventris solutio vehementes
fuerint et [illegible] super-
venerit non est timendum [illegible] ex medicaminibus
que ego notabo succurrendum In principio

[illegible] trocisci de olibano cum aqua et vino
et [illegible] granatorum [illegible] semel [illegible]
[illegible] si vomitus non cessaverit Hic po-
nit curam quando passio est fortis Et dividitur in duas
primo facit quod dictum est 2o ponit curam [illegible]
[illegible] in colerica passione 2a ibi [illegible]
prima in [illegible] primo ponit curam per [illegible]
2o per ligaturas 3o per epithimata [illegible] per [illegible]
[illegible] per [illegible] 2a ibi [illegible] 3a ibi
[illegible] ad [illegible] ibi pane
quoque Causa huius est quia ista [illegible] sunt
[illegible] et confortant virtutem stomachi et
[illegible] quia in tali passione illa magis [illegible]
[illegible] Duo quoque adiutoria [illegible]
[illegible] ligentur et aqua nunc infrigidata super
[illegible] et pedes fundatur et in ipsam mutantur
Hic ponit curam per ligaturas et per infusionem
aque frigide Causa huius est quia [illegible]
[illegible] ad partes [illegible]
[illegible] in aqua frigida et [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible] pannus triplicatus in aqua frigida
et compressus circumvolvatur collo Vidi in
isto casu quod non poterat tenere medicinam in sto-
macho et quod [illegible] et nichil
valebat ei Et accepi [illegible] triplicatum
et posui in aqua frigida et expressi et circum-
volvebam collo et statim cessabat [illegible]
mihi [illegible] ad stomachum [illegible]
rigidi et [illegible] stomachi [illegible]
non potest aliquam rem expellere [illegible]
illorum nervorum Fiat quoque ex sandalis
rosis gallia camphora aqua rosarum [illegible]
epithima et pannus in aqua rosarum [illegible]
infrigidata infusus desuper ponatur [illegible]
factus fuerit est removendus et alius [illegible]
desuper ponendus Hic ponit curam
per epithimata Causa huius est quia illud epi-
thima est frigidum et stipticum quia confortat virtutem
stomachi et [illegible] quia frigidum est ideo
alterat mala qualitates humorum facientium istum
fluxum Et loco istius [illegible] tale epithima
[illegible]
[illegible] albi et rubei [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
quassentur cum pistello [illegible]

Deinde malaxando cum oleo rosarum et fiat emplastrum ad modum scuti ad quantitatem medii palmi. Et si vomitus est multum fortis fiat duo. Unum ponatur cum aliud removetur. Quia orificium stomachi magis declinat ad partem posteriorem sed quia spondilia prohibet accessum ascensionem ad ascensum medicinarum a parte posteriori ideo hoc magis ponimus in parte anteriori. Et vidi experienciam exemplum positi a parte posteriori remo[vi]sse vomitum et non a parte anteriori. Vel fiat emplastrum cum plantagine aque rosarum de spiritibus quia illa est magis stiptica. Recipe ana quartam j. aceti quartam s. sumach berberis ana ℥ iii mastices olibani ana ℥ j. fiat inde lenitivum quod sufficit quia magis restringit. Quod fiat inde pulvis[?] de pulverisatis et misceatur deinde et fiat emplastrum mediocriter liquidum et super stomachum ponatur. Et vidi de quadam vetula que accepit de pane cocto et pistavit bene et cepit ℥ ii mastices et miscuit totum et posuit in sacculo et illum sacculum calefecit cum manibus ad ignem et posuit super stomachum et statim fuit curatus. De potandum paulatim tribuatur vinum vetus temperatum cum rosarum granatorum et qui vomerit iterum tribuatur. Hic ponit aliud quod ponit unum. Causa prima est quia valet ad confortandum virtutem et regnandum spiritus etc. Panis quoque in succo granatorum infusus comedendus est simul et cum vino et comedere qui si vomerit iterum dandum est donec quiescat. Hic ponit aliud quod ponit et intencionem. Causa prima est quia ille succus confortat virtutem retentivam stomachi. Et quia acetosa prohibent ubi corrupcionem in stomacho secundum Galenum 2o de ingenio sanitatis qui dicit quod inter innumera istum sed comedere pullum in acetosis coctum vel in succo malorum granatorum ut eius corrupcio prohibeatur etc. Et si sincopis supervenerit misceatur cum rosarum granatorum vel cum vino quod conveniens est vel inferendo et succum carnibus edere et pullus cum pauco citoniorum succo et vino mixtum in potu tribuendum pulli prius sunt assandi et in nares eius sunt suspendendi. Tamen etiam dandum est vinum ipsum masticet et paulatim trahiat. Postremo bolus corascenum cum camphora condita tribuatur. Hic ponit aliud sincopis accidentis in colica passione. Et dividitur in duas. Primo facit hoc. 2o ponit quasdam confectiones de quibus fecit mentionem 2a ibi Confectio. Prima in tres. Primo facit quod dictum est. 2o ponit notabile. 3o ostendit quid est fiendum cessante passione. 2a ibi Quia. 3a ibi Postremo. Notandum quod sincopis fuerit in ista passione propter debilitatem stomachi. Causa est quia in colica dolorosa ascendunt multi fumi mali ad ipsum cor qui sunt causa sincopis. Quia valet vinum cum musco. Causa est quia recuperat statim spiritus et confortat cor. Ideo dicit auctor 2o colliget quod vinum penetrat absque magis digestione de qua sit timendum et in sincope de minutione quescunt multum. Deinde ova et similia facilis digestionis sicut ova sorbilia testiculi gallorum. Et si ponantur modicum de succo citoniorum erunt melioris saporis. Etiam valent cibum pulli assati quia non solum confortant stomachum ymo ipsum revertunt. Et in compone in sincope procedente a stomacho. Et ideo dicit Avicenna 3o canonis quod multum confortat quia pulli assati multum confortant stomachum et cor. Quia assumitur quia sit aliquid stipticum et ideo confert multum. Et in isto casu competent cotonia et coriandrum preparatum in fine mense et pyra non pomerum. Sicut faciebat magister Arnaldus de Villa Nova. Vel diacordion vel diacitonites. Et valent in isto casu de quo dicit Gordonius. Sed michi ceromite[?] si lib. dicte lib. Quinque ad hunc passionem conveniunt. Absque divinis donec vomitus sedetur et stomachus cibum accipiat. Sed queritur. Hic ponit quoddam notabile et patet quod dicat. Postquam stomachus ipsius retinere potest tenendum est eger et parum vinum bonum redolens vetus in potu sumat et dormire incipiat. Hic ostendit quid fiendum cessante passione. Causa prima est quia stomachus suus est debilitatus non potest digerere cibum grossum. Quia quare vinum. Causa est quia confortat stomachum. Quia competit vomitus. Causa est quia confortat virtutem naturalem per inclusionem caloris ad intra. Confectio trociscorum de olibano. Recipe boli corasceni thuris amborum ana ℥ x cum sebe gardamonii amborum ana ℥ ii s camphore ℥ j succum gallie cariofili ana sextam ℥ unum fiat trocisci pondere aurei unius. Hii vomitum multum confortant. Rob de granatis similiter granatorum acetosorum sumatur et pro nocte unum

dur' simplici dicti' donec qd grossius est in
fundo residat deinde coquat' et dispuet' donec
iuleb fit nec habeat in quo ab igne deposito
addunt calido nicte bidis stipites incitantur
et in ipso mane dimittatur quousque infrigidetur
Cum autem infrigidatum fuerit extrahantur stipites ad
cuius siti nec super de atomis et super de malis
manantibus si convenit // Hic ponit quasdam
confectiones de quibus facit mentionem. Et dividitur
in duas primo ponit confectiones 2o rubrum generatorum
2a ibi Rob. Causa deinde est quia sunt stiptica
et confortativa stomachi ¶ Si autem alius hora-
bonitis minus inhaliter et superfluit materia
ventosa supponatur stomacho ¶ Hic ponit
aliud remedium. Ubi nota quod ventosa valet
in fluxu ventris si ponatur super umbilicum valet
etiam in ventositate id est in uncis lateris ut in colica
passione primo autem frequenter in fluxu magno
quod ponebat tres ventosas unam in dextro
latere aliam in alio et 3am super umbilicum quia
ille ventose attrahunt humores ad se.

Capitulum de debilitate stomachi

Circa 2am rubricam nota quod stomachus per quinque
modis confortatur. Uno modo per viam alterationis
et sic stomachus calidus confortatur per frigida
et frigidus per calida ¶ 2o modo per viam constrictionis
partium eius et sic stomachus confortatur per stiptica
sicut cortana pira et sic de aliis ¶ 3o modo per
viam mundificationis eius et sic medicine laxative
magis confortant stomachum mundificando ipsum a
malis humoribus. Et intelligatur de medicinis
domesticis ¶ 4o confortatur per viam nutritionis
ut per cibos faciles digestionis et multi nutrimenti
¶ 5o confortatur per illa que sunt appetitui ad
ipsum a totam proprietate ut sunt menta mastix
absinthium et galanga. In isto capitulo rasis docet
confortare stomachum per viam alterationis et per viam con-
strictionis partium quia docet confortare stomachum calidum
per frigida et frigidum per calida et cetera.

Unum stomachi debilitas

Cum pauca sitis et tarda cibi de
stomacho distensione et acido ructu sunt
fuerit quia dicta accidentia. Hec prima neque fuerit
vetusta demonstrabitur ex decoctione de rosis
et cum dictis de quibus eger in mane coctione
ponderis unius et 9 cum 3 j. sumat. decoctio
autem de seminibus hoc est Cimina nimium
nabati et anisi et bulliat in mina donec
aqua fiat rubea de qua potet cum decoctione
ut prius dictum est in primo tractatu. ¶ Capitulum

Hoc nominatur ad precedentes in hunc modum
Postquam rasis docuit in precedenti capitulo de colica
passione hic docet de quibusdam aliis passionibus
et dividitur in eo ¶ primo ponit unam debilitatem
stomachi ¶ 2o de dolore stomachi et appetitus destructione
et stomaci ¶ 3o de singultu ¶ 4o de canino appe-
titu. Prima patebunt in capitulis sequentibus // prima
in tres primo ponit unam debilitatem stomachi provenientem
a frigore ¶ 2o facit hoc idem provenientem a calore
¶ 3o que provenit ex siccitate 2a ibi Et si debi-
litas 3a ibi Si autem // prima in duas primo
facit quod dictum est quando passio est nova ¶ 2o quando
passio est antiqua. 2a ibi Et si ¶ prima in
duas primo ponit cura per confectiones ¶ 2o per dietam
2a ibi nutriantur ¶ prima in duas primo facit
quod dictum est ¶ 2o ponit confectionem confectorum
2a ibi Confectio ¶ Hic nota duo primo quare
in illa signa appareant signum quod debilitatis sto-
machi provenit a frigore et auditus indigestionis
et similia alia. Causa est quia tunc dum remanet
retentia quod dum digerit digestiva Et quia virtus
digestiva est debilis ideo virtus retentiva multum
retinet. Similiter eructuatio acetosa a frigiditate
provenit 2a et 6m 6o aufferendo illo et cetera. Et quia
decoctio illa et confectio illi sunt calidi et stiptica
sic stomachum confortant ideo valent in frigiditate
removenda ¶ 3o nota quod eructuatio est quadruplex. Quedam
acetosa. Et dicitur hoc quod habeat acetum in stomacho
et talis provenit a frigiditate ¶ alia est eructuatio
fumosa et maxime si ibi sint ad hoc dispositi
ut ova frixa et talis provenit a calidi ¶ alia
est eructuatio abalis et talis provenit ex toli
repletione sicut post in digestione ut qui est repletus
venit cibus ad os ¶ alia est eructuatio fetida
et talis provenit ex putrefactione humorum in sto-
macho ut a calore preter naturam ¶ Alia est
eructuatio insipida et venit post digestione
facta ex fortitudine nature expellentis fumos
qui remanserunt et illud est bonum signum. ¶
Confectio troscorum de rosis Recipe pulvis
rosarum rubearum 3 in xiloaloes mastic
spice xilampsie seminum cinamomi absinthii
semen an 3 j. conficiantur vino veteri et confor-
ment trocisci // Hic ponit confectionem tro-
ciscorum Causa prima est quia digestio in stomacho
est debilis ideo confortant // Nutriantur
ex hiis que cito digeruntur et paucorum sint humorum
et paucarum superfluitatum que et ex redolentibus

et semibus sit condita. sicut sunt ellagie et
numigenat Ipse quoque cum comestione nihilo
vini cytrino et aqua minus solito bibat et
post comestionem multum dormiat. De vino quoque
veteri et puro parum bibat totum quod intrat non
minuat. ¶ Hic ponit cura per cibaria. Causa
prima est quia digestio in stomacho est debilis
ideo non convenit ei multum nutrimentum neque grossum
quia natura non potest illud digerere. ¶ Quare cibaria
debent condiri cum speciebus. Causa est quia species sunt
calide ideo aleviant frigiditatem stomachi quamvis multe
species valeat. Valet etiam tyriaca et allea
quia allea sunt tyriaca rusticorum ut dicit Galenus
12o de ingenio sanitatis capitulo ultimo. ¶ Quare convenit
motum et exercitium. Causa est quia confortatur calor
naturalis et expellitur superfluitas stomachi ad
inferiora. ¶ Quare convenit sompnum. Causa est quia
tunc eius coadunatur calor et revocatur ad corpus
et sic virtus naturalis. ¶ Sed de vino veteri. Causa
est quia est magis calidum quam novum et debet parum
dari ut non debilitetur stomachus. ¶ Et si quis
dicat quod est illud quod magis confortat stomachum
dicendum quod parum potare quia multum potare debilitat.
¶ Quare non convenit aqua. Causa quia debilitat
stomachum ut 3o regimine acutorum numigenat
sed quedam species cum sinonia. ¶ De si ardeunt
hec vomitum fuerit electuarium dyaciminum et dya-
olibanum cum vino aut pondus cum vinea vna
vetere vini puri in potu sumatur regimen eius
sit ut predixi. ¶ Hic ponit cura debilitatis
stomachi provenientis a frigiditate ut cum passio est antiqua
antiqua. Et primo facit hoc per electuaria 2o per simplicia
2o ibi confectio ¶ prima in duas primo facit
hoc 2o ponit confectionem electuariorum 2o ibi electuarium
¶ Circa primum nota quare valet electuarium istud dicendum
Causa est quia sunt calida et stomachi confortativa
et ventositatis generative ex debilitate stomachi consumptiva
superflua. ¶ primo intellige diamuscum cyminum est
magis appropriatum ad consumendum ventositatem
in stomacho. Et ideo datur cum vino in colica
passione duo cocliaria de cimino modicum torrefacto
facto. ¶ Et propter ista intellige sibi sibi stomachum
appropriatum. Ut dyaciminum cum speciebus dyamenta
dyagalanga diatereon piperon rosata
novella: diamuscum ¶ Et istud quo frequenter
utor in magnis divitibus Recipe maioris cyminum
mollis electi ℥ iii galange ℥ i aque rosarum
de damasco ℥ i panis zuccari albi fiat
i lb et est multum rectificativum appetitus. Vel
sic Recipe zuccari ℥ i gariofilorum galange

zinziberis cinamomi electi ana ℥ s zedoarie
piperis coriandri preparati ℥ i ana seminis feniculi aniseti
spice nardi garyophillorum nucis muscate ana grana lx.
cortices citri conditi ℥ s liquiritie rase ℥ ii
cimini ℥ ii al. 8. passularum mundatarum
ab arillis ℥ i aque rosarum de damasco quod sufficit zuc-
chari albi lb i fiat electuarium ¶ Vel loco istius
electuarium conficiatur iste pulvis et vini co in vbis
Recipe cimini maioris cinamomi ana ℥ s trium
generum piperis gariofilorum galange zuccari
albi ana ℥ i seminis anisi seminis feniculi ana ℥ iii
cum ℥ i panis zuccari albi lb i fiat
pulvis subtilis et ponatur in sacculo vel in
quo voluntas predixi et in precedentibus quare
est ea facilis digestionis ¶ Electuarium dyaciminum
Recipe cimini cimmei ℥ vi ℥ ℥ ℥ ix piperis ℥ x
foliorum rute bauriat panis amborum ana ℥ x
hec omnia cum melle despumato confitiantur
et detur ex hoc electuario si venter constrictus fuerit
¶ Hic ponit confectionem illorum electuariorum Et ta-
citi primo ponit confectionem dyacimini ordinatis
quam conveniet ¶ 2o ponit confectionem dyaolibanum
¶ 3o ponit curam quam hec non sufficiunt 2o ibi
de si 3o ibi si autem Causa prima est quia istud
electuarium est calidum et ventositatis consumptivum ¶ Quare
valet si venter est constrictus Causa quia est laxa-
tivum quantum ad ciminum si grosso modo teratur ut
ait 2o canonis tractatu de cimino. Ubi quod si ciminum
grosso modo teratur laxat ventrem et si sub-
tiliter puluerizetur ventum magis laxat
quia expellit ventositates ad inferiora quia ven-
tositas iuvat ad expulsionem ut ait predictus
Cam fen prima doctrina 4a cap 2 ¶ De si solutus
fuerit venter electuarium dyaolibanum est dandum
ut in descripto in hoc capitulo de ventris solutione
conveniet. ¶ Hic ostendit quod competit diao-
libanum Causa est quia est stipticum Et quia
stipticum constringit ventrem ideo valet
Et propterea dyaolibanum valet in reumate
Et grana eius multum valent transglutiniata
per pampilis vulgariter dico per pampilis ampla
tria grana masticis et transglutiunt in mirum
tecti Et plus valet eius quam unus bolus
electuarii Et arnaldus de villa nova reputat
habere magnum magnum quia operabatur cum medicinis
simplicibus que plus operantur quam composite.
¶ Si autem hec non sufficerit sanguis fieri
cum vino tribuatur ¶ Hic ponit curam quam hec
non sufficiunt Causa prima est quia ista confectio

dicitur ec calia Et dicitur mellicum ab auctoribus
qui ponitur species 2 fit cum vino qr vinum est
intrinsecum calidum 2 intrinsecum confortativum stomachi
Et quamvis ista medicina sit frigida est in sicca in
3o gradu Et ideo exsiccat superfluitates Et
ideo dicit q valet in fame canina propter fame
qua sit consume Et loco istius valet electuarium
de succo rosarum vel nacarum vel vinum absinthii
Et hoc sic fit Recipe absinthium et pistetur
2 ponitur in vino albo 2 fiat vinum ebullitio
vel due et quiescat per unam diem 2 noctem
2 coletur si vult habet enim purgare
malos humores a stomacho 2 cum hoc conforrat
stomachum Anda est radix herbe 2 fit asa fetida.
Confectio scorie ferri que fit loco syrupi Recipe
foliorum apii seminis feniculi anisi cimini ameos amomi
origani teresti carui seminis coriandri melanopi
piperis macropiperis cinnamomi ellipsis spice garyo
filorum nucis muscate ana ʒ 2 ʒ ʒ ana pondus
vini amici scorie aurei ℞ ʒ sextuplum
vini addatur 2 coquatur donec ad medietatem
redeat et coletur Deinde eger de hoc syrupo
postquam colabitur ʒ xxx conditi bibat 2 mitiget
elimentis alleniet per tres ebdomadas Paneti
caveat sibi ab acetosis 2 fructibus recentibus
et aqua frigida vinum quod mediocrem bibat
Emplm Emplastrum quod stomachum confortat 2 calefacit
Recipe stomatici spice squinanti absinthii aroma-
tici 2 masticis Decoquantur cum vino veteri et
buccellis cinamomi confectis Emplastrum super stoma-
chum ponatur Hic ponit curam per emplastrum
Quod enim est bonum qr in eo sit assumptum. Ita quod
fiat pulvis 2 incorporetur cum vino cinamomi
qr sicco Et ponitur in panno super stomachum
Causa propter est qr ingrediuntur ea que sunt
calida 2 stiptica que confortant stomachum
per viam simidentis parum Et per istud emplastrum
intelligitur sibi similia Sicut istud Recipe masticis
quartarium I galange zedoarie nucis ana ʒ s
pulverisanda pulverisentur et coquassanda
conquassentur cum pistello calido insuper omnia
malaxando cum oleo de mastice 2 fiat emplastrum
ad modum scuti ad quantitatem medii palmi ex
utraque parte extendatur super alutam vel super
pannum Similiter valet amplexari catulum vel
infantem iuvenem 2 macrum femellam vel
catulum macrorum vel vivum velut vel tene-
ram vitellam super stomachum est valde valens
Vel pannum calidum de frumento pistum pulve-
rem absinthii masticis 2 modicum vini et

ponatur super stomachum mirabiliter confortat
Sed hoc pertica confert vel stomachus
fricando inungatur de oleo quod fit ex spica
nardi 2 apio et vel lana carminata in pecia
olei calefacti imbibita super stomachum ponatur
2 cum panno ligetur Eger vel vinum vetus
bibat 2 mina aut vitronicella Hic ponit
curam per adimptionem Intelligitur de ydromelle
pauce assumptione vel sunt partes aque 2 mor
2 vina mellis Competit ei in febre
ad minissa vel dicitur 3o regimine acutorum Causa
propter est qr ista sunt stiptica calida 2 confortativa
ideo valent Et per istum intelligitur sibi similia vel
oleum de mastice quod est assumptum vel istud vinum
Recipe summitates sicut absinthii facta resiccata
ana ʒ ii olei de mastice qr I et quantum sufficit fiat
unguentum Mina autem hoc modo fit vinum
cinamomi macerum sumatur 2 per diem 2 noctem in
2 residere sinatur 2 despumatur donec in iulep
similitudinem transeat Postea per linagium lisa
ex toto sumatur ʒ 2 spice cinamomi garofilorum
omnium ana ʒ ii Et omnia hec pulverisata in panno
ligentur et intus deponantur cum est iuncta 2 cum
infrigidari ceperit pannum extrahatur 2 exprimatur
de ipso syrupus 2 recondatur Hic ponit
confectionem mine hic recepit sicut
in mente qr frequenter allegatur Causa propter
est qr fit ex rebus simplicibus proprie ad stomachum
Et licet sicut cinamomi sit frigidus tamen est
stipticum 2 eius frigiditas reprimitur per alia
De si dignitas debilitatis fuerit cum multa
siti 2 pauco aliorum appetitu 2 fetido ructu
eius acetosa de omnibus deum Cuius dispono
est Recipe succi cinamomi acetosorum partes duas
aceti clari quartam partem Coquatur omnia simul
donec inspissentur Est autem syrupus iste stomachi
confortans Et ad suas peragendas actiones
iuvatur 2 vehementem inflammationem 2 incisionem
que est in eo sedat Hic ponit curam de
debilitate stomachi provenientis a caliditate Et duo facit
primo ponit curam per syrupum 2o per nutrimentum
2 ibi Eger Causa propter est qr ista sunt signa
debilitatis stomachi provenientis a calore qr multa
sitis provenit a caliditate et debilitas appetitus
qr stomachus calidus male appetit et bene
digerit ut dicitur 2o regimini Et qr syrupus reprimit
caliditatem qr frigidus 2 siccus ideo stomachum
confortat Et per istum intelligitur sibi similia sicut
est syrupus de herbeis qui magis inter alios
syrupos reprimit caliditatem 2 magis valet quam syrupus
rosarum Nota quod licet iste syrupus debeat applicari
valeat in sic aliqua que applicentur alio

Valet etiam istud emplastrum confortativum stomachi
ut frequenter vidi, amen quod positum super stomachum sedat sitim
que potius inflatos. Et sedat etiam cum emplastris applicatis
ab extra. Et si dicis [illegible] cum eius, dico quod causa
[illegible] in isto est propter orificium stomachi; modo
iste potus cum transit orificium stomachi et
vadit ad fundum, ideo non potest sitim mitigare, sed
emplastrum positum ab extra super orificium stomachi [illegible]
diu remanet ibi. Et emplastrum potest esse tale:
Recipe succum plantaginis, aque rosarum electe ana ~~[illegible]~~
[illegible] aceti [illegible] sandali albi et rubei, coriandri
preparati ana ʒ ii, seminis citoniorum, seminis acetose ana
ʒ i, farine ordei [illegible] misceantur omnia et fiat emplastrum
mediante lintheo et applicetur stomacho. De isto
frigido est timendum quod non diu stent propter difficul-
tatem anhelitus, quia dyafragma patitur ab isto [illegible]
[illegible] malitia anhelitus quia [illegible] pectoris
leditur. Vel sic: Recipe omnium sandalorum, coriandri
preparati, seminis acetose, seminis citoniorum, berberis ana ʒ ii,
[illegible] citoniorum ʒ i, olei rosarum ʒ iii, pulvis sandali,
pulverisentur, bulliant super cineres usque ad consumptionem
succi, colentur et colature addatur cera quod sufficiat et
fiat unguentum. Et talis est syrupus quem [illegible] in
febribus administravi: Recipe rosarum rubearum ʒ i,
sandali albi et rubei, seminis citri ana ʒ i, coriandri
preparati ʒ i s, aquas sufficientes et fiat syrupus ad modum
[illegible] palam ex dictis [illegible]. Egri [illegible]
sit aer in qua sit [illegible] acetosum et stip-
ticum ut est [illegible] succo vini acerbe cocto
et cum malis [illegible] cocta et cum [illegible]
et [illegible] ex alsubei et almoni et aliis [illegible] ex aliis.
Hic potest [illegible] pro [illegible] vel succo
limonum vel succo acetosarum. Causa huius est
quia ista non [illegible] inflatur, ymo appetitum provocant.
Et quia in stomaco calido appetitus est prostratus,
ideo valet ista quia consumit humiditatem que est in
ore stomachi. Et [illegible] valet succus agrestis.
Et frequenter feci in principio [illegible] febris quam [illegible]
syncopis [illegible] mordicationem colere in stomacho
[illegible] modicum de agresta et [illegible] malis
[illegible] pomis acetosis. De isto [illegible]
[illegible] pulvis et ~~[illegible]~~ [illegible]. Recipe rosarum
rubearum ʒ [illegible], spodii ʒ [illegible], seminis coriandri ʒ [illegible]
eius est ʒ ii cum succo granatorum [illegible] et cum syrupo
acetoso de citoniis. Hic potest [illegible] pul-
vere et dicam quod valet pulvis. Causa huius
est quia iste pulvis est frigidus et stipticus et robo-
rativus; stomacum est bonum quia removet [illegible] caliditatem
et confortat stomachum. Et propter istum [illegible]
[illegible] appetitum. Et succharum rosarum et
[illegible] trium sandalorum [illegible] sine speciebus
[illegible] in corpore

extenuato et flato egro [illegible] et aqua ordei
danda sunt. Hoc est quando corpus tendit
ad [illegible]. Ipse quoque ex aliis humectantibus
ut sunt lactuce et malve [illegible]
edorum agnorum lactantium et pisces [illegible]
[illegible]. Balneum [illegible] antequam comedat et
postquam comederit in [illegible] ingrediatur
et vinum [illegible] bibat et assidue
[illegible] quiete [illegible]. Sed quia
totum eius regimen ut eius qui corporis grossitiem
desiderat adipisci. Ponitur autem debilitas
[illegible] ex siccitate. Causa huius est quia [illegible] humectatur
et removet malam dispositionem facientem siccitatem.
Et ideo [illegible] muliebre. Et si siccitas
sit coniuncta cum frigiditate [illegible] mel et modicum
[illegible]. Vinum
valet quia confortat et humectatur [illegible]
[illegible] et 2o [illegible]
prima [illegible] 2o [illegible] de [illegible] 3me [illegible]
quia humectat et non extenuat quia [illegible]. Similiter
valet carnes edorum et galline et similia quia hu-
mectant. Similiter valet balneum quia [illegible]
ut [illegible] et non [illegible] quia in isto [illegible]
humectativa. Ut dictum est supra de [illegible].
Et si cum hac dispositione inflatio fuerit et incensio
vehemens [illegible] stomachi ex rebus frigidis [illegible]
[illegible] cum aqua ordei danda [illegible] eius
regimen ut [illegible]. Hic potest pro epithimata
[illegible]. Causa huius est quia ista sunt humectativa et
inflammativa. Similiter valet emplastrum de lactuca
vel de succo plantaginis vel [illegible]. Et
[illegible] in [illegible] competit [illegible]

Capitulum [illegible] de dolore et apostemate stomachi.

Circa rubricam notandum quod duplex
est [illegible] doloris stomachi: ex mala complexione calida
vel frigida cum materia vel sine materia, cum apostemate vel
sine. Et signa apostematis dicta sunt in signis
~~[illegible]~~ [illegible]. Et [illegible] apostema [illegible] quia
quando fit ex sanguine apostema rubedo et pulsus [illegible]
[illegible]. Sed quando fit ex colera apostema in stomaco
[illegible] dolor fortis.
Sed quando fit ex flegmate apostema albedo modicum
dolorem [illegible] in tactu. Sed quando fit ex
melancolia apostema [illegible] in [illegible] dolor modicum,
durities in tactu. Sed dolor quando [illegible]
ex solutione continui est duplex. Quidam ex ventositate
[illegible] extendente que est [illegible] dolor
[illegible] in stomacho. Hic [illegible] de
dolore causato ex mala complexione cum materia, cum apostemate
et sine apostemate, et de dolore causato ex ventositate.

De cura doloris stomachi

Sirupus

de

descriptio yerapigre

Adsint tribulatio et nausea ergo aqua
tepida in potu est tribuenda et ut vomat
precipiendum est. Sequitur aliud capitulum
In quo ponit curam doloris stomachi causati a materia
calida Et primo ponit curam per potum aque calide
Valet aqua calida quia ista duo sunt signa quod materia
est colerica Et specialiter si magis affligitur ante
cibum Et quia aqua calida provocat vomitum et materia
colerica est apta expelli per vomitum ideo etc. Et
si hoc non sufficeret veniatur ad yerapigram solutivam
Descriptio yerapigre Recipe pulveris rosarum rubearum
spice mastices xilobalsami carpobalsami ci-
namomi cassie xilocassie asari omnium ana ʒ v.
aloes socotrini ad pondus omnium quod sint trita
cum aliis misceantur mediantibus omnibus et cum panno
subtilissimo setacio cribrantur quia trituratio
cum aloe non attenditur Cuius dosis sit ad
pondus duorum aureorum vel usque ad drachmas
duas. Hic ponit curam per medicinas
laxativas dicit si sic non curatur tunc debet ad-
ministrari pigra Galieni et aloes socotrinum
Et ista yerapigra simpliciter evacuat tunc de
stomacho sed composita ab omnibus
melius evacuat. Aloes socotrinum i. aloes
socotrinum valet quia evacuat coleram per naturam
propriam Medicinas autem debet administrari
Syrupus iste per coleram que est in stomacho.
Recipe ordei mundi et endivie scariole lac-
tuce dulcis absinthii ana m. iii seminum citrulli
frigidorum mundatorum ana ʒ i. florum violarum
rosarum rubearum ana ʒ i ß vini malorum granatorum
ʒ i. panis zuccari albi quod in fine syrupus
clarificetur usque ad lb. i. Medicina laxativa
qua debet uti potest esse talis Recipe florum
violarum florum boraginis ana ʒ ß passularum
mundatarum ab arillis ʒ v. corticum mirabolanorum
citrinorum seu quinque generum
per noctem in decoctione predictorum ʒ i. fricentur
de mane fortiter et colentur et colature addantur
cassie fistule seu pinguis ʒ i. administretur
In aurora Pigra i. yerapigra Galieni
Ergo quoque predicta cum panibus et vino
Et sicut malignitati infusis in syrupo ace-
toso de citoniis. Hic ponit curam per
cibum cum agresta vel limonum vel citrulorum
et sic de aliis similibus Causa potest esse quia
Ista acetosa et stiptica sunt Et ratione sue
frigiditatis et stipticitatis sunt aliquantulum malam

et eius caliditatem Et ratione stipticitatis faciunt
descendere ad fundum stomachi Et ideo
valet succus agreste quia ratione stipticitatis
removet coleram ab ore stomachi ut dictum est.
Deinde si in dolore sunt ruptura multitudo
et extensio cum singultu ergo eclegma dia-
minium et diacalamentum et alie confectiones que
ventositatem dissolvunt conveniunt que in capitulo
de colica notabimus danda erunt. Hic
ponit curam doloris stomachi qui provenit
a materia frigida Et dividitur in tres primo ponit
curam per eclegma 2o per dietam 3o per oleum 2a ibi
Avicenna 3a ibi stomacho Causa potest
esse quia ista signa quod dolor provenit a materia
frigida sunt eructuatio Et quia eclegma vel dia-
galanga diacuminum sunt stiptica et resolutiva
confortant stomachum et ventositatem resol-
vunt. Vel potest competere aqua ardens
et similia consimilia ventositatem Et frequenter
experimur sunt sicut de aqua ardente Causa non
quod magis deveniat ista eclegma sed evacuat materiam
peccantem cum digestione eius Syrupus di-
gestivus materie flatuose existentis in stomacho sit
talis Recipe medie apii absinthii capilli veneris
recentis ana m. i. corticum radicis feniculi per
ana quarta ß anisi maratri ciceos ana ʒ i.
liquiricie rase dulcis passularum mundatarum
ab arillis aceti albi ana ʒ i. mellis electi
zuccari albi ana lb. ß fiant syrupus clarificetur
usque ad iii quod sufficit valet oximel scilli-
ticum. Medicina laxativa potest esse talis Recipe
florum boraginis buglosse ana ʒ i. anisi ʒ ii
liquiricie rase passularum mundatarum ab arillis
ana ʒ v. pollipodii quercini ʒ ß corticum mirobolanorum
kebulorum seu quinque generum infusorum
per noctem in decoctione predictorum ʒ i. fricentur
de mane fortiter et colentur et colature addantur
turbit seu gummosi mundati integri et exterius
ʒ i. administretur in aurora Vel loco turbit
ponatur dyaturbit ʒ iii Et si peccaret
colera vel flatus tunc valet yerapigra vel
dyacartami quorum dosis est ʒ ß Vel
Ecorticum laxativum Et si dolor provenit
a materia mixta quis talis syrupus Recipe boraginis
cum toto buglosse cum toto corticum radicis
feniculi aut alii maratri custante ana ʒ i. zuc-
cari albi ʒ i. mellis electi panis zuc-
cari lb. ß fiant syrupus clarificetur usque ad
quartam Sufficit enim oximel et oximel.

squillitici quod administratur cum decoctione borraginis
Medicina laxativa pro eo talis ℞ florum bo-
raginis buglosse ana ʒ j corticum radicis anisi
feniculi maratri cuscute ana ʒ ij liquiricie rase
uvarum passularum sine granis mundatarum ab arillis
ana ʒ j thimi epithimi pollipodii quercini
ana ʒ ß corticum mirobolanorum indorum sine granis
mosche infusorum per noctem in decoctione predictorum
ʒ j fricentur de mane fortiter et coletur et
colature addatur lapidis armeni bene abluti ʒ j et administretur in aurora. Si
dolor provenit ex ventositate conveniunt sacculus
cum milio et sale torrefactis Et ventose sine
scarificatione ponere super stomachum. Vel valet
confectio [illegible] ℞ rute ʒ j castorei ʒ j vini
rubei ʒ iij [illegible] ʒ iiij conquassanda
conquassentur bulliant simul super cineres calidos
usque ad consumptionem vini coletur et colature
addatur cera quod sufficit et fiat unguentum et operiatur
Cibaria vero eius sint calagine et mitigantur
cum speciebus vini veteris puri parum bibat et
vitent motum et ingrediatur balneum. Hic ponit
curam pro dieta Causa primi est quia ista valet
ad consumendum fumum cum speciebus quia talia sunt que
consumunt ventositatem et [illegible] nata [illegible]
Quare valet vinum Causa dicta est supra
Quare valet balneum et [illegible] remoto
fastidio Causa est dicta Et [illegible] requirit
quod fiant [illegible] in additionibus
super [illegible] ibi reprehendit ipsum cum speciebus calidis
Stomachus quoque [illegible] de ventose
[illegible] in panno involuto. vaporetur
Hic ponit curam pro [illegible] Causa prima quia
multum calidum et stomachum confortant Et
pro ista [illegible] dicta in capitulo precedenti
Cum autem cum dolore stomachi sunt febris
et apparent manifesta et cum [illegible] sentiuntur calida
[illegible] ex basilica flebotometur Hic
ponit curam doloris stomachi Et dividitur
primo ponit curam apostematis calidi 2o [illegible] 2a ibi Si
autem ~~prima in quatuor primo ponit curam pro flegmate~~ prima in duas primo ponit
curam stomachi cum apostemate calido non confirmato in duritie
2o ponit curam apostematis calidi confirmati in duritie
2a ibi Cum autem prima in tres primo ponit
curam pro flegmate 2o pro electuaria 3o pro dieta
[illegible] pro medicinam laxativam 2a ibi Et loco
3a ibi Et nutrimentum 4a ibi Cum calor
Quare valet flebotomia Causa est quia ista

sunt signa quod sit de materia calida vel de sanguine
vel de colera Et si de sanguine conveniunt flebotomia
directe quia evacuat materiam peccantem Et si de
colera quasi indirecte quia refrigerat Similiter
quia prohibet fluxum humorum ad apostema quia ad loca
dolorosa fluunt humores Et ideo sive sit de
sanguine sive de colera competit et hoc maxime
in principio dum prohibeatur augmentum. Et loco dolenti
desuper ponatur sandali rose camphora cum aqua
rosarum et succo arnoglosse. Hic ponit curam per
epithimata Et epithima [illegible] potest poni in forma
℞ aque rosarum libram ß succi arnoglosse quartam ß sandali
albi et rubei rosarum rubearum ana ʒ ij camphore
ʒ j pulverisanda pulverisentur misceantur omnia
Similiter conveniunt dicta in capitulo precedenti confortantia
stomachum. Nota quare valet epithima
Causa est quia [illegible] et [illegible] ideo prohibet
fluxum humorum ad apostema quia in principio apostematis convenit
repercussiva. 2o nota quod istud epithima [illegible] convenit
in principio apostematis calidi Sed in augmento convenit istud
emplastrum ℞ florum malve bismalve absinthii
ana ʒ j [illegible] ʒ ij [illegible]
et [illegible] ana ʒ j dactilorum quartam ß conquassentur
fortiter et fiat emplastrum. Nutrimentum vero eius non
sit nisi sola aqua ordei et custodiatur a carne
et vino et confectionibus que de melle sunt Et
bibat succum granatorum mirtorum et rosarum de fructibus
frigidis. Hic ponit curam pro dieta Causa
prima est quia [illegible] lavat [illegible] et hoc est verum
in calido apostemate. Quare non conveniunt caro et vinum
Causa est quia calefaciunt et addunt in materiam apostematis
ideo prohibentur in isto apostemate. Quare valet
succus [illegible] quia [illegible] et reprimunt
materiam colere Et prohibent fluxum materie
ad locum apostematis [illegible]
caloris vehementia sedata fuerit [illegible] cassia
fistula in succo endivie dissoluta et bulliat
et despumata in potum detur. Hic ponit
curam per [illegible] quando materia est digesta.
Causa est quia [illegible] purgat materiam peccantem
Et sit lenitiva removet dolorem Sed medicina
acuta non convenit quia [illegible]
dolorem maiorem et multiplicaret materiam
Cum autem egritudo dicta elongata fuerit
et calor [illegible] et si [illegible] apostematis in
duritie [illegible] emplastro epithime loco ℞
violarum [illegible] ʒ x rosarum rubearum ʒ v. spice
[illegible] ana ʒ iij [illegible]

calami aromatici ana ʒ ii farine
fenugreci ʒ xx· agregantur omnia ex musillagine
sed lini deinde fiat ex oleo de venedi repetito
imbuetur emplaster ex predictis per modum storace
aut comedat ¶ Hic ponit curam apostematis
quod si in durice Et dividitur in duas partes primo facit
hoc per emplastrum 2o per unctionem 2a ibi Cum autem
Nota quod illud apostema calidum potest quandoque in durice
duplici de causa. Una est propter illa que apposita
ab extra sunt per calida resolvunt quod subtile est in
materia et quod remanet est magis grossum et
cessat febris remoto apostemate quia materia subtilior est
resoluta. ¶ 2a causa est ex congelatione materie
quia alique in apostemate sunt materie magis subtiles et
alique magis grosse Cum subtile resolvitur et remanet grossius Et ideo remanet apostema durum propter
potius subtilium resolutionem ¶ 2o nota quare quod
illud emplastrum Causa est quia est mollificativum
et ideo valet ad mollificationem materie // Et loco istius
potest componere emplastrum supra dictum in antidotario apostematis
calidi est genus ¶ Et postquam cibus fuerit digestus
et stomachus vacuus ex oleo de venedi cum
lana vel dixi in evaporatione Confectio olei
nardi simplicis Recipe olei de been vel olei mastici
apii seminati costi calami aromatici ana ʒ i.
Herbe omnia pulverisata in predicto oleo ponat ad solem
per ebdomadam unam et vasis ore clauso dictum
deinde colentur et exprimantur fortiter Et scorse que
in manibus remanserint si emplastro admiscentur
optime erunt ¶ Hic ponit curam per unctionem
Causa predicta est quia confortant stomachum et
resolvunt materiam facientem dolorem Et propter istud
intellige sibi similia dicta in capitulo antecedenti // Cum
autem apostema in stomacho inveteraverit tunc et
spica v cum sit de ~~spica~~ erunt dandi trocisci de spica
Recipe foliorum squinanti xilocassie ramidi semi
calami aromatici spice ana ʒ iii croti
mirre amisi costi piperis ana ʒ i. Infor-
mentur trocisci quorum unusquisque ʒ i. ponderet
Detur ex quibus unus cum vino cocto dein-
// Hic ponit curam apostematis frigidi in stomacho Et
dividitur in tres primo ponit curam per trociscos
¶ 2o per emplastrum ¶ 3o ponit documentum 2a ibi
Emplastrum 3a ibi ad dolorem ¶ Causa predicta est
quia trocisci isti sunt calefacientes et subtiliativi
materie et eam mollificant ut patet ex materialibus
Et dantur cum vino calido quia materia est frigida
Et si materia sit multa frigida ponit dari cum aqua
ardenti i. aqua vite ¶ Emplastrum quorum

Istud fiat Recipe bdellii diolitorum ana ʒ x spico
mastici mirre amborum ana ʒ v· armoniaci ʒ v·
seminis been seminis apii amborum ana ʒ x cere
ʒ iii olei de venedi ʒ xv· Gumme in vino
dissolvantur deinde omnia amigantur et fiat ex eis
emplastrum ¶ Hic ponit curam per emplastrum Et loco
istius emplastri potest componere istud Recipe emplastri
cerotum quod 19 malaxetur cum oleo amigdalarum
dulcium et extendatur super alucam ad
quantitatem medii palmi ¶ Ad dolorem in stomacho
et apostematis curandum medicus valde erudiri debet
et precessarium quod in ipsorum diligentius attendat
disponi Nos in aggravantes et summas ad hoc
accedentes iam diximus licet ipsum ponimus in hoc
abreviamus sermonem ¶ Hoc ponit documentum et patet

Capitulum 66m de singultu et

Circa Rubricam sunt duo notanda. primo quid
est singultus ¶ Dico quod est motus virtutis expul
sive stomachi nitentis a virtute expulsiva propter
nocumentum expellendum ¶ Et est duplex
singultus Quidam de replecione Et quidam
de inanitione Singultus de replecione causatur a
mala materia vel venenositate infixa in porosita-
stomachi Et ideo virtus expulsiva naturaliter nititur ad
expellendum nocumentum sine talis materie Et talis
motus virtutis dicitur singultus // Alter est
singultus causatus de inanitione et ideo fit 2m quod
inanitur virtute naturaliter expulsiva ad expellendum
Cuius motus est singultus et talis motus sic fructus
sicut in tussi sicca que est motus pulmonis
// 2o notandum quod spasmus et singultus conveniunt in duobus
¶ Primo quia sicut spasmus causatur ex replecione et
inanitione sic sicut singultus ¶ Conveniunt
in 2o quia sicut in spasmo fit contractio nervi usque
sua origine ita in singultu est contractio
potius stomachi ¶ Et differunt etiam in duobus
Primo quia spasmus est ~~contractio~~ passio nervi Sed
singultus non est passio nervi sed lacerti stomachi
¶ 2o differunt quia in spasmo est ita contractio quod post
motus non est dilatatio nisi ante Sed in sin-
gultu quando primo fit contractio postea in se dilatatio

Cum singultus post

cibi grossi comestionem aut vini
valde repati ~~bibitione~~ bibitione supvenerit
Aqua calida in qua cyminum menta et nitrum
et parum thuris bullierit infectionem erunt in potu
dividenda. Sequitur aliud capitulum in quo
detractat de cura singultus provenientis ex replecione

Et divi[ditur] in tres primo ponit cura singulti
provenient[is] ex repletione 2o ex inanitione 3o
regreditur ad ponendum curam singultus
provenientis ex repletione 2a ibi cum si 3a ibi
singultum prima In prima primo po[nit] curam
per potum aque calide 2o per emplastra 3o per
balneum et inetenia 3o ponit curam quando
hec non sufficiunt 2a ibi Et ergo 3a ibi cum
autem 2a ibi Et si hec Causa est quia sicut
singultus provenit a natura faciente ebullitionem
ex aqua calida ventositatis que est in concavitate
singultus Et quia illa aqua est calida et vento
sitates extenuat est illa que ibi ponitur vel
Et per istum potum intelligit alios potus qui possunt
competere sicut syrupus acetosus in alio capitulo ante vel
aqua ardens Et unde alia est vinum mixtum
ciperum et cinnamomum subtiliter pulverisati
tyriace electe 3 [illegible] misceantur cum vino et detur
in dolore stomachi provenientis a ventositate
Ergo sicut dormitio est periculum et vent
vapores suscitat et iejunandum est ei Hic po[nit]
curam per quedam que continet sicut emplastra simplex
cum calidis vel milium cum sale valet in hoc casu
Causa quare valet sompnus est cum calor
naturalis fortificatur In motibus qui intrinsecus
reclusus consumit materiam frigidam et ventosam facientem
singultum Quare cum calidis Causa est quia consu
munt ventositatem sicut unguentum sanctum et emplastra
Et in hoc casu facio inunctionem cum aqua
ardenti Et valet inunctio cum tyriaca
Vel valent ventose posite super stoma
chum Quare valet abstinentia causa est
quia calor non inveniens nutrimentum in quod agat
agit in materiam frigidam consumendo et ideo flatus
conveniunt ieiunium Cum autem per multos dies
a comestione abstinere tenendum est balneum
sepe ingredi deinde parum cibi exsistenti
cum est alendus sicut sunt caulagine et mucilagine
et similia Et vinum purum parum in potu
tribuendum est Hic ponit curam per
balneum et inetenia Causa prima est
quia stupha resolvit residuum materie quod remansit
facta abstinentia quia aliter multum nocet si
materia peccans non purgetur quia continet inetenia
sicca quia iuvat ad consumptionem materie humide
Similiter vinum purum quia est consumptivum superflu[itatum]
flatus et confortativum stomachi Et si
hoc non sufficiunt trociscus [illegible] quibus
trocisci de ebure 2o [illegible] et similes in
metastasi foliorum rute sicce cum 3 iii seminis nemen

3 ii 5 infrimentum ex eis trocisci ponderis
unius aurei ex quibus unus in die cum apozimate
cimini tribuatur Hic ponit curam quando
hec non sufficiunt Causa est quia omnia illa sunt
calida et ventositatem consumptiva et subtiliativa
materie frigide Et per illa intelligit omnia calida
et sicca sicut sunt sicut galanga cinamomum
piperum diacuminum et diacalamintum Valet
in singultu gariofili et semen apii et anisi
Et si singultus post potum accidit aut fuerit
cum eo tribulatio aut nausea aut similia aut in
ore sentiatur aqua calida multum Ergo videtur
est non in repente sed paulatim Et si sedari
non potest aqua ordei cum oleo amigdalarum
dulcium detur Spondilis quoque colli
et dorsi ex oleo calido inungantur et fricentur
et mucilago psilii cum julep et similia
in potum tribuantur Hic ponit curam ipsius
singultus provenientis ex inanitione Causa prima est
quia sicut quod provenit ex siccitate Ergo si fe
sit consumes et maxima sicut olus et alia que
conveniunt Et quia aqua parum transfluat
que si ea potetur lenit et non humectat
siccitatem Similiter aqua ordei et oleum amig
dalarum dulcium quia omnia sunt humectativa Similiter
inunctio spondilium habet humectare Similiter
mucilago psilii sicut sedat et mitigat omnia
Et specialiter si admisceatur cum aliquo
humectativo psilium sicut sedat Et bene omnia
que valent in ethica sicut potus lactis Sin
gultum preterea et sternutatio confert retine[re]
anhelitum Hic redit ad ponendum curam
singultus causati a repletione Causa prima est
quia motus sternutationis est fortior motus quia potest
esse in toto corpore cum est prima ipsius Et per hoc
valet in expulsione sentiendi et cum sit motus
fortior fortificatur virtus expulsiva stomachi
Quare valet retentio anhelitus Causa
est quia in retentione anhelitus calefiunt membra
melius ideo convenit Iuvat etiam ad consumptionem
ventositatis materie frigide Et per illa intelligit
sibi similia sicut timorem inducere quia in timore
calor naturalis recluditur ad interiora qui reclusus
et fortificatus facit consumptionem materie Et melius
quod materia pungens per vomitum vel secessum quia
aliter non potest curari sicut dictum est supra.

Capitulum Cm de appetitu
canino Circa rubricam non quod [illegible]

est appetitus preter naturam unus est appetitus caninus
2us est bolismus 3us est fames sincopalis
4us est appetitus corruptus et talis est fames
insaciabilis quia quanto magis comedit tanto
magis appetit vel quousque vomitum expellat vel per inferius
vel carnes fiunt // Causa autem appetitus
canini est duplex una est frigida materia acetosa
existens in stomacho Et quia ipse frigidatis et aceto-
sitatis inducit contractionem quia constringit sive
[illegible] orificium stomachi Et propter hoc multum
inducit famem Ideo iste appetitus sedatur speciebus
[illegible] et alia que transeunt cibum a stomacho
// Alia causa est et aliorum membrorum quia sicut sto-
machus calidus solum digerat in suo calore
sic membrorum est causa appetitus canini // Causa est
quia quando membra sunt sicca sicut multum indigent
et attrahunt a venis parvis et vene parve
a magnis et vene magne ab epate et
epar attrahit a venis mesaraicis et vene
mesaraice a fundo stomachi et fundo stomachi
ab ore eius et ideo fit contractio Et ideo
[illegible] ponit hic causam appetitus canini // Bolismus
Est appetitus qui sanatur uno bolo et fit
saepius in tempore frigido ut patet in itinerantibus
tempore frigido quia immediate dum incipiunt ambu-
lare frigiditas subintrat et facit contractionem in
orificio stomachi et tunc appetitus sanatur uno
bolo Et ideo dicunt vetule quod valeat una
herba aliis que habet proprietatem inducendi
illam famem sed hoc est falsum Et de isto non
dicitur hic causis quia de facili est curabilis
Sed fames sincopalis est ad quam sequitur
sincopis Et causa eius est replecio orificii
stomachi Et causa eius est sicut causa sincopis
ut [illegible] in vino et ligatura dolorosa
ut dictum est supra Et ideo non posuit causam
istius // Alius est appetitus corruptus
in quo appetitur quod non est [illegible] nutrimenti con-
[illegible] ut mulieres pregnantes [illegible] appetunt
testas ollarum fructus [illegible] aliqui
carbones alii terram alii carnes humanas
Causa istius est humor [illegible] grossus dispositus
ad putrefactionem qui indiget desiccatione et incisione
Et quia talia desiccant et incidunt ideo appetuntur
illa // Credo quod appetitus ille fit per [illegible]
ut patet quia est humor putridus vel dispositus
ad putredinem et ideo natura appetit statim ut consu-
matur et talis appetitus corruptus curatur per
evacuationem Et in tali appetitu multum
valet sinapis

Nota pulchre

Um aliquis fame

assidue patitur et cibus post
comestionem adeo gravat quod cum vomere nititur per
[illegible] cogatur Vinum dandum
est ei quod cum coquitur ex humore qui defluit
ab agno dum assatur impinguatur et cibanda
et ea sicca Et ex carne agno qui unctuosus
et vinum vetus purum dandum est In alio aqua
autem [illegible] coctus fuit de quo quantum potest bibat
deinde [illegible] est ei ut evomat et hoc
repetere continuandum est donec sanetur // Hic
ponit curam appetitus canini primo premittens
ex humore Et dicit quod si aliquis fame patitur
et cibus post comestionem etc Causa primum cu-
ne istius est cum alia cibaria unctuosa et datur
ut impleat stomachum et orificium eius quia
unctuositas supernatat ut patet per Galienum 2o [illegible]
ibi panis indigentia solum Et ideo valet
valet quia calefaciunt et inducunt magis [illegible]
appetitum caninum Et quando panes ponit magis
quia dicit disponit ad vomitum et ista purgatio
cum vomitu multum valet in ista passione
Et per istam intelligitur ubi sicca ut epar assatum
frumentum coctum Vel si quis bibat [illegible]
oleum [illegible] in quo acetum [illegible] sit dissolutum
valet causa si quis comedat per unum diem
[illegible] non valet comedere // Et si neque
cibus cum [illegible] neque ipsum evomit neque
per secessum ipsum expellit carnes vaccine
sibi dande et frumentum coctum ut [illegible]
et cum lacte et aqua frigida in potu sumat
et in aere frigido moretur // Hic ponit aliam
Causa primum est quia [illegible] quod non sit a materia
frigida existente in stomacho sed a calida ideo
queruntur grossi cibi quia cibus nimium subtilis
in stomacho calido aduritur et in [illegible] per con-
sequens [illegible] Et quando carnes austere et [illegible]
quia frigidus cibus et grossus [illegible] aqua
frigida quia alterat caliditatem stomachi // Hac autem
egritudine laborans nil [illegible] et stipticum
neque acutum comedat sed dulcibus et unctuo-
sis solum modo detur // Hic ponit
que [illegible] in appetitu canino Et quare non
Causa primum est quia cibaria acuta acetosa
et stiptica augmentant appetitum cum inducunt
contractionem orificii stomachi Et [illegible]
[illegible] via medicine quia [illegible] acuta subtiliat
materiam et sic [illegible] via medicine

Capitulum 65m de dolore epatis

Circa rubricam no q epar sumitur dupliciter
uno modo quantum ad sui carnem et sic non dolet
nisi dolore augmentato propter multiplicationes
me qz est membrum insensibile et in amici primo can
doctrina de membris ubi dicit q epar est membrum
que [illegible] non sine [illegible] iecoris replens epar
et pulmo // 2o modo sumitur quo ad panniculum
tegentem et sic pt dolere dolore [illegible] dicto.
// 2o no q apostema epatis quoddam est in gibbo
et quoddam in concavo // aliud q est a latere
per longum Et aliud sup epar // Et signum
distinctivum ~~eius~~ existens sup apostema in gibbo et latere
est quia in latere est figure longe [illegible] quod
est in sima epatis est figure lunaris et rotunde
ut dicit amicus primo canonis fen 2a doctrina 3a cap
primo Sed distinctivum inter apostema existens in
gibbo et concavo est quoniam quod est in concavo
paciens non pt egerere qr lenitiua vel aliqua
trahuntur ad illud apostema Similiter
propter opilationem que sit in venis
[illegible] · Sed quod est in gibbo
paciens non pt bene urinare qr vie per quas
transit urina sunt opilate propter multitudinem me
Et propter [illegible] et visu quod est in gibbo id est apostema
In gibbo pt tribus modis mundari uno
modo per urinam // 2o modo per sudorem // 3o modo
per fluxum sanguinis narium Similiter apostema existens
In concavo pot aliis tribus modis [illegible] per fecem
sine urina et sudore

Unguis multe sunt

colorum Et in hoc malam
formam habent qz dolores in dextro
latere apud costas patiuntur et sunt eius
mali coloris citrini et sunt in humore
[illegible] et sitis vehementis aqua ordei
et succus herbarum ut endivie solatri [illegible]
cum syrupo acetoso et succhars albo facto
in potu tribuantur — Capitulum istud
continuatur ad precedentia Postquam tractavit
de omnibus de passionibus stomachi nunc dicit
de passionibus epatis Et tria facit primo
dicitur de epatis apostemate // 2o de ictericia 3o
de ydropisi 2a ibi In 2o capitulo ab isto
3a ibi In 3o // Prima in duas primo ponit
curam doloris ~~apost~~ epatis provenientis a causa calida
2o quando provenit a causa frigida 2a ibi Et si dolor

Prima in sex primo ponit per potum 2o per
emplastrum // 3o per alios duos [illegible] // 4o
[illegible] a quibus est cavendum // 5o ponit
cibaria per nostros // 6o per medicinas laxa
tivas 2a ibi Emplastrum 3a ibi In potu
4a ibi Item passio 5a ibi Et sumat
6a ibi Et [illegible] Causa primi est quia
ista infrigidant et deopilant epar ideo re
movent malas qualitates facientes dolorem
// Et bene dicit cum zuccharo albo qz zuccharum
rubeum est calidum // Et pro isto potu [illegible]
[illegible] pot remouentes [illegible] in epate existentes
Ut iste aqua endivie novelle in loco
[illegible] lactuce dulcis [illegible] [illegible]
cum [illegible] ~~[illegible]~~ epatice ana [illegible]
[illegible] [illegible] ana ʒ i sandali
albi et [illegible] ana ʒ i [illegible] ʒ i panis
zucchari albi q.s. fiat syrupus clarificatus
[illegible] ℥ i · Vel sit aqua oxizaccharate
simplicis violarum ana q.s. ℥ i succi endivie
[illegible] q.s. misceantur Si vero colera sit grossa
addatur in recepta radicum feni petrosilini ana q̄ ℥ i
et [illegible] [illegible] [illegible] ʒ ii Vel sit
aqua syrupi acetosi simplicis syrupi endivie
ana [illegible] q.s. misceantur Et si colera sit adusta
addatur in syrupo fumi terre a [illegible] ana
℥ i · Vel sit aqua oxizaccharate composite
syrupi de endivia ana [illegible] q.s. misceantur Et si
colera sit parum grossa sicut in estate addatur
in primo syrupo radicis brusci [illegible] ana
q.s. aceti ʒ i · Clarantur [illegible] [illegible]
ma existente in epate aqua florum violarum
florum boraginis ana ʒ q.s. prunorum damasce
norum et tamarindorum electorum ana ʒ q.s.
spicenardi ℈ i · fiat decoctio in qua
dissolvatur cassie fistule bene munde et
pinguis ʒ i · reubarbari electi infusi in
aqua endivie ʒ i · fiat colatura a [illegible] ad
℥ i · Vel loco reubarbari ponatur
[illegible] de succo ros · ʒ iii vel ʒ q.s. si [illegible] fortis
Vel sit aqua syrupi violarum q.s. aque
ordei q.s. ℥ i reubarbari infusi in modico
aceti endivie ana ʒ i · masticis spicenardi
ana [illegible] ʒ iii [illegible] de succo ros · ʒ ii
misceantur et administrentur in aurora ·
Vel in colatura ponatur loco reubarbari

argenti electi ʒ s et sic patet // Emplastrum quoque
ex diversis sandalis et rosis et camphora
et aqua rosarum cum panno lineo loco supponatur
quod si hora modo fiat pannus in predictis supponi
cuius tempore cepit remotio et alius in eo
loco ponatur // Hic ponit curam pro emplastrum
dicens etc. Et Serapion emplastrum quod competit

Epithima pro epate supercalefacto

tale epithimati Recipe succi lactuce endivie
vel succi solatri si est magna caliditas aque
endivie ana lb s aque rosarum quantum sufficit aceti ʒ s
sandalorum alborum et rubeorum seminis citoniorum
psilliique pulverisatorum ana ʒ i et ʒ i misceantur
Emplastrum istud potest poni super epar vel
sic Recipe rosarum rubearum ʒ s seminis papaveris
albi quantum sufficit succi absinthii facti residentia
quantum sufficit solatri lb s aceti ʒ i farine ordei
quod sufficit pulverisanda pulverizentur misceantur
dia et fiat emplastrum mediocriter liquidum pur-
getur tamen epar ab humore peccante quia aliter
emplastrum non valeret et cetera // In potu sumatur
confectionum succi et rosarum quantum infrigidatur conveniente
Hic ponit curam pro potus convenientes et patet
Causa potest esse quia infrigidat epar et alterat
malam complexionem calidam // Hic quoque a
vino et confectionibus que de melle fiunt absti-
neat et a rebus calefacientibus // Hic ostendit
de quibus est cavendum et patet Causa potest esse
quia auget malam qualitatem materie et membri quia
sunt calida ista membra compilat ... dulcedinis
Et sumat trociscos de berberis quorum
confectio est Recipe succi berberis ʒ v seminis
endivie cucurbite seminis portulace ana ʒ iii
rosarum ʒ ii rameos seminis ʒ i spice ʒ s ...
misceantur et fiat pondere ana ʒ i ex quibus detur
unum cum sirupo acetoso in zuccaro vel succo
granatorum // Hic ponit curam pro trociscos
Causa potest esse quia infrigidant et alterant materiam
et cum hoc deopilant et aperiunt vias Et
pro istos trociscos melius electuarium valencia
quod dispensa epar vel triasandali diamoro
... sive speciebus et dyarcubarbarum quo
detur cum sirupo endivie // Detur quoque
si necesse fuerit cum succo fructuum solvatur
ut sunt prima tamarindi et zuccaro albo
// Hic ponit curam pro medicinas laxativas
Et patet Causa potest esse quia ista evacuant
colam. Vel potest fieri cum medicinis ... super dictas
// Quod si malus color qui est cum dolore
epatis fuerit albus medicus videlicet ...

cum qui est cum flexibilitate et cum qui est cum tumore
fuerit ... cum eo ventris solutio et palpebrarum
atque extremitatum inflatio trociscos de rameos seminis sit
cum sirupo acetoso de melle dandi Recipe spice
mastici succi eupatorii succi absinthii seminis
feni ... ana ʒ ii rameos seminis ʒ iii misce-
antur et fiat pondere ana ʒ i de quibus unus
poni debet tribuatur // Hic ponit signa
doloris epatis provenientis a frigiditate Et dicit in duas
quia primo facit quod dictum est secundo remittit nos pro
cura epatis et ibi dicit autem // prima in partes
quia primo ponit curam pro trociscos secundo pro emplastrum
tertio ostendit a quibus est cavendum // Secunda ponit
curam cum hec non sufficiunt et ibi sumatur
tertia ibi caveat quarta ibi dicit autem dicit et cetera
// Circa partem non primo quandoque vadit ... Causa
est quia ista sunt signa quod dolor provenit a ma-
teria frigida Unde color albus signum est flegmatis quia flegma
est album Similiter mollicies et tumor membrorum
sunt signa flegmatis quia humor est humidus
Similiter est tumor quia magna pars materie non
... in spatia membri et ideo tumor fit
sine est cum tumore ut patet in capitulo de ydropisi
Et quia isti trocisci calefaciunt epar et subti-
liant materiam et aperiunt opilationes et confortant
epar propter speciem ideo valent Et sunt medicine
pro laxativa ... reubarbarum et ideo sunt summa
// Et pro ista melius sibi similia electuaria calefacientia
ut sunt dyagalanga diacostus et alia que
calefaciunt stomachum et specialiter calefaciunt epar
secundo notandum quod ... administrentur isti trocisci post
digestionem et evacuationem materie flegmatice existentis in epate
Et sirupus potest esse talis Recipe corticum radicis feni-
culi ... ana ... radicis apii ... eupatorii
... capilli veneris ... scolopendrie
... ... ana ... anisi maratri
... ana ʒ i aceti albi ʒ i mellis electi
... zuccari ana lb s fiat sirupus clarificatus
... ad quantitatem ... Laxativum potest esse tale Recipe
florum buglosse florum borraginis ana ʒ i an[i]
... in zuccaro albi ʒ s pilorum spice nardi
ʒ i agarici ʒ i polipodii quercini ʒ s fiat
decoctio in qua dissolvatur turbit boni gummosi
... ʒ i fiat colatura ...
ad quantitatem ... et administretur in aurora. Et loco turbit
ponatur dyaturbit ʒ s ... pertinet in
epate ... evacuandum et digerendum ... mista
dicit in capitulo de cura passionis splenis flexi-
bile ... melle tribuatur ... cum sirupo acetoso

Diminatur ʒ spica nardi mastix in vino dissoluti cum aliis misceant et ex eis emplastrum super epar superponatur. Hic ponit curam per emplastrum et patet. Causa prima est quia istud emplastrum est calidum et epatis confortativum. Et quia removet malam distemperantiam membri et materiam si qua est. Et bene dicit si qua est, quia minus debet applicari nisi sit evacuatio facta. Et est magnus error apud medicos qui immediate volunt applicare non curando de evacuatione. Simili modo est loco istius potest administrari tale epithima in epate frigido. Recipe succum eupatorii ℥ v aceti ʒ ii spice nardi pulverisate ʒ i ß misceatur et ponatur super epar. Eger non a cibis grossis et frigidis abstineat. Hic ordinat a quibus cavendum est et patet. Causa prima est quia ista cibaria sunt grossa et frigida et ideo nutriunt malam permixtionem et mala dispositionem quia flatus grossus generatur ex cibis grossis. Et ideo nullo modo est danda. Si autem febris non sufficienter transit de facili cum apozimate de radicibus sicut dicitur quando sit sine dicto lacte caprino secundum ambosium ana ʒ iii spice seu apii amcos mastice squinanti seu iunipi vel semine amigdalarum amararum costi amari rubee tinctorum dium eupatorii asari aristologie rotunde genciane omnium ana ʒ i ß misceatur ex eis trosisci ponderis unius aurei. Apozima de radicibus. Recipe corticis radicis apii feniculi ambosium ana ʒ x florum squinanti amcos omnium ana ʒ v rosarum rubearum spice odorifere ambosium ana ʒ iii coquantur in libra i aque ordei donec ad ʒ iii redeant postea coletur et detur in potu cum predictis trosiscis. Hic ponit curam per casum quando febris non sufficienter per trosiscos et per apozima et patet. Hic nota quare valet iste trosiscus. Causa est quia sunt calefactivi epatis et subtiliativi materiam et removent mala dispositionem epatis et materiam. Et potest trosiscos sive electuaria quia idem est in isto casu. Et de illis potest fieri pillule et electuaria ad velle. Similiter valet dialaccha, inter omnia medicamina que est appropriatum epati frigido et ponitur a Johanne mesue in suo antidotario. Sed maior et minor et maior dialaccha est magis amara confortativa dicta est sicut ʒ iii ʒ potest dicta. Si autem apostema in epate fiat eorum cura est sicut apostematum que in stomacho generantur. Hic remittit nos per curam apostematum et patet. Circa istam partem nota quod dupliciter potest esse. Causa quare non possunt exponere curam apostematum epatis. Una est quia vel plurimum apostema epatis est mortale. Namque inducit mortem subitam ut patet 2° pronosticorum ibi apostema. Et ideo non curavit ponere curam expliciter in

Alia causa est quia casus posuit curam de vulneribus stomachi. Et illa que que ut patet cura apostematum stomachi que in apostemate epatis quia de cura cum medicinis leniendis aliter est rep cassiter in principio vel dicitur est ibi. Et apostemata si non curantur veniunt ad augmentum. Et tunc que ut illa que dicta supra sunt.

Capitulum 6m de ycteritia

Circa rubricam nota quod duplex est ycteritia. Quedam est citrina, alia viridis, alia nigra. Ycteritia citrina fit ex expulsione colere citrine vel rubee ad ipsam cutem. Quia vero sit viridis fit ex expulsione colere prassine ad ipsam cutem quia illa colera est viridis. Si nigra fit ex expulsione melancolie ad cutem. Et ista ultima que provenit a splene quam ab epate per viam sinthomatis vel per viam crisis. Ut quando materia est digesta per fortitudinem virtutis expulsive expellit materiam a membris interioribus ad exteriora a virtute. Et quia materia est grossa non resolvitur ipsa sed remanet in cute. Et alia remanens provenit per viam sinthomatis, sed quando opilatio est facta in splene et non potest expelli colera vel materia ad sua receptacula et tunc fit multitudo vel eius malicia contingit sinthomatice ab epate vel splene.

Si autem ycteritia fuerit

febris sucum endivie et solatri et aqua ordei egro in potu tribuatur. Recipe quoque et cicoriam. Et crisolocana et similis et his similibus herbis fricatur citrine cibus miscendus est et sirupus acetosus ex fortissimo aceto sumatur. Sequitur aliud capitulum in quo ponit curam ycterice. Et dividitur in duas. Primo ponit curam ycterice cum febre et ubi cum secundo de citrina. Secundo potest curam ycterice sine febre et ubi Si sine. Prima in tres quia primo ponit curam per potum et nutrimenta. 2° per epithimata et medicinas laxativas et 3° per trosiscos. Secundum per fleubotomiam ibi epar. 3a ibi Si sine ea ibi Si autem. Prima patet. Borroka id est endivia, crisolocana id est atriplex. Nota primo quare valet ille potus. Causa est quia infrigidat epar calefactum quod est causa nimie plurium colere. Et ideo multum conveniunt sicut certum est et amplius. Et pasta omnia intelligit qui prius

Aloe vero est endivia novella comesta valet multum et mane comesta cum aceto. Item quod cum comederit duos bolos vel tres vel plures valet fugere per acetositatem innotem cum quolibet mane et sic expertus est. Secundo nota quod in ycteritia cum febre ad curam cura valet syrupus violarum et medicina laxativa que dicta sunt supra in capitulo precedenti de cura doloris epatis precedentis a caliditate nec vero iterare receptas predictas. Epar quoque emplastro ex duobus sandalis est supponendum et venter cum succo prunorum et zuccharo solvendus est. Hic ponit curam per epithimata et per medicinam laxativam et patet. Nota quare dat epithima. Causa est quia removet malam dispositionem epatis ex nimia colere et caliditate. Similiter confortat cum sit stipticum. Similiter laxativa quia evacuant coleram que est causa istius ycteritie quia dicitur ad partem contrariam. Vel si non suffecerit trocisci de camphora cum succo [illegible] et dandi qui sic fiunt. Rp. succi liquiritie spodii rosarum ana ℥ iii seminis endivie seminis citrulorum cucumeris lactuce portulace seminum ex omnibus sandali albi et rubei ana ℥ i. informentur trocisci pondus ℥ ii ex quibus comedat unum cum sirupo ℥ ii cum camphora dentur. Hic ponit curam per trociscos dicendo etc. Causa predicta est quia isti trocisci sunt infrigidativi ideo removent malam qualitatem epatis ex multa colera. Similiter sunt aperitivi et confortativi. Et supponitur quod materia sit evacuata. Et preterea hoc intellexit electuarium quod valet in isto casu vel trisandali abbatis de oliba quia illa tria respiciunt epar etc. Si autem eger venas habeat plenas fiat quod dum ex aquo non minuitur fiat flebotomia. Hic ponit curam per flebotomiam. Causa predicta est. Quia cum colera peccat significat quod materia non est grossa. Et quando dicitur est ~~fiat~~ per sinistram flebotomiam significatur quod sumitur dimidium sanguinis. Et quia flebotomia decopilat et infrigidat quia cum illo sanguine evacuatur pars materie ideo valet et in glosa etiam dicit magister non sanus vult dicere quod in effimera causata ex repletione convenit flebotomia. Et istas solutiones dabat magister Vivianus et impetebatur si aliquis flebotomaretur et non esset semper dicebatur si esset dum quod non fiunt flebotomias et si sequeretur etiam si electum flebotomari et est rationale.

Vel si ycteritia fuerit sine febre dentur ex hiis pillulis solutivis. Rp. aloes ℥ i. scamonee cocte ℥ i. agarici ℥ i ʒ. summitatum eupatorii ana ʒ iii ex hiis cum succo endivie conficiantur pillule fiat a sufficientiam ad dosim unam. Hic ponit curam ycteritie sine febre. Et dividitur in tres: primo ponit curam per medicinam laxativam, secundo per trociscos, tertio docet removere malum colorem oculorum. Tertio regreditur ad ponendum curam ycteritie calide et ibi dicens 3a ibi. Si autem etc. In ista ycteritie. Causa predicta est quia cum est sine febre non solum peccat materia grossa absolute sed admixta cum flegmate et ideo evacuatur flegma et colera. Intellexit per dentem digestione colere grosse de scamonea squama ferri. Deinde dentur trocisci de lacca cum apozimate de radicibus. Hic ponit curam per trociscos. Causa predicta est quia sunt aperitivi et resolutivi materie ideo valent. Et per illa intellexit sibi scilicet. Ut est aqua rafani distillata ut mea est summa medicina. Similiter comestio eupatorii ieiuno stomacho cum aceto. Si autem ycteritia in oculis remanserit eger foras [illegible] acetum paulatim olfaciat et habeat [illegible] cum quo oculos qui ycteritiam patiuntur cum [illegible] aqua rosarum mittenda est. Hic docet removere malum colorem oculorum. Causa predicta est quia acetum per suam mordicationem quia inducit manifestam et est expulsiva. Similiter subtiliat materiam et in fine evacuat et non remanet in oculis. Causa quare valet aqua rosarum in principio passionis intellexit quia est frigida et stiptica. Et ideo prohibet quod non fluant humores ad locum. Sed in processu non valet. Unde si fiat ablutio cum aceto albo calido et cum succo citri multum valet. Vel si ponatur cum aceto medium de camomilla. Ycteritie predicta valde confert ut eger per tres ebdomadas serum bibat. Hic regreditur ad ponendum curam ycteritie calide. Causa est quia mundificat sanguinem et materia calida adusta vel non adusta ideo dicit Jo. Mesue quod est medicina medicinarum.

Capitulum nonum de ydropisi

Circa rubricam sunt duo notanda. Primo quod est ydropisis dicitur Avicenna 3° canonis fen 14ª capitulo quinto quod ydropisis est egritudo materialis cuius causa est materia conlucians frigida. Quia omnis ydropsis vel est materia flegmatica ut in yposarca vel aquosa ut in asclite vel ventosa aquosa ut in tympanite. Et quod illa materia est multa induratur et ideo multum ingrediens in gracilitatem membra, quia vel membra omnia sunt materia flegmatica que vadit ad omnia membra que non est conveniens nutrimentum. Et remanet ibi in porositatibus membrorum et inficiunt omnia membra ut in yposarca. Secundum in asclite et in parte ingreditur talis materia solum ad loca vacua que sunt inter epar et umbilicum. Et quod primum in ventre maneat mingitur quia mingitur per umbilicum. Ideo natura mittit urinam et maxime ad loca que consueverunt secundum ad loca vacua que sunt inter epar et umbilicum.

Secundo notandum quod triplex est species ydropisis. Quedam est que vocatur yposarca. Alia que vocatur asclites. Alia timpanites. Yposarca apud medicos secundum causam materialem et causam efficientem. Causa materialis yposarce est materia flegmatica habundans in corpore que dirigitur ad omnia membra sicut ratione humoris et cum non sit nutrimentum conveniens remanet in porositatibus et induratur in eis inflationes. Causa efficiens yposarce est duplex. Quedam principalis et quedam coadiuvans. Principalis est frigiditas epatis sive debilitas caloris epatis ratione cuius non generatur bonus humor, talis colericus vel sanguineus sed generatur flegmaticus. Causa coadiuvans est membrorum frigiditas quia cum sunt frigida non possunt convertere materiam caloris qui est in epate. Parte etiam est causa debilitas stomachi et intestinorum quia tunc chilus non potest bene actu. Similiter non potest bene generari sanguis bonus sed humor flegmaticus. Et bene dixi est dicitur causa apud medicos quia ydropsis apud medicos non habet causam finalem cum non sit ratione boni cum omnis finis debeat/

habere rationem boni ut patet 2° phisicorum. Causa timpanitis apud medicos est duplex materialis et efficiens. Causa materialis in plus est ventositas et aquositas in minus. Et ideo quia sonat venter corporis ad modum timpani ad modum utris plenum vento. Causa efficiens timpanitis est duplex. Quedam principalis et quedam coadiuvans. Principalis est debilitas caloris epatis secundum quod et ydropsis causatur ex errore 2e digestionis ratione cuius non potest generari bonus sanguis sed generatur in tympanite in ventositate. Et illa ventositas que est multiplicata mittitur ab epate ad alia loca ut inter intestina et sifac. Causa coadiuvans est debilitas stomachi et intestinorum quia quando virtus illorum est debilis generatur multa ventositas quia ventositas generatur a debili calore ut patet 4° de anima et motu. Et quia est ventositas cum tali dispositione epatis non potest generare bonum sanguinem et stomachus chilum. Similiter causa asclitis est duplex materialis et efficiens. Causa materialis est aquositas in plus et ventositas in minus que multiplicata in epate vadit ad loca vacua. Causa efficiens est duplex principalis et coadiuvans. Causa principalis efficiens est maxima debilitas epatis et caloris naturalis que debilitatur per calidum vel calidi multum excedentis ratione cuius calor naturalis multum resolvitur qui resolutus non potest convertere cibos in bonos humores sed in aquositatem convertit. Similiter si epar sit excessive frigidum non potest convertere cibum vel chilum ad bonum humorem et generat ad aquositatem. Quia maior caliditas requiritur ad generandum ventositatem quam aquositatem. Et ista aquositas multiplicata mittitur ad loca vacua. Et quanto plus augetur tanto plus debilitatur calor epatis, non quod sicut tunc sit in asclite. Ideo patet quod asclites sit deterior quam alia species. Et si addiderit dicit quod tympanites sit deterior species dicit falsum. Causa vero coadiuvans potest esse debilitas epatis quia quando generatur chilus in stomacho epar non potest generare bonum sanguinem et generat aquositatem et mittit ad illa loca vacua.

Vm venter post/
epatis dolorem et febres augmentum cepit quod est ab umbilico

Usque ad finem exitus commovetur et cum aqua ibi est sublevata et albere visa fuerit. Et cum venter commotus auditur sonus quasi aqua in vase non pleno in aere et cum hoc fuerit urina rubea parva est habenda fiducia et ... si virtus non fuerit fortitudo. Sequitur capitulum in quo determinat de ydropisi. Et dividitur in tres partes. Determinat de ascite. 2° de tympanite sine yposarca. 3° de tympanite. 2a ibi quod si palpebre. 3a ibi Et vero. Prima in duas. Primo ostendit quod ascites est mala [illegible]. 2° ostendit quod est curabilis et ponit curam. 2a ibi sicut ... Prima patet. Hic est notanda causa quare ... quod significat quod morbus hic ... virtus sup... quia est sine magna et illud est signum quando ... a calore epatis resolvente calore naturalem. Quare timor quia significat multitudinem aquositatis ... Quare urina rubea. Causa est quia significat quod ibi est debilitas virtutis segregative epatis non potentis segregare sanguinem ab urina. Et ideo est parva fiducia in ascite affirmare quod mala ... et non videt aliquam curam. Hic ... si virtus fuerit fortis et venter debet ... ... pillule tamen dicit ... que recipit megereon ... est que sic fuit. Recipe tamen dicit ... eupatorii endivie ... 3 in agarici 3 ... megereon 3 ... fiat ex eis pillule quarum dosis sit 3 ... ex ambabus ... ebdomada dosis una ... Hic ponit curam ascitis que est curabilis. Et dividitur in duas quia primo ponit curam que est in febre. 2° que est sine febre. 2a ibi Et cum. Prima in duas. Primo facit quod ... est quando virtus est fortis per medicinam laxandi. 2° quando est debilis. 2a ibi ... Prima patet megereon id est laureola. ... ex parte quare valet. Causa est quia medicina laxans evacuat aquositatem ab epate et cum hoc confortat epar. Et ... et megereon ... in ista ydropisi ... mesue ... medicina laxans competit ... digestiva Et ... bene ... valet ... ad ... et ad ... et ... Et ideo valet iste syrupus. Recipe endivie ... scolopendrie capilli veneris recentis ... seminis ... cuscute ... spice nardi spice celtice ...

... 3 ... zuccari ... fiat syrupus clarificatum usque ad ... Medicina laxativa ... in ydropisi ... esse talis. Recipe ... radicis yreos recentis quassati ... a cortice ... bulliat ... igne usque quo redeat ad ... et coletur et ... administretur cum modico zuccaro. Vel sic. Recipe foliorum laureole ... pulverisatorum ... infundantur per duos dies naturales in succo ... et aceto ... postea incorporentur cum ... et fiat massa de qua potest dari pondus ... granorum ordei. Vel sic et est medicina bona et est ... Recipe succi radicis yreos ... residentia bibatur cum dosis ... Vel cum modico zuccari vel ovo sorbili vel modico seri caprini. Et si virtus fuit debilis trocisci de megereon ... dandi ... Recipe succi endivie 3 ... megereon 3 ... et ... agarici ... eupatorii ... seminis ... fiat trocisci 3 ... de quibus in die ... syrupus acetosus de zuccaro ... est. Hic ponit curam ascitis quando virtus est debilis. Et dividitur in duas. Primo ponit curam ... est ... 2° quando est ... 2a ibi Et cum. Prima patet ... Causa ... Causa est quia ... frigidam et aquosam ... ydropisim Et ... valet ... laxant ... istos ... alias medicinas ... Et ... sunt ... ab ... in ... expertas ... prima est ... administretur duo cocliaria de syrupo ... endivie cum ... cocliaribus aque decoctionis foliorum laureole Et est medicina que ... ponitur ab ... 3° ... sine ... 3° de cura ascitis. Vel iste et est ... ponit ab ... Recipe radicis yreos recentis ... a cortice ... mellis ... fiat syrupus ... usque ad ... Et ... sufficiat in laxando ydropicos. Hic notandum quod aliqui faciunt ... ydropisim ... Et ... in ... suum ... de ... in ...

... albo et zucchario ... [illegible]

Albo et sucaro vel melle ieiuno stomacho
et intestina mundificat a fecibus ∥ 2º non
quod ydropicus curatur per medicinas laxativas
Et sic non quoque curatur per medicinas urine
provocativas Et inter omnes alias sunt quatuor
magis speciales ∥ prima est hec Rx seri
caprini ℥ iij spice nardi pulverisate ʒ j
bulliat sub lento igne donec quarta recedat
ad ℥ j in calentem et colatura detur de
mane ieiuno stomacho ∥ ymo spica nardi
provocat urinam inter omnia mundi ∥ 2ª est
℥ j succi calamenti facta residencia ∥ 3ª
est urina caprina in qua bullierit spica nardi
et mel Et urina hominis potetur ad ℥ ij vel
ad quantitatem j ∥ Et ultimum est vinum decoctionis
florum ... ∥ Et experimentum ...
accipiuntur flores illos et pistantur et fiunt
pasta et postea fiunt trociscos et ponuntur in
furno Et postea exsiccantur et franguntur minu-
tissime et ponuntur in vino ad resolvendum per
diem unum et noctem j et postea ponitur ... .
... ex hiis pulverisatis ∥ Si autem
venter solutus sunt dentur trocisci de berberis
cum syrupo acetoso Et quoque ... ex
... et bibat syrupum acetosum de
... Et si fuit solutus vehementer
... ipsi solum dandum est ∥ Hic ponitur
cura astrictiva quando venter est fluxibilis Et
propter causam quod valet iste trocisci est quia
infrigidant ... epar ... valet quando
proveniunt a materia calida ... supponatur .
confortat ... refrigerat
... quia in isto sit ... laxandi
... et ideo resolvunt per se plusquam
restringit Et frequenter vidi quod ...
... plus valebat quam alia quia erat
magna caliditas ... resolutiva ...
Si autem cum hac passione urina rubea
non fuerit neque calor pulsus iste dande sunt
Rx ... sapam ana ʒ ... sale mundi-
ssimi ... ana ... ʒ j pilule et iste
aquam vehementer expellunt et descendere faciunt
Hic ponitur cura astrictiva sine febre Et dividitur
In tres quia primo ponitur cura per pillulas 2º per

trociscos et apozima ∥ 3º per emplastrum 2ª ubi
trocisci 3ª ubi Emplastrum prima propter Causam
quia iste pillule in hoc quod hunt ... sapa ... sunt
calide et sunt multum desiccative Et quia evacuant
et consumunt materiam ideo valent ∥ Et pro istis
Invenies omnes medicinas solutivas quando patitur capere
quando materia est frigida ∥ Trocisci quoque de
... cum apozimate ~~dandi~~ de medicinalibus
dandi sunt ∥ Hic ponitur cura per trociscos
et apozima Causa patet est quia illi trocisci
et illud apozima ... faciunt epar et aperiunt
opilationes epatis et provocant urinam ∥ Et pro
istis trociscis Invenies omnia electuaria que valent
in hoc casu ... et ...
... Et ... alia ... Emplastrum astrin-
gentis ... sumitur ...
... epatis ...
... emplastrum super ventrem
... magna ...
... ∥ Hic ponitur cura per emplastrum et per
Causa patet est quia ... multa ...
... ponuntur frigida ad reprimendum ...
aliorum et est emplastrum et experimentum bonum ∥ Et
Invenies pro isto scilicet Et ... multa sunt
in aliqua specialia ∥ primum est inunctio cum oleo
... vel cum oleo amigdalarum ~~...~~ ...
... ∥ 2m est emplastrum ex stercore caprino vel
bovino ... in urina ... ymo ...
3º ... de astellis? ... stercus hominum
... est ... valet istud ∥ Rx
... quia sterculis columbini et
in spice nardi mastici ana ʒ ... pulverisandum
pulverisentur et quassanda conquassentur et
misceantur in urina caprina ad modum emplastri
Et ista emplastra si astrictiva sint de materia calida
debent poni super ventrem et non super epar
Conveniunt enim epitimata frigida ... superius
quando proveniunt a caliditate ... si calor a causa
frigida potest poni super ventrem et epar .
∥ Et si in palpebris et extremitatibus fuit
apparet molle et ... apostema faciens
quod ad tactum corporis mollitie quandam teneat
est inter ydropisis species que yposarca nominatur
Hic dicendum de ydropisi que dicitur yposar-
cha . Et dividitur in duas primo ponit signa .

yposarca

2° cura 2ª ibi Extra. Causa prima est quia ista significant quod ydropsis causata est ex humore flaumatico delegato ad omnia membra quae non potest [illegible] in corpus quia non est nutrimentum conveniens et remanens in porositatibus membri ideo tumorem inducit in membris // Ego quoque feci laboranti trociscis de lacca cum apoqimate(?) de radicibus sicut tribuendi. Hic ponit curam et dividitur in tres. Primo ponit curam per trociscos, 2° per medicinas laxativas, 3° per dietam. 2ª ibi Et veniunt. 3ª ibi Exercitium. Prima patet. Causa prima est quia de [illegible] est ista significat quod [illegible] a frigiditate epatis et a materia frigida flaumatica. Et quia illi trocisci subtiliant materiam et aperiunt opilationes epatis et confortant epar et provocant urinam ideo sunt optimi in isto casu. Et per ista intelligitur omnia alia similia que habent eadem proprietatem. Similiter valet digestio materie flaumatice et medicina laxativa et ideo non oportet reiterare. Veniunt quamvis ebdomada ex pillulis de reubarbaro solvendus est et panes in arena calida sepeliendus. // Hic ponit curam per medicinas laxativas et patet. Causa prima est quia iste pillule evacuant materiam flaumaticam et aquosam. Ex quo intelligitur quod iste pillule valent in tribus speciebus ydropisis quia valent in tympanite licet ibi sit plus ventositas quam aquositas tamen non evacuant ventositatem nisi ex quanto. Etiam valet in aliis speciebus ydropisis. Quare debet sepelliri in arena. Causa est quia aquositas extra in membris [illegible] per illa arena calidam consumitur. Similiter valet provocare sudorem. Et loco istius valet inunctio cum oleo communis asininum vino [illegible] exsiccat et exterminat. Et loco istius potest fieri fovea et locentur ibi ligna cum igne quo remoto ponatur ibi paciens [illegible] in tali fovea. Et quia predicta est sapiendum(?) ut exercitium vitetur et fame se preparatur et sitim. Hic ponit curam per dietam et patet. Causa est quia exercitium calefacit et evacuat ideo valet ad consumendum materie flaumatice. Quare competit famem. Causa quia in fame naturalis calor evacuatur et non inveniens in quod agat agit in materiam flaumaticam que est causa ydropisis et ipsam consumit et per quam 2c. Et ideo veniunt inflatum et tensum sicut et dum percutitur sonum reddit. Hic tympanitem ydropisim [illegible] significatur species que tympanites dicitur. Hic declarat de ydropisi tympanite. Et dividitur in duas quia primo facit

De tympanite

quod [illegible] est. 2° ponit curam 2ª ibi [illegible]. Prima patet. Causa prima est quia tympanites est ut plurimum de materia ventosa. Et ideo reddit ventrem siccum et durum quia ventositas [illegible] est durities causata a siccitate ut patet 2° de generatione(?) // Quia qui patitur a comestione [illegible] abstineat [illegible] corporis omnium que ventositatem generant. // Hic ponit curam et dividitur in partes octo. Primo ostendit a quibus est cavendum, 2° ponit curam per epithimata, 3° per ventosas, 4° per electuaria, 5° per dietam, 6° per medicinas laxativas, 7° per fricationem, 8° per clisteria. 2ª ibi Veniunt. 3ª ibi Et ventose. 4ª ibi Et medicina. 5ª ibi Exercitium. 6ª ibi Et quandoque. 7ª ibi Veniunt. 8ª ibi Ex oleo. Prima patet. Causa prima est quia illa sunt frigida et aquosa et ex talibus materia ventosa generatur. Et ideo multiplicatur materia faciens tympanitem. Veniunt quoque [illegible] ex pannicio [illegible]. Hic ponit curam per epithimata et patet pannum 1 granum ad modum milii. Causa prima est quia [illegible] granum illud est resolutivum ventositatis. Et maxime quando corpus purgatum et fiat [illegible]. Et postea maxime quando [illegible] resolutiva ventositatis sicut est cuminum de melio et sale torrefactis quia multum resolvunt. Et ventose super ventrem ponende. Hic ponit curam per ventosas super sine scarificatione et patet. Et causa prima est quia ventose habent trahere ventositatem ad extra et resolvere. Et ideo multum valet in hoc casu et in multis. Et medicina dissolutiva [illegible] danda sit ut dyaciminum et electuarium de bacis lauri [illegible] de yera(?) [illegible]. Hic ponit curam per electuaria et patet. Causa prima est quia habent consumere ventositatem que est materia istius ydropisis. Et sicut valet ista electuaria ita valet omnes pociones resolutive ventositatis sicut aqua feniculi [illegible]. Et quia tympanites causatur a calido per contrarium. Exercitium predictum vitetur et fames paratur. Hic ponit curam per dietam. Causa prima est quia [illegible] in ydropisi indigemus calefactione et exsiccatione. Et quia ista consumunt ventositatem facientem istum morbum ideo [illegible]. Et recolo quod cum [illegible] tenebat [illegible] tympaniam in cura. Et erat [illegible] purgatam

Et non remediabatur ad finem Juvenem etiam
multum arte dictam Que venit quidam practicus
[illegible] Et dixit michi quod magister Arnaldus
de Villa nova precipiebat talibus quod ascenderent
unum montem altum quolibet die ante prandium
Et precepi Et fuit curatus ante sex menses
Quare competit fames Causa est quia tunc
calor naturalis acuitur et non inveniens nutrimentum
in quod agat et tunc agit in humores illa et cetera
Et ex hiis colligitur quod humores sic dissol
vuntur quasi faciunt in meatibus sibi similiter
Hic ponitur cura per medicinas laxativas
et precipue sint pillule de reubarbaro que
non solum valent ad mundificandum humores et alie
sicut magis apparet que dicte sunt supra in capitulo
de cura apostematis epatis Detur quousque cu
ratus donec incipiat rubere [illegible]
Hic ponitur cura per [illegible] Et probatur Causa
potest esse quia iste [illegible] habent aperire poros
et calefacere et per consequens consumere Et [illegible]
cum [illegible] et [illegible] unico est in tympanite
summum remedium Et ex oleo [illegible]
clisterizentur Et hic ponitur cura per clisteria
et [illegible] Nota primo quod clistere in tympanite
potest esse tale Recipe radicis yreos ℥ i. [illegible] apii
absinthii [illegible] [illegible] ana [illegible]
melliloti rute ana quantum sufficit anisi [illegible] [illegible]
[illegible] lauri ana ʒ i. [illegible] pugillum i.
[illegible] ʒ i. [illegible] ʒ i. yere [illegible] ʒ i. fiat
clistere [illegible] ad quantitatem [illegible] Secundo nota quod in ydro
pisi alia remedia [illegible] valent in [illegible]
[illegible] est [illegible] epatis [illegible] Secundum et
[illegible] est in [illegible] sub umbilico
per duos vel per tres digitos et quantum possunt
Ita quod perforetur [illegible] et syphac sed in foramine
quod fit in [illegible] debet esse latum quod foramen
quod fit in pellicula interiori ut non evacuetur
subito aqua illa Et hoc non est [illegible] [illegible]
medicum Et alia sunt magis [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] et cetera

Capitulum undecimum de dolore splenis

Circa Rubricam Nota quod splen potest [illegible]
[illegible] Uno modo quo ad sui [illegible] et sic
splene non est dolor [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] potest [illegible] [illegible] [illegible]

Et sic [illegible] est dolor splenis Et [illegible]
[illegible] a mala [illegible] aquosa vel
[illegible] vel ventosa [illegible] splene
vel [illegible] [illegible] [illegible] Et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de cola
[illegible] de sanguine et hoc est [illegible] Et [illegible]
de hiis non fit mentio [illegible]

Circa dolorem splenis fiat

Calor et vesica est rubedo et [illegible]
ex hiis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de agno
casto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ambarum
ana [illegible] [illegible] endivie [illegible] portulace ambarum
ana [illegible] Ex hiis fiat [illegible] ex quibus [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] Et
[illegible] [illegible] [illegible] Deinde ad capitulum
In quo [illegible] de dolore splenis Et [illegible] in
tres partes Prima ponit curam doloris splenis
cum [illegible] Secunda quando est sine [illegible] Tertia ponit curam
doloris splenis [illegible] a ventositate [illegible]
[illegible] [illegible] Prima in qua [illegible] primo ponit
curam per [illegible] secundo per [illegible] tertio per [illegible]
[illegible] [illegible] a quibus est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible]
Prima probatur Causa potest esse quia ex quo [illegible]
[illegible] significat quod [illegible] a [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] febris Et quia illi [illegible]
sunt ~~aperientes~~ subtiliativi [illegible] et aperiunt opilationem
splenis et confortant splene [illegible] valet in isto
[illegible] Et quia [illegible] [illegible] [illegible] febrem Et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in
splene [illegible] [illegible] febrem Ut est [illegible] iste
Recipe [illegible] radicis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ana ʒ i. [illegible] [illegible]
portulace scolopendrie capilli veneris [illegible]
ana [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
portulace [illegible] apii [illegible] [illegible] [illegible]
ana ʒ i. [illegible] [illegible] [illegible] passularum
[illegible] [illegible] ana ʒ i. mellis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in tempore [illegible]
cum aceto per noctem Et fiat [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] Medicina [illegible] [illegible]
talis Recipe foliorum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ana ʒ i. [illegible] passularum [illegible]
[illegible] ʒ i. anisi ʒ ii. polipodii [illegible]
[illegible] ana ʒ [illegible] [illegible] mirobolani
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per noctem
In decoctione [illegible] ʒ i. [illegible] de mane

1
2

fortius et coletur et colatura administretur in aurora
Vel recipe mirobolanorum dissolvantur in colatura
diasene vel re(ubarbari) ruffini ana ʒ ii Trociscorum de
cum succo scolopendrie ¶ Item ubi sit
plenitudo sanguinis flebotometur de salvatella que est in sinistra
manu flebotometur ¶ Hic ponitur cura per flebotomiam
et patet causa quare est quia significatur corporis
esse plenitudinem et plenitudinem sanguinis et peccat sanguis
multum qui per istam flebotomiam evacuatur a splene
magis quam per aliam flebotomiam Salvatella est quedam
vena in manu sinistra inter digitum anularem
et auricularem ¶ Splen quoque ex filtro
filtri aceto calido infuso embrocetur Hic
ponitur cura per epithimata et patet causa quare
est quia corpora sunt multum opilata et generant inflationes
Et quia illud valet ad removendum inflationem ideo
Juvat quia sunt mundificative et subtiliative materie multum
Et hoc fiet diuinis infirmus quod radices et cortices
remolliantur per diem et noctem in aceto et postea per
ipsorum per noctem ¶ Et abstinet a rebus dulcibus
cibis grossis et acetosis ¶ Hic ordinatur quibus
est cavendum Et patet causa quare est quia ista multiplicant
tiplicant inflationes et augmentant opilationes ideo
ab ipsis est cavendum et cetera ¶ Et si cum predicta
egritudine non sint calores ergo trociscos de capparis
capparibus sunt dandi Qui sic fiunt recipe corticum
radicum capparis seminis agni casti ambrosie ana ʒ x
scolopendrie ʒ vi aristologie longe foliorum
rute seminis nasturcii acori nigelle ana ʒ iii
armoniaci ʒ iii armoniacum in aceto dissolvatur ex
quo cetera confitiantur et informentur ex eis trocisci
ponderantes ʒ ii ex quibus unus cum sirupo acetoso
de melle et apozimate de radicibus est dandus
in potu ¶ Hic ponitur cura cum est sine febre
per trociscos et patet sicca id est scolopendria Causa
quare valent isti trocisci est quia sunt calidi et
subtiliative materie et aperiunt opilationes et confortant sple
nem Et per istos trociscos intelligit sirupos et electuaria
et alia valentia ad splenem sicut sunt diacapparis
et similia // Et sirupus dignus inde potest esse talis
cum est sine febre et administratur bene recipe corticum
radicum apii capparis mediani cor-
ticis radicis feniculi et petrosilini ana ʒ s iuniperi fistule
ʒ i corticis capparis mediani corticis tamarisci
fumiterre genestre ana ʒ i scolopendrie capilli
veneris ... adiantos capparis cum medicinis
... ana ʒ ʒ i ana maiorane
cuscute acori seminis portulace ana ʒ i ...
... passularum mundatarum ab arillis.

ana ʒ i mellis electi libra s pani quantum
pollipodii quercini ana ʒ i fiat sirupus diligenter
clarificatus dosis ad libram i et s Medicina laxativa
... recipe florum tamarisci florum borraginis
et buglosse ana ʒ s cassie fistule mundate cuscute
ana ʒ ii epithimi agarici electi ana ʒ s
... passularum mundatarum ab arillis ʒ i
fiat decoctio in qua dissolvantur reubarbari ʒ ii
lapidis lazuli vel lotis ablutis ʒ s fiat cola-
tura dosis ad quantum et administretur in aurora.
Vel sic recipe pilule ruffini ʒ ii lapidis lazuli
ex vinis ablutis et pulmigata ʒ i s misceantur
malaxando cum sirupo scolopendrie et fiant pillule
ad quantitatem ciceris Idem potest fieri de lapide armeno
et ... dissolvantur et cetera ¶ Cum autem splen tensus
fuerit et cum premitur auditur sub eo rugitus ex predictis
trociscis cum apozimate de radicibus est dandum
et vinum vetus bibendum et potus aque modice
quam possibile fuerit ¶ Hic ponitur cura doloris
splenis provenientis a ventositate Et dividitur in
duas quia primo ponit curam per trociscos 2° per emplastrum
2a ibi Emplastrum prima patet Causa quare quia
valet trocisci quia sunt contra ventositatem
ideo multum valet in isto casu ¶ Vinum vetus
valet quia calefaciet Quare non bibat aquam frigidam
Causa est quia debilitat calorem naturalem qui debilitatus
est cum quadam ventositate Ideo quando
bibit vinum melius est cum aqua ferrea
in qua extinguitur ferrum de calibe ignitum Et illa aqua
confortat stomachum et splenem Et similiter aqua ta-
marisci etiam est bona ¶ Emplastrum ad duritiem
et ventositatem que est sub splene fiet sic recipe
florum rute ʒ x ... seminis ambrosie
ana ʒ iii armoniaci ʒ vi armoniacum in aceto
vino dissolvatur ex quo cetera conficiantur et fiat ex
eis emplastrum quod loco supponatur Hic ponitur
cura per emplastrum contra duritiem splenis et patet
Causa quare est quia illud emplastrum cum hoc quod est
calefactivum etiam mollificativum ideo valet Et per illud
intelligit sibi similia sicut emplastra et unguenta ¶ Per-
potest esse tale emplastrum de bolo armeno
infuso in aceto super splenem posito Et tunc
acetum suis virtutibus penetrat ad interiora Vel sic
recipe emplastri oxicroci ʒ i s malaxetur cum succo
squille et extendatur super alutam Vel sic
recipe armoniaci bdellii picis navalis ana ʒ s
mirobalanorum seminis fenugreci mirobalanorum seminis psillii
ana ʒ i corticum capparis seminis sinapis ...

hoc est allei agrestis stercoris vaccini stercoris
ovium exsiccatorum ana ʒ i s pulverisentur pulverisanda
subtiliter et in aceto dissolvantur quem[illegible] pistica
malapado cum oleo marino et fiat emplastrum. Vel
sic bulliat [illegible] in aceto forti et [illegible] eo
[illegible] et [illegible] apponatur calidum [illegible]. Vel
[illegible] tale unguentum in quo [illegible] dissentirium mol-
liendo durum / Rx malve bismalve radicis
lilij camille cepe scille [illegible] seminis fenugreci [illegible]
pinguium ana ʒ i s commisceantur fortiter et [illegible]
[illegible] in aceto forti et postea bulliat in aceto
forti et postea in aqua camille et conquassentur.
Vel sic a [illegible] Rx unguentum dialtee ʒ ii
camomille anpongie [illegible] medulle [illegible]
[illegible] sine sale ana ʒ i. olei amigdalarum
dulcium ʒ iiii cere modicum et fiat unguentum etc.

Capitulum 12m de colica et yliaca passione

Circa 2m notandum est quod duo modo
primo quod sex sunt intestina sed tria grossa
et 3a subtilia. Primum subtile vocatur duodenum
quod est ad quantitatem duodecim digitorum in[illegible]
2m [illegible] in fundo stomachi
cuius orificium vocatur porta [illegible] / 2m intestinum
subtile vocatur jejunum pro quod [illegible] ab
eo [illegible] per venas mesaraicas ad epar / 3m
intestinum subtile vocatur involutum quia in eo sunt
[illegible] sicut [illegible] Et si aliquid est
benignum quod possit [illegible] per venas mesaraicas
ad epar. Alia tria intestina sunt grossa que sunt
inferius sub istis subtilibus / primum est intestinum
orbum quod alio nomine vocatur [illegible] et non habet nisi
unum foramen et propter hoc vocatur orbum / 2m intestinum
vocatur colon et in eo principaliter efficitur colica in quo
[illegible] et retinetur multe ventositates / 3m intestinum
est longaon quod [illegible] cum orificio ani. In
primis intestinis gracilibus fit passio que vocatur
yliaca sed in [illegible] inferioribus fit colica passio
et principaliter in colon. 2o notandum quod colica passio et
yliaca [illegible] et differunt [illegible] in causis quia
easdem causas habent Et [illegible] determinatur de eis
in uno capitulo / Et cause primitive [illegible] istarum passionum
sunt quinque et [illegible] earum primarum. Prima causa
est [illegible] colica [illegible] vel [illegible]. Cuius signum est
dolor intestinorum pungitivus [illegible] Et si est apostema est
in febre et [illegible] est [illegible] a calidis
et sic de aliis signis [illegible] que dicta sunt Et si
paciens est colericus et [illegible] regitur [illegible]

[illegible] 2a causa est [illegible] flaccida [illegible] intestinis
et [illegible] vitreum quod est magis frigidum et
in isto dolore [illegible] quod [illegible] in [illegible]
[illegible] vinei / 3a causa est ventositas
inclusa in intestinis extendens pelliculas intestinorum
Cuius signum est rugitus ventris et [illegible] et
[illegible] de loco ad locum / 4ta est retento
[illegible] Cuius signum est quod non [illegible] / 5ta
causa sunt vermes mordicantes et pungentes intestina
Quorum signa dicuntur in duobus. Primo dicitur
in situ doloris quia dolor in colica est in intestinis
inferioribus sub umbilico sed in yliaca passione
dolor est in superioribus intestinis vel supra umbilicum
/ 2o dicitur in modo curandi quia in passione yliaca
[illegible] clisteria et suppositoria [illegible] est de [illegible]
sed [illegible] magis in yliaca passione illa que
[illegible] per os sed in colica passione [illegible] magis
[illegible] illa que [illegible] per inferius [illegible] clisteria et
suppositoria et sic de singulis etc.

Contra dolorem ventris huius

cum [illegible] et nausea sed nec febris
nec calor affuerit ea [illegible] que
ventrem sine [illegible] solvat vel est
[illegible] de gallia Cuius descriptio [illegible] est
Rx masticis gariofilorum ʒ 3 melanopiperis [illegible]
[illegible] cinamomi [illegible] galle [illegible]
ana ʒ x [illegible] ʒ x [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] in [illegible]
quantitate mellis [illegible] et coquatur [illegible] ad [illegible]
[illegible] et [illegible] ex eo medicina [illegible]
sit [illegible] Cuius [illegible] Cuius dosis
sit a ʒ ii usque ad ʒ iii. Decimus capitulum
sic [illegible] ad precedens postquam [illegible] determinavit
de [illegible] epatis et splenis hic determinat de
[illegible] intestinorum Et dividitur in duas partes
[illegible] de colica et yliaca passione 2a de fluxu
ventris 2a ibi [illegible] Prima in sex
quia primo ponit curam que pertinet a [illegible] flaccida
/ 2o que pertinet a ventositate / 3o ponit curam
collice pertinentis a [illegible] / 4to ponit curam
colice pertinentis ab apostemate / 5to docet preservare
a dolore ventris qui causatur a ventositate
[illegible] ad ponendum curam 2a ibi [illegible]
3a ibi [illegible] [illegible] 4ta ibi
[illegible] [illegible] si dolor / Prima
dividitur primo ponit curam illarum passionum que
pertinent a [illegible] flaccida per medicinas laxativas

2o ponit curam quando medicina laxativa non convenit
ad ibi Si autem. Prima in duas primo facit quod
dictum est 2o ponit curam quando est conpacio ventris
et nausea per medicinas ad ibi Et si. Nota
quare quando medicina laxativa quando est nausea et
conpacio ventris. Causa est quia ex eo quod est
nausea significatur quod materia est multa in partibus
superioribus et ideo debet evacuari per medicinas que
evacuent illam materiam et calefaciant membra. Et
loco istius recurrendum est ad curam doloris stomachi
precedentis a materia flegmatica. Et loco istius medi-
cine potest operari ius galli antiqui in quo sit
coctum polipodium cartamus semen aneti et anisi
et ponitur in olla ad fervendum cum gallo usque
ad separacionem carnium ab ossibus et potetur brodium
et valet multum. Confectio de qua medicatio
piperis i. alia piperis. Et si nausee vehemencia
non sinit neque eger medicinas evacuantes pelle-
re iliam sit dande. Et 2a collequintide sapi
ambarum ana ʒ x scamonee ʒ iii terantur
et informentur pillule de quibus dosis
cuiuslibet ponitur est dandum. Videtur enim
dissolvunt iliam [illegible]. Hic ponit curam
per medicinas laxativas quando non est nausea et primo
Causa primi est quia ista medicina principaliter
evacuat flegma et scamonea ponitur ad evacuandum
coleram. Et sic dicit si ibi non est nausea
quia ibi ponitur quedam que inducunt nauseam
ut est collequintida. Et per ista intellige alia
que ponuntur in dolore stomachi precedentis a materia
flegmatica quia frequenter datur yerapigra cum ʒ i
solum i. curat. Si autem passio eliaca
difficultatis fuerit neque medicina ventris solutiva
ei conveniret tunc subpone colirium 2a salis
pauca ʒ x collequintide [illegible] scamonee
ambarum ana ʒ ii s fiat ex hiis colirium
longum et supponatur. Hic ponit curam quando
medicina laxativa non confert. Et dividitur in duas
quia primo facit quod dictum est per suppositorium
2o per clisteria ad ibi Et si prima pars colirium
i. suppositorium. Et confertur cum melle cocto
Causa est quia quando est conpacio medicina non potest
bene exire et tunc suppositorium ponitur ad mor-
dicandum et expellendum feces quia materia istius
suppositorii sunt ista facta. Et per istud suppo-
sitorium intelligitur alia similia. Et sit duo

specialiter que scribo apotecariis primo sic 2a
duo suppositoria cum [illegible] in cetula et modico salis
gemme. vel sic 2a duo suppositoria
cum ʒ ii yerapigre et dicunt longa ut
melius attingant superiores partes. Et si non
convalescit ex enemate seu clistere fiat clistere
bonum 2a sticados citrinas [illegible] sinfitis
pugillum [illegible] malvavisci m. i. et [illegible] i. panno
ligatum et [illegible] in duabus libris aque
coquantur donec ad unam redeant. Deinde coletur
et ponatur super cum [illegible] pondus [illegible]
[illegible] ʒ i. et fiat clistere ex eo. Si quando
autem fortius [illegible] fieri [illegible] pondus [illegible]
[illegible] de [illegible] quod [illegible] administrare et
Hic ponit curam per clisteria. Et dividitur in duas
2o [illegible] ponit clisteria ad ibi Clistere [illegible]
Hic non [illegible] valet melius clistere quam
suppositorium. Causa est quia melius potest calefacere
et expellere feces et magis ascendit ad superiora
Et loco istius clisteris quod ponit [illegible] isto
clisteri 2a malve bismalve branca ursine
mercurialis ana m. i. [illegible]
[illegible] seminis feniculi seminis lini seminis aneti ana
ʒ i. sinfitis pugillum i. mellis olei sisamini
ana q. s. salis gemme ʒ i. cassiefistule medulle
[illegible] ʒ ii yerapigre galieni ʒ iii fiat clistere
[illegible] ad ʒ [illegible] vel sic 2a paritarie
agrimonie centauree minoris calamenti origani
mercurialis ana m. i. [illegible]
[illegible] ana ʒ i. polipodii quercini
turbit [illegible] sapi ana ʒ s pulpe
collequintide ʒ ii sinfitis pugillum i. mellis
olei rute ana q. s. salis gemme [illegible]
ʒ i. ~~veragr~~ yerapigre ʒ i. fiat clistere [illegible]
ad q. s. et [illegible] Clistere vehementer solutivum
quo utendum est cum medicina non confert
neque venter solvitur 2a collequintide
[illegible] ʒ x centauree ʒ v. [illegible]
[illegible] ana ʒ ii [illegible]
rute origani [illegible] ana m. i. [illegible]
[illegible] aque donec ad duas [illegible]
redeat coquantur et colentur [illegible]
in ea albatum mellis ambarum ana ʒ iii
[illegible] sapi apponantur colirii quod diximus

drachma una et ℥ ii misceantur omnia et de ea recipi-
tur et fiat ex eo enema. Et si symbale
non exierit iterum clistere debet exire
videntur. Hac namque clistere administrare debe-
tur res fortissima et pessima est in colica
mala et est illa in qua fit nausea
vehemens iuxta intestinorum egestionem. Hic
ponit aliud clistere et patet. Causa prima est quia
ista sunt consumptiva et expulsiva materie flatice. Item
intelligendum de aliis clisteribus que dolorem
fortem // Hinc precedit egestionem quia fecalia
superveniunt eructuationes et plerumque stercora per os
egrediuntur quod cum autem provenerit sepe ad mortem
Hic ponit signum mortis colice et yliace passionis
Causa prima est quia ipsius sic materie magna debi-
litatis virtutis non potest expellere feces per re-
giones consuetas et signum morbi esse magis materie
vel plus venit ex opilatione exitus intestini
quia tunc clauduntur meatus et non potest expelli feces
per partes inferiores ideo est mortale // Et
si in ventris dolore non sunt eructuationes
sed inflatio et rugitus ac tensio in ventre
convenit confectio de bacis lauri danda que sic
fit. Recipe foliorum rute siccarum ʒ x ameos
cimini iungelle cheiris origani cimini alexan-
drini costi scilicet costi i. macedonici amig-
dalarum amararum melanopiperis macropiperis
ligustici dauci acori bacarum lauri castorei
drachma una ana ʒ ii saponis ʒ iii opoponacis ʒ iii
conficiantur cum melle cuius pondus ex dosis
sit ut avellana vel nux aut pabulum in
vinibus cum ʒ i vini calefacti aut cum apozi-
mate de radicibus. Hinc ex confectioni in
removenda ventositate et dissolvenda nichil
comparatur. Hic ponit curam colice et yliace
passionis que provenit a ventositate. Et dividitur
in quatuor. Primo ponit curam que non est in ventre
comparata per clisterium 2o per suppositoria 3o per
epithimata scilicet 4o per ventosas et fricationes quarto
ondidit a quibus est cavendum et ondit illud
in dolore fortissimo et ibi hec precedit secunda ibi
venter quoque scilicet tertia ibi Si autem quarta ibi Hec
non. Causa est quia omnia posita in receptis sunt
calida et ventositatis resolutiva et consumativa

Et per istud intellige sibi similia. Et nota omnia
cimini dyaciminon piperon et alia electuaria que dicta
sunt supra. Et quia non omnia sunt dicta que dimit-
tit duo quibus utitur vel pro pauperibus et sunt
experta. Recipe castorei pulverizati incorporetur
cum vino melle sive cum aqua cimini et fiat pillule
ad quantitatem ciceris scilicet 2a est comestio cimini
mediocriter torrefacti sive ieiuno et cum ...
cena. Et est secunda medicina et valet contra
omnia mala et ... i. colica ventris et ...
viri castitate // Hec precedit subiectam suppositorium
quod cum sit ventositatis dissolutivum bonum est Recipe
cimini foliorum rute viridis amborum ana ʒ i. bora-
cis artificialis amborum ana ʒ ii bauracis ʒ i
conficiantur cum melle et supponatur in spongia vel
lana. Hoc enim dissolvit ventositatem et expellit
iuxta. Hic ponit curam per suppositoria. Causa
prima est quia materia ipsius suppositorii non solum sit
mordicativa ymmo etiam attractiva ad expellendum
ventositatem et ventositatem consumandum vel
boracis nitri et arthemesia et similia. Sic. Item
quoque assidue cum panno calido vaporandus
est et ... in ... mittendus. Hic ponit curam
per epithimata et balnea. Causa prima est quia vas
saccelli quia est replicans ventositatem. Quia vas
balneum quia est replicans residuum sed plus valet
balneum in decoctione herbarum aperientium vel balneum
naturale ex aqua maris vel artificiale cum rebus
calidis et siccis. Et per illa intellige sibi similia vel
saccellus factus ex milio et sale torrefactis vel
ventosa enea cum cineribus impleta aut decoctionibus
herbarum predictarum vel plus vel minus et ponatur
super ventrem. Similiter valet panni calidi positi
super ventrem. Similiter vas spongia infusa in
predicta aqua et fortiter compressa posita super ventrem.
Et vas saccellus secundo scilicet lini ʒ v cimini modi-
cum torrefacti ʒ i furfuris grossi pugillum i.
quassentur et fiat saccellus ad quantitatem unius
palmi in longitudine et bulliat in vino vel
aqua et fortiter compressus ponatur super ventrem.
Et debet bullire usque videatur pinguedo apparere
in saccello quia illud semen facit pinguedinem
Si autem hec non sufficerent ventosa cum igne
imponenda est. Et lenis debet rubee simplicis
fricandus. Post hec venter si competit ex
oleo rutaceo et ex aliis oleis calidis et ex hiis
clisteri sanandus est. Eger postquam eius ad incorpora-
tionem castorei cuiusdam ana ʒ v. Hic ponit

Marginalia: no p paupibus; no bo; no p; dil

Sicut ventosatio fricatio et unctio possunt
esse simul similiter et unctio de oleo communi
Causa quare valet ventosa est quia sit resol
utio ventositatis faciens intestinorum dolorem.
Valet etiam fricatio temperata. Causa est quia cale
facit et ventositatem resolvit. Et si illa fricatio
fieret cum nimio prevalet. Quare valet unctio
quia consumit et resolvit ventositatem. Quare valet
clistere quia evacuat materiam peccantem. Hic
vero solitum patiens egritudine dum sanus est caveat
ne bibat aquam mixtam bibat nec etiam sumat
vinum nisi purum et forte nec aquam mixtam bibat
et abstineat ab herbis et lacte et cibis inflantibus
Hic audiri a quibus est cavendum. Causa prima
est quia omnia illa dilatant stomachum ideo habet
generare ventositatem. Philonium fiat de illis
cum magno cordis dolore et timore sic sincopis
ergo superveniat ventositatem consumat et sompnum
provocat. Recipe piperis amomi foliorum tenuium piretri
castorei baccarum lauri cimini ana ʒ j opii
mandragore seminis iusquiami ana ʒ v confiatur
cum melle quantum sufficit. Quantitas detur ex eo post
cenam. Hinc quod ellebori quidam addunt scamonee
etiam ʒ j et sic est medicina ventrem solvens
Hic ponit quod confert in dolore fortissimo
Causa prima est quia omnia ista opiata consumunt et
resolvunt materiam. Valet stupefactiva
vel remollitiva et ideo non dicit si inest
etiam disparare quia aliter esset error et illud
facit Rasis quia ponit aliquid stupefactiva
vel melius extorqueat pennas ab herbis
Si autem cum dolore febris afficit cassia fistula
cum succo endivie bullita et dispumata dissoluta
ergo est danda. Et syrupus violarum in potu
tenendus est. Et tisana cum oleo de amigdalis
dulcibus ad idem et ex hoc clistere constringendus
Hic ponit utrum colice passionis prius
a materia calida et patet. Causa prima est quia ista medicina
evacuat materiam peccantem. Quare valet syrupus rosarum
Causa est quia humectat et digerit. Clistere
vero cum ista materia peccans potest esse tale. Recipe
ordei mundati ʒ j seminum malve bismalve
decoctio violarum ana m j prunorum damascenorum
sebesten ana x mundi seminis melonum seminis portulace
seminis cucumeris ana ʒ j furfuris pugillum j.
decoctionem rosarum olei violarum ana quartam j cassie fistule
mundate ʒ j electuarii de succo rosarum ʒ ij fiat clistere
vel sicut ad quod valet et administretur. Cum autem
lenis dolor in ventre apparuerit grossitiei vel
apparet hinc sollicitudine. Et cetera. In primo confert
decoctio cassia fistula cum succo herbarum superius
danda. Et si cibus eius cum hic calor ex
consuetudine attamen solet tisana ventosa cum
zuccharo rosato et sisamo et abstineat a rebus
superius et acetosis et cibis grossis et ventrem constipantibus
generantibus. Hic ponit unam colice continentem
ab apostemate et patet. Causa prima est quia cassia fistula
est lenitiva et deoppilativa intestinorum et evacuat
materiam peccantem. Quare non confert suppositoria.
Causa est quia claudunt vias. Quare confert
alia. Causa est quia ampliat intestina. Et ideo
omnia mundificativa ad mundificandum et relaxandum valet
ipsius clistere. Recipe lactis vaccini libram j cassie
fistule mundate ʒ j fiat clistere. Quare valet
fricatio. Causa est quia dividit materiam et provocat
fluxum urine et ventris. Quoniam autem cum
dolore ventositatis patiens solitum est aliter cum
calagie et nimia generati confert cum cibis et
abstineat ab oleribus et lacte et ab cibis
que inflant. Vinum forte non bibat aut
eximat cum condimento cum speciebus ponitur vel
piper que dicemus. Confectio ypomellis
Recipe mellis libram j aque libras v misceantur
et coquantur simul et dispumentur donec fiat ad
spissitudinem iulebi. Cuius hec forma fiat in j libra
ex eo misceantur ʒ ij piperis pulverisati et in panno
ligati donec appareat finis decoctionis
eius et cum infrigidatur colatur per pannum et exprimatur
et tunc necesse fuerit administretur. Hic docet
confortari a dolore ventris qui curatur a ventositate
Et dividitur in duas. Primo ponit quedam
que confert. 2o ponit quedam que competunt
ad ventositatem resolvendum et ibi confert.
Causa prima est quia illa sunt calida et confortant
stomacum et consumunt ventositatem. Et per
illa intelligitur sibi similia vel traccas factas
ex speciebus predictis confectio ypomellis.
Confert etiam cum tantum passio ex ventositate
grossa et fumo superfluitate attamen solet etiam
de herba recenti cum apozimate de seminibus
supra. Apozima de seminibus hoc est. Recipe
amomi anisi seminis carui origani nigelle
dictamni ana pugillum j. Ista autem admisceantur
aque libram iii coquantur donec ad libram j redeat
de hoc iterum apozimate sumantur ʒ ij quibus

ʒ iii de hera addantur et multis diebus
bibatur ¶ Hic ponit aliud ex quarto in de
positis remouendis. Recipe hiera i palma ypo
Et pilula iuxta alios potest vel aque ar-
dentis vel potest tritare in modico aque
ardentis vel in vino dissolute ¶ Et si vero
dolor iste in calore supueneat prima
xv siue tertie vel passularum enucleatarum
ʒ v. sume et coquitur et colentur de cum cassia
fistula in eo dissoluta coletur cum oleo
amigdalarum admisceatur. Et sumatur ex apo-
zimate quod in tempore de remansionis diximus
in potum tribuatur. Deinde vero si inflati fuerit sicut
predixi apozimati addatur pollipodii turbit
ambobus ana ʒ ii coquatur cum eo et deinde donec
deinde soluatur. Et ante soluti sunt remo-
neantur pollipodium et turbit ¶ Hic remit-
tit ad ponendum nunc aliarum passionum. Et diuiditur
in tres. Primo ponit unam pro medicinas lax-
atiuas secundo ponit aliam medicinam tertio ponit
aliam. 2a ibi confectio 3a ibi pille. Causa
prima est quia omnia illa sunt laxatiua et remittuntur
super ubi ponitur sunt medicine laxantes sicut
i. cum trifera ¶ Confectio ventrem soluens
et inflationes resoluens et grauedine etc.
turbit albi frumenti et pulueriati ʒ v zinziberis
ʒ v zucchari ʒ xxx dentur puluis ʒ iii de
ad bibendum ¶ Hic ponit aliam medicinam
tertia ... ibi 3a Causa prima est quia ille
puluis erat ... grossius ... et
subtile ... admixtum cum ... erat
... grossius ... Pille de quibus
... ventrem soluere volunt una sume
ʒ et appetitum excitat et inflationes ... mittit
et grauedinem et cibum digerunt. Recipe masticis
zinziberis cinamomi garioffilorum ...
melanopiperis macropiperis seamonee ...
lorum zucchari ... ana ʒ i fiant ex eis pille
ad quantitatem ciceris et sumantur una ... mouebit
... aut bis aut semel cum fluxu postulabis
¶ Hic ponit aliam medicinam Causa prima
est quia omnia sunt calida ideo valet Etiam ...
per quadragesimam ad remouendum ventositatem
que ex piscibus generatur. Recipe zucchari albi ʒ v
anisi ʒ ... coriandri preparati et ... quere ... masticis
galange ... domestice ... ana ...
subtiliter pulueriatis ana ʒ i garioffilorum ʒ iii et
sint diuisi in partes liquiritie rase ʒ v
panis zucchari albi ʒ i fiat tragea quam
et confortat stomachum et cerebrum etc.

Capitulum 13m de fluxu ventris

Circa rubricam Nota quod fluxus ventris
est triplex. Quidam vocatur fluxus dissinteria.
Quidam lienteria. Et alius diarria. Lien-
teria est expulsio cibi et aliorum quantitate et qualitate
qua sumuntur saltem quod non est facta mutatio
aliqua. 2a colliguntur 3a ... quod primo. Et
causa istius fluxus est triplex. Prima est humor
flegmaticus viscosus adherens superficiei stomachi
interiori qui est causa lubricitatis eius ratione
cuius debilitatur virtus retentiua stomachi. Et propter
cibus non potest adherere stomacho et descendit
crudus. 2a causa est colera mordicatiua et
pungitiua causans nocumentum in stomacho
ratione cuius virtus expulsiua sentiens nocumentum
in corpore excitat virtutem stomachi ad expel-
lendum cibum antequam sit digestus. 3a causa est
debilitas stomachi quia quando debilitata est virtus
cibus superueniens inducit mordicationem in debili
ratione cuius virtus expulsiua sentiens nocumentum excitatur
virtus expulsiua ad expellendum et sic patet
in exemplis ulceribus si ad cadunt in ulcere
¶ Alter est fluxus qui vocatur diarria et
est fluxus humoralis. Et est fluxus
flegmaticus vel melancolicus. Et iste fluxus potest
peruenire a quatuor locis. Uno modo a cerebro
per viam remansionis descendens ad stomachum
et intestina. Cuius signum est quod venit paroxismus
et est maior de nocte quam de die quia de nocte
sompne intelligimus calaris vaporis magis fluunt ad
... Et de tali non determinat hic quia Et
cura eius est cura catarri superius dicta in secundo
2o potest peruenire a stomacho et intestinis. Cuius
signum est grauitas stomachi et intestinorum et est
maior de die quam de nocte. 3o potest peruenire a sple-
ne. Cuius signum est grauitas splenis et fluxus eius
est magis melancolicus. Et de isto non determinat hic quia
quia cura est curare ... a splene et confortare
splenem vel dictum est in capitulo de splene. Alio
modo potest peruenire ab epate et hoc duplici vel
quia peruenit ex opilatione splenis et venarum mesaraicarum
Cuius signum est quod talis fluxus est chilosus et
est ad modum aque ordei et ille chilus mictitur ad

Intestina. Et ratione oppilationis non potest pervenire ad
epar et ideo descendit inferius quod provenit ex magna
debilitate epatis sine ista causa et tali vel simili
ratione cuius non potest generari ratione male qualitatis
vel ratione multitudinis. Cuius signum est quod fluxus
ille est sicut lotura carnium recentium quia epar non potest
perfecte sanguinem segregare ab humoribus et aliquando ille
fluxus est virulentus seu saniosus propter saniem
generatam in aliquo membro. Venas. Tertio potest pervenire
a toto corpore et hoc tripliciter. Uno modo per viam mundificationis
corporis ut in bona crisi. Vel per viam sincopis
ut in mala crisi. Cuius signum est alleviatio vel
aggravatio infirmi. Secundo potest provenire a toto corpore
ex debilitate virtutis retentive membrorum ut in ptisi
et etica. Cuius signum est quod talis fluxus est aliquando
et videntur ibi pinguedo in illo fluxu et talis
mortalis est et de tali non determinat hic Rasis
Tertio modo pervenit a toto corpore ratione oppilationis
pororum exteriorum quando sit oppilatio pororum exteriorum
superfluitates non possunt expelli et resolvi et redeunt
ad interiora et ad epar et intestina et causatur fluxus
talis. Rasis autem non loquitur de tali fluxu quando
causatur per apertionem sicut in balneo et stillis sicut in tempore
calido. Et nominat dixit de fluxu intestinali id est
multum violento quia ut frequenter dixi non ponit medicinas ad
violentias in eius egritudinem. Et ideo solum ponit
illa que valent in fluxu ventris qui est in sua
malicia et potest curari et est capitulum multe utilitatis

Cum cibus in stomacho

more solito non moratur sed cum egreditur
sine egestione et non mutatur nisi parum et sunt cum hoc
mordicatio et dolor in ventre et sitis cum quo etiam
pluries adest fluxus ventris in quo cum egestione
videntur purulenta. Dentur egro rob de sumac
vel acetose aut de succo ribes aut de succo granatorum
cum spodio vel ambobus ana ʒ j. Capitulum
Aliud capitulum in quo ponit curam fluxus intestinalis
Et dividitur in tres. Primo ponit curam fluxus
lienterici. Secundo ponit curam fluxus ventris humoralis
Tertio quia quandoque in fluxu ventris venit tenasmon
ponit curam tenasmonis secunda ibi. Et vero tertia ibi
confectio. Prima in duas. Primo ponit curam
fluxus provenientis a colera. Secundo ponit curam fluxus provenientis
a flegmate secunda ibi. Et si non. Prima in tres. Primo
ponit curam per rob. Secundo per confectiones. Tertio per mirtenam.
Secunda ibi confectio. Tertia ibi mirtarum. Nota primo quare
valent illa. Quia valet in lienteria. Unde est
quod lienteria provenit a materia calida mordicante et
inducente nocumentum in stomacho et cum virtus
stomachi sentiens nocumentum expellit cibum ex pulsu
suo. Et quia illa rasis sunt frigida et stiptica et pervertunt
malam qualitatem colere et ratione sue stipticitatis
faciunt descendere coleram ad intestina et removent
eam et separant ab orificio stomachi et sic evacuatur
sanie si illa colera inducit. Et Continua perfectum
est cum illis que evacuant coleram inmediate cum
mediate dicitur supra in capitulo de dolore stomachi
Secundo non quod si ex illa colera proveniant ulcera in
stomacho tunc evacuata illa materia oportet molli-
ficare et mundificare in consolidationem ipsius ulceris
Et mundificativum ulceris stomachi est ydromel
cum aqua ordei et melius pars de ydromelle et
tres de aqua ordei. Et consolidativum potest esse tale
Recipe dragaganti gummi arabici masticis karabe
ana ʒ ij pulverizentur subtiliter et misceantur cum
succo absinthii et fiant pillule et accipiat duas
quo cum stomacho sunt mundificative ulceris
id est acetose. Troscisci quidem de spodio confectum
Iudeum ... Hic ponit curam per confectiones
Causa potest esse quia illi trocisci sunt frigidi et stiptici
ratione frigiditatis debilitant malam qualitatem colere
et ratione stipticitatis constringunt ventrem. Supponit
quod materia sit evacuata. Et est error apud
medicos qui volunt dare stiptica cum humoralis
peccans non est evacuata quia quanto magis
dantur tanto magis fluxus maioratur et non sunt
prestanda stiptica ut dicit Galienus commentum primum
amphorismorum ibi Quibuscumque autem corde fuerit et

2º Nota quod de medicinis illorum que constringunt ventrem quedam sunt simplicia et quedam sunt composita. Simplicia sunt duplicia. Quedam que applicantur ab intra et quedam ab extra. Illa que applicantur ab intra licet multa sint, sunt tamen in speciali septem. Primum est coagulum leporis vel edi si detur ʒ i cum aqua plantaginis ante prandium et similiter ante cenam. 2um est caseus antiquus a quo tota humiditas est remota. Et potest removeri humiditas cum [illegible] aque vel [illegible] minuta et malaxetur in duabus aquis et administretur et dat bonum saporem. 3um est [illegible] recens si sit similiter ʒ i cum aqua plantaginis et si non inveniatur recens ponitur cum illa tria genera opii vel i et administretur quia ingrossat humores. 4um est lentes cocte duabus aquis et cocte in patella cum modico aceti et pinguedine [illegible]. Item fiunt fabe excorticate cocte in aceto et torrefacte in patella. 5um est semen nasturcii [illegible] assum et administratum cum succo citoniorum vel sorborum vel [illegible]. 6um est lac caprinum in quo lapides ardentes sunt extincti et specialiter si cum eis bullientes [illegible] 2um dicit [illegible] collige[?] sunt multi. Item [illegible] In hoc valet sumac vel [illegible]. 7um est caro citoniorum cum [illegible] condita sine speciebus et in cibum quia post cibum stiptica provocat fluxum. Simplicia que applicantur ab extra sunt multa, in speciali sunt tria. Primum est ventosa super umbilicum de qua dicit Avicenna quod sistit fluxum post duas horas vel tres. Et si sit fluxus fortis ponantur tres ventose, scilicet una super umbilicum et alie a lateribus. Item quod super quamlibet[?] ponatur una. 2um est balneum [illegible] quia multum confortat virtutem retentivam et hoc [illegible] in primo. 3um est ablutio pedum et tibiarum cum decoctione [illegible] que vocatur [illegible] vel calamenta, ymo si fiat usque ad coxas valet. Et [illegible] istarum herbarum [illegible] radix salamonis vel cardamomi et [illegible]. Item [illegible] [illegible] ex [illegible] cum [illegible] et pillis cum aceto [illegible] et assatus et succo [illegible]. In hoc autem sumac. Sumac cum aqua rosarum. Et de [illegible] ex [illegible] administretur sumac quod vocatur sumachia [illegible] ad [illegible] [illegible] inflammare possit et constringere [illegible] [illegible] fluxum. Hic ponitur [illegible]. Causa est quia ista aliment magis [illegible] [illegible] fluxum et [illegible] descendit ad intestina. Et [illegible] sunt [illegible] cum aqua decoctionis sumac que in sunt [illegible].

Lac habens qualitatem magis [illegible] et [illegible] et sumac restringit [illegible]. 2um autem [illegible] valet ad [illegible] in [illegible] valet quod aliquam [illegible] quod [illegible] ad [illegible] restringit fluxum ventris. Similiter valet lac quod multum decoctionem [illegible] cum [illegible] quod [illegible] sit inspissatum et serositas removetur et [illegible] quod [illegible] multum constringit et [illegible] est [illegible] non que [illegible] lac administratis est ordinatum [illegible] ex ordeo [illegible] quia non debent dari lac neque carnes. [illegible] administro in [illegible] cum [illegible] fluxum ventris. Quid si non fuerit cum eo morsus in ventre [illegible] egestio [illegible] sit [illegible] est et [illegible] in plano [illegible] panibus et [illegible] et [illegible] egro [illegible] et [illegible] et pisces salsi tribuantur [illegible] [illegible] sal et mel et [illegible]. Hic ponitur [illegible] fluxus ventris [illegible] a [illegible]. Et dicit in duobus primo ponitur [illegible] [illegible] 2º quia [illegible] est [illegible] cum medicina et [illegible] in duobus primis [illegible] est. 2º ponitur [illegible] quia illa non sufficit [illegible]. Causa [illegible] est quia [illegible] [illegible] et quia [illegible] fluxum et [illegible] in [illegible] stomachi ideo cibus descendit [illegible] digestus et [illegible] primo [illegible] medicina que digerat magis [illegible] [illegible] aliquando ad restringendum fluxum. Et [illegible]. Quid si non sufficit [illegible] medicinam quod expellit [illegible] tribuatur [illegible] aloes ʒ i colloquintide [illegible] ʒ [illegible] ʒ i [illegible] fiant pillule et sufficit ad [illegible] sepe [illegible] et [illegible] [illegible] in aliquibus [illegible] manducet et comedat salita que sale condiuntur et que acetum [illegible] que appetitum provocant [illegible]. Hic ponitur [illegible] quia illa non sufficiunt. Causa [illegible] quia illa [illegible] magis [illegible] faciunt lubricitatem in stomacho. Similiter valet aloes epaticum et [illegible] que [illegible]. Quare valent salita? Causa est quia in ista passione est prostratus appetitus [illegible] in ore stomachi. Quare [illegible] quia [illegible] magis et provocat appetitum, ideo valet. Et [illegible] [illegible] in [illegible] stomachi [illegible] [illegible] a [illegible]. Si autem cum hoc [illegible] quod [illegible] quod sit [illegible] neque expelli aliquid [illegible] vel [illegible] administret [illegible].

vinum purum et forte recipiendum est et dyaoli-
banum dandum de quo olibani ʒ i piperis
anisi spice ... nigelle ana
ʒ ii balaustie ʒ v mellis dispumati quantum sufficit
ad conficiendum detur de hoc in potu quia stomachum
calefacit et vehementer desiccat dyaposmia
quam de radicibus quam in capitulo colice notauimus
detur et assuescat in potu sumere vinum purum
Hic ponit curam eius qui ... est exsiccata. Et
ratio est quia confortat stomachum cum est infirmatus
et cum hoc confortat virtutem retentiuam. Quare
valet ... Causa est quia sunt calida et stiptica
et ideo confortant stomachum et post istos ...
... sicut dyacalamentum dyagalanga
dyaciminum ... quia calida sunt multum confortatiua.
Et loco istius valet electuarium dictum supra et tria-
... olibanum. Et in ... non egerit
sed ... subtilis et alba et aquosa cum qua sunt
ea que epatis signum debilitatis. Et pro ...
illud quod fit de ... et dyaolibanum et ...
calefacientes epar quas notauimus. Et electuarium
dyacalamentum quod sic fit. Recipe foliorum ...
vel ... calamenti anisi ... carui
ʒ ... cinamomi macis piperis ana partes equales
conficiantur cum melle cocto et detur illa medicina
que ... notauimus in capitulo epatis ... ipsum
calefaciunt et confortant. Hic ponit curam
fluxus ... Et diuiditur in duas. Primo
ponit curam fluxus ventris plani 2o ponit
curam fluxus ventris ... 2a ibi Si autem
Prima in duas. Primo ponit curam fluxus
plani prouenientis ab epate 2o prouenientis a stomacho
2a ibi Si autem. Notandum primo quod licet multiplex
possit esse fluxus ventris proueniens ab epate
Hic solum ponit curam prouenientis ex opilatione ...
quod sic ponit curam ... et alia electuaria que sunt aperitiua
in isto fluxu sed non ... stiptica quia non conueniunt

de fluxu opilatiuo

Et in hoc est error magnus quia medici multi
dant nisi stiptica et stiptica magis opilant et
ideo inducunt maiorem fluxum. Ideo in isto casu
non conueniunt. Et conueniunt ... endiuie et
vinum subtile. Et specialiter ... purgatiua ...
quia aperiunt vias. Si autem ponit curam fluxus
ventris quia ibi ponit dyalacca et dyagalanga.
Et quia ... faciunt ... prouenientis a calore
... acetose et electuaria frigida. Notandum 2o
quod illa que restringunt fluxum quedam applicantur

ab extra. Quedam applicantur ab intra. Medicine
que applicantur ab extra dicuntur infra. Ubi ponit
curam per electuaria et epithimata. Medicine que ab
intra applicantur restringentes fluxum ventris
sunt tres. Quedam que administrantur per modum
electuarii. Quedam per modum potus. Quedam per modum
cibi. Que per modum electuarii administrantur quedam
sunt calida quedam frigida. Frigida sunt ista. Recipe
sandali ... ana ʒ ii coralli rubei
coriandri preparati ana ʒ v seminis ... seminis
acetose ... ana ʒ i ... olibani
ana ... ʒ ... rosarum rubearum ... ex rosis siccis
ana ʒ 9 aque rosarum ... ʒ ii panis zuccari
albi quantum sufficit fiat electuarium. Vel sic. Recipe zuccari
rosarum ... ex rosis siccis sandali ana quantum sufficit ... dya-
rodon ... ... medico
zuccari ana quantum sufficit. Et si est delicatus addatur
panis ... Electuaria calida sunt ... dya-
olibanum dyagalanga et dyacimini. Que
autem per modum potus administrantur sunt specialiter duo.
Unum est syrupus ... administratus cum aqua
pluuiali vel aqua plantaginis ... aque endiuie
aque rosarum ... medicina. Vel sic. Recipe aque
plantaginis ... aque endiuie aque rosarum ...
cum stipticis ana ... panis zuccari quantum sufficit
fiat julep ... Unum est aqua
plantaginis quantum sufficit cum ʒ i puluis seminis rosarum vel
... sicut ... est ...
panis ... Et pauperes aqua rosarum pura et
confortat cor et infirmat qui est cum febre
et specialiter ... est ... quia ... laxat ... d ... (margin)
Si autem cum ... non sunt significatio
debilitatis epatis ... cum fluxu ... sub-
tile et album et sunt in stomacho ... puluis
... ad ... sandali ... puluis
... acetosarum
... ʒ ... seminis ...
... acetosarum
ana ʒ ... sumac balaustie ana
ana ʒ ... puluisentur omnia et misceantur et detur
... puluis ad ... Hic ponit
curam fluxus plani prouenientis a stomacho. Et
diuiditur in duas. Primo ponit curam per pulueres
2o per electuaria. 2a ibi Electuarium. Notandum quod iste
fluxus est planus ... Et sciendum quod magis
venit de ... est planus
quia omnis fluxus prouenientis a ... regionem ...
... magis venit de ...

de die quam de nocte. Quare valet
iste pulvis causa est quia veniens ad stomachum
confortat virtutem retentivam quia ibi calida quia materia
est frigida et aquosa. Secundo notandum quod si illa materia plantata
sit multa primo debet evacuari quia quanto plus diu
supportatur tanto plus augmentatur fluxus. Et ad eva-
cuandum illam materiam accipiatur ista medicina que
valet ad purgandum et restringendum per eiusdem.
Recipe corticum mirobolanorum kebulorum mediocriter
combustorum super tegulam calidam calefactam solidam ana ʒ v
dragaganti gummi arabici mediocriter torrefactorum
ana ʒ j. fiat pulvis et incorporetur cum syrupo mir-
tillorum distemperato cum aqua pluviali. Et aliquando
administretur in fluxu ventris aqua pluvialis.
Et si non placet sit per modum colaturae. Recipe mirobo-
lanorum citrinorum et reubarbari partes equales. Aque
Aque constrictive. Aqua ferri. Aqua pluvialis.
Aqua rosarum. Aqua mirtillorum. Aqua plantaginis.
Aqua sumach. Aqua virge pastoris. Aqua
portulace. Electuarium quod dicitur camphora dicitur quod.
Recipe mirtillorum passularum mundatarum vel alcohol
ʒ j. ad ʒ ʒ mirtillorum siccorum pulverizatorum
vel alcohol ʒ j. vel ʒ ʒ. Violacee, nabatis,
balaustie, seminis coriandri, amidi ana ʒ x
conficiatur cum melle de canna. Mellis autem de
melle apum optime despumato et ex eodem sumatur
Hic ponit autor electuarium causa est quia sit
virtus desiccandi ut sit multe superfluitates et materia
sit multa et per maiorem partem sit evacuata.
Et per istud mel sub prima de canna mellis i.
de zuccaro et cetera. Et si autem quod egreditur non
in fine et autem mordicet. Et quia sit patiens
et febricitans conficiatur de spodio et aqua sumac
ordei. Recipe. Rosarum rubearum spodii
amborum ana ʒ x seminis acetose sumac balaustie
gummi arabici amidi ana ʒ v. Infundatur pro
dosi ʒ iij quorum cum ʒ j. carnium rob sim-
plici sumatur. Aqua sumac ordei aqua dicitur
ita fiat decoctum sumac in aqua ipsius coopertum
bulliat donec aqua spissetur deinde coletur et
bibat ex ea ʒ iiij cum ʒ iiij spodii et gummi arabici
eadem quantitate. Hic ponit autor fluxus colli-
ci. Et dividit in duas. Primo ponit autor fluxus
sine excoriatione intestinorum, secundo cum excoriatione
ibi Quod si. Nota primo quare valet istud
quando fluxus ventris est colericus causa est quia illi
transeunt per frigida et extincta et quia abstringunt et dissipantur.
Ideo valet. Quare valet aqua ordei illo
modo facta causa est quia est humida dicta et ex-
ordeo facta et nutrit conveniens ratione illius indurat
desiccatur ordei et sic sequitur quod dictio meum
autorum et tamen quia autores allegant quod in febribus
acutis non quod autores alucgoar quia ibi est aliqua
specialis autoritate dicitur febre. Quod autem dicitur quod
iam et cetera quia aliter patitur. Ideo valet et
confortat virtutem. Secundo notandum quod si materia fuerit multa
a dicto noceri debet evacuari. Et materia evacuata
colamini facere fluxum ventris per ea calida
et coleris administrat in distrasia calida. Recipe
corticum mirobolanorum reubarbari
electi mediocriter combustorum super tegula ana ʒ j. ba-
rabe boli armenici ʒ v dragaganti gummi
arabici mediocriter torrefacti ana ʒ j fiat pulvis
et incorporetur cum syrupo mirtillorum et administretur.
Quod si ex fluxu ventris evenerit excoriatio
pulvis de bolo ad transfluentem dicitur.
Recipe psilii ʒ x seminis plantaginis ʒ x gummi ara-
bici boli armenici amborum ana ʒ iij psilium asse-
tur et boli et gummi pulverizentur et commisceantur
et sumatur in pondere ex eo in mane ʒ iij cum
rob de citoniis et cum nocte tantum. Hic po-
nitur fluxus cum excoriatione. Et dividitur in tres.
Primo ponit autor pro constrictione. Secundo pro mittenda
tertio ponit transiens. Secundo ibi mittenda. Tertio ibi
transiens. Nota quod excoriatio intestinorum
vel est in intestinis superioribus vel inferioribus.
Si sit in superioribus tunc dolor est super umbi-
licum et exit sanguis et sanies. Et in excoriatione
que fit in intestinis superioribus proprie conveniunt illa
que accipiuntur per os sicut transiens et sirupa. Quod
autem est in intestinis inferioribus tunc conveniunt illa que
per inferius accipiuntur sicut clisteria. Et quia illa que per
os accipiuntur recipiunt magnam alterationem et non
conveniunt illis alimentaria. Et si sit excoriatio
in fine inferiorum tunc dolor est sub umbilico
et exit sanguis. Et quando fluxus ventris est
cum excoriatione tunc conveniunt ipsum. Recipe aque
endivie ʒ j mellis electi ʒ iiij misceatur
quod sufficit pro duabus vicibus et fiat clistere
quia prius debet mundificari quam consolidari quia ulcera
non sanantur nisi prius mundificentur ut patet per
Galienum 6 ca aufforismorum. Clistere mundificativum
et constrictivum debet esse tale. Recipe gallarum nucum
per formam sumac violarum ana ʒ ʒ dra-
gaganti gummi arabici ana ʒ j ʒ seminis pla-
taginis facta resistentia ʒ ij sepi renum capre
recentis ʒ ʒ medulla duorum ovorum cocta.

Et fiat clistere cum aqua pluviali usque ad
lb ß et quanto magis remanet tanto magis
restringet. In excoriatione facta per medicina
valet clistere factum ex ℥ xxx butiri recentis
et ℥ ii sanguinis draconis et est expertum. Capitulum 2o
Nota quod si est fluxus sanguinis et sine excoriatione
intestinorum quia vena est rupta vel aliquod simile
conveniens est si sit superfluus illa que dicta sunt
capitulo de vomitu sanguinis supra. Avicenna
docet sic fieri pulverem factum cum gummi arabico
tosto et passis cum aqua et aceto et cibus factum
cum succo vitis arbis et sumachsia et cetera. Cum
administratur succo sumac et sunt sicca [illegible]
Hic ponit curam per avicennam. Causa prima
est quia sunt virtute confortandi et restringendi
fluxum. Trocisci de balaustiis qui cum in 2
mo confert diarrie dandi sunt cum fluxus
fuerit superfluus sive fiat sanguineus communiter
sive non. Recipe gallarum, siliquarum, nabati seu
tamarindi, olibani, balaustie ana partes equales
opii, gummi arabici, amili, omnium partes 5 misce
mediante trocisci pondere ℥ ii ex quibus unus
cum vino sumatur si neque calor neque febris
afficit. Et si febris afficit cum rob de
citoniis acetosis sumatur qui non dandi sunt
cum ventris fluxus fuerit superfluus et
Hic ponit curam fluxus ventris per
trociscos qui valent indifferenter in omni fluxu
ventris. Causa prima est quia illi trocisci sunt
magis stiptici [illegible] omnibus aliis que possint
inveniri in deminuabilibus. Trocisci de tenas
mone qui dandi sunt cum caloris absentia fuerit
et ventositas ac nocumentum [illegible] Recipe seu
jusquiami albi seu aneti seu seminis [illegible] ana ℥
[illegible] aniseos ℥ i et ß opii ℥ iii seu [illegible] fiat
trocisci de quibus pondere unus cum [illegible] sumatur
Hic quia in superfluo fluxu provenit tenasmo
ponit curam tenasmonis. Et dividitur in tres.
Primo ponit curam ~~tenasm~~ tenasmonis provenientis
a ventositate. 2o ponit curam eius cum exitu
musilaginis. 3o ponit curam musilaginis
tenasmonis cum inflatione egestionis. 2a ibi Recipe
3a ibi Recipe si egestio. Prima in tres. primo ponit
curam tenasmonis per trociscos. 2o per ellam 3o
per clistere. 2a ibi Confectio. 3a ibi Si autem
Circa partem istam est notandum primo modo quid tena
smon [illegible] sit diffinitur. Tenasmon est
nimia voluntas egerendi cum modica aut nulla
effectu. 2o nota que sint cause tenasmonis. Dico quod

Diffinitio tenasmonis

Causa est omne illud quod inducat nocumentum in ea
parte ubi [illegible] longationis quia virtus expulsiva
intestinorum sentiens sibi nocumentum excitat virtutem suam
expulsivam ad expellendum et inde est quod ista ventositas
que comprimit intestina ac si emittetur egestio
feces. Et iste cause sunt sex in generali. Prima
est apostema frigida existens in intestino sicut contingit ex sessione
super lapidem frigidum vel herbas frigidas vel terram [illegible]
2a causa est ventositas exiens in capite intestini
cuius signum est rugitus et inflatio. 3a causa est humor
calidus imbibitus in intestinis cuius signum est mordi
cativa dolor et sitis et quod patiens juvatur a frigidis
et leditur a calidis. 4ta causa est humor flegmaticus
viscosus imbibitus seu infixus in porositatibus
intestini cuius signum est quod expellitur humor
viscosus musilaginosus. Et patiens juvatur a calidis
et leditur a frigidis. 5ta causa est [illegible] intestini et per
dissinteriam cuius signum est exitus saniei ab
intestino. 6ta Causa est apostema [illegible] intestini
vel emoroydes cuius signum est quod ad [illegible] cum
dolet et non [illegible] nocumentum. 3o nota quare
valeat ista in tenasmone. Causa est quia illa sunt
composita ex calidis ventositatem consumantibus
et resolventibus et partim ex medicinis stupefactivis [illegible]
sicut [illegible] Et [illegible] iste [illegible] valeat
ab [illegible] sive ab [illegible] valet [illegible]
vel spongia infusa in vino decoctionis
rute ysopi anisi maratri [illegible] et cimini
rubeorum [illegible] et [illegible] applicatur vel
quod patiens sedeat super illa spongia etc.
Confectio de storace que curat ventris
fluxum et tenasmonem confert cum neque calor neque
febris afficit si adest ventositas nocumentum
danda est. Recipe castorei opii [illegible] storacis liquide
mirre seu jusquiami [illegible] ana partes equales
mellis quod sufficit ad [illegible] confectionem. Cuius dosis
sit ℥ ii vel tres. Hic ponit curam per ellam
Causa prima est eadem sicut illa de trociscis quia composita
ex stupefactivis et resolventibus ventositatem quia iste
maxime [illegible] intestinorum [illegible] sepe
facientia et resolutiva [illegible] ventositatem. Et
si patiens [illegible] quia hic sunt multum lon
[illegible] Ideo [illegible] valet [illegible] ordinetur
clistere [illegible] et resolutivum [illegible] de
coloquintida [illegible] storacis liquide partes
equales ℥ ii vel ℥ [illegible] post
tenasmonem x transierit dies et non [illegible] fuerit
medicina [illegible] Et egestio super [illegible] dolore
[illegible] est ad clistere [illegible] quod
sic fit. Recipe [illegible]

Nota

stupefactivis

Semen excorticatum rosarum simul balaustie
cupulorum glandium ana ʒ i. Et in tribus
libris aque coquantur donec ad tertiam partem redu
cantur et colentur. Deinde sumatur cerusie cineris
papiri amborum ana ʒ ii boli armeni ʒ s. vitellorum
ouorum i assatorum duorum. olei ros ʒ s. ex hiis
simul in predicto apozimate fricando dissolutis
clistereizetur semel vel bis. Et hic potest causa
fieri clistere. Causa quare valet clistere quia passio
est antiqua est quia ex quo medicine non conferunt
signum quod illa ventositas non removetur. Et quia per
illam ventositatem etiam relaxatio intestinorum ad
illam relaxationem valet clistere consolidativum et re
solutivum ventositatis. Et quia istud clistere est stipticum
valde unum propter intestinorum ideo est multum
utile supposito quod talis ventositas sit remota
quia si adhuc esset non iuvaret. Et in hoc
sumus decepti quia administramus stiptica vel s... de
ros et augmentamus morbum. Et loco istius clisteris
potest administrari sacculus de stipticis ut sumac
de ros et aliis stipticis infusis in aceto et modico
vini stiptici et fortiter expressis et apponatur ano ex
rusi … lote. Et si tenasmon fuerit longi
temporis in quo non est sanguis sed rasura alba
mussilaginis sicut mediantibus pilulis quod cum …
gingivarum pillularum nominaui … est in
apozimate eorum que nominavi fricando et dissoluto
clistere semel aut bis fiat. Et si de ventris
fluxu mordicativo in ipso sanguis fuerit clistere
fiat ex oleo ros tepido. Et autem nullo modo
mordicativo clistere ex illo medicamine …
addatur donec sanetur. Hic ponit causam
tenasmonis cum exitu mussilaginis. Et dividitur
in duas. Primo facit quod dictum est. 2o regreditur
ad ponendum causam fluxus ventris per epi
thimum ibi Epithima. Causa potest non primo
quod dictum est exitus rei sanguinis et mussilaginis
causa in tenasmone. Una est humor mussi
laginosus qui est viscosus seu viscositas in …
… intestinum. Alia causa est rasura intesti
et exitus pinguedinis eius ut frequenter contingit
post dissinterias … post magnam dissinterias
contingit exitus pinguedinis et … et …
… rasura quia in isto casu exit. Et quia illud
est forte consolidativum intestinorum et stipticum si humor
et mussilaginosus nullo modo valet …
… contingit istud clistere et quia est rasura
intestini. Ideo conveniunt alia consolidativa intesti
fuerit mundificatur si est ibi sanies vel fluor
2o notandum quod si tenasmon causatur ex humore
viscoso in intestino primo … si clistere …
sanguinis … super in … et … et …

passionis. Et postea filtrum vel spongiam
fundatur in vino decoctionis fenugreci seminis lini
furfuris caulium rubearum fortiter expressorum appli
centur ano. Vel ex illis fiat sacculus in quo
patiens sedeat. Et in isto casu est ultima
medicina fomentum cum barbasi vel eius cathe
plasmando … bulliat in aqua. postea expri
matur et ponatur super locum. Si vero tenasmon causatur
ex humore calido purgetur cum clisteri … super
… de colica et ulcera passione. Et postea infundatur
filtrum in aceto calido et fortiter compressum applicetur
ano et circum … ungatur cum oleo ros et
albumine ovi. In tenasmone autem calido a ven
tositate sive a flatu valet suffumigatio cum
mastice posito super carbones. Si vero te
nasmon ex flegmate causetur mundificetur primo cum
vino et melle. Et postea consolidetur cum unguento
facto ex oleo ros dragaganto gummi arabico
aloe lino mastice et thure. Si vero causetur
ex apostemate calido competit in principio tentum de
bombace vel panno molli infusum in oleo ros
et albumine ovi et super ponatur. Et in augmento
ad maturandum fiat unguentum ex axungia gal
line mussilaginis psilii et oleo amigdalarum
dulcium. Et si causatur ex apostemate frigido compe
tit medicina istud … Recipe sumi api
sum caulium ana ʒ i olei camomille olei
ros ana quarta s. misceantur et tentum in predictis
infusum ibi supponatur. In augmento ad
maturandum addatur in isto malagma semen
lini mussilaginis seminis fenugreci ana ʒ s.
Epithima de quo venit cum fluxus superfluit
et venter est debilium … est Recipe
sum gallie … … gallarum …
pressi … … ex … albus
vino veteri aut succo … … li
matur … … … addatur …
… Hic regreditur ad ponendum fluxus
causam per epithima. Et dividitur in duas quia primo
facit … qui proveniunt a ventositate sive flatibus
2o qui proveniunt a … ibi … autem
… … vino vel succo …
… de … i. de illa … fiat
emplastrum. Et loco istius potest valere istud
Recipe … masticis assatorum masticis
olibani ana ʒ ii … quarta i s.
aque ros quarta i aceti fortissimi ʒ i farine
… … sufficit pulverisentur et misceantur
omnia et fiat emplastrum mediocriter liquidum
ana ʒ s. … quia est magis stipticum.

Vo hic

Si autem cum hoc morbo fuerit calor
epithima ex duobus sandalis et rosis et
bolo armeno et caufel et gallie et pome
bis cocto et succo [illegible] et [illegible]
et intubo. Hic ponit unum quod prevenit
a calidis et patet. Caufel [illegible] valde [illegible]
aloes. Causa potest esse quia omnia ista sunt frigida
et stiptica et intestino prosunt et eis contrarium
confortatiua. Et loco istius emplastri valet
hoc. Recipe succi plantaginis [illegible] aque rosarum
facte de stipitibus acacie ana ʒ i. sumac ber-
beris ana ʒ ss. coralli rubei sandali albi
et rubei [illegible] mirobolanorum sine ossibus
mastice ana ʒ i. psidie balaustie gallarum
ana ʒ ss. farine [illegible] quod sufficiat pulverisanda
pulverizentur subtiliter misceantur omnia et fiat em-
plastrum mediocriter liquidum. Vel sic. Recipe sandali
[illegible] masticis ʒ i. olibani ʒ iii. sumac berberis
ana ʒ ii ss. mirtillorum violarum ana ʒ i. coralli
rubei sandalorum albo et rubeorum anthere
[illegible] rosarum rubearum ana ʒ ss. pulverisentur
subtiliter [illegible] cum
pistello calido misceantur cum malaxando
cum oleo rosarum et oleo mirtino et fiat emplastrum
ad modum scuti ad quantitatem medii palmi
ex utraque parte et extendatur super aluta.
Cantorica facta ex cepate et [illegible] bullitis
et [illegible] nigris in [illegible] et debet
[illegible]
et modicum cere et modicum cinamomi et [illegible]
[illegible] in fluxu ventris. Vel si eger
vehementer patiatur tenasmonem et sepe vadat
ad sellam et nichil egerit [illegible] hoc subiciatur
[illegible] ad secundum tenasmonem.
Recipe thuris [illegible] gummi arabici [illegible]
ana ʒ i. opii ʒ ii. informentur collirium et suppo-
natur. Hic ponit unam tenasmonis
quod nichil expellitur et patet. Causa potest quia
ex quo nichil expellitur significatur quod nichil
~~expellit~~ [illegible] ex [illegible] meatum et ex
nimia [illegible] intestinorum. Et quia istud suppo-
sitorium est stipticum ideo valet [illegible] de
quo dicit auctor quod quando fuerit tenasmon
cum fluxu ventris et posuit opium [illegible]
[illegible] facere.

Capitulum xl de difficultate urine

Circa rubricam primo notandum quod in emissione
urine potest esse triplex nocumentum scilicet actio lesa
diminuta et corrupta et ablata. Actio diminuta
vocatur quando urina non potest expelli nisi per intervalla
et per tempora et vocatur disuria cum non possit
mingere quando velit. Secunda actio ablata est quando nichil
potest mingere nec expellere et vocatur iscuria. ~~[illegible]~~
actio corrupta est quando mingendo expellitur sed cum
involuntarie et guttatim mingitur et dicitur stranguria.
Unde disuria ~~[illegible]~~ stranguria guttatim [illegible]
nichil disuria [illegible] ~~[illegible]~~ nisi [illegible]
de primis duobus [illegible] Et quia in illis est debi-
litas retentive urine involuntarie de actione autem
corrupta [illegible] quia refert [illegible] diffi-
cultatem urine et retentionem urine. Sed actio
diminuta et actio ablata [illegible] sunt [illegible]
~~[illegible]~~ est involuntaria retentione urine. Secundo
notandum quod causa difficultatis mingendi est duplex
quedam intrinseca et quedam extrinseca. Extrinseca est
duplex. Una est frigus magna [illegible] et
[illegible] urine [illegible] boreali et alia
frigida vel emplastra frigida posita super pectine et
super vesicam. Secunda causa est causa et passio [illegible]
[illegible] vel [illegible] ad [illegible]
urine. ~~[illegible]~~ Causa intrinseca est duplex
una est [illegible] et alia particularis. Causa uni-
versalis potest fieri sex modis in generali. Prima est passio
[illegible] quando [illegible] est [illegible] vel [illegible]
[illegible] in vesica [illegible]
et ex ista [illegible] Secunda causa
est passio [illegible] et [illegible]
[illegible] per quam transit urina ad
vesicam. Tertia causa est passio epatis ut in
ydropisi [illegible] aquositates que mittuntur ad
[illegible] epar et umbilicum. Quarta causa
est passio [illegible] ut in frenesi et letargia quia
tales obliviscuntur mingere. Et in ista passione urine
[illegible]
[illegible] patet [illegible] primo [illegible] capitulo
ultimo. Quinta causa est passio [illegible] corporis ut in
febre ardentissima quia [illegible] que debent
transire ad vesicam. Et [illegible] quando mingit
[illegible] Et de ista non loquitur
[illegible] quia ista [illegible] ut patet in passionibus
membrorum de quibus [illegible] in [illegible] capitulis
et ideo [illegible] non [illegible] mentionem. ~~[illegible]~~ causa
particularis [illegible] difficultatis mingendi est
duplex. Una est debilitas virtutis expulsive
vesice et lacertorum pectinis et ventris ut quando
[illegible] pectus sunt debiles. Et [illegible]
hoc [illegible] de nocte emittunt urinam et [illegible]
[illegible] Alia causa est [illegible] opilatio [illegible] in vesica

sive sit ex lapide sive sanie. Et de ista diffi-
cultate mingendi loquitur hic / quia magis de hac intendit /

Cum urina minuitur

aut ex toto retinetur / neque in
femore apparet tumor / neque inflatio neque dolor sen-
titur in renibus sive in vesica signum est ex medicinis
provocantibus urine quibus notabilius unum quorum est /
Recipe seminis apii anisi rubee tinctorum oxilapati seminis
iuniperi asari ciceris rubei seminis saxifragie amigdalarum
amararum ana ʒ x seminis melonum ʒ x can-
taridarum quarum capita et ale sint abscisa ʒ i ar-
moniaci ʒ [illegible] in vino dissolvatur et alie
species cum eo confiantur. Ex quibus fiant formule sicut
avellane de quibus sumatur a ʒ i usque ad ʒ iii. In
hoc enim medicamen valde confert cum dissolu-
tione [illegible] et laxative et provocative et ad expellendum
omnia [illegible] quorum corpus existimo oportet /
Sequitur aliud capitulum quod ad presens sic continuatur
postquam iam determinavit de passionibus intestinorum hic
determinat de passionibus vesice et renum. Et dividitur in
quinque [illegible] de quinque passionibus renum et vesice determinat
Unde primo determinat de difficultate urine. Secundo
et sic de aliis prout patebit legendo. Prima in
tres quia primo ponit curam difficultatis mingendi
provenientis ex debilitate virtutis. Secundo ponit curam ex
causa vel precisione. Tertio que provenit ex replet-
ione. Ibi Et si contingit. Tertia ibi Si autem urina
patet causa presens est. Unde ex quo ista apparent
signum est quod ista difficultas non provenit ex opi-
latione quia non indicat conveniens [illegible] solum ex debilitate
virtutis expulsive et quia iuvat ad expellendum
et confortat virtutem illam et provocat urinam. Ideo
valet. Et super isto electuario dicunt medici de vir-
tute cicerum et valet ad frangendum lapidem et virtutem
eorum dicunt et valet multum [illegible] et intro-
potent. Et si contingat mingendi difficultas
ex causa vel precisione in femore aut alio fieri tumor
in corpore [illegible] ex basilica minuatur
deinde aqua calida loco superfundatur et usque ad
[illegible] medium dici ex oleis frixetur et quam
propia [illegible] urina expelle [illegible]. Hic
ponit curam que provenit a causa vel precisione
et patet [illegible] sunt quieti aliquis quare non
ponit curam eius que provenit [illegible] frigidis
dico quod causa est quia nunc per [illegible] curatur et ideo
non ponit curam. Quare valet aqua calida
causa est / quia hic causa facta est [illegible] in
membro et parte debilitatum est hic dolor.
Et hic denigratum est hic illius sanguis.

Et quia per istam aquam resolvitur ille sanguis. Postea
quod corpus sit plenum et sanum sit in plano et postea
quod lima sit in plecthimo vel saltem in summitate
de ist[illegible] plena que est ad percussionem. Et
si est ampullam pannis primo fiat clistere ne ipsa
vesica comprimatur. Quare hoc inunctio causa est
quia valet ad confrigendum [illegible] quia illud olim
in parte est supponi. Et locus [illegible] [illegible] et
in eo valet emplastrum factum de [illegible] et [illegible]
positum super ventrem vel sambucus de absinthio
[illegible] in vino fortissimo compressus positum super
loco feminali i. inter inguina. Si autem
mingendi difficultas contingat vesica existente
plena et extensa et sit hoc post sanguinis
aut pus emissionem medicina que trahit san-
guinem aut pus quod in vesica continentur solve-
re et liquefacere convenerit danda. Ex quorum
descriptio est talis. Recipe [illegible] radicis
rubee de qua tinguntur panni seminis iuniperi ar-
moniaci ana ʒ [illegible] pro eius equali [illegible] armoniacum
dissolvatur et informentur pillule ex aliis speciebus
cum eo confectis ex quibus quater in die sumat
cum apozimate de foliis quod nominamus. Hic
ponit curam que provenit ex opilatione. Et dividitur
in tres. Primo ponit curam per pillulas. Secundo per
sirupum. Tertio per iniectiones. Et possunt dici
et per balnea et emplastra. Secunda ibi Sirupus. Tertia
ibi per siringam. Ex [illegible] ibi herba. Nota
quod vesica potest repleri ex tribus. Uno modo
ex ipsa urina ut quia est in loco vene-
rabili et ad renes venit et non valet
quod detineat super ventrem ut comprimat forte
pannis et non potest infirmus aperire et urina
vadit ad infima. Secundo potest impleri ex
humore sicut ex flegmate vel sanguine. Et repletur
ex humore plena et in illo causa valet [illegible]
[illegible] quia est subtiliativum et aperitivum et urine
provocativum. Tertio potest repleri seu opilari
ex lapide et de isto dicetur in fine capituli. Hic
ponit curam difficultatis mingendi ex lapide
puris i. sanie obliquate. i. dissolvere
ana ʒ iii vel ʒ i. Sirupus enim acetositus
ex forti aceto factum multum debet
Hic ponit curam per sirupum. Et detur cum brodio
ciceris vel aqua decoctionis eius. Causa potest
est quia ille sirupus est compositus ex rebus diureticis
subtiliativis et viis aperitivis et urine provocativis.
Et per istum sirupum intelligit alios provocativos
urine ut oximel squilliticum administrari

cum brodio ciceris rubeorum et seminibus
melonum. Vel iste quo gilbertus utebatur ℞ pi
lorum spine [illegible] ℥ ʒ cantharidarum abscisis capi
tibus et alis ℈ ʒ fiat pulvis subtilis et
admisceatur cum decoctione cicerum rubeorum et
semine melonum. Similiter valet aqua lapsana
in distillata si potest haberi. Similiter valet omnibus
potus valentes in fractione lapidis qui
dicentur. Per syringam preterea immittatur
in vesicam aqua in qua dissolutum fuerit sal aut
aqua cineris et ista est optima. Aque de cine
re ℞ cineris de salice cineris de vitibus calce viva
ana admisceatur cum aqua ut ex ea coopiri possit
et dimittatur sic per tres dies deinde coletur et per
syringam mittatur. Hic ponit cautelam pro syrin
gam i. pro iniectione cum instrumento subtili quod fiat
[illegible] de argento vel de ere quod alio nomi
ne dicitur [illegible] vel [illegible]. Nota quare valet aqua
salis vel cineris urbani. Causa est quia aqua salis
est mordicativa. Ideo movet virtutem naturalem ad ex
pellendum nocivum ut dictum est. Et aliter in quibus
ponitur sal in clistere quia movet intestina cum sit
mordicativum. Et hoc bonum ut cum opportet
mittitur oleum de scorpionibus per syringam. Similiter
valet cimices abluti et colati. Herba quoque
[illegible] [illegible]. Et stilla cocta supponatur etiam
patiens assidue ingrediatur in qua sit aqua in qua
cocta sunt camomilla sticados arabicum sansucus
sisimbrium etc. in qua quantitatem carnis
et stilla et simul coliquiam cocta fuerit. Et
eger in decoctione [illegible] sedeat et ex herbis
sic coctis fiat emplastrum super femur et partes
sibi circumadiacentes et hoc in omni [illegible]
[illegible] ea in potu que urine provocativa
existunt. Hic ponit cautelam pro balneo et emplastro
et patet. Et est illa herba in qua nascuntur animal
bulla i. herba [illegible] et cum multum provocativa
urine. Et pro ista [illegible] sibi stilla. Et [illegible]
[illegible] quo gilbertus utebatur procedens christi ℞ foliorum
[illegible] [illegible] ʒ ii quassentur et tunc fiat modicum
in sartagine cum oleo amigdalarum amararum
vel scorpionum et fiat emplastrum et ponatur
super pectine. Item potest sic de partica vel
sit ℞ armoniaci ʒ i in malaxetur cum oleo scor
pionum et extendatur et fiat emplastrum. Vel fiat
tale unguentum quo gilbertus utebatur ℞ axungie
camelli axungie [illegible] ana ʒ i armoniaci
ʒ ʒ oleum de [illegible] ʒ ii oleum scorpionum ʒ i
cera quod sufficit et fiat unguentum cum quo inungatur
pecten et loca circumstantia. Vel sic impleatur
[illegible] cimicibus quassatis et inducatur [illegible]
vel quod illi cimices quassentur et ponantur

In capite virge inter carnem et pellem
Et si hec omnia non profuerint ad mictum cum quo
urina provocatur recurrendum est. Hic ponit
cautelam quam alia de [illegible] patet. Balneum
competens in provocatione urine cum balneum
de coctionibus apium petroselinum paritarie [illegible] malve
omnia cum ista ad mictum procedunt clisteri
si corpus est plenum fiat flebotomia et mediana
cum [illegible] in vel ii. Et autem mingendi
difficultatis post lapidis signa apparuerit
eger supinus iaceat et pedes eius [illegible] et
[illegible] [illegible] et [illegible] sit quatiendum. Et si urina
non egressa fuerit oporteret ut cum instrumento
[illegible] per quod melius emissio sit
impulsio. Hic ponit cautelam difficultatis
mingendi quam provenit ex lapide. Et [illegible]
in tres quia primo fiat ut dictum est. Secundo ponit
quedam notabile. Tertio ostendit qualiter que [illegible]
in difficultate mingendi et ibi Cavendum
ʒ ibi ad difficultatem. Nota quod lapis
qui facit difficultatem mingendi quandoque
mediocris quandoque sit magnus et
quandoque est parvus. Qui est magnus claudit
plus foramina et non [illegible] vesice.
Et qui est parvus non opilat ex toto. Qui
est mediocris claudit mediocriter. Et in isto
casu sit ita innamen quandoque [illegible] non ponit
nisi duo. Primum est dicit gordonius
quod digitum ponatur in ano et comprimatur vesica
cum digito ut lapis qui est in vesica cadat
ad [illegible]. Secundum est et hoc ponit rasis
quod paciens iaceat supinus et eleventur crura
et [illegible] [illegible] et retro usque quo lapis
descendit ad fundum vesice. Tertium remedium
remedium et hoc etiam ponit rasis quod syringa
linatur cum aliquo oleo vel de lilio vel de
rosis vel amigdalis dulcibus intromittatur
ut non [illegible] [illegible] et pungatur lapis
et impellatur ad [illegible] et est bonum remedium
[illegible] lapidis. Cavendum tamen est ne
virge inmittatur cum est ibi apostema. Hic ponit
notabile. Causa potest est quia inducit dolorem
et pro quod fluxum humorum. Ad difficultatem
urine valde confert sepe ingredi balneum
et ungere locum ex oleis et medicina provo
cantia urinam in potu sumere et abstinere a
[illegible] acetosis potibus et grossis.
Hic ponit generaliter omnia que [illegible] in

difficultate urine et mingendi. Causa quare
valet mingere quia illa aqua provocat
urinam et dilatat poros et subtiliat materiam
Ideo multum valet, vel inungatur cum oleo
quod aperit et confortat vesicam sicut oleum de
scorpionibus et amygdalis dulcibus et oleum de
lilio. Quare ponit diureticus. Causa
est quia sit aperire vias et digerere humores
grossos. Et convenit diu talibus ut comedat
de petrosellino in magna quantitate et bulliat
in brodio ciceris. Et faciat ut comedat
ad modum et in quo comedunt caules etc. Ultimum

Capitulum [illegible] de lapide in vesica

Circa rubricam sunt duo notanda. Primo
Nota quod duplex est causa lapidis renum et ve-
sice. Una est causa materialis alia formalis
sive efficiens. Causa materialis est humor
grossus existens in renibus vel vesica ut
humores flavi grossi et viscosi. Causa
efficiens est duplex quedam est efficiens
remota quedam efficiens propinqua. Causa efficiens
remota est calidus renum vel vesice congre-
gans humores grossos. Et quod est subtile
resolvens et sic grossum indurat et petrificat.
Causa efficiens propinqua est duplex scilicet intrinseca
et extrinseca. Causa intrinseca est debilitas stomachi
vel epatis que est causa coagulationis humorum
grossorum quia calor debilis humores flavos
generat ut patet in comedentibus gulose. Causa
efficiens extrinseca est res non naturalis faciens ad
multiplicationem humorum flavorum et superfluorum
vigilia superflua repletio etc. Secundo nota ratio
quod differentia est inter lapidem renum et vesice quia
lapis vesice est durior et albior quam lapis
renum. Et talis frequenter generatur in pueris
propter virtutem eorum fortem expulsivam mittens materiam
ad longinquas partes. Tertio lapis renum est
mollior quia membrum est carneum et frequentius
accidit in senibus propter debilitatem virtutis expulsive
que in eis non potest expellere materiam nimia ad
partem longinquam

Unde eger virgam

sepe fricat et manu tractat
ipsam quia quando egrediuntur et arsura et urinat
difficulter et cum dolore egreditur in qua
egreditur fortasse quam longa extra
lapidis in vesica etc. sic insistatur. Curatur

Aliud capitulum In quo docetur de lapide renum
et vesice. Et dividitur in duas. Primo ponit
signa lapidis. Secundo ponit curam et alibi secunda ibi
Lapidum. Prima in duas. Primo ponit signa
lapidis vesice. Secundo ponit signa lapidis
renum secunda ibi Si autem. Causa primi est quia
lapis indurat primum et vallatum in collo
vesice cum sit [illegible]. Alia est causa quia calor
est debilis. Et propter hoc quantum ibi denotatur
que est causa excretionis urine et sic de aliis
signis que ponit et patet. Causa prurite est quia
[illegible] sit propter compressionem inductam ut ex ex-
pressione [illegible]. Si autem eger
sentit cum difficultate mingendi vehementem
dolorem in renibus et inguinibus et nausea
et vomitus [illegible] in renibus lapidem etc. de
monstrat. Curam ponit significat lapidis renum.
Causa primi est propter mordicationem et oppilationem
lapidis et acuitatem. Et si est in rene dextro
ascendit dolor usque ad epar et si in sinistro
descendit ad vesicam quia ren dexter calidior est.
Lapidum [illegible] qui est in vesica. Confectio ista
utilis existit et est apta ad frangendum
lapidem cum [illegible]. Ego quoque iam
fregi cum eo magnum lapidem in spacio unde- ue ber
cim dierum. Cuius confectio talis est. Recipe carpo-
balsami seminis raphani radicis [illegible]
[illegible] seminis cornu radicis capparis corticis
radicis amygdalarum amararum [illegible]
squinanti [illegible]
[illegible]
asari [illegible] armoniaci [illegible]
piperis albi [illegible] partes equales. Cum
sufficienti balsamo malaxentur [illegible] et
ex eis alie partes confirmentur. Ex quibus for-
mentur pillule et sumantur ex eis in die ʒ j
cum aqua [illegible]
de cinere scorpionum sit cum eis datur. Cinis
de scorpionibus fit hoc modo. Scorpiones
sumantur. Et in olla nova ponantur [illegible]
oppilatur super lateribus in furno mittantur
in quo non sit vehemens calor et sit
ibi septem horas spacio deinde extracti pul-
verizentur et reponantur. Hic ponit curam lapidis
vesice et dividitur in quinque. Primo ponit curam
per pillulas. Secundo per dietam. Tertio per balneum. Quarto
per inunctionem. Quinto per [illegible] ibi Eger.
Secunda ibi Et ingrediatur. Tertia ibi [illegible]

quarta ibi. Quinto si. Causa huius est quia omnia ista
sunt incisiva et subtiliativa materie ideo deducunt eam et
prohibent. Et per ista intelligitur similiter administrata
ieiuno stomaco. Et specialiter istud. Recipe cicere
mane milii solis ana ʒ i. sanguinis yrci
vel hyrcini bene preparati ʒ ii lapidis spongie
lapidis iudaici ana ʒ s. seminis melonum ʒ i.
aque saxifrage ~~[illegible]~~ ʒ s. panis zuccari
albi lb. i. fiat electuarium. Vel fiat. Recipe rado
[illegible] dulcis ana ʒ i s. Similiter valet
si comedantur quolibet mane tenere in radices
rafani silvestris. Vel si comedantur cinda
tremula quocumque modo ut in pulvere
vel si assentur vel si liventur in pastello
¶ Eger non nutriatur ~~[illegible]~~ ex aqua ciceris et
galange et [illegible] et abstineat a lacte
et caseo et ab aliis cibis grossis. ¶ Hic ponitur
cura per dietam. Iste confectiones sunt facte cum
speciebus. Causa huius est quia aqua ciceris et specialiter
rubeorum est subtiliativa et incisiva et pororum
apertiva. Quare valet admixta. Causa est
quia sunt calida subtiliat et incidit poros. ¶ Unde
non valet cibaria de lacte caseus fabe
lenticule et cetera. Causa est quia multiplicant materiam
flegmaticam et plus nimis de lacte cum in
stomacho debili non bene digeratur quia cito convertitur
[illegible] de quo dicitur [illegible] regis [illegible] et
in illo qui [illegible] castaneas inventum est
pilus in renibus ad quantitatem palmi. ¶ Et ingrediatur
[illegible] tina in qua sit aqua in qua cocta sunt
folia [illegible] et [illegible] et species abrotani et
[illegible] et [illegible] et [illegible] et
medulla [illegible] ¶ Hic ponitur
cura per balneum [illegible] rubeorum. Causa
huius est quia [illegible] mollificant lapidem
et dilatant poros et [illegible] herbarum
subtiliat et incidit lapidem ideo valet. Et per
istud intelligitur similiter balneum decoctionis
malve bismalve [illegible] cicere [illegible]
ne seminis altee seminis feniculi seminis lini quia istud
balneum remittit dolorem mollificat subtiliat
et incidit et aperit vias [illegible]
et [illegible] Fomentum [illegible] oleo de
scorpionibus et distilletur ex eo in virga. Oleum
de scorpionibus fit hoc modo. Recipe [illegible]
[illegible] radicis capparis [illegible]
[illegible] ana ʒ i. fiat [illegible] in [illegible] oleum
de amigdalis amaris ponatur ad solem per [illegible]
[illegible] et colentur et expri-
matur et per [illegible] ex eo [illegible]

et scorpiones [illegible] in vase cum de opilatum sunt vel
sit [illegible] ad solem per [illegible] septimanas more
[illegible] et [illegible] Est ei optimum et mirabile
de quo mittendum in virga [illegible] mittendum post
eger de [illegible] ¶ Hic ponitur cura per
[illegible] et [illegible] et [illegible] fomentum [illegible]
[illegible] Et istud oleum valet in fractione lapidis.
Causa huius est quia oleum scorpionum frangit lapidem
ex quali [illegible] et [illegible] Et specialiter
post balneum quia tunc sunt magis aperte ¶ [illegible]
[illegible] fiat inunctio cum oleo scorpionum [illegible]
mollificare lapidem cum unguento vel emplastro
Et in hoc est magnus error in fractione lapidis
quia semper ponimus [illegible] et ista sunt calida
et [illegible] materiam et ingrossat ideo primo admistrum
mollificativa. Et emplastrum mollificativum lapidis
potest esse tale. Recipe malve bismalve seminis altee
seminis lini [illegible] butiri recentis ana [illegible]
olei amigdalarum quia [illegible] conquassentur omnia et misceantur
et post istud emplastrum inungatur cum oleo scorpionum [illegible]
Quod si lapis magnus sunt non invenitur aliud re-
medium nisi [illegible] et [illegible] et hoc in [illegible]
[illegible] modum excedit ¶ Hic ponitur cura lapidis
vesice per [illegible] et [illegible] [illegible]
vesice [illegible] et [illegible] et [illegible] est [illegible]
ideo [illegible] ¶ Cum autem in renibus
sunt lapis eger [illegible] frequenter et renes
et ylia ex oleis inungantur et [illegible] que [illegible]
[illegible] calefiant desuper cum panno ponantur [illegible]
ea que [illegible] In [illegible] ea que
lapidem frangunt ¶ Hic ponitur cura lapidis
renum. Et dividitur in duas primo facit [illegible] secundo [illegible]
quando talis lapis [illegible] in vesica et in virga
[illegible] prima patet. Causa huius est quia
balneum per virtutem aque mollificat lapidem et
dilatat vias. Et per virtutem herbarum [illegible]
lapidem et dilatat vias. Inunctio olei valet [illegible]
[illegible] est super vel ponantur calida super [illegible]
[illegible] que dixi vel mollificativa vel [illegible]
[illegible] Et [illegible] illa que dicta sunt sunt multa
que frangunt lapidem [illegible] alia [illegible]
magis [illegible] primum est Recipe [illegible]
ciceris rubeorum quia [illegible] seminis melonum [illegible]
[illegible] conquassentur et bulliant in [illegible] in aqua dulci
[illegible] ad [illegible] et colentur et [illegible]
zuccari admisceatur mirabiliter valet et expellit
arenulas ¶ [illegible] est istud Recipe aque [illegible]
aque [illegible] ana [illegible] misceantur et admisce
[illegible] Similiter valet [illegible]
in frangendo lapides. Et patet per experientiam [illegible]

folia auri vel argenti ponantur in succo
limonum totaliter dissolvuntur ¶ 3m est aqua
galliea ¶ Cuius est ista .2. radicis brusci
feniculi graminis ana quarta .5. scolopendrie cum radice
capillorum veneris ceterach cicer maiuscule
maidenhair saxifrage pimpinelle millefolii leviter
mistici endivie ana oz j. zuccari rubei 2 j.
seminis feniculi siseleos seminis altee seminis fenugreci
seminis feni seminis saxifrage ana 2 j. seminis melonum
mundorum quarta .5. liquirice uvarum passarum mundatarum
ab arillis ana 2 j. spice nardi 3 ij aceti squilli
tici 2 j. mellis electi parum zuccari albi
ana lb .5. fiat sirupus clarissimus despumatus ad quartam
Similiter valet sanguis yrcini pulverizatus si
fuerit administratus cum brodio ciceris rubeorum
desumptus ad quartam vinum bibat Et 2m auctores vicie
dicunt mixtum cum herbis apertivis et subtiliantibus et
maxime ut sunt saxifraga pimpinella
semen melonum et citrulli et debet decollari
Et dicunt removeri primo sanguinem in vena cucurbita
Et medium et sanguinem respirare et ille dicitur qui
ille sanguis dicitur depuratus et ille medius et sanguis
et valet ad frangendum lapidem multum Similiter
valet vomitus et crissus pluries. ¶ Si autem
lapis ceciderit et in virga obstaculum fecerit aqua
calida ab alto distillando et superfundatur donec ruber
videatur deinde cum tepidum guttatim supponatur et frictio
si necesse fuerit ad extendendum fugaretur. Post enim
removebitur lapis et exibit Et si magnus fuerit
et difficilis necesse est ut virga incisa mediante
et consolidatur. Hic ponit causam lapidis
qui ceciderit in virgas inducens deinde incisissimum
dolorem et patet causa quia est quia illa aqua aperit
vias et dilatat ideo ut per medium lapidem
expellere Similiter valet inunctio quia ampliat
vias et sedat dolorem Similiter valet fumus cum
extrahit omnem lapidem.

Capitulum 16m de apostemate renum et vesice

Circa rubricam istam sunt duo
notanda. Primo notandum quod differentia est inter apostema renum
et apostema vesice quia quando est apostema in vesica ante
tumor notabilis in pectine et dolor acutissimus
primo dolor sicut dolor mulieris parturientis et
sunt membra magis sensibilia et sit apostema de materia calida
quod dicitur febris intensissima et dolor acutissimus
Sed quando apostema est in renibus non adeo apparet
et quando apostema est in exterioribus panniculis circumdantibus
renes quia renes sunt membra insensibilia non sunt panniculi
circumdantes Et si fuerit in rene dextro magis videtur
super renem sinistrum sive super pectine sinistro et non

magis sentitur super latere sinistro Et si fuerit in rene
sinistro videtur in latere dextro et sentit maiorem
dolorem in latere dextro Et causa est quia apostema
super apostema Et idem est in pleuresi quia est in
latere sinistro et videtur in latere dextro sentiet
maiorem dolorem et cetera Et in utroque apostemate renum
est febris et stomachus affligitur Et quando est de materia calida
febris est intensissima Et quando est de materia frigida
febris est magis remissa. ¶ 2o notandum quod apostema renum
vel vesice per crepitum curari ¶ Primo modo per
resolutionem et ex rebus multis quando materia est pauca et grossa
et frigida ¶ Alio modo per quantitatem consumit semen
Cuius signum est Quando non dolebit et sentiet
sillimus 2m ypocras. 2o autem ibi circa generationes cimici
¶ 3o per questiones in urina ut quando per medicinas
calidas illud quod est subtile resolvitur et remanet
illud quod est grossum

Postema quod est in renibus

et vesica. cum quo immiscetur frigus cum pruritu.
que non est vehementer calida cum qua est
oppilatio et rigor et frequens mictus et dolor
In spatiis dorsi et gravitas et impedimentum
videtur ei quod aliquid sit suspensum Sequitur

Aliud capitulum in quo tractat de apostematibus renum et
vesice Et dividitur in duas quia primo ponit signa
2o ponit curam ibi Cuius prima patet ¶ Notandum
est causa propter quam febris quia est causa putredinis
humorum et illa putredo removetur febris. Quare
inpellatur Causa est quia sunt membra longinqua
a corde et non ita cito ad cor transmittit vapores
¶ Quare causatur oppilatio Causa est quia sunt mali
vadunt ad musculos et lacertos ideo causant
oppilationem et vel tremorem ¶ Quare est frequens
magis mictus urine Causa est quia renes
putrefaciunt acumine ibi calidatis que est causa frequentie
urine etc. Quare est gravitas et dolor Causa est
quia ibi est dolor et patet et est autem ibi
dolor Quare sentitur Causa est propter innitentes
dolor ¶ Quare sentitur Causa est propter innitentes
nimis trahentes renes ad inferiora et trahit ad spatia
panniculi Et non sunt medici panniculosi et trahit
ad inferius et apparet ad extra ¶ Cum magis fiunt signa
visa fuerint ex basilica plenius exierunt et per
partem in qua sentitur dolor et gravedo ¶ Hic ponit
curam et dividitur in duas quia primo ponit curam apostematis
renum et vesice cuius generatio in semine ¶ 2o ponit
curam quando semen est generata ibi Et si est cura
Prima in duas primo ponit curam quando generatur in
semine per flebotomiam 2o per emplastrum ibi Si locus quia

Prima patet. Causa prima est quia fleuma per sui fluxibilitatem
fluit hinc inde et apostema distrahit magis et euacuat.
Quare sufficit de eadem parte. Causa est quia in
fleumatica fienda non est transcendendum nisi ad unam
diametrum. Dicit patet per Auicennam primo canone fen quarta capitulo
xx° de fleubotomia. Et ideo sufficit ab inferiori ad superius
et ad brachium // loco quorum emplastra infrascripta
supponantur. ¶ Hic ponit curam per emplastrum, apostema
Circa partem noctis vel diem rasis fit dicere in
quo apostema est de materia calida et in sui principio
quia oportet primo qualitatem alterare membrorum et malam qualitatem
materie. Et emplastrum refrigerativum potest esse tale.
Recipe rosarum rubearum et non seminis portulace
seminis papaueris albi ana ʒ ß et ʒ iii
psillii seminis lini mucillaginis seminis acetose ana ʒ ii
olei rosarum ʒ i aque endiuie tantum
quantum sufficit ordeo. Pulueranda
pulueri subtili misceantur omnia et fiat
emplastrum mediocriter liquidum. Et si apostema
sit de materia frigida tunc competens in principio
istud emplastrum. Recipe summitatum absinthii seminis
olei rosarum olei camomille ana ʒ ß farine ordei
quantum sufficit. Misceantur omnia et fiat emplastrum
mediocriter liquidum. Et si ponantur aceti ʒ ii non est malum.
// Et si egritudo sit dissoluta sine vomitu. Et
ibi autem febris dolor et grauitas presencia
nerui et urina minuatur et frequenter egressum de
significat puris ibi collectionem. ¶ Hic ponit
curam quando sanies est generata. Et dividitur in duas
quia primo ponit signa. Secundo curam ibi Et
ideo. Causa prima est ut dicit Galienus 2° amphorismorum
Circa generationem saniei fit calor. Incipit dige-
rere materiam inducendo ebullitionem in illa. Et in illa
ebullitione febris augmentatur et solutione continui fit
per rarefactionem materie et augmentationem. ¶ Quare in isto
casu urina minuatur paucam et frequenter per attractionem
materie et quia aggregatur expellit dissolutam remotam.
Est ideo tunc emplastrum super dorsum et camomilla
seu seminis lini furfure oleo sisamino confectis ponere
quando egro erit in timia sedeat percipiendum Et
autem egeri emisit puris scia quae notabimus
in capitulo de ardore urine sit sanda sonet
puris minuatur dum dicitur transsit quod est in capitulo
de mictu sanguinis notatum. Hic ponit curam
quando sanies est generata. Causa prima est quia
emplastrum illud est maturativum mollitivum. Ideo valet.
Similiter valet aliud quod ponit quia mollificat et
aperit. Et quare valet sanie expulsa. Et
est ut locus consolidatur aquo exiuit et quia ibi
est necessaria consolidatio ideo valet // Et per istud
emplastrum intelligitur sibi similia maturativa apostematis

vesice vel renum // Et emplastrum maturativum apostematis
calidi potest esse tale. Recipe malue, bismalue, malue
ana manipulum ß caricarum quantum sufficit medulle cerui et
vituli ana ʒ ß olei sisamini et aque ordei
tantum quantum sufficit melius electi quantum sufficit farine tritici quantum sufficit
conquassanda conquassentur misceantur omnia et fiat
emplastrum // Emplastrum maturativum apostematis frigidi
potest esse tale. Recipe caricarum pinguium ʒ ii radicis
quantum sufficit mucillaginis seminis lini mucillaginis fenugreci
ana ʒ ß olei sisamini quantum sufficit vitelli ovi paucum
gummi armoniaci quantum sufficit farine tritici quantum sufficit
quassanda conquassentur misceantur omnia et fiat
emplastrum. ¶ Capitulum 2° quod in vesica fit dicit quod
continua febris acuta difficultas mingendi
et difficilis ventositas et virge dolor // Causa
prima est materia calida. Et quia materia est calida fiat
accidentalis per putrefactionem sequitur inde ebullitio
et est ei simmonis quia est sicut de sanguine.
Quare est difficultas mingendi. Causa
dicta est supra in oppilatione // Quare est dolor
in virga et pectine. Causa est quia ibi est materia
faciens dolorem et ideo dolor est materia quae est solutio
continui quae est in apostemate ubi est dolor // Et
tunc eger ex basilica flebotomandus est et fiat
similis egritudinis cura ut predictum. ¶ Hic ponit
curam. Causa prima est quia valet ad prohibendum
materie fluxum ad apostema et quia plus quam alia plus euacuat
de directo quia directum sanguinem euacuat.
Similiter valet in ista cura id quod dixi. ¶ 2° modo
quod minuatur in dolore renum magnus et apostematis ad
inferiora apostema venit ad vesicam. Et quia tunc fiet
maior attractio humorum ad locum et augmentatur
dolor. Similiter necesse medicina fortis. Et ideo
creatur illa quae datur benedicta. In principio
et dicitur administrare cassia fistula in sero cum
et corpore euacuato et post ista competit
apostemati applicatio ad mundificandum apostema renum
et vesice. Et ideo non possunt sirupi in isto
casu quia dicitur quod sirupi apostemati nocent et cetera
// Est autem quando apostema renum non presumit ad
sanie ymmo transit ad duritiem in grauitas
in renibus sine febre presencia. ¶ Hic ponit
signa quando apostema conuersum est in duritiem. Et dividitur
in duas. Primo facit hoc. 2° ponit curam
ibi Et ideo. Prima patet. Causa prima est quia
illud quod est subtile in eo resoluitur et remanet
illud quod est grossius. Et hoc fit per medicinas
calidas applicatas // Quare cessat febris.
Causa est ratione resolutionis materie calide. Quare

fumitas post aqua germinis primulis quae aqua est
in decoctione primulis Et .i. contingit ¶ Est ergo
clistere mundus ex malvagine seminum et foec
lini et apoziati caulium et camomille et meliloti
et malvavisci et furfuris et frequenter domat
Remedium quoque suppositorium simplex ex quibus que
nominamus Et si urina minime videtur cum illo
urina provocativa detur hoc quoque prius non est
hendum quia ex eo pervenit ad ydropisim
Hic ponit curam et patet Causa prima est quia
tale clistere facit ad mollificandum materiam Et inde
valet quae est malva vel bismalva et ibi
mittatur cassia fistula et non ponitur sal quia
volumus sedare dolorem ¶ Quare competit
ventosis Causa est quia ventosis distrahit materiam
ad partes oppositas Ideo dicit auctor quod est bona
medicina in omnibus passionibus renum ¶ Quare
competit oleum Causa est quia mollit molli
ficandum Et postea competit emplastrum resolutivum
vel unguentum ¶ Quare si urina non mingitur
pervenit ad ydropisim Causa est quia poris
sunt opilati et mandatur materia ad partes alias
ubi debet generari illud pus Et aliter aqua est
causa ydropisis quia cum renes non possunt
attrahere aquositates et ideo illa regio epatis debi
litatur Et vadit aquositas ad venas que sunt
inter epar et umbilicum etc.

Capitulum 17m de ardore urine

Circa 2 rubricam notandum quod supra est cum ardoris
urine ¶ Urina est acuitas urine que causatur
per commixtionem humoris coleri vel acuti vel
flegmatis salsi et isto modo tamen hic vocatur de ar
dore urine secunda causa est vlcus in vesica vel
in virga pungitiva quia licet non sit humor
acutus transit per vlcus et causat ardorem et de
ista non loquitur hic tamen ponit in septimo capitulo
de postea cura ulceris vesice et renum

Urina eger dum mingit

senciet ardorem et punctionem in virga
a salsis ab acrosis et acutis abstineat et
intendens ex rafeis lenibus et gibre vegi et
eorum similibus Sequitur aliud capitulum in quo
ponit curam ardoris urine Et dividitur in tres
Quia primo ponit curam per dietam 2o per medicinas
3o ponit documentum 2m ibi hic quoque 3m ibi
est quarto prima patet Causa prima est quia eradicant
salsa et acuta generant humores acutos vel
colera vel flegma salsum que admiscentur cum urina
et sunt illius ardoris Et ex ista admixtione mem
branosa maxime leduntur ¶ Quare cibo humido etc.

Causa est quia remittit vel removet mala
qualitates humorum et urine quia omnia humida rep
mit acuitates salsedinis et amaritudinis 2m Iohannes
mesue primo suorum voluminum ¶ Hec quoque me
dicina ei est danda Recipe seminum melonum extractorum
℥ xxx seminum citruli seminum cucumeris seminum papaveris
albi seminum portulace ana ℥ iii seminum iusquiami albi
℥ ii zuccari albissimi ad pondus omnium
pulverisatorum capiat in potu ℥ iii in mane
et alie ℥ iii circa nocte cum vinagrina syrupo
violarum aut iuleb sumat ¶ Hic ponit
curam per medicinas et patet Causa prima est quia eradicant
salsa et acuta generant humores acutos vel colera
vel flegma salsum que admiscentur urine Sumat
Causa prima patet ex eo causa quia iste pulvis est
frigidus et humidus et in parte apparatum remolliens
et vesicae et removet illam acuitatem ¶ Et aut
materia sit multa et acueta Et per istum pulverem
iunctum cum sacra sive ex sive absinthio applicare
vel lac amigdalarum sumi cum decoctione seminis
melonum multum enim reprimit acuitatem et ardorem
urine Similiter valet syrupus violarum cum aqua
decoctionis melonum Similiter valet iniectio
albumine ovi cum syringa et sic agitata in virga
et mitigat omnia multum punctura et ardore
urine removet ¶ Vel sic Recipe mucilaginis
psilii mucilaginis seminis citoniorum ana ℥ i lactis
mulieris vel asine ℥ v misceantur et iniciatur
cum syringa Similiter valet iniectio lactis per
se ¶ Ab extra competit istud emplastrum Recipe
sandali albi et rubei spodii similiter im
bibitorum aceto ana ℥ ii ypoquistidos ℥ i seminis
portulace seminis cucumeris seminis citruli ana ℥ i
succi plantaginis aquae rosarum ana quantum sufficit fiunt
ordei quod sufficiat pulverisanda pulverisentur misceantur
omnia et fiat emplastrum mediocre liquidum Similiter
valet pannus duplicatus infusus in lacte mu
lieris et albumine ovi agitatus et ponitur super locum
¶ Ergo nunc quoque non est vilipenda quia cum sit
materia sua et perseverans pervenient ex eis in vesica
et melius urinalibus ulcera ¶ Hic ponit
documentum Causa prima est quia si colera vel
flegma ascendens ad illas partes est cum coito
sicut intestinorum Similiter non descendens ad
vesicam est cum ulcera omnis vesice quia quod urina
non est acuta non inficiunt membra nisi in
acione illius humoris etc.

Capitulum 18m de mictu sanguinis

Et sanguinis ¶ Circa 2 rubricam notandum quod sanguis
qui mingitur pervenit a multis locis

ab epate renibus vel vesica vel a locis
mediis. Quando provenit ab epate sanguis
est multus et purus vel tunc provenit ex debi-
litate epatis vel est dolor in latere dextro
vel tunc exit multus cum urina et quanto magis
venit a longinquis partibus tanto magis miscetur
cum urina. Sed quando provenit a renibus
venit cum dolore renum et dolore dorsi et
est mediocriter mixtus cum urina. Sed quando
venit a vesica tunc dolor sentitur in renibus
et pectine et talis sanguis turbulentus et separatur
ab urina et ab aquositate. Et a quocumque
istorum locorum potest provenire in magna et parva
quantitate. Et si est magna tunc significat
rupturam vesice vel expulsionem nimiam
qua natura non potest sustinere quia tunc frangitur
vena. Vel venit in parva quantitate et tunc
venit vel per viam resudationis vel ex
corrosione ut quando administrantur acuta ut sunt
cantarides. Secundo modo est mictus saniei quia
sanies aliquando mingitur a renibus aliquando a vesica
aliquando ab aliis membris. Si ab aliis
membris ut a ruptura apostematis tunc ex ruptura
epat — epatis vel pulmonis et tunc descendit sanies
per illas venas ad gibbum et ad renes et vesi-
cam. Cuius signum est dolor aliarum partium et de
tali non loquitur hic Rasis quia cura talibus
curatur passionibus. Sed sanies congregata
in quantitate minorum ut patet in corporibus
lapsis quando diminuitur exercitium quia in illis aggre-
gantur multe superfluitates tamen non est malum
signum et non est aliud nisi quia calor naturalis
maturat et digessit illam materiam que non
potest contineri in partibus istorum membrorum nec
de ista determinat Rasis hic. Alio modo potest pro-
venire a renibus vel vesica ut ab ulcere
existente in renibus vel vesica. Quando in re-
nibus sentitur dolor in dorso. Et quando est
in vesica tunc dolor est in pectine et de
tali determinat Rasis in primo capitulo. Cuius causa
est supra. Prima est humor acutus mor-
dicativus corrodens renes vel vesicam
sicut humor colericus vel flegma salsum.
Secunda causa est humor multum grossus et viscosus
quando non viscositate sua incipit adherere
et specialiter in vesica. Cuius signum est quia
sanies est multum grossa et viscosa quando mingitur.

Vim aliquis patitur
casum aut patitur passione

mictus sanguinis ex basilica flebotometur.
Sequitur aliud capitulum in quo determinat de
cura mictus sanguinis et saniei. Et dividitur in
duas. Primo ponit curam mictus sanguinis, secundo
saniei, secunda ibi Pus vero. Prima in duas.
Primo ponit curam mictus sanguinis a causa vel
per causam. Secundo ponit curam mictus sanguinis
causati ab acuitate humoris, secunda ibi Si autem.
Prima in quattuor. Primo ponit curam per flebotomiam,
secundo per trociscos, tertio per dietam, quarto per emplastrum,
secunda ibi Et trocisci, tertia ibi ad comedendum,
quarta ibi Loca vero. Causa primi est quia flebotomia
divertit fluxum ideo quia distrahit ad partem contrariam
valet. Et trocisci de karabe in pon-
dere ... De karabe gummi tremule
arboris ambarum ana ʒ v. ...
balaustie ambarum ana ʒ ij s. olibani ʒ
ij seminis apii opii ana ʒ j. Informentur trocisci
pondere ana ... ex quibus unus detur cum
apoximate sumac ... Hic ponit
curam per trociscos. Causa primi est quia isti trocisci
sunt frigidi et stiptici et conglutinant et conferunt ad
restringendum sanguinem quia karabe corallus
et lapis ematites valet ad restringendum a
toto corpore. Et per istos trociscos intelligitur
trocisci de karabe positi supra et sunt Johannis
Mesue et debent administrari cum aqua plantaginis
et eius succo et ibi dissolvi. Karabe id est ambre.
Ad comedendum sub forma cibi caro cocta
cum sumac et cum succo uve acerbe et absti-
neat ab acutis et salsis cibis. Hic ponit
curam per dietam. Et per ista cibaria intelligitur
cibi stiptica que valet ad restringendum san-
guinem. Et inde est abstinendum ab acutis.
Causa est quia sunt aperitiva et provocativa sanguinis
ideo faciunt maiorem fluxum. Loca vero
prenominata supponatur emplastrum ex bolo ar-
meno et acatia et aloe et lino confectis cum
aceto et aqua. Hic ponit curam per emplastrum.
Causa primi est quia istud emplastrum est stipticum
et consolidativum unde valet in aquositate.
Et per istud emplastrum intelligitur sibi stiptica sicut em-
plastrum ex radice simphiti. Sicut emplastrum
factum ex foliis plantaginis conquassatis vel
foliis porcilace. Vel emplastrum factum
ex trocisco Johannis Mesue et distemperetur
cum succo plantaginis et ponatur super loca dicta.

Si autem sanguinis mictus evenerit post
comestionem ciborum acutorum aut potum vini
acuti plurimum egerit et trociscos de carabe
in potu sumat et cetera quo dixi in guber-
natione regis. Hic ponit curam mictus san-
guinis procedentis ab acumine humoris. Causa prima
est quia illa sunt frigida et mitigant acuitatem humoris
et cum hoc quod sunt stiptica valent ad consolidationem
vene. Secundo nota quod mictus sanguinis aut
est ~~antiquus~~ antiquus aut novus. Si est novus
sufficit quod datum est pro rasura. Si antiquus
antequam illud administretur quod mundificet ve-
sicam et vias urinales a sanie et a materia faciente
tales fluxus ut est istud. Recipe capilli veneris
drachmas iii liquiritie rase et j seminis melonum mun-
dati quod est melius electi penidii zucari albi
ana quartam j fiat syrupus clarificatus usque ad ~~lb~~
j et administretur cum decoctione seminum melonum.
Vel istud quod mundificat et consolidat et est receptum
magistri Arnaldi de villa nova et magister invenit
expertum. Recipe foliorum pentafilon drachmas iii penidii
zucari ana quartas iii fiat syrupus clarificatus usque ad
~~lb~~ j et administretur cum decoctione aque plantaginis.
Plus vero si invenit ex trociscis isti dandi
sunt. Recipe seminum melonum citruli cucurbite drachmas iii
alsiz coriandri ana drachmas xx boli armeni gummi ara-
bici thuris pinguis sanguinis draconis drachmas ana
drachmas v opii drachmas ii seminis apii drachmas ii infrigidative consti-
pondere drachmas ii cum aqua ... drachmas j syrupi
de papavere in potu detur. Hic post curam
mictus sanguinis. Et dividitur in duas partes primo ponit
curam per trociscos secundo per iniectionem ibi unguentum
quoque. Circa primum duo nota. Primo vero quare
valent isti trocisci. Causa est quia ad curam ul-
ceris tria requiruntur. Primo requiritur
alteratio male qualitatis humorum facientium ulcerationem
et corrosionem et ulcerationem et hoc per infrigidativa
quia per contrarium. Secundo requiritur mundificatio ulceris a
sanie. Tertio requiritur consolidatio. Et quia isti consti-
tuunt ista tria ideo valent. Primo enim remo-
vent malam qualitatem quia ex eo quod frigida sunt. Mundi-
ficant quia aliqua sunt in eis mundificativa et apium
vel semen apii. Consolidant quia ibi est bolus
armenus et olibanum et sanguis draconis et gummi
arabicum ideo sunt boni. Et per istos intelligit alios
magis consimiles ut sunt trocisci de carabe Mesue
positi in suo antidotario alkekengi
et seminum solatri maioris. Secundo nota quod curam

ulceris renum et vesice consimilia sunt alia mundi-
ficativa et consolidativa. Et alia separata. Pro principio
mundificativa, secundo consolidativa. Circa competentem mun-
dificationem et est ... lac asine ...
ut mundificet ulcera renum et vesice. Recipe seminis
melonum mundati seminis alkekengi seminis altee
ana drachmas iii amigdalarum amararum seminis citruli capilli
veneris radicis ... liquiritie
rase ana drachmas i et semis seminis malve seminis apii ana drachmas j
penidii zucari albi ~~lb~~ j. Et ex eis fiat
syrupus si duplicetur et iste administretur cum decoctione
melonum. Consolidativa pro tali. Recipe con-
solide maioris et minoris ana drachmas ii sanguis draconis
boli armeni thuris mastici ana drachmas iii reubarbari
assati acacie ... drachmas ii pilarum spice nardi drachmas j
dragaganti gummi arabici ana drachmas ii zuccari quod
sufficit fiat electuarium per bolos. Et per istos si pro
syrupus si expedit et administretur cum istis mundificati-
vis et consolidativis. Vel fiat iste syrupus. Recipe liquiritie
rase capilli veneris ... foliorum arnoglosse
ana drachmas ii seminis melonum mundati et ii seminis cucur-
bite citrulis mundati ana drachmas j seminis psi-
pami albi seminis altee ... seminis ...
ana drachmas ... dragaganti gummi arabici ana drachmas ii mellis
rosacei quartas j penidii zucari albi quartas iii fiat
syrupus clarificatus usque ad quartas ... Vel iste syrupus
Recipe foliorum ... foliorum plantaginis ana
drachmas iii penidii zucari albi ~~lb~~ j fiat syrupus
clarificatus usque ad quartas ... Aliter valet istud
electuarium. Recipe liquiritie mundate drachmas ii seminis citruli
cucurbite ... drachmas iii mundatorum seminis papaveris
albi seminis alkekengi ana drachmas j ...
... ana drachmas ... dragaganti gummi arabici
... per noctem in aqua rosacea ana drachmas j ...
... ana drachmas ...
... aque rosacee electe aque
plantaginis ana quartas ... penidii zucari quod sufficit
et fiat electuarium. Et nota quod valet pro
... unum ... quod valet ...
... et potus. ... quoque ex isto ... mictu
quod est de cerusa. Recipe ceruse ...
... gummi arabici opii sanguinis draconis drachmas
... fiat ex eis ... et per ...
... fiat prius iniectio cum ... et
... per cuius egressionem fiat iniectio
istius ... dissolutum in lacte asine. Hic post
curam per iniectionem. Et nota ... quod valet in
... Causa prima est quia est ... con-
solidativum ... quod primo mundificet ... et postea consolidet.

ad rubr. de fore

Capitulum 10m de fluxu urine

Ad euidenciam rubrice est notandum quod inuo
luntaria emissio urine est duplex quedam in
qua mingitur urine magna quantitas et vocatur dia
betica passio Cuius causa est magna caliditas renum
et arcitas pororum fortis caliditas renum ad quam sine
sequitur et ideo fit magnus potus quia fit potus
propter caliditatem renum et arcitas propter forte calorem
quia calidum est attractiuum sicut patet in ventosis Et 2m
quod arcitas a renibus Item emittitur inuoluntarie
Alia causa est inuoluntarie emissionis urine
in qua urina expellitur in parua quantitate et guttatim
et ista vocatur stranguria Et istius inuoluntarie
emissionis urine est triplex causa Prima est ardor
seu acuitas urine que inducit mordicationes
quia non potest urinare nisi subito quia una urina
expellitur alia et isto modo non loquitur hic quia
de ista dictum est in suo capitulo 2a causa est quando
urina non potest retineri postea quod non sit acuita
tis inducit mordicationes et dolores tunc quando
potest retineri primo sicut aggrauatur in subito expellit
necessario de ista declarat hic quia dictum est in capitulo pre
denti Causa 3a est debilitas virtutis re
tentive ipsius vesice quia causatur ex mollificatione
eius ex nimia frigiditate et humiditate et est via ad
paralisim necessario de ista declarat hic Et in principio
capitulo declarat de emissione urine involuntaria que
dicitur dyabetica in qua conpendit duo capitula
auctorum et cetera

Cum eger multum urine

emittit et in emissione ardorem non
sentit aut mingit in sompno suo neque patitur
sitim neque corporis extenuacionem fuerit Re
quiratur aliud capitulum In quo declarat de involun
taria emissione urine Et diuiditur in duas primo
ondit quando est restringenda 2o docet eam re
stringere 2a ibi Ea que Causa primi est
quia ex quo multum patitur nocumentum sitis quod multi
tudo urine venit per viam indigestionis uel superflu
itatibus aquositatis sicut patet in febricitantibus fe
minis pollutis in quibus venit per viam indigestionis
et tunc non est restringenda Ea quibus urina
constringitur danda sunt Recipe glandium ʒ j oli
bani ʒ xxv seminis coriandri sicci boli armeni
gummi arabici ana ʒ x fiat ex eis pul
uis de quo in mane ʒ iij et in nocte tantum
ad transfigurandum dentur Hic docet restringere
Et diuiditur in duas primo docet restringere in
multitudine emittitur prouenit ex debilitate virtutis
retentiue 2o docet restringere quando prouenit ex
fortitudine virtutis expulsiue 2a ibi quod si dicat
et patet Item supra ponitur contra stranguriam

ʒ in decoctione de mane et alie ana cenam Causa primi
est quia ille pulvis est nimium stipticus claudens
vias et fortitudinem virtutis aforcans quia stiptica
virtutis retentiuas confortant sicut expulsiua
confortatur per liquidum sicut lenitiua et acuta et mollia
Et quando pulvis talis valeat acceptus per os
in alia valet plus quia vesica est nimis
longinqua Emplastrum in stranguria primi et tale
Recipe sandali mastici ana ʒ ij olibani mirre apii
ana ʒ ij ligni aloes storacis calamite cinamomi
ana ʒ j ebenus ʒ ad ʒ j pulverisanda pul
uerisentur et conquassanda conquassentur cum pistello
calido omnia misceantur malaxando cum succo mente
et fiat emplastrum renibus ad quantitatem medii palmi
ex utraque parte extendatur super alutam et applicetur
pectini Vel istud a quo habui meliores effectus
et valet mirum per dictum corpus Recipe sicci
nucis tantum ʒ mastici olibani ana ʒ ʒ mirre apii
ligni aloes galange ana ʒ j pulvis omnia
modo quod sufficiat Et si est parum pulvis cum
apii misceatur omnia et fiat emplastrum mediocre
liquidum et omnia illa sunt mirabilia si maior potus
sit cibariis Et si non fiat egritudine sitis
fiunt validissima et clamosa et aqua que bibatur
potest extingui aqua ordei cum psilio decotta
et nutriatur sicut diu acetose aut simatis et
sitibus horum nutrientibus et cum cibo qui fit
de simula ordei et masal et tamen acetosis
da ei In potum et prohibeatur laborare et cum
mulieribus cubare Hic docet restringere multi
tudinem urine quando prouenit a caliditate Et diuiditur
in quatuor primo ponit curam per dietam 2o per potiones
3o per emplastra 4to ondit a quibus est cauendum
4to ponit quandam errorem medicorum 2a
ibi In potum 3a ibi Recipe 4ta ibi Et ca
neant 5ta ibi Illud autem Causa primi est
quia illa passio venit a caliditate renum atractiuam
aquositatis ad renes et quia ista sunt frigida
remouent sitim et caliditatem renum ideo valent
Recipe lac acetosum et omnia ubi alia frigida quod prius
remouent sitim et malam disposicionem renum Quare
valent abstinere ab illis que dicunt Causa
est quia augmentant caliditatem et caliditatem
In potum quoque istud trociscum sumatur Recipe
spodii ʒ x seminis lactuce et portulace absque
ana ʒ xv coriandri siccj seminis rosarum rubearum
boli armeni ana ʒ v balaustie ʒ ij
camphore ʒ ʒ sumatur in potum cum succo quantum
acetosi Hic ponit curam per troiscos Causa
primi est quia illi trocisci sunt frigidi et omnes stiptici

et bone siccitatis remouet mala que ratione
superfluitatis claudunt vias. Et propter hoc nocti frigide
et humide valent magis quam calide quia sicut sic claudunt
vias minus. Sed hic requiritur clausio viarum ideo magis
valent isti. Et per istos intelligit omnia alia
frigida et stiptica simul refrigerantia. ¶ Herbe
etiam frigide terantur et super renes ponantur. ¶ Hic
ponit etiam pro emplastro dicens et patet. Sicut sunt lac-
tuca, solatrum, sempervivum et plantago et consimilia.
Causa huius est quia remouet causam inflammantem
urinam vel prouocantem caliditatem renum. Et per ista frigida
intelligit emplastra frigida que calorem renum possunt re-
mouere. Et inter alia sunt ista ¶ Primum est pecia pladoni
in pluribus locis perforata infusa in aceto per noctem
et posita super renes. Etiam hoc fit in religiosis
qui sunt minus de spermate. ¶ Vel istud. Recipe
unguenti populeon quarta j. olei rosarum olei mandra-
gore ana ℥ s. mucilaginis psillii ʒ ij. aceti ʒ j.
cere modicum et fiat unguentum. ¶ Vel istud. Recipe
succi lactuce, dulcis, sem. solatri ana quarta j.
ʒ aque rosarum quarta j. aceti ℥ j. farine papaveris
albi quantum sufficiat misceantur et fiat emplastrum medio-
criter liquidum. ¶ Et caueat sibi a cibis calidis
et a vino et ab omnibus que urinam prouocant.
¶ Hic ponit a quibus est cauendum. Causa
huius est quia augmentant causam multiplicationis
urine quia vinum et cibaria calida augmentant
caliditatem renum que est causa huius passionis. ¶ Illud
autem quod ex nimio studio errore proueniunt
est quia dant in hac passione calidas vel illas
ducunt ipsum ad peiorem. ¶ Hic ponit quedam
errorem medicorum. Causa huius est quia in ista
passione est magna siccitas et caliditas et per quam
consumptio corporis. Et per diuretica caloris corpus
consumitur et additur in causa caloris ideo est curandum in ethica.

Capitulum 80 De vermibus qui

In ventre et ano generantur. ¶ Circa istud ca-
pitulum nota quod ad generationem vermium in ventre
et ano tria requiruntur sicut ad generationem cuiuslibet alius.
¶ Primo requiritur caliditas agens insufficiens et ista
caliditas acquisita in materia flegmatica putrefacta quia
communiter illa caliditas sit preter naturam ideo flegma quod putre-
fit in est naturalis respectu vermis. Vel talis
putrefactio est putrefactio simplex sed secundum diversam putrefactionem
cum diuersa i. cum prima transactione ad nouam formam
vermis. Secundum autem primo cum sequitur secunda doctrina 3a
causa primo de causis efficientibus. ¶ 2o requiritur
ad generationem vermium materia debita et ille est humor
flegmaticus et in quo sunt species. Ex flegmate salso, flegmate ace-
toso, flegmate dulci, flegmate naturali, flegmate vitreo. ¶ Flegma
gipseum propter ipsorum etiam minima siccitate et nimia
grossitie non est materia conueniens ad generationem vermium.
¶ Ex flegmate salso generantur vermes grossi qui

vocantur lumbrici qui ratione caliditatis que est
in ipso flegmate plus quam in alio melius extendi-
tur illa materia in longum et isti generantur et plures in
intestinis gracilibus et specialiter in intestino involuto
quorum signa sunt infirmitas saliue dormiendo et
compressio labiorum in die. Et causa est quia caliditas
vadit ad exteriora et consumit. Et de nocte generantur
superfluitates in intestino et fit nausea et subuersio
stomachi quia commouet humiditas stomachi per corpus
commouentur. Et dolor est super umbilicum
et pruritus est in naribus propter vapores ascen-
dentes ad ipsum nasum. Et dolor capitis causa-
tus et 2 absinthium causa de [illegible] causa est oculorum.
¶ Ex flegmate acetoso generantur quidam parui
et curti vermes qui vocantur ascarides in finalibus
intestinis et in intestino longo. ¶ Et causa quare
sunt curti est duplex una est ex parte materie
quia frigida est et sicca et ideo non est apta nata
extendi. ¶ Alia causa est quia fetes expelluntur
ab illo intestino et iste sunt causa debilitatis materie in
multis partibus et sunt multi vermes communiter
sunt parui. ¶ Quorum signa sunt duo. ¶ Primum
est pruritus ani. ¶ 2um est dolor sub um-
bilico. ¶ Ex flegmate dulci et naturali generantur
quidam vermes qui sunt grossi et rotundi et
generantur in duobus intestinis ante dictis vel in colon
et in saeco sine intestino orbo. Et causa est grossa
humiditas cum caliditate sufficienti. ¶ Quorum signa
sunt specialiter dolor iuxta umbilicum et appetitus
immensus ratione attractionis ipsorum cibi quia faciunt
ad ipsos. Debilitas, consumptio corporis, opilationem
quas inducunt et de vomitu loquitur infra hic.

Vi hoc nocumento:

Dolimus est leuis a cibis grossis
et ventuosis sibi caueat sed et cottidie ante
comedat sumat buccellas assatas cum sinapi
et alimenti. Hec enim ipsorum generationem prohibet.
Sequitur aliud capitulum in quo determinat de
vermibus qui nascuntur in ventre. Et diuiditur
in duas. Primo docet preparare corpus
a vermibus. 2o ponit curam que est generationi
contrarium ibi Si vero dicit et patet. ¶ Causa quare
sed comedere panem cum sinapi est quia prohibet
generationem vermium quia sinapis est incisiuum materie
flegmatice et subtiliatiuum ideo valet. ¶ Et per
sinapi intelligit alia acuta sicut est cumeslio
aliorum que prohibent generationem vermium.

//Quare valet acetosa. Causa est quia
incidit et subtiliat materias flegmaticas io
valet. Et illa non solum valent ad pre
parandum ymo ad occidendum quia omnia ace
tosa occidunt vermes // Si vero cum cognicione
contingat nec conveniat aliud nisi ut ex
pellatur. Medicina expellens vermes sicut dens
burugi excorticati cum valde famelicus
est eger 3 dragmas sumatur. Hic ponit
curam qui sunt generati. Et dividitur in tres primo
ponit unum remedium / 2º aliud / 3º ponit
curam vermium existencium in ultimo intestino
2º ibi medicina 3º ibi vermes / Causa
prima est quia illa medicina est multum acuta
et amara et occidit vermes ideo possibiliter
Et per hoc intelligitur sibi similia que accipiuntur
in potu vel que ab extra applicantur // Et
inter alia que valet sunt ista / primo est
pulvis seu alcaradum incorporatum per
noctem in aceto forti administratur cum vino
sorbili vel carnea vel lacte vel melle
cuius dosis sit 3 j. / Aliqui dicunt pondus
aurei ij
subtiliter pulverisatum cum melle incorporetur
et fiant pillule. Item potest fieri de yerapigra
Aliter valet potus aceti. Aliter vas
simul cum ... et hoc valet in pinguibus plus
// Ab extra valet emplastrum istud. 2 ... fumi
... quartum j. succi foliorum persicorum foliorum
lauri succi absinthii ana quartum s. aceti 3 j.
farine ordei quod sufficiat misceantur omnia et fiat
emplastrum mediocriter liquidum ... si non
sit febris valet istud ... succi foliorum
absinthii succi persicorum ana quartum j. aceti
quartum s. fellis vaccini 3 s. seu alcaradum
aloes pulpe colloquintide pulverisatorum
ana 3 j. farine lupinorum amarorum quod sufficit
misceantur omnia et fiat emplastrum mediocriter
liquidum. Aliter valet inunctio ... nucum
persicorum amarorum et hoc fiant ventre
//Medicina magis expellens ... sicut dens
burugi excorticati ... seu ...
... partes equales ... misceantur
... partes equales sumantur ex eo in potu
3 ... bibat eger ... ut
multum fiunt per tres dies ... quamquam
die ... dicitur ... medicine
In lacte ... ad hunc ... multum et ...

luto dum valde est famelicus bibat. Hic
ponit aliud remedium. Causa prima est quia
amarum et acutum et io occidit vermes. Et
... ista administrata per tres dies ... de pul
vere seu alcaradum. ... ipsi plus ...
iste potum ... et ... venit iste pulvis
et ... comedit amarum cum dulcedine et illa
... // Vermes vero minuti qui in
ano fiunt per quibus generatur pruritus in eo et
ideo cum fricantur non expellitur cum ... ex
oleo ... involutum ... aut involutum
in oleo ... aut ... aut
involutum ex ... quarto aloes et fellis vacine
et supponatur. Hic ponit curam vermium
existencium in ultimo intestino. Causa prima est
quia illa sunt acuta et amara et ideo ...
vermes expulsiva intestino ... et quia sunt amara
occidunt. Et per ista intelligitur suppositoria et
clisteria ... suppositorium ... salsis
et ... quia ... vermes expulsiva
... ad expellendum. Aliter valet clistere
in quo cassiafistula et pulpa colloquintide
fuerint bullite / Vel istud ... quartum
... intestini absin
thii ana 3 j. aut ... seu alcaradum 3 ij ...
plus pugillum ... oleum persicorum ama
rorum ana quartum s. salis ... 3 ij yerapigra ...
3 ... succi foliorum persicorum ... fiat clistere ...
ad quartum ... et cetera

Capitulum 3m de emorroidibus et

fistulis et ragadiis que in ano fiunt / Circa
rubricam nota quod triplex est genus emorroidarum
Quia quedam sunt venales. Et istarum sunt
quedam sunt extrinsece existentes in ano ... ex
... Et sunt quedam ... in orificio ani
et ... dicitur illa extrinseca
emorroides et ... emorroides venales
/ Alie sunt emorroydes que vocantur morales
et ... mori et ille sunt extrinsece
que sunt in ano ... ex sanguine ... Et ...
... ad rubedinem quemadmodum
mora / Alie sunt emorroydes que vocantur
venales et ... colore venarum qui sunt ...
... et ille fiunt ex venis existentibus in ano
et ... ex sanguine ... et ille sunt mala
Et quelibet illarum emorroydarum sunt duplices
Quedam manifeste quedam occulte / Manifeste
sunt que apparent exterius in orificio ani // Occulte

sur que sit in loco Jnuncto vel in recto ita q no poss videri sz poss ppi in di gito si tangatur ¶ Ab hiis quelibz illarum est duplicis Quedam est fluentes 2 quedam fluxe ¶ fluentes sunt qn sangs manat ab eis fluxe qn nichil exit ab eis. ¶ 2o no q dupx est ca ragadiarum ani Vna est feces indurate i recto cu sunt inebria (?) 2 indurat scissura 2 solucionem continuitatis ¶ 2a ca est caliditas 2 siccitas osfirij ani q2 sicut humiditas est causa 2o de gn̄a de sicco caliditas 2 siccitas sunt ca scisse vt pz in scissura que est in labijs que e sicca magis ¶ Alia ca est vlcus ipius ani sicut frequenter accidit in dissinteria q2 humores sunt acuti 2 mor dicativi vl flegma salsum mordicando incisiua cau sat vlcus 2 p quns caz fissura seu ragadia i ano Alia ca est apa ipius ani qn rupitur q2 nisi sit firma 2 solida qn 2 causatur ragadia ¶ Et quarta ca ipius est fistula que est profunda. Quid aut sit fistula supra dictum est in cap̄o de cura fistule oculi Et sicut videtur sunt de fistula ani ¶ Et ragadie sunt parvorum ani 2 quedam sunt ab illis emoroydibus q2 si e mag punctio 2 corrosio cum fistula En p ud ca ragadia Et ideo posuit eas in vno capitulo q2 easdem causas habent 2 c.

Viii Sanguis recens

sine dolore p inferiore regione fluit 2 quod appellate no tn est constringendus nisi patet paueis ex eo debilitatur a multis em pacientis ex inde liberabitur ¶ Sequitur aliud capitulum in quo ponit curam ragadiarum fistule 2 emoroydarum ani Et dividitur in duas pmo ponit curam emoroydarum ani ¶ 2o docet curare fistulas 2 ragadias ani 2a ibi cu no ¶ pma in duas pmo ponit curam emoroydarum fluentium ¶ 2o no fluentium 2a ibi Et aute pma in duas pmo docet qn sangs no est restringendus ¶ 2o docet cu restringe 2a ibi Et aute // Causa prs est q2 p istu fluxum sangs mala nā evacuatur et mundificatur corpus a sangne melico ¶ Quare liberabatur Ca est q2 liberatur ab oibz egritudinibus melicis q2 paciens melice cauntur a sang melico vt impetigo mania 2 alia Et p istu fluxum moderatum liberantur ab oibz passionibz melicis Et p retencionem eius cauntur mlte infirmitates q2 ille sangs regurgitat ad membra vel supiora et causat multa mala 2 ideo ypo. 6o aufforismorum

dicit emoroydas curat antiquas si non vna relicta fuit periculum est ydropisis fit aut ptisim aut maniam Et io nullo mo e consti[n]gendus nisi p mediam si na debilitetur paciens // Et aute debilitatur indiget constringe Et si Abenzoar de curabe ... sicco fumat demum ¶ Hic docet ipm restringe Et dividitur in eorum pmo facit sic p cōsilium ¶ 2o p medicinam ¶ 3o p emplasm ¶ 4o p clisterem 2a ibi Jn qmesdoe 3a ibi Et sup 4a ibi Et si // Causa prs est q2 ista tam sunt fri 2 stiptica 2 congelativa et a nā spēcie restringunt sanguinem ut curabe 2 alia eorum que inspissant Et q2 illa eorum spalr restringunt sangs sed io valent ¶ Et p istos tronscos intell tronscos Jo. mesue de carabe. Et alia que dicta sunt in cap̄o de mictu sangnis ¶ Jn qmesdoe no sumat sumachia 2 olbu qm e fuerit vne acetosi ss 2 salia illis que medicina. sit Et vs multu debilitaretur a fluxu cu fumo carnis vel plerorum ad inflat sum commorum 2 vinu vini quod liberat stipticu ¶ Hic ponit cura p medicinam. Causa prs est q2 sit stiptica 2 stringunt vias 2 io restringit Et spalr sumat vas i quibz fluxum ¶ Et sup epar ponatur emplastrum de spice q in cap̄o de epate nominatur ¶ Hic ponit cura p emplastrum Causa prs est / quia istud emplastrum est stipticum ideo prohibz fluxum declinat ad ptes inferiores p ad distribuendum sang ad nates ponenda sunt in dorso. ¶ 2o no q sic valet in restringendo fluxu sangs ponere sup epar sic valet ponere sup membra q2 sup anu Et p est membrum susceptionis sicut epar est mundans ¶ Et aute alia sunt duo ¶ pmū est istud Rx Aloes ci cu sanguinis draconis thuris pilorum leporis subtilr pulverisatorum an 3 ij rele arance 3 j albumina ovi bn agitata q sufficiat ad incorporandum misceatur 2 extendatur sup pannum 2 ponatur sup anu ¶ Vel sic Rx pulverum 3 ij aque rosarum 2 s aceti 3 j pulveris sumat q sufficiat ad incorporandum misceatur simul 2 fiat emplastrum mediocris liquidum 2 p pannis intingatur lote in aqua rosarum 2 asspergatur cu pulvere mirtillorum 2 sumat ¶ Et si ista no sufficerent ascendendo de scoria ferri semi Rx 2 mirobolanorum inporum bellericorum emblicorum ci an 3 v. spice spinatti tapsi 3 ij pipis amedi albarum ci an 3 ij scorie infuse in aceto p ebdomada vna 2 p ca te refrete 3 vi. Confitiantur cum vel melle dispumato q sint decertum ne apogiatur emblicorum sit in capite de

nulla remaneat. de quo cotidie ad uncias
iii summatur. Hoc magis emoroydarum sanguis
et menstruorum constringit fluxum quorum venis
cum longo tempore est remedium affert
Hic ponit curam per clisterium. Causa potest
esse quia istud clisterium non solum valet in resti-
gendo sanguinem sed in evacuando materiam et
constringit venas et est modicum assari quia
ita clisteriorum restringit. Est autem in ano
aliquid oleum permixtum cum ex quo magis
non provenit dolor nec fluit ab eo tale et
quod succum cepe cum pauca lana aut sel
vaccinum supponatur. Suppositorium quoque longum
de cotone subinde quod placet teneat tota
nocte et si contingit egredi reintroducatur donec
sedatur sanguis. Hic ponit curam
emoroydarum non fluentium. Ubi sunt duo notanda
primo notandum quare vadit ille succus et alia que
ponit in textu. Causa est quia habet virtutem
mordicativam et acutam et est cum hoc experta
illarum venarum et per quas fluxus sanguinis. 2o
notandum quod emoroydes aperit apertivis quinque modis
Et sunt experimenta magistri arnaldi. Primo
modus est cum plumbo et iste modus est securior
et melior et ut claudatur debet inungi locus
cum aliquo unguento quia de facili clauditur
Et unguentum potest esse tale Recipe olei pro fisticis
amarorum quia quod medulle orisomulorum
allecorum ana ʒ i. cere quod sufficit fiat unguentum
et est apertivum et mordicativum ymo sola allea
faciunt hoc. 2o aperitur cum sanguisugis
apponendis per aliquam cannam ut non vadat ad
alia loca quia ille sanguisuge sunt hic primo
canone fen 4 capitulo xxii qui evacuant et sugunt
sanguinem grossum melancolicum et hoc dicit A-
vicenna. 3o aperitur vel aperiri potest cum foliis
ficulnee et quod ille fricentur cum istis foliis a parte
exteriori usque ad inceptum emittendi sanguinis et est
iste modus vetularum. 4o potest aperiri
cum illo quod dicit hic textus quod panis pane
infundatur in succo cepe et locum fricet quia succus
est multum acutus ideo aperit. 5o possunt aperi-
re et sano corpore Recipe aloes succotrini
subtilis pulverisati ʒ ii fellis bovini ʒ i
aceti ʒ i misceantur cum lana vel filtro
et ista liquore infusa fricetur Et textus ponit
hic alia que aperiunt et sunt satis applicata
plurimum i. enemata ciclamine i. malum terre
Cum autem dolor vehemens inunctus fuerit et
apostema magnum in ano ple... ... et emplastrum
hoc supponatur sedat enim emoroydarum

dolorem cum ... est apostema cum eis de camel
...lo... camomillam que cum dum in aqua coquatur
donec dissolvatur deinde sumatur ex aqua decoc-
tionis calefacta et in ano teneri potest vitellum oui
assatum ʒ i. croci ʒ i. opii ʒ ii seminis lini tritici
fenugreci malvavisci ana ʒ iii Confician-
tur cum ex rosis in quo vitellum ʒ in dissoluta fue-
rit et folia supponantur post eorum suppositorium
ex oleo sisamino in quo adeps gallinaceus
resolutus fuerit aut amarum (?) uncta fuerit more
emplastri supponatur dum adhuc tepida sit
Hic docet sedare dolorem emoroydarum et
dicit In quibus primo ponit unum remedium
2o aliud 2a ibi confectio. Causa potest esse quare
dolor ibi magnus est quia dolor est ibi cum apostemate
Et ille dolor potest removeri quinque modis
Uno modo per resolutionem 2o supefaciendo
melius 3o mollificando et maturando quia
apostemate mollificato et maturato sedatur dolor
Et quia illud emplastrum habet omnia ista facere ideo
valet quia resolvit materiam ratione camomille et
stupefacit ratione opii vitellum mollificat ratione
lini et malve et bismalve et ratione unguenti
quod fit ex axungia maturat et inter omnia ...
di sedat dolorem. Et per istud emplastrum et
unguentum... omnia que possunt sedare dolorem
Et inter omnia alia sunt duo primum est istud
Recipe mugilagines seminis fenugreci mugilagines seminis
lini ana ʒ ii butiri sine sale sepi renum
capitis ana ʒ i. vitellum unum oui olei rosarum
ʒ ii cere quod sufficit fiat unguentum. Vel sit
Recipe foliorum lini aut foliorum lini carnis
foliorum malve ana ʒ ii seminis fenugreci seminis
lini ana quantum ... aquaffent et bulliant in aqua
patiens teneat anchas vel spongia infusa
in predicta aqua et fortiter expressa applicatur ano
et fiat sacculus ex istis bullitis in aqua
in qua patiens sedeat. Quare competit
flossa causa est ad distinguendum. Confectio
emplastri sedantis dolorem Recipe cepe album aperie
coctum teneatur et cum butiro vaccino misceatur ut
molle fiat et tepefactum ano in quo est apostema
supponatur hoc enim dolorem vehementer sedat
Hic ponit aliud remedium. Causa potest
esse quia istud emplastrum est summe mollificativum
et maturativum et ideo dicit tale apostema ad maturandum
Cum vero in ano rhagadias fuerint patiens que
cum leduntur cum ipsis venis sicut est pilla de
...bdellio ... Recipe mirobolanorum nigrorum

rebulorum amborum ana ℥ x serapini ℥ ii masti-
ci ℥ ii bdellii mollis et pinguis ℥ s. dissol-
vatur bdellium in succo porrorum et ex eo conficiatur
cum alia et informentur ex eis pillule et siccentur.
ex eis ʒ iii vel usque ad iiii ¶ Hic docet cu-
rare ragadias ani. Et dividitur in duas primo
docet curare ragadias non famosas 2o famosas ibi
Si autem ¶ prima in duas primo docet curare
cum pillulis 2o cum unguentis ibi locus vero
Causa primi est quia ille pillule lavant ventrem
et consolidant illas ragadias. lavant quia ibi sunt
mirobolani. Consolidant quia ibi est sumac et bau-
stia et mirobolani et mastix. Credo tamen quod
solutiva remaneat quia mirobolani restringunt ventrem
post laxationem quia alie medicine que sunt appli-
cande iuvant ad hoc. Et postea cum venerit
super locum unguentum de cerusa quia consolidat
multum fortiter. Et quia illa superius posita non possunt conso-
lidare primo post administrationem tamen ipsius postea
consolidantur ragadie sicut vidi experimento ¶ Locus
vero si adustione parata de unguento de cerusa
indigeat. Si autem non sentitur in eo adustio
indigetur de unguento quod fit ex adipe qui in quibus
cameli invenitur et de illo quod sic fit de unguentum
ad sene [illegible] est fissura adipis [illegible]
medulle cruris vacce adipis quod in quibus conne-
li invenitur bdellium [illegible] ana partes equales bdel-
lium prius in mussilagine seminis lini dissolvatur
deinde omnia misceantur hoc enim optimum existit
Hic ponit curam cum unguentis. Et dividitur in
duas primo ponit curam quando sentitur adustio ibi Locus
2o ponit curam quando non sentitur ibi Si autem
Causa primi ¶ primo de prima est quia cum pulvis
[illegible] et remouet causam fluentem ragadia et
consolidat. Si autem est famosas in illis raga-
diis prius competit mundificativa et postea applicare
consolidativa. In 2a parte ponit curam quando non est
adustio et locus iste quia non invenitur apud nos
licet scripserit (?) capitulum et [illegible] ¶ Causa primi est quia
est scriptum componitur a [illegible] quia per viam compositionis
indicatur fissura [illegible] in yeme et vento boreali
quia indicatur fissura in manibus et tunc competunt
calefacientia. propter frigus et tunc in isto casu sufficit
sola inunctio cum axungia galline recenti. Et si
ponatur cum glutinativa melius valet et est mollificativa
vel [illegible] quia cum sana ¶ Si autem esset in ano
ragadias famose profundans de quibus fecimus verbum
fluxu (?) medicinam acutam quod in capitulo de ulceribus
diximus eis supponatur quod exeat per duos panni dies
Et si in eis aliquid permaneat quod residet
medicinam iterum apponatur quod eo usque fiat donec
locus siccetur et non residet si sanies profunditur

Hic docet curare ragadias famosas ibi
Causa primi est quia illud medicinale est multum
acutum et corrosivum. Et ideo per viam corrosionis
consumit saniem et ideo valet. Et docet applicare
apud ubi supra est scriptum in capitulo de polipo
narium. Et postea consolidentur cum unguento de cerusa
remota illa sanie et residentiam sive effluatur etc.
Vel si ea que sunt ibi eminentia ex et pen-
dentia fuerint iterum ubi arestar et ingressus
fluxus repidum multo notatur supponatur donec
ingressus ab eo removeatur. Si autem resi-
dantur ulceris fluxus medicinam acutam iterum ibi ponatur
Et si non residat cum unguento de cerusa curetur
Hic docet curare emoroydas apertas putridas
Et dividitur in duas. primo facit hoc per medicinas
2o ponit curam cum ferro ibi Si vero ¶ Causa primi
est quia hoc mollissimum est cum cuius ¶ Quare
valet acuta. Causa est quia consumit saniem
et consumpta sanie competit unguentum consolidativum
ubi est unguentum de cerusa ¶ Et similiter sine
valet solum si dat frequenter in per [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] ¶ Si vero eam quando
emoroyde eminentes extra et curare cauteri-
zando cum ferro [illegible] de hoc prius est
quod si inmo [illegible] requiratur modus ¶ Hic
ponit curam cum ferro. Causa primi est quia medi-
cine acute sunt periculose in hoc casu
quia prescissa timens operari et docet cyrurgia de
fine [illegible] cum ferro si potest quia medicine acute
operantur in [illegible] quod in alio ¶ Ubi nota
et sequitur in generali de emoroydibus quod potest
curari quadruplicter. Uno modo per car[illegible]
tione et de isto dictum est ¶ 2o dolore se-
dando et de isto similiter dictum est ¶ 3o per mastica-
tione et [illegible] modum et tunc eas quod prius purgetur
corpus et flebotometur et cicetur et hoc [illegible] qui
sunt novelle quia quando sunt antique debent restringi
salsis et postea sanari ¶ Et hoc fit quatuor
modis ¶ Uno modo sit sine dolore et isto
modo curatur ventosis accipiendo pilum de porco
vel pilum equi et infundendo in aqua et allume
et oleo rosarum sic dissolvatur et cum hoc emo-
royde stringuntur multis vicibus et tunc
stringuntur non sentitur aliquid de fissura ipsarum
Vel sic fiat filum de caudis radicis
suavitate et ligentur emoroyde et abscindantur
et est experimentum Arnaldi de Villa Nova
Et quando sunt prius abscindantur in medio
vel usque radice ¶ 3o modo scindantur cum
forpicibus et postea supponatur emplastrum

de vitello ovi et oleo rosato ad sedandum
dolorem et postea consolidetur cum unguento super-
dicto. Et fit ex cerusa lota et aloe lota
et mastice et thure et sanguine draconis oleo
rosarum et cera. Secundo scindatur cum medias cann-
[illegible] et istud est magis periculosum quam est
ista. Et videtur eius anatomia subtili-
pulsatorum ani [illegible] incitantur. Fistule
vero generantur in ano velociter quam significacio
fuerit illud [illegible] que autem penetrantes
sunt aut non penetrantes utrumque. Cum autem
perforant sunt utrumque stercus ex eis egreditur
et ventositas. Si autem non egreditur stercus
neque ventositas non est penetrans ab utraque
parte. Loquitur de eius cura. Perfecte pellis
est quod [illegible] libet expectare. Si ferre
omnes homines maximum metuunt errore [illegible]
[illegible] egreditur [illegible] magistrum in sequente nominatum
Nos examinavimus ad hoc quod sunt egredi-
entes et vidimus qualiter a parte [illegible]
se custodiant. Hic ponit curam
fistule ani. Et dividitur in quatuor. Primo ponit
quandam divisionem fistule. Secundo docet curare ea-
rum. Tertio ponit signa fistule putride. Quarto
ponit curam. Secunda ibi Et dicimus. Tertia ibi
Si autem. Quarta ibi Cum. Nota quod dicit
dif. fistule — supra dictum est fistula est ulcus [illegible]
sordidum strictum exterius amplius intus cum cal-
lositate in fundo. Ex quo patet cum perforata
quod per istam figuram est cum virulencia fistula quam
est perforata non potest removeri. Causa est quia non
totaliter [illegible] cum est [illegible] Et post hoc
[illegible] circa anum per istam [illegible]
[illegible] tenere et cum scinditur [illegible] Et quia
[illegible] exit [illegible] Et ideo
ponit curam et auxilium medicinarum potest re-
moveri quia si scinderetur iam esset magnum no-
cumentum et ideo non est tangendum cum ferro et
Et dicimus quod fistula utrumque perforata cum
ab ano remota fuerit nullo modo cum ferro
est tangenda. Ex [illegible] ferri [illegible]
[illegible] egredi. Est enim aliud quia
fistula ab utraque parte perforata tangi non
debet quia [illegible] sic manere potest non magis
[illegible] nec [illegible] ex ea aliud
nisi residuum et fluxus. Hic ostendit quod
fistula ex utraque parte perforata non est tangenda.

Et dat duas causas. Prima est ne scindatur
lacertus ani. Secunda est quia forpicibus et medicinis
mundificantibus potest ~~ferri~~ fieri. Si autem illud
quod ab ea fluxit fuerit acutum et mordicativum
et scinditur [illegible] cum eam qua-
litas [illegible] est fistula putrida et cum
herpete hestiomeno. Hic ponit signa fistule
dicit et patet herpes hestiomenus [illegible]
[illegible] cum [illegible] est [illegible] iam ad [illegible]
[illegible] membra corrupit et putrefacit et fit
de magis [illegible] quod [illegible]. Causa
potest esse quia [illegible] pessime quali-
tatis et ibi est magna acuitas in [illegible] que
est cum consumpcione et corrupcione manente
substancie membri. Cum ex medicinis
acutis et ex eo quod complet [illegible] sufficiendum est
[illegible] dilatetur et mundificetur. Cum autem non re-
sudaverit nisi parum neque eius condicio [illegible]
qualitas neque malus odor ibi augmentatus
fuerit non est in ea aliquid quod sit timendum
nisi residuacio et fluxus que mediante [illegible]
donec exsiccetur et detumescat et non resudet
per longum tempus. Si autem resudacio
redierit per magnum tempus medicina [illegible]
adhibeatur et hoc modo poterit blandiri per
multum tempus vite egri et non nocebit.
Modus adhibendi medicinas hunc egredi
ex colligitur quod in capitulo de fistula notavimus et operte
[illegible] et fistula [illegible] donec quidquid in ea
[illegible] egrediatur. Hic ponit curam
fistule putride. Et dividitur in duas. Primo ponit
curam fistule famose. Secundo removet quandam
dubitationem. Secunda ibi Et si. Curatur cum duabus
[illegible] cum medicina acuta et cum consolidativa [illegible]
Causa potest esse quia [illegible] est supra compe-
tit consolidativa et consumptiva. Residuacio vel fluxus
[illegible] tenta de bombice. Et si radix
eam ingredi potest involuatur cum [illegible]
ex parte medicine [illegible] mollificativis fuerit
inducta in fistulam nocta. Si vero [illegible]
in ea [illegible] ingredi potest dissolvatur medi-
cina in aqua et [illegible] cum egri [illegible] supposito
[illegible] et eo iacente [illegible] medi-
cinam distillando super fistulam [illegible] et fiat
hoc in mane et circa noctem per x dies et
[illegible] in aqua de [illegible] et laventur ex ea.
Hic removet quandam dubitationem dicens
[illegible] si tenta non potest [illegible] quod fiendum.

dicit quod debet elevari cucurbita aut ponatur
in dorso quia cucurbita est valde conveniens ibi.

Capitulum 22 de egressione

ani et matricis extra. Circa rubricam sunt duo notanda. Primo nota quod duplex est exitus ani. Una est mollificatio seu relaxatio lacertorum retinentium feces et hoc fit ex humore salso seu relaxatio. Cuius signum est quia per impulsionem cum digito potest ingredi anus. Secunda est apostema ipsius ani seu ulcus inducens tumorem in eo et tunc anus descendit et cuius signum non nisi potest recipi quia per impulsionem digiti vel cum manu potest intrare. Secundo nota quod triplex est exitus in matrice. Unus est qui vocatur precipitatio seu subfocatio et tunc est ascensus matricis ad superiora. Alter est exitus matricis qui vocatur dislocatio matricis ad latus vel ad dextrum vel sinistrum et illud vocatur precipitatio. De istis autem duobus iam fecimus mentionem. Tertius exitus matricis est descensus matricis ad inferiora ymo aliquando exit et vocatur casus matricis quia cadit ad collum eius et ani ut apparet ex [illegible]. Causa casus sive exitus matricis. Una est mollificatio seu relaxatio matricis et illa est via ad passionem. Et quia est ab humiditate superflua non potest retinere in suo situ naturali et cadit sicut patet in membro paralitico quod cadit propter eius mollificationem et relaxationem ratione humiditatis superflue [illegible] et matrix. Secunda causa est apostema matricis inducens tumorem in matrice et per quod descensus. Tertia causa est multitudo superfluitatum descendentium ab aliis membris ratione cuius matrix descendit ad inferiora ratione humiditatis. Et hec 2a differt a prima quia in prima humiditas imbibita est in porositatibus. In ista vero humiditas imbibita est in gravitate matricis.

Cum anus exit et egreditur

a parte corporis et cum disponitur quod si impelletur ingreditur. Sequitur aliud capitulum in quo declarat de alia passione intestinorum scilicet de exitu ani. Et dividitur in tot partes quot sunt tales passiones de quibus declarat per ordinem et sunt octo que per ordinem videbuntur legendo. Prima in duas. Primo ponit curam exitus ani sine apostemate. 2o cum apostemate. 2a ibi De si. Prima in duas. Primo facit quod dictum est. 2o facit hoc idem per balneum. 2a ibi Sumatur. Causa prima est quia iste pulvis cum oleo rosarum est stipticus et consumit aquositatem facientem mollificationem et reducat anum ad situm. Et primo inungatur cum oleo rosarum ut ipse pulvis melius retineatur in intestino quia si non esset in intestino cito caderet pulvis. Et per istum intellige sub sella ut est pulvis quousque [illegible]. Sumatur ʒ gallarum antere nucis cipressi mirte olibani ana ʒ i. cum quo sinapizetur in crastino inuncto prius cum oleo rosarum ana ʒ ii. Sumatur [illegible] balaustie gallarum aluminis [illegible] ana partes equales et reducantur in pulverem et super anum ex oleo rosarum calefactum inunctum pulverizetur et ano intromisso et stringantur per modum [illegible] postquam eger a sella [illegible] ne cum cito a sella surgere sit necesse. Sumatur [illegible] galle balaustie cupule glandium folia mirti et coquantur in aqua donec rubea fiat et sedeat in ea et laventur ex ea. Hic ponit curam per balneum. Causa prima est quia istud balneum est stipticum et quia removet mollificationem ipsius ani et quia confortat virtutem retentivam ideo valet. Et in cura [illegible] cali balneum debet precedere et post ea unguentum et post ea sinapizetur locus. Et loco istius balnei competit balneum factum ex aqua decoctionis foliorum cipressi et addatur folia mirti non est in usu. De si anus quod apostemat est ingredi minime potest eger aquam calidam frequenter ingrediatur et in ea sedeat et inungatur anus ex [illegible] et oleo camomelle aut aneti donec ingrediatur. Cum intromissus fuerit ex eis que notavimus curetur. Hic ponit curam exitus ani cum apostemate. Nota quare si anus apostematur administrandum est balneum aque calide. Causa est quia intestinum non potest ingredi dum [illegible] de ea. Una est ratione magni doloris qui tangit anum. 2o ratione duritiei cum magis [illegible] apostemate. Et quia aqua calida habet sedare dolorem et removere duritiem apostematis ideo valet. Quare valet inunctio cum oleo camomelle et oleo aneti. Causa est quia dolorem sedat et duritiem et facit ad intromissionem intestini. Et postea paciens inungatur cum oleo et sinapizetur cum pulvere. 2o nota quod balneum quod competit potest esse tale scilicet balneum aque calide [illegible] balneum mollificativum scilicet aqua decoctionis malve bismalve seminis fenugreci seminis lini aneti et tunc fortius mollificat et fortius dolorem sedat quam aqua sola. [illegible] si [illegible] fuerit mulier [illegible] medicanda est [illegible] ligetur et [illegible]

extra suprema iaceat et coxe superius eleventur. Hic ponit curam exitus matricis. Causa patet est quia ille fit cum exitum matricis vel dum est super et ideo debet curari cum eisdem superius quia humiditas et removet similiter. Et mulier primo prius purgata quia alia purgacio non valet quia illa superfluitas facit adhuc descendere matricem. Quare debet iacere supina causa est ut patet retineatur et eadem de causa elevatur matrix vel vadat ad locum naturalem.

Secundo nota quod ad perfectam curam matricis sex per ordinem requiruntur. Primo ventose, secundo subfumigacio, tercio balneum, quarto unguentum, quinto suppositorium, sexto emplastrum. Dico primo quod requiruntur tres ventose posite scilicet una inferius sub umbilico et secunda quod dicit una sub mamilla et una in qualibet latere scarificate facte. Et hoc fit ad distrahendum matricem ad superiora. Secundo subfumigacio que debet fieri cum embotto et ponatur olla plena cum carbonibus de vite et pulvis proiciatur super istos carbones et ponatur embotum super illa et ponatur in tela perforata et cooperiatur bene vel fumus non exeat. Et si possit in vulvam os illius emboti melius erit. Et si est embotum de ferro ponatur ibi de panno in superficie vel non ledatur matrix [illegible] ferri vel fiat de canna et est artificiale. Vel subfumigium patet esse tale. Recipe [illegible] radicis bistorte ana ʒ iii psidie balaustie ana ʒ iii assefetide ʒ i masticis olibani galbani ana ʒ ii galange nucis cipressi fabarum [illegible] ʒ [illegible] fiat pulvis de quo fiat [illegible] super carbones vel dum est. Causa huius est quia iste pulvis stipticus et fetidus et quia matrix est respuens fetida fugit tamen. Tamen dictum est quod nullo modo odoret fetida mulier sed odorifera vel ambra et mastic et quod humectatur partes matricis et removet superfluitates que faciunt descensum ideo valent et iste pulvis sufficit ad duas vices. Et istud subfumigium debet fieri ventosis extrahentibus super ventre. Tercium quod competit in casu matricis est balneum et patet esse tale. Recipe rose rubearum [illegible] radicis capsi barbassi ana [illegible] radicis bistorte [illegible] masticis olibani ana [illegible] maiorane lavendule sicce ana [illegible] assefetide [illegible] coquassentur et ponantur in sacculo qui bulliat in modico vino et subfumigetur totum in balneo [illegible] ana fabarum. Causa eadem est de balneo quia compositum est ex fetidis ideo fugit matrix. Et quia mollificatiuum matricis removet ideo valet.

Quartum est unguentum quod competit post istud balneum in quo ~~debet subungi~~ debet inungi matrix mulieris et [illegible] et est tale. Recipe olei mirtini olei de lilio de masticis ana ʒ [illegible] ʒ i assefetide radicis bistorte tellichine ana ʒ iii cere quod sufficit et fiat unguentum. Et causa istius unguenti data est quia componitur ex stipticis et fetidis. Quintum est suppositorium vel pessarium quod competit. Suppositorium in duas partes in collo matricis patet esse istud. Recipe assefetide ʒ i masticis thuris seu incense galange nucis cipressi ana ʒ i pulverisanda pulverisentur misceantur omnia malaxando cum oleo mirtino et fiat massa ex qua fiat ~~massa~~ suppositorium et est bonum quia est fetidum et stipticum. Sextum et ultimum est emplastrum quod debet poni super matricem super umbilicum ab infra claudit enim matricem et consolidat et restaurat in suo loco naturali. Et sunt duo emplastra [illegible]. Primum est istud. Recipe gummi pini ʒ ii thuris masticis ana ʒ i gummi cipressi ʒ [illegible] liquefiant omnia in olla nova cum oleo de masticis et fiat emplastrum ad quantitatem unius palmi in longitudine et medii in latitudine. Secundum est istud. Recipe masticis [illegible] olibani ʒ [illegible] nucis cipressi gallarum [illegible] ana ʒ i psidie balaustie ana ʒ [illegible] telichine ʒ i pulverisanda pulverisentur coquassanda coquassentur misceantur omnia malaxando cum oleo rosarum et fiat emplastrum tenue ad quantitatem unius palmi in longitudine et medii in latitudine et extendatur super aluctam. Et in cura [illegible] confert.

Capitulum 83 de constrictione superfluarum menstruorum

Circa rubricam nota quod triplex est causa superfluitatis fluxus menstruorum. Una causa est dispositio membri sicut quando membrum est rarum et dilatatum apertum et relaxatum vel quod membrum [illegible] rarum [illegible] et sic patet [illegible] causam. Secunda causa est dispositio humorum exiens ex multitudine et acuitate et fluxibilitate. Exemplum primi quia quando sanguis est multus non potest retineri in venis et vene rumpuntur et sic fit fluxus in mulieribus [illegible] et ad hoc iuvat si [illegible] multiplicatio sanguinis. Similiter acuitas humorum colericorum et subtilitas sanguinis inducit in eis mordicationem ideo aperiuntur vene vel patet in mulieribus colericis. Et signum huius maxime [illegible] si recipiatur in panno et postea abluatur pannus et aqua [illegible] ex [illegible] videatur in colore et si est citrinus sanguis acutus et colericus est. Et

similiter si est albus extra et pannus non complete
et pannus rubeus tamen sanguis est fluxibilis
Similiter apparet illa lividitas circa lividitatis quando
sanguis est fluxibilis et aquosus Cuius signum
est quod si madefiat pannus in eo et non extra
ex toto apparet illius coloris Tertia causa est dispo
virtutis vitalis quando virtus retentiva est debilis et
expulsiva fortis et hoc contingit quia vene lan
tudinales sunt fortes per quas expulsiva operatur
Et ville transversales sunt debiles per quas com
pletur retentiva ut dicit avicenna primo canonis fen
prima doctrina [illegible] capitulo primo et secundo ratione de
superfluitate menstruorum restringendorum generaliter quia fluxus
menstruorum naturalis non est restringendus quia illud est
cum ratione Et contra mulieres sunt fecunde et [illegible]
caste quando naturaliter fluunt Et ille que habent
retentionem istorum multa appetunt quia vel sanguis
inducit inflationem in membris interioribus in secundo ap
petunt magis [illegible] etc

Ro superfluus mest(ru)is

restringendis trocisci de carabe
per ebdomadam una fiunt dandi Sequitur
aliud capitulum in quo ponit cura menstruorum
Et dividitur in octo partes primo ponit curam
per trociscos 2a per ellectuarium 3o per flobotomiam 4to
per ventosas 5to per mirenam 6to per suppo
sitoria 7mo per emplastra 8vo per balnea Et
possumus dicere nemo ponit curam quando prima non
sufficiunt 2a ibi quod si non 3a ibi fiat flebo
tomia 4a ibi Et ventose 5a ibi In quaestione
6ta ibi Et si 7a ibi fiant 8a ibi Et se
deat [illegible] quod si ista et patet Causa prima est
quia dixi in capitulo de mictu sanguinis et in capitulo de
vomitu sanguis Et quia isti casus sunt [illegible] ideo [illegible]
fluxum sanguinis et quia sunt stiptici claudunt vias
Et debent administrari cum aqua plantaginis Et
pro istis trociscis melius trocisci Johannis mesue
de carabe Et illud quod melius est quod accipiatur
in sero in introitu lecti nulla cena precedente
Et similiter rasis dicit alia que per ea depingitur
ad restringendum fluxum menstruorum Et sunt tamen
specialia Sed si sanguis sit colericus
potest potare pulverem coralli rubei dosis ad
3 [illegible] cum 3 [illegible] aque plantaginis 2m est sirupus
mirtillorum cum aqua plantaginis Similiter pillu
le ex trocisci mesue et accipiatur de nocte in introitu
lecti nulla cena precedente et quod accipiatur vi Et
bibat modicum de aqua plantaginis Deinde non
convaluerit detur confectio de storia Hic
ponit curam per ellectuarium Causa prima est quia est

stipticum et venit prope membrum et ipsum restringit
Et fiat minimo ex basilica Hic ponit
curam per flebotomiam Nota quod in fluxu sup
plus directe operatur flebotomia si venit ex multitudine
Sed evacuando magis et distrahendo ad par
tem contrariam Ventose quoque ad mamillas apponantur
Hic ponit curam per ventosas dicit et patet
Inter sub mamilla Causa prima est quia mamille
sunt colligate cum matrice per venas Et ideo
ex sanguine menstruo [illegible] generatur lac Et
distrahitur sanguis descendens ad matricem [illegible] vias
Et similiter ventose ponuntur in dorso ut [illegible]
[illegible] quia distrahunt ad partem superiorem et frequenter fieri
Et in quaestione [illegible] supra Hic ponit
curam per mirenam Causa prima est quia ista mirena
sunt stiptica sunt claudunt vias et venit prope me
brum quibus venit sanguis non potest descendere ad
matricem Et hoc medicamentum [illegible] sibi subiciatur
[illegible] balaustie olibani gallarum [illegible]
[illegible] partes equales pulvis horum
[illegible] cum panno lineo subiciatur Hic
ponit curam per suppositoria Causa prima est quia
est multum stipticum ideo claudit orificium matricis
Et pro illis suppositoriis melius pessarium vel
suppositorium de duro vel de liquida [illegible]
Et suppositorium in dura [illegible] potest [illegible]
[illegible] foliorum plantaginis [illegible] [illegible] quassetur
et supponatur Vel illud trocisci de
carabe [illegible] succum plantaginis [illegible] misceantur
et fiat suppositorium Vel sit [illegible] succi
plantaginis [illegible] et [illegible] in matrice et istud
magis valet quia claudit vias Vel
sit quod est fortius [illegible] succum plantaginis [illegible]
trociscorum de carabe [illegible] misceantur et [illegible]
et [illegible] in matricem Secundum avicennam [illegible]
istud et est [illegible] stercoris asinini [illegible]
[illegible] Femur vero et dorsum ex [illegible]
tibus que in capitulo de fluxu ventris nominavimus
epithimentur Hic ponit curam per
emplastra Causa prima est quia illa emplastra
sunt calida et sunt frigida Quia si sanguis
sit colericus competit emplastrum frigidum Si
sanguis sit aquosus competit emplastrum calidum
Et pro istud melius sibi similia Ut quando
sanguis est colericus competit istud emplastrum
[illegible] succum plantaginis [illegible] aque rosarum [illegible]
aceti [illegible] coralli rubei carabe sapientis
[illegible] boli armeni mirtillorum capsule

fistule glandium alii gumma olibani ana ℥ i
terre sigillate vel argille quod idem est quantum
sufficit pulverizanda pulverisentur misceantur
et fiat duo emplastra Et unum ponatur retro et
aliud ante Similiter valet emplastrum factum
a sinum recentis Et si sedeat in aqua de
coquinacionis Et hic ponit unum pro balneum Et
per istud intelligit sibi sicca Et sunt duo
speciala Unum est balneum aque decoctionis
foliorum mirti coriandri radicis olivi
et cortici quercus Secundum unum balneum est
ut fiat balneum decoctionis aliud prime
Et super omnia ista valet in isto casu pur-
gare coleram cum mirobolanis citrinis
ymo meliter operatur medicina que purgat coleram non
purgatur Secundo nota quod omnia ista magis valent
in superfluo fluxu menstruorum ceteris rubrorum
Quia si fluxus sit aquosus competit calida
iuxta cum stipticis et cetera Quod si ista non com-
petit ex alio pensando ante fiat immissio
et maneat in vulva Et hic ponit unam
quod predicta non sufficiunt Ubi nota quod ista que
predicta sunt quod non sufficiunt nec prosunt quia co-
petit quod prius ex ... cum mortificantibus ma-
teria quia tunc non removet illud Et ideo
recurrant ad alia medicina dicta in capitulo
de fluxibus vel sit medicinalis amici vel
forcia et illud unum est in eadem decenna emo-
roydarum sanguinem et ideo non fecit men-
cionem quia curatum sicut illa et cetera

Capitulum secundum de provocacione

menstruorum et cetera Circa rubricam nota quod triplex
est causa retencionis menstruum et intelligo de
retencione preter naturam quia naturalis retencio est
iuvenilis et post ... Una
causa est dispositio membri Alia est dispositio humorum
Tercia est dispositio virtutis Dispositio membri
est quando membrum naturalis est strictum a principio generacionis
vel accidentaliter quia tunc balneum vel potius
stipticorum clauditur vel constringitur ... vel
vulne Secunda est dispositio humorum ut quando humor
est multum paucus et subtilis sicut vetule in
mulieribus ... et constipatis et convalescentibus
ad contrarium in multis locis et de isto non
... Vel quia humor est multum
grossus et viscosus tunc enim non potest
fluere ymmo fiunt opilaciones multe Tercia
causa est dispositio virtutis ut quando virtus

expulsiva retentiva est multum fortis et
expulsiva debilis Ita quod ... ...
sunt multum fortes per quos operatur retentiva et
kardinales sunt multum debiles per quos operatur
expulsiva Et hic docet provocare menstrua
que sunt retenta preter naturam tunc dispositionis membri
et tunc humorum et tunc debilitatis expulsive
et tunc fortitudinis retentive Docet omnino
causas que prius reducuntur ad aliquid ut est natura
vel velum vel silices ... ad ...

Unum et retencione

menstruorum magna sequitur passio
... de ... ... 2a ... ℥ iii
... ... ℥ i ... ...
... pulegii ... rubee de qua ...
... ... ana ℥ ii
ex quibus detur unum in die cum aqua calida
in qua semen iuniperi coctum fuit Hoc
namque medicamentum adeo velociter existit in
menstruis provocandis ut etiam fetum eici-
atur si aqua eo sepe detur ... ... sequitur
aliud capitulum in quo docet curare menstrua
retenta preter naturam Et dividitur in duas primo
ponit unum pro ... Secundo per ventosas
et a ... ventose Circa primum nota duo
Primo quare valent ista causa Causa est
quia sunt subtiliativa et incisiva humoris grossi
et viscosi quia sunt multum calida et aperitiva ...
aperitiva ... quia sunt mordicativa et ... sunt
... et ... removent mala dispositiones
humoris et removent mala dispositiones membri
quia sunt aperitiva confortativa virtutis expulsive
quia sunt ... valent summe ista causa in
provocando menstrua Secundo nota quia dicitur quod
eiciunt fetum De fetu est dubium Quandoque
est mortuus aliter vivus Fetum mor-
tuus cognoscitur ex tribus primo ex motu
mulieris de latere ad latus de motu quia si
fetus movetur ad motum illius signum est quod
est mortuus quia non adheret illi ligamentum
... et iste signum non ... Secundo cog-
noscitur ex fetore anhelitus mulieris quia
quando est mortuus post tres dies vel citius
exit anhelitus fetidus tunc corrumpitur
fetus in matrice Tercium signum est ex ...
... quod aliqua matrona ponat manum suam
in aqua calida et ponat eam super ventrem
et ... si fiat multis vicibus et signat ...

per se frequenter apponere manum fetus movetur
signum est quod est vivus. Sed si nullo modo
movetur signum est quod est mortuus et isto modo
fetu facto de quadam in villa vidi et sanitati
restitui. Fetus non debet a medico simpliciter
expelli sed iuvari a medico mulierem ad
facile pariendum. Et illa que expellunt fetum
mortuum sunt fortiora videtur quam illa que ad
partum faciendum. Et illa que faciunt ad expel-
lendum fetum mortuum sunt tria specialia. Unum
est quod accipitur ad manus. Alia sunt quedam
suppositoria. Tertium est emplastrum. Illa que
accipiuntur a limitibus sunt ut de galbano disso-
lutum in lacte caprino vel in ʒ i. vel quod [illegible]
potest mulier et expellet fetum mortuum.
Suppositorium expellens fetum mortuum
est istud: Recipe ellebori nigri saxifragie aristologie
rotunde boracis maiorane granorum lauri olei pulveris
colloquintide armoniaci ana ʒ i. fellis taurini
ʒ ii. pulverizentur armoniacum in succo arthemisie
cum quo alia misceantur et fiant suppositoria. Ex isto
per se suspensum in lignea [illegible] et mittitur in matricem.
Emplastrum positum super ventrem sub umbilico
expellens fetum mortuum est istud: Recipe galbani
ʒ v. malaxetur cum succo artemisie et extendatur
super alutam ad quantitatem unius palmi et duorum
digitorum in longitudine et unius palmi in latitudine.
Vel sic et est multum forte: Recipe succi rubee
[illegible] ʒ v. mirre pulverizate ʒ iii pulveris colloquintide
quod sufficit ad incorporandum misceantur omnia et fiat
emplastrum et extendatur super pannum calidum et ponatur
super ventrem. Diminuto exitu fetus mortui cum
instrumento quia illud spectat ad cirurgicum et est
ultimum remedium. Illa que iuvant ad partum
sunt duplicia. Quedam sunt que iuvant ante
partum. Et quedam sunt que competunt in actu
pariendi. Illa que competunt ante partum sunt sine
periculo. Et sunt tria specialia nec alia facimus
libenter. Primum est istud quod ante partum per novem
dies vel plures comedat carnes bene pingues
in principio prandii et cene quia relaxant vias et
mollificant partes inferiores. Secundum est frequenter
intrare balneum et specialiter ex rebus mollificantibus
ut sunt malva bismalva vel aqua dulcis.
Tertium est istud scilicet ascendendo et descendendo
ne ascendendo per gradus et sic fetus descendit
inferius et partus fit facilior. Illa que iuvant
in actu pariendi sunt duplicia. Quedam sunt
administrata ab intra et quedam ab extra. Illa

que administrantur ab intra sunt cum multis magistris
experta. Unum est sumere de cinnamomo capsie
fistule ʒ iii cum vino albo vel brodio ciceris
rubei. Vel istud: Recipe assari castorei sub-
tiliter pulverizatorum ʒ i. et administretur cum brodio
dicto. Tertium est istud de quo dicit auctor quod non
est simile ei: Recipe mirre castorei storacis calamite
ana ʒ ii cinnamomi electi sabine ana ʒ v fiat
pulvis et incorporetur cum melle et fiant pillule.
Illa que sunt iuvantia ad partum facile sunt duo.
Unum est ex renibus mulieris. Secundum sunt medicine.
Ex renibus mulieris est quia debet ambire super ventrem
cum herbis fervidis applicatur umbilico et fortiter
se comprimere et sic cum [illegible] sternutatorium vel vomitum
se compellat. Medicine ad hoc
fetum expellendum de facili. Medicine ad [illegible]
sunt quatuor inter alias. Prima est quod
[illegible] de agrimonia quod alligetur coxe. Item quod radix
sit directe super partes superiores et folium eius versus
inferius ad pedes. Si fetus partus sit remanente
ne matrix descendat. Aliud expertum est a magistris
si magnes alligetur coxe ymo si portetur in manu
[illegible] iuvat. Secundum autem. Tertium est
corallus rubeus alligatus dextre coxe. Quartum
est [illegible] aquilarum et ex eo fiat [illegible]
et alligetur coxe. Et si contingat quod post
partum remaneat dolor. Item quod mulier non audeat
intrare balnea nisi post x dies vel novem
[illegible] quo sit bene purgata. Habeo duo reme-
dia ad removendum dolorem istum post partum. Primum
est sacculus factus ex [illegible] et medium de floribus
camomille bulliat in aqua per tempus et pannus madi-
dus in aqua illa et expressus ponatur super ventrem.
Vel spongia infusa in predicta aqua et expressa
applicetur matrici et valet quia mollificat sanguinem
grossum et mitigat dolorem. Secundum est istud quod
scribitur in thesauro pauperum. Emplastrum factum
ex cepo albo cocto et butiro recenti sine
sale misceatur et extendatur super pannum et applicetur
ventri. Passim [illegible] Ventosa quoque
sub plicatura poblitis est ponenda et flebotomia
ex saphena fienda est. Postmodo quoque ventose
femori sunt apponende. Hic docet provocare
menstrua per ventosas. Ventose per cum scarificatione
femini id est coxe ad partem domesticam. Circa
que sunt tria notanda. Primo quando valet flebotomia
de saphena id est de vena que est in parte minori
pre pedis licet ab eodem trunco procedat sa-
phena et sciatica. Flebotomia de saphena plus
valet in provocationibus menstruorum et sciatica
plus valet in dolore [illegible]. Unum est quod
dicit galienus vidisse sub experimento et [illegible] est quia

Ille vene sunt colligantia cum venis matricis et
quia talis flora trahit sanguinem ad partes inferiores
et scopilat matricem ideo valet sed ad provocandum
abortum multum valet. Causa quare berose
valet est eadem cum sit de flora quia potest sub
gemi distribui et aperit vias matricis vino dimi
ameri quod in mulieribus rarius multis profuerit pro flora
2o Nota quod quinque spe(cies) valet in provocatione
menstruorum. Primum est quod accipiatur per os. 2m est
balneum. 3m pensarium. 4m emplastrum vel
unguentum. 5m est attractio sanguinis per ventosas
vel flobotomiam. Illa que accipiuntur per os provocantia
menstrua sunt multa. Primum est istud: Recipe
radicis rubee maioris ʒ ii radicis brusci ana ʒ
apii ana quartas s. artemisie semine nepite va-
leriane calamenti pulegii ana ʒ i melisse
ʒ ii siseleos ʒ ii xilobalsami carpobalsami
seminis melonis mundati ana ʒ i spice nardi ʒ s
liquiricie rase passularum enucleatarum ana ʒ s
mellis electi lb s pondus zuccari albi quantum
fiat syrupus clarificatus despumatur ad lb i s et administretur
cum brodio ciceris rubeorum. Et si mulier est
debilitata distemperetur syrupus cum lb iiii clareti elu
vel nectaris et coletur per manicam et reponatur
in vase vitreo et potet qualibet mane vinum
gobelletum. Et si indiget purgatione purget
supra isto syrupo cocto cum benedicta quia melior
est nomen. 3m quod provocat menstrua est aqua
distillata radicum rubee maioris et cetera
vitis. 3m pro pauperibus est decoctio longius
quinque ... artemisie in semine qualibet die
de bolo. 5m est decoctio trifere magne
sine opio et recipiatur qualibet die ʒ i cum vino
albo vel brodio ciceris rubeorum. Quintum et
ultimum est iste potus qui fieri administro
post balneum. Recipe radicis rubee tinctorum ana
maioris ʒ s siseleos ʒ iii seminum fasiolorum
ciceris nigrorum ana pugillum s decoquatur in lb ii
aque et sic quousque redeat ad lb i coletur
et colatura cum modico zuccari albi detur.
Balneum quod iuvat ad provocandum menstrua est
tale. Recipe artemisie sabine ana ʒ iiii foliorum
savine costi dulcis foliorum malve bismalve
branche ursine ana ʒ ii seminis malve bismal-
ve bramie seminis lini seminis feniculi seminis symphiti
ciscute seminis daucus dulcis siseleos ana ʒ i s
petroselli seminis feni amisi anetum (?) dauci
ana ʒ s florum camomille florum sambuci florum
... siccatos ana ʒ i conquassentur
et fiat saculus ad quantitatem unius palmi cum
dimidio et bullat parte in quo mulier sedeat
in balneo. Quare valet istud balneum
causa est quia est compositum ex mollificantibus

aperientibus et confortantibus virtute expulsiva et
et debilitate virtute retentiva oppilationes aperit
et iuvant dispositionem subtiliat humores grossos
et communis est error quia ponimus aperientia et non
mollificantia immo melius operantur cum mollifi-
cantibus et aperientibus. 3m principale quod adiuvat
ad provocationem menstruorum est pensarium et illud
potest esse in dura substantia vel liquida. Primum pe-
sarium in dura substantia potest esse tale et est illud
quo omnis doctor et omnia alia indiunt ardorem
et istud nullo modo faciunt fiet nec inducunt
excoriationem sicut faciunt alia. Recipe radicum genciane
pulegii regalis ana ʒ ii nigelle ʒ i carnium ficuum
quantum sufficit ad incorporandum. Ille carnes ficuum
faciunt quod ille medicine non cauteriant dolorem nec mor-
dicant pulverizentur malaxando omnia cum succo mor-
ialis et fiat massa et mulier faciat pensarium
ad voluntatem suam et esset fortius si esset cum succo
cucumeris asinini. Vel sic et est fortius. Recipe radicis
genciane ʒ ii seminis saxifrage colloquintide ni-
gelle pulverisatorum ana ʒ i s ficuum quantum sufficit
ad incorporandum pulverisanda pulverisentur
misceantur omnia malaxando cum succo radicis mer-
curialis fiat massa sicut prius. Vel sic. Recipe
bdellii ʒ s seminis saxifrage colloquintide nigelle
pulverisatorum ana ʒ i misceantur malaxando
cum succo mercurialis vel succo cucumeris asini-
ni et fiat massa. Et potest fortificari cum ello
albo vel euforbio nec est aliud fortius
vero. Pensarium valens in liquida substantia
est tale. Recipe succi cucumeris asinini ʒ s succi
mercurialis quartas s misceantur et supponantur cum bom-
bice infusum supponatur. Pensarium in liquida
substantia quod iuvat ad conceptionem et ad purgandum men-
strua est istud. Recipe radicum rubee maioris
radicum apii ana quartas s artemisie ysopi sabine
calamenti pulegii mercurialis ana ʒ i siccatos
ʒ i nigelle ʒ ii pulpe colloquintide ʒ s mel-
lis olei de lilio ana quartas s succi artemisie ʒ i
bdellii ʒ vi fiat pensarium et sufficit pro
duabus vicibus. Et caveat quod non in recepto
ponatur fiat pensarium sed ponatur sicut fiat
colatura et nichil plus et mulier dicat quod faciat
quantum fortius potest pro introitu aperiendo
ad intra. Emplastrum quod iuvat ad provocationem
menstruorum est istud et fiat duo. Unum quod
ponitur in dorso lumbos et aliud in umbilico.
Et illud fiat in mulieribus que sunt virgines
et preca in dorso etiam quia ubi multum pe-
nitet. Recipe bdellii quartas s mirre bene commisti
mundi extracti ʒ s nigelle pro ʒ i mellis ʒ v

pulverisanda pulverisentur misceantur omnia et fiat
emplastrum et istud ponitur in orificio vulve
Sed illud quod ponitur super ventrem
est istud et iuvat ad mollificandum et est circa
collis que sunt ponendum apertum et non mollificantia
Recipe musilaginis seminis lini et fenugreci ana ℥ i
butiri sine sale ʒ ii axungie gallie anatis
anseris medulle vituli ana ʒ ß armoniaci
quod sit dissolutum [illegible] amigdalarum dulcium
ana quod sufficit cere modicum et fiat unguentum cum quo
inungatur mulier ante et retro [illegible] virtute
retentiva debilitata et semper dilatatis ponatur
sub umbilico emplastrum de galbano Vel
istud emplastrum faciens ad expulsionem fetus
mortui quod ponitur raro quia multum provocat
menstrua. Verum primo [illegible] quod iuvat ad pro-
vocandum menstrua est extractio sanguinis per
flobotomiam ex saphena maiori et per ventosas
ut dictum est // Circa dicta Nota quod prin-
cipium [illegible] cum hiis que dicta sunt ponenda
sunt quedam que faciunt ad retentionem seminis
ut fiat conceptus. Et sunt tria in speciali
Primum est delectatio viri et mulieris Secundum est
confortatio virtutis retentive matricis Tertium est
ut melius conveniat semen receptum in matrice
Delectatio in viro et muliere provenit duobus
modis Uno modo cum est que accipitur ab intra
Alio modo cum illud quod ponitur ab extra
Primum quod recipitur ab intra est istud Recipe pul-
veris satirion ʒ ß [illegible] albi galange becen albi
et rubei seminis [illegible] cepe ana ℨ i. [illegible]
[illegible] qui est quidam piscis qui reperitur in apotecis
[illegible] ʒ ß [illegible] [illegible]
[illegible] cum [illegible] conditi ana ʒ ii cerebrorum pa-
serum cerebrorum columborum modicum [illegible] ana ʒ i
[illegible] ʒ ii panis zuccarati albi
[illegible] fiat electuarium de quo comedat unum bolum
in prandio et unum ante cenam. Et si mulier
vult addi pulverem [illegible] magne sine apio
ʒ i ß addatur pulveris de zuccaro Vel
sic comedat avellanas conditas cum pane
zuccarato in quo ponatur pulvis [illegible] placet
// Et loco isto valet [illegible] quod
calefaciat et ventositate induat Vel istud
Recipe seminis [illegible] seminis [illegible] seminis cepe
ana ʒ ii testiculorum vulpis [illegible] [illegible] cum
zuccaro [illegible] ana ʒ i ß [illegible] ʒ ii [illegible]
[illegible] ʒ i ß becen albi et rubei ana
ʒ i [illegible] cinamomi ʒ ß sinapis seminis le-
pidii ana ʒ ii [illegible]
[illegible] ana ʒ ii zuccari quod sufficit fiat

electuarium Si aliquis vir non valet coire comedat
[illegible] cum [illegible] et pulverem [illegible]
et est expertum Illud quod ab extra provocat
delectationem [illegible] in pena [illegible]
expertum Recipe succum satirionis [illegible]
[illegible] ʒ i musci electi [illegible]
[illegible] dissolvatur cum quo [illegible] pudibunda [illegible]
et pectine et renes Secundum quod iuvat ad conceptionem
est confortatio virtutis retentive matricis Et ad
hoc faciunt tria. balneum pulvis et suppositorium
Ut prima dic sequitur mundificationem que facta
mundificatione menstruorum [illegible] balneum
[illegible] in aqua decoctionis [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] matrix [illegible] retinet
Secundum dic balneetur in isto Recipe summitatum
[illegible] [illegible] folliorum valeriane nepite
melisse artemisie ana [illegible] rosarum rubearum
[illegible] conquassentur cum quibus fiat balneum
Istud est [illegible] et confortat virtutem retentivam
matricis In exitu balnei de sero et de mane
detur ʒ i. de isto pulvere Recipe testiculorum le-
poris quantum vis et exsiccentur ut possit pulve-
rizari seminis [illegible] seminis artemisie seminis [illegible]
[illegible] ana ʒ i rasure eboris ʒ iii zuccari
ad pondus omnium fiat pulvis Et super isto
pulvere bibat modicum de vino odorifero
Idem facit si modicum testiculorum leporis pulve-
rizatorum ponatur in modico vini et bibatur et
[illegible] per tres dies // Postea fiat istud
suppositorium quod ponatur in collo matricis [illegible]
cum viro Recipe testiculorum leporis novelli [illegible]
aloes rasure eboris ana ʒ ii confitiantur cum
aqua decoctionis foliorum [illegible] et fiat supponitur
Et quando vult se iungere cum viro removeatur
Et iste facies vir post mediam noctem se appli-
cet mulieri expulsis superfluitatibus ipsam primo
osculando amplexando tangendo eius mamillas
et [illegible] [illegible] [illegible] et elevet et tangat
locum qui est inter anum et vulvam // Et cum mulier
est bene calida [illegible] signum est quod incipit loquendo
balbuciendo tunc coeat se ei [illegible]
et [illegible] in matrice fortiter [illegible] se cum
ipsa ne aer possit ingredi non movendo se
per aliquod tempus [illegible] se ab ea
et ipsa fortiter [illegible] [illegible] suas genibus
elevatis // Et postea per aliquod tempus [illegible]
supina iacens volvat se ad aliud latus
Ubi notetur [illegible] Si vult habere
filium volvat se ad latus dextrum Et si fe-
mellam volvat se ad latus sinistrum et [illegible]
dormiat // Et si contingerit quod vir [illegible]
virgam valde longam ponatur pulvinar. no

prim sine testiculis // Et si fiat virga valde
plus ponat pulmentum valde durum sub hanc
mulieris vel femen sublimitatem matricis ¶ Et certo
sic ponatur istud suppositorium in collo matricis
quia prohibet expulsionem seminis Recipe gallarum non
perforatarum ʒ i spicanardi ʒ ß fiat pulvis et ponatur
in panno lineo valde raro et fiat sacculus oblon
gus et apponatur et removeatur cum volunt Et
etiam istud pessarium quod vir habeat multum de semine
et quod abstineat a coitu per tres septimanas vel
per mensem quia si decies coitus non valet
bene ¶ Aliud restrictivum colli matricis
est istud. Recipe foliorum quercus foliorum sorbe
nespoli foliorum atque mors similiter betonice ga
rofilorum similiter capilli ana m. i similiter vale
riane nepite ana m. ii fiat sacculus in quo
sedeat in balneo prius in bulliat iste sacculus
in aqua balnei // Post balneum valet
istud suppositorium Recipe succi ypoquistidos gallarum non
perforatarum gallarum quercus florum psidiarum florum
mirtilorum ana ʒ ß rosarum rubearum ʒ i pilorum
leporis ʒ ß fiat pulvis et ponatur in panno lineo
raro ad longitudinem unius digiti et eius grossi
tudinem et infundatur in vino decoctionis eius ca-
lente calor et cum balnei applicetur forte

Capitulum sextum de ragadiis vulve

Circa ea ubi etiam matricis ragadia in vulva et
super ¶ Que est in orificio eius quam
dispositio ... Et illius ragadie est duplex
causa scilicet interior et exterior ¶ Causa exterior
ut res frigida comprimens vel calida mordicans
sensitive vel applicata ab extra acuta intus pu-
gnatia ut unguenta calida et illa in quibus intrat
nigella vel euforbium ¶ Alia causa ut ex humor
nimis calefactus orificium matricis inducens cor
rosionem et mordicationem ut in fluxu menstruorum
ex sanguine colerico sicut in ... et ragadiis
ani ¶ Alia causa est res inducens dolorem in
collo matricis Et illius ragadie est duplex
causa scilicet interior et exterior ¶ Causa exterior
est res acuta remanens in collo matricis ut
est suppositorium in quo intrat nigella vel
euforbium et similia ¶ Causa interior est humor
acutus in orificio matricis // Alia est ragadia
que est intus in profundo vel in genu et
huius ut ex duplex causa scilicet interior et exterior
// Causa exterior est res liquide mordentes
acuitate matricis que sunt nimis calide et acute
ut pessaria in quibus intrat nigella vel
euforbium ¶ Causa interior est humor calidus
et acutus vel apostema quod rumpitur et sic de similibus
similiter et quorum istorum vel est cum sanie vel

sine sanie ut in principio cum sanie vel sine sanie
vel in processu cum est humor multum calidus et
destruit venas et caloris naturalis ¶ Hic specialiter considerandum
de ragadiis que sunt in exitu matricis et
in ... ab isto de cancro et fistula etc.

Et autem curande sunt ex

cura ragadiarum ani pessarium autem
ex adipe anatis et ysopo cerato et medulla
cervina cum matricis aut cera dissoluta cum oleo
de lilio aut de narcisso subinde si non fuerit
febris neque acuta // Capitulum quod curatur
sic ad presens postquam vas de ... ... provocare
menstrua Hic quia ragadie frequenter ... ex
menstruis ponit curam ragadiarum matricis Et
primo facit sic quod non sentitur punctio ¶ 2° ponit
curam qui sentitur et ibi Que si ¶ Causa prima est quia
ab eisdem causis curatur ut a frigiditate exterior
vel ab aliqua re inducente nocumentum et sim
tate ¶ Quando ... si non est ardor nec
punctio quia talis ragadia fit a frigiditate que
per viam compressionis inducit ragadias et illa
sunt calida et humida ideo valet ¶ Et per hoc
unguentum consolidativum Et si est sanies competit
mundificare cum ydromelle ¶ Et si sint facte
cum calore et acuitate oleum rosarum adhibeatur
et unguentum quod de cerusa fiat pessarium
Et autem calor sunt vehementior sumatur
succus lactuce aut portulace aut mandragore
psilii et fiat tabula de plumbo sitis mar
mori in qua teratur colores istius in cannu
labium primum et ponatur in ea aliquid de predictis
succis et cum pistello plumbeo ad eos super primum
moveatur donec multum de plumbo predicto
liquor misceatur et inspissetur succus et quod fiat
pessarium postea oleum rosarum et admixtum sunt
supponatur Hoc enim medicamentum ... aliud
qui est in matrice optimum existit et aliis
ex similibus ¶ Hic ponit curam quando sentitur
punctio Causa prima est quia oleum rosarum removet
ardorem et et stypticum et consolidativum ¶ Et valet
unguentum de cerusa quia consolidat precedente
mundificatione cum vino in quo sit dissolutum
mel rosarum ¶ Causa aliqua est quia bene
probat consolidat et bene frigidat et ardorem
mitigare Et si est in collo matricis non
solum sufficiat mitigare Et si est in profundo
tunc de timenti mundificatione cum pessario ut
est ... ¶ Vel si est ulcus malignum
mundatur decoctio ... et absinthium

modico mellis vel decoctione radicis
ireos cum melle. Et pecia de panno con-
solidativo pre ex tali. Recipe dragaganti gu-
mi arabici infusorum in aqua ros. cerusse
lote olibani sanguinis draconis ana ʒ j. litargiri
ʒ s. olei ros. ℥ ij cere quod sufficit pulveri sandali
pulvis sem. psilii mistea cocta et fiat
unguentum consolidativum in liquida sua ad modum
unguenti in marca. Aliud unguentum pro eo. Recipe
cerusse olibani aloes sanguinis draconis
boli armeni ana ʒ ij equassentur et bulliant
in mucilag. ʒ s. lactis capri in vase quousque redeat
ad quartam partem colentur et colatura inunctis valet ad
removendum pruritum et ardorem. Valet super
petiolum de bombice infuso in oleo ros.
vel aqua ros. Similiter valet ablutio
cum aqua calida simplici vel balneum aque
decoctionis rerum frigidarum ut mirti rosarum
et lentium et consilium etc.

Capitulum secundum de apostemate virge

Circa rubricam nota quod duplex est apostema
virge. Quoddam est ex materia calida et tunc
est fit ardor inflammatio et dolor intensus cum
materia sit membrum nervosum ad quod sequitur
sincopis et dolor stomachi et certe propter colli-
gantiam cum et est raro curabile. Aliud est
de materia frigida et tunc materia illa sit remissa
et sunt alia signa. Sinoris petras quod panes
remittit regimen intemperamentum frigidum. Aliud
fit ex ventositate et tunc sentitur rugitus
et s. ad . ab aqua. s. et sentitur mollificatio

Iuvamentum apostematibus

Iste adest calor et fit. Primo ex
basilicon fiat et panes ex aqua ordei
mutatur cum limatura seminum et senecionis et psilii
et psilium et fiat ex epithimate apostema calidum et
infrigidetur secundum quando possibile est etc. Sequitur
aliud capitulum in quo ponitur cura apostematis
virge cum dicitur et patet. Causa prima est quod
tale apostema est de sanguine et tunc plena curat
materiam et distrahitur fluxum sanguinis et valet
frigida quia reprimunt materiam a loco et illa competunt
in principio et augmento competunt materia que
dicit scilicet de cura apostematis etc. Dico secundo
post fit et curatis generantur et remansit
ex apostemate aliquid et in iniectionibus liquidis
curentur et mulier in liquidis sedeant donec

mollescant et maturentur. Pessarium molli-
ficans duram apostema virge et conferens
doloribus in ea fiat et panniculi eorum quiescerent
facientibus. Recipe adipis anatis medulle
cruris cervini et gallin. bdellii mollis
oriculi vitelli ovi assati scilicet olei de lilio
ana ʒ iij partes equales dissolvuntur in vino
aut rosa. et fiat ex eis pessarium. Est enim
optimum ad sedandum dolorem et ad molli-
ficandum duritiem virge. Hic potest curari
quando est sine fit per iniectionem. Causa prima
est quia illud est calidum cum resolutum et
apostema quod sub est in duritie et illa molli-
ficit ideo valet. Similiter valet alia dicta
in capitulo de cura apostematis renum et vesice. Panes
sedeat in aqua in qua cocta sint fenugrec.
et semen lini et camomilla et mellilotum et cauli-
um et communis sigillata aut omnia simul.
Hic potest cura per balneum. Causa est quia illa
mollificant et resolvunt dolorem sedant ideo valet

Capitulum tertium de ulceribus

que fiunt in virga et cauda. Circa
rubricam nota quod ulcus virge fit ab his plus
quam caude quia in omnibus cauda est velata et non
ita. Et signum distinctum est quia quandoque est causa
cum apostemate tunc est ibi divisio et quod extra
virge est fetidum diversorum colorum propter cor-
rumpentiam ipsius etc.

Verum a vulva fluxerit

sanies spissa aut virus renum
si ex propinquo manat loco neque fiunt pro-
funditates fetida neque putrida. Sumenda
sunt aloes et mirra et sanguinis draconis
sarcocolla atque olibanum et loco supponenda
donec consolidetur. Sequitur aliud capitulum
in quo ponitur cura ulceris et caude. Et
dividitur in duas. Primo ponitur cura caude virge
quando est in exterioribus secundo quando est in interioribus
et ibi Si autem dicit si fiunt illa quatuor
ponitur. Quare valet unguentum quod hic ponitur
causa est quia est consolidativum super mundificatione
cum lenta infusa et rosato melle. Si autem
ex loco manant sanies et pensatio per
decoctionem in capitulo de sanguine et sanie

Fiat in modo ... in rosaceo

fiet. Si autem quod superius est fetidum odore sensus malum ex pensatione 2° aliquando fiat iniectio postquam locus fuerit mundificatus ex aqua et melle iniectis per instrumentum ad hoc. Hic ponit curam que est in menstruis. Causa patet est quia talis iniectio est consolidativa et per illa matrix sibi similia in una vagandi [illegible] procedere mundificationem. Si vero cum hoc quod sunt assiduum punctio et dolor et ipsa durities quod tactu discernitur summo opere cavendum est ne ex aliquo acuto tangatur. Sed fiat iniectio ex frigidioribus pluribus quas diximus aut ex unguento de cerusa et psilio et ex basilicon et custodiatur ab omnibus que relaxant (?) uterum (?) [illegible] et psilio et seibus que per eodem modo administrentur. Tales. Hic ponit curam ulceris famosi fetidi. Causa patet est quia medicamina est fortis et mortificativa est fortior quam competit fortis medicamine mundificativum quod competit est in capitulo vagandi. Et hic. Tertio ponit curam cancri matricis et dicit quod si sunt punctio et durities tunc non sunt apponenda fortia medicamina et acuta. Causa patet est quia cancer non est curabilis quia medicina acuta maiorem inducit corrosionem quam sufficiat. Cura blandienda cum consolidativis [illegible] quod est cavendum a speciebus calidis quia inducunt adustionem scilicet cancer ex malia adusta.

Capitulum xxxiii de prefocatione matricis

// Circa rubricam nota quod prefocatio matricis est ascensus eius superius ad diafragma. Et cum cadit difficultas anhelitus ab-missio vocis dolor capitis et sincopis et aliquando mors. Et causatur a vaporibus elevatis aut matrice retento vel in sanguine vel pulmone ad ulcus vel ex sanguine menstruo vel a vaporibus malis existentibus in matrice et ascendentibus comprimunt diafragma. Et 2° nota quod est prefocatio matricis ad latus dextrum vel sinistrum. Quando vero causa est durities consimilis materia illa ad quam declinat durities et sic sic ad modum spasmi. 2a causa est mollificatio matricis quia matrix mollificata descendit ad vulvam. 3a causa sunt humores mali replentes venas quorum descendit ad partes ad quas tendunt tales humores.

Cum menstrua per longum tempus retenta fuerint aut mulier a consortio viri diu abstinuerit licet valde affectaverit et eveniet quandoque dolor in superiori parte in pectore et similiter mors et sentit ad sursum vaporem aperte sentiens forte post ipsum supponitur et syncopis et quasi mortua cadet. Pedes quoque vix potest quod ipsa anhelat et autem licet sicut pulsus et forte prefocabitur et morietur et forte sanabitur et in laboriose cum. Sequitur aliud capitulum in quo ponit curam prefocationis matricis et dividitur in duas partes. In prima ponit eius curam secundo ponit quoddam documentum 2a ibi Similiter dicit etc. Nota ergo prius quod prefocatio matricis differt ab aliis passionibus. Primo differt ab epilensia quia in suffocatione matricis non est spuma in ore. Et similiter differt ab apoplexia quia in suffocatione matricis mulier tenet manum supra ventrem et non est tanta difficultas anhelitus neque debilitas pulsus sicut in apoplexia. Et differt a litargia quia in litargia est febris. In suffocatione matricis non est febris. Sed quare dolor in pectore. Causa est quia ibi est cor. // Quare est ibi difficultas anhelitus. Causa est quia diafragma comprimitur et cum pulmo non potest dilatari neque constringi et sic fit suffocatio et accidit mors etc. Et hec ratio passionis cum venerit curanda est. Hic ponit unum documentum et dividitur in duas. Primo facit hoc 2o ponit curam 2a ibi Cum. Dicit quod cum illud accidit statim est curandum quia mulier non potest stare sine anhelitu. Cuius cura est ut pedes fortiter fricentur et ligentur et ventosa magna similiter supponatur. Obstetrix quoque preparatur ut digitum bene olei redolentis illiniat et in collum oris vulve diu est intus bene commoveat. Naribus pannum combustum insufflet et etiam aures ipsius voce clamando percutiat et ut redoleat assafetidam ymo bene redolentia et algalia removeantur. Et pectus et eius superiora ex eis epithimetur et naribus malum redolentia odorem applicentur ut stercus et castoreum et sulphur. Hic ponit curam dicit ut pedes sint fricati. Causa patet sed fricationis calcaneum pedum cum sale aqua et aceto est quia sal mordicativa et acuta ideo faciunt descendere superfluitates ad inferiora. Similiter valet in litargia. ligatura in coxa quia hoc dolores superfluitates descendit

Ad infrigidationem valet ventosa magna
In pectore valet. Impositio digiti in
vulva si inungatur cum oleo quod ponitur ras quia indu
cit titillationem in matrice et sic descendit matrix.
Valet sternutatio quia violenter facit
expulsionem ad expellendum superfluitates. valet
valent odorifera applicata naribus quia illa fugat
matricem. valet valet subfumigium de asa
fetida vel eius odor. valet valet sub
fumigatio cum pennis combustis vel cum solis
sotularibus combustis. valet odorifera spatia
que applicantur ad inferiora sicut dictum est. Unum est
muscus positus in panno lineo et immissus in collum
matricis. Secundum est iste pulvis: Recipe storacis cala
mite ligni aloes gariofilorum ana ℨ j musci ambre
ana ℨ j fiat pulvis et ponatur in panno lineo
et supponatur. Et si odorifera que dicta sunt non
sufficiunt ultimum remedium est quod ponantur
suppositoria dicta in capitulo de provocatione de menstruorum
vel fiat vapores ad inferiora et ponantur in collo matricis.
Cum vero sanati restituti fuerint ex hoc medicine
tur ne redeat egritudo. Et si egritudo re
dierit aut post menstruorum eveniet restituendi
ea dentur que menstrua provocant et pedibus
fiat inunctio et ventose in eis apponantur.
Hic docet procurare a tali passione. Et dividitur
in duas primo facit hoc cum provenit ex rete
ntione menstruorum 2º cum provenit ex dimissione
coitus 2a ibi Si autem dicit quod cum rec ...
/ Si autem post longam viri desuetudinem
oriatur passio ex quo etiam sepius ambe
incipiat viri consuetudine sic aut obstetrix
illud inveniet sepe quod per digitum in alio pro
pter aut medicina que sperma minuit
dentur que prius dicta sunt et dentur tempore de inde
quos in capitulo de menstruis provocandis memini.
Hic docet procurare a tali passione cum provenit
a dimissione coitus. Causa prima est quia illa re
moveret cum superfluitate cum aliis resolutionibus
vel cum aliis repletionibus que sunt multe. Et
quia ras non ponit curam precipitationis ideo pono ea
Si precipitatio matricis provenit ex replectione
tunc matrix est plus purganda cum bindeca
vel cum yera. postea ponatur ventosa magna
in inferiori latere sedeat in balneo aque dulcis
et postea ponatur alia ventosa super umbilicum.
Et cum est reducta ad situm naturalem statim fiat
suppositorium longum et grossum ex tela nova
inunctum cum oleo de lilio et sustineat corpus
matricis postea emplastrum stipticum supponatur super
umbilicum et ventrem et ponatur a superiori parte usque

ad umbilicum. Item fiat si precipitatio matricis
venit a mollificatione. Sed fiat a duri
cie ariditatis matricis interius fiat suppositorium
cum cera infusa in unguento mollificativo
dicto super et postea fiat balneum mollificativum
Et unguentum mollificativum aperitivum ex duritie
remota fiat quod statim dictum est. balneum astrin
gens matricis potest esse tale: Recipe foliorum quercus
foliorum nespili foliorum agrimonie sumach boraginis
foliorum cipressi ana m. j. radicis valeriane nepite
ana m. ij et fiat sacculus in quo sedeat mulier
in balneo. Post balneum fiat tale suppositorium
Recipe nucis cipressi gallarum non perforatarum florum sa
natum florum camelie ana ℨ ij rosarum rubearum
ana ℨ j aluminis ℨ pilorum leporis ℨ ij fiat pulvis
et ponatur in panno lineo raro ad longitudinem
unius digiti et eius grossitie infundatur in vino
decoctionis foliorum camelie calido et in exitu
ipsius balnei applicetur

Capitulum secundum de mola matricis etc.

Circa rubricam notandum quod mola matricis est
duplex. Scilicet quedam vera et quedam non vera.
Mola vera est quedam carnositas augmentata
paulatim in matrice ad similitudinem fetus viri quia
generatur ex multitudine sanguinis retenti in matrice
cum carentia seminis viri. Et potest quod ibi sit se
men viri sed non est ibi virtus sufficiens inducere
formam fetus vivi. Alia est mola non vera
forma et ista est duplex quedam fit ex ventositate
et ista est duplex quedam fit ex ventositate contracta
aggregata paulatim in matrice et tunc inflat
Alia fit ex aquositate et talis est vera
ad ydropisim

Uberibus plurimum accidit

passio ex qua pregnantium dispositione
similitudine inducit Venter namque tumescit et
discolorantur fiunt et retinentur menstrua. Motus cum qui
est in hac egritudine non est sicut motus infantis
primo quia de suo movetur locus cum dura masa
ad solummodo cum angustia et dolore frustra
cum mus per foramen ac si pareret emittit plurimas
solutiones ventositatis et humorum multa et tunc
statim minuitur venter et removetur accidentia
Sequitur aliud capitulum in quo docetur
de mola matricis Et dividitur in tres primo
docet de mola matricis ponendo signa. 2º
ponit curam per illa que accipiuntur per os. Et per po
tiones per medicinas 2a ibi Postquam 3a ibi Ape
ratur. Circa primum notandum quod quedam sunt signa
distinctiva inter conceptum matricis et molam.
Unum signum est ex motu quia in conceptu vero

Post xl^m dies movetur si est masculus
Et motus conceptus est ad utrasque partes positionis
Sed in mola matricis non est motus aliquis
sed manet in suo loco quietum est per se sed videtur
moveri vel potest moveri. Secundum signum est molli-
ties pedum et manuum quia in mola pedes mol-
lescunt propter debilitatem virtutis et caloris magis
quam in conceptu. Tertium signum est vel sumitur ex
virtute quia in mola omnes virtutes mulieris
sunt debiles et mulier non est apta ad motum
sicut in vero conceptu. Quartum signum est ex du-
ritie ventris quia in mola venter est durior
quam in vero conceptu. Quintum signum est ex tempore
descensus sed in mola matricis non quia aliquando
stat per unum mulieris annum per annum aliquando amplius.
Secundo nota quare crescit venter sicut in conceptu
et augetur paulatim. Causa est quia talis
ventositas augetur propter reflexionem caloris et
primum virtus matricis. Et menstrua retinentur propter
oppilationem matricis et non est ita motus in con-
ceptu quia talis mola non movetur ad quamlibet
dictam positionem et tunc emittitur cito que
sunt contenta in matrice etc. Capitulum post hoc
precedit in quo sanum puerum debere moveri
si adesset. Trocisci de mirra sandali sunt
apozima de febribus oleum de ciclamine ad
bibendum. — Hic ponit curam per illa que
recipiuntur per os. Et sunt trocisci de mirra
positi supra. Circa partem nota quod expul-
sio fetus mortui et mole et provocatio menstruorum
cum eisdem fiunt mediantibus sive alium sive aliter.
Sed dicit quia in mola matricis longiori
tempore utendum est mediantibus mollificantibus ab ex-
tra debilitatur virtus retentiva matricis et mollificatur
caro et hoc fit cum emplastris balneis et unguentis
que dicta sunt supra in aliis capitulis. Ca-
pitulum est quia illi trocisci sunt mordicantes et tamen
incitantes virtutem expulsivam ideo valent.
Et pessarium de ruta et mentastro et alia pe-
ssaria dicta in capitulo de allemanon precedentis sunt
intelligenda. Dosis quoque de pilulis fetidis etc.
quantum tribuende sunt cum hoc etc.
Hic ponit curam per pessarium. Causa prima
est quia aliud iuvat ad superfluitates matricis ideo
valet multum. Et licet multa pessaria sunt
dicta tamen est unum quod est multum magis speciale
et est fortius in hoc casu. Recipe ellebori albi
componatur cum 3ii fellis bovini 3i pul-
verizentur et misceantur et fiat suppositorium vel
pessarium in liquida materia vel sicca. Similiter
valet quod dictum in capitulo de provocatione menstruorum.
Et si addatur ellebori albi 3ii vel in quantum mulier est fortis.

Capitulum xo de eminentia et ruptura inguinis etc.

Circa rubricam nota
quod hernia est duplex quedam inguinis
et quedam testiculorum. Hernia inguinalis
est duplex quedam est relaxatio alia
est ruptura. Et quantum ad utrumque dicit
primo quod in utraque est tumor sub
umbilico versus inguina. Sed dicit quia
hernia circa ex relaxatione sit cum quod
intestina regrediuntur intus tunc quiescens.
Et postea redit quando retinet anhelitum
vel in saltu vel in labore et redit sine
sono et gurgitatione. Sed in ruptura
quando tumor redit ad interiora si prius tumor
ascendit quam descendit sine sono. Sed
alia est hernia testiculorum. Et illa est
septem modis. Alia est ventosa alia
aquosa. Et ~~aggregatur~~ generatur ex aquositate
superfluitatis. Aquosam in bursa testiculorum
ad aliarum herniarum et auditur sonus sicut
generatur fenum rugitum. Alia est carnosa et
generatur ex aggregatione carnis in testiculis que
adheret burse. Cuius signum est rubedo
magna testiculorum et durities et quia est sine
febre. Alia est hernia humoralis et
talis fit ex descensu humorum flammatorum ad
bursam testiculorum. Et non requirit dispo-
sitio media inter ventosam et aquosam. Alia est
hernia sanguinea et causatur ex multo sanguine
multum replente venas testiculorum et de ista
determinat hic. Alia est hernia intestinalis
que fit ex descensu intestinorum ad bursam
testiculorum et causatur ex relaxatione siphac quia
membrana que est inter testiculos et ingui-
na. Alia est hernia que fit ex ruptura
siphac mediantibus quibus retinentur intestina et nunc
intestina non retinentur in via media sicut in
relaxatione sed descendunt magis libere.
Alia est hernia varicosa et de ista tangit hic.

Cum aliquis in inferiora

ventris habuerit eminentiam
que cum supinus iacuerit removetur
et cum sederit revertitur passio adest que
ruptura dicitur. Postquam determinavit de passionibus
matricis hic determinat de hernia sive ruptura.
Et dividitur in duas. Primo ponit signa. Secundo
ponit curam ibi De utraque dicit etc.

ubi non est super intestina

Ubi nota quod super intestina sunt tres
panniculi. Unus exterior et iste vocatur
mirach. Alter medius et dicitur syphac
et iungitur supra cum dyaflamate causa
ne intestina descendant et cum frangitur
tunc cadunt intestina versus testiculos et fit
ruptura in parte superiori tunc dicitur inguinalis
Alter est pannus qui dicitur zirbi et
est panniculus pinguis iacens super intestina
conservans intestina a nocumento. Causa prima
est quia tunc est facta in syphac relaxatio
sine ruptura. Qui sit sanatus qui patitur causam
debet ne post comestionem moveatur nec
comedat fabas et hoc propter neque fasiolos
neque lentes neque olera neque aliquem cibum
inflantem studeat etiam. debet vero eius venter
sit mollis semper hoc namque regere possibile
est ipsis evadere dolorem. Hic ponit
curam rupture. Et dividitur in duas partes primo
facit sic per dietam. 2o per localia remedia
2a ibi loco. dicit quod non debet comedere cibaria
inflantia neque moveri post prandium. Causa
prima est quia talis motus est causa descensionis
intestinorum. Causa est quia talia generant ven-
tositatem et tumorem quare certum est quod tunc fit
compressio ad expellendum intestina.
Loco tertia aliquod supponendum est obstaculum
... et ... et ... cum se movere voluerit.
Grossius quoque si fuerit et venter ... ...
non debet ... moveri nisi prius venter sub umbi-
lico ... cingatur fascia. Hic ponit
quid ponendum super loco. Et causa prima est quia
illud foramen quodammodo augetur et ideo debet poni
aliquid ne foramen augeatur et debet esse tabula
ferrea sub qua ponitur bombix et restrin-
gitur cum bracali et sic maior fit ... in prin-
cipio ubi est maior ... Emplastrum
ad rupturam recipe gallarum cipressi ... duas
... ... gallarum acacie olibani
gummi arabici ... ana ... gumme prius in
vino resolvatur et aggregentur cum eis reliqua
et supra rupturam egro supino iacente
ponatur et restringatur bene et non solvatur usque ad
... vel ... dies postea egro supino iacente
solvatur et ipso reiecto de eodem emplastro super-
ponatur. Eo hoc enim prohibetur ampliari.
Hic ponit curam per emplastra dicens. Emplastrum
ponitur super rupturam debet esse ... ...

prohibet ampliationem foraminis. Et dicit
quod quidam per duos annos fuit et curabatur
bona dieta. Similiter valent emplastra
primum est alsiach recipe gallarum ... ... ana
colofonie ... pix navalis ... ...
per ... et infundatur per diem et noctem in ...
aceti olei mastic ... liquefiat in patella
et colatione addatur mastic boli armenici san-
guinis draconis dragagantum gummi arabici
farine fenugreci ... ... ana ...
misceantur cum ... et fiat emplastrum. Aliud
emplastrum recipe radicum ... ...
... consolidarum ana ... sanguinis draconis
boli armenici gallarum nucis cipressi gummi arabici
ana ... acacie ... balaustie ana ...
pilorum leporis ... ... et ... picis
navalis ... cere nove ... pulverisanda
pulverisentur liquefienda liquefiant misceantur
... cum oleo rosarum et ponatur super rupturam
et postea ponitur desuper bracale. Desuper
... per os valet multum in ruptura quod patiens
quolibet mane bibat ... pulveris radicis
valeriane cum bono vino ieiuno stomacho
2um est nasturcium ... assum administratum
cum lacte ad ... valet etiam in fluxu ven-
tris. 3um quod valet est radix brusci mi-
nuta ... administrata cum vino. 4um est
... ... administratum cum aqua decoctionis
nucis cipressi. ... valet ... de nuce cipressi
In ruptura autem testiculorum pellis au-
getur quod fit autem propter ventositatem aut propter
aquam que ibi aggregatur aut quia intestina
descendunt ad locum illum. Hic docet
de ruptura testiculorum. Et ponit dicens
rupture dicitur quod aliis contingit vel ut
a ventositate aliis ab aquositate aliis a descen-
su intestinorum et non dicit de carnosa quia
curatur cum incisione cum ferro. Si vero
propter descensum intestinorum contingat eius signum
et dolorosus et sentitur dolor cum tangitur
talis ... patiens ... per dietam regendus
est et emplastrum per ... supponendum et locus
cum ligatura assidue est stringendus ruptura
... cum non ... ... augetur
Hic prosequitur et primo ponit curam ex descensu
intestinorum ad testiculos ponendo signa eius
2o ponit curam et ibi si autem. Causa prima

est gravitas intestinorum et fit [illegible]
abominationis. Alia cura est que fit a ruptura vel
relaxatione. Et illa valet cum viii dies plus
quam tibia fuit indurata et parca competit cura
cum cauterio. Si autem cum aqua fiat licet apparen-
tibus et tensis sicut inveniatur confert epithimari
epithimatum quod in capitulo de ydropisi nominavimus
Hic ponit curam. Ubi nota quod in hernia
aquosa cura requiritur. Primo requiritur extractio
aque a bursa testiculorum. Secundo requiritur quod fiat
fomentum cum resolventibus aquositatem humorem
Tertio requiritur localis cura cum emplastris superpositis
Vel cum ista fomentatione. Recipe rute foliorum
agni casti origani calaminti ana m. i. camomille matri-
carie rute [illegible] ana 3 i. foliorum melli-
loti camomille ana 3 i. conquassentur et bulliantur
in libra aque usque redeat ad [illegible]
coletur et cum colatura fiat fomentum. Et postquam
facta fuerit perfecta evacuatio competit istud emplastrum
superponi positum in radice testiculorum et de cetero non
fluat. Recipe mastic quarta i. [illegible] 3 v dra-
gaganti gummi arabici ana 3 i. pulverisentur pul-
verisanda et conquassanda conquassentur misceantur
omnia malaxando cum oleo et fiat emplastrum perforatum
per quod transire possit virga et testiculi et ponatur
in radice testiculorum. Antequam applicetur emplastrum
debent intestina reduci intus et hoc fit mollificando
ipsa cum aqua decoctionis bismalve malve
et feni greci. Quando mollificantur debent cum digitis
intestina reduci et postea ponatur emplastrum desuper
et ponatur brachale. Aqua quoque in
hac egritudine plerumque infirma perit et fluit
modo [illegible] per aliquod tempus semper effluit sed
postea egritudo redit. Postquam ergo aqua effluxit
curandus est eger cum cauterio et medicine
[illegible] ex hoc cum potius curabitur nec egri-
tudo redibit de hoc in [illegible] plus et quod in-
feliciter egrotat. Hic docet preservationem a tali
passione. Quando aqua est egressa quia non [illegible]
redit egritudo et quando hoc contingit non competit
cauterium forte et loco eius competit emplastrum stan-
[illegible]. Cum autem hec egritudo ventositatis
contingit fricandum est locus ex oleo in quo
[illegible] castoreum et euforbium dissoluta
sint et ungendum est in eo [illegible]
[illegible] distillandum est. Hic ponit curam
hernie ex ventositate. Causa prima est quia
[illegible] est calidum et ventositatem resolvit
Et loco isto valet saccolus factus de furfure

Saccolus

et cimino bulliatur in vino albo comprimatur et ponatur
super locum. Vel istud. Recipe [illegible] ebuli [illegible]
ana quarta i. s. olei rosarum olei camomille ana 3 ii
mellis rosarum colati quarta s. farine fabarum quantum sufficit
misceantur et fiat emplastrum

Emplastrum

Capitulum vi de podagra arthetica et sciatica

Circa rubricam
nota quod quinque sunt nomina significantia dolorem
iuncturarum. Podagra arthetica gutta
sciatica et ciragra. Gutta significat dolorem
cuiuslibet iuncture cum dolor cadit per modum
stillandi vel per modum gutte cadentis. Sed
arthetica significat dolorem articulorum manuum et
pedum et sic est nomen generale ad ciragram et
podagram. Quia ciragra est dolor iunctu-
rarum manuum. Et sciatica est dolor anche
que dicitur ex [illegible] in qua os anche
volvitur. Et licet hee passiones sint [illegible]
ligamentorum que per se non sentiunt dolorem
tamen per colligantiam nervorum et cordarum sentiunt.
Secundo nota quod duplex est causa doloris iuncturarum
scilicet interna et externa. Causa externa est duplex.
Una est mala complexio calida vel frigida cuius signum
est gravitas. Et si est mala complexio calida membrorum
propter calidum et iuvatur a frigidis et leditur calidis
et econtra si est de mala frigida. Alia est mala
complexio cum materia. Et hoc duplex quia vel est cum apparentia
vel sine apparentia. Si cum apparentia in iunctura
est tumor notabilis et aliquando febris. Si
sine apparentia non aliquando fit a sanguine. Cuius
signum est quod tale membrum est calidum rubeum
et tenuit regimen multiplicativum sanguinis
et accidit maxime in vere. Si fit ex cole-
ra tale membrum est calidum et citrinum et dolor
est intensus et patiens est colericus in complexione
et tenuit regimen multiplicativum colere et maxime
accidit in estate. Si fit ex flegmate tale
membrum [illegible] est frigidum et patiens est
flegmaticus in complexione et tenuit regimen multiplicativum
flegmatis et maxime accidit in hyeme. Si vero
fit ex melancolia [illegible] est ibi duricies membri
et patiens est melancolicus et tenuit regimen multi-
plicativum melancolie et accidit in autumpno. Hic determinat
de arthetica podagra et sciatica cum proveniunt
ex materia colerica vel flegmatica et cetera

Vim In Iuncturis finit

Dolor et apostema et locus cum tangitur sunt tacti
calidus illius colore rubicundo egreditur si dolet
in dextro pede vel dextra manu et si in sinistro
in sinistra et plus mandus. Consequenter determinat
de cura. Hic determinat de podagra et sciatica.
Et dividitur in duas. Prima facit quod dictum est quando
provenit a materia calida et 2a quando provenit a materia
frigida 2a ibi Venter. Prima in duas prima facit
quod dictum est per flebotomiam 2a per emplastra 2a ibi Et locus.
De prima primo dicit quod si podagra sentitur ad tactum
et locus est rubeus et patitur in dextro pede
fiat flebotomia de basilica dextra. Circa primo no-
tandum primo podagre non convenit flebotomia nisi sit in principio
de sanguine quia flebotomia subtiliat humores et facit eos
fluere per corpus sed si est de sanguine tunc valet
flebotomia quia distillat ad partem contrariam. Et locus ex
hoc medicamine est leniendus. Recipe rosarum rubearum
sandali santali sicut memite boli armeni opii
partes equales dissolve in aceto et aqua dissolute
fiat epithima postmodum in aceto infusum in tunica
de panno immissum supponatur et cum tepuit mutetur
loco eius aliud supponatur. Hic ponit
curam per emplastrum. Ubi nota quod in podagra calida
calida requiritur super emplastrum. Dicit quod ponitur
circa locum ad prohibendum fluxum humorum et hoc
debet esse totaliter stipticum in principio et doloris sedativum
Et in fine debet esse totaliter resolutivum. Emplastrum
quod debet poni circa locum debet esse tale Recipe
diamargariton mirtillorum boli armeni ana ʒ v san-
dali albi et rubei acacie gallarum psidie ba-
laustie ana ʒ j aque rosarum aque plantaginis
ana quarta j olei rosarum quarta v aceti ʒ j farine
lentium vel ordei quod sufficit pulverizentur pulve-
rizanda misceantur omnia et fiat emplastrum mediocriter
liquidum. Illa que ponuntur super locum licet
sint multa in se quinque spatia. Primum
istud et sedat dolorem. Recipe lactis vaccini libram s
opii pulverizati ʒ j misceantur et fiat emplastrum me-
diocriter liquidum. Secundum est istud Recipe sandali albi
et rubei amidi cerusse lote ana ʒ ij seminis papa-
veris albi ʒ s camphore ʒ j olei rosarum quarta j
butiri sine sale quarta s mucilaginis psilii ʒ j s
vitella duorum ovorum bene agitata pulverizanda
pulverizentur misceantur omnia et fiat emplastrum. Tertium
est Recipe olei rosarum quarta j aceti ʒ j agitentur fortiter
et ungatur locus quia mitigat. Quartum est quod accipiatur
folia iusquiami calefacta modicum super
tegulam et supponantur. Quintum est quod fricetur locus
fortiter cum aceto et hoc est auxilium. Venter
ex apozimate mirobolanorum et hermodactilorum lu-
bricetur. Apozima mirobolanorum cum hermodactilis
Recipe mirobolanorum citrinorum ʒ xv pulpe turbit

fracti polipodii ana ʒ iii sene seminis fumiterre
ana ʒ iii hermodactilorum albarum seminis
endivie seminis apii rosarum ana ʒ ij coquantur
in libris iii aque donec ad j redeat deinde
manibus fricentur et colentur et bibat cum zuccaro
tabarzet ʒ x. Hic ponit curam per medicinas
laxativas dicit illa colatura competit administrata
cum ʒ iij zuccari. Causa est quia evacuat flegma
et coleram et ideo competit quia mirobolani citrini evacuant
coleram et alia evacuant flegma. Et si in-
venerit coleram peccare tunc oportet alia medicina evacuativa
que dicitur pro pedibus. Si vero dignus dictus in capitulo de
dolore capitis ex materia calida. Laxativum potest esse
dyaprunis. Dicit est ʒ s electuarii de succo rosarum et
hoc administratur sufficienter. Secundum est istud Recipe
tamarindorum ʒ j uvarum passarum mundatarum ab
arillis ʒ s corticum mirobolanorum citrinorum
infusorum per noctem in decoctione predictorum ʒ j fricentur
de mane fortiter et colentur et colature addatur electuarii
de succo rosarum ʒ ij fiat colatura usque ad quartam j
et administretur in aurora. Si quis autem
apozima fastidierit pillas istas sumat que
non valentes minus sunt facientes et pedibus
ambulare. Recipe aloes ʒ j scamonee quarta j her-
modactili albi ʒ s rosarum rubearum trium sandalorum
ʒ ij informentur et cum eis pille que erunt dose
una. Hic ponit curam in forma pillarum. Causa
est quia evacuant coleram et flegma et coleram
a dino. Et iste pille multum valent quia sunt
stiptice per evacuationem claudunt vias ne
humores fluant ad locum. Eger vero vitet
ex cibis frigida et stiptica et abstineat a vino
et confectionibus que ex melle fiunt et carne.
Hic ponit curam per dietam cum frigida
et stiptica. Causa est quia illa reprimunt
coleram et claudunt vias. Vinum et abstineat
a vino. Causa est quia est calidum et generat humo-
res calidos. Cum autem apparet calor qui
venit et cum inflatio ex humoribus que calidorum
apparent reliquias solvunt curationem laxatorum. Deinde
Recipe ceram in oleo de liliis resolutam cum admistione
mucillaginis fenugreci et seminis lini dum tepeat
sit donec doma et fiat ex eis epithima.
Hic ponit curam per resolutiva. Dicit quod quando
dolor sedatus sunt tunc competit medicamine
quod materie residuum resolvat. Causa est
quia illud unguentum mollificat relaxat durities et
resolvit residuum materie. Et locus iste valet
talis fomentatio. Recipe foliorum camomille meliloti
ana quarta s rosarum rubearum ʒ j seminis fenugreci
seminis lini ana ʒ ij furfuris pugillum unum

Conquassentur et bulliant in lb. i aque dulcis
usque quo redeat ad quartam in colentur et colature
addatur aceti albi ℥ v fiat fomentum // In tempore
autem sue incolumitatis et precipue circa tempus
quo egritudo invadere consuevit et quod maxime bi-
ne assuescant fleubotomia venarum et ventris solucione
ex hiis que coleram expellunt rubeam et a potu
vini abstineant et a gravi comestione ciborum que ex
melle consiciuntur et a coitu et sic cum habeant
arteticam superius et eius similia que mitigant
medicina. Autem medicina que fiat paroxismo inter-
veniente minus solito labore pati assuescat
et propter in tempore invasionis timetur autem
corpus fuit plenum et vene plene et fuit
diu ex quo non minutum fuit magis solutivus
Hic docet preservare ab istis paroxismis dicens
quod in tempore sue sanitatis fienda est fleubotomia et
danda est medicina evacuativa colere Causa
huius est quia illa materia que fluxerit ad locum tempore
afflictionis afflictionis Et debet abstinere a
vino et a coitu et non debet manere corpore
pleno quia tunc humores fluunt ad loca debilia
et ideo inducunt dolorem. § Cum autem in colore
fuit in dolore Inflammacio magis rubedo in
colore assimilatur fuit quia frigide communis locus quia
tacti fuerint fluunt In principio cura cum pillule
maiores de hermodactilis dande sunt Recipe
hermodactilorum sarracenorum ... ana ʒ v
yreos ʒ x coloquintide centauree maioris
ana ʒ v euforbii ʒ ii turbit ʒ x sarcocolle
diagridii piperis castorei ana ʒ i misceantur
ex eis pille ex quibus 4 ʒ ii v vel ad in su-
mantur Hec namque pille valde conferunt quia non
valentes surgere incedere faciunt // Epithima
ad podagram frigidam Recipe storacis liquide castorei
euforbii mirre aloes ana ʒ equales
ex hiis distemperatis vino veteri admixtis fiat epithima
Hic ponit curam podagre que fit a materia frigida
per medicinam laxativam Causa huius est quia iste
pille evacuant materiam flegmaticam et post evacuationem
claudunt vias et sic stipticant / Ubi non
quod in medicinam laxativam conveniunt fortiter digestivis
materie flegmatice Et aliter fortius conveniunt materia flegmatica
existente in fluxu et tunc debet fieri ex calidis et stipticis
Si materia existente fluxa debet fieri ex incisivis et
subtiliantibus Exemplum digestivi materie flegmatice
est talis Recipe salvie ʒ in vino primule veris
ana ʒ ii panis zuccari lb. i fiat sirupus
clarificatum usque ad quartam ʒ v // Syrupus digestivus
materie flegmatice grosse et viscose est talis Recipe
radicis apii radicis genciane ana ʒ ii radicis

aristologie rotunde ʒ i yreos salvie primule
veris herbe arthetice foliorum lauri came-
dreos camepitheos ana ʒ i maratri ana
seminis peonie ana ʒ i seminis basiliconis cimi-
nii ana ʒ iiii liquiricie rase uvarum passarum
mundatarum ab acinis ana ʒ i dictamni sti-
cados florum anthos ana ʒ i aceti squillitici
ana ʒ i mellis lb. v panis zuccari quartam
fiat sirupus clarificatus usque ad lb. 15 // Exemplum
laxativi debet esse tale Recipe turbit quinque sine
...a cerusse et mirre ana ℥ ... albi amisi ana ʒ i
masticis ʒ v panis zuccari albi ʒ viii et fiat
misceantur medicine illius pulveris demane et
alia post in sero § Vel sic Recipe pillularum
fetidarum pillularum arteticarum ana ʒ i misceantur
et informentur pille ad quantitatem ciceris et admini-
strentur in introitu lecti // Exemplum que
competit in podagra frigida sed duplicia unum
competit circa locum Et aliud quod competit
super locum Exemplum valens circa locum est istud
Recipe mucilaginis psillii masticis mirre thuris ana ʒ v
dragaganti gummi arabici ana ʒ ii farine tritici
quod sufficit pulverisanda pulverizentur misceantur
omnia et fiat emplastrum mediocriter liquidum // Et
istud emplastrum debet poni super locum sed circa ...
ne ad iuncturas vincendum vel non recipiat
materias // Emplastra competencia in podagra
frigida sedancia dolorem sunt ista // Primum est
istud Recipe mucilaginis seminis lini mucilaginis
seminis fenugreci ana ʒ i butiri sine sale quartam
v olei sisamini olei rosarum ana ʒ ii cere ...
...um ʒ v et quod sufficiat fiat unguentum // Secundum
est sacculus factus de semine lini conquassato
bullitum in aqua et foveatur ex parte // Tertium est
emplastrum factum ex stercore vaccino recenti // Quartum
est istud Recipe fenugreci conquassati lb. v aceti
quartam i bulliat diu et in fine decoctionis addatur
mellis quartam v et fiat emplastrum // Quintum est istud
Recipe vitella ovorum ovorum lini agrimonie pulveris
hermodactilorum ʒ v misceantur et fiat emplastrum
Cum dolor iste quandoque fortificatur paciens
ex distillacione multe aque calide ab alto cadentis
et inunctio fieri ex oleo de lilio et emplastrum
de bdellio molli et storace ac fenugreco et
semine lini ac armoniaco suppositum quod hoc modo
confitur distemperato ... et bdellium in vino veteri
resolvatur et alia omnia ex eis ad miscentur
ex quibus fiat emplastrum et supponatur super /

fue ... regula
nota ...
nota de pillulis de hermodactilis
nota ...
vel
...
nota ...
nota
nota
nota
nota
nota ...

Nam ex medijs speciebus est que in lapidis du-
ritie transit et reddit membra et iuncturas
stringit stricta. Hic ponit curam per resolutiua
quando dolor conuenit quia materia subtilis resoluitur
et remansit grossa. Unde valet istud emplastrum
quod est mollificatiuum et resolutiuum. Et per istud
intelligitur sibi similia. Vel istud: Recipe emplastrum diaquilon
quod [illegible] malaxetur cum oleo costino et
extendatur super alutam. Vel sic: Recipe armoniaci
oppoponacis galbani serapini cum aceto ana 3 i.
[illegible] quod [illegible] imprecat [illegible]
lauando cum oleo costino et fiat emplastrum. Vel
fiat fomentum cum aqua decoctionis vulpis. Si-
militer valet inunctio cum oleo nepitis vel
cum oleo costino. Similiter valet balneum
sulphureum. Similiter valet istud emplastrum:
Recipe foliorum lauri, rute, maiorane ana m. i.
florum camomille, florum anethi [illegible]
ana 3 i. flores camomille conquassentur et bulliat
in aqua in qua fomentum fiat et [illegible]
[illegible] cum [illegible] et bonum. Cura preser-
uatiua fiat per se [illegible] et ab aqua frigida
et a cibis grossis et a frequenti ebrietate [illegible]
[illegible]. Etiam precipiendum est ut dum sanus est
[illegible]. Et a coitu abstineat et
[illegible] cum sanus fuerit neque balneum [illegible]
neque exercitetur post comestionem [illegible]
[illegible] et parum bibat. Et quando sanus
est [illegible] que urinam prouocare consueuerint.
Hic docet preseruare a tali passione dicit quod
eger debet cauere a rebus inflatiuis [illegible] et
cum sanus est debet se exercitare et debet cauere a
coitu et debet parum bibere de vino. Causa
[illegible] est quia exercitium exsiccat [illegible] quare
debet cauere a coitu est quia indigestionem [illegible]
et cum [illegible] [illegible] et fiunt [illegible]
Et debet prouocari urina quia materia per urinam
expellitur. Et parum debet [illegible] de vino
[illegible] quia [illegible]. Dolor
[illegible] qui sciatica vocatur est qui ab ancha
per totam coxam usque ad genu protensus est
in longitudine aliquando in longitudine ad [illegible]
[illegible] extensus per neruos usque ad pedes des-
cendit et [illegible] in quo sunt calor [illegible]
et urina tincta ex basilica manus eiusdem
partis minutio primo fienda est deinde ex
sciatica. Hic ponit curam sciatice passionis.
Et dividitur in duas: primo facit quod dictum est
quando prouenit a materia calida; secundo quando prouenit a
materia frigida ibi: Si autem. Ubi intendit
cum [illegible] quare est dolor ab ancha usque

ad genu. Causa est quia ibi est colligan-
tia inter coxam et coxa et genu et pedes
sunt colligantia. Quare competit
[illegible]. Causa est quia tunc peccat sanguis
et [illegible] fit flebotomia ad distrahendum materiam et eua-
cuandum. Et [illegible] competit de sciatica
ad remouendum materiam coniunctam. Contra [illegible]
[illegible] quod non posuit curam pro [illegible] quia eadem est
cura ut in podagra. Inmo quod in podagra
non competit flebotomia de vena pedis
sicut competit in sciatica. Si autem
[illegible] frigida fuerit et color fuscus sepe
prouocandus est vomitus ex apozimate
rafani cum sirupo acetoso. Hic ponit curam
sciatice que prouenit a materia frigida. Causa
[illegible] est quia vomitus distrahit materiam ad superiores
partes et euacuat materiam antecedentem quia si re-
maneret posset fluere ad locum. Coxa vero
[illegible] ex oleo in quo castoreum eu-
forbium et storax sunt resoluti inungatur
assidue. Hic ponit curam per inunctionem
ubi notandum quod istud est [illegible] materia existente
non dura quia in principio non competit talia
quia magis attrahunt materiam. Et competunt
medicine sedantes doloris. Et materia existente
grossa et dura tunc mollificatiua et resolu-
tiua competunt. Et si dolor in coxa
maximus fiat clister ex [illegible]
et [illegible] [illegible] et ex [illegible]
[illegible] in capitulo de apoplexia [illegible]
Hic ponit curam doloris maximi longi.
Et [illegible] facit primo ponit curam per clistere
secundo per suppositorium tertio per emplastrum. [illegible]
quando hec non sufficiunt per cauterium. [illegible]
docet preseruare a tali passione et ibi [illegible]
tertia ibi Si autem. [illegible] ibi [illegible]
[illegible]. Causa [illegible] est quia [illegible] fortia
trahunt humores ad intestina que si re-
manerent fluerent ad [illegible]. Et competunt
fortia quia materia est grossa et [illegible]
intelligitur sibi similia [illegible] suppo-
sitorium [illegible] ex [illegible] et [illegible]
[illegible] suppositorium quod [illegible] ad [illegible] [illegible]
eger excoriationes in [illegible]. Et eadem
[illegible] plures consequitur sanitatem. Hic
ponit curam per suppositorium. Causa [illegible] est quia

Illa autem distrahit materiam ad partem contrariam et ipsam evacuat. Si autem paciens fuerit iuvenis corporis fortis et in tempore calidissimo eius sanguis quantum certum et ex apozimate fiant evacuatio. Sed quibus coxe emplastrum suppositum quod cum diu dimittatur donec in loco desiccet plene aqua fiat et fundatur. Sed effluat aqua que in eis est et vapore lotis cum aqua calida donec egrediatur per aliquot dies quiescat per [illegible]. Et si non sit sanatus respiciatur fiat ad hanc eadem cura reddendum est. Hic ponit emplastrum capitis quare docet ponere illud emplastrum est quia est [illegible] et facit desiccans. Deinde autem attrahit humiditates. Et per illud emplastrum invenit omnia alia medicamina consumpta et desiccans inducenda dicta supra. Et si egritudo valde maxima fuerit et longi temporis et timetur ne vertebra profluat a regressu sint causandum est et inducatur cum cornua capitis antique apud caput coxe firmum in [illegible] ipsius operis metas transcendit. Hic ponit curam per cauterium. Causa propter est quia illud cauterium [illegible] humores ad locum et consumit humiditates existentes inter vertebras et scium. Talis pacientis [illegible] in tempore sanitatis vomitum consumat et solutione ventris et regimen subtilitate et a cibis grossis et frequenti ebrietatione abstineat. Hic docet preservare a tali passione. Causa propter est quia tempore sanitatis debet provocari vomitus et laxare ventrem est quia per illa evacuantur materie peccantes. Et debet se abstinere a [illegible] flegmatis grossis et ab ebrietate quia sunt causa huius passionis et aliarum etc.

Capitulum 92m de gibbositate

Circa primum rubricam notandum quod gibbositas est triplex. Quedam est gibbositas que fit versus partem interiorem. Alia est gibbositas que fit versus partem exteriorem. Tertia est gibbositas que fit versus unum latus. Et illa que fit versus partem interiorem dicitur contractio. Et eius causa extrinseca potest esse casus vel percussio per quam spondiles torquentur ad interiorem. Causa autem intrinseca est causa in lacerto spondilium interiorum trahens ad se lacertos et ligamenta et spondiles et illa [illegible] pro [illegible] suffocationis [illegible] non debetur [illegible] de ista. Alia est que fit versus partem exteriorem. Et huius causa est duplex: casus et percussio. Et interior [illegible] humiditas flegmatica relaxans ligamenta et nervos cum quibus ligantur spondiles et tunc spondiles exeunt. Alia causa est apostema in lacertis exterioribus et de ista debetur fieri rasis. Causa autem contractionis est duplex: spasmus de inanitione et de ista non debetur fieri rasis quia ipse est mortalis. Alius est de repletione quia non [illegible] versus suas partes.

Unde gibbositas fieri

Incipit [illegible] maiores de [illegible] dandi sunt. Hic ponit curam gibbositatis. Et dividitur in duas partes. Primo ponit curam gibbositatis sine febre. 2o ponit curam que est cum febre. 2a ibi Si autem. Prima dividitur in 3 partes. Primo facit quod dicendum est per medicinam laxativam. 2o ponit curam per potionem. 3o ponit curam per inunctionem. [illegible] 2a ibi [illegible] 3a ibi [illegible] ibi Et a cibis. Dicit prima pars dicit quod in gibbositate sine febre a materia flegmatica relaxante convenit medicina laxativa quam ponit. Causa propter est quia evacuat flegma a iuncturis. Et etiam de [illegible] apostemate de [illegible] sepe sumendum. Hic ponit curam per potionem. Causa propter est quia ille potio est aperitiva et incisiva materie et provocans urine. Et per hoc inveniet sibi similia [illegible] et alia dicta supra. Potus quoque ex oleo sambucino et in quo [illegible] et [illegible] resoluta sunt [illegible] inungendus. Hic ponit curam per inunctionem. Causa propter est quia inunctio resolvit materiam et confortat nervos. Et per hoc inveniet sibi similia supra dicta. Et a cibis grossis et frigidis abstineat. Hic ponit curam per dietam. Causa propter est quia cibaria grossa multiplicant flegma. Aqua etiam calida in qua [illegible] et san[illegible] et [illegible] cocta sunt ab alto super locum distillanda est. Deinde [illegible] et inunctio ex oleis calidis [illegible]. Hic ponit curam per embrocationem et inunctionem. Causa propter est quia resolvit et subtiliat materiam etc. Quod si is qui habet passionem fuerit puer balneum solum modo et unctiones que premisimus sufficiunt. Hic ponit curam gibbositatis in etate puerili. Circa primum notandum quod in puerili fit balneum

Mollificatiuum per nouem dies fiat cum aqua
capitis et pedum maluauisci Et quia illa est principalis
mollificatiua spondilia. Facta mollificatione spon-
dilium Competit emplastrum superius positum super
spondiles circa cum habeat ad locum apponi. Et
tunc ponatur sole super illo emplastro ut spondi-
les coniungantur et perfecte supino directo
et post ea non dislocentur spondilia. Et si
autem cum gibbositate incipit assimilari febris
a parte regimine cum abstinendum est Sed
apozima cum herbis fiat cum cassia fistula
in potu bibendum Flebotomia quoque de basilica
facienda est Et emplastra vehementia loco
sunt supponenda. Hic ponit curam gibbo-
sitatis cum febre Causa prima est quia nunc
curatur cum apparatu facta exterius et non valet nisi
et cum cassia fistula cum aliis fructibus (?) ma-
teria exeuntur etc.

Capitulum 93 de varicibus etc

Circa 2 rubricam notandum quod varices sunt vene
grosse existentes in tibiis plene sanguine melancolico
ut videntur hiis cibariis melancolicis utentibus etc

Vim vene vehementis grossitudinis et viridis grosse et
plene et diuise non curuate et
virides et in cute apparientes egritudo
que vires vocatur ad ea significatur Hec
autem egritudo frequentius accidit hiis qui multum
pedibus laborare consueuerunt et qui cibariis
colam nigram gignentibus frequenter vtuntur.
Hic determinat de cura varicum Et diuiditur in duas
primo ponit signa 2o curam 2a ibi In prin-
cipio dicit primo quod qui in tibiis apparent vene viri-
des que vocantur varices Causa prima est
quia propter laborem humores descendunt ad pedes
similiter ubi grossi sunt causa est quia generant
sanguinem grossum. In principio autem cura-
cionis … basilica minime conuenit
Hic ponit curam Et diuiditur in duas
primo facit … per medicinas 2o per dietam 2a ibi
et ab aliis … in duas primo facit quod …
est per flebotomiam 2o per medicinas laxatiuas 2a ibi
Ventre Causa prima est quia evacuat materiam
ab epate in quo est sanguis melancolicus et aliis hu-
moribus in sanguine melancolico magis apparet flebotomia
quia magis adheret sanguini. Et ventre
ex hiis que colam educunt nigram soluere
… fieri in capitulo de … hec
dicuntur sepe facienda sunt. Hic ponit

curam per medicinam laxatiuam evacuantem materiam
melancolicam Causa prima est quia materia est melancolica.
Et dicit sepe quia egritudo est cronica cum
sit de materia grossa etc. Et ab omnibus a quibus
melancoliam pacientes custodiuntur in hac egri-
tudine custodiendum. Hic ostendit a quibus
est cauendum Causa prima est quia cibi grossi
sunt materia huius passionis etc. Post quod vo…
hoc regimen … fuit ex venis quas in
cute apparuisse diximus minuatur a
quibus tamen cum sanguis fluere dimittatur
donec quod in eis est evacuetur. Deinde …
partes colam nigram expellentibus utatur
et minuatur ex basilica et caueat sibi ab
cibis que colam nigram generant etc
Hic ostendit que post ea competunt Et
dicit quod primo … flebotomia de venis pedum
Circa primum … melius est
non tangere in varicibus quam aliud facere nisi
solum evacuare materiam et abstinere a melancolicis
quia varices non impediunt pacientem multum.
Et si voluerimus curare ut in vena superius
fiat … longius ab illa a qua …
… in radice … superius Et post ea
ponatur emplastrum superius super locum ne ad ipsum
andrea fluat Deinde ponantur super venas Emp
ad consumendum quod in eis remansit Deinde
est emplastrum ex palma … et … quia
… et resoluit etc

Capitulum 94 de elefancia etc

Circa 2 rubricam notandum quod … est elefancia.
… elefancia … dicitur quedam
inflatio pedum vel manuum a quantitate …
… sicut a camelo vel pariete. Alia est elefancia
que dicitur que … ex humore grosso melan-
colico vel flegmatico … in porositatibus
pedum vel manuum et de hac loquitur hic etc

Et passio postquam … mirabilis est Cum autem incipit
… et … medicinam fiat
aut sanatur aut manet sic nichil addens
Hic determinat de elefancia sine inflatione
pedum Et dividitur in duas primo facit quod …
est quam passio est … 2o ponit curam
per vomitum et medicinam laxatiuam 2a ibi …
dicit et post Causa prima est debilitas caloris
quia pedes sunt remoti a fonte caloris …
… eius incipit morbus ex parte dispositionis materie
grosse et viscose in porositatibus subsistere

quod non potest extirpari neque resolui cum medicinis nisi in principio cum virus est forte. Cum igitur pedis grossities augeri videtur et color obscurari, vene quoque que varices vocantur aspere apparuerint, eger assidue cogendus est. Vomitus est custodiendus a deambulatione nimia et statione. Et venter vomitu prodeunte ex pillulis maioribus de hermodactilis solvendus est. Item ad vomitum redeundum post istud quoque multotiens fit os.

Hic ponit curam per vomitum et medicinam laxativam. Causa propter est quia vomitus distrahit materiam ad partem oppositam et medicina evacuat materiam antecedentem. Et non debet ambulare quia humores fluerent ad locum. Vomitus valet pillule que vocantur fle[?]. Et per illas pillulas intellige sibi pillulas dictas in capitulo de podagra. Et licet debet fieri multis vinis quia non est multum grossum et non est vena vite evacuanda. ¶ Eger preterea a cibis grossis abstinendus est. Hic ponit curam per dietam a qua modo a quibus est cavendum. Dicit quod debet abstinere a cibis grossis calidis quia grossitatem generant humorum indicantes. Et tibia a calcaneo incipiendo sursum usque ad genu stringendum cum ... constricte epithimanda est ex aloe mirra acacia et ypoquistidos et albumine cum aceto forti dissoluto.

Hic ponit curam per ligaturam et emplastra. Causa propter est quia prohibet fluxum humorum ad pedem et super cumulatum pedis debet poni stuptea. Et quanto magis descendit ligatura tanto magis debet esse stricta ad prohibendum fluxum humorum ad locum. Et per illud emplastrum intellige sibi stupha [?] emplastra supra dicta in cura podagre.

Et basilica quoque manus dextre per minutorem est fienda nec etiam fieri nisi per plures ligatura stricte nec epithima ullo modo dimittat. Vomitum quoque frequenter ... Hic ponit curam per flebotomiam. Causa propter non quod ... [illegible] videtur si est ibi ... sanguinis ... non debet flebotomari. ¶ Et si per minutionem ... a parte vomitus et appetit ... evaporata ipsum cum ... calidis ... de vinis a lapide et mirro et stercore caprino et farina ... Et levatur ex aqua ... per spatium unius diei ... ipsa cum ... resolutiva ... reddit. ¶ Hic ponit curam per subfungium. Causa propter est quia per vomitum

debet si illud subfungi quia per vomitum materia aut evacuatur. Et postea debet applicari resolutiva et embrocationes et stupha subfungia. Et medicina alia sit tria. Vinum est olim de cipresso vel fasciat de fimo ad longitudinem quantum digitorum et quod infundatur in decoctione fit ex vino albo et cineribus cortices quercus et expresse cum ea stringatur per magis in stringendo a parte inferiori. Item valet si pes teneatur frequenter in stupa vel aqua ubi sit bullita [?] et [?] et stupha etc.

Capitulum 46m De ulceribus renum

Factis ... in cute ... rubricas. Notat quod ulcera renum quedam sunt ... in spina renum vel lateris ... in carnibus adiacentibus renibus ... lumbi et de istis dicendum est ... Alia sunt ... que sunt facta in lateris ... et ... ad ... et de hiis docet hic ...

Cum aliquis longo tempore supinus super dorsum iacet locum renum plerumque rubent et mala ulcera ibi fiunt. Cum ergo loca ista rubere inceperint, ... vesica fuerint, ... sine panno aut folia salicis sub eo sternenda sunt et ipse in dies mutandus est volvendus. ¶ Hic vult docere de ulceribus lateris renum existentibus. Et dicit quod si aliquis iacet supinus non sit ... fricatione partium excoriatio et rubedo et ulcera et ... Et prohibet advenire talium ulcerum per emplastrum. Dicit quod cum illa loca incipiunt rubere tunc pone ... vel alia ... loca rubea et melius ... fit rubedo. Causa propter est quia illa sit lenitiva ... ut si esset bombix carminata et ... ponendum ... illud melius valet. Loca vero que rubent aqua rosacea super ... infrigidata ... Que si ulcerata ... imponatur epithima de quo in capitulo de apostematibus notavimus. ¶ Hic docet removere rubedinem superfundendo aquam rosaceam. Causa propter est quia removet mala complexionem calida. Et per supradicta removetur fluxum sanguinis a loco sicut emplastrum dictum in apostematibus calidis quia frigidum est ideo valet. ¶ Et si desiccare et consolidare ubi excoriata fuerit ex unguento de cerusa curentur. Hic ponit curam ulcerum per unguentum. Causa propter est quia id unguentum consolidat propter mundificationem cum ... et ...

Capitulum 96m De dolore qui fit
In membris manifestis. Circa rubricam no
quod dolor in extremitatibus potest esse cum mala
complexione cum materia vel sine materia vel absque solutione
continui vel cum ventositate vel a causa extri
ut casu vel percussione vel a materia aquea putrida
Sed raro ponit hic curam doloris cum mala
complexione calida vel frigida et cetera

Um dolor in pede
aut manu fit eger interroga
dus est si ex percussione hoc ei acciderit aut
si ei aliquid supra membrum ipsum ceciderit
aut si supra ipsum diu jacuerit aut si
contingit ex causa extrinseca. Hic vendit de
cura extremorum membrorum. Et dividitur in duas
quia primo facit hoc investigando causam doloris
2° ponit curam 2a ibi Si autem. Circa primum
pro dicit quod paciens debet interrogari a qua causa
hoc accepit quia per hoc devenimus ad noticiam
propriam cure morbi. Si autem ab extrinseca causa
non contingat locus dolens considerandus est an
sit rubeus magis quam reliquum corporis aut non
Si enim cum corpore rubicundior fuerit extrah
apatis medicine curandus est. Hic ponit
curam que provenit a materia calida. Causa est quia
illud alterat et reparat ideo valet. Similiter
valent panni infusi in oleo ros et albumine
ovi et cetera. Et si membrum non fuerit calidum
neque rubeum sed iam condicione consistens et sicut
aqua calida ab alto super ipsum distillanda et
de oleo et cera resolutis inungendum et dimit
tendum sit donec calor redeat. Hic ponit
curam que membris dematurant. Causa potest
esse quia dematurato est signum oppilationis
membri propter quam non veniunt nutrimenta ad me
brum quod competenter embrocando. Et si locus
quasi grossior videatur et tactu eius sensus
senciatur frequenter est fricandus et aqua calida
in qua sansucus et camomilla et sticados maticat
cocta fuerint ab alto vel per diu inuis super ipsum
est stillanda. Et ex oleo de keyri et nardo
ungendus. Regimine quoque subtiliandum erit.
Ipse vero multo vetet exercitio et in balneo sudet.
Hic ponit curam que provenit a materia frigida
dicit si locus incipit inflari et propter
inflatio nec valet emplastrum de illis que posita
in sta et dicit ut exercitio et balneo. Causa
potest esse quia embrocatio illa fit ex rebus re
solventibus. Et hoc est unum materia antecedente
remota. Et similiter valet oleum de viola bar
racemica. Et similiter valent omnia alia olea
ut oleum camomille et oleum de lilio et oleum
de cimino. Similiter regimen subtiliandum quia
nec non gravant multe superfluitates. Similiter
competit exercitium ut consumantur humores.
Similiter competit stupha ut consumat
superfluitates. Et si autem ista non suffice
rint venter ex hiis que humores educunt
solvatur. Membra pedes si tactu sen
ciuntur frigidi fricentur prius. Et deinde inun
gantur ex oleo costino et sambucino. Et oleo
de baccis lauri tepidis et hiis similibus. Et si ista non
sufficerint ex unguentis que in capitulo de
palisi nominavimus inungendum erit donec
sanentur. Hic ponit curam per
medicinas que alia non sufficiunt. Causa potest
esse quia nec valent medicine calefacientes sicut
mitte flammas. Similiter valet unguentum
dictum in capitulo de palisi. Causa est quia
dicta removent ventositatem et flammam et olea illa
confortant et resolvunt. Similiter
valet fricatio quia consumit et resolvit
et hec premissa sufficiunt.

Explicit scriptum Gherardi de Solo super
nono libro Almansoris de egritudinibus
particularibus que possunt accidere a capite usque
ad pedes. Completum et finitum anno domini
Mmo cccmo 2° per manus Willhelmi
Lander Grip de Almania bassa in
excellentissimo studio Bononie

Tabula capitulorum noni Almansoris etc.

Capitulum primum de dolore capitis et eius cura.
Capitulum 2m de scothomia et vertigine
Capitulum 3m de frenesi
Capitulum 4m de apoplexia
Capitulum 5m de subeth et sopno profundo
Capitulum 6m de congelatione
Capitulum

ca 1 De dolore capitis et cura eius
ca 2 De scothomia et vertigine
ca 3 De frenesi
ca 4 De apoplexia
ca 5 De subeth et somno profundo et litargia
ca 6 De congelatione
ca 7 De paralisi
ca 8 De stupore et tremore
ca 9 De tortura oris
~~ca~~ De tortura faciei
ca 10 De spasmo
ca 11 De epilepsia
ca 12 De incubo
ca 13 De melancholia
ca 14 De catarro
ca 15 De optalmia
ca 16 De ulceribus oculorum 37
ca 17 De hiis que cadunt in oculis 39
ca 18 De albugine 40
ca 19 De sebel et ceteris similibus ... 40
ca 20 De pruritu oculorum 40
ca 21 De ungula et eius cura 41
ca 22 De cura macule rubee in oculis 41
ca 23 De cura [illegible] lacrimarum 42
ca 24 De debilitate visus 42
25 De tumore palpebrarum 43
ca 26 De inversione pilorum palpebrarum 43
ca 27 De cataracta 44
ca 28 De noctilopa 45
ca 29 De dilatatione pupille 46
ca 30 De fistula in angulo oculorum ~~47~~
ca 31 De dolore qui fit in aure 47
ca 32 De ulcere aurium 48
ca 33 De surditate et tinnitu aurium 49
ca 34 De gravitate auditus 49
ca 35 De vermibus aurium 50
ca 36 De eo quod fugit in auribus ab exterioribus
ca 37 De fluxu sanguinis ex naribus 50
ca 38 De ulceribus narium ~~44~~ 51
ca 39 De polipo et emoroidibus narium
ca 40 De amissione odoratus 51
ca 41 De dolore dentium
ca 42 De extractione dentium et constrictione 52
ca 43 De dentium congelatione sive stupore
ca 44 De dolore dentium ex parte [illegible]
ca 45 De alcola et de pustulis que nascuntur in ore
ca 46 De gingivis sanguinolentis
ca 47 De fetore oris
ca 48 De sanguisugis retentis in gula
ca 49 De hiis que intrant gulam
ca 50 De [illegible] lingue
ca 51 De magnitudine lingue 56
ca 52 De nodo qui fit in lingua [illegible] 57
ca 53 De apostematibus sub lingua 58
ca 54 De squinantia
ca 55 De tussi 59
ca 56 De asmate
ca 57 De pleuresi
ca 58 De peripleumonia 60
ca 59 De sanguinis sputo
ca 60 De preservatione sanguinis post tussim 62
ca 61 De ptisi 63
ca 62 De tremore cordis 63
ca 63 De cordiaca passione
ca 64 De debilitate stomachi 64
ca 65 De dolore et apostemate stomachi 67
ca 66 De singultu 69
ca 67 De appetitu canino 69
ca 68 De dolore epatis 70
ca 69 De ictericia 71
ca 70 De hydropisi 72
ca 71 De dolore splenis 74
ca 72 De colica et yliaca passione 75
ca 73 De fluxu ventris 76
ca 74 De difficultate urine ~~7~~ 80
ca 75 De lapide in vesica ~~7~~ 82
ca 76 De apostemate renum et vesice 83
ca 77 De ardore urine 84
ca 78 De mictu sanguinis et saniei 84
ca 79 De fluxu urine 86
ca 80 De vermibus qui in ventre et ano generantur
ca 81 De emoroidibus et fistulis et ragadiis de ano
ca 82 De [illegible] ani et matricis extra 89
ca 83 De constrictione superfluorum menstruorum
ca 84 De provocatione menstruorum
ca 85 De ragadiis vulve 92
ca 86 De apostemate matricis 93
ca 87 De ulceribus in matrice et [illegible]
ca 88 De suffocatione matricis 94
ca 89 De mola matricis 94
ca 90 De eminentia et ruptura inguinis 95
ca 91 De podagra arthetica et sciatica
ca 92 De gibbositate
54 ca 93 De varicibus
ca 94 De elephantia
ca 95 De ulceribus renum [illegible]

[illegible]

Confricetur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordine [illegible]

[illegible] pulv[is] [illegible] [illegible] ℞ pulv[is] [illegible] [illegible] ʒ [illegible] [illegible] ʒ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ʒ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ʒ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pulv[is] [illegible] [illegible] [illegible]

℞ [illegible] [illegible] ʒ [illegible] [illegible] ʒ [illegible] [illegible] ʒ [illegible] [illegible] [illegible] ℞ [illegible] [illegible] [illegible]

℞ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] pulv[is] [illegible] [illegible] [illegible] ℞ pulv[is] [illegible] ʒ [illegible] [illegible] ʒ [illegible] [illegible] ʒ [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ʒ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ʒ [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ℞ pulv[is] ℞ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ℞ [illegible] ʒ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ʒ [illegible] ʒ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ℞ ʒ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ʒ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ʒ [illegible] [illegible] ʒ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

℞ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ℞ [illegible] [illegible]

Velissime prester grendit [illegible] rolla

[illegible]

[illegible]

[illegible] Wilhelmo de [illegible]

[illegible]

Iste liber [illegible] magistro Friderico de Wart[illegible]
vicario ~~[illegible]~~ ecclesie collegiate sancti [illegible]

ff petri d palude

[illegible]
[illegible]